mizah zekânın zekatıdır

"Tarık Minkari Kitabı"

Söyleşi: Figen Şakacı

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

2. baskı

"tarık minkari kitabı"

mizah zekânın zekatıdır

Genel Yayın: 1182

FİGEN ŞAKACI – 1971 İstanbul doğumlu.
İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu. 1989 yılında *Güneş* gazetesinde gazeteciliğe başladı... Çeşitli gazete ve dergilerde muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptı. Şu anda bir ajansta medya direktörlüğü yapıyor. Yayınevimizden, *Her Doğum Bir Mucizedir – Aykut Kazancıgil Kitabı* adlı Nehir Söyleşi kitabı çıkmıştır.

NEHİR
SÖYLEŞİ
—26—

MİZAH ZEKÂNIN ZEKATIDIR

TARIK MİNKARİ KİTABI

SÖYLEŞİ
FİGEN ŞAKACI

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2007

EDİTÖR
LEVENT CİNEMRE

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI: 3000 ADET, MART 2007
II. BASKI: 1500 ADET, NİSAN 2007

ISBN 978-9944-88-035-0

BASKI
ŞEFİK MATBAASI
(0212) 472 15 00
MARMARA SANAYİ SİTESİ M BLOK 291
İKİTELLİ 34306 İSTANBUL

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
MEŞELİK SOKAĞI 2/3 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulturyayinlari.com.tr

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

mizah zekânın zekatıdır

TARIK MİNKARİ KİTABI

Söyleşi Figen Şakacı

Nehir Söyleşi

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM
Meğer Ben Bir Oğlan Çocukmuşum · 1

İKİNCİ BÖLÜM
Aşk Olmadan Cerrahi Olmaz · 75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Cesur Yürek · 133

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
Yakılmak İstiyorum · 189

BEŞİNCİ BÖLÜM
Zengin Hastadan Al, Fakir Hastaya Ver · 241

ALTINCI BÖLÜM
Eskiden Hamamda Kol Bacak Kesilirdi! · 255

YEDİNCİ BÖLÜM
Ölümü Öldürmeye Tanrı ile Birlikte Giderim · 329

Yaşamöyküsü · 363

Anı ve Gezi Kitapları · 367

Cerrahi Tekniğine Kişisel Katkıları · 369

Tıbbi Kitap ve Makalelerinin Listesi · 373

SUNUŞ

Herkesin özel tarihinde "ilkgençlik" çağının ayrı bir anlamı vardır. Gözü karalık, deli doluluk, bitmez tükenmez enerji ayakta tutar insanı... Zamanın geçtiğinin pek de farkında olunmayan bu haller yavaş yavaş irtifa kaybettikçe, adımlar da yavaşlar... Delikanlılığın demlendiği zamanlar yavaşlıktan alınan hazzın tadındadır.

Tarık Minkari söz konusu olduğunda ise; bu hazzın yaşla, yaşanmışlıkla sönüp gitmeyeceğine, gençlik halinin biraz da hayata karşı aldığımız pozisyonlarla ilgili olduğuna inanıyor insan... Mizahın her türlü hüzne karşı kalkan olduğunu, o kalkanın arkasında nice gözyaşları durduğunu sezsem de, onun ağzından buna dair hiç bir şey duymadım. Çünkü Minkari yasalarına göre, neşeydi aslolan; annesinden böyle görmüş, bugünlere böyle gelmişti... Bu nedenle doktor önlüğünü giymiş, ünvanını yakasına takmışken bile; odasına kapanıp mağaza önlerinde kahkaha atan oyuncakların taklidini yaptığını söylemekten sakınmadı... Yine o yaşlarda annesiyle kolkola lunaparkta dönme dolaba binmekten çekinmediği gibi... Çünkü Minkari'nin Ana'yasası çocuk kalmayı belletmişti ona...

Henüz iki yıllık Cumhuriyetin kucağına doğmuş Tarık'ın hikayesini dinlerken ve yavaş yavaş bugüne doğru yol alırken zaman kavramını yitirmeme neden olan şey tam da buydu işte; cerrahi dalında haklı bir ün edinmiş, mesleğinin gerektirdiği tüm trajedilerden sıyrılmasını bilmiş ve 82 yaşında denize atlayıp dalgalarla oynaşmaya aşık bir çocuk-adam vardı karşımda... Gözleri dolup/dalıp gittiğinde bile bana güle oynaya geri dönmesini bilen, kendi deyimiyle "Aslan Cerrah Minkari".

Bugüne kadar dünyayı tavaf edişlerinden derlediği, hayatından devşirdiği anılarla 28 kitaba, cerrahi alanında yüzlerce makaleye imza atmış, özellikle kanser vakalarında en zor ameliyatlarla hastaları hayata bağlamış Tarık Minkari; "çocukluğunun" bu dinlenme döneminde ciddi tartışmalar açmaktan da çekinmiyor üstelik!

Yakılma hakkından, doktor-hasta arasındaki gizli intihar anlaşmasına kadar Türkiye'de tabu sayılagelmiş pek çok konuyu tartışmaya açıyor... Elbette bu tartışmanın açtığı yolda amaç, hekim ve hasta haklarının tekrar sorgulanması gerektiğine dikkat çekmek!

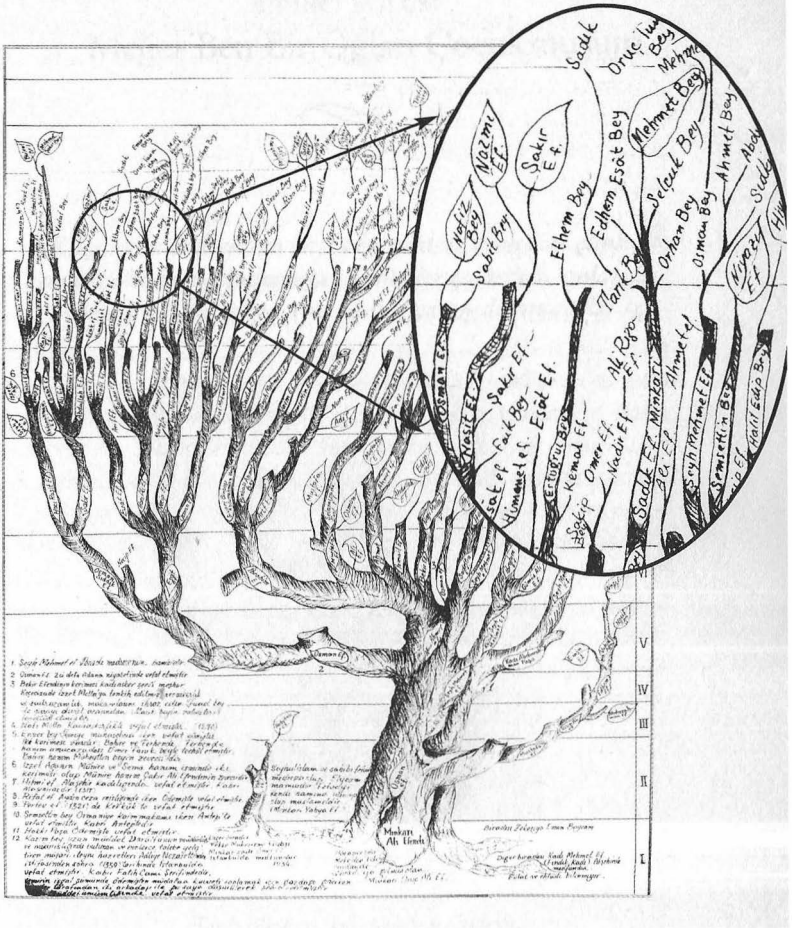
Bu uzun söyleşimiz sırasında sahne tozunu yutmuş biri olarak Tarık Minkari'den rol çalmak aslında biraz zor ama bir o kadar da keyifliydi... Ben onunla konuşurken dolan kasetlerimizi çözen Didar Kalkan da bu sohbete uzaktan eşlik etmiş ve tadına doyamamıştı; ona ve muhteşem yemeklerini unutamayacağım Hasan Efendi'ye, bilgisayarımın azizliğine uğradığım her anda yardıma koşan Batur Belirdi'ye teşekkür etmeden geçmek olmaz...

Ezcümle ben, hem o muhteşem yemeklerin hem de mizahı "zekânın zekatı" belleyen Tarık Minkari'nin sohbetine doyamadım... Umarım siz de okurken benimle aynı duyguları yaşar ve yaşlanmanın hiç de yaşla ilgili bir şey olmadığını anlayıp rahatlarsınız!

Yaşasın "Aslan Cerrah Minkari!"

Figen Şakacı
02.02.2007

Tarık Minkari'nin soyağacı

Tarık Minkari ve kardeşleri, bu ağacın onuncu katında temsil ediliyor. (Çember içinde)

BİRİNCİ BÖLÜM

Meğer Ben Bir Oğlan Çocukmuşum

Küçükken de benden yaşça büyükleri severdim çünkü onların hazinelerinden ekstra bilgiler çalardım, onlar da nedense en güzel şeylerini benim yanımda anlatırlardı.

Tarık Minkari, kız çocuğu halindeyken.

Tarık Minkari — Merhaba, Şakacı hoş geldin. Seninle kitap yapacakmışız bu beni çok sevindirdi. Teşekkür ederim. Ama ben huysuz adamın tekiyimdir. Arada sırada lütfen şımarıklıklarımı mazur gör.

Figen Şakacı — Estağfurullah...
— Önce beni hatırladıkları için İş Bankası Kültür Yayınları'na teşekkür ederim. Ve sonra özellikle teşekkürü duble ederim çünkü seni bana tanıttılar. Sen şakacısın ben şakacıları çok severim.

— Ben de teşekkür ederim. Çok keyifli bir söyleşi olacağından eminim... Önce soyadınızdan başlayalım isterseniz... Minkari'nin kökeninden mesela, bu arada Minkari'nin üzerinde şapka işareti var mı?
— Hayır, yok.

— Minkari, "gaga" demek...
— Minkar kuş gagası. Minkari: Gagavi. Ben sık sık aynaya bakarım, gagayla ne ilgim var derim. Çok kibar bir adammış bu Minkari soyadını alan... Koca burun diyeceğine gaga demiş. Benim burnum bayağı büyüktür ama manevi anlamda küçüktür. Babamın resmi işte burada. O da pek nispetli bir insandı. Ailemizin içinde burnu büyümüş insan yoktur. Hepimiz yeterince tevazu içerisinde yetiştik. Yaşantımızı şımarık hale hiç sokmadık. Onun için bu bir soyadıdır, geleneksel bir isimdir. En azından Padişah Avcı Mehmet (IV. Mehmet, 1647-1687) dönemine kadar iniyor. Yani 1600'lü yıllara kadar. Onun için ben bu isme hem sevgi duyuyorum hem de büyük saygı duyuyorum

— *Minkari aynı zamanda Basra'da bir bölgenin adı.*
— Tabii bu tevatür. Babamdan bize nakledilmiş bilgi. Bunu ben belgeleyemem ama öğrendiklerimi söyleyebilirim. Ailemiz Horasan kaynaklıymış. Nedense Horasan'dan yola çıkmışlar ve Mezapotamya denilen bölgeye gelmişler. Orada bir kasabaya yerleşmişler, Mingar adında. Yıllar sonra oradan ayrılmışlar ve rivayete göre bir kol Mısır'a doğru gitmiş. Bir kol Anadolu'ya doğru gelmiş. Anadolu'ya gelenler Alaiye'de konaklamışlar. Şimdiki adıyla Alanya'da. Ben Alanya'ya birçok defa gittim, gördüm, sevdim... Alanya'da konaklamış bir insanın, yerleşim bölgesi olarak İbradı'yı niye seçtiğini hâlâ anlayabilmiş değilim. İbradı ciddi şekilde sapa bir yer. Ben Alanya'dan İbradı'ya gitmek için Konya yoluna saptım, ormanların içinde uzun uzun gittikten sonra Akseki'ye yakın bir yerden, sol tarafta bir rampaya tırmandım. Yirmi-otuz kilometre gittim ve bir platoya vardım. "Tamam geldik, işte burası İbradı" dediler. Ama ben yine aynı soruyu soruyorum. "Benim ecdadım Alanya gibi bir yerde yaşadıysa, niye Manavgat, Side, Gazipaşa ya da Serik diye bir bölgede kendilerine bir yer bulmadılar da, kalktılar gittiler şimdi bile arabayla güç gidilen yere yerleştiler. Evliya Çelebi'nin İbradı hakkında bir kaydı var, şöyle diyor: "Taşlık ve çalılık olduğu için ulaşamadım." O meraklı adam bile vazgeçmiş gitmekten.

Her yaprak bir çocuğu temsil eder

— *İbradı'ya ilk kimler yerleşiyor?*
— Dedemin, dedemin, dedesinin dedesi, yerleşmiş. IV. Mehmet'ten yani Avcı Mehmet'ten sonra ailemizin şeceresi kayıtlı. Bir soyağacımız var. Soyadı kanunu çıktığında babam Ayvalık'ta noterdi. Elini masaya vurdu: "Şu gördüğünüz soyağacı, bizim ailemizin geçmişini gösterir" dedi. Çok güzel bir ağaçtır bu. Ama aslında bir küçük ağaç, bir de büyük ağaç var. İki kardeşi temsil ediyor. İki ağacın kökü birleşiyor. Bu demektir ki biz kardeşiz. Biz aynı kökten geliyoruz.

Küçük ağacın üstünde, Minkarizade Şeyhülislam Yahya Efendi yazılı. Babam, Şeyhülislam Minkarizade Yahya Efendi'nin, IV. Mehmet'in yani Avcı Mehmet'in şeyhülislamlarından biri olduğunu söylerdi. Yaprakların üstünde isimler yazılıdır; her yaprak bir erkek çocuğu temsil eder. Yaprakların üstünde eski harflerle yazılar vardı. Babam onları takip etti ve kendisini dokuzuncu jenerasyonda gösterdi. "Siz evlatlarım işte burada onuncu jenerasyondasınız" dedi. O ağaç beni çok etkilemişti. Eski Türkçe olduğu için, büyüdüğümde bile ben o ağacın içine giremedim. Fakat Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde çalışırken, benim asistanlarımdan bir tanesi Iraklıydı ve çok güzel eski Türkçe bilirdi. Bir gün ona, "Bana yardım eder misin" dedim. Bu sevgili dostum ağaca göz attı ve eski harflerle yazılı her ismi rahatlıkla okudu. Bu asistanımın adı Yusuf Rizeli idi. Çok sevimli bir meslektaştı. Yardım etmekten, hizmet etmekten keyif alan bir arkadaştı. Bana, "Hocam bu ağacı bana teslim et, sana bunu dört-beş misli büyütülmüş şekliyle getireyim. O zaman yaprakların içine isimleri Türkçe yazabilirim" dedi. Ben de ona verdim ve o sözünü yerine getirdi. Şimdi evimizde asılı olan ve kitapta takdim ettiğim resim onun hazırlamış olduğu kopyadır. Bu isimleri okuduktan sonra ben soyağacıma daha çok ilgi gösterdim... Ayrıntıları öğrenmeye çalıştım. Şunu hatırlıyorum, babam Ayvalık'ta, "Bizim soyumuzun adı, Minkari'dir" dediğinde çok heyecanlıydı ve onu tescil ettirmek için nüfus dairesine gitti.

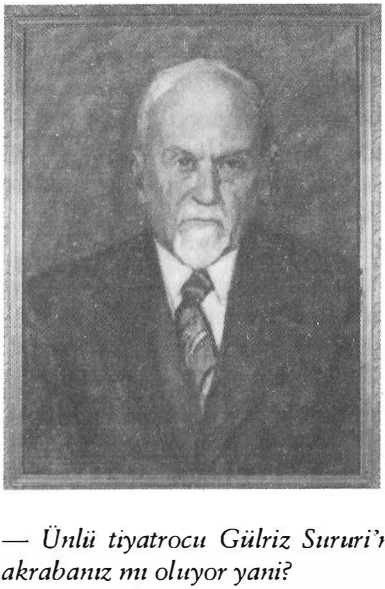
— Siz ilkokul çağlarında olmalısınız...

— Evet, soyadı kanunu 1934'e rastladığına göre 9 yaşındayım. Babam elindeki soyağacını, yani belgeyi nüfus memuruna götürdü. Soyadının Minkari olarak tescil edilmesini istedi. Ama sicil memuru reddetti; bu Arapça bir deyimdir, "Yazmıyorum" dedi. Babam ısrarla, "Bakın benim dedelerimin adı, Minkarizade Yahya Efendi ve Oruç Ali Efendi diye başlar, dolayısıyla benim adım da Minkarizade Sadık Efendi'dir. Ama 'zade'lik kalktığına göre, Minkari'yi ismi-

mim yanına koyacağım, Sadık Minkari olacak, bu iş hallolacak" dedi. Adam inatla "Hayır bu Arapça kelimedir, kendine başka isim bul" deyince babam çok kızdı, "Beyefendi, kanun, soyadı diyor. Bu isim benim soyumun adıdır. Sen beni yeni isim bulmaya zorlayamazsın" dedi. Babam haklıydı. Çünkü birçok tanıdıkları yeni isimler buldular ve o şemsiyenin altına sığındılar. Memur inat etti. Babam inat etti. O sırada İstanbul'dan bir haber geldi. Babam çok rahatladı. Yesarizade Mahmut Bey, Mahmut Yesari ismini almıştı. Yani, İstanbul'daki sicil memuru bunu kabul etmişti. Babam bu haberin çıktığı gazete kupürünü kesti ve sicil memuruna gösterdi, "Yesarizade Mahmut, nasıl Mahmut Yesari olduysa Minkarizade Sadık da, Sadık Minkari" olur dedi. Adam bu kez direnmedi kabul etti, yazdı. Şimdi babamı saygıyla anıyorum. Ve ona hayranlık duyuyorum çünkü soyağacına baktığınız zaman babamın ne çok akrabası var. Yani bir-iki nesil evvel kardeş çocukları olabilecek en az on tane dal sayabilirsiniz.

— *Babanız kaç kardeş?*
— Babam, tekti. Babamın babası da, babam çok küçük yaşta iken ölmüştü. Onun için babam hayatta tek temsilcimiz olarak yaşadı. Şimdi ağaca bakarsanız, ağaçta çok dal vardır. Dolayısıyla kardeş çocukları olarak, belki on tane, on beş tane isim sayabilirsiniz. Ama babamın inadını, o medeni cesareti öbürleri gösteremedi. O nedenle ailenin öteki fertleri; akrabalarımız, Esen, Türegün, Sururi, Boratav, Tekeli, Türel, Şakrak, Eset, Keşmir gibi soyadları aldılar, aile parçalandı. Aynı ağacın çocukları oldukları halde, dedelerinin adını alamadılar. Babamın yüreği vardı, inat etti, bastırdı ve aldı. Minkari soyadını bize bıraktı, nur içinde yatsın.

— *Saydığınız soyadları da tanıdık...*
— Halit Nazmi Keşmir bir dönem maliye bakanıydı. Sururiler, meşhur tiyatrocular.

Babası Sadık Minkari (1875-1951). (Bu portreyi İbrahim Çallı yapmış.)

— *Ünlü tiyatrocu Gülriz Sururi'nin ailesi, baba tarafından akrabanız mı oluyor yani?*
— Evet, babamla babaları, beş kuşak önce kardeş çocukları. Onlar Kadı Abdurrahman Paşa'nın ahvadındandır, amca çocukları. Esenler, Tekeliler bir de Boratavlar var.

— *Peki babanız o soyağacını kime çizdirmiş?*
—Bu ağacı Ahmet Şükrü Bey çizdirdi.

— *Dedeniz de Sağır Osman Efendi...*
— Evet. Bu ağaca baktığında bir şey göreceksin. Şu dal benim ismimle biter. Şurada filizler görüyorsun, bu ağaca her sahip olan, çocuğunun adını da katmak için, daldan bir filiz çekti ek yaptı. Şu gördüğün ince filizlerin hepsi sonradan eklenmiştir. Ama dikkatini çekerim bu ağaca yalnız erkek çocuklar yazılır. Çok ilginçtir, bu kocaman ağacın içerisinde bu soyadını taşıyan sadece, Sadık Bey'in çocuklarıdır. Aslında bu ağacın bütün fertleri Minkari soyadını taşısaydı, biz kasaba olurduk.

Muammer Aksoy'un öldürülmesi vahşettir

— Sizin ailede çok hukukçu var değil mi?
— Evet, İbradı'nın şöhreti oradan gelir. Çok kadı yetiştirmiştir İbradı. Bu, belli ki bir görgü meselesi. O köyden biri yetişiyor ve Osmanlı İmparatorluğu'nun değişik vilayetlerinde, şehirlerinde görev yapıyor. O tarihte iki sene görev yapana altı ay izin verirlermiş. O altı ay içerisinde İbradı'ya dönüyor. İyi bir maaş alan insanın İbradı'daki yaşantısı, bir de güngörmüş hali, çevresini etkiliyor ve o çevrenin çocuğu, ben de "kadı" olacağım diyor. Ondan sonra bir doktor dönemi başladı efendim. Bildiğiniz gibi Esat ağabeyim ve ben doktor olduk. Muammer Aksoy'un kardeşi Muzaffer Aksoy ve Fikret Aksoy onlar da akrabamızdır bizim.

— Muammer Aksoy öldürüldüğünde siz iki kere üzülmüşsünüzdür, ne hissettiniz ilk duyduğunuzda?
— Vahşet bu. Muammer gibi bir insanı öldürülebilmesi için birinin delirmiş olması lazım. Bu cinnet kabul edilemez.

— Evet diğer suikastler gibi çok canımızı yaktı... Soyağacınıza tekrar dönersek, ailenin Yavuz Sultan Selim'in ordusuna asker verdiğini görüyoruz.
— Evet, Mezapotamya'da iken. Şimdi bir kayıt var bakın, Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa, Mısır ordusunun başında Kütahya'ya doğru ilerlerken, merak etmiş, İbradı'ya bir askeri öncü göndermiş: "Git bakalım arkadaş şu ünlü yer neresidir. Gör ve gel bana söyle" demiş. Kayıt aynen şöyle: *"Havaliyemescurun kesreti ricai mühimmiye ve ilmiyeye ve fukuhaya malik ve fakat bir senkistan mahal olduğu."* Şimdi bunun manası şu: "Adı geçen yerde çok sayıda mühim mevki sahibi kimse ilim ve fıkıh, yani şeriat bilgini yetişmiştir. Ama felaket taşlıktır." Kardeşim niye gittin sen buraya? Bu soruyu ben de dedemin dedesine soruyorum ve inanıyorum ki bizim aile IV. Mehmet'ten evvelki dönemde nereye yerleştiyse başına bir felaket gelmiş. Bir çete gel-

miş soymuş ya da asker gelmiş yağma etmiş ya da bir iç savaş olmuş öldürülmüş, bir şeyler olmuş ve onları orada oturduklarına pişman etmişler. Sonra bunlar düşünmüşler herhalde, "öyle bir yere gidelim ki değil asker, maliye memuru bile gelemesin." Zavallı babacığım anlatırdı, "Biz İbradı'dan Manavgat'a inmek için katır sırtında iki gün yolculuk yapardık" derdi. Niye bu kadar zor yeri seçmişler bilemiyorum.

— *Babanız da orada doğmuş o halde...*
— Babam orada doğdu ama babamdan sonra orada doğan yok. Babam, 1897'de hukuk mektebini bitirmiş. Sonra aşağı yukarı her iki senede bir yer değiştirmiş. Çok ilginçtir. Draç, Elbistan, Halep, Şam, Beyrut, İstanbul, Diyarbakır, Samsun, Bartın, Ordu, Bolu dolaşmış durmuş adamcağız. Arnavutlak'ta Draç savcısı olmuş. Sonra Elbistan'da ceza reisi oluyor... Son olarak Bolu'da ceza reisi iken emekli oldu. Emekli oldu ama yaş haddinden emekli olmadı, isteyerek oldu. 1931'de Ayvalık noteri oluyor. 1939'a kadar da orada, başka bir yere taşınmadan yaşıyor.

— *Siz de Ayvalık'ta mı doğdunuz?*
— Hayır, ben Bartın'da doğdum. 1925'te. Bartın'dan sonra babam Ordu'ya gitmiş. Sonra Bolu'ya geçmiş, Bolu'da da dediğim gibi emekliliğini istemiş ve Ayvalık'a gelmiş. Sene 1931. Ayvalık benim için çok önemli bir yerdir. Çünkü bütün çocukluk anılarım Ayvalık'la ilgilidir. İlkokula Ayvalık'ta başladım. Ortaokulu bitirince de Ayvalık'tan ayrıldık. Yani dolu dolu sekiz sene orada kaldık.

— *Neler yaşadınız, neler kaldı aklınızda o günlerden?*
— Çocukluğumun her anısı Ayvalık'la ilgili. Ondan evvel Ordu, Bolu hakkında konuşma olursa ya da aile büyüklerim albümü açarlar ve bir resme bakarlarsa beni o resmin içinde göremezler. Ama Ayvalık hakkında bir şey konuşulursa ben hemen lafa girerim. Ayvalık'ı anlatırım, Ayvalık'ı bilirim.

Ağabeyimi görünce "Bu adam kim" dedim

— Bartın'da doğmuşsunuz ama kendinizi Ayvalıklı hissediyor gibisiniz, tabii ailece Ayvalık'ta yaşamanızın da etkisi vardır herhalde...

— Şimdi bu hep beraber yaşama sözü, bizim ev için geçerli değil. Çünkü benim en büyük kardeşim, Mehmet Nuri ben çok küçükken ölmüş. Ben onu tanımadım. Onun büyüğü Orhan ağabeyimle aramızda yirmi iki yaş fark var. Ondan sonra Esat ağabeyim, sonra Selçuk ağabeyim gelecek. Ben en küçük beşinci erkek çocuk. Şöyle söyleyeyim; ben evde kendimi bildiğim zaman Orhan ağabeyim artık evde yoktu. Çünkü o meslek sahibi olmuştu. Hukuk fakültesini bitirdi ve Kırkağaç denilen yere atandı. Kırkağaç, Ayvalık'a yakın bir yerdi. Bir bayram günü Orhan ağabeyim hanımıyla birlikte bizim eve gelmiş, yatmışlar, sabah kalkıp onu evin içinde pijamayla geziyor görünce anneme, "Bu adam kim" demişim.

— Siz kaç yaşınızdasınız?

— Ben 6 yaşındayım o zaman. Şimdi benim Orhan ağabeyimle beşeri ilişkim ben tıp fakültesi son sınıfa gelince başladı. Tıp fakültesi son sınıfta iken Orhan ağabeyim, Ereğli Kömür İşletmeleri'nde hukuk müşaviriydi. Güzel bir pozisyonu vardı.

— O da babanız gibi ceza hukuku mu okumuş?

— Hukuk okudu, avukatlık yaptı. Orhan ağabeyim bir gün "Kardeşim nerdeyse doktor olacak ama ben onu hâlâ tanıyamadım, bu yaz tatilinde gönderin de görüşelim" demiş babama. Ben de hazırlandım, gittim. Beni gördüğü zaman, "Hoş geldin babamın oğlu" dedi. Sarıldı öptü beni. Bu yirmi iki yıllık boşluktan doğan bir sevgi taşması idi besbelli. Sonra o kadar kısa zamanda o kadar güzel anlaştık ki aramızdaki yirmi iki yaş silindi gitti. Ben onun akranıymışım gibi oldum. Hiçbir zaman saygıda kusur etmedim, o da sevgi ve himaye-

sinde hiçbir zaman zafiyet göstermedi, beraber olmaktan her zaman mutluluk duydu. Sık sık elimi tutar ve mıncıklardı. "Ne yapıyorsun ağabey" derdim. "Senden enerji çalıyorum" derdi. Bir gün bana, "Ben artık kendi jenerasyonumdaki insanlarla oturup konuşmaktan hoşlanmıyorum" dedi. "Hayrola ne oldu" diye sordum. "Ya hastalıktan ya da ölümden bahsediyorlar. Zaten hepsinin de beyni sulanmış, doğru dürüst laf edemiyorlar. Sen beni arkadaşlarınla tanıştırsana" dedi. Ve ben Orhan ağabeyimi kendi grubumun içine aldım, arkadaşlarım onu çok sevdi. O da arkadaşlarımı çok sevdi. Ve ömür boyu Prof. Gıyas Korkut, Orhan ağabeyim ve arkadaşlarım mutlu günler geçirdik.

— Babanızla da ilişkileri iyi miydi ağabeyinizin?
— Doğrusunu isterseniz bu sorulara benim cevap vermeye gücüm yetmez. Çünkü aynı evde yaşamadık. Yani ben doğduktan sonra aynı evde yaşamadık.

— Peki diğer kardeşleriniz, onlar neler yaptı?
— Kardeşlerimden bir tanesi Esat Minkari. Onunla aramızdaki yaş farkı yedi. Ben liseyi bitirdiğimde, o tıp fakültesini bitirmişti. O tıp fakültesini yurtta okuyarak geçirdi. Çünkü biz Ayvalık'taydık.

— O da Cerrahpaşa'da mı okudu?
— Hayır, hayır. Onun yurdunu hatırlıyorum. Beyazıt'ta Azak Sineması'na giden bir sokağın üstündeydi o yurt. Leyli yani yatılı okudu. Güzel okudu, sınıf kaybetmedi. Fakülteyi bitirince asker oldu. Sonra bir süre Alaçam'da çalıştı. Haydarpaşa Radyoloji Bölümü'ne asistan olarak girdi. Kısa bir süre sonra da Haydarpaşa Radyoloji Bölümü'nün şefi oldu. Radyolog olarak görev yaptı, çok güzel yaşadı, çevresini çok sevdi. Çok dostu vardı. Ama bana sorarsan rahatça derim ki kendini hiç sevmedi.

— Öyle mi, niye?

— Çok koruyucu bir vasfı vardı. Hakiki bir ağabeydi o. Fakat hayatı çok dışadönüktü. Çok hızlı yaşadı. Yazık ki 57 yaşında tükendi ve bitti gitti. Çok hovardaydı, çok hoşsohbetti, büyük bir arkadaş grubu vardı. Bonkördü, çünkü arkadaş grubuyla olduğunuzda ne kadar cömertseniz o kadar kolay iletişim kurarsınız. Bir de mizacınız iyiyse her şey çok dengeli gider, çok güzel gider. Çevrede çok sevildi ve sayıldı. Çok kişiye yardım etti. Ama yazık ki kendine vakit ayıramadı.

— "Hızlı yaşadı genç öldü." diyorsunuz... Bu arada evlenip çoluk çocuğa karışmadı mı?
— Evlendi hem de çok cici bir hanımla evlendi. İşte deminki konuşmalarımın arasında bunun üzüntüsü var. Hayatı dışadönük olduğu için o güzel yengem, o cici yengem de maalesef mutlu olamadı. Birkaç sene sonra ayrılmak zorunda kaldılar. Ama çok ilginçtir, hanımı Ayhan ayrıldıktan sonra da annemin sevdiği en seçkin gelin olmuştur. Annem ondan hiç kopamadı.

— Bir daha da evlenmedi o halde?
— Hayır, sanki kendinde suç arar gibi bir hale kapıldı annem. Ben bu yuvayı niye tutamadım, kurtaramadım kabilinden. Oysaki annemin burada sorumluluğu yoktu. Bu sorumluluk doğrudan, sevgili Esat ağabeyimin yaşantısıyla ilgiliydi. Çok bekâr arkadaşı vardı, çok dışadönüktü. Üstelik çok hanım arkadaşı da vardı desem ayıp olacak galiba.

— Bir de Selçuk ağabeyiniz var, o da hukukçu galiba?
— Evet, biz de iki doktor, iki hâkim var. Selçuk ağabeyim de güzel bir insandı, bir süre hâkimlik yaptı. Sonra avukat oldu, İstanbul'da çalıştı. Ama bir şey onu hep korkuturdu. Lise sınıfında iken plörezi geçirmişti. Plörezide akciğerin zarı ile göğüs kafesinin içinde su toplanır.

Eski adı zatülcemp... Zatülcemp genellikle bir tüberküloz mihrakının komplikasyonudur. O akciğer tüberkülozu damgasını yedi ve ona göre tedavi oldu. Bir sene okula gitmedi,

evde kaldı. O zaman çok sık beraber olduk. Çünkü ben ortaokul talebesiyken o lise talebesiydi. Ama Balıkesir'de leyliydi. Geldi, evde kaldı. O sene içerisinde işte beslendi, dinlendi ve tüberkülozu da plöreziyi de yendi. Yendi ama aklında o hastalık kaldı. Her vesileyle, hastalığının nüksetmesinden korkardı. O korku içerisinde yaşadı. Birkaç sene hâkimlik yaptıktan sonra ayrıldı. İstanbul'da avukat olarak çalıştı. Meslektaşları onu çok sevdi ama o 50 yaşını geçince mesleği bıraktı. "Niye çalışmıyorsun" derdim, "Bu kadarı bana yeter" derdi. Buna karşı bana dokunan başka şey, ben müthiş çalışıyorum o zaman. Muayenehanem var, Lüksemburg Apartmanı'nda. Lüksemburg Apartmanı İstiklal Caddesi'nde çok güzel bir yerde. Saray Sineması'nın üstü. Orada birinci katta, caddeye bakan çok güzel bir odam vardı. Arada sırada bana uğrardı. Ne zaman kapıdan içeriye girse, "Sen hâlâ çalışıyor musun" derdi. Bu laf bana nasıl dokunurdu anlatamam. Şakacı, müthiş bir şey bu. Ne demek ya, ben bu mesleği seviyorum ve çalışıyorum.

Tarık Mimkari kardeşleriyle.... Orhan, Esat, Selçuk ve Tarık Mimkari. Yıl 1960.

Keşke doktor o saatte gelmeseydi

— Kendi çalışmadığı için mi kızıyor sizin fazla çalışmanıza?
— Evet, ama o hep beklerdi. "Ben hastalanacağım" derdi. O kötü sonucu beklediğinden, fazla çalışmanın gereksiz olduğunu, elde kalmış bulunan zamanı iyi kullanmanın yeterli olacağını düşünürdü.

— İyi kullandı mı?
— Evet, kullandı. Bol bol gezdi. İstanbul'un içinde gitmediği yer kalmadı. Hep program yapardı. Mesela köprüden vapura biner, Beykoz'a gider. Beykoz'u gezer, sonra döner, Yeniköy'de iner vs... Evlendi. İki çocuğu oldu.

— Kardeşler arasında en yakın olduğunuz sizden yirmi iki yaş büyük Orhan ağabeyiniz! Nasıl anlaşıyordunuz yoksa sizde mi bir tılsım var?..
— Bu tek taraflı olmaz. İki tarafta da bir tılsım olacak ki çekim olsun. Ben Orhan ağabeyimle olağanüstü bir şekilde, akranmışım gibi, anlaştım. Bak Prof. Gıyas Korkut da benden on iki yaş büyüktü. Ben onun arkadaşı olduğumda o benim ağabeyimdi. Fakat bir süre sonra aramızda öyle bir beşeri ilişki, insani ilişki kuruldu ki o beni arkadaşı gibi kabul etti. Ama o hep ağabeyimdi, asla kusur etmedim, saygımda sevgimde. Mesafeyi bilirdim. Ama Gıyas Bey de, Orhan ağabey de o mesafeyi kapar, bana sarılırlardı arkadaşları gibi. Ben onlara yaşama keyfi veriyordum, biliyorum. Çünkü benim gençliğim ve enerjim onlara katkıda bulunuyordu.

— Sadece kan bağı anlaşmak için yeterli değil yani.
— Evet, karakterlerin uyuşması ve anlaşması lazım. O zaman denge hızla kuruluyor gelişiyor ve büyüyor.

— Benzer yanlar olması da ilişkiyi kolaylaştırıyor...
— Evet, Orhan ağabeyim zarifti, sevimliydi, şakacıydı ve her zaman, "Latife latif gerek" derdi, güzeli severdi, güzel yaşadı.

Güzel yaşamı, güzel insanı ve güzel sohbeti, güzel yemeği, güzel içkiyi severdi. Orhan ağabeyim en az otuz yıldan beri koroner hastasıydı. Ama bu hastalıkla beraber yaşamayı öğrenmişti. Üstüne gitmezdi. Kalp damarında darlık vardı. 84 yaşına girmişti. Bir gecenin sabahında bana telefon etti. Kalktım gittim. Yatağının içindeydi ama sanki küçülmüştü. Beni görünce sevindi. Yatağına oturmamı istedi. Elimi tuttu, sıktı ve gözlerimin içine baka baka, "Ben bunu eşimden ya da kızımdan istersem kesinlikle yapmazlar. Şimdi senden isteyeceğim ve yapacaksın" dedi. "Emret ağabeyim" dedim. Göğsünü gösterdi, "Ağrıyor" dedi, "Şimdi öteki odaya git, dolabın alt katında köşede bir Fransız şampanyası göreceksin, onu çıkar, çok güzel soğut ve kristal bardakları al yanıma gel" dedi. Ben gittim buzları çıkardım, şişeyi kovaya koydum. Üstüne buzları yerleştirdim, bardakları hazırladım. Gümüş tepsinin üstüne koydum. Ağabeyimin yanına giderken birden kapı çaldı. Benim bir sınıf arkadaşım, kardiyolog içeriye girdi. O, ağabeyimin aynı zamanda eski doktoruydu.

— *Siz suçüstü yakalandınız?*
— Ben yakalanmadım. Çünkü o tepsiyi ve bardakları çiçeklerin arasına sakladığımı hatırlıyorum. İçeriye girdi, uzun kaldı. Ben nedense onu dışarıda bekledim. Sonra çıktı. Bir şey söylemedi bana. Ben tepsiyi aldım, içeriye girdim, o güzel ağabeyimle baş başa şampanya içecektik. Ama yatağına gittiğimde o solmuştu. Kendi kendime birçok kez şöyle dedim. "O doktor o saatte keşke gelmeseydi."

— *Evde siz yalnız mıydınız?*
— Eşi vardı. Ama ona bunu söyleyemezdi. O güzel ağabeyim belli ki finalin geldiğini hissediyordu ve bu veda merasimini şampanya içerek bitirmek istedi. Söylediklerinin hepsini yaptım. Hem de güzel yaptım. Şampanyayı güzel soğuttum ama odaya girmeye fırsat bulamadım. Bu, tuhaf bir suçluluk kompleksi, gelen doktor benim sınıf arkadaşımdı. İyi bir kardiyologdu.

— İçeri de girmemeniz tuhaf. Sonun geldiğini mi hissettiniz acaba? Yoksa hani meslek ahlakı gereği arkadaşınızın işine karışmamak için mi dışarıda kaldınız?

— Doktor bana çok yakındı, girebilirdim. Ama ben öbür görevi üstlendim. Şişeyi soğutacağım, bardakları hazırlayacağım ve baş başa, efendim, bir veda töreni yapacağız diye düşünüyordum. Ama geç kaldım. Şuuru kapanmıştı. Yani bunu anlattım da iyi mi yaptım bilmiyorum.

— Yo, çok etkileyici... Sevginizin de pişmanlığınızın da derecesini anlıyorum.

— Burada ağabeyimin isteği ve asaleti çok önemli. O finali hissettiği halde panik yapmadı ve cesur, asil bir insan gibi son kadehi benimle paylaşmak istedi. Bu veda içkisidir. Böyle şeyler tarihte de oldu: Biliyorsunuz II. Dünya Savaşı'nın çok ünlü savaş gemilerinden Graf von Spee, Montivideo Limanı'nın açıklarında tayfaları tarafından batırıldı. Onun komutanı da Arjantin'de bir otelde son mektubunu yazdıktan sonra, şampanyasını açtı yudumladı ve sonra "Yaşasın Almanya", dedi, ve tetiği çekti. İşte böyle bir şey...

Nerede duracağımızı biliyoruz

— Aslında ölüme bile sevdiği bir ritüelle gitmiş... Ailenizde tüm kardeşleriniz ve siz ince zevkler, güzel yemekler, iyi içkilerden hoşlanmış, sefaya ve keyfe çok önem vermişsiniz... Bu ailede öğrenilen bir şey mi, babanız da mı böyleydi?

— E tabii. Aile ocağının, göreneğin mutlaka etkisi vardır. Ama eğitimin de vardır. Çünkü ben tıp fakültesini yeni bitirmiştim. Cerrahpaşa Kliniği'ne asistan oldum. Uzun süre hastanede yattım kalktım. Bunun nedenlerini daha sonra açıklayacağım. Esat ağabeyim, fırsat buldukça beni davet ederdi akşam yemeklerine. Restoranda ya da kafede arkadaşlarıyla buluşurduk. Benim de orada bulunmamı isterdi. Bu kesinlikle bana masa ve içki içme adabını öğretmek için bir jestti. Bana söylemezdi şunu yapacaksın bunu yapacaksın diye ama

masadaki davranışlardan ders alacağımı, iyiyi, kötüyü ayıracağımı düşünürdü. Her defasında da omzuma dokunur sakın "fazla kaçırma" derdi. Ama kendisi kaçırırdı.

— *Küfelik olur muydu masadan kalkınca.*
— Asla. Bu tuhaf bir şey, bizim ailede kimse küfelik olmuyor. Biz nerde duracağımızı biliyoruz. Ben asla kendimi küçük düşürecek derecede içki içtiğimi, abuk sabuk şeyler yaptığımı ya da otokontrolden çıktığımı hatırlamıyorum. Neşeli isem coşup, taştığım çok olmuştur.

— *Müthiş bir adap var, bir masa görgüsü, içki içme kültürü.*
— Bu bir eğitim meselesidir.

— *Babanız da öyle miydi?*
— Hangi ustanın yanında çırak olursan, ondan eğitim alırsın. Babam çok daha temkinliydi. Onunki belki yaşı icabı. Bir minik kadehi vardı; annem akşamüstü güneş battıktan sonra ona bir masa hazırlardı. Buna çerez masası diyelim. Küçük kadehini doldurur, o zaman şimdiki barlarda olduğu gibi büyük kadehlerle içki içilmezdi. Sanırım ifrata kaçmamak için hepimizde özel bir fren sistemi vardı. Durmasını bilmek gerek. Yoksa cıvıtmanın, çirkin olmanın, küçük düşmenin üzüntüsü büyük olur.

— *Siz gördüğüm kadarıyla hep neşeye neşe katmak, keyfi artırmak için içiyorsunuz.*
— Evet, doğru. Aslında onun görevi öfori yapmak ve detant sağlamaktır. Gerginliği azaltmak içindir. Limit o. Öfori bizde çakırkeyfin karşılığıdır. Çakırkeyif olağanüstü bir kademedir. Onu orada tutmak da büyük hünerdir. Yani biz bunun eğitimini yaptık.

— *Babadan beri diyorsunuz. Peki babanızdan bahsedelim yine,* Bir Cerrahın Anıları *kitabınızı okurken, babanızı çok merak ettim. Sert mizaçlı biri yanılmıyorsam.*

— Sohbetten hoşlanırdı ama çok konuşmazdı, gerektiği kadar konuşurdu. Yahut bize mesaj vermesi gerektiği zaman konuşurdu. Uzun konuşmalarını hatırlamıyorum onun. İslam tarihine karşı büyük bir zaafı vardı, okurdu ve not tutardı. Tuttuğu notlardan, aklında kalanları da sohbet esnasında dile getirirdi. Bu da bir eğitim sistemi, bana çok yansıdı. Ben de kitapları okurken mutlaka bir taraflarına işaret ederim. Her kitaptan bir-iki sahifelik özet çıkarırım. O çıkardığım özet, başkasına satacağım bilgiyi taşır. Ben onu vakti gelirse mutlaka satarım. Babam çok şaka sevmezdi. Ama onun yaptığı bazı şeyleri hatırlıyorum. Mesela bizim Şehzadebaşı'nda bir evimiz vardı. Ahşap bir ev. Uzun süre orada oturduk biz. 1939'da o eve girdik. Babam İstanbul'da görev yaparken orasını almış. Şehzadebaşı Camii'nin karşısında, Şehzadebaşı Karakolu'nun sokağında. Evin tam karşısında İstiklal Okulu vardı. Özel bir okuldu bu. Üç katlı ahşap evin girişinde ana merdivenden seperasyonla ayrılmış bir oda vardı. Oraya az sayıda basamakla çıkılırdı. Orası selamlıkmış. Ama bizim o evde yaşadığımız yıllarda selamlık hiç kullanılmadı. Babamın gençliğinde bu selamlık işe yararmış. Eve gelen erkek misafirler orada kabul edilmiş. Evin orta katında mutfak ve oturma odası, üst katta yatak odalarımız vardı.

— Ortaokul zamanlarınız mı yani?

— Hayır, hayır. Ben lisedeyken burada kaldık. Babam 1951'de öldü. Ondan sonra o evi ve çevresindeki bütün evleri, mahalleyi istimlak ettiler. Şimdi o arazinin üstünde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı var.

Babam 1897'de hukuk mektebini bitirmiş. 1920'de İstanbul sulh hâkimi olmuş. 1921'de Beyoğlu Hukuk Mahkemesi azası olmuş. Beyoğlu'nda Hukuk Mahkemesi'nde görevli iken adliye vekiline bizzat hitap ederek, telgraf çekmiş. "Aldığım parayla İstanbul'da geçinmem mümkün değildir. Acele taşraya tayinimi rica ederim" demiş. Samsun'a atamışlar.

Babamla dört defa kucaklaştım

— İstanbul şartları o zaman da korkunçmuş yani.
— Herhalde. Babamın çocuklarına verdiği nasihatlerinden biri şuydu: Bir eviniz olsun, kiracı olmayın, kiracı ev sahibinin maskarasıdır, eviniz olursa sıkıntılı günlerde bile, namerde muhtaç olmazsınız." Ama işyerinin kirada olmasını kabul ediyordu. Halbuki biz öyle bir nasihat almışız ki iş yerimizi de hep satın aldık.

— Peki sizinle anneniz kadar ilgili miydi...
— Babalar genellikle dışadönüktür. Otoriterdi tabii, aramızda sıra dışı ciddiyetle bağdaşan bir ilişki vardı. Çünkü bakın, ben doğduğum zaman babam 50 yaşındaydı. Babam öldüğü zaman ben, 26 yaşındaydım. Babamın çok mutlu olduğu üç ânı hatırlarım. Bir tanesi, liseyi bitirdiğim zaman. Ben iftihar listesine girmiştim. Mektebin müdürü, babama bir mektup yazmıştı. Bu mektubu size aynen okuyabilirim:

Sayın Bay Sadık Minkari,
Velisi bulunduğunuz 172 numaralı Tarık Minkari, bu ders yılı içersinde muntazam ve verimli çalışması, fazilet ve iyi ahlaka dayanan durumu yüzünden okul iftihar listesine girmeye layık görülmüştür. Şahsına, ailesine, memleketine ve İnsanlığa çok faydalı bir unsur olarak yetişeceğini kuvvetle umduğumuz çocuğunuzun bu muvaffakiyetini bildirir, sizi tebrik eder, saygılarımı sunarım.

VEFA LİSESİ
MÜDÜR NİMET DİKMEN
18 HAZİRAN 1942

Babam beni ayakta kucakladı ve öptü.

— İlk sarılma mı o?
— Bana sorarsan babamla ben, dört defa kucaklaştım. Üçü tam, dördüncüsü yarım. Şimdi bu birincisi, bu kesin. Babam

sonra bana sordu. "Evladım sen ne olmak istiyorsun" dedi. "Doktor olmak istiyorum, babacığım" dedim. Ben şimdi 1941-1942'de liseyi bitirdim. Savaş yılları içersindeyiz. "Evladım, savaş devam ediyor, savaşın ne getirip ne götüreceği belli olmaz; daha kısa bir eğitim seçsene" dedi. "Ne olayım babacığım" dedim, "Sen iktisat oku" dedi. Şimdi düşünüyorum da babam çok büyük adammış. Elli senede Türkiye'nin iktisadının nereye geleceğini o zaman tahmin etmiş. Oğlum kurtarır, diye beni yönlendirmiş ama ben bu mesajı alamadım. Hepinizi üzdüm, özür dilerim. Ben tıp fakültesine girdim ve bitirdim. O yönden çok şanslıyım. Çünkü bizim zamanımızda lise bitirmeden sonra bir de bakalorya diye bir imtihan vardı. Dört dersten sınava girerdik. Ben Vefa Lisesi'ni bitirdim ve bakalorya imtihanına da İstanbul Erkek Lisesi'nde girdim. Vefa'dan pekiyi ile mezun oldum. İstanbul Erkek Lisesi'nde de dört dersten 39 aldım. Bir pekiyi daha yaptım yani. O sırada tıp fakültesine sınavla öğrenci alınacağı söylendi. Ama bir istisna getirdiler. Liseyi pekiyi ile bitiren, bakaloryayı pekiyi ile geçen, doğrudan imtihansız girer, dediler. Ben de gittim girdim tıp fakültesine.

— İkinci sarılması da o zaman mı?

— Efendim 30 Haziran 1948'de son imtihanımı verdim. Ve geldim, "Baba ben doktor oldum" dedim. Bir acayip sarıldı, bana. Neden? Ben evin beşinci erkek çocuğuyum. Aramızda büyük yaş farkı var babamla. Babam, ben evin son çocuğu olduğumdan zaman zaman saçlarımı okşardı, bunu çok iyi hatırlıyorum. Annemin suratına bakar, "Bu çocuğun meslek sahibi olduğunu acaba görebilecek miydim" derdi. Sonunda gördü. Onun için ikinci defa sarıldı bana. Sonra benim mesleki yönden büyük şansım var. 1948 Haziranı'nda okulu bitirdim. Ekim ayında, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Cerrahi Kliniği'nde asistan oldum. Orası süper bir hastaneydi. O zamana kadar yapılmış hastanelerin en moderniydi. Prof. Nissen tarafından hazırlatılmıştı ve ben büyük bir hevesle o işe girdim. Bana orda yatak verdiler. Güzel bir odada yatıp kalkıyorum.

Bir arkadaşımla beraber. Arkadaşlarımı sevdim, mesleğimi sevdim. Orada bize yemek veriyorlar üstelik.

— *Niye yatıp kalkıyorsunuz, yatılı bölümü var mı ki?*
— Yatılı bölüm olmaz Cerrahpaşa'da. Ama benim yatak hakkım var. Ben nöbetçi kalınca da orada yatacağım zaten. Çok oda vardı. İsteyen asistan yatılı kalabilirdi. Yatılı kalmak demek, normal mesai bittikten sonra da hastanenin içinde olan tıbbi, cerrahi hadiselerden haberdar olabilirsin demektir. Bu katkıdır. Ayrıca gece acil vakalar gelirdi. Onların içinden önemli olanlar için onbaşılara, sağlık memurlarına "Beni de uyandırın" diye tembih ederdim, sonra üşenmeden kalkıp gidip hemen onları muayene ederdim.

— *Eviniz yakın olmasına rağmen gitmiyorsunuz?*
— Evet, çünkü meslek öğreniyorum ve ben sana dersem ki bu işi ben parasız yaptım; inanır mısın. Bila ücret! Hem de parasız, kaç ay. Tam otuz dokuz ay. Otuz dokuz ay ben devletten metelik almadan, para alanlardan; iki üç misli daha çok çalışarak hizmet verdim. Neden? Ben bu mesleği ne kadar iyi öğrenirsem ileride insanlara o kadar iyi hizmet ederim diye. Katiyen yorulmak nedir bilmezdim, angarya nedir bilmezdim.

— *Daha asistansınız o zaman.*
— Asistanım ama benim görevim değil çünkü nöbetçi asistan var. Nöbetçi asistan ameliyata girerdi. Ben basamağın üstüne çıkar onun ensesinin yanından ameliyatı izlerdim. Bu formasyon içersinde hızla geliştim. İyi iş yapar oldum. Babamın bir berberi vardı, Yusuf Efendi. Bir gün Yusuf Efendi çat kapı bana geldi. Hemen tanıdım, hayrola dedim. "Fıtığım var, beni rahatsız ediyor, biliyorsun ayakta çalışıyorum saç kesiyorum. Yardım eder misin" dedi. "Başımın üstünde" dedim. Belki de hayatta ilk defa dışardan beni arayan, benim adresime gelen Yusuf Efendi'ydi. Ben onu kliniğe yatırdım, ameliyatını yaptım. İyileşti, gitti. Ama ben bunu akıl edip de ya da o sırada eve gidemediğim için babama söyleyemedim. Hafta sonunda

eve gittiğimde babamla karşılaştım, ayağa kalktı, yaklaştı beni tekrar kucakladı, öptü. "Evladım" dedi, "sen bizim Yusuf Efendi'yi ameliyat etmişsin. Ne kadar da iyi hizmet etmişsin. Sana dua etti, 'hayırlı evlat yetiştirmişsin beybaba' diye bana teşekkür etti" dedi ve gene sarıldı bana, etti üç!

— Siz aslında ilk o zaman doktor oldunuz sanki değil mi, hani babadan onaylı.

— Evet öyle, babadan kutsanmış. Sonra, 3 Nisan 1951, babam Mart sonlarına doğru ciddi göğüs ağrıları geçirmeye başlamıştı, hareket gücünde azalma oluyordu. Korktum ve ben geceleri evde yatmaya başladım. Annem yatağını bana verdi. Babam ve annem bir odada ama ayrı ayrı yatıyorlardı o tarihte. Ben babamla aynı odada yatar oldum. 3 Nisan sabaha doğru babam kalkmak istedi yataktan. Ben hemen fırladım, tuvalete gidecekti, yardım edeyim, dedim. Ona sarıldım, destek oldum, tam yürürken ağrı birden saplandı göğsüne. Müthiş bir ağrıydı bu, hançer saplanmış gibi. Babam bir eliyle beni, bir eliyle göğsünü tuttu, ayakta duramaz haldeydi. Çökerken ben onu kucakladım ama o beni kucaklayamadı. Üç defa tam kucaklaştık, bir defa yarım. Tabii bayramlarda birçok defa sarıldık, öpüştük ama bana sorarsan babanla kaç defa kucaklaştın diye, üç defa dolu dolu derim. Dördüncüsü işte böyle yarım kaldı!

Kurabiye çocuğu

— Korkar mıydınız babanızdan?

— Evet, babamdan korkardım. Ama kardeşlerimin içersinde babama en yakın olan insanım ben. Çünkü babam yaşlandığı için olsa gerek yumuşamıştı. Babamın çok güzel bir top sakalı vardı. Ben küçük yaşta onun yanına gider, çekinmeden kucağına otururdum. Kardeşlerim bu sahneyi gördüklerinde genellikle, "Şuna bak ya biz babamızın yanına gitmeye korkuyoruz, bu çocuk gitmiş hem kucağına oturmuş hem sakalıyla oynuyor" derlerdi. Babam da bir süre benim saçımı okşardı

ama şimdiki babalar gibi şapur şupur öpmezdi. Beni öpmek istediği zaman böyle karşısına alır, alnımı öperdi. Bu bende çok büyük etki yaptı. Çocukları yanaklarından şapur, şupur öpmemek lazım. Çocuklar müthiş hassastır mikroplara karşı. Onun için onları alından öpmeli, saçından öpmeli ya da okşamalı. O da sizin elinizi öper. Şimdi herkes, sokakta şapur şupur öpüşüyor. Allahaısmarladık, merhaba. Şapur, şupur. Yeni tanıştığın adam bile öpüyor seni. Nereden çıktı bu şımarıklık bilmiyorum.

— Ama babanızın öpmemesi mikrop geçmesin diye değildir, herhalde.
— Hayır, hayır. Babam geleneksel olarak öpmezdi yani. "Gözünden öperim, alnından öperim" lafı vardı. Böyle şapur şupur yanaktan öpmek diye bir tavır yoktu o zaman.

— Sizin daha fazla ilgi görmeniz kardeşleriniz arasında kıskançlığa yol açtı mı?
— Hayır, ama benim açıkça daha konfor içinde yaşadığımı onlar görüyorlardı. Neden gördüler bunu. Çünkü evimizin ekonomik durumu daha iyiydi. Annem kurabiye yapardı. Bak hiç unutmam o kurabiyelerin tadını da şeklini de. Şöyle iki parmak kadar şeylerdi onlar. Üstüne desen yapardı, düşünebiliyor musun ya. Annem 1931-32'de kurabiye yapıyorsa o hamurun üstüne, yüksüğünün ters tarafıyla üç tane süs yapar, akşam yastığımın altına kurabiye koyardı. Bunu öteki kardeşlerim yaşamadı. Çünkü öteki kardeşlerim harp çocuğu. Onlar 1912'den 1923'e kadar savaşın içinde yetişmiş insanlardı. Çocukluk devreleri daha zor geçti. Annem evde kurabiye yapamıyordu o zaman. Sahici kıskançlık olmasa bile, "Lafı gediğine koymak" diye bir söz vardır ya; Esat ağabeyim rahatça gelir benim burnumu bükerek ya da kulağımla oynayarak, "Kurabiye çocuğu, kurabiye çocuğu" diyerek enseme tokat atardı.

— Bir kurabiye yemek bile o zaman nasıl da şans!

— Tabii öyleydi! Hem ben kız çocuğuydum biliyor musun, ne zaman oğlan çocuk olduğumu merak ediyor musun?

— *Elbette..*
—Bak şimdi. Ben beşinci çocuk olarak geliyorum ya, annem hep dua etmiş: "Eh ulu Tanrım, bir de kız çocuk ver. Kız çocuk ver" diye ama ben yine oğlan çocuk olarak doğmuşum. Oğlan çocuk olunca, annem kabul etmemiş bunu ve beni kız çocuk gibi büyütmeye başlamış. Enseme kadar uzun saçlı resimlerim var. Hatta entarim var benim. Entarimin kenarında, lüle taşlarından kemerim vardı.

— *Kaç yaşına kadar devam etmiş böyle?*
— Bak şimdi onu söylemem. Ama nasıl olduğunu söyleyeceğim. Ben nasıl oğlan çocuk oldum.

— *Sünnette değil herhalde.*
— Yok, çok sonra sünnet oldum. Meydanda, evimize yakın bir arsa vardı. Çocuklar orada koşuşturuyorlar, ben de onlarla beraber oynuyorum.

Kız çocuk Tarık.

Oğlan çocuk Tarık.

Sünnet oldu, erkekliğini ispat etti.

— *Etekli misiniz yine?*
— Etekliyim. Saçım var, ben de onlarla oynuyorum. Ama oğlan çocuklarının mesanesi şişince onlar evlerine gitmezdi, böyle yıkık bir duvar vardı. O duvarın yanına gider, taşları ıslatırlardı. Günün birinde benim de ihtiyacım oldu, gittim, eteğimi kaldırdım, işedim. Çocuklar bunu görünce peşime takıldılar. "Oğlanmış, oğlanmış" diye bağırdılar; nasıl üzüldüm bilemezsin.

— *Siz de kendinizi kız sanıyordunuz yani...*
— Felaket, ağlaya ağlaya gittim ben eve. Anneme, "Ben oğlanmışım" dedim. Sarıldı bana "Kısmet bu kadarmış"dedi. Oturttu, saçlarımı kesti. Sonra o saçlarımı aldı, kitapların arasına koydu. Ben doktor oluncaya kadar, onları orada sakladı. Arada sırada açar açar, "Bak senin kız saçın bunlar" derdi. Çok şakacıydı, annem. Sonra ben oğlan çocuk oldum, okula başladım.

— *Annenizin yaptığı çok riskli bir şey değil mi aslında?*
— Ben aslında babamın şakalarını anlatacaktım. Babamın

topu topu iki tane şakasını hatırlıyorum. Bir tanesi, Şehzadebaşı'ndaki evde oturuyoruz. Babam emekli. Hava güzel olduğu zaman çıkar, Saraçhane Parkı'na giderdi. Orası tenha olduğu için o parkı seçerdi. Fakat babam da kendi yaşından olanlarla konuşmaktan hoşlanmazdı. Daha genç insanları arardı hem fikren hem aklen. Bir gün yine o parka gitmiş, oturuyormuş, o sırada evimize bir adam gelmiş kapıyı çalmış, anneme "Hava serinledi beyefendi paltosunu istiyor" demiş. Annem de vermiş. Babam hava kararduktan sonra eve geldi, kapıyı çaldı. Annem açtı. Babam paltosuzdu. Annem "Palton nerede" diye sordu. Babam: "Ben paltoyla çıkmadım ki" dedi. Annem bunun üzerine "Ama hava serinlemiş, üşümüşsün. Bir adam gönderdin istettin ya" deyince, babam "Ben adam madam göndermedim" dedi. Annem aldatıldığı için nasıl kızdı bilemezsin... Kendi kendine söyleniyor: "Aptal kafa niye verdin o adama paltoyu" diye. Çok üzgün. Babam çıktı yukarıda oturdu. Annem mutfağa girdi. Babam beni çağırdı, "Ufaklık git, komşudan paltoyu al gel" dedi. Ben şaşırınca "Komşuya bıraktım paltoyu, git al gel" dedi. Ben gittim, paltoyu aldım getirdim. Babam yanına koydu. Annem içeriye girdi, "Aa! Palton yanında ya" dedi. "Adama o kadar çok beddua ettin ki, adam pişman oldu geri getirdi" dedi.

Kızgın maşa

— Şakayı nasıl yapacağını da planlamış.

— Evet. Ayvalıkta'ki evimizin ön tarafı iki kat, arka tarafı tek kat daireydi. Ön taraf ikametgâh. Alt katta yaşıyoruz, üst katta yatıyoruz. Kışın evimizin bir odasında soba yanardı. Babam işini bitirdiği zaman daireden, eve ara kapıyı açıp girerdi. Dolayısıyla sokağa çıkmadan, daireden eve, evden daireye geçebiliyordu. Öğlen yemeğini yedikten sonra, yarım saat mutlaka uyurdu. O alışkanlık bana da geçmiş. Süper bir alışkanlıktır bu. Ben de o ameliyattan çıkınca aynı işi yaparım, hastanede bile gider yatarım. Neyse efendim, babam şimdi aşağıdaki oturma odasında yatıyor. Çünkü soba orada.

Bir kanepe var, kanepe bahçeye bakan pencereye yakın. Ben soba başındayım. Selçuk ağabeyim hasta. Hani dedim ya akciğerleri hasta olduğu için o sene Balıkesir'e gitmedi, birlikte yaşıyoruz. Annem ikimize tembih etti "Gürültü yapmayın, babanızı uyandırmayın" dedi, ikimiz de kitap okuyoruz. Babam, bir aralık sol tarafına döndü, dizini kıvırdı. Dizini kıvırınca ayaklarından bir tanesi yorganın dışına taştı. Bir anda Selçuk ağabeyim, maşayı aldı sobanın içine soktu. Maşa bir müddet sobanın içinde kaldı, ucu kızdı, kızardı. Sonra dışarıya çıkardı. Benimle hiç konuşmadı. Sadece elime verdi. "Git" dedi, işaret etti, "babanın ayağına dokun." Düşünebiliyor musun, ben cüce boyumla gittim, babamın ayağına dokundum. Dokunmamla beraber, babam "Ah" diye fırlayarak ayağa kalktı. Şimdi ben ona yakınım ama minik bir çocuğum, ağabeyim benden daha iriyarı, büyük ama ikinci plan-

Tarık Minkari, anne ve babası ile, yıl 1934.

da. İkimize baktı. Suç aleti elimde olduğu halde bana hiçbir şey yapmadı. Gitti Selçuk ağabeyime bir tokat attı. Yani onun beni yönlendirdiğini anladı. Neden, çünkü yargıç.

— *Dolayısıyla adalet duygusu da gelişmiş...*
— Evet, biliyor musun babam yüzmesini bilmezdi. Fakat denizi çok sevdi. Şimdi evimiz denize çok yakın. Biraz sonra anlatacağım ya. Evle deniz kenarında on metrelik bir bahçemiz var. O bahçeden bornozunu alır giderdi ve denizin içersinde kesinlikle yüzmezdi. Çakılmış iki tane demir kazık vardı. Babam, o iki demirin arasına gider iki eliyle demirleri tutar ve dalıp çıkardı. Dalıp çıkardı ama elini bırakmazdı. Çünkü çocukken hiç yüzmemiş. Besbelli ürkekti. Bir de hava çok kötü olduğu zaman, deniz çok dalgalıysa bana, "İki kova deniz suyu doldur, getir kapının önünde güneşe bırak" derdi. Ben kovaları bahçe tarafındaki kapının önünde güneşe bırakırdım. Babam yatardı, kalkardı. O sular güneşin altında ısınırdı. Sonra onları başından aşağı döker duş yapardı.

— *Balık tutmaya falan gitmez miydi?*
— Hiç, balığa olta atmasını bilmezdi, sevmezdi de. Ama ben severdim. Ayvalık'taki evimizin önünde büyükçe bir bahçemiz vardı. Ben sabahın erken saatlerinde evden çıkar, denizin kenarına giderdim. Denizin içinde büyük bir taş vardı. Şöyle bir kümbet. Onun üstüne çıkardım. Paçamuraları yani suyla ezilmiş ekmeği, elimde parçalar parçalar denize atardım. Onlar batarken, iyice dağılırlardı. O yemler dibe doğru çökerken balıklar üşüşürdü. Ben o sırada oltama yemi takar, en büyük balığı görür, onun ağzına doğru oltayı götürür onu tutardım. Yani ben tutacağım balığı kendim seçerdim. Deniz o kadar temizdi. Şimdi Ayvalık için aynı şeyi söyleyemem. Bak Ayvalık'ı anlatayım sana. Böyle derin ve büyük bir koydur. Karşısında adalar vardır. İki tane küçük boğaz vardır. Biri Fenerli Boğaz, biri Köprülü Boğaz. Bu iki boğazdan gelen suyun miktarı Ayvalık Koyu'nun suyunun temizlenmesine yetmiyor. Çok büyük yanlış yaptılar. Soğan Adası denilen aday-

la, Ayvalık'ın arasında en az üç yüz metre genişliğinde bir boğaz vardı. Burası sığ bir yerdi ama Akçay denizinin sularını Ayvalık koyunun içine pompalardı, özellikle kuzey rüzgârları estiği zaman. Birisi tuttu, buraya yol yaptı. Çocukluğumda ancak eşek, katır geçerdi o yolun üstünden. Sonra at arabası geçmeye başladı. Son gittiğimde gördüm, gidiş-geliş iki otomobil yolu olmuş. Bana kalsaydı, ben o yolu kazıklar üstünde yapardım. Altını açık bırakırdım. Akçay suyu, Ayvalık Körfezi'ne pompalansın diye.

— *Çocukluğunuzun geçtiği o ev hâlâ duruyor mu Ayvalık'ta.*
— Şimdi efendim ben geçen sene Ayvalık'a gittim; zaten iki-üç senede bir Ayvalık'a giderim. Çocukluk anılarımı tekrar yaşamak, o özlemi kucaklamak için. Mahallemi buldum orada gezindim. Evimiz yıkılmış. Onun yerine bir depo yapmışlar. O deponun karşısında bir zeytinyağı fabrikası vardı. O fabrika kapanmış. Ben hatırlarım, bizim zamanımızda oraya develer gelirdi. Devenin iki tarafına, birer büyük çuval yüklenirdi. Zeytinler deveyle taşınırdı fabrikaya. Çünkü zeytin ağaçlarının bulunduğu yere o zaman motorlu araçlar giremezdi.

— *Develer çok muydu Ayvalık'ta.*
— Çok deve vardı. Develer zeytin bahçelerinin yanına kadar gidiyor, zeytinler toplanıyor, çuvalın içersine konuluyor, yüksekçe bir yere taşınıyor. Sürücü bir ara deveye "kıh" deyip diz üstü çökertiyor ve sonra çuvallar bir sağına bir soluna bağlanıp deve ayağa kaldırılıyor. 10-15 deveden oluşan kervana bir eşek rehberlik ediyor ve böylece zeytin çuvalları fabrikaya taşınıyordu.

Kefaller

Evimizin yanında bir de taze lor yapan bir iş yeri vardı. Lor çok lezzetli bir nesnedir, sabahleyin ılık ılık onu alacaksın, üstüne biraz da toz şeker koyacaksın sonra kaşıkla yiyeceksin. Afiyet olsun. Lor, sepetin içine konurdu. Sepet örme

olduğu için, kenarlarından kırıntılar taşar ve dökülürdü. Bu işyerinde bir de beyaz peynir yapılırdı, sonra peynirler kazanın içinden tülbentle kaldırılırdı. Onun da gözeneklerinden küçük parçacıklar dökülürdü. Dolayısıyla içinde gıda maddeleri olan bu süt artıkları, denize giderdi. İşte denize döküldüğü yerde, özellikle kefaller başta olmak üzere yüzlerce balık toplanır ve bu küçük gıda maddelerini kapışırlardı.

— *Ne güzel bütün balıklar proteinle besleniyor.*
— Evet, hepsi proteinle besleniyor. Bak, kıyıya o kadar çok balık gelirdi ki, biz hain çocuklar gizlice denize girer, denizden kıyıya doğru büyük taş atardık. Balıklar korkudan sıçrar, kıyıya düşer biz de koşar onları toplardık. Böyle canavarlık olmaz ya! Şimdi burası bir besi yuvası olduğu için bizim gördüğümüz küçük balıkların yerine geceleri büyük balıklar gelirdi. Bu kefallerin acayip bir huyu vardır. Çok güzel atlar bunlar. Sen hiç suda sıçrayan balık gördün mü? "Kefal gibi atlama" derler biliyor musun? Çünkü Kefal böyle tepelemesine çıkar, yan düşer. Karnı üstüne düşmez bir, kafa üstüne düşmez iki. Beceremez yani. Şimdi vicdanen rahatlamak için bir itirafta bulunmak istiyorum; Sahil Sıhhiye'nin bir sandalı vardı. Dairenin müdürü Mürşid Bey de limana bir vapur girince; bu sandala biner gemiye giderdi. Sorardı, gemi nereden gelmiş? Kaç yolcu getirmiş, yolcular arasında salgın hastalık var mı? Ne çeşit yük getirmiş? Sandalın işi olmadığı zaman, onu iskelenin önüne dikey bağlarlardı. Kefaller gece peynir artıklarını yemeye gelince coşarlar, sudan dışarı atlarlardı. İskeleye yakın atlayan kefallerden bazıları sandalın içine düşerdi. Bunların boyu iki-üç karıştı. Yani bunlar besili iri balıklardı. Sabah erken saatte kıyı teftişi yaparken, bu sandalın da içine bir göz atardım. Şayet sandalın içine iki balık düşmüş ise, birini alır, eve götürürdüm. Tek balık düşmüş ise elimi sürmezdim. Annem sorardı, "Evladım bu balığı sen mi tuttun? Evet ben tuttum anne" derdim. Aslında bu cevapta "tutmak" işi doğruydu ama annem nasıl tuttun demediği için, ayrıntıları gizli kalırdı. Şimdi ayrıntıları açıklıyorum çünkü zaman aşımı var o tarihten bu yana, çoook af çıktı.

— Tam çocukluğa yakışır hikayeler... Peki arkadaşlıklarınız nasıldı?

— Mahallemizde, hani "Ali kıran, baş kesen" diye bir tabir vardır ya öyle bir çocuk vardı. O bizden beş-altı yaş büyüktü ve çehresini hiç unutmadım. Çünkü gözünün bir tanesi burnunun ucuna bakardı; adı Ayvaz Kenan'dı. Ayvaz Kenan saldırgan bir çocuktu, haindi, gaddardı. Biz çelik çomak oynuyoruz; o ya çomağı alır dama atar ya da çeliği alır denize atardı. Böyle acayip tutumları vardı. Bir insan, düşünebiliyor musun, yumruk kadar topumuz var, top oynuyoruz, o geliyor topu denize atıyor. Sonra kendisi denize giriyor, topu çıkarıyor bize satıyor. Olamaz böyle bir şey ya, çok zalim. Babası nalbanttı. Fakat bu zalim çocuğun, hayran olduğum bir tutkusu vardı. Güvercin beslerdi. Bak, bir insan ne kadar hain olursa olsun, bir tarafından güzel bir huy yeşerebilir, büyüyebilir. Merak ederdim, bu sert tabiatlı çocuk bu kadar sevgiyi kuşlara nasıl veriyor diye. Güvercinlerine yem atardı. Avucunun içinde yem tutardı, güvercinler koluna konardı. Yahut omzuna, başına, saçlarının arasına yem atardı. Kuşlar başında guk guk yaparak gezinirlerdi. Çok severdim o güvercinleri. Sonra güvercinleri havaya atardı. Eğitmişti onları, güvercinler alkış yapar gibi kanat çırparlardı. Bir de takla at derdi. Duyarlar mıydı, duymazlar mıydı, güvercinler takla atardı. Ben çok sevdim o kuşları. Bir gün, "Kenan Ağabey bana bir kuş satsana" dedim. "Bir kuş olmaz, iki kuş satarım" dedi. "Peki iki kuş" dedim. O zamanın parasıyla çok para, 100 kuruş istedi her kuş için. Üf ne çok para bu! Ama ben de kuş büyüteceğim, kuşla oynayacağım diye verdim o parayı. "Peki şimdi bana öğret" dedim. "Bu kuşlar bana nasıl alışacak." "Bunlara bir kümes yapacaksın, orada yaşayacaklar. Onları zaman zaman alacaksın seveceksin, okşayacaksın, elden yemleyeceksin. Beş altı gün kokunu ona verdikten sonra, bir tanesini salarsın, öbürünü elinde tutarsın, o zaman eşi çok uzağa gidemez tekrar sana döner" dedi. Ben kuşu saldım. Sal-

mamla beraber kuş, arkasına bakmadan doğru Kenan'ın evine doğru uçtu, öbür arkadaşlarının yanına gitti. Elimdeki öteki kuşu da saldım belki onu alır getirir diye, o da gitti. Sonra, gittim, "Kenan Ağabey" dedim, "benim kuşlar uçtu geldi senin kuşların arasına girdi." "Olmaz öyle şey" dedi. "Olur, ben kuşlarımın ayağına beyaz ip bağlamıştım, bakacağız" dedim. Baktık, ayağına beyaz ip takılmış iki kuşu bulduk. Bunlar benim kuşlarım" dedim. "Peki" dedi, "al git ama bu defa tanesi elli kuruş." Gene parayla sattı bana kuşlarımı. Olacak iş mi bu?

— *Çok açıkgöz bir çocukmuş gerçekten, halbuki siz de ip bağlayarak tedbirinizi almışsınız ama faydası olmamış...*
— İp bağladım, benim olduğunu ispat ettiğim halde kuşlarımı geri alamadım. Sonra ben 1939'da Ayvalık'tan ayrıldım, böylece Kenan'dan kurtuldum.

— *Bir daha da görmediniz mi?*
— Gördüm. İşte hikâyenin daniskası bu. 1964'te ben profesör oldum. Ünüm mahalleye yayıldı. Şöhretim ta Ayvalık'a kadar gitmiş. Bir gün Ayvalık'tan bir arkadaş bana bir hasta gönderdi. Ben odamda oturuyorum, kapı çaldı biri içeri girdi. Yüzüne baktım, beynimin içine öyle nakşedilmiş ki bu surat, özellikle gözleri... Bu mutlaka Kenan'dır diye düşündüm ama yine de "Hayrola, beyefendi" dedim adama. "Tarık Ağabey sana Ayvalık'tan mektup getirdim" dedi. Mektubu aldım. "Senin adın Kenan mı" dedim. "Evet, Kenan, Ayvaz Kenan" dedi. "Gel, bir öpüşelim" dedim oturttum. Midesinden ameliyat olması gerekiyordu. Hastabakıcıyı çağırdım, tembih ettim. "Servisimin en güzel odasını, en güzel yatağını bu arkadaşa vereceksiniz. Bu arkadaş benim çocukluk arkadaşım. Lütfen onu memnun edin" dedim. Yatırdık, iki üç gün hazırlık yapıldı. Ameliyat günü geldi. Kenan'ı hasta nakil arabasının üstüne koydular, ameliyathaneye getiriyorlar. Ben de ameliyathanenin kapısındaydım biriyle ayaküstü konuşuyorum. O önümden geçerken, "Hoş geldin Kenan" dedim. O

da, "Hoş bulduk ağabeyciğim" dedi. Onu masaya aldılar. Fakat, birden benim içime bir şeytan girdi. Zaman zaman bu oluyor. Ve dedi ki şeytan bana: "Çocukken seni bu kadar üzen, ağlatan insana bu ne sevgi" Birden uyandım. "Haklısın" dedim. Benim bu adamdan intikam almam lazım. Hastanın yanına gittim. Kollarını bağladılar. Sonra uyutulacak. Biz de karın derisini dezenfektan maddelerle temizleyeceğiz. Yani ameliyat sahasını hazırlayacağız. Ben anestezi uzmanı arkadaşın yanına gittim ve onunla bir plan yaptım. "Şimdi ben bir şeyler yapacağım, sana işaret ettiğim zaman pentotali manşondan verirsin" dedim. Manşon dediğim şey, bir lastik segmandır. İstediği zaman doktor, o lastik parçanın içine iğnenin ucunu sokar, ilacı verir doğrudan kana karışır. Yani hastanın bedenine iğne saplanmaz.

— *Narkoz mu vereceksiniz?*

— Narkoz değil bu. İlaç vereceğiz. Uyutucu, sakinleştirici bir ilaç. Şimdi doktorla da anlaştım. Şeytan iyice coşturdu beni. Yanına gittim, stajyerlerim var beş altı kişi. Onlara hitaben dedim ki, "Bu masada yatan adam çocukken bana çok sıkıntı çektirdi. O uçurtma yapardı ama uçurtmanın kuyruk kısmına bir sürü jilet bağlardı, getirir getirir yanlamasına sürtünerek bizim ipimizin üstünden kuyruk geçirirdi. O jiletlerden bir tanesi ipi keserdi, biz mahvolurduk. Bunları yapmasın diye biz ona rüşvet verirdik." "Kenan" dedim, "benim o zaman harçlığım kaç paraydı biliyor musun? Beş kuruş harçlık alırdım, yarısını sen alırdın." O şaşkın şaşkın bakıyor bana. "Bu adam çok yüreklidir ve çok dirençlidir. Şimdi ben sizin önünüzde onu uyutmadan, his iptali yapmadan, karnını keseceğim, midesini çıkaracağım ah vah demeyecek. Asla bağırmayacak" dedim. Kenan çok ürktü. "Yapma ağabey, uyut da yap, uyut da yap" dedi. "Yok canım, senin gibi kahraman insana uyutmadan da yapılabilir bu iş" dedim. Şimdi hemşireden uzağım, bir doktor arkadaşım bana bir kalem verdi. Kalemi ters tuttum künt ucuyla karnının üst tarafını keser gibi yaptım. Derisine sürttüm. "Bakın görüyorsunuz şimdi karnı-

nı kesiyorum, hiçbir şey demiyor bağırmıyor adam" dedim. O sırada Kenan öyle bir bağırdı ki yukarıdaki lamba az kaldı kırılacaktı. Öbür ameliyathaneden doktorlar geldi, "Hayrola burada ne oluyor" dediler, çok utandım. Hemen eğildim Kenan'ı öptüm. "Kenan bu şakaydı seni uyutacağım. Şimdi gözlerime bak" dedim. Gözlerime baktı. "İyi bak" dedim, "iyi bak." "Beni düşün ve söylediklerimi tekrar et. Dokuz, sekiz, yedi, altı" derken anlaşmıştım ya anestezi yapacak arkadaşla, ona işaret ettim, yap dedim, pentotali. O da iğneyi manşona sapladı ve sulandırılmış pentotali damarından verdi. İlaç tesir etti, hasta gözlerini kapadı uyudu. Sonra, vallahi herkesin huzurunda yemin ediyorum, çok güzel bir ameliyat yaptım. İçimdeki şeytan gitmişti ve iyi Tarık işi bitirdi. Ertesi sabah odasına gittim. Çok sevimli bir yüzle, "Geçmiş olsun Kenan kardeş" dedim. Kenan birden yüzünü çevirdi, pencereye doğru baktı. Niye yüzüme bakmıyorsun diye sordum: "Bakmam ağabey" dedi. "Niye" dedim. "Sen gözüne bakınca insanı uyutuyorsun" dedi. "Ya boş ver, uyutmayacağım valla uyutmayacağım" dedim, tekrar öpüştük. Sonra Kenan iyileşti. Giderken odama geldi, tekrar kucaklaştık. Kenan'a dedim ki, "Benim sana yaptığım şakayı ne olur Ayvalık'ta arkadaşlarıma söyleme. Hiç kimseye söyleme, bu aramızda kalsın" dedim ama hınzır gitmiş herkese söylemiş.

— *Söylenmeyecek gibi değil ama, mesleği neydi?.*
— Nur içinde yatsın. Nalbant çırağıydı.

Giritli Ali

— *O yıllardan bugüne kalan çocukluk arkadaşlarınız var mı?*
— Evet, hâlâ benim çocukluk arkadaşlarım var. Zaman zaman Ayvalık'a gidince onlarla kucaklaşıyorum. Bir tanesi, Gültekin. Öteki Nihat. Bozkurt İzmir'de çalışıyor. Onunla arada sırada karşılaşıyoruz. Çocukluk anılarımın arasına birisini katacağım şimdi. Adı, Giritli Ali. Ben ilkokulu bitirir-

ken aramıza bizden beş altı yaş büyük bir adam geldi. Adam diyorum. Çünkü ben çocuksam o adamdı. Mavi gözleri vardı. Sivri burunluydu. Büyük olduğu için bende bir ürkeklik yaratmıştı. "Bu adamın aramızda işi ne" dedim bir gün arkadaşlara. "O sınava girmeye geldi" dediler. İlkokulu okumadı ama bitirme sınavına girecek böylece ilkokulu bitirmiş olacak. Şaşırdım, demek beş sene okula gitmeden de insanlar sınava giriyor diye. Bu çocuk sınava girdi ve başardı. Ortaokula yazıldı.

Tesadüfe bakın ki ikimiz de Ayvalık Ortaokulu'nda aynı sınıfa düştük. Ama benim boyum küçük olduğu için ben öndeydim. Ali büyük olduğu için en arka sıradaydı. Ali ile çok kısa bir zamanda beşeri ilişkilerimiz gelişti. Ali benim hakiki ağabeyim ve hamim oldu. Beni müthiş korurdu. Sonra Ali beni eğitime aldı. Ne ondan evvel, ne ondan sonra ben böyle bir şey görmedim. Teneffüste dışarı çıkınca, Ali beni yakalar çantamdan bir sonraki dersin kitabını çıkartır: "Hadi oku" derdi. Ben yüksek sesle okurdum, o yanımda beni takip ederdi. Atlayıp atlamadığıma da bakardı. Ne kadar okuduysam dur şimdi bunu anlat derdi ve beni sınıfa öyle sokardı. Bazı

Giritli Ali (Erkmen) ile. Ona okumayı Giritli Ali sevdirdi.

günlerde daha önemli konular varsa kendi alır okurdu. Sonra da bana, "Çömez öğrendin mi" derdi. "Öğrendim" derdim, inanmazdı. "Anlat bakalım" derdi. Ali'nin bu tip yaklaşımı bende okuma zevkini kamçıladı.

— *İyi ki ters etki yapmamış...*

— Tabii aksi de olabilirdi. Okumadan nefret edebilirdim ama etmedim. Bana okumayı sevdirdi. Ali'nin bir başka özelliği daha vardı. Ali tek oğul. Babasının bir bacağı kopuktu. Diz ile kalça arasından kesikti. Takma bacak takardı ve onun için zor yürürdü. O zamanın protezleri şimdiki kadar mükemmel değil tabii. Onların ana caddenin üstünde yani denizden Pazar yerine doğru giderken, sol tarafta bir dükkânları vardı. Üstünde kuru kahveci yazardı. Ali, babası sakat olduğu için dükkânda çalışırdı. Okuldan çıkınca dükkâna gider, müşteri gelmediği zaman ya da eve gittiği zaman derslerini okurdu. Ben Ali'nin çok etkisi altındaydım. Sık sık dükkânına gider, yanında otururdum. O okuduğu bir konuyu bana anlatırdı. Genellikle bunlar ders kitaplarının dışında, ya gökyüzüne ya fiziğe ait konulardı. Ben bunları öğrendiğim için çok keyif alırdım Ali'ile sohbet etmekten. Orada otururken de elime kitap verirdi, ya dünkü dersi, ya yarınki dersi okuturdu bana. Okuturken hem kendi çalışırdı hem de dinlerdi. Ben de dolayısıyla konuya hâkim olmaya çalışırdım. Sonra bir sürü soru sorardı bana.

Bir gün bir adam girdi dükkâna. Orta yaşlı bir bey. Elinde buruşuk bir kesekâğıdı vardı. O kesekâğıdını Ali'ye uzattı. İki yüz elli gram çekilmiş kahve istedi. Babası çiğ kahveyi kavururdu ve özel kavanozlarda saklardı. Kişi kahve istediği zaman, onun gözünün önünde kahveyi alır bir değirmene koyar, çekerdi. Bazen elektrikle, bazen eliyle öğütürdü kahveyi. Ondan sonra o toz kahveyi alır, tartardı. Bakın şimdi beni etkileyen olay: Kullanılmış kesekâğıdını, terazinin bir kefesine koydu, onun üstüne iki yüz elli gram ekledi. Sonra yeni bir kesekâğıdı aldı aynı cinsten. Onun içine toz kahve koydu ve tarttı. İki yüz elli gram gelince aldı adama verdi. Ben ilk defa

kâğıdı, kahve fiyatına satmayan insan gördüm. Halbuki ben bu yaşta bile çikolata alırken, adam karton kutuyu bana çikolata fiyatına satıyor, bir şey diyemiyorum.

Ali sonra fen memuru oldu, Antalya'da yaşadı. Yıllar önce vefat etti. Allah rahmet eylesin.

— *O zamanlar akranlarınızdan çok, sizden büyüklerle daha iyi anlaşıyordunuz galiba?*
— Ben büyükleri çok seviyorum. Çünkü onlardan bilgi çalıyorum. Onların hazinelerinden ekstra bilgiler çalarım ben. Onlar da en güzel anılarını benim yanımda anlatırlar nedense.

— *Yani hem deneyimlerinden yararlanıyorsunuz hem de...*
— Hem de dostluklarından... Bak, çocukluk anılarımın arasında bir bot var, o da benim üstümde çok büyük bir iz bıraktı; o botun hikâyesini de anlatmak isterim. Bu bot dediğim şey aşağı yukarı üç-üç buçuk metre uzunluğunda. Omurgası ve kaburgası tahtadan yapılmış, üstü branda beziyle sa-

Ortaokulu bitirdiği yıl, 1939.

rılmış minik bir kayıkçıktı. Branda bezi birçok kere yağlı boyayla boyanmış, dolayısıyla su geçirmez hale gelmişti. Botun özelliği iki çocuğun içine rahatlıkla oturabilmesiydi. İki tane küçük küreği vardı. Tıpkı sandaldaymış gibi küreği çekip botu hareket ettirebiliyordum. Bir arkadaş da oturabilirdi karşıma. Sınıfımı geçmiştim. Bir sır daha vereyim size. Ben çocukken para biriktirmeye başlamıştım. Bu istek, bu özellik nereden geldi bilmiyorum. Küçük bir tahta kutum vardı. Özenle kilidini açar, kapağı kaldırır, içindeki paramı sayar, sonra kapatırdım.

Botumu çok sevdim

— *Günlük harçlığınız ne kadardı, hatırlıyor musunuz?*
— Kuruş hesabı. O zaman çok kıymetliydi para. Haftada 25 kuruş manda gözü çok büyük paraydı benim için. İçine para bırakmasam bile zaman zaman kutuyu açar, biriktirdiğim paraları sayardım. Müthiş keyif verirdi, paraları tek tek saymak! Bu kutuyu da duvara dayanan masanın altında bir yere koyardım. Anahtarı çok gizli bir yere saklardım. Kimse bulamasın diye. Halbuki çocukluk aklı işte, gelen kutuyu koltuğunun altına koyup götürebilirdi. O kadar hafifti kutum. Tahta kutu. Ama hayır. Onu bir başkasının alacağını ya da açacağını düşünüyorum, onun için de anahtarı saklıyorum. Altıncı sınıfı geçtim, sevinçle eve geldim. Babam sarıldı, saçımı okşadı, öptü. O neşeyle sokağa çıktım. Biraz ötede gümrük binasına yakın tarafta, kıyı üstünde çok güzel bir bot gördüm ve görür görmez ona vuruldum. Bu bota sahip olabilmek için ne yapabilirim diye düşündüm; sahibini buldum. "Satılık mı" dedim. "Satılık" dedi. "Kaç para" dedim. "15 lira" dedi. 15 lira, çok para. Gittim kasadaki paramı saydım, 4 lira. Eyvah! Babama gittim, kasamı da yanımda götürdüm. "Baba" dedim, "ben ancak 4 lira toparlayabildim bir bot gördüm, çok sevdim, almak istiyorum ama param yetmiyor. Bana para verir misin." Bak kredi verir misin demedim. O zaman kredi kelimesini bilmiyordum. Babam, "Şu botu göre-

yim" dedi, benimle beraber geldi, botu gördü. "Alalım evladım" dedi. Sahibine parayı ödedi. Bendeki para için de, "Sende kalsın bir gün lazım olur" dedi. Sarıldım babamı öptüm, öptüm... Sonra bota bindim, evimizin önüne geldim; demir attım. Bir ucunu bağladım. Öbür ucuyla da bahçemizin kenarında bir taşın üstüne ipi sardım. Gittim yattım. Sabahleyin çok erken uyandım. Hemen botumun içine girdim ve saatlerce kıyıda gittim geldim.

— *O yaşta tek başınıza botu kullanmanıza izin verdiler mi?*
— Yüzme bildiğim için galiba hiç telaş etmediler. Ama bir gün şöyle bir şey oldu. Sabah erken kalktım, botuma bindim. Mavuna diye bir taşıma aracı vardı o tarihte. Vapur rıhtıma yanaşmadığı için, mavuna gider vapura yanaşırdı. Vapurun içindeki yük mavunaya konur sonra iskeleye gelip boşaltılırdı. Ya da aksi yapılırdı. Bunlar siyah katran boyalı acayip teknelerdi. İşe gitmediği zamanlarda demirliydi. Ben onun yanına gider arkasındaki dümene ipi geçirir ve mavunanın arkasına bağlanmış halde botumun içinde uyurdum. En çok sevdiğim şey, sabahın erken saatinde kalkıp botuma binmek ve küreği suyu okşar gibi çekerek kıyı kıyı gezmek ve denizin

Bu botu çok sevmişti.
Arka planda iki mavuna ve Cunda (Ali Bey) Adası görülüyor.

dibini seyretmekti. Balıklar sabahleyin yemlenmek için kıyıya geliyorlardı. Büyük balık görürsem orada durur, seyrederdim. Nereye gidecek, nasıl yiyecek, nasıl kaçacak. Korkutmak istersem, küreğimi vururdum suya. Botu çok sevdim ve onunla çok güzel günler geçirdim.

Botumu deldiler

Gelelim acı güne. Yaz sonu geldi. Botumu karaya çekecektim. Balıkçıya sordum. "Ben botumu soğuğa ve yağmura karşı nasıl korumalıyım" dedim. O da işaret etti: "Sizin bir duvarınız var, onun yanına çek orada bir de ağaç var onun gölgesinde kalsın, botunu ters çevir, altına takozlar koy, toprağa değmesin kenarları. Üstüne de çuvallar at, çuvallarla ört ki üstünü, güneşte çatlamasın" dedi. Ben de çuvallarla örttüm üstünü. Ayrıca bana tembih etmişti, "Çok sıcak günlerde, çuvalları da ıslat" diye. Gider bir kova su alır gelirdim maşrapayla üstüne serperdim ve çuvalları ıslatırdım. Yani branda bezi ıslak kalsın, nemli kalsın diye. Balıkçı efendinin dediğini yaptım. Botumu ters çevirdim. Duvar kenarında, ağaç dallarının altında, gölgede üstüne de çuvalları koydum ve evime döndüm. Sonra yaz geldi, okul bitti sınıfı da geçtim Benim botumu denize indirme hakkım doğdu. Ben sevinçle hadi bakalım, denize atayım botu dedim. Çuvalları kaldırdım, inanamazsın hani böğrüme hançer saplandı derler ya, öyle bir bıçak saplandı benim göğsüme. Nasıl üzüldüm. Botumun üstünde kocaman bir delik vardı. Belli ki kıskanç çocuklardan biri bana kötülük olsun diye bir sopayla, bir ıskarmozla ya da bir bıçakla çuvalların üstüne darbeyi indirmiş botumu delmişti. Çok üzüldüm. O balıkçı efendiye gittim, "Ağabey benim botumu birisi delmiş; bana yardım eder misin ne olur" dedim. "Bakayım evlat" dedi. Geldi, botuma baktı. "Üzülme yaparız bunu" dedi. "Nasıl yaparız ağabey." "Sen git bir branda bezi bul gel" dedi; gittim buldum geldim. O ağabey yaranın üstüne o branda bezini koydu ve branda bezinin dört kenarını delici dikişlerle botumun cidarına dikti,

sonra da başımı okşadı: "Şimdi yağlıboya al, fırça al, her sabah bunun üstünü güzelce boya, her akşam tekrar boyayacaksın. Beş gün bitince bana haber ver" dedi. Ben beş gün hem dıştan, hem içten burasını boyadım. Yağlıboya kuruyunca orası su geçirmez hale geldi. Hemen balıkçıya haber verdim, "İşim bitti bir bakar mısın" dedim. Geldi baktı, böyle saçlarıma dokundu, "Aferin bu işi iyi yapmışsın, hadi denize atalım" dedi. Denize attık. Hemen o tarafın üstüne oturdum, hiç su kaçırmadı. Çok sevindim. O seneyi de öyle geçirdik. Ama işte sekizinci sınıfı bitirince, 1939'da babam emekli olmuştu. Yaz sonunda babam hatırlıyorum: "Taşınma zamanı geldi, hazırlanın" dedi. Herkes hazırlandı. Evdeki eşyalar toparlandı. Ben botumu okşadığımı, onu öptüğümü hatırlıyorum. Sonra onu bir arkadaşıma verdim...

— *Sattınız mı, hediye mi ettiniz?*
— Satmak istedim ama para veren çıkmadı. Efelik bende kalsın dedim. Bir arkadaşıma hediye ettim.

Sonra biz İstanbul'a geldik, 1 Eylül 1939. Dünyanın en kötü tarihlerinden biridir. Almanya'nın, Polonya'ya hücum ettiği dönem. 3 Eylül'de de II. Dünya Savaşı'nın başladığı tarih, biz İstanbul'da yaşamaya başladık.

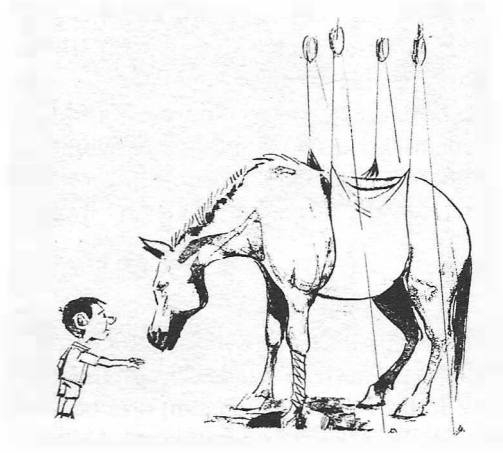
— *Göç vakti gelince hüzünlendiniz mi?*
— Evet, tabii. Çocuktum ve botumdan, denizden, balıklardan, Ayvalık'tan, arkadaşlarımdan ayrılacağım için hüzünlüydüm. Ama yine de okumak için İstanbul'a gideceksek, kaderde bu varsa ne yapalım, gideriz, dedik.

Kırk bacaklı at

— *Ayvalık'a gittiğinizde her yerini kıyaslıyor musunuz eski ile?*
— Evet, mesela yol açmışlar. Balıkesir'den gelen ve Cumhuriyet Meydanı'na kadar giden yolda önemli bir yıkım olmuş. Bizim Tarlabaşı gibi oradan bir dizi ev kalkmış besbelli. Ba-

yağı iki üç arabanın gidip gelişine müsait bir yol çıkmış. O arada benim ilkokulumun da burnu kesilmiş. Benim ilkokulum, Cumhuriyet İlkokulu, Balıkesir'den gelen yolun üstündeydi. Okulun burnu kesilmiş, yola verilmiş, geriye kalan arsanın içersine bir bina yapılmış. Üstüne de Cumhuriyet İlkokulu yazılmış. Yani benim okuduğum okuldan adından başka pek bir şey kalmamış. Şimdi dedim ki Ayvalık'ta dar sokaklarda oynardık ve o sokaklar bize çok genişmiş gibi gelirdi. Ama son gidişimde, ya bir insan bu sokakta nasıl top oynar dedim kendi kendime. Bende çok derin bir iz bırakan bir anım daha var, onu da nakletmek isterim: Evimize yakın bu dar sokaklardan birinin üstünde tipik bir Rum evi vardı. Rum evi ne demek? Bir iki basamakla çıkılır ve sonra bir demir kapıdan geçilirdi. Sağda ve solda pencereleri demir parmaklı birer odası vardır. Sonra üst katta, bu demir kapının üstünde güzel bir balkon vardır. Balkonun iki tarafında da birer oda vardır ve dış görünüş bundan ibarettir. Bu taştan yapılmış güzel Rum evinin önünden geçerken bir gün bir at sesi duydum, pencereden baktım. Kapıdan girdikten sonra sol taraftaki odayı, evin sahibi ahır yapmıştı. O adamın zeytinliklerinin olduğunu, o ata binerek zeytinliklerine gidip geldiğini de biliyordum. Demek atını orada saklıyormuş dedim. Atın oda içindeki duruşu hoşuma gitti ve ben atla ilişki kurmaya çalıştım. Seslendim, elimi oynattım. At belki birkaç defa bana baktı ama böyle sevimli bir bakışı yoktu. Ben bunu anneme söyledim. Annem, "Sana şeker vereceğim, avcunun içine şeker koyacaksın, atı ürkütmeden ona doğru uzatacaksın o gelip alacak" dedi ve ben de öğrendiğimi aynen uyguladım. Evden şeker alıyordum, pencerenin yanına gidiyordum, demir parmaklıkların arasından avcumda tuttuğum şekeri uzatıyordum. At başlangıçta ürkekti ama sonra alıştı. O kocaman dudaklarını, ıslak nemli ağzını, avcumun içine getirir ve böyle avcumu gıdıklarcasına şekeri alır giderdi. Şimdi aslında şekeri kaptırmaktan ben zevk alıyordum. Fakat o kocaman dudakların avcumun içini sümüklü sümüklü yalaması vardı ya, müthiş bir şeydi o. Ben o keyfi duymak için bunu

sık sık yapardım. Bazen de solurdu. Nefesini avcumun içinde hissederdim. Sıcacık nefesiyle, yumuşak dudakları, kocaman dudakları ve nemli ağzı avcumun içini okşardı. O şekeri kapar giderdi. Atla arkadaş olduk. Ben şekersiz gittiğim günlerde de elimi uzatsam yanıma gelirdi. Fakat şekeri bulamadığı için galiba, kızgın kızgın bakardı bana. Sonra bir gün asla unutamayacağım bir manzara gördüm. Bu benim sevdiğim atı, karnından tavana asmışlardı. Suratı, bana doğruydu, başı bana bakıyordu. Üç ayağı toprağa ancak değiyordu. Sol ön ayağının altındaki toprak kazılmıştı. Belki iki karış kadar kazılmıştı. Bir çukur yapılmıştı. Sol ayağı o çukurun içindeydi. Ayağında bir bileklik vardı, o bilekliğin altında bir ağırlık aşağıya doğru sarkıyordu. Anladım ki atın bileği kırılmış ve adam atını tedavi ediyor. Evvela atı hareketsiz bırakmak lazım. Karnından asmış, dolayısıyla at istese de yürüyemiyor. Çünkü öbür üç ayağı yere ancak basıyor. Ama sol ön ayağı dinleniyor çünkü kırık. Aylarca sürdü bu. Sonra adam o bandı çıkardı ipi gevşetti, karnını askıya alan çadır bezlerini sıyırdı ve at yürümeye başladı. Atına tekrar bindi ve tarlasına, zeytinliklerine gitti geldi. Sonraki dönemlerde şu kötü olaya

Sahibi bacağı kırılan atı işte böyle tedavi etti (1935).

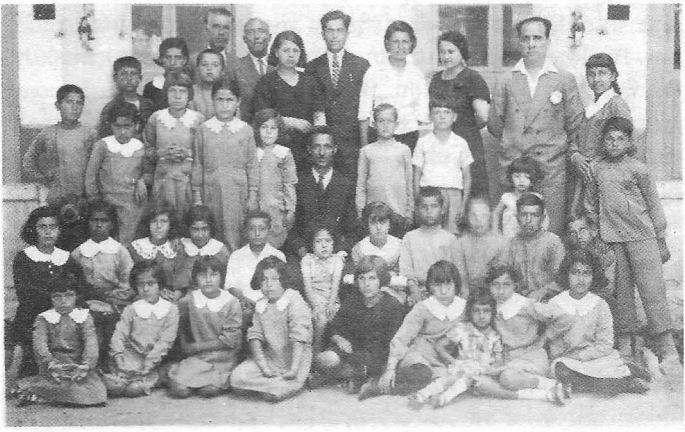
şahit oldum. Bir defa at yarışına gitmiştim. Yarışan atlardan bir tanesi tökezledi, düştü. Fakat yerden kalkamadı. Sonra sahibi onun yanına gitti ve ona bir tabanca verdiler, adam atın kafasına kurşun sıktı ve atı orada öldürdü.

— *Ay, nerede gördünüz bu olayı?*
— Veliefendi Stadyumu'nda gördüm ve bir an bu olayı görünce o adamı hatırladım. Çünkü o adam atını öldürmedi. Atın ayağı kırıktı ama onun tedavisini, insan tedavi eder gibi yaptı. Sonra onu sevdi, üstüne bindi gitti. Aradan seneler geçti, ben tıp fakültesini bitirdim; cerrahi asistanıyım ve girdiğim koğuşta bir adamı gördüm. Adamın bir bacağı kırıktı. Bir aletin üstüne almışlardı. Dizkapağının altından bir tel sokulmuştu, topuğuna bir başka tel sokulmuştu ve topuğundaki tel, bacağı bir istikamette bir makaranın üstünden çekiyordu. Yani makaranın üstünden ip geçiyor onun altında ağırlık var ve topuğu çekiyor. O zaman öğrendim ki kırık tedavisi için immobilizasyon yani hareketsizlik (fiksasyon), traksiyon (çekme) ve ekstansiyon (germe) lazım. Yani kemiğin iki ucunun karşılıklı çekilmesi lazım. O zaman kemiğin aksı düz kalırsa vücut o kırık parçasını kendiliğinden tamir eder. At sahipleri genellikle bunu yapmazlar. Çünkü bu pahalı bir sistemdir. Atın bacağı kırılırsa onu hiç acımadan öldürürler. Fakat 1935-39 yılları arasında zeytinlik sahibi olan bu efendi, o güzel dostumu, o benim sevdiğim atı öldürmedi. Modern tıpta kullanılan usulle tedavi etti. Ona mesleğe başladıktan sonra, büyük hayranlık duydum. Çünkü ben de insanlarda, bazı tip kırıkları, tıpkı o Ayvalık'taki adam gibi tedavi ettim.

Eli sopalı hoca

— *Cerrahiye sizi özendiren belki de o at sahibi oldu...*
— Evet, bir de ilkokul anılarım içinde iki öğretmenim var: Leman Hanım ve Kadri Bey. Leman Hanım orta boylu, zarif ve güzel bir hoca idi. Beni beşinci sınıfta okuttu. Onunla tam altmış iki yıl sonra (1997'de) Öğretmenler Günü'nde dostum

Erdoğan Biricik sayesinde, Çırağan Otel'de buluştuk, sohbet ettik, yemek yedik ve bol bol güldük. Kadri Bey ise ince uzun, zayıf bir hoca idi, sanırım 50 yaşın üstündeydi. O bizi üçüncü sınıfta okuttu. Elinde daima bir kızılcık sopası tutardı. Bu nedenle biz ona "eli sopalı hoca" derdik. Kısa pantolon giydiğimiz için, yaramazlık yapınca o bizim baldırlarımıza sopasıyla vururdu. Biz de hoplaya zıplaya kaçardık. Şunu hatırlıyorum; yaz ayları boyunca ben fırsat buldukça pazar yerinde kilise ile dere arasındaki yolun üstünde, bir dondurmacıya giderdim. O, çok güzel kavunlu dondurma yapardı. Dükkân sahibi bana, büyükmüşüm gibi davranırdı. "Buyrun Küçükbey" derdi, beni boş bir masaya yönlendirirdi. Ben oturduktan sonra yanıma gelir sorardı: "Küçükbey bugün neli dondurma yemek istiyor?" Ben, "Kavunlu" derdim. O uzaklaşırken mırıldanırdı: "Bu çocuk da kavunludan bıkmadı." Bir gün ben oturmuş dondurmamı yerken içeriye Kadri Bey girdi. Ben hemen ayağa kalktım ve onu saygıyla selamladım. O eliyle otur der gibi bir işaret etti. Sonra o gitti benden uzak bir masaya oturdu ve o da dondurma istedi. Ben dondurmamı bitirince kasaya gittim, iki dondurma parası öde-

Ayvalık Cumhuriyet İlkokulu, 1931-1936. Eli sopalı hoca, üçüncü sırada, ortada oturuyor. Öğrenci Tarık Minkari, ikinci sıra soldan beşinci.

dim. "Biri benimki için, öteki hocamınki için" dedim. Akşam babam eve gelince beni yanına çağırdı ve sordu: "Söyle bakalım sen bugün neler yaptın?" Ben olanları anlatınca babam; "Hocan bu işe çok kızmış, bana o bücür kim oluyor da benim hesabımı ödüyor diyerek seni şikâyet etti" dedi. Ben çok korktum, babamın beni azarlayacağını ya da tokatlayacağını sandım. Ama öyle olmadı. Babam, "Aferin iyi yapmışsın, cömertlik iyi şeydir ama yüzüne gözüne bulaştırmazsan" dedi, saçlarımı okşadı ve uzaklaştı.

Annem bana gülmeyi öğretti

— *Çenenizdeki yara izi de Ayvalık'tan kalma bir hatıra mı?*
— Evet.

— *Nasıl oldu bu iz?*
— Söylemiştim ben denizi ve balıkları çok seviyorum. Bir gün oltamı aldım, deniz kenarına gittim ve balık tutmaya başladım. Yanımda bir şişenin olduğunu fark ettim, isteyerek getirdiğimi hatırlamıyorum ama büyük bir şişe vardı yanımda. O zaman balıkları sepete atıp ölümünü beklemektense şişeye su doldurup balıkları şişenin içinde yaşatmayı tercih ettim. Böylece sekiz dokuz tane küçük balığı, şişenin içine koydum, akvaryum gibi oldu. Bu beni sevindirdi. Bunu anneme göstermek istedim. Eve gittim. "Bak anne" dedim, "bir akvaryum yaptım." "Çok güzel, eline sağlık ama suyunu değiştir, balıklar can çekişmeye başlamış, havasız kalmış" dedi. O zaman ben suyun içine konulan balığın, hep yaşayacağını zannediyordum. Meğer sık sık suyunu değiştirmek lazımmış. Balıkların öleceğini düşününce telaşla, şişeyi aldım ve denize doğru koştum. İşte o sırada ayağım bir taşa çarptı ve şişenin üstüne düştüm. Şişe parçalandı ve onun bir ucu çenemi kesti. Ben bunun farkına varmadım. Benim aklım balıklarda. Balıklar zıplıyorlar ve can çekişiyorlar. Onları kurtarmaya çalışıyorum. Ama tam o sırada çenemden kan damladığını gördüm ve müthiş paniğe kapıldım. Balıkları bıraktım ağlayarak

eve döndüm. Annem beni gördü. "Vah evladım geçmiş olsun. Yat bakalım" dedi. Ne yapacağını merak ettim. İzliyorum, çenemin ucu nasıl söyleyeyim, şöyle tavla pulu gibi kalkmıştı, bir kenarı tutuyordu ama sanki çenemin ucu sarkmıştı. Annem ne yapacak diye merak ettim. Önce yarama tentürdiyot sürdü, bas bas bağırdım. Sonra o parçayı, aldı yaranın üstüne koydu, bir pamukla. "Sen bunu böyle tut" dedi. Sonra gitti, elinde yakılmış bir bez parçasıyla geldi. Onu pamuğun üstüne aktardı sonra yaranın üstüne bastırdı. Eliyle uzun süre tuttu. Elini kaldırdığı zaman kan akmıyordu. Sonra da gördüğünüz gibi o parça yamuk kaynadı. Vücudumun tek kusurlu tarafı budur. Ama anneme bundan dolayı, katiyen sitem etmedim. Aksine doktor olduktan sonra annemin davranışını hayranlıkla öğrencilere anlattım. O tarihte yaranın üstüne tütün, örümcek ağı, gübre koyarlardı. Annem bunları yapmadı: O evvela tentürdiyotla yarayı sildi, sonra bezi yaktı yani steril hale getirdi ve onu yaranın üstüne koydu, bastırdı.

— *Bilmeden tıbbi bir yöntem kullanmış!*
— Evet annem alkışlanacak bir yöntem uygulamış. Çenem biraz yamuk kaynamış ama, önemli değil. Arada sırada, "Vücudumun tek kusurlu tarafı burası anneciğim" derdim. "Onu yapıştırdığıma şükret" derdi.

— *Biraz da annenizden bahsedelim, babanız ne kadar otoriterse anneniz de o kadar rahat ve şakacıymış...*
— Evet, annemi çok iyi tanıdım. Çünkü annemle elli üç yıl birlikte yaşadım. Annem sağlıklı, dayanıklı, akıllı, neşeli, şakacı, gülmesini bilen, hoşgörülü, misafir ağırlamaktan son derece keyif alan, ikramdan zevk alan, tok gözlü ve kendinden çok başkasını düşünen bir insandı. Olağanüstü meziyetleri vardı ama bir tevazu içersinde yaşadı. O alışkanlığını da bize aşıladı. Annemin en çok korktuğu olay aciz kalmaktı. Babamı kaybettiği dönem annemin kendini en yalnız hissetmesi gereken dönemdi ama biz yanındaydık ve aynı çatı altında hayatı sürdürmeye devam ettik. İlişkilerimiz çok sıcak

devam etti annemle. Bir katı vardı. Dar manada, evet, katta yalnızdı. Ama geniş anlamda hiçbir zaman yalnız kalmadı. Dualarının baştacı, "Allahım beni elden ayaktan etme, kimseye muhtaç etme" gibi sözlerdi. Hayatının son birkaç ayı içersinde, ciddi şekilde fiziki yönden yıprandı ve aktivitesi azaldı. Bir bakıma korktuğu başına geldi, diyeceğim. Çünkü yataktan çıkamaması yüzünden ya da başkasının kendisine devamlı hizmet etmesini de kabul edemediğinden nasıl yaşayacağını şaşırdı.

— *Hastalığı neydi?*

— Hasta değildi, çökmüş. Yaşlanmak bu. Efendim annemin gücünü kaybedip yatağa mahkûm olduğu dönemde, beni yanına çağırdığını, elimi tuttuğunu, gözlerimin içine derin derin baktığını ve, "Evladım sana güveniyorum. Bu işi uzatma, bir iğne yap da bu iş bitsin" dediğini hatırlarım. O zaman ben de ona, "Anneciğim günde onlarca hasta geliyor, bir iğne yap da ömrümüz uzasın, diyor. Sen bir iğne yap da bu iş bitsin diyorsun, olacak iş mi bu" dedim. O ise "Sende benim çok

Tarık Minkari'ye gülmeyi öğreten annesi Remziye Minkari (1885-1978).

hakkım var, bu annelik hakkıdır, unutma. Senden bunu istiyorum" dedi. Ben de "Peki anneciğim madem öyle istiyorsun izin ver de sağlık memuru çağırayım" dedim. Telefon ettim bir sağlık memuru geldi. Evde işte bir ampul diazem vardı, onu hazırlattım. "Hadi yap, annem bunu istiyor" dedim. Annem, nasıl mutlu, nasıl canlı, nasıl içten baktı bana, anlatamam. Elimi tuttu. Teşekkür ederim, senden beklediğimi yapıyorsun der gibi bir mesajdı bu. Çok değişik bir mesaj. Ben de iğnesini yaptırdım. Sonra sarıldım, öptüm ve o gece evde kaldım. Sabahleyin odadan ses geliyordu. Annemin uyandığını düşünerek kalktım yanına gittim. Birden göz göze geldik. O dünkü, güzel bakışın yerinde soğuk ve bedbin bir bakış vardı: "Yazıklar olsun sana" dedi. Tekrar sarıldım, öpüştük. Bu sahne birkaç hafta devam etti. Ama her gün yaşama zevki, keyfi azalarak, her gün bakışının canlılığı eriyerek son günlere geldik. Ama annemin istediğini yapamadım.

Doktor evde yok

— Kaç yaşındaydı anneniz o çöküş dönemine geldiğinde?
— Annem 93 yaşındaydı. Ama hiç ciddi bir hastalık geçirmemişti. Sağlıklıydı, kuvvetliydi, becerikliydi. Çalışmaktan, hizmet etmekten çok keyif alırdı. Düşünebiliyor musun beş erkek çocuk, bir de babam altı erkekle uğraşmış. Annem benim her ne kadar nikâh memuru olmamı istediyse de benim doktor olduğumu gördü. Başasistan oldum, hastanede bütün gün çalışıyorum. Çok keyifli bir çalışmanın içersindeyim. Günde çok sayıda hastaya hizmet ediyorum. Üç beş tane de ameliyat yapıyorum. Ama açıkça söylüyorum, annem yine de benim doktor olduğuma inanmadı. Ben Cerrahpaşa'yı çok sevdim. Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'nde yatıp kalkıyordum. Haftada bir kere de anneciğimin yanına gidiyordum. Onunla yemek yiyorduk. Bir gün yemek yerken kapı çaldı. Annem, "Ben bakarım" dedi. "Aman anneciğim sen zahmet etme" dediysem de o oğlunu korumak babında, "Evladım sen yemeğini ye" dedi, kalktı gitti, kapıda uzun uzun konuştu. Sonra geldi.

Sordum, "Kimmiş anneciğim" dedim. "Tanımazsın, yabancı" dedi. "Anneciğim sen yabancılarla uzun uzun konuşmazsın." "Canım işte oldu konuştuk" dedi. "Peki ne dedi, gelen ne istedi senden" dedim. "Doktor Bey evde mi" diye sordu dedi. "Ee, sen ne dedin" dedim. "Yok dedim" dedi. "Anneciğim nasıl dersin, ben burada seninle yemek yiyorum. Bu hanım ya da bey neyse herhalde benim bu eve geldiğimi biliyor ki bir şey istemek için geldi. Sen de yok dedin, çıktı gitti" dedim. Annem, döndü şefkatli bakış içinde, "Evladım, şimdi kalkar gider bir reçete yazarsın yalan yanlış." Bu tabir çok önemli. Çünkü yeni doktorum ya ben onun nazarında. "Yalan yanlış bir reçete yazarsın, adam ölürse ben bu mahallede oturamam" dedi. Düşünebiliyor musun. Ben o zaman başasistandım ve ciddi şekilde sağlık hizmeti veriyordum. Serviste en az yüz hastaya bakıyorum, ameliyatlar yapıyorum, programlar hazırlıyorum. Ama o benim hekim olduğuma inanmadı.

Annem nihayet hekim olduğuma inandı

Peki merak ettiniz şimdi. Ne zaman hekim olduğuma inandı? Bunu açık kalple söylerim. 1964'ten sonra. Çünkü 1964'te profesör oldum. Profesör olunca unvanım bütün mahalleye yayıldı. Mahalledeki hastalar anneme gidiyorlar, ondan bir kart alıyorlar ve getirip bana veriyorlar. Hastayı annem gönderdi diye ben onlara olağanüstü şefkatle ve ilgiyle hizmet ediyorum, beni şikâyet etmesinler, bir kusur yaparsam, "Oğlun da ne çabuk kendini beğenmiş hale gelmiş. Burnu büyümüş. Bizimle hiç ilgilenmedi" demesinler diye onlara kul köle oluyorum. Onlar da memnun, iyileşip evlerine gidiyorlar. Ama teşekküre bana gelmiyorlar. Anneme gidiyorlar. Dolayısıyla annemin evdeki hediye paketleri artmaya başladı. Şekerler, çikolatalar arttı. Annem bir gün bakmış bakmış bu kutulara, demiş ki "Herhalde evladım bu işi öğrendi ki gidenler sağ salim geri dönüyor, bir de ben ona muayene olayım." Bir akşam yemeğe gittim anneme, kucaklaştık, öpüş-

tük, şundan bundan konuştuktan sonra annem sadede geldi. "Evladım, görüyorum ki, birçok hastaya faydalı oluyorsun, eh vaktin kaldıysa bir de bana el uzatır mısın, beni muayene eder misin" dedi. "Anneciğim ben de bu günü bekliyordum zaten. Kaç sene bekledim bunun için bak, hesap et" dedim. "On altı sene bekledim, seni muayene etmek için, memnuniyetle seni muayene edeceğim" dedim. Hemen divanın üstüne yatırdım annemi, "Neyin var" dedim. "Benim sağ diz mafsalım şişiyor ve merdiven çıkarken ağrıyor, bu beni rahatsız ediyor" dedi. Tamam bakayım. Hemen mafsalı tuttum, muayene ettim. Değişik manevralardan sonra kararımı verdim ve, "Artroz" dedim. "O ne demek evladım" dedi. "Bu yaşının sana hediyesidir, anneciğim" dedim. "Uzun seneler mafsal satıhları sana hizmet etti. Ama şimdi yıprandı, o kaygan satıhlar yıpranınca uçlarından küçük kemikler çıktı, içinde su topladı" dedim. "Ne yapacaksın" dedi. "Bunun tedavisi yok, ameliyatı da yok. Ağrın için, ilaçlar alacaksın. Çok merdiven çıkma. Bak burada telefonun var, bakkala söylersin o getirir istediklerini. Yatarken de bacağının altına bir yastık koyarsın, şöyle dizin hafif kıvrık yatarsan daha rahat edersin" dedim. "Bitti mi evladım" dedi. "Bitti, anneciğim" dedim.

Para alırsan daha iyi muayene edersin

Kalktı başka bir odaya gitti. Geri geldiği zaman avucunun bir tanesi kapalıydı. Bana yaklaştı ve elini ceketimin cebine soktu, böyle silkeledi ve çıkardı. Merak ettim, ne yaptı diye. Elimi cebime soktum bir tomar kâğıt para buldum. "Hayrola anneciğim, ne zamandan beri evlat annesini muayene ediyor da annesi ona vizite ödüyor" dedim. "Al al dedi, para alırsan daha iyi muayene edersin." Öyle içime oturdu ki bu laf. "Anneciğim dizini aldım baktım, bütün bilgimi topladım anında teşhisi de koydum. Sana söyledim. Nesini beğenmedin bunun" dedim. "Beğenmedim" dedi. "Karnıma bakmadın, göğsümü dinlemedin. Tansiyonumu ölçmedin, ağzını aç demedin. Hiç olmazsa eskiden doktorlar şöyle göz kapağını aşağı

çeker içine bakardı. Onu bile yapmadın, ne biçim doktorluk bu." "Çok affedersin anne" dedim. "Çok affedersin!.." Ona sarıldım, öptüm, ağladım.

— *Sizden beklediği doktorluk bu değilmiş, çok da açık sözlü!*
— Evet, çok üzüldüm tabii. Neyse o geceyi geçirdik ayrıldık. Ertesi gün muayenehanedeyim. Bir adam girdi, şöyle sol elinin başparmağını sağ elinin avucunun içine almış bana doğru geliyor. "Hayrola" dedim. "Dolama" dedi. "Tamam gir içeriye soyun" dedim. "Ne soyunacağız ağabey, dolama diyoruz ya" dedi. "Annem bana böyle dedi. Evvela soyunacaksın. Her tarafını muayene edeceğim, sonra parmağına bakacağım tedavini de yapacağım" dedim.

— *Fıkra gibi...*
— Benim annem çok tuhaftı. "Para alırsan daha iyi muayene edersin" sözü var ya. Bak oradan nereye geleceğim şimdi. O tarihte, yani 1960'lı yıllarda annem bana kendi hastalığından hiç söz etmezdi. Şayet benden fikir alacaksa o hastalık, komşudaymış gibi konuşurdu. "İşte komşu Hatice Hanım var ya, onun yemekten sonra midesi ağrıyor, ona ne verelim" diye sorardı. Ben tabii bildiğim için, "Öyle ezbere ilaç vermem gelsin muayene edeyim" derdim. Annem de gelmezdi bana. Peki ne yapardı. Osman Barlas'a giderdi. Prof. Dr. Osman Barlas, Cerrahpaşa'da çalışıyor ama muayenehanesi Laleli'de idi.

— *Onu nerden tanıyor?*
— Osman Barlas'ı duymuş besbelli. Osman Bey'e gider ama adını değiştirirmiş, senelerce gitmiş Osman Bey'e muayene olmuş ve parasını vermiş. Şimdi kendi adını söylese Osman Bey benim annem olduğunu bileceğinden para almayacak. Para almayınca, annemin aklına para almadığı için baştan savdı, iyi muayene etmedi düşüncesi gelecek, parasını alsın doğru dürüst muayene etsin diye, para veriyor. Bir defasında Osman Bey kan tetkikleri istemiş. Şimdi bu kan tetkiklerin-

de kanı vereceksin, rapor alacaksın. Oradaki doktora adını doğru yazdırmış ama. Raporu Osman Bey'e götürmüş. Bak bana göstermiyor raporu. Osman Bey bir bakmış, "Bu rapor senin değil" demiş. "Benim" demiş. "Nasıl senin olur canım, senin adın Remziye Minkari değil ki" demiş. Açmış deftere bakmış başka bir isim var: Emine. Annem, "Bu rapor doğru" demiş. "Ne yani sen Tarık Hoca'nın annesi misin" diye sorunca, "Evet" demiş. Eyvah eyvah! Sonra Profesörler Meclisi'nde Osman Barlas ile karşılaştık. Beni görür görmez, eliyle yüzünü kapattı: "Başıma gelenleri sorma. Senelerdir annen bana geliyor ama başka isimle geliyor. Muayene parasını ödeyip gidiyor. Ben de utanmadan ondan ha bire para almışım" dedi. "Aman hocam, bu uğurdur, zevktir, keyiftir. Çünkü ben annemi muayene ettim, o bana bile para verdi" dedim. "Sen bu paraları al ama sarf etme" dedim. "Uğurludur, çok para çeker bunlar cüzdanda dursun." "Yok" dedi, "bu paraları sana vermem lazım." "Allah aşkına verme" dedim, "duyarsa çok üzülür. İstiyorsan bir yere gidelim beraber yiyelim." Öyle yaptık, bir yere gittik, güle oynaya yemek yedik.

— Müthiş bir kadın anneniz gerçekten, peki babanızla ilişkisi nasıldı?

— Babamın yanında hep sakindi. Yani babam otoriterdi. Böyle ortada bir konuyu da uzun uzun konuşmazdı da zaten. Annem yalnızlık çekerdi, kesin. İspatlayayım sana bak.

— Ama beş tane çocuğu var.

— Evet, ama erkek çocuk. Erkek çocuk, kız çocuğu gibi hep annesinin yanında değildir ki. Şimdi bizim evde bir tane yerde yatan tilki postu vardı. Annem kendisine iş bulmak için besbelli gitti bu postu aldı içini doldurdu. Karnını dikti. İyi de tilki uzun süre yerde yattığı için ayakları yamuk yumuk. Ayakta duramıyor. Gitti marangoza özel protezler kestirdi, o bacakları tahtalara çiviledi. Şimdi yere koyduğun zaman tilki dört ayağının üstünde duruyordu.

— Hangi evde oluyor bu Ayvalık mı, yoksa?
— Şehzadebaşında'yız şimdi. Akşamüstü babam bir kadeh içki içmekten keyif alırdı. Hava da güzel, pencere açık. Pencerenin yanına küçük bir masa hazırlanmış. Annem üstünü donatmış. Beyefendiye de rakısını ikram etmiş, kendisi de bir yerde oturuyor. Aynı odadayız. Ben de bir yerde oturuyorum, dergi okuyorum. Yani üç kişiyiz ama konuşan yok. Annem sıkıldı herhalde. Yerde kedimiz yatıyordu. Sen git bu tilkiyi al, birden kedinin üstüne at. Kedi fırlamasıyla, babamın masasının üstünden sıyırdı geçti gitti. Babamın bardakları devrildi. Mezeleri karıştı. Kıyamet koptu. Babam şöyle dikildi, anneme baktı. "Hanım sen hiç büyümeyecek misin" dedi. Aslında annemin böyle yapmasının sebebi sohbet edememenin verdiği sıkıntıydı herhalde.

— Ama muziplik de yok mu?
— Muziplikte var ama annem yalnızdı, ben bunu hissediyordum. Bir gün geldim, evde horoz buldum. Horozun ne işi var evde? Ama nasıl seçilmiş bir horoz. Kırmızı ibiğiyle. Böyle yağız, pırıl pırıl tüylü güzel bir horoz. "Hayrola anne" dedim, "horoz nereden çıktı." "Ay" dedi, "ben bu horozu hem aldım hem eğittim." Şimdi haftada bir defa geliyorum ya eve. O altı günde eğitmiş bu horozu. "Bak şimdi neler yapacağım" dedi. Horozu kucağına oturttu. Onu ibiğinden tuttu, yukarıya doğru çekti. Horozun boynu zürafa boynu gibi uzadı. Sonra elini kaldırdı, horozun boynu öyle uzun kaldı. Daha sonra başına küçük fiskeler vurmaya başladı. Her vuruşta horozun boynu santim santim aşağı indi ve sonunda göğsünün içine gömüldü. Sonra ibiği tekrar tutup çekti. "Bak ona ne öğrettim" dedi. Ben çok güldüm. "Ne gülüyorsun, sen yapamazsın" dedi. "Yaparım" dedim. Benim kucağıma vermesiyle, horozun fırlayıp kaçması bir oldu. "Gördün mü, kucağında horozu bile tutamıyorsun sen" dedi. Bilmem kız çocuğu olsaydım böyle yapar mıydı. Bak tavşanları da anlatayım. Şimdi Laleli'deki evdeyiz.

— Laleli'ye ne zaman taşındınız?

— Şehzadebaşı istimlak olunca Laleli'ye geçtik. Orada Yeşil Tulumba Sokak, 34 Numara'da, dört katlı apartmanımız var. Sefertası gibi bir şey. Şimdi annem en üst katta oturuyor. Ben, onun altındaki kattayım. Kızım Füsun doğdu. İki yaşında var yok. Ele avuca geliyor. Esat ağabeyim, bir pazar günü Füsun'u istedi. "Bana verin bu çocuğu" dedi. "Ya bu çocukla nereye gideceksin, abi." "Gezeceğim ben" dedi. Aldı kızı, gitti. Nereye götürmüşse götürmüş. Belli ki kırsal bir yere; orada bir adamın tavşanı var. Kutu üstünde duran bir tavşan. Para verirsen, senin için niyet çekiyor. Kutuda en az elli tane de kâğıt var. Esat ağabeyim, tavşana bakmış bakmış ne geçmişse aklından; kutusuyla tavşanı almış eve getirmiş. Evde bir kıyamettir koptu. Tavşanın burada işi ne? Anne bak ne güzel işte, küçük çocuk bununla oynar. Füsun birden alıştı tavşana. Tavşanı kulaklarından tutuyor çekiyor. Tavşan ondan kaçmıyor. O da çocuğu sevdi. Füsun ile tavşan bir oldular öyle yaşıyorlar, oynuyorlar. Annem de balkonda bunlara bir yer yaptı, yaşıyorlar güzelce.

Tavşan doğuracak

— Esat ağabeyiniz nerede yaşıyor bu arada?

— O annemle kalıyor. Zaten geceden geceye yatıyor, gidiyor. Sonuçta annem tavşanlara sahip çıktı. İki tavşan balkonda yaşıyor. Tahta sandıklarda uyuyorlar. Günün birinde annemde bir telaş, "Bu tavşanlardan biri doğuracak" dedi. "Aman anne ikisi bize çok geliyor, bir de yavruları ne yaparız" dedik. "Siz karışmayın" dedi. Birçok gazeteyi yırttı. Küçük parçalar haline getirdi, konfeti gibi, gazeteleri yere serpti. Yani tavşana doğum yatağı yaptı. Tavşan bu kâğıtların üstüne doğum yaptı. Altı tane yavru doğdu. Bu arada annem bir şey görmüş. Durmadan onu anlatıyor bize. "Ben tavşanlara kâğıtları kırpıp yatak yaptım, ama anne tavşan bunu beğenmedi." "Ee, sonra." "Anne tavşan, baba tavşanın yanına gidiyor, onun sırtındaki tüyleri ısırıyor ve çekip koparıyor" dedi. "O ko-

pardığı tüyleri benim konfetilerin üstüne atıyor. Demek ki yavrusuna daha sıcak yer hazırlıyor." Bu jest annemi fethetti. O tavşanı daha çok sevdi. "Bu annelik hissi" dedi. Peki ama bizim anne tavşan bu yavruları besleyemez oldu. Sayı çok, süt az. Annem eczaneden damlalık aldı. Çekip sütü bir bardağa koydu, damlalıkla çekip her tavşana tek tek damlalıkla süt verir, "hadi senin karnın doydu" der gönderir, öbür yavruyu alırdı. Besleye besleye tavşanları büyüttü. Ama tavşanlar büyüyünce, bunlar Füsun'un oyuncak malzemesi oldu. O minnacık çocuk, tavşanı kulağından tutup kaldırıyor, tavşan bir şey demiyor Füsun'a. Ben yapsam belki ısırırdı beni.

— *Zor olmadı mı sekiz tane tavşanla evde?*
— Annem tavşanları dağıtmaya karar verdi. Gelen komşularına sorardı: "Tavşan seviyor musun? İstiyor musun? Bir şartla tavşanı veririm ama her ay gelip kontrol ederim. Kesmek, yemek yok" derdi, söz alırdı. Yedi komşu buldu, yavruları dağıttı. Anne tavşanı da Esat ağabeyim götürdü birisine verdi. Böylece bizim ev tavşanlardan kurtuldu.

— *Babanız haklıymış, hakikaten hiç büyümemiş anneniz.*
— Evet.

— *Peki siz büyüdünüz mü?*
— Ben çok kolay annem gibi olurum. Yani olmak da isterim. Annem hep güzel şeyleri hatırlamaktan ve tekrarlamaktan hoşlanırdı. Onun olağanüstü meziyetleri vardı, onu çok seviyorum. Bak bir gün ne yaptı? Annem bir gün bütün kardeşlerimle bizi yemeğe çağırdı. Annemin özel yemekleri vardır. Kendi eliyle yaptığı özel şeyler. Su böreği, içli köfte, sütlaç gibi... Annem yemeğin sonuna doğru, bir tomar para çıkardı. Esat ağabeyime, Selçuk ağabeyime, bana para dağıttı. "Bunu babanız gönderdi" dedi. İşte o zaman biz kardeşler birbirimize baktık. "Artık annemin aklı bulanmaya başladı" diyecektik ki güldü: "Babanızdan bana kalan emekli maaşı zam gördü, o paraları sizinle paylaşıyorum" dedi.

Yatakta sıcak yumurta

— Annenizi tanımayı çok isterdim gerçekten...

— Müthiş bir kadındı; bak yine annemle ilgili başka bir hikâye: Ayvalık'taki evimizi tarif etmiştim. Ön tarafta iki kat, arka tarafta tek kat. Giriş katında yaşıyoruz, üst katta yatıyoruz. İki tane odamız var, pencereleri denize bakıyor. Mevsim yaz, annem günlük işlerini yapıyor. Öğlen vakti olmuş. Babam daireden eve geliyor, aradaki kapıyı açıp içeriye giriyor, birlikte yemek yeniyor, babam yemekten sonra yatardı. Yarım saat kadar uyur, ondan sonra kalkar işine giderdi. Babam yemeğini bitiriyor ve yukarıya çıkıyor. Yatağına girecek. Bir bakıyor ki yatağının üstünde bir yumurta var. Bu onu çok etkiliyor. Annemi çağırıyor: "Hanım bu sana yakışır mı? Sen bana büyü mü yapıyorsun? Yatağımın üstünde yumurtanın işi ne" diyor. Annem, "Aşkolsun bey" diyor, "bunca seneden sonra ben sana büyü yapar mıyım." "Peki bu yumurta ne?" Annem yumurtayı eline almış ve yumurtanın ılık olduğunu fark etmiş. Henüz soğumamış bir yumurta. Annem aşağı indiğinde çok üzgündü. Ertesi gün bana: "Uzaklaşma burada oturacağız, bekleyeceğiz, düşmanımız kim göreceğiz" dedi. Ben sessiz bir köşede duruyorum. Annem öbür köşede duruyor. Kapıdan kim girecek kim yukarı çıkacak diye bekliyoruz. Bahçe kapımız açık. Hava çok güzel, dışarıdan bir tavuk geldi. Tavuk merdivenin yanına kadar yaklaştı, sonra hoplaya zıplaya merdivenleri çıktı. Annem şüphelendi, bekledi. Sonra tavuk gıdaklamaya başladı. Yani yumurta yaptığını belli eder şekilde "gıt gıt gıdak" dedi. Tavuk, pencere açık olduğu için, oradan uçarak aşağıya indi. Şimdi bu size tuhaf gelebilir ama bize gelmez. Neden? Çünkü o tavukların yaşadığı yerde, yanımızdaki bahçede bir kümes vardı. Kümesin yanında, bir iğde ağacı yamuk yumuk, dar açıyla büyümüştü. Tavuklar bu kümesin içinde yaşıyordu. Ama yazın belli ki hava çok sıcak olunca tavuklar kümesin içinde kalmıyor, bu yamuk ağacın üstünde uyuyorlardı. Sabah-

leyin de uçarak yere iniyorlardı. Şimdi bu yeterince beceri kazanmış olan tavuk, bizim eve girince merdivenlerden hoplaya, zıplaya çıkıyor, yatağın üstüne yumurtasını yaptıktan sonra açık pencereden uçarak bahçeye iniyordu. Annem bunu gördü. Suçluyu bulduk. Onu yakalamaya karar verdi. Ondan sonraki gün pencereyi açmadı annem. Gene biz pusuya yattık. Tavuk geldi, içeriye girdi. Alışkanlıklarını aynen tekrarladı. Merdivenden hoplaya zıplaya çıktı ve yatağa gitti. Bir süre sonra "gıt gıt gıdak" demeye başlayınca, annem, "Bu yumurta işi bitmiştir" deyip yukarı çıktı. Bu kez tavuk cama doğru fırlamak istedi fakat pencere kapalı olduğu için kaçamadı. Sıkışmış olmanın verdiği korkuyla, "gıt gıt gıdak" sesleri arttı. Annem, "Koş gel" dedi. Beraber yukarıya çıktık ve tavuğu da yumurtayı da gördük orada. Annem içeriye girdi, kapıyı kapadı. Yumurtayı elledi. Vücuttan yeni çıkmış sıcak bir yumurtaydı. "Gel" dedi, "sen de bak. Şimdi git babanı çağır." Koştum, "Annem sizi çağırıyor" dedim. "Hayrola" dedi, "Acele gelin" dedim. Babam geldi, yukarıya çıktı. Tavuk yerde, yumurta yatakta. "Şu yumurtayı tutsana" dedi annem. Babam yumurtaya baktı sıcak. Annem, "Bana bir tabak getir" dedi. Tabağı getirdim, kırdı, yumurta çiğ ama sıcaktı. "Demek ki bu yumurta tavuğun bedeninden çıkmış. Gördün mü" dedi, "büyü yapan işte bu tavukmuş" dedi. Babam bunun üzerine, "A çok üzüldüm, haksız yere senin günahını aldım, kusura bakma tamam bu iş bitti" dedi.

— *Tavuk da azat oldu mu?*

— Dur. Tavuk daha yerde. Babam gittikten sonra annem, "Şu tavuğu bu tarafa kovala" dedi bana. Ben onu köşeye doğru kovaladım. Annem tavuğun üstüne atladı ve onu yakaladı. "Şimdi sen çık" dedi. Ben çıktım. Bir süre sonra ben odaya girdiğim zaman tavuğun başı bedeninden ayrılmıştı. Annem bahçeye evvela başı, sonra da gövdeyi ve daha sonra yumurtayı attı. "İşimiz bitti gidelim" dedi annem. Büyücü o günden sonra bir daha bizim eve girmedi.

Annem evde define aramış

— Bayağı üzülmüş babanızın böyle bir şey demesine.
— Ee tabii. Zaten elli senelik hanımına insan, "Sen bana büyü mü yapıyorsun" der mi! Şimdi bak, babam mübadeleden sonra Bartın'a yargıç olarak atanmış. Orada eskiden çok Rum varmış. Şimdi orada büyük bir bina var. O binanın yarısı Emniyet Amirliği ama öbür yarısı boş. Babam orasını kiralıyor ve Bartın'da yaşantı başlıyor. Sonra ben doğacağım. Annem komşularıyla konuşurken, şunları öğreniyor: "Burada Rumlar yaşıyordu, zengin olanlar paralarını altınlarını götüremediler. Kimisi toprağın içine gömdü, kimisi kuyuya sarkıttı, kimi de duvarların içine sakladı." Şimdi tekrar ediyorum; o binanın yarısı Emniyet Amirliği, yarısı babamın kiraladığı ev. Şehirde birinin yaşantısı değişirse yani birden çok para sarf etmeye başlarsa, çok eşya alırsa ya da böyle bir lükse kaçan görüntüye girerse onun için hemen, "Herhalde bir testi para buldu" derlermiş. Annem, "Ya bu altınları nereden buluyorsunuz" demiş bir gün. Onlar da demişler ki "Rumlar giderken ya bir ağacın dibine gömerler, ya kuyunun içine bırakırlar ya da duvarın içine saklarlar ve üstünü sıvarlar." "Yani duvarın içinde nasıl olur. Siz onu nasıl bulursunuz." Bak demişler, anneme öğretmişler. Eline küçük bir çekiç al, şöyle duvarın değişik yerlerine vur. Ses değişirse bil ki orada bir şey saklıdır. Öyle mi demiş, annem. Besire diye de bir hizmetçisi varmış. Besire'ye kapa kapıları demiş. Bunlar keski almışlar, çekiç almışlar ve ondan sonra başlamışlar keşif çalışmasına. Hah burada yok, hah burada var, bulduk burasını delelim. Şimdi annem keskiye vuruyor, vuruyor, vuruyor. Duvarın yarısına gelmiş, bir şey yok. Bir daha vurmuş. Duvar delinmiş. Duvar delinince, öbür taraftan emniyet amiri, "Hanım hanım ne yapıyorsun sen" demiş. Annem nasıl desin, altın arıyorum, "Resim çakacaktım da" demiş. Amir: "Çivin de çok büyük gelmiş" deyince annem, "Ne olur, Reis Bey'e söyleme, şimdi ben sıvacıyı getireceğim iki tarafı da tamir ettireceğim" demiş. Koşmuşlar, sıvacıyı bulmuşlar, tamir ettirmişler. Ama bizim tarafta yama büyük olduğu için oraya bir süre sahiden resim asmış annem.

Lunaparka giderdik

Annemle ilgili bir anıyı daha eklemek istiyorum. Annem, çocuk ruhluydu. Aramızda büyük yaş farkı vardı ama ben ailenin küçük çocuğu olduğum için bana karşı sevgisi ve coşkusu çok farklıydı. Şimdi anlatacağım olay, herhalde benzeri az görülmüş bir olaydır. Ben Cerrahpaşa'da asistanım. Demek ki yaşım en az 25 ile 30 arası. Güzel anneciğim bana telefon eder, "Hadi çocuk çok yorulmuşsundur gel de seni biraz gezdireyim" derdi. Düşünebiliyor musunuz? Ben annemin aslında gezmek istediğini, beni bahane ettiğini biliyordum. Annem gülmesini seven bir insandı. Ayrıca güldürmekten de hoşlanırdı. Bir gün bana telefon etti, "Hadi gel bakalım beraber yemek yiyelim, sonra seni bir yere götüreceğim" dedi. Evine gittim, öpüştük, oturduk, konuştuk, yemek yedik. Sonra, "Hadi zamanı geldi, gidelim" dedi ve beni yani kocaman adamı, lunaparka götürdü.

— *Lunaparka mı, çok ilginç...*
— Evet. Vatan Caddesi'ndeki lunaparka giderdik. Hâlâ da duruyor o lunapark. "Bak şimdi burada çocuklar gibi eğleneceğiz. Evvela dönme dolaba bineceğiz" derdi. Binerdik. Özel-

Tarık Minkari annesiyle lunaparkta, çocuklar gibi şen!

likle dolabın yükselişinde ve inişinde olağanüstü keyif alırdı ve çok gülerdi.

— Annenizle birlikte o yaşta lunaparka gitmekten utanır mıydınız? Yani biri görürse diye endişe ettiğiniz olur muydu?
— Hayır, hayır. Anneme refakat etmekten çok hoşlanırdım. Çünkü bunları annem yalnız yapamazdı. O kendini güvene almak için beni kullanıyordu. Ama benim de hoşlandığımı fark ediyordu.

Lise değiştirdim

Şehzadebaşı'na taşındığımızda yıl 1 Eylül 1939'du. Evimiz Karakol Sokak'ta, yani Şehzade Camii'nin karşısındaydı. Beş yüz metre yarı çapı olan bir çember çizerseniz evimizin etrafında o sahada dört tane lise vardı. İstiklal Lisesi, hemen evimizin karşısındaydı. Biraz ötede Hayriye Lisesi, Saraçhane başında. Aşağıda, Aksaray'da Pertevniyal ve surların ötesinde Haliç tarafında Vefa Lisesi vardı. Ben bu okulların içersinden Pertevniyal'i seçtim. Pertevniyal Lisesi'ne gittim kaydımı yaptırdım. Ders yılı güzel geçti. Fakat sene sonuna doğru bir olay oldu. Bu olay beni müthiş etkiledi. Üçüncü kattaki dershaneden bir arkadaşla çıktım. O arkadaşım bana, bir şey yaptı ve beni kızdırdı, sonra da kaçmaya başladı. O kaçınca ben onu kovalamak istedim, merdivenlerden aşağı hızla iniyoruz. Daha ikinci kat merdivenini bitirdiğimizde karşımıza Talha Bey isminde bir hoca çıktı. Pos bıyıklı Talha Bey. Görüntüsü korkunç bir adam. Kulaklarına kadar uzayan kaba bıyıkları vardı. O önümde koşan çocuğu tuttu kulağından çekti ve azarladı. "Benim eşek oğlum nereye koşuyorsun" dedi. Beni kızdıran çocuğun ceza gördüğünü fark edince, hoşuma gitti; durakladım ve gülmeye başladım. O, çocuğu bıraktı bu defa benim kulağımı tuttu: "Ne gülüyorsun sıpa. Sen de büyüyeceksin, eşek olacaksın" dedi. Bu laf bana öyle koydu ki anlatamam. Takıntısız sınıfı geçmeme rağmen mektebi değiştirmeye karar verdim.

— Babanız ne dedi bu kararınıza?
— Babam bu işlere hiç karışmazdı. "Peki oğlum madem ki istedin öyle olsun" dedi. "Sen sıpasın, büyüyeceksin eşek olacaksın" diyen hocama karşı; eşek olmayacağımı ispat etmek istedim ve Vefa Lisesi'ne geçtim. Vefa Lisesi'nde iyi bir öğrenci olarak okudum.

Alman ordusu İpsala'da

Ama o sene Alman orduları İpsala'ya kadar dayanmıştı. Türkiye her an savaşa girebilirdi. Okullar 15 Nisan'da kapatıldı ve İstanbul'dan müthiş bir göç başladı dışarıya. Bu göçün üst hududu Adapazarı, alt hududu Konya ve ötesiydi... ya da insanlar doğdukları memleketlere gidiyorlardı. Babam kesinlikle böyle bir göç işine girmeyeceğini söyledi. Bunun nedenini şöyle açıkladı: "Benim ömrüm 1909 yılından, 1923'e kadar hep savaş içinde geçti. Artık ev değiştirmek istemiyorum. Kaderde ne varsa onu kabul ediyorum, biz burada oturacağız" dedi. Ve biz babamla o evde oturduk. Oturduk ama cidden güç şartlar içersinde oturduk. Çünkü her an uçak saldırısı olabilir düşüncesiyle karartma yapılıyordu. Ya camları koyu mavi renge boyuyorduk ya da koyu perdelerle örtüyorduk. Bir odada yaşıyorduk. Öbür odada ışık yakmamak için. Hatırlıyorum, Alman uçakları, paraşütçü kuvvetlerini Girit'e götürdü ve Girit'i havadan istila ettiler. Bu olağanüstü bir olaydı, İngiliz donanmasının Doğu Akdeniz'deki gücünü yok etti. Karneyle ekmek almaya gidiyorduk, sıraya giriyorduk. Her şey karaborsaydı. Şekerin 5 liraya çıktığını biliyorum, halk için. Fakat memura daha ucuz şeker verildiğini de hatırlıyorum. Ben fakültenin sanırım ikinci ya da üçüncü sınıfında iken Esat ağabeyim askere alındı. Çanakkale'de, Kalabatlı mevkiinde görev yapmaya başladı, tabip asteğmen olarak. Yaz ortasında bana haber gönderdi, "Gelirsen sevinirim hem senin için değişiklik olur, hem de birlikte oluruz" diye. Ben de kalktım, Çanakkale'ye gittim. Çadırlar, binalarla dolu bir askeri mevki...

Burada ilk defa bir hasta nakil arabası gördüm. Ahşaptan yapılmıştı, demir tekerlekliydi. İki at tarafından çekiliyordu. Yani motorlu bir ambulans yoktu o zaman o bölgede. Savaştaki yaralıları bu atlı araba sağlık merkezine taşıyacaktı. Çok etkilendim. Korku, kuşku, heyecan içinde günler geçirdim. Çünkü her an Alman orduları Trakya'ya girebilir, İstanbul'a gelebilir diyorlardı.

Bir çuval un

Ben on gün kadar Kalabaklı'da kaldım. Sonra İstanbul'a dönmek için hazırlanıyordum ki Esat ağabeyim, "Sana bir çuval un teslim edeceğim, bunu eve götür" dedi. O zaman il sınırları dışına çuvalla un çıkarmak yasaktı. "Bunu nasıl temin ettin ağabey" diye sordum. O da bana, "Benim iki tane tayın hakkım var. –tayın askeri tabirdir, ekmeğin adı o zaman tayındı– Ben de komutanıma, 'İki tayın hakkım var ama bana günde bir tayın verin öbür tayınımın unları biriksin, iki üç ay sonra ne toplanmışsa onu alıp aileme göndereyim' dedim. Komutan da kabul etti, işte bu çuvaldakiler benim tayınlarımın iki üç aylık ürünüdür" dedi. "Peki güzel ağabeyim, ben bunu eve götüreceğim ama bu unu benim götürmem için ayrıca bir izin kâğıdına ihtiyacım var" dedim. O sorun da çözüldü ve ben çuvalı aldım, Çanakkale'den vapura bindim. Karaköy'de rıhtımda indim. O çuvalı eve getirdiğim zaman, annemin çuvalı ve beni nasıl kucakladığını anlatamam. Çünkü evimizde un yoktu. Annemin şunu söylediğini hatırlıyorum: "Oğlum Esat'ın mürüvvetini görüyorum" dedi. Bu güzel bir tabirdir: Mürüvvet görmek!.. Annem çuvalı özel bir yere koydu ve o undan haftada iki defa yufka açtı, ince ince, kesti ve erişte yaptı. Onları haşlardı, bir nevi makarna yapardı. Benim tabağıma servis yapıldığı zaman annem içeriye gider bir kavanoz getirir ve içinden bir çorba kaşığı ceviz alır, yanına koyardı. Erişteyi ya da makarnayı sade yemektense cevizle yemek hâlâ çok hoşuma gider.

— Merak ediyorum, savaşın en korkulu zamanlarında yaşadınız, üniversite yıllarında falan hiç politikayla ilgilendiniz mi?

— Hayır, hayır. Hiçbir zaman. Babam bana iki şey söyledi: Bir, "Politikaya girme"; iki, "Sakın silah taşıma." İkisini de yaptım.

— Ama politikaya girmemekle, politikayla ilgilenmek farklı şeyler.

— A tabii doğru. Ama o sırada arkadaşlarım gruplar yapıp Beyazıt Meydanı'nda kıyametler koparıyorlardı. Ben bunlara katılmadım ve bir davete gitmediğim için belki istikbalim değişti. Çünkü bir arkadaşım, bir dostum, "Bu gece Laleli'de bir toplantı yapacağız, gelir misin" dedi. "Hayır gelmem" dedim.

— Kimdi o?

— Solcu biri. O gece, Laleli'deki o yer basıldı. Bunların hepsi komünist diye mimlendi.

— Sizi örgüt toplantısına çağırdılar ama bunu size söylemediler mi yani?

— Evet, o yıllarda komünist damgası birçok insanın geleceğini mahvetti. Ben iki arkadaşımın gene bu damgayla, doktor olduktan sonra askere alındığını fakat yedek subay yapılmadığını biliyorum. Onları çavuş çıkardılar. Kabul edilir bir şey değil. Ama bütün bunlar oldu!

— Genç yaşta bütün kararlarınızı kendiniz veriyorsunuz, kimse size müdahale etmiyor. İsteklerinizi de çok net belirliyorsunuz; Vefa Lisesi'ne geçme kararını vermeniz gibi. O kararı verdiğinize hiç pişman oldunuz mu ya da babanız sizi bu kadar özgür bırakmasaydı, ne yapardınız?

— Evet. Ben hep özgür davrandım. Babam da "hayır oraya değil şuraya gideceksin deseydi" isteksiz giderdim ve babam da bunu istemezdi herhalde. Zaten 10. sınıfı çok güzel oku-

dum. Sonra 11. sınıfa geldik. Burada dediler ki, "Şube seçeceksiniz." Fen ya da edebiyat. Ben fen şubesini seçtim. Üç gün sonra sınıftan kaçtım, edebiyata gittim. Bunu babama söyledim. Babam "Niçin fen şubesini bıraktın, edebiyata gittin" dedi. "Baba ben fen şubesinde ancak sonuncu olurum. Ama edebiyatta birinci olurum" dedim. Babam başımı okşadı. "Peki görelim" dedi, gördü de... Ben sahiden sınıf birincisi oldum. İftihar listesine geçtim. Müdür Bey, babama özel mektup gönderdi. Babam o mektubu okudu, gözleri yaşardı, beni kucakladı öptü.

Nikah memuru ol!

— 1939'dan 1942'ye kadar lisedeydiniz. Yani tam II. Dünya Savaşı'nın başladığı yıllar... Başka neler hatırlıyorsunuz savaş yıllarına dair?

— Korkunçtu. Kıtlık vardı, ekmek karneye bağlıydı. Ben okuldan döndükten sonra, karneyi alır fırına gider sıraya girerdim ve yumruk büyüklüğünde ekmekler alıp gelirdim eve. Ama her anne gibi, annemin de olağanüstü jestini hatırlarım.

Kampta askeri eğitim, 1941. Çavuş Tarık Minkari, arka sıra sağdan üçüncü.

Kendi ekmeğini yemezdi, yahut bir köşesinden bir parça alır, ikide birde onu önüme sürerdi. Benim hakkımmış gibi gösterirdi ama ben de bu oyunu yutmazdım.

— *Evde kitaplarınız var mıydı yoksa kütüphaneye mi giderdiniz?*
— Babamın kitapları vardı, bunlar özellikle tarih kitaplarıydı. Babam kitap okumayı çok severdi, okurken de mutlaka not alırdı. Bu bana da geçmiş bir özentidir. Bir kitabı okurken sonunda bir-iki sayfalık bir notum mutlaka vardır.

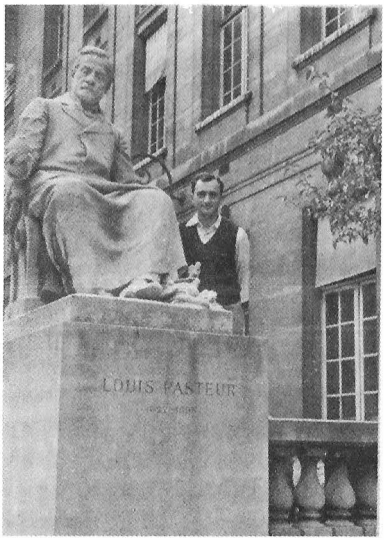
— *O zaman doktorluk çok muteber bir meslekti değil mi? Ya doktor olunuyordu ya da mühendis!*
— Evet özellikle bu iki branşa bilhassa istek vardı. Memlekette doktor sayısı azdı bir, doktorun toplum içinde itibarı çok yüksekti iki. Çok büyük kredisi vardı doktorun. Toplum içersinde itibarı olan bir meslekti doktorluk.

— *Ama anneniz yine de sıcak bakmamış doktor olmanıza...*
— Annemin içindeki fikir, şuuraltında saklı olan himaye hissi şuradan geliyor; oğlum üzülmesin. Oğlum üzülmeden yaşasın. Ne yapsın oğlum üzülmeden yaşamak için, en sorunsuz mesleği bulsun. Hem mesleği olsun, hem sorunsuz olsun. Bin kişiye sorsanız, kimse nikâh memuru ol demez. Annem bana hep, "Nikâh memuru ol" derdi.

Ben Pasteur'e hayrandım

— *Mutlulukların eşlikçisi, hastalıkların değil...*
— Evet ama arkadan da derdi ki, "Evladım anlaşamazlarsa, kavga ederlerse, ayrılmak isterlerse sana gelmezler, bunlar mahkemeye gider sana ne. Sen bu işi yapar bitirirsin, evine dert taşımazsın." Ama ben cerrah oldum, evime, yatağımın içine kadar dert taşıdım. Ben iki faktörün etkisi altında tıbbiyeye girdim. Birincisi, Esat ağabeyim doktor olmuştu, ben lisedeyken o tıp fakültesinin son sınıflarındaydı. Ben liseyi bi-

tirdim. O da tıp fakültesini bitirdi. Ama Esat ağabeyim Tıp Talebe Yurdu'nda yatılı okudu. Evimiz Şehzadebaşı'nda bu yurt da Beyazıt yakınlarında Azak'taydı. O zaman Çapa, Cerrahpaşa ayrımı yoktu. Tek tıp fakültesi vardı ve onun da iki hastanesi vardı. Cerrahpaşa ve Çapa Grubu. Ayrıca Akliye Grubu vardı, Bakırköy'de idi. Esat ağabeyim, sık sık eve geldiğinden ve bana öğrendiklerini anlayabileceğim şekilde anlattığından ben müthiş etkilendim. İnsan, insan vücudu, hastalık, hastalığı tedavi eden hekim hakkında bir bilgim oldu... İkinci faktör de beni en az ağabeyim kadar etkileyen, Pasteur'dür. Ben lisedeyken, Pasteur delisiydim. Nedense Pasteur'ü çok sevmiştim ve ona hayrandım. Pasteur doktor değildi, biyoşimist yani kimyager ve mikrobiyologtu. Ama doktorlara çok hayrandı. Neden hayrandı? Çünkü doktorluk mesleğinde ilahi bir güç var. Sanki Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisiymiş gibi. Hasta acz içinde kalınca ne yapar? Evvela Tanrı'ya dua eder. "Ulu Tanrım ne olur, beni kurtar, merhametini esirgeme" der. Şayet bu dua kabul olmazsa bu kez o merhameti, doktordan ister. Doktor ona bilgisini ve tecrübe-

Tarık Minkari bir Pasteur hayranı. Paris, 1955.

sini aktarırsa o iyileşir. Olağanüstü bir güçtür bu. Tabii bu güç iyi kullanılırsa! Pasteur de, hekimleri çok sevdi ve onlara çok iltifat etti. Belki onların etkisi altında şöyle bir söz söylemiş: "Dünyada iki çeşit insan vardır: Hekimler ve diğerleri." Bu müthiş etkiledi beni. Ben o yüzden tıp fakültesine girdim. Ama son sınıfta da bir şey fark ettim. İki türlü hekim var: Cerrahlar ve ötekiler! Şimdi buraya gelince size beni çok mutlu eden, aşırı derecede mültefik bir ifadeyi belge olarak takdim edeceğim. Bakın elimdeki mecmua, *Martı Mecmuası.* 14 Mart 2003'te çıktı. 14 Mart Tıp Bayramı'dır. O bayram münasebetiyle yayımlanmış bir mecmuanın içinden 42. sahifeden bir paragraf okuyorum. "İnsanlar ikiye ayrılır. Doktorlar ve diğerleri. Doktorlar ikiye ayrılır. Cerrahlar ve diğerleri. Cerrahlar ikiye ayrılır. Genel Cerrahlar ve diğerleri. Genel cerrahlar ikiye ayrılır. Tarık Minkari ve diğerleri." Altındaki imza Aydın Boysan.

Neyse efendim ben tıp fakültesine girmek istiyorum 1942'de... İmtihan açılacak diye yazmışlar ama aşağıda bir de not var. Liseyi pekiyi ile bitirenlere ve bakaloryayı pekiyi ile geçenlere imtihan yok, doğrudan alıyorlardı...

— *Yani bu büyük bir avantajdı?*

— Evet, evet, daha önce de anlattığım gibi tıp fakültesine hiç pürüzsüz kaydoldum ve fakülteyi çok sevdim. Altı yıl isteyerek, hırsla öğrenmek için, anfilere koştum. Merkez eğitim, Beyazıt'ta ana binadaydı. Dolayısıyla Şehzadebaşı'ndaki evimizden bir yürüyüş mesafesindeydi. İlk üç sınıfı orada okudum ve sonra klinik sınıfları başladı. Cerrahpaşa ve Çapa'yı seçme hakkımız vardı. Ben Cerrahpaşa'yı seçtim ve sonuna kadar da Cerrahpaşa'da kaldım. Özellikle bize ders veren, Alman hocalarımı çok sevmiştim. Biliyorsunuz, 1933 yılında üniversite reformu yapıldığı zaman, Almanya'da yaşayan Musevi hekimlerden bir kısmı Nazi baskısı altında, Almanya'yı terk etmek zorunda kaldılar. Atatürk olağanüstü bir önsezgiyle, iyi niyetle onlara imkân sağladı. Bu hocalar aşağı yukarı 200-250 kişi idi. Tıp fakültesindeki hocaları saygıyla

anıyorum ve onlardan eğitim görmenin gururunu yaşıyorum. Bu hocaları anmak isterim: Prof. Kosswig (zooloji), Prof. Hugo Braun (mikrobiyoloji), Prof. Nissen (genel cerrahi), Prof. Franck (iç hastalıkları), Prof. Schwartz (pataloji), Mme. Rössle (Prof. Schwartz'ın asistanı), Prof. Winterstein (fizyoloji), Prof. Peterfi (histoloji), Prof. Hirsch (hijyen), Prof. Haurowitz (biyokimya), Prof. Max Clara (histoloji), Prof. Hellman (oftalmoloji).

— Almanca anlatıyorlardı dersleri herhalde, nasıl anlıyordunuz?

— Evet, bu hocaların çoğu dersini Almanca verirdi. Bir tercüman onu Türkçeye aktarırdı. Ama bazı hocalar hızla Türkçe öğrendi ve güzel Türkçe konuşarak dersi bize aktardı. Özellikle ben bu hocaların içersinden, Prof. Kosswig ve Prof. Schwartz'a hayranım. Kosswig çok güzel Türkçe konuşurdu, fizik olarak da Gary Cooper'a benzerdi. Olağanüstü jestle ders verirdi. Böcek resimlerini tahtaya iki elle simetrik çizerdi.

Gözlem çok önemli

— Nasıl yani, iki elini aynı anda kullanarak mı?!

— İki elini aynı anda kullanır ve simetrik çizerdi, alkışlardık onu. Çok severdim Kosswig'i. Prof. Schwartz bize pataloji öğretti. Çok babacan bir adamdı ve espri gücü vardı. Zaman zaman da espri yapmaktan büyük keyif alırdı. Şimdi hatırladığım şu sahneyi aktarmak isterim. Patoloji dersinin yapıldığı salonda, büyük mermer bir masa vardı. Bunun üstüne piyesler konurdu. Piyes dediğim insan vücudundan çıkan organlar. Ama o organlar, formol solüsyonu içerisine konmuştur, büzüşmüş, sertleşmiştir ve genellikle içinde bulundukları kavanozla getirilirdi masaya. Ama hoca isterse onlardan bir tanesini çıkartır, o taş masanın üstüne koyardı. Eldivenlerini giyer ya da giymez. Çünkü formol içersinde kalmış bir dokunun, insana mikrobik yönden bir tehlikesi yoktur. Dolayısıyla o piyesin değişik yerlerini tutar gösterir. İşte bu karaciğer sirozu

der. Bu böbrek, nefrit der. Bu akciğerde karsinom der, parça parça gösterirdi onları. O gün masanın üstünde, pankreas ve karaciğer vardı. Ama ayrıca bir bardak içinde sitrone bir sıvı vardı; böyle limoni sarımsı bir sıvı. Arkadaşlarımızdan birini yanına çağırdı. Bu arkadaşımız sınıfın en yakışıklı insanlarından biriydi: İhsan Ünlüer.

— *Karikatürist olan?*
— Evet, aynı zamanda karikatür çizerdi. Yazık ki erken vefat etti. İhsan Ünlüer, askeri tıbbiyeliydi. O zaman askeri tıbbiyenin ceketleri bombeli, böyle sert cidarlı ve Prusya subaylarının giydiği gibi çok gösterişliydi. İhsan'ın vücudunda o bombe ceket çok güzel dururdu. Prens gibiydi, mübarek. "Sen yakışıklı çocuk aşağıya gel" dedi. İhsan aşağıya geldi, hoca derse devam ediyor. "Siz çok şanslı insanlarsınız. Çünkü hastanızda şeker var mı, yok mu anlayabiliyorsunuz; idrarından bir parça alıyorsunuz içine biraz miyar damlatıyorsunuz" dedi.

— *Miyar?*
— Miyar bir tür ayraç, miyar damlatıyorsunuz ve renk değiştirince "tamam sende şeker var" diyorsunuz. Hoca anlatıyor: "Halbuki benim babam doktordu, onun zamanında miyar yoktu ama hastaya hizmet etmek aşkı içersinde o parmağını idrar kadehinin içine koyar ve sonra yalardı. Bakardı, tatlı mı değil mi diye..." Sonra elini o sitrone dediğim, limoni sıvı olan bardağın içine soktu ve yaladı. "Bana göre bunda şeker var" dedi ve İhsan'a, "Haydi sende yap" dedi. İhsan iğrendi, yapmak istemedi. Hoca bastırdı, "Yapacaksın" dedi. "Ben sana şimdi emrediyorum, mademki ben yaptım tehlike yok diyorum sen de yapacaksın" dedi. İhsan elini uzattı, parmağını batırdı sonra iğrenerek dudağına kadar yaklaştırdı şöyle değdirdi değdirmedi öğürecek gibi oldu. Hoca, döndü bize, "İyi doktor olmak için, iyi observatör olmak lazım; yani çok iyi görmek ve anlamak lazım, gözlem çok önemli, görmek çok önemli. Ben bu işaret parmağımı soktum, ortaparmağımı

yaladım; arkadaşınız işaret parmağını soktu, işaret parmağını yaladı. Ama korkmayınız bu su, sidik değildir" dedi, aldı ve içti. Meğer muzip adam, idrara benzer bir sıvı hazırlamış, bir parça limon şeker koymuş ve onu içmiş. Bu hikâye ömür boyu hafızamda kaldı. Birçok yerde, tıp fakültelerinde bunu anlattım. Güzel bir yaklaşımdı. Bir de patoloji çalışmalarından hiç unutmadığım olay şu: Prof. Schwartz'ın bir asistanı vardı, laborantı daha doğrusu. Madam Rössle. Efendim, Madam Rössle hoş bir hanımdı, 35-40 yaşlarında, fiziki olarak güzel bir kadındı. Biz taburenin üstünde oturuyoruz, önümüzdeki masada mikroskop var, bize preparatlar veriliyor. Preparatı mikroskopa takıyoruz ve ayarını yapıyoruz. İçinde görmemiz gereken hücreleri arıyoruz ve buluyoruz. Mesela bir adenokarsinom halkasını görmem lazım.

"Cami yıkılmış ama mihrap yerinde"

— *Yani?*

— Yani, halka yapmış kanser hücrelerini görmem lazım. Ama ben görsem bile, preparatı iterdim en kötü yerini objektifin altında tutardım ve gözümü mikroskoba dayar bakıyormuş gibi yapardım. Ama bulamamış gibi, "Madam Rössle, lütfen ben bu adenokarsinom yuvasını bulamadım" derdim. Madam Rössle yanıma gelirdi, ben tabureden kalkmazdım. Taburenin sol yarısına kayardım, sağ yarısını ona bırakırdım. Madam Rössle taburenin öbür yarısına otururdu gözünü dayardı ve o adenokarsinom mihrakını bulmaya çalışırken, ilk defa itiraf ediyorum, ben yanağımı Madam Rössle'nin saçlarına sürterdim. Şimdi bedeni zaten benim bedenimle tam kontakt halinde, çünkü tabureye yarım oturmuşum, bir tabureyi iki kişi paylaşırsa çok sıkı fıkı oturuyor, demektir. Madam Rössle'ye hem bacaklarım değerdi hem de yanağımla saçlarına dokunurdum. Madam Rössle gayet sakin bir şekilde, "İşte şimdi tam ortada adenokarsinom" derdi. Ben de bakardım. Ben bunu bir derste birkaç defa yapardım. Fakat Madam Rössle hiç-

bir zaman bana hayır demedi, fazla oluyorsun demedi. Buradan, geriye dönüp bakıyorum ve diyorum ki ben ne kadar hoşlanıyorsam bu davetten sanırım Madam Rössle de o kadar zevk alıyordu.

— *Gizli bir aşk mı vardı yani aranızda?*
— Doğrusunu istersen bu bir cazibeydi. Madam Rössle'nin yanında olmaktan büyük keyif alırdım. Zevk alırdım. Güzel bir kadındı. Bir gün de şöyle bir olay oldu: Ben habire çağırıyorum ya Madam Rössle'yi. Bir defa önümde iken, yanımdaki arkadaş, "Cami yıkılmış ama mihrap yerinde" dedi. Madam Rössle biraz Türkçe konuşuyordu. Ama bu kadar karışık bir cümleyi çözemedi, kendisine kötü bir söz söylendiğini zannetti. Gitti, Prof. Schwartz'a şikâyet etti. Benim yanımdaki öğrenciyi gösterdi: "Bana laf attı kötü şeyler söyledi" dedi. Prof. Schwartz geldi, "Çocuk sen söyle bakalım, arkadaşın ne dedi Madam Rössle için" dedi. Ben de, "Cami yıkılmış ama mihrap yerinde, dedi arkadaşım" dedim. Prof. Scwhartz da tam anlamadı. "Şunu bana daha açık söyle bakalım" dedi. "Yani bir şey biraz eskimiş ama içi canlılığını muhafaza ediyor ve dışı da diriliğini taşıyor demek istedi arkadaşım" dedim. Prof. Schwartz, Madam Rössle'ye, "Çocuk doğru söylemiş, sen niye şikâyet ediyorsun" dedi.

— *Böylece siz de Madam Rössle hakkındaki fikrinizi alenen söylemiş oldunuz...*
— Evet, öyle oldu... Fakülte hayatımda hiç unutmadığım bir başka anı da Prof. Frank'ın dershanesinde geçti. Prof. Frank yaşlı bir hocaydı. Asık suratlıydı. Gülmesini bilmezdi ve daima pelerinle gezer, derse de hep tercümanla girerdi. Üstelik bu tercüman da bir asistan ya da başasistan değil, unvan sahibi bir doktordu. O da Prof. Nebil Bilhan'dı. Hatta bizim *14 Mart Tıp Dergisi*'nde onunla ilgili şöyle bir formül çıkmıştı: Adında iki tane "Bil" olduğu için bir arkadaş bunu matematiksel olarak "Ne+ 2Bil+ Han" diye yazmıştı. Nebil Bilhan, Prof. Frank'tan daha iriyarıydı, daha cüsseliydi.

Ama üzüm üzüme baka baka kararır derler ya, bunlar da birbirine baka baka asık suratlı olmuştu. Kesinlikle gülmesini bilmezlerdi.

Tabii o dönemler kıtlık var, hayat şartları zor, cam bulunamıyor. Bu nedenle dershanenin kırılan bir camı bütün sene takılamadı. Ama pencerenin eni boyu küçük olduğu için, çok soğutmuyordu salonu. Bu kırık cam, kuşların işine yaradı. Güvercinler alışmıştı, içeriye giriyor çerçevenin pervazına tünüyorlardı ve istedikleri zaman yine oradan uçup çıkıp gidiyorlardı. Şimdi Prof. Frank dershanede, Nebil Bilhan yanında, bir sedye var, sedyenin üstünde hasta yatıyor. Hastanın karnını açtılar şöyle bombe bir karın. Prof. Frank sirozdan söz ediyor ve portal hipertansiyon sözünü kullanıyor, karında asit teşekkül ettiğini, nedenleriyle bize anlatıyor. Nebil Bey de cümle cümle bize onları tercüme ediyor. O penceredeki kuşlar genelde uçunca kısa yoldan dışarı çıkardı. Ama o gün dışarı çıkamadı, kuş inadına büyük bir tur yaptı, hocanın üstünden geçerken kakasını bıraktı. Kaka, tam hocanın başının üstüne düştü ve bir yanağının kenarından akmaya başladı. Hoca çok iğrendi. Mendilini çıkardı, yüzünü sildi ve yine ciddi şekilde Almanca bir cümle kurdu. Nebil Bilhan asık surat ile bize tercüme etti o cümleyi

"Hoca diyor ki, Tanrı'ya şükrolsun mandalar uçmuyor..."

İKİNCİ BÖLÜM

Aşk Olmadan Cerrahi Olmaz

Benim için çekici olan şey, cerrahın dokularla sevişmesini ya da kavgasını izlemekti... Dokuyu nasıl tutuyor, nasıl okşuyor, nasıl ayırıyor, nasıl koruyor? Yoksa parçalıyor mu? İşte bunları görmek isterdim.

Yeni evli Ayseli-Tarık Minkari çifti.

— Ben klinikte yatıp kalkardım demiştiniz ya; o geceleri anlatır mısınız?

— Asistanken yatardım. Ama daha asistan olmadım... Şimdi doktor olmak için imtihana gireceğim, fakültenin son sınıfındayım. Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'nde stajımı yaptım ve imtihana girdim. Pratik imtihanını Doç. Hazım Bumin Hoca yaptı. Hazım Bumin doçentlikte kalacak hoca değildi ama ona kadro vermediklerinden doçent unvanıyla kaldı. O da sonunda bu işten bıktı, istifa etti. Şişli Etfal Hastanesi'ne gitti. Yani Hazım Bey, üniversiteden kırgın ayrıldı. Ben sözlü imtihanımı Ord. Prof. Burhanettin Toker'in önünde verdim. Burhanettin Bey, klinik şefiydi o zaman. Benden evvel altı arkadaşım sınava girdi ve hepsi çaktı. Ben yedinci olarak girdim ve altı arkadaşıma da sorulan suali, bana sordular. Panarisyum; dolama demek. Ben bir dolama anlattım Ord. Prof. Burhanettin Toker Beyefendi hayran oldu...

— Bildiğimiz parmakta çıkan dolamadan bahsediyoruz değil mi?

— Evet evet, parmakta çıkan dolama. Dolamanın çeşitlerini, ele yayılış şeklini, belirtilerini ve tedavi metotlarını anlattım. Çok memnun oldu. "Senden evvel altı arkadaşın bu sorudan kaldı. Sana pekiyi veriyorum" dedi. Ben odadan çıkınca Başasistan Bedii Gorbon yanıma geldi, beni kucakladı "Senelerdir bu kadar güzel bir imtihan görmedim" seni tebrik ederim dedi. Sonra sordu bana, "Ne olmak istiyorsun..." "Cerrah olmak istiyorum" dedim. "Başka sınavın var mı" dedi; "Yok" deyince, "öyleyse gir hocaya söyle bunu, tam zamanı" dedi. Ben de sınavlar bitince, kapıyı çaldım içeriye girdim. Burhanettin Bey, az konuşan ve doğrusu biraz donuk bakan bir hocaydı. Sanki biraz evvel o parlak imtihanı veren

ben değilmişim gibi, "Ne istiyorsun" dedi. "Ben sizin yanınızda asistan olmak istiyorum, cerrah olmak istiyorum" dedim. Kalktı yanıma geldi ve omzuma eliyle üst üste birkaç defa dokunarak, "Sen çok gençsin. Git, önce askerliğini yap. Birkaç sene de hükümet tabipliği yap ondan sonra gel" dedi. Doğrusu çok üzüldüm. Dışarı çıktım ve ne yapabilirim diye düşünmeye başladım.

Fahri Arel hoca

— Sizinle ilgilenmemesinin gerçek nedeni neydi sizce?
— Burhanettin Bey'in aslında kendine has bir yapısı vardı. Kişisel ilişkileri kolay kurmazdı. Az konuşan, otoriter biriydi. Hocanın yanına sokulmak da, onunla ikili konuşmaya girmek de çok zordu. Efendim; bu iş burada bitecekmiş gibi görünürken, Burhanettin Toker Beyefendi izine çıktı. Yerine Prof. Fahri Arel vekalet etti. Ben yine hocanın etrafında dolaşıyorum ama benim dolaştığımın farkında değil. Hissediyorum bunu. Bir gün notlarımı aldım, kapısını çaldım, içeriye girdim. Kendimi takdim ettim, notlarımı gösterdim. "Cerrah olmak istiyorum, bu klinikte çalışmak istiyorum, yanınızda asistan olabilirsem ne mutlu bana" dedim. Sevimli bir ifadeyle yüzüme baktı. Sonra notlarımı kontrol etti. Beğendi. "Aferin, iyi çalışmışsın" dedi. Bir süre benimle konuştu. Bir an durdu zile bastı, Sekreter Esma Hanım içeriye girdi. Esma Hanım'a sordu: "Kadromuz var mı?" Esma Hanım, "Evet bir fahri asistanlık kadrosu var" deyince, hoca: "Doktor beyin o kadroya atamasını yazın, evrakı bana getirin imzalayacağım" dedi.

— Müthiş bir şans!
— Evet ama fahri asistanlık demek, asli asistan gibi her şeyi yapmak demek. Nöbet tutarsın, ameliyata girersin, hasta muayene edersin, rapor yazarsın, pansumanlara bakarsın, bütün servis hizmetlerini yaparsın fakat para almazsın. Ücretsiz asistanlık demektir. Ben seviniyorum ama sevincimi belli edemiyorum. Esma Hanım dışarı çıktı. Ben hocaya te-

şekkür ettim, elini öpmek istedim, çekti "Estağfurullah" dedi. Dışarıya çıktım, bekliyorum. Esma Hanım geri dönecek mi diye! Esma Hanım geri döndü, kâğıt imzalandı ve benim tayinim çıktı. Ondan sonra bir de lisan imtihanı yapılıyordu. O da yapıldı ve 19 Ekim 1948'de ben fahri asistan oldum. 39 ay 11 gün fahri asistan olarak çalıştım. Bütün öbür asistanlardan daha hırslı, daha verimliydim, hastanede yattım, kalktım. Durmadan hizmet yaptım, ameliyatlara girdim. Nöbetçi olmadığı saatlerde bile gelen vakalarla ilgilendim. Çünkü değişik vakalar görmenin mesleki gelişmeyi hızlandıracağına inanmıştım. Dolayısıyla hastane faresi oldum. Sonunda, 39 ay 11 gün sonra, imtihana girmek üzereydim ki beni asli kadroya atadılar. Bu bir hademe kadrosuydu, maaşı 126 liraydı.

— *Hademe kadrosu mu?*
— Evet, bildiğiniz gibi, sıradan bir hademe kadrosuna atandım. Böylece önce asli kadroya girdim ve sonra da başasistan oldum.

— *Bu 39 ay 11 gün boyunca, hiç yılgınlığa düşmediniz mi? Yani para almıyorsunuz, aileniz bakıyor size o sırada.*
— Hayır, hayır. Ailemin parası yok ki. Ben hastanede yatıp kalkıyorum, orada yiyorum, içiyorum. Yani doğrusunu istersen herhalde gene anneciğim bir şeyler yapıyordu gibi geliyor bana. Çünkü para kazanma şansım yoktu. Şayet cebimde birazcık param olursa o zaman Beyoğlu'na giderdim. İpek, Melek, Saray Sinemalarından birine girer çıkardım. İşte öyle geçti o yıllar!..

İlk parayı ne zaman aldığımı merak ediyor musun?

İlk para

— *Etmez miyim?.*
— Bu soruyu bana Mete Akyol da bir televizyon programında sormuştu. Çok sene sonra aldım ben ilk paramı... Maaşa

girmeden önce, birinci serviste çalışıyordum. Hastanede altı servis vardı. Altıncı servisi ben çok severdim. Çünkü orası fukara servisiydi. Fukara servisinde ben ne dersem hastalar onu yapardı. Üstelik oradaki ameliyatları da ben yapardım. Birinci servis lüks servisti. Hocanın paralı hastaları yatardı. Ben hocaya asiste ederdim. Hastalardan bir tanesi çok memnun kalmış olmalı ki, hastaneden çıktıktan on gün sonra geldi ve beni buldu. "Size teşekküre geldim" dedi. Ben o sırada servis odasında müşahade yazıyordum. "Hayrola" dedim, "Bana çok iyi hizmet ettiniz" dedi. "Sizden çok memnun oldum, onun için size hediye getirdim" dedi. "Ooo zahmet etmişsiniz" dedim ama, ısrar edince ben de kabul ettim, bu bir kutuydu. Büyük ihtimalle içinde şeker ya da çikolata vardı. Üstünde de bir zarf duruyordu. Hasta gitti. Tam o sırada içeriye Kadir Tezel adında kıdemli bir asistan girdi. O daha evvel hükümet tabibliği de yapmıştı. Benden beş altı yaş büyüktü ve deneyimliydi. Beni kutuyla görünce: "Şuna bak daha çömez, dünkü çocuk gelmiş, servisi haraca kesmiş, hediyeler alıyor" dedi. "Hayır, ben kimseden bir şey istemedim" dedim... "Ameliyat edilmiş bir hastaya hizmet ettim o da memnun kalmış, bana teşekküre geldi ve bu kutuyu getirdi" dedim. Kutuyu aldı, üstündeki zarfı bana verdi. Bu teşekkür mektubu sana yeter de artar, dedi. O benim ağabeyim ve kıdemlim. Yukarıda mutlaka arkadaşlarını çağırıp kutuyu açmış, yemeye başlamışlardır diye düşünüyorum. Zarfı açtım, mektubu okuyacağım. Fakat zarfın içinden iki tane 10 lira çıktı. Düşünebiliyor musun, iki tane 10 lira ne demek? O tarihte ben bir tane 10 lirayla Cerrahpaşa'dan Beyoğlu'na gider, istediğim filmi seyreder; sonra Atlantik ya da Orman diye iki tane birahane vardı, onlardan birine girer; sosis, rus salatası yer ve soğuk biramı içer, dönerdim. Çok hoşuma gitti bu. Parayı cebime koydum, keyfim yerine geldi yukarıya çıktım tahmin ettiğim gibi Kadir Bey arkadaşlarını almış, benim ganimeti açmış, çikolataları yiyordu. Ama beni görünce: "Terbiyeli çocuk, ne oldu sana" dedi. "Bir şey olmadı" dedim. "Nasıl olmadı lan. Ben senin elinden bu kutuyu aldı-

Dr. Tarık Minkari, Cerrahpaşa'da I. Cerrahi Kliniği'nde asistan (1949).

ğımda suratın asıktı neredeyse ağlayacaktın. Şimdi gülüyorsun, aşağıda ne oldu söyle" dedi, "Vallahi bir şey olmadı" dedim. Söyler miyim zarftan para çıktığını... Onu da alırdı elimden. İşte ben ilk paramı böyle kazandım.

— *Çok şanslıymışsınız gerçekten... Bu arada merak ettim, o zamanlar hükümet tabibi olmak asistanlar arasında çok önemli bir şey miydi?*
— Hayır önemli değildi. En azından benim açımdan değildi.

—*Peki neden başka branşları değil de cerrahiyi seçtiniz?*
— Cerrahi son derece aktif branştır. Agresif bir olaydır. Hastanın göğsünü veya karnını açıyorsun, hasta organı buluyorsun, hasta organa hükmediyorsun. Onu, üstünden altından ayırıyorsun, kesiyorsun, çıkarıyorsun ve yeniden normal parçayı öteki normal parçaya dikiyorsun. Bu olağanüstü bir iştir! Yaratıyorsun yani. Yeniden yapmak ve yaratmak çok büyük bir hünerdir, marifettir.

— Hocalarınız kimlerdi?

— Cerrahpaşa Hastanesi'nde Dahiliye Grubu'nda, Ordinaryus Prof. Neşet Ömer şefti. Prof. Muzaffer Güçhan ve Doç. Osman Barlas'ı ve bir de Doç. Afife Cenani Hanımefendi'yi hatırlarım. Prof. Neşet Ömer çok ünlü bir hekimdi. Atatürk'ün hekimliğini de yapmıştı, şöyle orta boylu, hafif göbekli bir hocaydı. Derse bir önlük takarak gelirdi. Bu Fransız ekolünden alınmış bir jesttir. Yani beyaz bir önlüğü önüne bağlar gelirdi.

— Aşçıların taktığı gibi bir şey mi?

— Onun gibi, belden bağlamalı. Alt tarafı beyaz, hatırlıyorum, Prof. Neşet Ömer, Prof. Frank'ı sevmezdi. İkisi de ordinaryus profesör aslında. Bu ordinaryusluk bir unvandı, Alman ekolünden gelmişti bize.

Neşet Ömer Hoca, ders verirken, fırsat buldukca Fransız parası frank ile Prof. Frank'ın ismini iç içe kullanır, yani cinas yapar ve şöyle derdi: "Biz her zaman cebimizden birkaç frank çıkarabiliriz."

— Bu unvanı alırken kıstas ne idi?

— İyi çalışma, artı iyi ilişki. Bu kesin. Çünkü Türkiye Şarklılıktan kurtulamadı. Hocalarımızın çoğu Avrupa'da eğitim gördüler fakat döndükten sonra Şarklı gibi kürsülerini idare ettiler. Efendim, Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'nde, Ord. Prof. Burhanettin Toker vardı demiştim. Sonra Prof. Fahri Arel, Doç. Feyyaz Berkay ve Derviş Manizade. Bunlar eğitim kadrosunu teşkil ederlerdi. Buna mukabil Çapa'da dahiliye kliniğinde Şef Ord. Prof. Tevfik Sağlam, sonra Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli, Prof. Dr. Muzaffer Şevki Yener, Prof. Dr. Müfide Kuley -ki ilk hekim hanımefendilerdendir-, Sonra aşağıda Guraba Hastenesi denilen yerde, Ord. Prof. Frank, Prof. Arif İsmet Çetingil, Nebil Bilhan, Ferhan Berker, Muzaffer Aksoy vardı. Cerrahi bölümünde, Ord. Prof. Kemal

Atay, Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan, Prof. Dr. Şinasi Hakkı Erel, Prof. Dr. Halit Ziya Konuralp vardı. Bir de Doç. Dr. Bülent Tarcan. Bunlar, cerrahi bölümünde çalışanlar, bütün bu hocalarımı saygıyla anıyorum. Nur içinde yatsınlar. Aralarında hiç yaşayan kalmadı. Ama II. Dünya Savaşı'ndan sonra Alman doktorların çoğu yurtdışında başka imkânlar buldular ve deplase oldular. Bunların içinden, Türkiye'yi çok seven Prof. Schwartz kalmak istedi ve Türk tebasına geçti. Ama Türk tebasına geçince ona Türk öğretim üyeleri kadar para ödediklerinden, yani geçinemez hale geldiğinden Amerika'ya gitti.

— Sizin içinizde ukde kaldı mı, keşke ben de ordinaryus olsaydım diye?

— Hayır kalmadı. Bana profesörlük yetti. Çünkü ben bir sağlık hizmeti yapıyorum. Sağlık hizmetim unvanla mütenasip değildir. İnsanın kapasitesiyle, becerisiyle hastayla olan ilişkisiyle mütenasiptir.

— Hastanede en yakın arkadaşlarınız kimlerdi?

— Hastanede çok sevimli, çok güzel arkadaşlarım vardı benim. Adnan Salepçioğlu, Yıldırım Kuban, Güven Eti, Hüseyin Çetin, Ali Akdağ ve birçok isim. İçlerinden benim gibi bir hava almayı ya da hava atmayı düşünen biri olursa onunla beraber çıkardık dışarı. Bizim klinikte en az on kişi konaklardı. On doktor, asistan. Konaklama hakkını kazandığım zaman evvela dört kişilik odaya verdiler beni. Sonra iki kişilik odaya terfi ettim. Başasistan olduktan sonra tek kişilik odada kaldım. O tarihte cumartesi de iş günüydü. Pazartesi işe başlardık, cumartesi 13.00'te biterdi... Genelde cumartesi 13.00'te poliklinikte nöbet aldıysan, görev pazar günü 08.00'de biterdi. Fakat 08.00'de bittiği için ne prim alırdın ne de ayrıca dinlenme günü. Pazartesi günü saat 08.00'de ameliyathanede hazır olurdum ve günlük işlere başlardım.

— Ama bu kadar yorgunluk, riskli değil mi bir doktor için?
— Ben geriye dönüp baktığımda iyi ki böyle çalışmışım derim. Çünkü bu çalışma sıra dışı birikim yaptı. Bu durum benim sonra mesleğimi yapmamda çok pozitif etki yarattı. Bakın şimdi ne şartlar altında çalıştığımızı size anlatayım. Gece biz acil vakanın ameliyatını yaparken, birkaç defa elektrik kesililirdi, ameliyathane zifiri karanlık olurdu; jeneratör yok, iki ihtimal var: Ya bekleyeceksin ya devam edeceksin. Ne yapardık biliyor musun? Beklememek için iki tane lüks lamba temin etmiştik, pompalı. Primus derler ona. O primus lambaları yakar biri eliyle ameliyat sahasına doğru uzatır, ışık ameliyat alanının içine girsin diye, öbürü de ortalığı, hemşirenin masasını ve salonu aydınlatırdı.

Adam tetanos olmuş!

Asistanlık dönemimde başıma gelen kötü bir olayı anlatmak isterim. Dedim ki cumartesi saat 13.00'te nöbete başlarız ve pazartesi 08.00'de bu işi bitiririz. Ama istirahat etmeyiz çünkü 08.00'de ameliyathanede işler başlar, kaça kadar sürerse sürer işte. Ben nöbetçiydim. Nöbette üç çeşit asistan vardır: kıdemsiz asistan, kıdemli asistan, başasistan. Ben o zaman kıdemsiz asistan olarak çalışıyorum. Kıdemsiz asistan demek, her işte evvela gidip ortalığı keşfedecek adam demektir. Ondan sonra gerekirse kıdemliye rapor verir, kıdemli de gerekirse başasistana rapor verir, o da aşağıya iner hastaya bakar. Saat gece yarısına yakındı, bir sarhoş getirdiler. Kafası yarılmıştı, kan akıyordu. Ben bu adamı yatırıp, başındaki yarasının çevresindeki saçları tıraş ettirip ondan sonra dezenfekte edip, o yaranın gerektiği şekilde dikerek tedavisini yapacaktım. Fakat adama ne zaman, "Buraya yatar mısınız" desem, adam bağırıp çağırıyor üstelik de kaba konuşuyor.

Polikliniğe gelen her hastayı biz deftere yazarız. Ayrıca deftere yazdığımız hasta, adli vakaysa karakola bildiririz. O zaman polis gelir zabıt tutar. Bu anlattığım vaka ise birisiyle kavga edip gelmiş değil. "Ben düştüm kafam yarıldı" diyor.

Tamamen bir kaza ve adamı masaya yatırıp o yarasını dikmem lazım. Fakat sarhoş olduğu için çok saldırgan, hem kaba konuşuyor hem şirretlik yapıyor. Efendim, işte bu sırada beni acilen servisten çağırdılar ben de koşa koşa servise gittim. Ne gerekiyorsa onları yaptım sonra polikliniğe döndüm ama adam yoktu, çıkmış gitmiş.

— *Öyle kanlı kanlı, kafası yarık halde?*
— Evet, kafası yarık sallana sallana çıkmış gitmiş işte. Belki de bahçede bir yerde uyudu bilmiyorum gecenin karanlığında. Ben olayı unuttum. Bir ay sonra galiba, belki bir buçuk ay sonra polis elinde bir kâğıtla geldi. "Hastanenize gelmiş bulunan şu hastayı ilk defa hangi doktor gördü, o gece nöbetçi kimdi" diye sordu. Listeye baktılar, nöbetçi benim. Aşağıya indim, polis elindeki kâğıdı gösterdi, adam tetenos olduğu için ölmüş. Savcılık da ilk tedavide ihmal nedeniyle hakkımda takibat istiyor. Ben olayı anlattım, "Adam çok sarhoştu itaat etmedi ve ben servise gidip geldiğimde de kaçmıştı." Polis bana, "Peki belki de bu bir adli vakaydı, kafasında darp olduğuna göre birisiyle kavga etti; birisi vurdu, karakola haber verdiniz mi, polis çağırdınız mı" dedi. Ben çağırmamıştım ama korktum bu sorudan, "Telefon ettim, çağırdım" dedim. Aradan aylar geçti, derken seçimler oldu. Demokrat Parti kazandı. Milletvekili sayısı çok büyüktü. Tıpkı şimdi Ak Parti gibi. Genellikle seçim kazanan partiler, af çıkartırlar. Onlar da bir af kanunu çıkardılar, bendeniz bu sayede temize çıktım efendim.

"Açaanz baakaanz, olmazsa kapaanz!"

— *Hiç mahkemeye gitmenize gerek kalmadı mı?*
— Hayır mahkemeye gitmedim. Efendim ben asistanken büyük ameliyatlarda hastaları eterle uyuturduk. Eter anestezisi, açık anestezide hastanın burnunun üstüne bir tel kafes konur; o kafesin üstünde bir tülbent vardır. Tülbentin üstüne eter damlatılır. Hasta nefes aldıkça eterin etkisi altında kalır

ve uyur. Ama düşünebiliyor musun, damlatan da eteri koklayıp bir müddet sonra o da uyurdu.

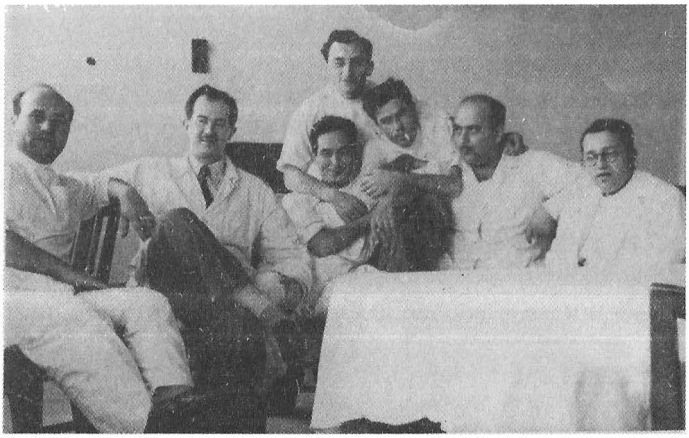
— *"Eter damlatan" derken, narkozitörlerden bahsediyorsunuz...*
— Narkozitör sözü çok lüks bir söz. Çünkü o devirde bu işi onbaşılar yapardı. Bu işi doktor yapmazdı o zaman.

— *Nasıl yani, asker mi?*
— Hayır. Onbaşı tabiri ordudan gelmiş bir tabirdir. Sağlık hizmeti yapan erkek personelin kıdemlisine onbaşı denirdi. Yani sağlık hizmeti yapan okulsuz erkek personele onbaşı derdik. Onlar alaydan yetişmişlerdi. Okul bitirmiş olanlar hemşirelerdir, onlar tecrübelidir tabii. Kep taşırlar. Ameliyatların bir kısmı da lokal anesteziyle yapılırdı. Lokal anestezi demek, tıpkı dişçinin yaptığı gibi ameliyat sahasının çevresine ilaç şırınga edip orasını hissiz hale getirmek demektir. Mesela fıtık ameliyatını, hemoroid ameliyatını hatta guatr ameliyatını, boyunda çıkan kocaman guatrları bu lokal anesteziyle yapardık biz. Genelde karın açmazdık lokal anesteziyle. Çünkü karın ameliyatları uzun süreceğinden lokal anestezinin tesiri geçerse hasta ağrı duyduğunu söyler, masada huysuzlaşır ve bütün ameliyatı altüst eder. Ama doktor olmayan okuyucularım için açıklamak istiyorum. Karın cidarına anestezi yapar da karnı açarsan elini karnın içine sokarsan ki orası anestezi yapılmış değildir, bir organı tutar çekersen, hastanın ağrı duymaması lazımdır. Bu olağanüstü bir tabiat hadisesidir. Şimdi bir deyim vardı. Laparatomi eksplorartis (Yani keşif için karnı açmak. Eski cerrahlar buna şöyle derlerdi: "Açaarız, bakaarız, olmazsa kaaparız!"). O zamanki tanı araçları şimdiki kadar gelişmiş değildi. En iyi araç röntgendi. Radyolojik tetkik ama radyolojik tetkik için makine de bugünküler gibi gelişmiş değildi. Standart bir makineydi. O zaman için çok güzel bir şeydi. Mesela 1952-53'te tetkik yapan bir radyoloğun filmi 1940'a göre çok farklıydı. O zamanki imkân baryumlu radyolojik tetkik.

Ne demek baryum radyolojik tetkik. Böyle röntgen makinesiyle karnın içine bakarsan mideyi göremezsin ama baryum yutturursan mideyi görürsün.

— *Baryum yutmanın hiçbir yan etkisi yok mu?*
— Hayır yok. Bu tetkikler yapılırdı ama bazen öyle filmler gelirdi ki; hatalı imaj mı, bir defo mu, bir fanton mu çekim hatası mı ayıramazdık. Tekrar film istemek aklınıza geliyor değil mi? Nerdee, film yoktu ki, filmler sayılı verilirdi hastanelere. Rica ederlerdi, lüzumsuz yere film çekilmesin diye; ihtiyacın lüzumsuzu olur mu? Filmler Kızılay'dan sayıyla alınırdı.

— *Hep ithal mi o filmler?*
— İthal, hâlâ ithal. Onun için derdi ki radyoloji, "Ne olur bize çok yüklenmeyin elimizde çok az film var. Acil vakaları, önemli vakaları gönderin!" Onun için bir ikinci defa radyolojik tetkik isteyemezdik genelde. Ne yapacağız o zaman. Midenin kenarında bir gölge var; ülser mi, ur mu, yoksa hiçbir

Ameliyat sonrası sohbet. Soldan sağa: Sadi Sun, Enver Turan, Selman, İsmail Dimililer, Ethem Okçuoğlu, Ali Akdağ. İkinci sırada arkadaşlarına sarılan Tarık Minkari. Yıl 1951.

şey değil mi? Bunu anlamak için demin söylediğim gibi *laparatomi eksploratris* yapardık. Hasta masanın üstüne yatırılırdı. Hastanın karnı temizlendikten sonra, yani eğe kemiğiyle göbeği birleştiren hattın, aşağı yukarı iki üç parmak sağından ve solundan 5'er santim arayla birçok yere iğneyi batırır his uyuşturucu ilacı zerkederdik, buraya gelen sinirlerin uçlarını bloke edilirdi. Ondan sonra orta hattan karnı açar, elimizi karnın içine sokar ararduk. Sahiden ur varsa o zaman etere dönerdik. Neden, çünkü ameliyat iki üç saat sürecek. Lokal anestezi üç saat sürmez.

"Önce sen bırak!"

— *Ne kadar dayanıyor o yaptığınız şey?*
— En çok 30-40 dakika. Şimdi olay şu. Bir adamı yatırdılar. Bileklerine kelepçeler taktılar, bacaklarını dizlerin üstünden bağladılar. Sonra, "Hasta hazır" dediler. Ben de eldivenlerimi giydim karnını temizledim, ameliyat sahasına his uyuşturucu ilacı yaptım ve sonra hocaya haber verdim. Hoca orta hattan

Cerrahi Kliniği'nin terasında bir öğleden sonra. Ön sıradakiler soldan sağa: İsmail Dimililer, Hadiye Bilke, Siyami Ersek, Bedii Gorbon, Ziya Sezgin. Arka sıradakiler: Tarık Minkari ve Şevket Tuncel. Yıl 1952

kesiği yaptı ben de ekartörü taktım, karaciğeri kenara çektim böylece ameliyat sahasını açtım. Hoca elini karnın içine soktu, mideyi tuttu yukarı doğru çekti ve o sırada hoca, "Bırak" diye bağırdı. Hasta yanıt verdi "Sen bırak." Sen bırak, hayır sen bırak, bir kavgadır gidiyor. Bu arada ben ekartörü bıraktım. Hoca, "Sana değil hastaya söylüyorum" dedi. Meğer sağ kelepçe gevşek takılmış, bu nedenle hasta elini sıyırmış kurtarmış, sonra hocanın öyle münasebetsiz bir yerini tutmuş ki o sıktıkça hoca, "Bırak" diyor. Hoca, mideyi çektikçe, hasta, "Bırak" diyordu.

— *O sahayı uyuşturmuştunuz, hasta hâlâ bir şey hissediyor muydu ki?*
— Hayır ama hasta huysuz olursa çok şey yapar. Bu komediye son vermek için hastayı eterle uyutmak zorunda kaldık.

Şaşı Fatma Hanım

— *Tam trajikomik bir hikâye...*
— Şimdi ben asistan olarak çalıştığım zamanlarda personele hep iyi davranmaya çalışırdım. Altıncı servis diye, bir servisimiz vardı. Bu fukara servisiydi, ben severdim o serviste çalışmayı. Çünkü orada ameliyat yapabilirim ama birinci servis lüks servistir ve hocanın hastaları yattığı için orada ameliyat yapamazsın. O fukara hastaları ameliyat yapacağım diye onların gönlünü alırdım hep. Hoş tutardım. O serviste de bir Fatma Hanım çalışırdı. Giritliydi. Hastabakıcı ama kıdemli, hemşire görevini yapıyor. O sırada hemşire sayısı da çok azdı ya, Fatma Hanım da kıdemli bir hastabakıcıydı, becerikliydi. Fatma Hanım'ın bir özelliği vardı. Kendi kusuru değil, doğuştan gözünün iki tanesi burnunun ucuna bakardı böyle. Acayip şaşıydı. Ona iyi muamele ettiğim için, bir gün üst kattaki koridorda karşılaştığımız zaman bana sevgisini göstermek istedi, benim yerime yanımdaki doktoru öptü. Hah ha ha! Şimdi akşamüstü acil ameliyathanesinde ışık gördüm. Biri çalışıyor. Ben de boşum, "İçeri gireyim de sorayım, ihtiyacı

varsa yardım edeyim" dedim. Girdim, baktım bir adam yüzüstü yatırılmış, kaba eti kesilmiş ve o zaman çok tatlı bir başasistanımız vardı. Çevik Alp Beyefendi. Çevik Alp Bey iğne yerini arıyor. Ama tuhaf bir şey dikkatimi çekti. Ameliyathanede iki tane de hanım kız var. Şirin, güzel, hanımlar. Onlara da maske taktırmışlar. Hastabakıcıya sordum: Bu hanımlar kim? Çevik Bey'in misafirleri dedi. Hiç ameliyat görmemişler, ameliyat görmek istiyorlarmış. Bu vaka çıkınca hadi gelin bu ameliyatı görün demiş. Onlar da seyrediyorlar. Ben tekrar içeri girdim ve Çevik Bey'e, "Kolay gelsin ağabey" dedim. "Teşekkür ederim" dedi. "Neden terliyorsun, sıkıldın mı?" "Terliyorum çünkü iğneyi bulamıyorum." Baktım negatoskop diye bir cam vardır bizde, buzlu cam ışıklı. O ışıklı cama röntgen filmini asarsan güzel, görürsün. "Ama" dedim "ben negatoskopun üstünde film görmüyorum. Film çekmediniz mi?" "Hayır çekmedim" dedi. "Niye çektirmediniz" dedim, "İğneyi yapan gösterdi burayı, buraya yaptım dedi ben de inandım oradan açtım" dedi. "İğneyi kim yaptı" dedim. "Fatma Hanım" dedi." Hangi Fatma Hanım?" diye sordum. "Şaşı Fatma" deyince, "Ama ağabey, sen iğneyi yanlış tarafta arıyorsun, Fatma Hanım bu tarafı gösterdi ise mutlaka iğneyi öteki tarafa saplamıştır" deyince çok kızdı, kovdu beni.

— *Fatma Hanım'a güvenmesi de enterasan ya, neyse...*

— Yine o dönemde yaşadığım çok değişik bir olay var. Serviste çalışıyordum. O meraklı hastalardan biri, her zaman her yerde meraklılar vardır ya, onlardan biri geldi, "Bu yeni gelen hastabakıcının nasıl iğne yaptığını siz hiç gördünüz mü" dedi. "Hayır. Onu başhemşire kontrol eder, o benim görevim değil" dedim. "Ama bir görseniz iyi olur" dedi. O bu kuşkuyu içime soktu ya. Ben de gizli gizli takip ediyorum. Hastabakıcı (o zamanlarda hemşire sayısı az olduğu için hastabakıcılar adele içine iğne yapardı) elinde tepsiyle girdi odaya. O zaman tepsinin içersinde bir enjektör kutusu ve birkaç tane enjektör vardır. O zamanki enjektörler cam enjektördü, pistonları da metaldi. Bir defa yapılıp atılmazdı şırınga, şimdiki gibi. Yüz kere, iki yüz kere kullanılırdı o.

— Kaynatılarak dezenfekte edilenlerden...
— Evet. İğneyi yaparsın sonra şırıngayı gönderirsin. Onu kaynatırlar getirirler. Sonra yine iğneyi takarsın, ampülden ilacı çekersin, başkasına saplarsın. O şırınga camı kırılıncaya kadar iş sürerdi. Şimdi hemşire seti götürdü, hastayı yatırdı, kaba etini açtı ve tendürdiyotu sürdü, ampulün içersindeki ilacı çekti, enjektörü saplayacak kaba etine. İşte o sırada sol elinin başparmağıyla, işaret parmağını dilinin üstüne sürdü, sonra iğneyi şöyle bir sıvazladı ve sapladı.

Tükürüklü iğne

— Tükürüğünü iğneye bulaştırdı yani.
— Aynen. İğneyi tükürükledi ve sapladı. Şimdi irkildim ama hastanın yanında ona bir şey söyleyemezdim. Odama çekildim adam gönderdim, "İşi bitince gelsin" dedim. Hastabakıcı geldi, "Sizi iğne yaparken gördüm. Tuhaf bir jestiniz var, onu ne zamandan beri yapıyorsunuz" dedim. "Kendimi bildim bileli" dedi. Hastalarınızda bir şey olmuyor mu? Süpürasyon, enfeksiyon, bir şey olmuyor mu?" "Hayır, hayır hiçbir şey olmuyor" dedi. "Peki sen bu serviste kaç hastaya iğne yaptın?" "On hastaya." "Her hastada iğne yaptığın yerini göreceğim" dedim. Her hastanın yanına gidiyoruz, yüzüstü yatırıyoruz açıyoruz, iğne yapılan yeri kontrol ediyoruz. Eskiden, yani üç beş gün evvel iğne yapılanlar var. Dün yapılanlar var; hepsini kontrol ediyoruz ve sahiden hiçbirinde iltihaplanma görmedim. "Bakın" dedim, "yönteminiz belki doğru bilmiyorum. Çünkü hocalarımdan biri bana şöyle demişti: 'Size öğrettiklerimin yarısı doğrudur, yarısı yanlıştır. Ama hangi yarısı doğru, hangi yarısı yanlış bunu zaman gösterecek.' Şimdi benim öğrendiğim şeye göre siz yanlış yapıyorsunuz çünkü iğneyi tükürüklediniz. Ama siz iddia ediyorsunuz ki ben senelerden beri böyle yaptım ve hiç enfeksiyon olmadı. Üzgünüm" dedim, "ben sizi rapor etmek zorundayım." "Hayır, rapor etmeyin. İstemezseniz yapmam" dedi. Sonra Tanrı beni cezalandırmak için dişimi ağrıttı. Ben dişçi-

ye gittim, "Doktor bey açın ağzınızı, temizlemem lazım, doldurmam lazım" dedi. Aynen enjektörü aldı, iğneyi taktı ilacı çekti ve yanağımı içerden dışarıya doğru itti ve iğneyi diş etine sapladı. Sonra sordum, "Siz diş eti üstüne antiseptik bir şey sürmez misiniz?" "Yok canım, sürmeyiz tükürük sterildir" dedi.

Yamalı eldivenlerle ameliyat

— Her vakada yeni bir tecrübe ediniyorsunuz böylece...
— Öyle. Tükürüklü iğneyi de atlattık, şükrolsun. Evet, savaş bitti ama kıtlık bitmedi, Türkiye'de. Bakın ben size desem ki ameliyathanede yalnız hocam yeni eldiven giyerdi. Biz yamalı eldiven giyerdik, inanır mısınız? İnanın! Hocamın hayatı kutsaldır. O deliksiz eldiven giyerdi. Biz yamalı, delikli eldivenle iltihaplı karınların içersinde elimizi gezdirirdik. Her türlü hastalığa kendimizi hazır tutardık. Diyelim ki ameliyat sırasında elimize iğne saplandı. Cerrah hemen eldivenini çıkartır atar ve kanayan yere dezenfektan bir madde sürer. Tendürdiyot gibi. Şimdi hocanın attığı delik eldiveni, o onbaşılar yıkar temizler ama çöpe atmazdı. Eldivenin içine üfler, deliğin yerini bulurlar, tıpkı bisiklet lastiğinde olduğu gibi. Sonra en eski eldiveni küçük paralar şeklinde, yuvarlak yuvarlak keserler. Yama çıkartırlar. O deliğin üstüne yapıştırıcı zamk, solüsyon, uhu gibi bir şey sürerler ve o parçayı üstüne yapıştırırlardı ve bu eldiven sonra sterilazosyana girerdi. Sterilazosyana girdiğinde ısı yükselirdi zamk erirdi, parça kayardı ya da gevşerdi. İşte biz ameliyata girerken bu eldiveni giyerdik. Çünkü eldiven yoktu. Yalnız hocaya has yeni eldiven vardı. Bildiğimiz ameliyat eldiveni... Hemşire hanım bize bu eldiveni, yama içe gelecek şekilde giydirirdi. Neden? Düğüm atarken ip yamaya takılmasın diye, o derece yoksulluk içindeydik. Sonra ameliyathanede set üstünde gaz bezi vardır. Biz buna meş diyoruz. Şöyle iki parmak genişliğinde yirmi santim uzunluğunda gaz bezleri. O gaz bezleri içe bükülür tampon olurdu, yani şöyle cevizden daha küçük, bohçalanmış bir bez parçası. Kanama

olursa bir yerde onunla bastırır, kan emilir, çekilir. Kanayan damar görülür, tutulur. Ya da ameliyat sahasının temizliği bu bezlerle yapılırdı. Cerahatin emilmesi, kanın emilmesi gibi. Sonra bu atılır. Nereye atılır? Kovanın içine. Ama bu kovanın içine atılan bezler de çöpe gitmezdi... Onbaşılar maşayla bunları ayıklar, götürür, yıkatırdı. Bezler steril hale getirilir, polikliniklerde tekrar kullanılırdı. Yani poliklinikte ikinci sınıf mal kullanırdı. O derece yoksulduk.

— *Gerçekten çok zor koşullarda doktorluk yapmışsınız...*
— Peki size desem ki biz serumları kendimiz yapardık, inanır mısınız? Fakat bu serumlar, apirojen olmadığı için hastaya damarından verilirse, hasta sıtma nöbeti tutmuş gibi, zangır zangır titrerdi ama hiç kimse telaş etmezdi, herkes bunun kontrasını bilirdi çünkü. Hemşire hanım gider hemen bir kalsiyum bir de antihistaminik çekerdi. Şırıngayı öbür damarından yapardı, titreme de üşüme de dururdu. Nöbetçiye haber vermezdi, hasta titriyor falan diye. Herkes biliyor ki bu serum damara takıldığına göre titreme gelecek ama ne zaman gelecek. Deprem gibi! Bilmiyoruz ne zaman. Ameliyat esnasında hastanın tansiyonu düşerse doğrudan damar içine serum verirdik. Uyutulan hastada genellikle serum reaksiyon yapmazdı. Ama uyanık hastalara mecbur olmadıkça bunu damardan vermezdik. Peki vermezdik de ne yapardık? O zaman böyle 10 santim uzunluğunda iğneler vardı. O iğneleri alır, hastanın bacağının derisininin altına saplardık, kenarını da flasterle tespit ederdik ve serumu cildin altına verirdik. Bunu karında da, sırtta da yapabilirsin. En çok kullandığımız yer, diz mafsalıyla kasık arasındaki deriydi.

Sevgilinin saçı gibi

— *Neden en çok orası?*
— Deri altı gevşek olduğu için. Serum reaksiyon yapmıyor. Hastayı titretmiyor... Serum fizyolojik olduğu için yani kanın sevdiği tipte ph'ı olduğu için vücut onu yavaş yavaş

emerdi. Yani bir yumruk yiyen adamın gözü şişer ama kendiliğinden de on gün sonra geçer. Niye, çünkü vücut onu emiyor. Bizim serum da böyleydi işte. Özellikle sırta yaptıklarımız yarım karpuz koymuş gibi şişerdi. Hasta şikayet eder ise "aldırma, aldırma geçer" der, iğneyi çıkartıp başka yere saplardık. İşte biz bu şartlar altında çalıştık. Bir de dikiş malzemesi sorununu anlatayım. Dikiş malzememiz çok kabaydı. Çok ilkel. İki çeşit dikiş malzemesi vardı. Keten ve ipek. Ketenler genellikle burmaydı. Halat gibi burulmuş böyle. İpek örmeydi. Örme ipek ince. Örme ipek çok kalite malzemedir. Onu Bursa'da bir fabrika yapardı ama yetmezdi Türkiye'ye tabii. Geldiği kadarı bir yerde saklanır, özel hallerde kullanılırdı. Biz genellikle burulmuş keteni kullanırdık. Ama burulmuş keten güçlü değildir. Böyle düğüm atıp gerdiğin zaman direnci yeterli değildir. Bir yerden kopar. Hadi tekrar düğüm atarsın, ipek daha dirençliydi. Halbuki bu tarihte Avrupa'da yani Batı'da, medeni âlemde atramvatik monifil dikiş malzemeleri çıkmıştı. Bak bu ne demek? İğnemizin kulağı vardı. Hemşire ipliği diyelim ki yirmi-yirmi beş santim keser, o bilir uzunluğunu ve iğnenin bir kenarından şöyle zorlar, o kulağın birinci çemberini geçen iplik iğnenin gözüne girer. Ondan sonra böyle iğneyi dokudan geçirirsin, iğnenin öbür ucunu alır bu tarafa çektiğinde aynı delikten iki kat iplik geçer. Bu tabii son derece ilkel bir sistemdi. Batı, atramvatik monifil iplikler yaptı. Bu şu demek. İğne hazır, iğnenin içine gömülmüş iplik var. İğnenin bir ucu var sivri, bir sonu var kalın kaba. O kaba kısmın içine gömülürdü ipek. Ve diyelim ki otuz kırk santim, bir metre uzunluğunda iplikle iğne teçhiz edilir, iğne kullanılır hale getirilirdi. Dolayısıyla iğneyi dokuya saplayıp çektiğinde artık eskisi gibi iki kat değil, tek kat iplikle yarayı dikmeye başlardık. Ama bu çok pahalı bir sistemdi. Zaten Türkiye'ye geç geldi. Ben biraz sonra Prof. Husfelt'ten söz edeceğim. İlk defa bu atravmatik ipeği, Dünya Sağlık Teşkilatı'nın Danimarkalı cerrahı Prof. Husfelt İstanbul'a getirdi. Gösteri ameliyatları, eğitim ameliyatları yaptı. Orada gördüm; (Yıl, 1951) cerrah düğü-

münü atıp ipliğin fazlasını kesti ve attı yere. Ameliyat bittikten sonra ben yerden o atramvatik ipliği aldım. Senelerce kitabımın arasında sakladım, sevgilimin saçı gibi.

— *Siz o ipliklerle ameliyat yapmaya ne zaman başladınız?*
— Bu ipliklerle ben ancak 1956-57'de doçent olunca ameliyat yapabildim, zaten herkese vermezlerdi. Bu iplik hastaneye gelse de yalnız hoca kullanırdı. Komik bir şey söyleyeceğim sana. Ben 1954'te Paris'e gittiğimde, çok sevdiğim hocam nur içinde yatsın, Prof. Fahri Arel bana, "Atramvatik dikiş malzemesi getirir misin" dedi ama cebime para koymadı. Ben Paris'teki ekonomize ettiğim parayla atramvatik dikiş malzemesi aldım ama üç kutu, dört kutu neyse onu getirdim. Hocama hediye ettim. Kimse bana hangi parayla aldın demedi. Oysa ben Paris'te de ciddi sıkıntı içindeydim... Fakat 1950'li yıllar özellikle bizim kliniğimizde, Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'nde çok büyük atılımların olduğu yıllardır. Bir taraftan entratrakeal anestezi sisteme girdi. Yani eskiden açık eterle uyuttuğumuz hastaların göğsünü açamazdık biz. Burnuna damla damla eter verirdik. Halbuki şimdi hava borusunun içersine özel bir tüp konuyor ve o tüp aracılığıyla kontrollü teneffüs yaptırılıyor. Bu olağanüstü bir gelişmedir. Dolayısıyla göğsü açabiliyorsunuz, göğsü açtığınızda akciğer kollabe olmuyor, yani çökmüyor. Normalde göğsü açtığınızda dışarıdaki basınç akciğeri çökertir. Halbuki bu tip anesteziyle akciğeri istediğiniz gibi şişirebiliyorsunuz. Dolayısıyla uzun ameliyatlara imkan veriyor. İşte entratrakeal anestezinin günlük çalışmanın içersine girmesi, bunun yanında reanimasyon ve röplasman kavramının benimsenmesi bize büyük avantaj sağladı.

— *Bu tıbbi terimleri açıklamak gerekiyor ama...*
— Ne demek röplasman? Yani hastanın kaybettiği kadar kanı yerine koymak. İyi ama bunun için kan bankası lazım. İşte o sırada kan bankası da kuruldu, Cerrahpaşa' da... Sonra reanimasyon, yani hasta uyanırken gerekli desteğin, yardımın

yapılması. Ve hastanın takibi; ameliyat sonrası dönemde saat be saat tansiyonunu, nabzını kontrol edip yazmak, takip etmek. Bu yeni kavramlar hastaneye girdi ve yerleşti. Dolayısıyla ben bu atmosferin içinde çalışmaya başladım. Bu bana çok büyük imkan verdi. Çünkü ben başasistanken, özafajektomi, yani yemek borusunun bir parçasının çıkarılması, total gastrektomi, midenin tümünün çıkarılması, düodenopakreatektomi, pankreasın baş kısmının duodenumun kavsi ile beraber çıkarılıp sindirim yolunun yeniden sağlanması. Lobektomi, pnömonektomi gibi ameliyatlar yaptım. Bu benim cerrahi yönden çok büyük bir hamle yapmamı sağladı. Burada bir taraftan şartlar bana yardım ediyordu, öte taraftan ben de şartlara uyabiliyordum. Elde edebildiğim bilgiyle, görgüyle alışılagelenlerin dışındaki ameliyatları kolaylıkla yapabiliyordum.

— Bu ameliyatların hepsi kanser vakası mıydı?
— Şart değil. Mesela asit ya da sütkostik içtiği için yemek borusu tümüyle kurumuş çocuklar da gelirdi. Onların da yemek borusunu değiştirir, yemek borusunun yerine kalın bağırsaktan yemek borusu yapardık.

Sahne tozu

— Henüz başasistanken bu tür ameliyatları yapmanıza profesörler mi önayak oluyordu. Bu kadar önemli ameliyatları başasistanın yapması riskli değil mi?
— Bu benim sıra dışı şansım. Çünkü Fahri Arel Hoca bize çok büyük imkân verdi. Şimdi entratrakeal anestezinin kliniğe girmesi için Fahri Arel çok çaba sarf etti. Çünkü o göğüs cerrahisi bölümünün kurulmasını istiyordu. Böyle bir özel servis bizde yoktu ama Batı'da vardı. Dolayısıyla Fahri Bey, göğüs cerrahisinin kurulması için entratrakeal anestezinin de şart olduğunu ileriye sürdü. Ama biz cerrahlar nedense bu işe hiç heves etmedik. Bir tabir vardır; sahneye çıktı sahne tozunu yuttu artık iflah olmaz derler ya. Biz cerrahlar karnı açmı-

şız, elimizi sokmuşuz, karnın sıcaklığını, dokuların yumuşaklığını ve kayganlığını hissetmişiz. Onu bırakıp da ameliyat dışında bir iş yapmak hastanın hava borusunun içine tüp sokup balon şişirip, balon söndürmek bize cazip gelmiyordu. İçimizden hiç kimse de buna heves etmedi. Halbuki yepyeni bir branştı. Bu sırada Siyami Ersek başasistandı. Çok kabiliyetli, tekniği çok kuvvetli bir cerrahtı Siyami Ersek. Siyami Bey, nasıl olduysa bilmiyorum ondan mı geldi Fahri Bey mi yoksa Burhanettin Bey mi teklif etti bilemiyorum. Siyami Bey anestezi ihtisası yapabileceğini söyledi. Fahri Bey de bunu kabul etti. Siyami Bey'i İngiltere'ye gönderdiler. İngiltere'de sekiz ay kaldı. Döndüğünde hastanede büyük bir heyecan, entratrakeal anestezi yapılacak. Onunla ilgili ameliyatlar sıraya girecek diye bekliyoruz değil mi? Meğer Siyami Bey anestezi yapmamış. İngiltere'ye anestezi eğitimi görmek için gitmiş ama anestezi yapmamış, cerrahi yapmış. Döndü geldi. Fahri Bey onun anestezi yapmadığını öğrenince hastanede kızılca kıyamet koptu. "Sen bizi sabote ediyorsun. Toraks cerrahisinin kurulmaması için bizi aldattın, yanlış yönlendirdin" dedi... Müthiş olaylar oldu. Siyami Bey'in aldırdığı yok. O Burhanettin Bey'e güveniyor. Burhanettin Bey, ordinaryus profesör ve klinik şefi ya, ona güveniyor ve cerrahiye de devam ediyor. İyi de bunun bir sonu var. Bir gün gelecek imtihana girecek.

— Hiçbir savunması ya da açıklaması yok mu Siyami Bey'in...

— "Hoşuma gitmedi, yapmadım" diyor. Sonra doçentlik imtihanına girmeye teşebbüs etti. Tezi kabul edildi, sınava girdi. Güzel ders verdi, ben de dinledim dersini. Ama Fahri Bey jürisindeydi ve Fahri Bey ağırlığını koydu. Siyami Ersek çaktı! Fakat Siyami Bey, akıllı adam. Herhalde, "kutuplaşma doğdu, artık ben bu klinikte çalışamam. İyisi mi ben gideyim" dedi, istifa etti ve Heybeliada Sanatoryumu'na gitti... Sağlık Bakanlığı kadrosunda görev aldı. Bence Türk cerrahisi bakımından iyi de oldu. Çünkü, Heybeliada Sanatoryumu'nda

göğüs içi yani akciğer cerrahisini kurdu. Sonra kalp cerrahisine heves etti. Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi Kliniği kurulduğunda oranın sorumluluğunu aldı ve kalp cerrahisinin gelişmesi için cidden büyük gayret sarf etti ve başarı elde etti. O yönden Siyami Bey alkışlanacak bir cerrahtır. Ama yine de Cerrahpaşa'dan ayrılması bir kayıptır bence. Olaylar böyle seyretti. Peki ne olacak şimdi? Anesteziye heves edecek birisi aranıyor. İşte o sırada Doktor Sadi Sun adında bir arkadaşımız bu işe heves etti. İyi de anestezi kadrosunda çalışmak için bir formül aranıyor. Çünkü böyle bir ihtisas dalı yok daha, dolayısıyla dediler ki "Sen genel cerrahi imtihanına gir, genel cerrahi uzmanı ol, sonra kadroda başasistan gibi kal ama anestezi yap." Tamam bu bir hile-i şeriye. Sadi Sun imtihana girdi, genel cerrah oldu ama genel cerrahi yapmıyor. Anestezi yapıyor.

— *Anestezi uzmanı oldu yani.*
— Evet, onun açtığı çığırla bizim klinikte işte bu entratrakeal anestezi yerleşti. Dolayısıyla benim de hesabıma pay düştü. Çünkü büyük ameliyatların ısrarla entratrakeal anestezi altında yapılmasını istedik. O da imkân verirdi. Dolayısıyla o demin saydığım büyük ameliyatları da bu sayede yaptık işte.

— *Anestezi riskli bir şey değil mi; hani dozunu ayarlayamazsan falan?*
— Hayır, aksine çok yararlı bir uyutma şekli. Dozunu ayarlayamamak mesleki hataya girer... Ama arabayı kullanırken de sürati ayarlayamazsan, direksiyona hâkim olamazsan kaza yaparsın. Bu sürücü hatasıdır yani... Anestezi de bir sanat koludur. Ama önemli olan yaptığı işi güzel yapmaktır. Dolayısıyla anestezi bugün ayrı bir meslek koludur. Çok sayıda anestezi uzmanı yetişti Türkiye'de. Onlar sayesinde ciddi risk taşıyan ameliyatların risk faktörü aşağı yukarı sıfıra indirildi. Bu şartlar içinde cerrahlar bu ameliyatları rahatça çalışabiliyorlar artık.

— Doktorlara göre rütbesi daha düşük bir şey değil yani?
— Hayır, sınıfı farklı sadece; biri topçuysa, öbürü piyade. Şimdi efendim bu arada sıra dışı bir olay oldu. Dünya Sağlık Teşkilatı az gelişmiş toplumlardaki cerrahi görgüyü artırmak için ekipler kurdu ve az gelişmiş ülkelere bu ekipleri gönderdi. Bu ekipler oralarda demostratif mahiyette ameliyatlar yaptılar. İşte Danimarkalı cerrah Prof. Hustfelt ve onun anestezi uzmanı Dr. Anderson, Dünya Sağlık Teşkilatı'nın organizasyonu içersinde Cerrahpaşa'ya geldi. Onlar entratrakeal anestezi yapılmış hastalarda göğüs açtılar. Göğüs içersindeki ameliyatları yaptılar. Şimdi ben bu ameliyatları görebilmek için çok erken saatte gider ameliyat masasının kenarında bir basamağın üstüne otururdum. Arkadaşlarım bana laf atardı: "Nasıl iyi gidiyor mu ameliyat" diye. Ben de onlara karşılık verirdim: "Siz futbol maçına üç saat evvel gidiyorsunuz. Tribünde oturuyorsunuz, boş sahaya bakıyorsunuz. Ben size bir şey diyor muyum" derdim. Ameliyat başladığı zaman ben en güzel yeri tutmuş olurdum. Genellikle cerrah, arkasında kimsenin bulunmasını istemez, cerrahın karşısında iki asistan vardır. İki asistanın enselerinin arasından ben kafayı uzatır, ameliyat sahasını yukarıdan görürüm. Dolayısıyla basamağı o iki arkadaşın, iki asistanın tam arkasında bir yere koyar beklerdim. Bir numaralı yer burası ve hedefim cerrahın manipülasyonlarını seyretmek. Cerrahi bir el hüneridir. Ama herkes elini başka türlü kullanır. Onun dokuya yaklaşımını ya da damarı serbestleştirmesini -buna liberasyon ya da diseksiyon diyoruz-, lobektomi yaparken, bronşu serbestleştirmesi gibi maniplasyonları izliyorum. Bu tıpkı bir ressamın palet darbesini kullanışına benzer. Her ressam fırçayı başka türlü vurur, ama bazısı da üç darbe indirdi mi resim değişir. İşte böyle bir şeydir bu... Orada bunları seyrediyorum. O zaman bizde daha atramvatik iplik yoktu. Yani iğnenin arkasına takılı tek kat ipliğin bol kullanıldığı bir ameliyatın içindeyim. Cerrah iki üç düğüm attıktan sonra ipi kesiyor atıyor. Ameliyattan sonra o ipleri toplayıp defterimin arasında senelerce sakladım.

— Ne büyük bir meslek aşkı gerçekten!
— Öyle. Ameliyatlara erken gidiyorum, basamak tutuyorum ve yerimi ameliyatın sonuna kadar asla kimseye vermiyorum, yani niyetim o!

— Peki bu en önlerden ameliyat seyrederken en çok nelerden etkilendiniz?
— Ameliyatlarda diseksiyon çok önemlidir. Bak bu tabiri her zaman asistanlarıma söyledim. Cerrahinin önemi diseksiyon ve liberasyondur. Damarı serbestleştirmek, öyle bir marifetle serbestleştireceksin ki ne damar patlayacak, ne çevresindeki doku zarar görecek.

— Serbestleştirmek ne demek peki? Bir yerden mi ayırıyorsunuz?
— Bu tel değil bir damar. Dokunun içinde gidiyor. Dokunun içinde onun yatağı var. O yatağın içinden yan dallarını bağlayıp, kesip, serbestleştirip dışarıya çıkaracaksın. Ben de işte oradan ameliyatın sonuna kadar hep manipulasyonları gözetlerdim. Yine böyle bir ameliyat sırasında içeriye Hazım Bumin Hoca girdi. Hazım Bumin, Prof. Nissen'in yanında yetişmiş çok liyakatlı, çok hünerli bir cerrahtı. Ama çok da mağrurdu. Çift tonalitede bifazik sesi vardı. "Nasılsın evladım" derken sesi değişirdi. Sesi bir yerde çatlardı, konuşurken ayrıca çok alaycıydı. Küçük düşürücü şekilde alay etmekten keyif alırdı, asistanını hırpalardı. Ben onun ameliyathaneye girdiğini görünce heyecanlandım. En güzel yer, benim yerim. Bunu kimseye vermem ama Hazım Bey'e veririm. Çünkü onu seviyorum, onun yanında çalıştım, işaret ettim, "Yerimi size verebilirim. Lütfen buyrun" dedim. Hazım Bey herkesin duyacağı şekilde, "Beyim, bakmakla bir şey öğrenilseydi köpek kasap olurdu" dedi. Çıktı gitti... Bu laf bana öyle bir koydu ki. Bunu bana söylemiş olamaz! Bunu birisine söyledi. Ben tahmin ediyorum kime söylediğini ama onun ismini asla söylemem. Bu ciddi şekilde bir laf atmaktır. Hatta aşağılamaktır. Kendisi o mağrur haliyle gelip ameliyat sahası-

nın içine bile bakmadan bu lafı söyledi, çıktı gitti. Bu laf beni çok etkiledi. Doğruydu söylediği; bakmakla bir şey öğrenilmez. Bakacaksın, göreceksin, anlayacaksın, anlatacaksın, uygulayacaksın. O zaman öğrenirsin ve öğretirsin.

— *Bilginizi de sınıyorsunuz tabii uygulama aşamasında?*
— Evet, bir gün göğsünden bıçaklanmış, kalbi yaralanmış bir hastaya biz acele ameliyat yaptık. Olay Yenikapı'da meyhanede olmuş. Hemen Cerrahpaşa'ya getirmişlerdi. Biz ameliyathaneye aldık. Onu tedavi ettik. Başarılı bir ameliyat oldu, hasta kurtuldu. Hasta ayrılırken benim elimi öpmek istedi. "Bu jestin önemi yok, sen bizi nasıl olsa unutursun, biz görevimizi yaptık geçmiş olsun" dedim. Yanımda da doktor Bahattin Çıtıroğlu vardı. Belki bir sene, belki iki sene sonra biz Bahattin Çıtıroğlu ile Florya plajındayız ve yürüyüş yapıyoruz. Karşıdan bir adam geliyor, Bahattin birden tanıdı: "Hatırlıyor musun bu adamı, bak göğsünde kocaman ameliyat izi var" dedi. "Hani akciğerine ve kalbine bıçak saplanmıştı da sen kurtarmıştın onu." "Evet, evet hatırladım." "Böylece duralım, bakalım ne yapacak" dedi. Adam yanımızdan yürüyerek geçti, yüzümüze baktı ama bizi tanımadı. Bahattin döndü bana, "Yahu sen bu adama giderken, 'Benim elimi öpmene gerek yok. Sen zaten bizi unutursun' demiştin. Sahiden de seni unutmuş adam" dedi.

Hadi bir tane daha böyle bir anımı anlatayım sonra yine ciddi konulara geçelim. Bakın ben Osmanoğlu Kliniği'nde poliklinik yapıyorum. Anlatacağım olay üç dört sene evvel oldu. Muayene odasına girerken kapının önünde bir yaşlı bey ve bir yaşlı hanım oturuyordu. Ben ilgilenmedim odama girerken, o yaşlı bey ayağa kalktı ve bana doğru yaklaştı. "Siz Tarık Minkari misiniz" dedi. "Evet" dedim. "Ne olur elini öpeyim." Sarıldı elimi öptü. "Niye" dedim, "bu heyecan ve iltifat." "Ah" dedi, "Doktorcuğum sen Sarayburnu Askeri Hastanesi'ndeyken beni ameliyat ettin. Ben o zaman askerdim. Benim için, 'Kurtulmaz, kurtulmaz' diyorlardı. Sayende kurtuldum. Sonra beni ihraç ettiler köyüme gittim. Giderken senin elini öpmek

istedim. Sen vermedin. Ama sırtımı okşadın, 'Boş ver nasıl olsa unutursun' dedin ve sahiden ben seni unuttum" dedi. "Ama geçen gün televizyonda sen program yaparken, Fransa'dan biri telefon etti sana. Kendini takdim etti. Senin onu ameliyat ettiğini ve hayatını kurtardığını söyledi. Sen de çok memnun oldun. 'Eh yolun bu tarafa düşerse gene ara seni kucaklar öperim' dedin. İşte o zaman dank etti kafama ki benim de yolum İstanbul'a hiç düşmemişti. Kalktım, geldim senin elini öpeceğim" dedi. Ben çok hislendim. Sarıldık, öpüştük birbirimizle. Göğsünü açtı, yarasını gösterdi. Sonra hanımına döndü. "Hadi hediyemizi verelim" dedi. Bir torba çıkardılar, efendi elini uzattı. Torbanın içinden bal, reçel ve zeytinyağı kavanozlarını aldı, "Bunları sana getirdim" dedi. Sonra döndü, "Şimdi sen de hediyeni ver" dedi. Ve o hanım da bana evde yapılmış ekmeğini verdi. 2000 senesinde, evde yapılmış ekmeğini Burhaniye'den torbasına koymuş bana getirmiş... Onu bir başka türlü kucakladım, bir başka türlü öptüm.

Unutulmayı hak etmiyorum

— İki ayrı örnek! Demek ki unutulmak kaderiniz değilmiş, kadının yaptığı müthiş bir minnettarlık örneği!

— Ben hizmet ettiğim insanlardan bana minnettar kalmalarını isteyemem ve bekleyemem. Onlar bunu hissederse ve belli eder ise memnun olurum.

— Ama unutulmak ağrınıza gidiyor yine de!..

— Unutulmak da hak ettiğim bir davranış değil. Bak sana bir adam daha anlatacağım. Tuhaf bir adam. Niçin bu kelimeyi kullandım bilmiyorum. Adı Hasan. Sağlık Bakanlığı'nın kadrosundan bize geldi bu çocuk. Hasan, kendi başına buyruk bir adam. Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'ne geldi, tezini verdi, tezi kabul edildi. İmtihana girecek. Şimdi imtihan heyeti üç kişiden oluşur. Jürinin iki elemanı geldi. Üçüncüsü yok. Beklediler, beklediler, hoca gelmedi. Ama namzet de yukarıda odasında kendini yiyor. "Geldi mi? Niye gelmedi?" diye sorup

duruyor. Uzun süre beklediler fakat üçüncü üye gelmedi. İki öğretim üyesi, beklemekten bıkmış olacaklar ki imtihanı erteleldiler. Hasan bu işe çok kızdı. Üç hafta sonra yeni jüri toplandı ve üç üye de vaktinde geldi. Hasan'a haber gönderdiler, "Jüri hazır gel" diye. O da, "Gelmiyorum lan" dedi. "Aman Hasan yapma" dedik. "Hayır efendim onlar beni adam yerine koymadılar. Geçen defa iki saat beklettiler ve bana da bir şey söylemeden imtihanımı ertelediler. Şimdi ben de onları adam yerine koymuyorum, bekletiyorum" dedi ve sınava girmedi. Girmedi girmedi ama hastanede kalması da artık mümkün değildi. Başka bir hastaneye nakledildi, orada imtihana girdi. Hasan'ın bu tavrı, delice jesti uzun süre aramızda konuşuldu ve doğrusu kimi Hasan'ı alkışladı kimi Hasan'a üzüldü.

— *Siz yapar mıydınız aynı şeyi?*

— Hayır, ben yapmazdım, yani yapamazdım. Şimdi 1950 senesinde klinik direktörü Ord. Prof. Burhanettin Toker'di. Fahri Arel onun profesörü. Hazım Bumin, Derviş Manizade, Feyyaz Berkay da onun doçentleri. Burhanettin Toker Hoca, bir enfaktüs geçirdi ve iki üç ay istirahat etti, tedavi gördü. Biraz iyileşir gibi oldu. Hastaneye geldi ama ameliyat yapmadı. Sonra 1951 yaz mevsimi, hocaya belli ki bir vapur gezisi tavsiye etmişler. O zaman Saint Marco adında bir İtalyan gemisi vardı. Ufak tefek ama şirin bir gemiydi. O İstanbul'dan kalkar, Pire, Napoli, Nice, Barcelona tur yapar dönerdi. Hocaya da böyle bir vapur gezisi yaparsanız size iyi gelir demişler ki, hoca bu vapura bindi ve gitti. Giderken biz onu yolcu ettik, rıhtıma gittik. Hocaya el salladık, "Güle güle, Allah selamet versin. Selametle gelirsiniz inşallah" dedik. Gitti. O tarihlerde hocalar yurtdışına çıkarken onları uğurlar, gelirken de karşılardık. Hocanın geleceğini duyduk. Ne gün? Mesela, çarşamba günü saat 4'te gemi Galata Rıhtımı'na yanaşacak dediler. Biz de gittik Tophane'de rıhtımda duruyoruz. Sekiz on tane asistan hocayı bekliyoruz. Arkadan bir ses duydum: Biri, "Bu gemide ya enfeksiyoz hastalık var ya da bir ölü" dedi. "Nereden anladın" dedim, "Baksana direğe özel bir bayrak çekilmiş" dedi. Gemi

rıhtıma yanaşırken biri gemiden birisine bir şey sordu. Başgüverte üstündeki adam, bize doğru, "Una Profesor morta" dedi. İşte o anda hani derler ya, içime bir bıçak saplandı. "Una Profesor morta!" Çocukken de, "Mortayı çekti" derdik. Eyvah dedim, acaba? Bu kuşku içimizde gizliyken biraz sonra hakikat öğrenildi ki Pire'de Burhanettin Bey yeni bir kalp krizi geçirmiş, Pire'den İstanbul'a gelinceye kadar da vefat etmiş.

Klinik ikiye bölündü

O sırada Rektör Ord. Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan idi. Kazım İsmail Gürkan Çapa'da çalışıyor. Çapa Grubu'nda. Ama en güzel yer, modern cerrahi kliniği Cerrahpaşa'da. Burhanettin Toker, Cerrahpaşa'nın ordinaryüs profesörü, klinik direktörü ama öldü. Şimdi kurallara göre onun halefi Prof. Fahri Arel'di. Fahri Arel, kliniğin direktörü olacaktı. Ama bir gecede her şey değişti. Kazım İsmail, her iki kliniği de ikiye böldü. Cerrahpaşa'dakine, Birinci ve Üçüncü dedi. Çapa'dakine de İkinci ve Dördüncü dedi. Kendisini Birinci Cerrahi Kliniği'nin başına ordinaryüs profesör olarak atadı. Fahri Bey'e de hastanenin öbür ucunda özel ameliyathanesi olmayan güdük bir yer verdi. Fahri Bey, "Benim ameliyathanem ne olacak" deyince, "Bir süre bu ameliyathaneyi beraber kullanırız, sonra ben size yeni bir ameliyathane yaptıracağım" dedi. Hakikaten yaptırdı da. İki üç sene sonra bizim de özel bir ameliyathanemiz oldu. Şimdi bu Bir ve Üç ayrılınca, bize sordular, "Hangi tarafta çalışmak istiyorsunuz" "Ben Fahri Bey'in yanında çalışacağım" dedim. Neden? Çünkü beni asistan alan Fahri Bey. Burhanettin Bey'in, "Sen daha gençsin, çocuksun, git çalış" dediği anda Fahri Bey, "Evladım sen bu işe yararsın, layıksın" diye beni atayan hoca... Onun için ben onunla beraber oldum. Nihat Dorken, Derviş Manizade doçent kadrosuyla geldiler. Adnan Salepçioğlu başasistan, bir de ben. On tane de genç asistan. Çapa'da da Kazım Bey'den sonra, Halit Ziya Konuralp'e İkinci Kliniğin şefliğini verdiler. Şinasi Hakkı Erel'e de "Dördüncü Kliniğin şefi de sen ol" dediler.

— Kazım Bey iyi bir cerrah mıydı?
— Buna cevap vermem.

— Niye?
— Doğru olmaz. Şimdi ben Üçüncü Cerrahi'de çalışmaya başladım. 21 Nisan 1952'de de uzmanlık imtihanımı verdim. Fahri Arel Hoca benim başasistan olarak göreve devam etmemi istedi. İşte bu benim mesleki yönden olağanüstü imkânları bulduğum dönemdir. Sınava girdim, uzman oldum. Şimdi ya diplomamı alıp memleket hastanesine gideceğim yahut da yola devam edeceğim. Prof. Fahri Arel, benim kliniikte başasistan olarak göreve devam etmemi istedi. Bu benim için sıra dışı bir iltifattı. Elini öptüm, kabul ettim. İyi ki de etmişim.

— Son hızla çalışma temponuz da başladı böylece?
— Evet Sabah akşam orada çalışıyordum. Fakat "Beterin beteri var" diye bir laf vardır. Şimdi Adnan Salepçioğlu bir sene için izin aldı, görgü ve bilgisini artırmak için İngiltere'ye gitti. Ben hastanede yalnızım. Aynı çatı altında Birinci Cerrahi ve Üçüncü Cerrahi var. Acil nöbet bölündü. Bir ay Birinci Cerrahi, bir ay Üçüncü Cerrahi bakıyor ve bu dönüşümlü olarak böyle sürüp gidiyor. Bizim tarafta acil nöbet başladığında otuz gün, otuz gece çalışırdım ben. Gece ameliyatlarını yapıp sabah 7.30'da yine ameliyathanede hazır olurdum. Ben dün akşam nöbet tuttum bu sabah izinliyim, bana prim verin, izin verin asla aklımdan geçmedi. Söylemedim de.

Hücredeki aslan

— Ama o kadar yorgunluğa, uykusuzluğa nasıl dayandınız, konsantrasyonunuz hiç mi bozulmadı?
— Bu zavallı çocuk dayandı işte. Otuz gün böyle çalışırdık. Otuz gün öbür taraf acil tutarken ben normal klinik çalışmalarımı sürdürdüm. Akşam saat 5 vizitimi yaparım, hocaya raporumu veririm ve ondan sonra odama çekilirdim.

— Günde kaç saat uyuyabiliyorsunuz?

— Yeterince güç toplayıncaya kadar. O yaşta öyle oluyor. İstersen oluyor. Bu olağanüstü bir çalışma ritmiydi. Asla şikâyet etmedim. Benim gibi başka arkadaşlarım da çalıştı. Onlar da şikâyet etmediler çünkü hedef mesleği öğrenmekti. Mesleği hem öğreneceğim, hem de güzel değil en güzel şekilde yapacağım... Bak şimdi ne hatırladım: Ben başasistanken orta boylu, zayıf bir doktor vardı, Aslan Ergüven. Aslan benim yanımda çalışıyor. Beni seviyor, iyi bir çocuk. Görev aşkı, sorumluluğu var, çevresine karşı saygılı. Hastalarını da seviyordu. Başlangıçta çok dengeli idi ama bir iki sene sonra, Aslan bozulmaya başladı. Aslan'da özellikle davranış bozuklukları ve dikkat çekme çabası ön plana geçti. Korku, bazen işten kaçma, hayal görme ve kendisini tehlikede hissetme gibi psikolojik olaylar baş gösterdi. Arkadaşlarına sordum, benim yanımda mı böyle yoksa yukarıda sizinle beraber olduğunda da böyle mi? Çünkü asistanlar aynı katta yatıyordu o zaman. Ben asistanken nasıl yatmışsam, o dönemde de asistanlar üst katta yatıyordu. Onlar da Aslan'ın değişmekte olduğunu söylediler. O zaman ben bir psikiyatr arkadaşımı davet ettim. Bu bir formel davetti. Aslan ile ben bir konuyu konuşmaya başladım. O ziyaretçi olarak içeriye girdi. Bize katıldı. Bu seans uzun sürdü. Sonra o doktor arkadaşım, Aslan ile ikili konuşmalara girdi. Sonra ayrılırken koluma girdi, beni bir köşeye çekti. "Bu arkadaşta paranoid davranışlar ön planda" dedi. "Ne yapabiliriz" dedim? "On gün bize teslim edersen, biz bu çocuğu iyileştiririz" dedi.

— Nereye teslim etmenizi istiyor?

— Onu hastaneye yatıracağım. İzole, tek bir odada yatacak. O tarihte psikiyatri Çapa Grubu'nda çalışıyordu. Büyük bir klinik kurulmuştu. Dolayısıyla o hastanenin şartları müsaitti. Hasta tecrit edilebilir, yani bir odada misafir edilebilirdi.

— Hücre gibi yani?

— Evet. Gözetim altında kalacak devamlı. Ben Aslan'ı kenara çektim. "Bak" dedim, "Bu arkadaş psikiyatr, onu bilhassa

davet ettim. Seninle konuşmasını, seni tanımasını istedim. Sende son zamanlarda bir davranış bozukluğu başladı. Bunu bir an evvel düzeltelim. Sekiz on gün bir hastanede yatar mısın" dedim. "Hayır yatmam" dedi. "Neden" dedim. "Ee, servisteki işlerimi kim yapacak" dedi. "Bu sorun değil" dedim. Konuşmayı kestim. Aradan birkaç hafta geçti, psikiyatrideki meslektaşımla anlaştım. "Ben sana Aslan'ı getireceğim ve teslim edeceğim. Onu alır mısın" dedim. Rızasıyla değil ama hileyle. Kandırarak götürüyorum Aslan'ı. Aslında buna benim hakkım yok.

— *Evet, çünkü onun rızası olmadan karar veriyorsunuz...*
— Evet ama ben ona paranoid demedim. Davranışında bozukluklar var, dedim. Kabul etmedi. Ama Aslan beni hâlâ sevmeye devam ediyor ve benden kuşku duymuyor. Bir gün ona, "Çapa Grubu'nda bir hastayı ziyarete gideceğim. Konsultasyona çağırıldım, benimle beraber gelir misin" dedim. "Gelirim ağabey" dedi. Bir arabaya bindik doğru psikiyatr kliniğine gittik, hiç kuşku duymadı. Bir koridordan geçtik. Demir parmaklıklı kapı açıldı, içeriye girdik. Kapı kapandı ve sonra bir odaya çekildik. Ben sahiden bir hastayı gördüm orada. Kanaatimi, müşadesine yazdım. İşim bittikten sonra evvelce telefonda anlaştığım arkadaşım geldi. Ona, "Bizimle konuşmak ister misin" dedim. Yine biz üçlü bir konuşma yaptık. Ama ben sadece şahittim. Aslında konuşmaları ikisi yaptı ve bu arada Aslan bir şeyi itiraf etti. Anfetamin alıyormuş. Kesinlikle karar verdik ki, bu bir toksikomanidir.

— *Hap bağımlısı yani?*
— Evet, günde sekiz-on tane alıyormuş. Bunun üzerine arkadaşım bana, "Buraya kadar getirmişken yüreğin var mı? Bu doktoru bana teslim eder misin" dedi. Şimdi yetişkin, 25 yaşında bir adam. Rızası olmadan ben onu nasıl teslim edebilirim. Bir an Aslan ile göz göze geldik. "Seni anfetaminden kurtarmak için bir hafta, on gün burada misafir etmek istiyoruz. Var mısın" dedim. Cevap vermedi ama yokum da deme-

di. Sonra onu kucakladım. Elimi uzattım, elimi sıkmadı. Doktor arkadaşıma döndüm, "Sana teslim ediyorum" dedim. 25 yaşındaki birini benim hacir altına almaya hakkım yoktu aslında. Ben sadece meslektaşı ve ağabeyiydim. Bu çocuğu müşahede altına aldılar. Odaya hapsettiler. Tek odada on gün kaldı bu meslektaşım.

— *O dönemin şartları mı öyleydi yoksa?*
— Hayır. Tek odada kalması lazımdı, tecrit etmek gerekiyordu.

— *Anfetaminin çok yan etkisi var mı?*
— Uyarıcı bir madde. Bunu şoförler çok kullanır. Gece hizmeti yapanlar alır, uyanık durmak için. Ama çok alınca çılgınlık yapıyor. Bir şart koştu bana meslektaşım. "Sen gelmeyeceksin, ara ziyaretleri yapmayacaksın. Onuncu gün sana bu meslektaşı teslim edeceğim" dedi. Ben hastaneye döndüm. Doktor arkadaşlara, "Aslan izin aldı, İzmir'e gitti" dedim. Annesi İzmir'deydi, babası da vefat etmişti. "Aslan İzmir'e gitti onun yerine servise biz bakacağız" dedim.

— *Annesine de bildirmediniz bu durumu yani?*
— Hayır. Aslan on gün orada kaldı. On gün sonra bana telefon geldi. Arkadaşım, "Gel Aslan'ı al, sana sapasağlam bir doktor arkadaş teslim edeceğim" dedi. Ben on gün sonra onun hücresine girdim. Aslan beni kucakladı, teşekkür etti ve benimle beraber hastaneye döndü, işine başladı. O tarihten sonra ilaç kullanmadı. Ama bu arada asistan arkadaşlardan ya da hemşirelerden biri, klinik şefi Fahri Bey'e bu olayı jurnal etmiş. "Aramızda bir deli var, Tarık onu aldı psikiatriye götürdü yatırdı, tedavi etmiş gibi gösteriyor. Sonra yine buraya getirdi, haberiniz olsun" demiş. Fahri Bey beni çağırdı. "Monşer aramızda bir deli varmış. Tedavi ettirmişsin doğru mu" dedi. "Deli yok" dedim. "İlaç bağımlılığı olan bir genç istidat var. Bu alışkanlığını kırmak için onu hastaneye götürdüm. On gün tecrit ettiler, tedavi ettiler, iyileştiğini söylediler

geri getirdim. Burada ondan doğacak bütün sorumluluğu da kabul ederim" dedim. "İyi ama bu çocuğu imtihana sokacağız. Cerrah yapacağız. Gittiği yerde bir olay çıkarırsa" dedi. "O bizi ilgilendirmez hocam" dedim. "Bu çocuk alışkanlığından vazgeçti. Tertemiz bir çocuktur. Cerrah olacak. Mutlaka iyi hizmet yapacak gittiği yerde" dedim. "Kaldı ki hastanemizde çalışanlardan biri de cerrah olduktan sonra bir ilaca alışabilir. Onun sorumluluğunu da biz taşımayız." Sonuç: Bir sene sonra Aslan imtihana girdi ve genel cerrahi uzmanı oldu. Sonra geldi beni kucakladı. "Gidiyorum" dedi. "Nereye gidiyorsun" dedim. "Şimdi Sağlık Bakanlığı'na gidiyorum, kendime bir yer arayacağım" dedi ve buldu da; Ayvalık Hastanesi'ne cerrah oldu. Ben de sevindim. "Peki seni gönderiyorum git, ilk fırsatta ziyaretine geleceğim senin" dedim. Gitti ve orada çalışmaya başladı.

İntihar isteği

— Tesadüfe bakın ki çocukluğunuzun geçtiği şehre gitti?
— Evet. Orada çalışmaya başladı. Hem Ayvalık'ı sevdi hem kendini sevdirdi. Yirmi beş sene çalıştı orada. Evlendi. Emekli oluncaya kadar da orada çalıştı. Aslan'a bir gün telefon ettim. "Ayvalık'a gelmek istiyorum müsait misin" dedim. Heyecanlandı. "Bekliyorum" dedi. "Ama yalnız seni görmeye gelmekle bitmez bu iş" dedim. "Bana bir tekne ayarlayacaksın, yem bulacaksın, oltalar hazırlayacaksın. Beraber balığa çıkacağız" dedim. "Tamam ağabey yapacağız" dedi. Gittim onu çalıştığı hastanede ziyaret ettim. Çok hislendi. Sonra beni meslektaşlarına ve hemşirelere takdim etti. Ertesi gün bir balıkçı teknesine bindik. O fenerli boğazdan çıktık. Cunda Adası ile Midilli Adası arasında on-on iki kulaç suda mercan avladık. Sanırım on iki-on üç belki on beş tane mercan tuttuk. Her biri, bir karış büyüklüğünde idi. Mükemmel bir avdı o. Çok keyiflendik. Akşama onları pişirdik, beraber yedik. Sonra ben Ayvalık'a birkaç kere daha gittim. Her gidişimde Aslan'ı ziyaret ettim. Beşeri sevgimiz böyle devam etti. Derken aradan çok yıl geçti.

Ben muayenehanede oturuyordum ve Aslan içeriye girdi. Şaşırdım, "Hayrola Aslan" dedim. "Haber vermeden geldim çünkü çok kötüyüm" dedi. Görünüşü de fena idi. Genel durumu bozulmuştu, sık öksürüyordu. "Ne oldu sana dedim?" "Bilmiyorum, sana güveniyorum ne lazımsa yaptır, benim derdimi ortaya çıkar, tedavi et beni" dedi. "Peki Aslan" dedim. Ertesi gün hastanede buluştuk. Filmler çektirdik. Muayeneler yaptırdık. Sonuç: Sol akciğerinin üst lobunda bir kanser yuvası vardı. Bu mediyastane atlamıştı. Boyunda gangliyonları büyümüştü, daha ilk görüşte inoterabldi yani ameliyat edilemez dönemdeydi. Ama, "İzin verirsen boynundaki gangliyonlardan birini alayım bakalım" dedim.

— *Gangliyon ne demek?*
— Lenf düğümü. Oradan bir gangliyon aldık. Histopatalojik tetkik yaptırdık. Kanserin hangi hücreden doğmuş olduğu söylendi. Işın tedavisinden yararlanabilir dendi. Şuaya gönderdik zavallı çocuğu. Işın tedavisi gördü ve nispeten iyileşti. Tümör tümüyle silinmedi ama küçüldü. Altı ay geçirdi. Sonra tekrar geldi. Fuaye canlanmıştı ve müthiş ağrıları vardı. Çok bitkindi. Çok üzgündü. Hani onu hastaneye yatırırken elimi uzatmıştım ama elimi sıkmamıştı ya, bu defa o elini uzattı ve, "Ne olur ağabey beni kurtar" dedi. Hastalığını biliyor, kurtulamayacağını biliyor ama benden, "Ne olur beni kurtar" diye yardım istiyor. Anladım. Sarıldım ona. Kurtarırım seni dedim. Ama ilacını sen seç. O, "Beni morfinman yap" dedi. Aslan'ın yaşama süresi aşağı yukarı üç aydı. Çok ağrısı vardı. Hiç tereddüt etmeden, "Canın ne kadar istiyorsa sana o kadar morfin yazacağım. İstediğin gibi kullan" dedim. "Bak, istediğin gibi kullan." Bu deyime lütfen dikkat edin. Aslan'a kırmızı reçeteyi çıkardık. Yazıyorum, haber gönderiyor. Tekrarlıyorum. Arada sırada ziyaret ediyorum. Yatağında çok üzgün, sıkıntılı ama beni görünce, "Sayende ağrı çekmiyorum, teşekkür ederim" diyor. Bir gün hanımı telefon etti ve Aslan'ın vefat ettiğini söyledi. Ama ben cesaret edip ona, "Aslan dün akşam kaç ampul morfin yaptı" diye sorama-

dım. Aslan nur içinde yatsın. Son günlerini ağrısız geçirdiği için mutlu görünüyordu. Bak bunu anlatırken elimde bir gazetenin 19 Ocak 2006 tarihli bir haberi var. Oradan Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yüksek mahkemenin verdiği kararı okuyacağım sana: "İki doktor bir hastanın hayatının altı aydan daha az kaldığını söylerse, hasta bir kere yazılı, iki kere sözlü olarak artık yaşamamayı isterse, hastanın ölüm isteğine direnmemek gerekir..." Bu şu demektir: Hastanın intihar isteğine saygılı olmak demektir. Ötenaziyle, intihar isteğine saygılı olmak farklı şey. Ötenazide hekim karar verir. "Öldürücü dozdan ilacı damarından yapar" diyelim. Hayır burada öyle değil. Hastaya seçenek bırakıyorsun. İstediği ilaçları yanına koyuyorsun, istediği dozda kullanma hakkı veriyorsun.

— *Yine olsaydı yapar mıydınız aynı şeyi?*
— Bunu yaparım. Bak bu söylediğimi yaparım. Yaparım ve başkalarına da yapın derim. Bir insanı hasta yatağında ağrıyla baş başa bırakmak kadar gayri insani bir davranış düşünülemez.

— *Fahri Bey'le konuştuğunuzda, o da size bu nedenle mi hak verdi?*
— Evet, evet. İlaç alışkanlığı olduğu için üstelemedi olayı. Hatta, koluma girdi de, "Çılgın adam iyi yapmışsın bu işi" dedi. Cerrahide öğrendiğim her şey olağanüstü bir tecrübe kazandırdı bana... Zaten II. Dünya Savaşı'nda harp cerrahisi de, cerrahinin gelişmesinde çok büyük rol oynadı. Çünkü harp cerrahisinde hastalar sana sayılı verilmez. Bir kamyon hasta gelir, artık hangisini kurtarırsan. Ama hangisini hata yapıp da kaybettiğin de sorulmaz, hata yaparak kaybettiğin hastadan ders almışsan ondan sonraki hasta şanslıdır. O hatayı tekrar etmez isen onu kurtarırsın.

— *Zorunluluklar yenilikleri şart koştu diyorsunuz yani...*
— Yenilikler gelişti. Hem aletler gelişti, hem yenilikler gelişti. Kem alet ile kemalat olmaz, yani kötü aletle güzel iş yapıl-

maz. Aletler güzelse ve o alet senin eline yakışırsa çok iş yaparsın. Tabii bu aleti kullanmak büyük hünerdir. Aleti nalbant gibi de kullanırsan dokuyu deler geçersin. Fahri Bey rahmetli, bir gün, "Evladım ameliyat edeceğin dokuyu sevgilinin elini okşar gibi okşa" demişti. Ne güzel laftır o. Hoyratlaşma demektir bu.

Dillere destan tez

— Fahri Bey size şans vermeseydi, şimdi bambaşka bir yerde olabilirdiniz. Kendinizi Fahri Arel'e borçlu hissediyor musunuz?

— Evet. Eğer o bana elini uzatmasaydı Anadolu'da bir hastanenin köşesinde kalmıştım. Belki de yeniden fırsat bulurdum bilemiyorum.

Fahri Bey günün birinde hastalandı, onu bizim cerrahi kliniğine yatırdık. Kan sayımı yapıldı. Kanı az görüldü ve hemen kan dediler. Kan grubu nedir, diye sordum. A RH pozitif. Benim ki de A RH pozitif. Hemen gittim kanımı verdim. Kanım sıcak sıcak onun damarına takıldı. O gün kendi kendime, "ne kadar mutluyum, şimdi benim kanım onun damarlarında, onun bana öğrettikleri benim beynimde" demiştim...

Fahri Bey iyileşti; bir zaman sonra benim artık doçentlik tezi hazırlamam gerekiyordu. Niçin girdik biz bu üniversiteye? Doçent olmak için. Akademik kariyer yapmak için. Dolayısıyla doçentlik tezi düşündüm. Ben akciğerle uğraşıyordum. "Öyle bir tez yapayım ki" dedim, "dillere destan olsun" ve yaptım. Beş grup köpeğin sol akciğerini çıkardım ve akciğerlerin, bronşlarını (hava borusunu) değişik usulle kapadım... Üç çeşit lambo yaptım, bronş güdüklerini üç çeşit kapattım. O zaman köpekler üstünde tecrübi çalışma yapmak bir çılgınlıktı.

— Neden?

— Çünkü laboratuvarımız yoktu. Köpek besleyecek yerim yoktu benim. Üçüncü Cerrahi Kliniği için ameliyathane yapı-

lırken, bahçeye yapılmış iki tane depo vardı. Orada ameleler yatardı, ben o odaları laboratuvar yaptım. Köpekleri orada besliyorum. Sırası geleni alıyorum, alçı odasında köpeğin karnına evvela pentotal yapıyoruz, onu uyutuyoruz sonra hava borusunun içine özel tüp sokuyoruz. Tıpkı insanda olduğu gibi. Özel aletle akciğerini şişiriyoruz. Ben, sol göğsünü tıraş ettiriyorum, temizliyorum, göğüs kafesini açıyorum; içeriye giriyorum, akciğerini çıkarıyorum, bronşu dikiyorum. Sonra göğsü kapıyorum. Daha sonra köpekciği kucağımda o bahçedeki bakım odasına götürüyorum. Halbuki köpeği kendi haline bıraksan orada yatmazdı.

— Sokak köpeklerini topluyorsunuz tabii?

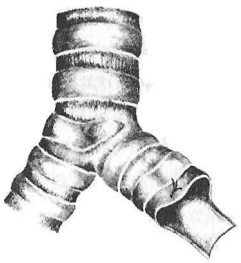
— Evet. Çöpçülere para veriyorum, her sabah bana köpek getiriyorlar. Çünkü onlar çöp toplarken, köpekler yanlarına geliyor, çöpçü gözüne kestirdiğini alıp çuvala koyuyor bana getiriyor. Biz beş değişik tipte ameliyat yaparak, üç, beş, yedi, on dört, yirmi bir, yirmi sekiz, otuz beşinci günlerde bu köpekleri feda ettik, öldürüyoruz yani; kapadığımız bronş güdüklerini çıkarıyoruz. Onları pataloji laboratuvarına götürüyorum, orada Allah rahmet eylesin bir beyefendi vardı, Prof. Dr. Bedrettin Pars Beyefendi, bana çok yardım etti. O özel kesitler yapıyor ve her bir serinin hücre reaksiyonunu mukayeseli olarak değerlendirip bana rapor ediyor. Bu olağanüstü zor bir işti. Çünkü köpeğe bakacak hademe bile yoktu. Ben ekstradan adamlara para verirdim, hastanenin hademelerine. Belki onlara iyi davrandığım için de beni severlerdi. "Hadi doktor bey senin köpeklerine biz bakarız" derlerdi. Köpekler karışmasın diye kulaklarına zımba ile küpe numara koyardık. O köpekleri günü gelince böyle feda ederdik. Karnına pentotal yapardık, uyurdu. Şimdi tüm bu durumların içinden güzel bir hikâye doğdu. Üçüncü hafta feda edeceğim köpeğin tam üstüne giderken, öyle cin köpek ki hissetti başına geleceğini, fırladı kaçtı ama nasıl kaçıyor; arkasından bakamazsın. Yandım gitti. Şimdi ne yapacağız? Yeniden köpek bulduk. Tezin bitmesi için vakit vardı. Onu yeniden ameliyat ettik. Aradan

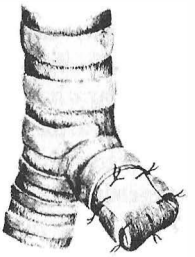
iki sene geçti. Ben doçent oldum. Arkadaşım Selçuk Aybar köpeklerde damar kesiyor ve onu değişik şekillerde dikerek hücre reaksiyonlarını kontrol ediyordu. Ben odamdayım. Personelden biri geldi, "Efendim Selçuk Bey sizi istiyor" dedi. "Selçuk Aybar beni istemez" diye düşünüyorum. Çünkü ben onun ağabeyiyim, ondan kıdemliyim. Olsa olsa bir nezaketle odama gelir ya da telefon eder söyler. Beni aşağıya odasına çağırmaz ama herhalde önemli bir şey var, dedim. Aşağıya gittim. "Nerede" dedim, "Şu odada" dediler. İçeriye girdim. Köşede bir köpek var. Sinmiş, korkudan. Şimdi Selçuk Aybar bana diyor ki, "Bu köpeği tanıdın mı?" "Nereden tanıyayım ya" dedim. "Sen şöyle bir düşün bakalım, bak bu köpek seni tanımış gibi, acayip acayip bakıyor sana" dedi. Sonra hademeye "Hasan Efendi şu köpeği yatır" dedi. Sağ yan yatırdılar. "Sen bunu bir muayene etsene" dedi. Ben gittim sol yanına baktım, ne göreyim! Benim torakotomi izim var.

— *Sizin ameliyat ettiğiniz köpek!*

— Evet. Benim kaçan köpeğimmiş. İki sene evvel bizden kaçan köpek! Evvela köpeği kucakladım, öptüm. "Ya ben ettim, sen etme. Sen tek akciğerle İstanbul'daki öteki itlere karşı koydun, heykeli dikilecek köpeksin" dedim. Öptüm, öptüm... "Şimdi sen ne yapacaksın buna" dedim Selçuk'a. "Ben" dedi, "damarını çıkaracağım." "Hiçbir şey yapamazsın" dedim. "Bu köpek haksız yere bir kere ameliyat oldu. Başına gelmedik bela kalmadı. İkinci defa ameliyat etmene katiyen izin vermiyorum. Ben sana başka köpek bulacağım bu köpeği bana ver. Bunu azat edelim" dedim. "Azat et, ben seni yemeğe götüreceğim. Ziyafet çekeceğim her şey yapacağım" dedim, "Peki" dedi. Ben hademeyi çağırdım, "Git evladım kasaptan bir kilo kıyma al, kemik al, getir bakalım" dedim. Köpeğe bir ziyafet çektik, aklın durur. Köpek nasıl yiyor, yiyor ama kuşku ile bakıyor bana. "Ulan" diyor, "bu herif iki sene evvel beni yakaladığında ciğerimi söktü; şimdi yemek veriyor, su veriyor." Karnı doyunca bir keyiflendi ki köpek sorma. Sonra kapıyı açtım, eğildim, "Ben ettim sen etme,

BRONŞ GÜDÜĞÜNÜN KAPATILMASINI ÖNGÖREN ÜÇ ORİJİNAL PROSEDE (Doçentlik Tezi)

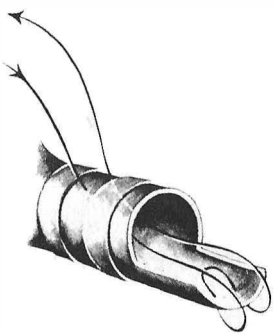

Metot 1: Bronş ucunda arka yüzden tek lambo hazırlanır. Lambo bronş güdüğünün üstüne kıvrılır ve dikilir.

Metot 2: Bronş güdüğünün ucunda simetrik çift lambo hazırlanır. Her iki lambo lümen içine kıvrılır, lambolar sırt sırta dikilir.

Metot 3: Bronş ucunda arka yüzden tek lambo hazırlanır. Lambo lümen içine itilir, güdük dikilir.

çık git ulan buradan" dedim. Köpek çıktı, gidiyor, gidiyor ama emin değil. Başına bir bela gelecek gibi. Durup durup arkaya bakıyor. Bu adamı ben tanırım, mutlaka bir yerden bana kazık atacak diye, şöyle bakıyor... Sonra koşarak gitti. O zaman Selçuk dostuma şunu dedim: "Şimdi ben merak ediyorum. Bu köpek akşam arkadaşlarıyla buluştuğu zaman bizi onlara nasıl anlatacak. "Adam" diyecek, "iki sene evvel bir canavardı. Anında ciğerimi söktü. Fakat iki senede o kadar değişmiş ki beni sevdi, öptü, karnımı doyurdu ve beni koyverdi."

— Köpek canını kurtarmış neyse ki, peki sizin teziniz ne âlemde bu arada?

— Tezimi tamamladım fakat vermek istemiyorum. Çünkü uzmanlık imtihanını verdikten sonra geçmesi gereken zamanı henüz doldurmuş değilim. Mesela üç sene geçmesi lazım; benim o zamanım dolmadığı için tezimi versem de kabul etmezler. O süreyi doldurmam için benim bir şey yapmam lazım. Fahri Bey'e: "İzin verirseniz bir sene için Fransa'ya gitmek istiyorum" dedim... Hiç tereddüt etmeden, "Ne zaman istersen gidebilirsin" dedi.

— Önce oradaki bir hastaneyle anlaştınız herhalde?

— Evet. 1954'te ben Paris'e gittim. Broussais Hastanesi'nde Prof. D'Allaine, Prof. Lortat Jacob, Prof. Dubost, o zaman çok önde cerrahlardı. Özellikle Lortat Jacob yemek borusu cerrahisinde süper tekniği olan bir yıldızdı. Onların yanında kaldım, ameliyatlarını seyrettim. Ben oralarda gezinirken, bu arada güzel bir şey de yaptım. Cenevre'de ilk defa enternasyonal bir kongrede diyafragma yırtıkları ve fıtıkları hakkında bir tebliğ verdim.

Ne zaman evleneceğim?

— Müthiş bir başarı gerçekten, bunun için ne kadar çok çalıştınız kim bilir! Peki paranız yetti mi Fransa'da yaşamaya?

— Maaşımı gönderiyorlardı. Ayrıca Orhan ağabeyim bir tarihte bir Hollanda firmasının avukatlığını yapmıştı, onlar aracılığıyla bana bir miktar para göndermişti. Yani Fransa'da iyi şeyler yapıyorum ama yine de hayatımda bir şey eksikti. Peki ben ne zaman evleneceğim? Hastane, hastane dolaşırken ve Champs-Elysees'de, Place de la Concorde, Place de L'opéra'da falan gezinirken, aklıma bu evlenmek işi geldi. Biz Ayseli ile yakınız. Yakınız demekten kastım, Ayseli'nin dedesi Tevfik Lamih Bey ile babam kardeş çocuklarıdır. Ayseli ile birkaç defa, babamı ziyarete geldiklerinde oturduk konuştuk. Diyeceksin ki, peki bu evlenme işi nasıl oldu? Aynen şöyle oldu. Ayseli'ye ben mektup yazdım. Dedim ki, "Üç ay sonra döneceğim benimle evlenmek istiyorsan Paris'e gel, konsoloslukta evlenelim. Olmaz diyorsan hiç olmaz çünkü ben İstanbul'a döndükten sonra evlilik işlerine ayıracak vaktim yok, doçentlik imtihanına gireceğim. Sonrası Allah kerim!"

— Bir dakika, bir dakika bir şeyi atlamayalım; mektuptan önce ailenize açmadınız mı bu durumu? Anneniz gibi bir kadının onayını almadan harekete mi geçtiniz?

— Bak şimdi, sen gıyabında nişan seronomisi duydun mu, duymamışsındır... Ben Paris'teyim; ağabeylerim, annem, Ayseli'nin annesi, İstanbul'da evimizde toplanıyorlar ve ona yüzük takıyorlar. "Seni Tarık ile nişanladık" diyorlar. Bana haber gönderiyorlar, "Nişanlandın, sen de yüzüğünü tak" Ben Place de L'opera'da gezerken bir kuyumcu dükkânı gördüm, şöyle halkalar vitrinde duruyordu. Mektubu hatırladım. Girdim içeriye, denedim bir tanesi uydu. "Kaç para bu dedim?" Aldım taktım, tamam mı. Ne gün nişanlandığımızı bilmiyorum.

— Neden İstanbul'a dönmeyi beklemediniz? Yani niye bu kadar acele?

— Acelenin ötesinde, ben İstanbul'a döndükten sonra bu işleri yapamazdım. Doçentlik imtihanı tek hedefimdi benim. Evlilik o zaman tali bir işti sanki. Hedef doçentlik, Ayseli de

kabul etti. "O zaman" dedim, "konsolosluğa müracaat ediyorum. Evlilik için gün alacağım..." Selçuk ağabeyim avukat olduğu için bu işleri kolaylaştırdı. Bizim evrakımız konsoloslukta tamamlandı. 2 Eylül'de, Ayseli gelecek ve konsoloslukta evleneceğiz. Ayseli geldi. O zaman cumartesi günleri iş günüydü. Konsolos bana, "Merak etme ben cumartesi günü senin bu işini yaparım" dedi ama kaçtı tatile gitti. Yerine kâtibini bırakmış. Şimdi kâtip makamında oturuyor. Masanın önünde Ayseli ve ben oturuyoruz. İki de şahit. Beş kişiyiz yani. Kâtip de bütün samimiyetiyle diyor ki, "Bakın konsolos bey yok, gitti. Bu işi ben yapacağım ama ben ilk defa nikâh kıyıyorum, aslına bakarsanız ne söyleceğimi de pek bilmiyorum ya. Siz bugüne kadar birçok defa nikâhlarda bulundunuz, ne söylendiğini biliyorsunuzdur. İşte o güzel sözlerin hepsini ben söylemişim gibi kabul edin." Ona sordu, bana sordu: "Kabul ediyor musunuz?" "Tamam kabul ediyoruz" dedik. "Bitti" efendim dedi. Böylece 2 Eylül 1955'te evlendik.

— İlk defa böyle bir evlilik hikâyesi duyuyorum; peki şahitleriniz kimlerdi?

Paris'te bir gelin: Ayseli Munkari, 1955.

2 Eylül 1955, Paris. Tarık ve Ayseli Minkari'nin evlendikleri gün.

— Kültür Ateşesi Fehmi Baldaş ve Ömer Bey. Böylece merasim bitti ve biz dışarıya çıktık. Place de L'opena'da güzel restoranlar vardı, onların bir tanesine gideceğiz ve yemek yiyeceğiz, öğleden sonra da gezeceğiz. Çıktık biraz ilerde otobüs durağı var, biz de otobüse binmek üzereyiz. Bir baktım konsolosluk tarafından Fehmi Baldaş elinde çok güzel beyaz bir buket çiçekle koşa koşa geliyor. "Hayrola dedim?" "Çiçek ismarlamıştım ama çiçekçi adam geç kaldı, sizin iş de çabuk bitti, hiç olmazsa çiçeğinizi vereyim" dedi. Ayseli çiçeği alınca, sevinsin mi üzülsün mü bir türlü bilemedi. "Ben bu kılığımla çiçekle nasıl gezeceğim Paris sokaklarında" dedi. Fehmi Bey, sordu: "Bir yere mi gideceksiniz siz" dedi. "Evet, Place de L'opera'ya gideceğiz" dedik... "Rica etsem bizim eve gelir misiniz" dedi, Ayseli'ye baktım. "Tabii, gidelim" dedi. Onlara gittik, beraber öğlen yemeği yedik. Şimdi Ayseli'ye sorarsan davet nasıldı? O kendini Fehmi Bey'in hanımının yerine koyup konuşuyor. Fehmi Bey'in eşi bize bakıyormuş. "Vah zavallılar vah, kimseleri de yok. Tek başlarına burada evlendiler, gidecek yerleri de yok, hadi bunlara yemek hazırlayayım da mutlu olsunlar" demiştir bizim için diyor.

— Haksız da sayılmaz doğrusu; apar topar acele bir nikâh! Ayseli Hanım'da hiç ukde kaldı mı acaba hani düğün dernek olsaydı keşke diye!

— Hayır, asla. O öyle bir yapıda ki, mesela 50. senemizde de bir şey istemedi. Arkadaşlarımızı küçük gruplar halinde on kere topladık. Büyük toplantılarda kimin kiminle selamlaştığı, konuştuğu belli olmuyor bir gürültüdür geçip gidiyor onun için...

— Ama anneniz size çok düşkün, mürüvetinizi de göremediniz!

— Gördü işte, geldik onun evinde oturduk. Yalnız oraya geçmeden Madame Savy'yi saygıyla anmam lazım. Madame Savy benim ev sahibim. Passy'de Avenue Charles Floquet'de çok güzel bir evi vardı Madame Savy'in. Kocası vefat etmişti,

yaşlı bir hanımdı. Ben de onun kiracısıydım. Madame Savy'ye bir türlü söyleyemiyorum ben evleneceğim diye. Ağustos başıydı, en sonunda: "Madame Savy, ben eylül başında evlenmek istiyorum. Eşimin de birkaç hafta burada kalmasına izin verir misiniz" dedim. "A bu ne sürpriz, çok sevindim, ne zaman evleneceksiniz" dedi. "2 Eylül'de" dedim ve Madame Savy 30 Ağustos'ta valizini aldı Lyon'a gitti, o güzel katı 3 hafta boyunca bize bıraktı.

Ben akşama doğru Ayseli'ye: "Bak tören yavan geçti, istersen akşama birkaç arkadaş çağıralım, şenlik yapalım, nasıl olsa ev bizim" dedim. Kabul etti. Ben alışveriş için dışarı çıktım.

O tarihte piliç kızartması her yerde yapılmıyordu. Bizim mahallede yoktu, ama görmüştüm, Saint Lazar'da vardı. Metroya bindim, gara gittim. Adamı buldum, hazırda mal yoktu. Ismarladım, bekledim. Piliçler kızardı, paketlendi. Sonra tekrar metroya bindim, mahalleye döndüm, eve yakın dükkanlardan alışveriş yaptım, hazır yiyecekler ve çeşitli içkiler aldım.

Bütün bu işleri tek başıma, bölük pörçük yapmış olduğum için, zaman akıp gitti, akşam oldu. İki elimde kocaman paketlerle eve döndüm, kapıyı çaldım, açıldı, karşımda Ayseli'yi gördüm, hüngür hüngür ağlıyordu. Birden bana sarıldı. Şaşırdım: "Hayrola ne oldu?" Çok geciktin. Korktum, paniğe kapıldım. Daha ilk günden dul kaldım zannettim." Gülüştük, öpüştük. Akşam için masayı hazırladık. Dostlar geldi, keyiflendik, yedik, içtik, güzel eğlendik. Sonra... Evet, sonra onu Paris'te bir daha yalnız bırakmadım. Orada üç hafta kaldık. Sonra İngiltere'ye gittik, sonra da efendim döndük İstanbul'a geldik.

Çok yalan söyledim ama...

— İngiltere'ye gecikmiş balayı niyetiyle mi gittiniz?

— Hem balayı hem hastane! Benim için çekici olan şey, cerrahın dokularla sevişmesini ya da kavgasını görmekti... Do-

Ayseli Minkari, Versailles Sarayı'nda, 1955.

kuyu nasıl tutuyor, nasıl okşuyor, nasıl ayırıyor. Yoksa parçalıyor mu? Onları görmek isterim. Gördüğüm kadar gördüm ama ilerde de zaten ne zaman bir yere gitsem bir an evvel "kalk git kendi işini yap" der, bırakır gelirdim. Kendi işimi iyi yaptığıma inandığım günden sonra da hep o işi yaptım.

— *Aşk olmadan yapılır mı bu iş?*
— Yapılmaz.

— *Yapan çok tanımışınızdır ama herhalde.*
— Evet. Ama onlar bunu, para kazanmak için falan yapıyordur. Mesleki vericilik olağanüstü bir şeydir, hastayla beraber yaşarsın. Gün gelir hastayla beraber ölürsün.

— *Hastalarınızla hep duygusal bağlar mı kurdunuz?*
— Evet, onun için bu kadar yıprandım zaten. Her hasta geleceğini suratımdan anlardı. Onu saklayamazdım.

— *Hiç yalan söylemediniz mi hastalarınıza?*

Ayseli ile evlendi ve Paris'te Moulin Rouge'da dans etti.

— Çok yalan söyledim, beyaz yalanlar. Başkalarına zararı dokunmayacak yalanları çok kullandım. Hasta sana, "Doktor bey kurtulacak mıyım" derse "Hayır kurtulmayacaksın üç gün sonra öleceksin" mi diyeyim yani?! Tabii kurtulacaksın, sonra beraber gezeceğiz derdim.

— *Genelde doktorlar korkuturlar ama siz öyle değilmişsiniz...*
— Ameliyat etmek için korkutmak, son derece çirkin bir yaklaşım. Daha kadının memesine dokunur dokunmaz, ay burada bir sertlik var, kanser olmasın hemen ameliyat edelim, der. Aslında hiç de öyle değildir, sıradan basit bir kistir ya da fibrom!

Başa bela kuzu

— *Bu kadar ticari bir yaklaşım meslek etiğine aykırı değil mi?*
— Kesinlikle aykırı, neyse biz Ayseli ile ekimde İstanbul'a döndük. Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'ndeki işime yeniden baş-

ladım. Annemiz bize hani şu Yeşil Tulumba Sokak'ta, dört katlı sefertası gibi bir apartmanımız vardı ya. Onun bir katını hazırladı. "Siz" dedi, "burada oturacaksınız. Yemeklerinizi bende yiyeceksiniz ama yatmaya katınıza gideceksiniz." Olağanüstü bir şeydi bu. Sonra efendim ben hazırladığım tezi artık vakti saati geldi diye taktim ettim. Şimdi tezi verirsiniz aylarca beklersiniz. Aşağı yukarı mayısta cevabı gelir; kabul edildi, edilmedi. Ama ben çok ağır tempoda, çok istekle ve hevesle, şevkle işimi yapıyorum. Yapıyorum ama bu arada bazı olaylar da kendiliğinden doğuyor ve üzüntü yaratıyor. Bizim Üçüncü Cerrahi dediğimiz tarafta fukara servisi vardı, ben de seviyorum ya o servisi orada bir hasta ameliyat ettim, Tekirdağ'da yaşıyordu. Nisan sonunda personelden biri, "Doktor bey kapıda sizi biri bekliyor, kucağında da bir kuzu var" dedi kel alaka kabilinden. Aşağıya indim, bir baktım bir tarihte ameliyat ettiğim bir hanımın oğlu. Hayrola dedim, "Annemin vaadi vardı, niyet etmişti, iyileşirsem doktoruma ilk kuzuyu hediye edeceğim. Bu da bizim sürünün içinde ilk doğan kuzu, size getirdik" dedi. "Evladım burası hastane, ben bu kuzuya nasıl bakarım" dedim. "Orasını ben bilmem, annem bunu bırak gel" dedi. "Ben bunu geri götürmem." "Peki, bırak bakalım" dedim. O sırada hademelerden biri, "Doktor bey merak etme, biz bakarız buna" dedi. "Nasıl, nerede bakarsınız" dedim, "Yer çok canım" dedi. Ameliyathaneye, ameliyathanedeki çalışmaları seyretmek için bir vitrin yapılmıştı. Bir merdivenle oraya çıkıyorsun. Vitrinden kuş bakışı ameliyathaneyi, cerrahın ne yaptığını izleyebiliyorsun. Fakat bu iki boşluk arasında ses bağlantısı kurulamadı. Hoparlör hiçbir zaman iyi çalışmadı. Bu nedenle yukarıya çıkan çocuklar camdan bizi seyretseler de ne yaptığımızı anlamadıklarından bir süre sonra kaçıp giderlerdi. İşte o, "Vitrine çıkan merdivenin sahanlığında ben bu kuzuyu beslerim" dedi bizim müstahdem. "Peki besle bakalım" dedim. Kuzunun geldiğini duyan bir arkadaşım, "Ya" dedi, "önümüzde 1 Mayıs var, bu kuzuyu o zaman keselim. Bomonti de bira fabrikasının bahçesine gideriz, biralarla beraber, yeriz içeriz" dedi.

"Tamam kuzu sizin, ne yaparsanız yapın" dedim. Şimdi birinci cerrahinin şefi Rektör Kazım İsmail Gürkan... Hastanenin denize bakan bahçesi çok ihmal edilmişti, Gürkan orasını yeniden ele aldı, düzeltti ve bir güzel çim ektirdi oraya. Şimdi bir çocuk var, fukara servisinde yatıyor, hipospadyas; yani çocuk idrar yapması gereken yerden değil de, organının bir başka yerinden su kaçırıyor, idrarı oradan çıkıyor. Bunu düzeltmek, o yolu tamir etmek gerek. Bu işi de Allah selamet versin bir cerrah arkadaş yapıyor. Ama o daha çok kırık, çıkıkla uğraşan birisi. Bu plastik cerrahinin narin bir işi besbelli. O ne zaman bu yolu düzeltse üç gün sonra yol yine açılıyor çocuk yine su kaçırıyor. Yani bir türlü iyileşmiyor. Üstelik bu çocuk diyelim 11 yaşında geldi, 14 yaşında oldu hâlâ hastanede. O nedenle getir götür işlerinde de kullanılıyor. Hatta servis de kullanılacak tampon ve meşlerin yapımını da öğrenmiş; masanın kenarında oturur, gaz bezlerini dürer, tromelin içine koyardı.

— *Hem hasta hem personel yani, çok ilginç!*
— Evet, alaydan yetişmiş bir hastabakıcı gibi işe yarardı... Bu çocuk kuzuyu görünce, ona sahip çıktı. İşi yok gücü yok zaten. Yeniden ameliyat olması için iki üç ay beklemesi lazım. Bu arada kuzuyu alıyor gezdiriyor bahçede. Bahçede ön tarafta çimler de yeni yeşermiş. Kuzu da o çimleri görünce durur mu. Gitmiş çimleri yiyor. Şimdi Kazım İsmail Bey, üst katta Birinci Servis'de vizit yaparken şöyle bir bakmış, o büyük emekle düzenlettiği bahçenin çimlerini bir kuzu yiyor. Müthiş içerlemiş. Başasistanına "Bu kuzu kimin demiş?" O da adımı söylemiş. Kazım İsmail Bey, "Derhal bu kuzunun kafası kesile" demiş. "Bu kuzu kesile" deyince asistanlardan bir işgüzar sen koş git kasabı al getir, kuzuyu kestir. Benim bunlardan hiç haberim yok tabii, ameliyattan çıktım. Selçuk Aybar, "Ya sen yorulmuşsundur gel bir çay içelim" dedi, onun odasında çay, kahve içiyoruz. "Sana bir hediye gönderdiler" dedi. Bir tepsi geldi, üstü örtülü. Ne var bunun içinde dedim. Gönderen, "Doktor bey açsın" dedi. Ben örtüyü bir

açtım. Salome'de Yahya'nın kafası gibi, yeni kesilmiş kuzunun kafası tepsinin ortasında yatıyor. "Bu ne ya" dedim. Durumu anlattılar, ne yapacağız şimdi diye düşünüyorum; çok üzüldüm. Selçuk, "Merak etme" dedi. "Ben kuzuyu kurtardım, gönderdim aşçıbaşı onu hazırlayacak." "1 Mayıs'ta beraber Bomonti'de yeriz" dedi. Ama benim şimdi içime bir kurt düştü. Kazım İsmail benim jürimde, tezimi de verdim. Bu olay nisanda oluyor. Mayısta da tez sonuçlarını alacağız. Bir gün Birinci Cerrahi'nin ameliyathanesine giden koridordayım, iki kliniğin müşterek kullandığı yerde, ameliyathaneden çıktım, servise gidiyorum. Kazım Bey de Birinci Servis'in vizitini yapmış dönüyor; karşılaştık: "Sen kapımın önüne git bekle biraz sonra geleceğim seninle konuşacağım" dedi. Gittim bekledim.

— *Çok korktunuz mu?*

— Müthiş. "Bir şey var" dedim. Bakalım nasıl olacak. İçeriye girdi. Hep maiyetiyle gezen bir hocaydı. "Onlara siz gidin" dedi. Başasistanlar, asistanlar hepsi gittiler. "Sen gel" dedi. Ayakta duruyordu. Elini şöyle masanın üstüne vurdu: "Ben burada oldukça sen hiçbir zaman doçent olamazsın. İstanbul hariç hangi memleket hastanesini istiyorsan söyle, sağlık bakanı arkadaşım, derhal tayinini yaptırayım" dedi. Ben tezin sonucunu bekliyorum, Kazım Bey, "Hangi hastaneyi istersen seni tayin ettireyim." Yani buradan defol git, diyor. "Ne diyorsun" dedi. "Efendim, hocama arz edeyim" dedim. Fahri Bey'in yanına gittim. Böyle suratımı gördü, beğenmedi, "Ne oldu, bir şey mi çarptı sana" dedi. Durumu anlattım, "Çok şaşırdım size sormaya geldim dedim, ne dersiniz." O sırada da İzmir'de tıp fakültesi açılmıştı. Fahri Bey'e, "Siz de o fikirdeyseniz ben İzmir Tıp Fakültesi'ne gideyim" dedim. Güldü, "Testini doldurmak istiyorsan, çeşmenin başından ayrılma" dedi. Elini öptüm, çıktım. Bekledim. Günü geldi jüri toplandı. Tezim kusursuz kabul edildi. Çünkü tezim, o güne kadar yapılmış tezlerin en güzeliydi. Bu tezime Paris'te yayımlanan *Le Bronches* adındaki mecmua 24 sayfa ayırdı, bastı. Her

makaleye 3 sayfa, 4 sayfa ayıran mecmua, 24 sayfa verdi bana. O zamana göre güzel bir tecrübi çalışma idi. Hakiki bir cerrahi tezdi, inandırıcıydı, belgeleri çok sağlamdı. Tezim kabul edildi... Ben imtihan dönemini bekledim. Ama içimde müthiş bir burukluk var. Kazım Bey, "Sen artık burada yaşayamazsın" diyor. Ben inadına orada yaşıyorum ve imtihana giriyorum, doçentlik imtihanımın jürisinde, Kazım İsmail Gürkan, Akif Şakir Şakar, Fahri Arel, Kamil Sokulu, Şerif Çanga var.

— *Ve içlerinden bir tek Fahri Arel sizden yana.*
— Evet, sonunda kolokyuma çağırdılar beni; yani sözlü imtihana. Sözlü imtihanda bana bronşektazi vakası verildi. Ben bir bronşektazi takdim ettim onlara. Bronşöktazi: Bronşlarının çevresinde leblebi gibi, fındık gibi küçük baloncuklar olmuş bir tip hastalık. Ben süper bir takdim yaptım. Yeter dendiği zaman Ord. Prof. Akif Şakir Şakar, içlerinde en yaşlı ve kıdemli üye. Ayağa kalktı ve beni alkışladı. Kazım Bey sinirlendi: "Akif Hoca jüri üyesi hissiyatını belli etmez" diyerek hocayı bayağı azarladı. Akif Bey de sindi. "Ameliyata geçelim" dediler. Ameliyata girmek için zaten evvelden bir liste hazırlanır. Üç dört tane vaka yazılır. Onlardan bir tanesi seçilir. Hayır, Kazım Bey listeyi kaldırıp attı. Ezbere bildiği bir hastanın numarasını söyledi. İşte o listede yazılmayan ama Kazım Bey'in mimlediği vaka bana ameliyat için verildi.

Bozuk jüri

— *O da uygulama sınavı?*
— Evet, hasta geldi. Ben hastayı görünce ürktüm, titredim, çünkü bir Hindistan cevizi kadar guatrı var kadının. Feci bir şey ama önemli değil. Yalnız o zaman ameliyatları lokal anesteziyle yapıyorduk biz. Bu kadar büyük bir guatrı lokal anesteziyle yaparsan, hasta ameliyat esnasında huysuzluk yapar. Neden? Çünkü burnunun üstü o kalın bezlerle örtülü olduğu için ısınan hava onu rahatsız etmeye başlar, kendi soluğu

içinde boğulacak gibi olur. Daha uzman yok o zaman ama anestezi yapan arkadaş var. Doktor arkadaşım Semih'e, "Sen bunu entübe edersen ben harika bir ameliyat yapacağım" dedim. Entübasyon yani hava borusuna tüp sokacak. Fakat tam hastayı masanın üstüne yatırdık, Kazım İsmail geldi, "Lokal, lokal yapılacak" dedi. Adamın tavrı açık ve seçik. Ezecek beni. Ben tecrübem olduğu için hemen bir hileye başvurdum. Bir oksijen tüpü getirdim. Oksijen tüpünden çıkan lastik tüpün ucuna bir ince sonda taktım. Sondayı hastanın burnunun içine koydum. Kulağının arkasına bağladım onu yani bu hasta artık sıcak havadan, havasızlıktan şikâyet etmeyecek. Çünkü burnun içine devamlı oksijen verilecek. Bir de adale içine çok etkili iki ilaç yaptırdım. Hasta uyuyormuş gibi yattı ve ben lokal anesteziyi tamamladım. Ensizyonumu yaptım ve lopları tek tek dışarıya çıkardım. Süper bir ameliyat seyrediyor millet. Kamil Sokulu Beyefendi, Fahri Bey'e, "Hoca maşallah, namzetin çok güzel ameliyat yapıyor" dedi. Kazım Bey yine kızdı; "Kamil Bey, Kamil Bey hissiyatınızı odaya saklayın." Mükemmel bir ameliyatla o işi de bitirdim. Toplandılar, karar verdiler ve geçtim. Sonra ders için bana şans verdiler; beş konudan birini seçeceğim. Kurayı çektim, apandisit çıktı. İki gün sonra anfide şöyle üç-dört yüz öğrencinin karşısında ben bu dersi verdim. Fakat jüri, bozuk toplandı.

— *Nasıl yani?*
— Jürinin beş kişiden olması icap ederdi. Halbuki dört üye vardı. Beşincisi Şerif Canga yoktu, yedek üye davet edilmedi, dört kişiyle bana dersi anlat dediler. Bu yanlış uygulamadır. Bunun yapılmaması lazım fakat ben hiç itiraz etmedim. Dersimi anlattım ama tıpkı Siyami Bey gibi dersten çaktırıldım.

— *Ama büyük haksızlık!*
— Kesin. Ama kıyamet koptu. O öğrenciler nasıl alkışladı beni Yarabbim! Jüri toplantıda, yarım saat geçti, 40 dakika oldu dağılmıyorlar. Eğer jüri uzun süre konuşuyorsa, o işin

sonu hayırlı değildir. Beni davet ettiler içeriye. İçerde hâlâ dört kişi var. Sonunda dersiniz başarılı olmadı dediler. Hiçbir şey söylemedim.

— *Gerekçe sunmuyorlar mı?*

— Hayır, ben kavga etmeye girmedim ve çıktım. Bana herkes dava et mutlaka kazanırsın. Bu dört kişilik jüri ile imtihan olamaz dediler. Yedek üye gelecekti ve jüri beş kişi olacaktı. Yani Şerif Çanga'nın yedeği olacaktı. Ama katiyen itiraz etmedim. Fahri Bey'in odasına gittiğimde, "Kazım Bey senin kelleni istedi" dedi. "Bekliyordum" dedim. "Ben tek kaldım onlar üç oyla sonuca vardılar. Bir şey yapamadım" dedi. Ben kaldığımı öğrenince, "Bir sene bekleyeceğime izin verin askere gideyim" dedim. 1948'den beri askerlik şubesi her dönem beni, yoklamaya davet ederdi. Hatta polis gönderirlerdi. Ama ben hastanede o polisle anlaşırdım, "Bak ben ihtisas yapıyorum izin verirsen imtihanımı vereyim, ondan sonra askere gideyim" derdim. "İzin verirsen imtihana gireyim sonra gideyim, yani ben askerden kaçmıyorum, askerliğimi daha iyi şartlar içinde yapmak için sana söz veriyorum ama bana bu fırsatı ver lütfen. Şu imtihanıma gireyim, ondan sonra geleyim" derdim. Her defasında polis efendi, "Peki doktor bey" der, giderdi. Beni bulamamış gibi yazardı. Şimdi ben dersten kalınca, bir sene bekliyeceğim. Bu beklemeyi klinikte geçirmemin bana faydası yok. "Madem ki bekleyeceğim, o arada askerliğimi yaparım" dedim. Askerliğimi yapmak için Ankara'ya gittim. Orada içimden geldi, "Kamil Sokulu'yu ziyaret edeyim" dedim. Gittim, hatırladı, tanıdı beni. Başasistanlarına, asistanlarına benim için, "Dr. Minkari çok güzel bir imtihan verdi, ama Kazım Bey istemediği için kazanamadı" dedi. Sonra omzuma dokundu, "Önümüzdeki sene oyum seninle beraber, ben senin yanındayım" dedi ve o sene öldü... İstanbul'a geldim. Akif Şakir Bey'i ziyaret ettim. O da bana, "Hayatta iki defa üzüntü duydum. Biri Siyami'nin dersine hayır dediğim için. Biri senin dersine. Önümüzdeki sene seninle beraberim dedi" sonra o da öldü...

— *İnanılmaz, şansa bak!*
— Ben Ankara'da yedeksubay okulundayken Fahri Bey Hocam bana bir sertifika vermişti. "Göğüs içi ameliyatlarını yapmaktadır, göğüs içi cerrahisine vakıftır." Üç ay Ankara'da eğitim gördükden sonra bu referansla kuraya girmeden, İstanbul'da Sarayburnu Askeri Hastanesi'ne cerrah olarak atandım.

— *Niye özellikle akciğer?*
— Çünkü ben o sertifikayı alırsam, İstanbul'da Sarayburnu'ndaki Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde cerrah olarak çalışabilirdim, eskiden Gülhane Tıp Akademisi İstanbul'dayken orası Gülhane'nin Cerrahi Kliniği'ydi. Dolayısıyla cerrahi servisi var. Ameliyathanesi var, her türlü aletleri var fakat cerrahı yoktu. Ben göğüs cerrahisi yaptığımı iddia ederek, tayinimi istedim. Okul yönetimi bunu kabul etti. Ben kuraya girmedim. Doğrudan Sarayburnu Askeri Hastanesi'ne atandım. Geldim işe başladım. Servisi gezdim. Meslektaşlarla tanıştım. Sonra ameliyathanenin hemşiresi vardı. Onun da gönlünü yaptım. "Gel içeriye de bir bakalım" dedim. Bütün aletleri çıkardık, kazanları açtık. Gördüm ki orası mükemmel bir ameliyathanedir fakat çalıştıranı yok. Anestezi aleti var, cerrahi malzeme var, iyi ameliyat yapabileceğim aletler var fakat adam yok. Birden içime bir heves geldi, başhekime çıktım, ona: "İzin verirseniz ben bu ameliyathaneyi çalıştırmak istiyorum" dedim. "Ne yapacaksın" dedi. "Burası göğüs hastalıkları hastanesi, ben hastaları da gezdim. Bunların içinden ameliyata hak kazanmış hastalar var, izin verirseniz o hastaların ameliyatlarını ben burada yaparım" dedim. "Nasıl yaparsın ya, sen tek başına bir adamsın, yardımcın yok, anestezi uzmanın yok. Bu bir hayal" dedi. "Hayır efendim siz yalnız izin verin ben nasıl yaptığımı ispatlarım size" dedim. Bunun üzerine, "Peki izin verdim" dedi.

Sizde bu yürek var mı?

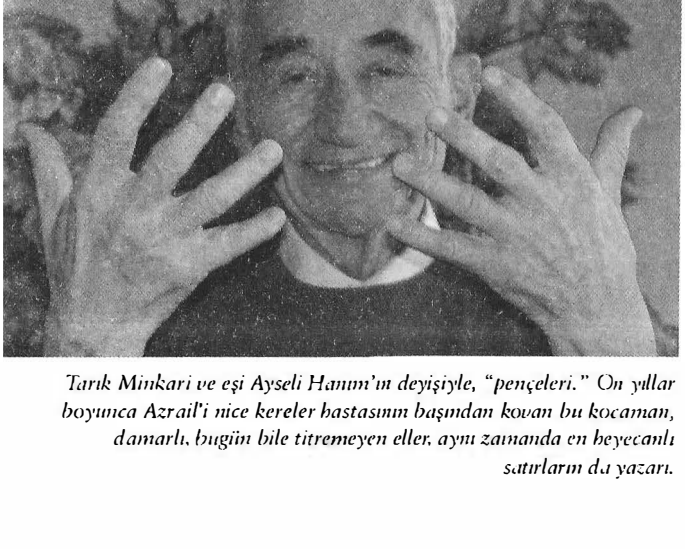
— Kimdi bu cesaretli başhekim?
— Albay Müslim Bey. Bir de Şefik Bey vardı, o da yarbaydı. Şefik Bey cerrah olduğu için bu laflarımı daha iyi anladı ve beni destekledi. Şefik Bey, Müslim Bey'e, "Verelim albayım" dedi. "Ne olacak görelim bakalım, bu çocuk ne yapacak" dedi. Bunu dediler ya, ben hemen Cerrahpaşa'ya gittim. Cerrahpaşa'da da benim içten güvendiğim, sevdiğim insanlar vardı. Onların isimlerini kusursuz söylemek isterim. Çünkü hepsine çok minnettarım: Dr. Cevdet Turan, Dr. Yıldırım Kuban, Dr. Hüseyin Çetin, Dr. Güven Eti, Dr. Yılmaz Karaözbek, Dr. Ali Nihat Mındıkoğlu, Dr. Mehmet Ali Bugay, Dr. Aslan Ergüven. Bunlar sıra dışı meziyetleri olan insanlardı. Onlarla bir toplantı yaptım ve açıkca teklif ettim. "Ben Sarayburnu Askeri Hastanesi'nde göğüs içi ameliyatları yapmak istiyorum. Bana yardım eder misiniz, siz de bu yürek var mı" dedim. Hepsi ellerini uzattı, "Sen varsan biz de varız" dediler.

— Bu bir gönül hizmeti olacak yani ekstra kazanç yok.
— Evet. Peki bunu nasıl yapacağız. Şimdi onlar Cerrahpaşa'da çalışıyor. Oranın kadrolu asistanları. Çarşamba günü öğleden sonra dedik. Kim boştaysa iki asistan bana gelecek. Bir anestezi uzmanıyla beraber. Bakın anestezi uzmanı tabirini kullanıyorum ama o tarihte hâlâ uzmanlık yoktu. Doktorlardan biri heves eder, bu işe girerdi. Sonra doktorların sayısı az geldiği için cerrahide ihtisas yapan her asistan üç ay zorunlu anestezi kursuna tabi tutuldu. Gerektiğinde hastayı uyutsun diye. İşte onlardan bir tanesi de Ali Mındıkoğlu. Ali geliyor yahut bazen Doktor Eti Loya, bir hanım arkadaş, anestezi uzmanıydı o. Geliyor, biz hastayı yatırıyoruz, uyutuyoruz. Göğsünü açıyoruz, göğsünün içine giriyoruz, ciğerini söküyoruz, çıkarıyoruz, kapatıyoruz. Başhekim şaştı kaldı bu işe. Yalnız bu işin yapılmasına değil, bu dayanışmaya da hayret etti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Cesur Yürek

Genç cerrahtan kork çünkü her şeyi ameliyatla tedavi etmeye kalkar. Yaşlı cerrahtan çekin çünkü her şeyi ameliyatsız tedavi etmeye kalkar. Yeterince deneyim kazanmış orta yaşlı cerrah, işte o en iyisini yapar.

Tarık Minkari ve eşi Ayseli Hanım'ın deyişiyle, "pençeleri." On yıllar boyunca Azrail'i nice kereler hastasının başından kovan bu kocaman, damarlı, bugün bile titremeyen eller, aynı zamanda en heyecanlı satırların da yazarı.

— Hangi yıldan bahsediyorsunuz?
— 1956-57'de. Yokluk içinde güzel işler yaptık o asker hastanesinde.

— Göğüs hastalıkları hastanesi İstanbul'da tek miydi?
— Haydarpaşa'da, Kasımpaşa'da, Çamlıca'da asker hastaneleri vardı. Ama biz bu köhne ameliyathaneye can verdik, imkânlarımızla onu yaşatır hale getirdik. Oradaki fakir fukara askerin, başka yerde ameliyat olma şansı yoktu o zaman. Adam iyileşmedi diye sakat karnesiyle köye gönderilirdi. Askerden ihraç edilirdi onlar. Ama biz bunları ameliyat ettik.

— Askeri hastanelerin düzeni ve disiplini açısından diğer hastanelerle bir farkı var mı?
— Evet var, orada rütbe konuşur. Doktorluk bir maharettir, ayrı bir vasıftır ama genelde rütbe hâkimdir. Yani bir albayın yanında bir binbaşı uzman varsa, albay her zaman binbaşıdan üstündür, büyüktür. Ama mesleki iletişim bakımından çok farklılık görmedim. Ben asteğmendim ama meslektaşlarımın arasında, kredim yaptığım işten geliyordu.

— Cerrahlık da bir rütbe gibi miydi askerlikte diye merak ediyorum aslında
— Hayır. O mesleki potansiyel; mesleki potansiyel ayrı, rütbe ayrı. Askerlikte korkunç bir hiyerarşi vardır. Biz bu büyük ameliyatları yapardık ama bu hastalara bakacak personel yoktu. Ben ameliyat yaptığım günün gecesi hastanede yatardım. Hastalara göğüs ameliyatı yaptık mesela, akciğerinin bir parçasını çıkardık diyelim. O gece hastanede yatardım. Yani hastanın yoğun bakımını, ameliyat sonrası bakımını ben bizzat yapardım.

— Yeterli kadro yok tabii...

— Evet, çünkü o zaman henüz yoğun bakım konsepti bu askeri hastanede yerleşmemişti. Cerrahpaşa'da bile yerleşmemişti. Herkes kendi hastasına kendi bakardı. Benim başka asistanım yok ki askeri hastanede. Ben bu ameliyatı yapmak istiyorum dediğimde, başhekim, "Bütün sorumluluk sana ait" dedi. Ben de bütün sorumluluğu alır, gece hastayla beraber yatardım. Hasta şoka girerse, kanama olursa erken fark edip gerekli yardımı vaktinde yapabilmek için. Yani hasta ilk 24 saati geçirdikten sonra genellikle düzlüğe çıkar. O ilk 24 saatte ne çeşit bela geleceğini bilemezsin. Bilinçli insanın hastaya yardım etmesi, yanında bulunması lazım. Yani akşam yemeğini arkadaşlarla birlikte yerdik, onları hastanenin ambulansıyla Cerrahpaşa'ya gönderirdim. Ben hastanın yanında kalırdım.

İpek bitti

— Her çarşamba önce ameliyat, sonra yemek, sonra nöbet. Bu ne kadar sürdü böyle?

— Toplam bir sene sürdü bu iş. Burada benim gururla söyleyeceğim şey şu: Bu dayanışma olağanüstü güzeldi. Ben hep aynı iki doktor geldi demiyorum. Cerrahpaşa'ya haber gönderirdim. Kim müsait, kim gelebilir derdim. Oradaki arkadaşlar aralarında konuşurlar; bugün işte Güven ile Hüseyin gelecek derlerdi. O gün onlar gelir, ertesi hafta da başkaları gelirdi.

— Hep hastanede mi kaldınız? Yani hiç eve çıkmak falan yok muydu?

— Akşamları eve giderdim. Şimdi ne hatırlıyorum bak: Böyle iki üç ay geçtikten sonra bir gün, ameliyatı yaparken hemşire hanım, "İpek bitti" dedi. Bu ne demek biliyor musun? Dikiş malzemesi bitti demek. "Ne diyorsun sen hemşire hanım" dedim. "E" dedi, "göğsü açarken 100 tane, göğsü kaparken 200 tane düğüm atıyorsunuz, size iplik mi dayanı-

yor." Yani o sıradan bir hemşire, çalışma temposu içerisinde böyle büyük ameliyatların havasına girmediğinden bir eksikliği meşru göstermeye çalıştı. Biz bekledik, yeniden iplik sarıldı, kaynatıldı, steril yapıldı, getirildi, onları kullandık ama...

— *Kullandığımız iplikleri tekrar mı kullanıyorsunuz?*
— Hayır, başka çileler açıldı. Ameliyathaneye girmeden evvel hemşire çileleri açar, onları makaraya sarar ve kullanılır hale getirir. Onları makaradan çeker, istediği boyda keser iğneye takar. Bir gafletine geldi herhalde "İplik bitti" dedi. Olacak iş mi bu? Fakat asıl büyük felaket birkaç ay sonra yeşerdi, sahiden dikiş malzemesi bitti. Biz ameliyatlara hevesliyiz, vakalarımız var yapıyoruz ama dikiş malzemesi bittiği için ameliyathaneye hasta alamıyoruz. Başhekime rica ediyorum, ikinci hekime rica ediyorum onlar askeri depolara yazıyorlar fakat işte bize gelmiyor iplik. Şimdi söyleyeceğim bilgi, sizi şaşırtabilir. İşte tam o sırada Japonya'dan Türkiye'ye, İstanbul'a balık ağları örmek için monifil sentetik iplikler getirildi.

— *Monifil ne demek?*
— Monifil, tek beden ip; yani eklemesi, burması yok, naylon gibi. Ben bu haberi duydum. Bunlar naylon ipliklerdi, dolayısıyla vücut bunları itmez, reddetmez. Kooperatife gittim ve "İpliklerinizi görmek istiyorum" dedim. "Hayrola ne yapacaksın" dediler? "Yara dikmek için iplik arıyorum, şunları görebilir miyim" dedim. Adam şaşırdı, "Gel bakalım arkadaş" dedi. "Biz balık avlamak için ağ örüyoruz, sen de yara dikmek için iplik istiyorsun. Bak bakalım hangileri işine gelir" dedi. Ben üç çeşit seçtim. Bunlar hamsi, sardalya ve barbunya tutmak için, ağ yapmakta kullanılıyormuş. Ben oradan koca koca çileler aldım, getirdim. Evvela küçük yaraları diktik. Baktık yara bu iplikleri itmiyor. Sonra onları gerektiği gibi hazırladık ve ameliyatlarda kullandık.

— Yoklukta yine bir çözüm yolu bulmuşsunuz.
— Evet, Japonya'dan ağ örmek için, balık tutmak için getirilen ipliklerden, sentetik monofil ipliklerden, biz cerrahi dikiş malzemesi yaptık ve kullandık. Öyle güzel işler yaptık ki, sonra bunları biz tıp cemiyetinde tebliğ ettik. İşte dekortikasyon ameliyatları, akciğer lobektami ameliyatları falan diye bayağı ses getirmişti askeri hastanedeki o çalışmamız... Bak şimdi aklıma ne geldi: Bir arkadaşım vardı, mafsal yani eklem hastalıkları uzmanı... Safiyettin Sakarya. O da bu hastaneye atanmıştı. Benim dönemden, askerlik arkadaşım. Safiyettin'in en büyük zevki, top oynamak. Öğlen tatilinde bir takım kurar, çıkar top oynardı. Nerede top oynardı. Şimdi Topkapı Sarayı'na giden araçlar nerede park yapıyorsa, o alanda top oynardı. Bende zaman zaman gider onları seyrederdim. Hoşuma gitti. Ben de oynayayım dedim. Safiyettin "Sen oynayamazsın" dedi. "Neden oynayamam?" "Düşersin, elini kırarsın ameliyat yapamazsın başıma bela olursun" dedi. "Öyleyse kaleci olayım ben" dedim. Oynamak istiyorum. "Seni kaleci alırım ama bir şartla" dedi. "Benim söylediklerimi aynen yapacaksın." "Peki yaparım" dedim, şimdi o karşı takımda oynuyor. Topla bana doğru geliyor tam şutunu çekecekken "tutma" diye bağırıyordu... Ben de tutmazdım gol olurdu. Niye "tutma" diyorsun derdim. "Parmakların kırılırsa, yahut parmakların dönerse, mafsalların şişerse ameliyat yapamazsın" der, beni korurdu. O sayede kendi çok gol attı bana ama benim de parmaklarımı kurtardı. Evet efendim, bu günler geçti ve 6 Kasım geldi. 6 Kasım benim doçentlik için yeniden ders vereceğim gün. Hani bir dersten kalmıştım ya.

— Evet, geldik en kritik güne!
— Yeni jürimin isimlerini takdim edeyim efendim. Ord. Prof. Kemal Atay, Prof. Kazım İsmail Gürkan, Prof. Halit Ziya Konuralp, Prof. Şerif Çanga, Prof. Muhittin Dilemre ve gördüğünüz gibi Fahri Arel yok. Benim hamim, benim hocam, Fahri Arel yok.

— *Niye?*
— Jüri öyle yapılmış. Fahri Bey yok.

— *Jüriyi belirleyenler kim?*
— Üniversitede senato üyeleri. Şimdi ben bu yeni jürinin huzurunda imtihana girdim. Bu defa akciğer hidadik kisti hakkında bir ders verdim. Çok güzel bir ders verdiğime inanıyorum ve imtihan bittiği zaman anfide belki üç yüz kişi ayakta alkışladı beni... Ama bu alkışlar bazen iyi sonuç vermez. Art fikir olmazsa ben bu dersten geçeceğimi düşünüyordum. Ama art fikri de hiçbir zaman yok saymadım. O nedenle üzgün, hatta ümitsiz kapının önünde bekledim. Çok beklemedim beş dakika ancak geçti. "Hoca seni istiyor" dediler. Kemal Atay Beyefendi ayaktaydı. İçeriye girdim. Bana iltifat etti. Dersimin beğenildiğini, imtihanımın başarılı geçtiğini söyledi. Mesleğimin yeni dönemde hayırlı olmasını temenni etti. Ben de onun elini öptüm. Sonra öbür öğretim üyelerinin de ellerini sıktım. Kazım İsmail Beyefendi'nin önüne geldiğim zaman da maksimum saygıyla eğildim, elini sıktım ve ayrıldım. 6 Kasım 1957.

— *Bu sefer yapacak bir şey yoktu yani.*
— Evet. İşte bu böyle oldu.

— *Acaba Fahri Bey'in jüride olmamasında, Kazım İsmail Bey'in bir etkisi var mıydı?*
— Bilmiyorum. Onu başkalarına sor. Ama bildiğim bir şey varsa, Fahri Bey büyük bir jest yaptı. Ben imtihana Çapa'da girdim, yani deplasmandayım. Fahri Bey geldi, ön sıraya oturdu beni dinledi.

— *Jüride olmamasına rağmen.*
— Evet jüride olmamasına rağmen namzetinin nasıl ders verdiğini dinledi. Sonra ben hastaneye gittim onun odasına girdim. Elini öptüm. Dersimi dinlediği için, bana cesaret, gurur ve şeref verdiği için kendisine teşekkür ettim. Bu defa Üçüncü Cerrahi Kliniği'nde doçent unvanıyla yeniden işe başladım.

Yoksa hepiniz sağlıklı mısınız?

— Çok heyecanlandınız mı o gün; eliniz ayağınız dolanmadı mı, yoksa siz hep böyle soğukkanlı mısınızdır?
— Orada soğukkanlıydım. Çünkü ne yapacağımı biliyordum. Tek iş arkadaşlarıma anlattığım bir dersi kusursuz takdim etmekti. Ne fazla hızlı ne fazla yavaş. Çünkü o dönemin jürileri çok zalimdi. Derse başlayınca saate bakarlardı. Ders bitince tekrar bakarlar tam 45 dakika olması önemli. 45 dakikada bu iş bitecek. Halbuki kendileri derse girer, kimi 55 dakika ders anlatır, kimi 30 dakikada dersten çıkardı. Kimse bir şey demezdi onlara. Ama bize sıra geldiğinde, 45 dakika çok önemli bir zaman faktörüydü. Radyoda bile bu kadar zaman ayarı yapılmazdı. Şimdi efendim size şunu söylemek isterim: Ben doçent olduktan kısa bir zaman sonra muayenehanemi açtım. Çünkü aldığım para, ailece geçimimize yetmiyordu.

— Çocuğunuz oldu mu bu arada?
— 1956 Eylül'de Füsun'cuk doğmuştu. Annemin himayesinde olmamıza, ev kirası vermememize ve yemekleri annemin katında yememize rağmen geçinemiyorduk. Muayenehane açmak zorundaydım. Bu benim için çok kolay oldu. Çünkü Esat ağabeyimin İstiklal Caddesi'nde Saray Sineması'nın üstündeki Lüksemburg Apartmanı'nda bir muayenehanesi ve bir de fazla odası vardı. O beni himayesine aldı; gel burada çalış, dedi.

— Ne büyük şans...
— Evet. Benim pencerem İstiklal Caddesi'ne bakardı. Hasta olmadığı zaman, pencereden dışarıya bakar bütün o geçenlere içimden "Hepiniz sağlıklı mısınız niye gelmiyorsunuz" derdim.

— Yeni doçent olmuş bir doktor için en önemli şey tabii, muayenehaneyi hazır buldunuz ama nasıl duyulacak, nasıl bileneceksiniz?

— Şimdi bir küçük parantez açıp iki ayrı olayı anlatmak istiyorum. Ben asistanken, zaman zaman Beyoğlu'na çıkardım. Benim en büyük lüksüm, dört buçukta bir sinemaya gitmekti. Altı buçukta Atlantik veya Orman adındaki birahanelerden birine girerdim. Bir soğuk bira, bir sosis, bir Rus salatası, biraz patates kızartması... Sonra hastaneye dönerdim. Dönerken sağ yolu tutar, Tepebaşı'na kadar yürürdüm. İstiklal Caddesi üzerinde Tokatlıyan Oteli vardı. Tokatlıyan Oteli, o zaman çok lüks oteldi. Tokatlıyan Oteli'nin büyük vitrinleri vardı. O vitrinleri yarım boy tül perde örterdi, yani iç tarafta masada oturan hanım ya da bey tül perdeden sizi ya da caddeyi görebilir ama yoldan geçen birisi, tül perdenin arkasında oturanı görmezdi. O tül perde var ya, o tül perde kadar beni çeken çok az şey olmuştur. Oradan geçerken, bu perdenin arkasında acaba kimler oturuyor derdim. Doçent oluncaya kadar, kendime yakıştırıp kalkıp gidip oturup orada bir bira ya da bir kahve içemedim.

— *Parasızlıktan mı girmiyorsunuz?*
— Hayır. Ben henüz oraya layık değilim diyordum. Ordan geçerdim ama her defasında "bir gün ben de buraya geleceğim" derdim. Otelden geçtikten sonra sağ tarafta Japon oyuncak mağazası vardı. Oraya girer, elektrikli oyuncakları seyrederdim bir süre. Sonra Degustasyon gelirdi. Önünde bir an dururdum şöyle yan gözle içeriye bakardım. Çünkü onun iç tarafta bir Amerikan bar vardı. Beyefendiler ayakta durur, içkisini içer ve sohbet ederlerdi. Degistasyon'a da imrenerek bakardım. İçerdeki beyefendiler, ayak üstü çok hoş görüntü verirdi bana. "Efendi insanlar, centilmenler, sohbet ediyorlar" derdim, imrenirdim.

Nerede o gülen adam?

— *Hiç kadın yok mu?*
— Orada kadın dikkatimi çekmedi. Ben kapının eşiğine geldiğim zaman böyle bir yan gözle içeriye bakardım, masada

oturanları değil de, barda duranları seçmeye ve tanımaya çalışırdım fakat içeri girmezdim. Halbuki pekâlâ girip, bana bir bira verir misiniz, diyebilirdim adama. Girmezdim işte, sonra Çiçek Pasajı'na girince işte burası "Benim yerim" derdim, köşede Sevinç diye bir yer vardı orada oturur, biramı içerdim. Pasajdan çıkınca, doğru Tepebaşı'na gitmezdim. Tam karşıya geçerdim. Galatasaray'da bir bonmarşe vardı, şimdi orada kocaman bir pastane var eskiden onun vitrininde bonmarşe yazardı. O vitrinin önünde durur seyrederdim. Neyi seyrederdim biliyor musun? Michelin lastiklerinin bir reklamı vardı. Boğum boğum lastiklerden yapılmış bir insan. Oturmuş pozisyonda, şişmanca. O lastik adamın bir gülüşü vardı. İnanılmaz derecede sevimli. Şöyle yere kadar eğilirdi. Hah hah hah hah... Sonra bir an nefesi kesilmiş gibi yapar, düzelir bu defa dik pozisyonda hah hah... diye, güler. Ben bu adamın gülüşünü seyretmekten büyük keyif alırdım. Üç-beş dakika seyrederdim o adamı. Sonra hastaneye gelirdim. Odama girerdim, kapıyı kapardım, karyolamın üstüne otururdum, başlardım Michelin'in lastik adamı gibi gülmeye... hah hah

Tarık Minkari 6 Kasım 1957'de doçent oldu.

hah... Senelerce o adamı seyrettim. Sonra hödük adamın biri güleç suratı oradan kaldırdı, vitrini pabuçlara doldurdu. Onu asla affetmiyorum.

— *İnanılmaz bir çocukluk hali bu, tek başınıza kaldığınızda bile yitirmediğiniz.*
— Evet, aynanın karşısında taklit yapardım, zaten bir başkasına bunu yaparsam o espriyi alamazdı ki... Sen şayet o mankeni görmüşsen, onu sevmişsen, bu jestini sevmişsen onun içine girebilirsin, ona ruh katarsın. Onunla konuşursun, o da seni anlamış gibi güler.

— *Bu ritüel haftanın belli günleri devam ediyor mu?*
— Haftada bir kere, ama yıllarca sürdü.

— *Muayene günleriniz ne zaman?*
— Şimdi dur. Muayenehaneyi açtım, hasta kabulüne başladım.

— *Tabelayı çaktınız mı?*
— Of, hem de nasıl. Kapının sağında Doç. Dr. Tarık Minkari. Genel Cerrah...Ve hastalar gelmeye başladı.

— *Şöyle afili bir açılış yapmadınız mı?*
— Hayır hayır. Sadece annemi ve ağabeyimi özel olarak davet ettim, bana hediye getirdiler. Öpüştük, koklaştık. Uğurlu, kademli olsun dediler. Sonra bir hasta geldi. Benim onu midesinden ameliyat etmem lazım.

— *İlk hastanız mı?*
— Evet. İlk hastam.

— *Nereden duymuş sizi?*
— Ben sokakta büyümedim ki, 1948'den beri Cerrahpaşa'da çalışıyorum. Artı, eksi on sene binlerce insana hizmet ettim. Onlar beni bir şekilde biliyorlar. Hastanede hep arıyorlar

ama muayenehane açtığımı duyan, on taneden bir tanesi... Neyse gelelim sadede. Hastaya "Ameliyat olmanız gerekiyor" dedim. "Nasıl yapacaksınız" diye sordu anlattım bütün ayrıntılarıyla. "Nerede yapmak istiyorsunuz" dedi. "Ömür Kliniği'nde" dedim. Ömür Kliniği, Osmanbey'de idi. Site Sineması'nın karşısındaki sokakta.

— *Özel bir klinikle anlaştınız yani?*
— Evet, özeldi /e sahibi arkadaşımdı. Ben hastamı gönderiyorum. Orası kabul edip, yatırıyor. Ben de gidip ameliyatımı yapıyorum. İşte bu ameliyatı da orada yaptım. Ay hastanede yer yerinden oynadı. Ne yapıyorsun ya; mide rezeksiyonu yapılır mı? Neden efendim? "Özel hastanede böyle büyük ameliyatlar yapılmaz. Yap bir anastamoz bitsin gitsin" dediler. Ben adama vaat ettim. Senin midenin şu parçasını çıkaracağım dedim. Böyle baştan savma bir ameliyat yapamam. Ben ona çok güzel bir mide rezeksiyonu yaptım. Ömür Kliniği'nde ilk defa mide rezeksiyonu yapılıyordu.

— *Rezeksiyon?*
— Kesip, midenin üçte ikisini çıkarmak. Çıkardım, ameliyat sonrası çok iyi seyretti, adam iyileşti. Hastane idaresi bana sordu: "Ne kadar para isteyelim?" "Bilmiyorum siz ne münasipse onu söyleyin" dedim. Bu hasta cumartesi günü taburcu oldu. Cumartesi sabahı bana içi para dolu bir zarf verdiler. Evet ilk parayı hastadan aldım, hemen telefonu kaptım. Bana o ameliyatta yardım eden asistanları, anesteziyi yapan arkadaşımı davet ettim. "Hayrola" dediler. Bir şey mi var. Evet çok önemli bir şey var. Hastanede toplanın. Hastanede toplandılar. Hepsini arabaya bindirdim. Degistasyon'un önünde indik. Oraya ilk defa girmiyorum, daha önce Esat ağabeyim beni götürürdü ama ben ağabeyimin misafiri olarak giderdim. Şimdiyse ilk defa patron benim. Dolayısıyla oranın garsonlarını tanıyorum, arkadaşlarımla içeriye girdim. Koço ile Istavro vardı. Çok efendi insanlardı. Daima siyah ceket giyerlerdi, beyaz gömlekleri vardı. Sol

kollarının üstünde kolalı bir peçete taşırlardı. Süper insanlardı. İkisi birden geldi. "Hayrola pasam bir şey mi oldu" dedi. "Çok şey oldu Koço" dedim. "Bugün masanın sahibi benim. Şöyle bir güzel masa donat. Arkadaşlarımla ben burada sana misafir olacağım" dedim. Çok sevindi. Arkadaşlarıma mönüyü verdim ve "Şimdi fiyat tarafına bakmadan, gönlünüzden ne geçiyorsa söyleyin" dedim. Koço ve Istavro ile da ahbap olduk, çok iyi insanlardı onlar. Koço, "Pasam" sözünü çok kullanırdı, gittiğin zaman "Hoş geldin pasam." Masaya oturunca "Ne emredersiniz pasam" derdi. Kalkarken de hesabı getirir, "Buyurun pasam" derdi. Ş harfini, s şeklinde söylerlerdi. Çok seviyeli garsonlardı. Hiçbir zaman labuali olmadılar. Yazık ki 1974 senesinde Kıbrıs Harekâtı oldu, onlar da müthiş rahatsız oldular ve tası tarağı toplayıp Pire'ye gittiler. Sonra Degistasyon'a defalarca gittim, arkadaşlarımı da götürdüm. Oraya yakışır bir centilmen olmaya özen gösterdim. Ama Tokatlıyan'a gidemedim çünkü orası birden değişti ve bir iş hanı oldu. Bu arada Esat ağabeyimden söz etmek isterim, o bir gece kuşudur. Bir gün kasıtlı olarak Esat ağabeyim beni masasına davet etti. Masada İbrahim Çallı ve birkaç arkadaşı daha vardı. Kasıtlı olarak dememim nedeni şu: Meyhane adabını bana Esat ağabeyim öğretti; nasıl oturulur, nasıl ordövr verilir, nasıl içilir, nasıl konuşulur, nasıl davranılır, nasıl çakırkeyif olunur?

Üstadım çok yaşa!

— Bunları bizim okuyucular da öğrenebilecek mi?
— Evet öğrenecek. Onlara özel eğitim için kurs açacağım, on derste meyhane adabı diye bir kitapçık çıkaracağım.

— Ben ciddiyim, meyhane adabı derken hani eskiden meyhanede cümle bitmeden, kimse kalkamazmış, çok çok yenmezmiş. Bunlar doğru mu? Böyle kurallar var mıydı?
— O kadar aşırı despotizmin, hükümran olduğu döneme ben rastlamadım. Şayet velinimet diye kabul ettiğin birinin

masasındaysan, zaten söz hakkın yoktur. Ben genellikle dostlarımla akranlarımla olmaktan hoşlanırım. Şimdi sevimli bir anımı aktarmak istiyorum. Esat ağabeyim beni bir akşam dostlarının sofrasına aldı. Ünlü Ressam İbrahim Çallı da orada. Çallı ağabeyime "evlat" bana da "torun" diyor. Sohbet kıvamında, neşeli ve keyifli. Ağabeyim konuşmayı seviyor. İbrahim Çallı hiç durmuyor zaten. Laf çok onda, öbürleri de konuşuyorlar. Bana hiç sıra gelmiyor. Ama ben de konuşmak istiyorum. Bir aralık onlar içkisini yudumladı, galiba yoruldular. Şöyle bir soluk almak için durdular. İşte o sırada fırsat bu fırsat dedim. Ben bardağımı aldım, giriş yapmak için "Şerefe" dedim. İbrahim Çallı Beyefendi, Allah rahmet eylesin, kadehini aldı, dudağına götürdü, içer gibi yaptı ama içmedi, bıraktı. Döndü bana, "Torun şeref insanın elindedir, gel sağlığa içelim. Sağlığı iyi olan pezevenk ister şerefli olur, ister şerefsiz" dedi. "Üstadım çok yaşa" dedim, hadi sağlığa! Sağlığa içtik. Ben bunu öğrendim ya; bir süre sonra Prof. Gıyas Korkut Beyefendi'nin masasındayım. Sıra bana gelince, "Sağlığa hocam" dedim. Hoca kadehi dudaklarına götürür gibi yaptı, bıraktı. Evlat dedi, "Sağlıkta mutluluğu yalnız hastalar arar. Hasta yalvarır. Ah bir sağlığa kavuşsam başka bir şey istemem diye. Çünkü mutluluğu onda görür. Ama sağlığını kazananlar, mutlu olabilmek için dost ister, para ister, hanım ister, iş ister, arkadaş ister, villa ister, araba ister, en iyisi biz mutluluk için diyelim" dedi. Tamam hocam "mutluluğa" dedim, o günden beri şimdi ben mutluluğa içiyorum. Hatta bazen mutluluğu katmerleştiriyorum. Uzun, sağlıklı ömür ve mutluluğa diyorum. Bak uzun, sağlıklı ömür yetmiyor, yalnız mutluluk yetmiyor. Allah uzun ömür versin yetmiyor; uzun ömür, sağlıksızsa o da beş para etmez. Yatalak olmuşsun, uzun ömürlü olmuşsun ne yapayım. Sağlıklı uzun ömür, mutluluk, huzur ve refah! İşte şimdi oldu.

— *Bence de!.. Ünlenmiş miydi o zaman Çallı?*
— Ünlenmiş ressam da habire resim satmıyor. İbrahim Çallı

çok ünlüyken, İsmet Paşa cumhurbaşkanı olmuştu. Atatürk'ün çok güzel bir portresini yapmıştır Çallı İbrahim. Hatta gözünün bir tanesi hafif kayıktır. Sonra İsmet Paşa'ya da portre yapmış, hediye etmiş. Bu hediyenin mutlaka bir karşılığı vardır. Yani bunu sen padişaha yaparsan, bir kese altın verir mesela, İsmet Paşa'ya yaparsan herhalde onun vekilharcı da bunun altında kalmaz değil mi? İsmet Paşa evvela resmi almış, masanın üstüne koymuş, yukarıdan bakıyormuş. İşte o zaman Çallı İbrahim patlamış, "Efendimiz, bu erkanı harbiye haritası değil; isterseniz duvara asalım sonra bakalım" demiş.

— Tüm bu anılar gerçekten çok renkli. Siz de hayatınız boyunca hep komik şeylerin içine düşmüşsünüz ya da en trajik olanda bile komik bir şeyler bulmuşsunuz. Oysa doktorların hayatı hastane koridorları gibi soğuk ve fazla ciddi sanılır hep!

— O doğru. Tarifinize estağfurullah demeyeceğim çünkü doğru. Bunların dibinde sahiden güzel şeyler yatıyor. Evvela insanda kendine güveninin doğması lazım. İnsanın kendine güveninin doğabilmesi için mesleğini güzel yapması, sonra yeterli eğitimi, görgüsü ve birikimi olması lazım. Ayrıca o birikimi yüzüne gözüne bulaştırmadan ustalıkla kullanabilmesi gerek. Sonra konuşma ustalığı, ifade zerafeti büyük meziyettir.

— Bunların hepsi de bende var diyorsunuz yani...

— Tevazu içersinde, bunların hepsi bende var dersem ayıp olur. Ama doğrusu da budur. Tabii hayatın hoş taraflarını yakalamak ve sürdürmek büyük hüner. Çok büyük hüner. O zerafeti yakalamak hünerdir. İnsan tek başına fasulye fidesi gibi yaşamıyor. Bir topluluğun içersinde yaşıyor. Bütün hikâye, o toplum içersinde seviyeli iyi ilişkileri sürdürmek. Bu iyi ilişki sürdürmenin başında hoş görü, sabır, iyi niyet ve anlayış geliyor. Bunlar yok olursa, insan mutlaka bir yerde tökezler. Yani dost kazanmak çok kolaydır. Dostu kazandın. Önemli olan, dostluğu sürdürmek. Çünkü sürdü-

rürken, karşı tarafın mutlaka bir zaafı doğacaktır. Sen o zaafı şayet akıllıca kamufle edebiliyorsan, yüzüne gözüne bulaştırmadan, onun suratına çarpmadan onu küçültmeden, hazmedebiliyorsan o sana daha çok yaklaşır. Zaman, zaman ne zehir zemberek şeyleri yutarsın. Neden? İlişkiyi sürdürmek için. Koparsam ne olur? Çok kolay. Anında koparırsın. Ama koparmamak için bazen insanların içten fedakarlık etmesini de bilmesi lazım. Benim bir arkadaşım çok sevdiği, saydığı bir beyle anında bozuştu. "Lanet olsun bir daha yüzünü görmeyeceğim" dedi. Ama ben bunu duyduğum zaman, ona, "Darılmak, kırılmak ve gücenmek için çok geç kaldın. Çünkü barışman için yeterli vaktin yok" dedim. İyi ki demişim, barıştılar iki sene sonra adam öldü. "Ne haber" dedim. "Söz dinlemeseydin dargın ayrılacaktınız." "Haklısın" dedi.

— Doktorlar arasında kuvvetli dostluklar yaşanır mı? Yoksa arkadaşlıklar eğlencelik arkadaşlıklar mıdır?
— Şayet kişiliğin müsaitse yaşanır. Ben zaten çok mutlu bir hocayım. Neden? Çünkü benim çok vefakar haleflerim var. Hiçbiri beni inkâr etmedi. Üstelik hepsi gönülden sadık kaldı bana. Bu sadakat var ya, bunu sen hissedersin. Uzaktan, yakından hissedersin. Ben onların hepsini dolu dolu hissettim. Bu nedenle benim haleflerim benim sadık dostlarımdır. Neden hissettim bunları. Çünkü hiçbirini sömürmedim. Bu genç asistanlarım daha olgunlaşma çağında iken, ben imkân bulduğum her şeyi onlarla paylaştım. Koca koca kitaplar yazdım, hepsinin adlarını yanıma koydum. Bu çok önemli. Onların emeği küçük olsa da koydum. Çünkü, ilerde bunu fark edecek, daha büyüğünü yapacaktır, dedim. Evet, ben böyle çalışıyorum. Önce çevremdekileri mutlu etmek istiyorum.

— Bunca yıllık mesleki hayatınızda kırıldığınız küstüğünüz kimse yok mu?
— Hayır, benim yok. Ben gönül kırmamayı öğrendim.

—Peki 60 İhtilali'nde üniversitede yaşadıklarınıza gelirsek...
—27 Mayıs 1960'ta devrim oldu. Bu hakikaten bir devrim mi? Konuşulabilir. Çünkü tarih, devrimi büyük halk kitlesinin yaptığını söyler ve örnek verir. Mesela, Fransa İhtilali! Olağanüstü bir devrimdir. Onun karşılığında da Hürriyet, Eşitlik ve Kardeşlik fikirleri doğdu. 1917'de Bolşevik İhtilali hakiki bir ihtilaldir. Çünkü tüm halk gücü ayaklandı, çarlığı yok etti. Binlerce, milyonlarca insan öldü. Yepyeni bir fikir doğdu komünizm adı altında ve ne tuhaftır ki, milyonlarca insanın ölmesine ya da Sibirya'ya sürülmesine neden olan komünizm ihtilali, yetmiş seksen sene sonra Rusya savaşa girmeden, Rusya'nın üstünde atom bombası patlamadan, Rusya'nın içinde iç savaş olmadan kendiliğinden yıkıldı, yok oldu ve bitti. Bu olağanüstü bir tarihi hakikattir. Bizde 27 Mayıs 1960'ta asker yönetime el koydu ama askeri halk ve üniversite destekledi. Ben buna darbe-i hükümet diyorum. Askeri bir darbedir bu. Ama yazışmalarda, 27 Mayıs Devrimi diye geçer bunun adı. Her neyse öyle geçti, gitti.

— Bir dakika hemen geçmeyelim... Üniversite kaynıyor sokaklar kaynıyor, sizin politik olarak hiçbir tarafa meyliniz yok mu?
— Ben işimi yapıyorum. Hükümetin davranışını sevmiyorum. Ama aktif olarak meydanda değilim, ama askeri destekledim. Asker iktidara geldiğinde heyecanla alkışladım onları. Çünkü Demokrat Parti, Vatan Cephesi kurdu. Bu ne demek biliyor musun? İç savaş için yeni cephe kurdu. Her gün radyoda binlerce isim okunurdu. Vatan Cephesi'ne gelin diye. Vatan Cephesi'ni niye kuruyorsun arkadaş? Nerdeyse iç savaşa gidiyordu memleket, derken işte asker müdahale etti, askeri idare sürerken, askerin gücü üniversitenin içine de girdi. Bu doğrudan olmadı. Üniversitenin içersindeki bir klik askeri yönlendirdi ve askeri yönetim üniversite hakkında kararlar verdi. 114 ve 115 numaralı kanunlar bir gecede çıktı.

— *İçeriği nedir bu maddelerin?*
— 114 numaralı kanun, geçmişe dönüp değerlendirirsek ciddi bir yüz karasıdır. Çünkü 114 numaralı kanunla 147 tane öğretim üyesi, nedeni belli edilmeden, kadro dışı bırakıldı. Şimdi düşünebilirsiniz ki 1933'te de böyle yapıldı. Darülfünun, üniversite haline getirilirken, birçok insan kadro dışı bırakılırdı. Tamam o dönemi münakaşa edemem ama bu dönemi yaşadım. Yaşadığım için biliyorum. Neden, odinaryus profesörler ve profesörler kadro dışı bırakıldı da ona benzerler kadronun içinde kaldı; bunu kimse bilemedi. Bunun dibinde yatan, doçentlere hak görülmüş zulümdür. 1933 Üniversite Reformu'ndan sonra işbaşına gelenler cumhuriyet çocuğu değildi. Osmanlı döneminde doğmuş ama cumhuriyet döneminden feyz almış ve Batı'ya gitmiş, Batı eğitimini aldıktan sonra Türkiye'ye gelmiş ve üniversitede görev almış insanlardı. Ama Batılı gibi davranmadılar. Hızla Şarklılaştılar. Şarklı gibi davrandılar. Her biri otorite oldu. Yanında çalışanları ezmek için otoritesini kullandı. Bu cümlenin altında şu yatar. O dönemin ünlü bir ordinaryus profesörü aynen şöyle dedi: "Aramızda daima bir basamak boş kalacak." Bu ne demek biliyor musun? Doçent, hiç merak etme seni profesör yapmayacağım demek. Hazım Bumin gibi çok ünlü ve iyi bir eğitim görmüş, çok güzel ameliyat yapan bir hoca, yıllar yılı bekletildi, profesör yapılmadı. Ona profesörlük kadrosu verilmedi. Profesörlük kadrosuna ihtiyacınız var mı diye sorulmuş klinik şefine, ordinaryus profesör, "Hayır ihtiyacım yok" demiş. Neden? Hazım Bey'i profesör yapmamak için. Dahiliye de aynı şey, Afife Cenani Hanımefendi doçentti. Neden? Profesör yapmamak için. Osman Barlas'a kadro yok. Neden? Profesör yapmamak için. Bunlar bir birikmiş hınçtı. Bu hınç patladı.

— *Ama neyin hıncı?*
— Önü kapatılmış olmanın hıncı. Niye bizi profesör yapmıyorsunuz? Bu müthiş bir reaksiyondur. Bu reaksiyon ordinaryus profesörlerin kurduğu despotizmi yıkmak için alev aldı. 27 Mayıs Devrimi'nin içindeki günlerde, dolayısıyla askeri yönetim doğru ya da yanlış bilgilendirildi.

— *Askerle profesörler ortak davrandı diyorsunuz?*
— Bunu ben söylemedim. Sen söyledin.

— *Ama onu ima ediyorsunuz. 147'liler öyle çıkarılmadı mı?*
— O dendi ve bu iş için dört beş isim sayıldı, ki onların içinden de bir tanesi evvelce askerdi. Askerlikten sivil hayata, üniversiteye geçmiş. Dolayısıyla askeri yönetimle çok iyi bir iletişim içindeydiler. Yani o fikir kaynağı olabilirdi. Oldular belki. Dediler ki, "Onların telkini altında bu tasfiye yapıldı."

— *Kimdi onlar?*
— Ben bilmiyorum.

Kazan kaynadı

— *Neyse tarih kitapları yazıyor zaten.*
— Bravo. Ama hiçbiri yaşamıyor.

— *Yani istihbarat kaynağıydı diyorsunuz?*
— Evet, ama bunlar konuşuluyordu. Biz çalışıyoruz ama bunlar konuşuluyor ve biz bunları duyuyoruz. Ben daha o zaman üç senelik bir doçentim. Benim için sorun değil. Önüm zaten kapalı, kadrom yok. Ama on-on iki sene doçent kalmış olanlar kıyameti koparıyordu. Bize niye profesör kadrosu vermiyorsunuz? Bizim niçin terfi etmemizi önlüyorsunuz diyordu. Kime? Ordinaryus profesörlere. Ordinaryus profesörlerin hepsi birden gitti. Ord. Prof. Kazım İsmail Gürkan, Ord. Prof. Fahri Arel, Ord. Prof. Ekrem Şerif Egeli.

— *Hepsi 147'lik mi oldular?*
— Evet, efendim. Muzaffer Güçhan da dahil olmak üzere 147 tane öğretim üyesi kadro dışı bırakıldı. Şimdi burada çok ciddi bir olay oldu. Kazım İsmail Bey ve Fahri Arel klinik direktörlüğünden alınınca halefleri klinik şefi oldular. Bu iş yürüye dursun, bir taraftan da kazan kaynadı. 147'liler medyada taraftar buldular. Haksızlığa uğradıklarını onlara inandırdılar. Dolayısıyla medya bunları desteklemeye başladı.

Sonra kurulmuş bulunan Büyük Millet Meclisi'nde de yeterince milletvekiline anlattılar ki, 147 Olayı keyfi bir olaydır ve ciddi bir kriteri yoktur. Bu nedenle bu kanun maddesi kaldırılmalı ve 147'lilerin üniversiteye dönmesi sağlanmalıdır. Aşağı yukarı iki senelik mücadeleden sonra 147'lileri yaratan 114 numaralı kanun kaldırıldı.

— *Böylece onlar da üniversiteye geri döndüler...*
— Evet, şimdi bunların hepsi geri geldi mi, geldi ama her birinin odasında, kürsüsünde ya da koltuğunda bir başkası bulunuyordu. Şimdi o başkası "Ben buranın klinik şefi unvanını taşıyorum, siz misafireten geldiniz, buyurun hastanede çalışın" dedi. Dönenlerse "Hayır bizim elimizden klinik şefliği alınmıştı, biz yine o unvanı istiyoruz" dediler. Başladı mı bir iç savaş. Bunun ne kadar kötü sonuç verdiğini anlatamam. Anlatırsam, yüzüm kızarır.

— *E anlatın ama.*
— Ya... Bakın, bu olay ne yarattı. Tıp fakültesinde ben içinde yaşadığım için söylüyorum. Tıp fakültesinde belki bir parça sert, bir parça sivri bir oligarşi, bir hiyerarşi vardı. Efendim, ordinaryus profesörün hak ve selayetleri çok üstündü ama ondan sonraki profesör ya da doçentin de ciddi bir seviyesi vardı. Yani onun altında çalışanların doçentlere veya profesöre karşı sorumlulukları ciddi seviyedeydi. Dolayısıyla aralarında yalnız mesleki sorumluluk değil, beşeri ilişki bakımından da saygı ön plandaydı. 147'liler dönünce, 147'lilerin koltuklarına oturmuş olanlar, "Biz sizi bu odaya sokmayız" dedi.

— *Ama onların oturdukları yerden kalkması da bir üniversite yasasına tabii olmak zorunda değil mi?*
— Hayır. Bu bir yasa değil bu bir uygulama. Klinik içersinde bir oda var. O şefin odası. Şefin odasına diyelim ki içerde kalan profesörlerden biri geldi oturdu. Şimdi öbürü döndüğünde kendisine "Bir oda bul orada otur" dediler. Bu öyle sert kavgalara neden oldu ki, hem de genç asistanların önünde.

Ordinaryus profesörler ile onun yerini doldurmuş olan genç profesör arasında öyle seviyesiz sert, kaba konuşmalar, çekişmeler oldu ki, bu ekilen tohum, yetişmekte olan nesli mahvetti. O nesil, asistan başasistanına, başasistan doçentine, doçent profesörüne karşı benzer şekilde tavır almaktan çekinmez oldu. Bu ahlakî ya da etik davranış bozukluğu yansıması sonraki nesillerde vahim şekilde yeşerdi, büyüdü, köklendi.

— Siz bu çatışmalardan hangilerine şahit oldunuz?
— Ben Üçüncü Cerrahi Kliniği'nde çalışıyordum. Benim için önemli olan hastaydı. Hastanın tedavisiydi, ameliyattı ve dersimdi. Onlarla meşgul oluyordum. Kesinlikle içine girmezdim bunların.

— Kazan kaynıyor ve siz ilgilenmiyorsunuz?
— Evet, kazan kaynıyor ve ben seyrediyordum. Zaman, zaman da üzüldüğüm yönleri dile getiriyordum. "Keşke böyle olmasaydı" derdim ama işin içine hiçbir zaman etkili bir şekilde girmedim.

— Peki sonra o çatışmalar nasıl sonuçlandı?
— Bu çatışmalar vahim seviyeye ulaşınca, bir çözüm arandı ve tuttular klinikleri seksiyonlara böldüler. Kaç tane öğretim üyesi varsa, her öğretim üyesine bir şeflik payesi vermek için seksiyonlar yaratıldı. Beş tane, altı tane seksiyon yapıldı.

— Bu karar kimden çıktı?
— Profesörler Meclisi'nden. Mesela Genel Cerrahi Seksiyonu, Torak Cerrahisi Seksiyonu, Plastik Cerrahi Seksiyonu, Ortopedi ve Travmatoloji Seksiyonu, Çocuk Cerrahisi gibi seksiyonlar yaratıldı. Her seksiyonun başına bir hoca atandı, aslında bana sorarsan liyakata göre değil hocaların niyetine göre seksiyonlar yaratıldı. Hocalar o seksiyonların başına şef olsun diye. Bu şeflik lafı var ya, bu şeflik lafının içindeki tılsım korkunçtur. Bir insanı olağanüstü zarif, görgülü yapabileceği gibi bir insanı çok çirkin, saldırgan, hoyrat da yapabilir.

— Bir anlamda bu görevler sus payları mıydı?
— Evet, herkesi şef yaptılar. Herkes şef olunca her şef bölgesinin prensi oldu. Böylece kantonlar doğdu. Öyle kantonlar doğdu ki, komşunun doktoru, komşu kantonun servisine girip hastaları göremez, muayene edemez oldu. Bilgi ve görgüsünü artırmak için değişik vakaları görmek için servisler arasında gidiş geliş bile kısıtlandı.

Takdir-i ilahi

— Ülkenin durumuna benziyor. Memlekette sağ-sol cepheleşmesi nasılsa hastanede de öyle olmuş.
— Bravo. İşte öyle.

— Peki askerin gözü hâlâ üniversitede mi?
— Hayır, onlar kanunu çıkardılar ve bıraktılar.

— Baskı hissetmiyorsunuz yani artık?
— Hayır, ama hep anlatmaya çalışıyorum ki, 147'liler Olayı fevkalade yanlış bir olaydı, neden olmadan tasfiye yapıldı. İnsanlar sokak kapısına bırakıldı. Bunun yapılabilmesi için çok ciddi nedenlerin olması lazımdı. O nedenler hiçbir zaman ortaya çıkmadı. Böylece ortalık kaynarken önemli bir olay çıktı ortaya. Şimdi seksiyonlar yapılıyor ama peki bilim dalı başkanı kim olacak?.. Gidenler geldi yani Kazım İsmail Bey ile Fahri Bey döndüler kliniğe.

— Onların kadroları devam ediyordu, değil mi?
— Evet kadrolarıyla geldiler. Geldiler ama bu defa ne yaptılar? "Canım bu klinikler zaten Birinci Cerrahi adı altındaydı. Biz bunu bir, üç diye ikiye bölmüştük. Yine birleştirelim; bir Ana Cerrahi Grubu doğsun. Ona bir tane şef seçelim." Birinci ve Üçüncü Cerrahi Kliniği lağvedilince onlara şef olan Prof. Bedii Gorbon ve Prof. Derviş Manizade de kürsüsüz kaldı. Şimdi ortada bir kürsü var ve o kürsü için seçim yapılacak, seçim de Profesörler Meclisi'nde yapıldı. Kim kazandı?

Fahri Arel. 1950 senesinde hayal ettiği ve hak ettiği yeri 1960'tan sonraki olaylar içersinde Profesörler Meclisi, Fahri Bey'e verdi. O anda Fahri Bey'in mutluluğunu anlatamam. Beni çok severdi, ben de onu çok severdim. Bir gün koluma girdi "Mirim" dedi, (ya monşer derdi bana ya da mirim) "Monşer buna takdiri ilahi derler" dedi. Neyi anlatarak, 1950'de kaybettiği yeri 1960'ta elde ettiğini ima ederek. Sonra ne oldu? Kazım İsmail Bey odasında kaldı. Odasında ama bir seksiyonun başı. Ama Bilim Dalı Başkanı Fahri Bey. Yani tablo tümüyle tersine döndü. Efendim, bu böyle devam ede dursun tam bu sırada yeni bir kanun daha çıktı: 115 numaralı kanun. 115'in getirdiklerini de şöyle anlatabilirim: Eskiden doçentin, profesör olması için kadrosunun bulunması lazımdı. Halbuki şimdi doçentler beş sene çalıştıktan sonra, yani beş sene doçentlik unvanı taşıdıktan sonra, profesör olmak için kendi iradeleriyle doğrudan Profesörler Meclisi'ne müracaat edebilirler. Bu hak tanındı. Bunun hedefi ne? Hani bir tarihte doçentler uzun süre, on-on beş sene aynı unvanla çalıştırılıyordu ya, bunu yendiler. Bu yenilikçi bir şeydi, çünkü çalışan insanı tatmin eden bir olaydı. Ancak bu işi yapabilmek için bir ikinci yabancı dil sınavı koydular. Ayrıca orijinal profesörlük takdim tezi istediler. Bakın bu son iki madde cidden çok güzeldi. Bir defa insana zorla da olsa ikinci dili öğrenme mecburiyeti getiriyordu. Daha önemlisi tıpkı doçentlik tezi gibi yeni bir tezin hazırlanmasını teşvik ediyor.

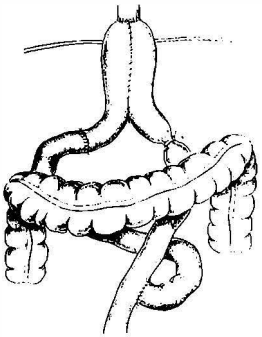
— Daha önce profesörlük için bir tez yazmak gerekmiyor muydu?

— Hayır, profesörlük tezi çok ciddi bir nosyondu. Şimdi bu benim çok işime geldi. Çünkü ben 1957'de doçent olmuştum. Demek ki üç senelik doçenttim. Profesörlük tezimi hazırlamaya başlarsam aşağı yukarı beşinci senem dolmuş olacak ve ben doğrudan meclise müracaat edebileceğim. Bu defa profesörlük tezine yöneldim. İyi ki yönelmişim, tıpkı doçentlik tezimde olduğu gibi süper bir çalışma yaptım. Tez konum tümüyle midesi çıkarılmış insanlara, yeniden mide yapmak

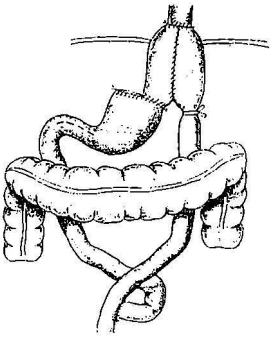
ve bu mideyi insana en faydalı şekilde kullandırmaktı. Şimdi bak bu ne demek? Hekim olmayan okuyucuya anlatmak cidden zordur. Aşırı fenni, aşırı ilmi deyimlerle donatılmış bir tezdir, basitleştirmeye çalışacağım: Tezimin hedefi midesi tamamen ya da tamama yakını çıkarılmış hastanın, yok edilen gıda haznesi yerine yeni bir gıda haznesi, yani neogaster yapabilmekti...

— *Gaster midenin Latince adı.*

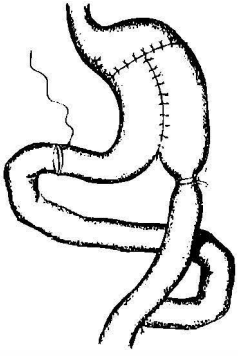
— Evet. Bir neogaster yaratmak gerekiyor. Eskiden ameliyatlarda mide çıkarılır ve yemek borusuyla ince bağırsak doğrudan ağızlaştırılırdı. Böylece lokma yemek borusundan geçtikten sonra doğrudan ince bağırsağın içine düşer ve hızla yoluna devam ederdi. Dolayısıyla gıdadan istifade etme zamanı çok kısıtlıydı. Yeni bir mide yaparak gıdanın bu hazne içersinde bir müddet kalmasını, ısınmasını ve kimus haline yani salep hale gelmesini sağlamak için çalışmalar yapılıyordu. Ben bu çalışmalara katıldım ve kendi adımı taşıyan yeni bir ameliyat şekli tasarladım. Bu ameliyatı da uyguladım. Bu ameliyatın adı, halk arasında "pantolon şeklinde mide" oldu. Kolay anlaşılsın diye kitabımızda şemasını da takdim ediyorum. İnce bağırsağın iki ansı alınıyor. Tıpkı pantolonda yapıldığı gibi dikiliyor. Böylece havsalının pantolona girdiği yer gibi bir hazne meydana geliyor. Ayrıca bu haznenin bir kolu duedonum kavisine yani halk arasında, on iki parmak bağırsağı denilen yere bağlanıyor. Öbür kolu iple nekroz yapmıyacak şekilde boğuluyor. Sonuç olarak bir neogaster yaratılıyor. O halde hasta kişi, lokmayı yuttuktan sonra lokma doğrudan ince bağırsağa geçip kaçmıyor. Yaratılmış bulunan bu haznenin içinde duruyor. Yeterince durduktan ve ısındıktan, salep haline getirildikten sonra, gıda maddesi duedenum kavisinden aşağıya akmaya başlıyor. Normalde midenin alt ucunda pilor denilen yuvarlak bir adele vardır. Lokmalar mideye ininince o sıkışır, lokmanın aşağıya geçmesini önler ve bekler ki, kimus oluşsun. Yani gıda erisin salep gibi olsun ve o kıvama geldikten sonra zaman zaman açılır ve midenin boşalmasına

Şekil 1- Total gastrektomiden sonra özofagus ile duodenum arasına yerleştirilmiş pantolon şeklinde yeni bir gıda haznesinin ve tekrar tesis edilmiş hazım yolu temadiyetinin görünüşü.

Şekil 2- Distal geniş gastrektomiden sonra bakiye mide ile duedenum arasına yerleştirilmiş pantolon şeklinde yeni bir gıda haznesinin ve tekrar tesis edilmiş hazım yolu temadiyetinin görünüşü.

Şekil 3- Proksimal geniş gastrektomiden sonra özofagus ile antrum arasına yerleştirilmiş pantolon şeklinde yeni bir gıda haznesinin ve tekrar tesis edilmiş hazım yolu temadiyetinin görünüşü.

izin verir. Midenin tümü çıkarıldığında bu pilor da çıkarılıyor. Ama duedenum kavisi devreye sokulunca işte biz radyolojik tetkiklerde, olağanüstü bir fonksiyonu yakaladık. Gördük ve tespit ettik ki; normalde ön planda olmayan duedonumun fonksiyonel sfenkterleri işe karışıyor ve lokmanın tıpkı normalde olduğu gibi azar azar ve yavaş yavaş ince bağırsağa geçmesine neden oluyor. Böylece bu hastalar yedikleri yemekten daha çok istifade edebiliyorlar. Şimdi normalde kaybolan şey, yalnız midenin hacmi değil. Aynı zamanda midenin kimyası. Çünkü mide asit yapıyor. Özellikle proteinli gıdaların erimesinde katkıda bulunuyor. Yani yarattığımız bu haznenin içine bir miktar asit ve pepsin katmak gerekiyordu...

— Yedikçe asit üretilsin diye herhalde; asit üretilmesi genel olarak ne işe yarıyor?

— Asit proteinlerin erimesini, hazmedilmesini kolaylaştırıyor. Şimdi bunun tabletleri var. Bu tabletler bir bardak suda eritilip de, hasta lokmalarını yutarken arada sırada o sudan içerse, midenin eksik olan kimyası tamamlanmış oluyor. Demek ki yeni gıda haznesi yapılınca hasta, midesi olmayanlara göre daha iyi beslenecek ve gıdadan daha çok istifade edebilecek. Bu tip ameliyatları biz uyguladık ve yeterli sayıya ulaştığı zaman ben bu çalışmamı profesörlük takdim tezi olarak meclise sundum.

— Mecliste yine Kazım İsmail var mı?

— Var, var. Mecliste de bu gündeme geldi. Fakat aylarca en tepede olduğumuz halde bizim konu konuşulmuyor. Neden? Gelen evrak diye bir laf var. Gelen evrak Allahım fakülteye gelmiş gitmiş posta işleri konuşuluyor, ama bizim madde konuşulmuyor. Ben meclisin üyesiyim.

Yeni mide yapan cerrah

— Tezinizi sunduğunuz meclisin üyesi olmak biraz garip değil mi?

— Evet, üyesiyim çünkü yeni kanuna göre profesörler sayısının yarısı kadar doçent, Profesörler Meclisi'ne girme hakkı kazandı. Bu da bir başka madde. Biz de ondan istifadeyle içerdeyiz. Ama, hocalarımız bunu konuşsunlar diye bekliyoruz fakat konuşmuyorlar. O zaman aklıma geldi ki, bunda bir art fikir var. Bir gün kalktım dedim ki: "Efendim kanun beş senesini doldurmuş doçentlere resen müracaat hakkı veriyor. Bu hakkı kazanmış ve tezini takdim etmiş bulunan namzetlerin isimleri listede yazıldığı halde bir türlü konuşma saati bunlara gelmiyor. Bunun dikkate alınmasını rica ederim" dedim. Mecliste kıyamet koptu. "Aptal mısın sen, sen ön sıradasın bunu nasıl söylersin herkesi uyandırdın, şimdi senin aleyhinde kampanya yapacaklar" dediler... Yaparlarsa yapsınlar, ama benim durumumu konuşsunlar dedim. Ve o gün geldi. Nisan ayı içersinde tezim hakkındaki rapor konuşuldu, konuşmalar yapılırken ben meclisten dışarı çıkarıldım.

— *Verdikten kaç ay sonra?*
— Yılbaşından evvel verdim. Demek 3 ay kadar sırada bekledi. Nisan 1964'te 92 üyenin hazır bulunduğu mecliste raporum okundu. Tezim münakaşaya açıldı. Ben odadan çıktığım zaman salonda 92 kişi vardı. Oylama yapıldı ve 87 evet oyuyla kulunuz profesör oldu.

—Peki bu tezinizle beraber yani sıfırdan mide yapan bir doktor olarak hastane içinde ya da dışarda ünlenmediniz mi?
— Kıyametler koptu. Bunlar gazetelerde çıktı. Hatta yeni mide yapan cerrah diye -şemayla birlikte çıktı çünkü bunu halka anlatarak izah edemezsiniz- bu işin nasıl yapıldığını gösteren resimler, başında çok çıktı. Aynı konuyu 1964 yılında 14. Türk Cerrahi Kongresi'nde tebliğ ettim. Mide kanseri cerrahisi ve neticeleri adı altında tebliğ ettim. Bu benimsediğim ya da hayal edip uyguladığım ameliyatın bütün ayrıntılarını meslektaşlarıma takdim ettim. 1967 tarihine kadar 27 vakada bunu uyguladım. Ama işte bütün hikâye Eylül 1967'de

Cuma
24
ŞUBAT 1967
TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR
Hürri
GÜNLÜK MUSTAK

Tıp âleminde bir Türk doktorunun başarısı:

KANSERLİ MİDE ALINIP YERİNE SUNİSİ TAKILDI

Bu yeni sistemle hastalar ameliyattan sonra normal insan gibi gıda alabiliyor

CERRAHPAŞA Hastanesinde dün, yeryüzünde yeni tatbik edilen bir teknikle, kanserli bir hastanın midesi tamamen alınarak yerine "Pantolon,, tâbir edilen suni bir mide konulmuştur. Ameliyat dört saat sürmüş ve 35 yaşında Cemil Kıpçak adındaki hasta normal insanlar gibi yaşayacak bir mideye kavuşturulmuştur. Bu teknik tıp âleminde ilk defa olarak Cerrahpaşa Hastanesinde tatbik edilmektedir ve buluşun sahibi, ameliyatı yapan Prof. Dr. Operatör Tarık Minkari'dir.

HAYATA GÜVENLE BAKACAKLAR

Dr. Tarık Minkari tatbik ettiği sistemin gayet basit olduğunu ifade ederek, bundan böyle mide kanserine tutulmuş hastaların hayata güvenle bakabilmelerini müjdelemektedir. Dr. Tarık Minkari, aynı hastanede daha önce 20 kanserli hastayı muvaffakiyetle ameliyat etmiş ve bunların hepsi de sıhhata kavuşmuştur. Bu sistemin başarısından emin olmak için daha önce beman açıklama yapmadıklarını ifade eden Prof. Dr. Tarık Minkari, yeni buluşu hakkında şu izahatı vermiştir:

"Daha önce mide kanseri ameliyatları ile...

PANTOLON SİSTEMİ

Cerrahpaşa Hastanesi Profesörlerinden Operatör Dr. Tarık Minkari'nin mide kanserlerinde kendi bulduğu olan "Pantolon,, sistemi, muvaffakiyetle uygulanmaktadır. Foto: grafta, mide yerine takılan ince barsaktan yapılmış "Pantolon,, tâbir edilen yeni mideyi üstteki kısım şematik olarak gösteriyorum. Altta (beğenki) görülen kalın barsaktır. (Foto: Haber Ajansı)

Yapmış olduğu ameliyat bütün gazetelere manşet oldu.

patladı. Birden gazeteler sür manşet: "Tıp âleminde bir Türk doktorunun başarısı: Kanserli mide alınıp yerine sunisi takıldı." "Dr. Minkari, pantolon sisteminde bir ameliyat yaptı" diye yazmaya başladılar...

— *Ameliyatlarınıza gazeteci aldınız herhalde?*
— Evet tabii, kanserli mide nasıl değiştirilir. *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Son Havadis*, *Günaydın*, *Ulus*, *Dünya* ve *Tercüman* gazeteleri yazdı bunları.

— *Gazetecileri hastaneye siz mi davet ettiniz?*
— Hayır basın bunu duydu ve geldi. Bu hususta bilgi istedi. Ben de: "Bu konu yeni değil 7 yıllık geçmişi var ama istiyorsanız size bunu takdim ederim" dedim. Ama arada bir küçük anlaşmazlık oldu. Ben 27. ameliyatımı yapıyordum. Basın ilk

ameliyat gibi takdim etti bunu. Türkiye'de ya da dünyada ilk defa yapılıyormuş gibi takdim etti. Oysaki bu benim 1960'tan beri üstünde çalıştığım bir metottu. Şimdi o kadar büyüdü ki bu konu, meslektaşların bir kısmı alkış tutarken, bir kısmı da canım bu zaten yapılıyordu demeye getirdiler. Yapılıyordu evet ama benim yaptığım ameliyatın şekli başkaydı. Dolayısıyla ortalığı sakinleştirebilmek için uzun bir yazı yazdım. Bu ameliyatı ne zaman, niçin tasarladım, kimlere yaptım, ne sonuçlar aldım. Dünyada başka örnekleri var mıdır; evet vardır fakat benimki onlardan farklıdır, şeklinde. *Milliyet* gazetesinin 11 Mart 1967 tarihli sayısında ve 2. sayfasında bu yazının bütün ayrıntıları ortaya döküldü. Sanırım o yazı okunduktan sonra ortalık duruldu.

— Bu yazıyla birlikte üniversite içinde başlayan kıskançlıkların da önüne geçmiş oldunuz.

SUBAT 24 CUMA 1967

DÜNYA

Cerrahpaşa Hastahanesinde Prof. Dr. Tarık Minkâri (ortada) ve meslektaşı Doktorlar tarafından kanserli hastanın mide-sinin çıkarılışı görülmektedir.

Kanserli hastaya ince barsaktan mide yapıldı

Cerrahpaşa Hastahanesinde Prof. Dr. Tarık Minkâri tarafından Türkiye'de ilk olarak kanserli bir hastaya ince barsaktan mide yapılmıştır.

Mide kanserinden zamanında olan bir hastaların yeniden hayata kavuşabilmeleri sağlanmıştır. Bu sistemi ilk olarak uygulayan Prof. Tarık Minkâri çok önemli olduğunu bildirmiştir.

Cerrahpaşa Hastahanesinde dün saat 9 da hastanın anestezisi ile yapılan bu ameliyatta 40 yaşında bulunan bir hastanın midesi tamamen çıkarılmıştır. Ameliyatı Prof. Tarık Minkâri, yardımcıları Dr. Metin Tanyer, Dr. Arkut Ünal tarafından yapılmıştır.

Ameliyatta birinci kısmın da mide çıkarılması ve bu arada kanserin başka organlara yayılmadığı görülmüştür. Ameliyatın ikinci kısmında Prof. Minkâri'nin de yeni de ince barsakları alarak bir parça ortadan kesip açılmış ve yine bir parça ince barsakla birleştirerek hastaya yeni bir mide yapmıştır. Yemek borusunun eklenen bu ince barsaktan yapılan yeni mide ile hasta hayata yeniden kavuşmuş olacaktır.

Prof. Dr. Minkâri şimdiye kadar kanserli midenin çıkarılarak yerine barsaktan midenin değişken dolmuş ince barsağa bağlanması yöntemini uygulamıştır. Bu yöntemle de 22 ameliyat yaptığını ve bütün hastaların başarılı olduğunu zaten devamlı doktor kontrolünde yapıldıkları bilinmiştir. Yeni uygulanan barsaktan midenin hastaların daha rahat yaşayabilmeleri bakımından büyük önem taşıdığını belirtmiştir. Prof. Minkâri bu yöntemin pankreas ameliyatında da iyi yapılacağını açıklamıştır. Prof. Minkâri bu yöntemle kanserden kötü kanserin ilerlemesinin midenin bağlı bir organa yayılmasının engellenebileceğini, başka organlara yayılmış olduğu takdirde hastayı kurtarmak mümkün olamayacağını belirtmiştir.

Aytekin Eğilmez

İlk ameliyat şekli — Son ameliyat şekli

Gazeter haberi ilk sayfadan, resim ve şekilleriyle birlikte verdiler.

— Evet, evet. Bu yazı onları susturdu. Çünkü bu yazının içersinde her şey vardı.

Efendim bu iş böyle gitti ve duruldu. Biz sonraki dönemlerde de güzel, hırslı, azimli ve verimli çalışmalarımıza devam ettik.

— Basındaki haberin de etkisiyle bu arada hastalarınız da artmıştır...

— Evet basın da etkili olmuştur ama muayenehanem açıktı ve zaten yeterince hastam vardı. Sonra derken, 1967'de bir başka olay: Cerrahpaşa Tıp Fakültesi kuruldu. Çünkü İstanbul Üniversitesi'nin içinde bir tane tıp fakültesi vardı. İstanbul Tıp Fakültesi. Ama iki tane büyük hastane vardı. Biri Cerrahpaşa Grup Hastanesi, diğeri Çapa Grup Hastanesi. Öğretim üyeleri çoğalınca dediler ki, "Aynı salonda toplanamaz hale geldik. İyisi mi ayrılalım ve idari işlerimizi ayıralım." Bu benimsendi ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi kuruldu ama bunun altında yatan başka faktörü açıklayabilirim. Bakın, şimdi rektörlük seçimi oyla yapılıyor. En çok oya sahip olan fakülte, İstanbul Üniversitesi'nde Tıp Fakültesi ve orada öğretim üyesi sayısı öbür fakültelerden pek çok. Dolayısıyla rektörlük seçiminde resmi olmasa bile öğretim üyeleri toplanıyor ve bir oy verme işlemi yapılıyor. Bu oy verme içersinde en çok oyu alan namzet, rektör oluyor. Tıp Fakültesi'nin oy sayısı çok olduğu için hep Tıp Fakültesi'nden rektör oluyorlar. Ama rektörlükte de bir çekişme başladı. Cerrahpaşa'dan mı, Çapa'dan mı rektör olsun diye. Çünkü hangi taraftan rektör olursa kişi, o tarafa daha çok yatırım yapıyor. Bunun üzerine Cerrahpaşa ile Çapa Tıp Fakülteleri ayrıldı. O tarihte çok öğretim üyesi oldu diye ayrılan bu iki fakültenin şimdi her birindeki öğretim üyesi sayısı, o tarihtekinin iki mislidir. Onu da ayrıca dikkate alalım. Her neyse bu beni ilgilendirmedi çünkü ben çalışmama devam ediyorum.

— Ediyorsunuz ama sizce bu karar yerinde miydi değil miydi onu anlayamadım...

— Bu karar yerindedir. Ama fakülte içersinde öğretim üye sayısının artması önlenemedi. Bu YÖK bakımından çok ciddi bir sorun. Neden? Şimdi konuyu başka şekilde takdim edeceğim. Daha ileriki zamanlarda YÖK'ün çıkaracağı kanun şu maddeyi getirmişti: "Kimse kendi kadrosunda profesör olamaz." Bu şu demekti. Doçentleri kendi fakültelerinin dışında fakültelerde bir süre çalıştırmak, dolayısıyla öğretim üyesi yeterli olmayan fakültelerin eğitim seviyesini yükseltmek. Bu çok ciddi bir teklif ve fikirdir. Fakat yazık ki iyi tatbik edilmedi. Şöyle de diyebilirim. Profesör ihtiyacı olan fakülteye atanmış gibi görünen namzet kendi fakültesinde görevine devam etti ve sonra iki senesini doldurmuş gibi muamele gördü, profesör oldu.

— Burada bir oyun var. Öyle değil mi?
— Oyun aşikar. Ama oyun kötü oynandı. Bak, şayet iki sene hizmet konulacağına -ki bir nevi mecburi hizmettir bu, unvan kazanmak için- bir sömestr konsaydı inan bana o yaşımda ben bile giderdim.

— Gerçekten mi?
— Evet. Çünkü bir sömestr insanın kurduğu aile yuvasından üç ay ayrılması önemli değil, üç ayda bütün bilgisini ve tecrübesini bir başka fakültedeki öğrencilere aktarabilir. Ama bir insanı iki sene görevlendirirsen, bu iki senenin en az bir senesi boş gündür. Bu adamı başka bir şehirde yaşamaya mecbur ediyorsun. Oysaki düzenini mesela İstanbul'da kurmuş, sen onu evinden uzaklaşmasına, iki sene başka yerde yaşamasına zorunlu kılıyorsun. Bunu kabul etmediler. Kimileri istifa etti, kimileri hile yaptı. Ne demek bu? Kadrosunda çalıştı ama atanmış gibi göründü. Mesela İzmir'e, Edirne'ye atanmış gibi göründü ama gitmedi.

— Bu atamalarla doktorların düzeninin bozulduğu aşikar ama eşit eğitim imkânı bulamayanlar, kıyıda kalmışlar için bu durum aynı zamanda bir bilgi göçü, bir bilgi hareketi yaratmadı mı sizce?

— Eğitimde standardizasyonu, eğitimde eşitliği sağlayacaktı. Düşünüş şekli doğrudur. Uygulama yanlış yapıldı. Ben Cerrahpaşa'da ekibimle beraber çalışmaya aynı tempoda devam ettim. Şimdi diyebilirsin ki, "ya şimdiye kadar hep güzel güzel şeyler anlatıyorsun. Hep başarılı Minkari. Mizah dolu Minkari. Senin hiç üzüntülü günlerin olmadı mı?"

Unutulmaz bir olay

— Konuşurken kötü anılarınızın üzerinden atladığınızın farkındayım... Ama burada durmak gerekiyor galiba...
— Evet 1967'de ibret verici bir olay oldu. Asla unutmuyorum. Dört kişilik koğuşta, fukara koğuşunda yatan bir hastam vardı, genellikle buraya hastaları parasız yatırırız. Hangi hastaları? Eğitime katkısı olacak hastaları...

— Yani denek olarak kullanacaklarınızı?
— Evet çünkü ben onu derse çıkaracağım. O vaka üzerinde ders vereceğim. Sonra o vakayı ameliyat edeceğim. Asistanlara da böyle bir vakada cerrahın stratejisi nedir, onu göstereceğim. Bu eğitim için güzel bir yoldur. Bir erkek hastam vardı; yemek borusunun 1/3 orta kısmında kansinom, kanser yuvası vardı. Çok zor bir ameliyat yapacağız bu hastaya. Bu ameliyatı planladım ve yaptım. Şimdi ameliyatı doktor olmayanların anlayacağı şekilde anlatayım. Hastayı evvela sırtüstü yatırdık. Karnını açtım ve midesini serbestleştirdim. Yani mideyi besleyen damarları muhafaza ettim ve çevresindeki bağlantıları kestim ayırdım. Hiatüs denilen bir yer var, göğüs boşluğu ile karın boşluğu arasındaki geçit, onu genişlettim, ploroplasti yaptım; yani iki vagusu, yemek borusunun çevresindeki iki siniri keseceğim için plorun geçirgenliğini kolaylaştırmak için plor pileziğine plasti yaptım. Ploroplasti diyoruz ona. Karın içinde işim bitti ve karnı kapattım. Hastayı sol yanına çevirdim. Bu defa sağ tratokomi yaptım. Yani göğsünü sağ taraftan açtım. Göğüs boşluğunun içine girdim. Yemek borusunu serbestleştirdim. Urla beraber mideyi yukarıya

çektim. Şimdi azigos diye bir damar var. Bu hemen yemek borusunun üstünden, kenarından geçer. Onu ayırdım ve yemek borusunu ameliyat sahası içine aldım. Sonra mideyi üst ucundan kestim kapattım. Yemek borusunu azigosun kavsinin üstünden kestim ve kanserin bulunduğu parçayı çıkardım. Sonra mideyi yukarıya çektim. Yemek borusuyla mide arasında anastomoz yani ağızlaştırma yaptım. Böylece lokma geçtikten sonra yemek borusunu, göğsün içinde midenin içine düşecek. Sonra aşağıya inecek ve bağırsaklara karışacak. Ameliyat bitti. Şimdi mide şişerse, sağ akciğeri iter baskı altında tutar. Solunumu bozar. Şişmemesi için, burundan midenin içine tüp koydum.

— Öyle bir anlatıyorsunuz ki, sanki bir inşaat yapıyorsunuz, odalar açıyorsunuz ve o odalara girip çıkıyorsunuz.
— Evet, aynen öyle. Şimdi tekrar ediyorum. Burun deliğinden bir tüp soktuk, midenin içine kadar ucunu ittik. O tüpün dışarıdaki ucuyla aspirasyon yapılacak. Yani midenin içindeki hava ve su emilecek. Mide sönük tutulacak. Neden? Akciğere bastırmasın diye. Kendine yuva yapıncaya kadar da böyle kalacak mide.

— Yani hasta, midesi göğüs boşluğunun içinde yaşayacak?
— Evet. Midesi göğüs boşluğunun içinde yaşayacak. Şimdi bu hastalar ameliyattan hemen sonra göğüs de çok ağrı duyduklarından göğüslerini çok şişiremezler. Şişiremedikleri için, akciğer genişleyemez ve solunum yetersiz kalır. Bu nedenle burnunun öbür deliğinin içine bir başka sonda koyarız. O sondaya doğrudan oksijen veririz; yani havadaki oksijen kesafetini artıracak bir iş yapıyoruz. Ama oksijeni burnun arkasına doğru üflüyoruz ki hasta soluk aldığı zaman, az hava alsa bile çok oksijen alacağından ihtiyacı olan oksijeni temin edecektir, biz de bu sistemi kurduk ve hastayı yatağına aldık.

— Hasta hep öyle yaşayacak ama değil mi?

— Hayır, öyle yaşamayacak, üç gün sonra her şey düzelecek ve ağrı geçecek. İstediği gibi akciğerini şişirecek, sondalar da çıkacak. Çünkü midesindeki de 3-5 gün içinde kendisine ayrılmış bulunan yere yerleşecek, şekillenecek ve akciğerde onun etrafında şişecek.

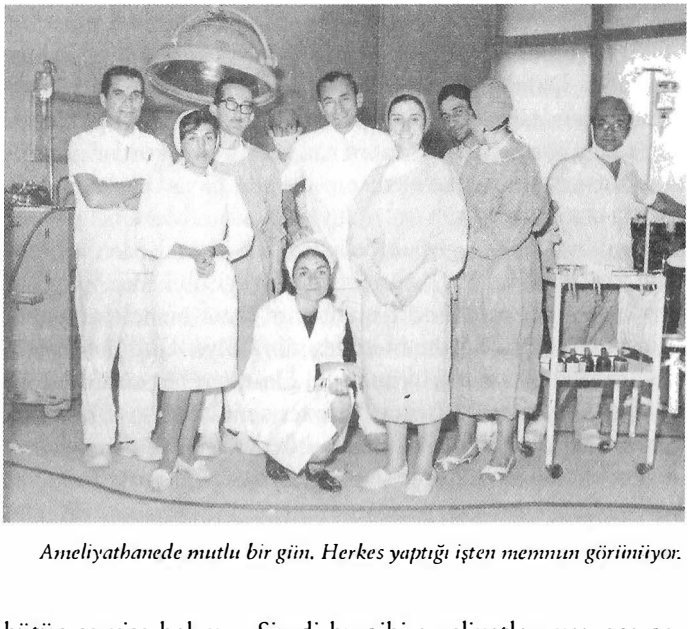
— Vücudun düzenine müdahale edip yeni bir sistemle yeni bir düzen kuruyorsunuz ve vücut da buna hemen alışıyor, çok ilginç...

— Evet. Ama biz de vücudu okşayarak bunu yapıyoruz. "Sen bunu kabul edersin değil mi sevgili vücut" diyoruz. Ben senin bünyenden hastalığı atacağım sana yeni bir sistem kuracağım. Bu sistem senin alışık olduğun sistemin çok dışında. Ama sen buna alışacaksın ve sen bununla yaşayacaksın diyorum vücuda, o da kabul ediyor. İşte biz o sistemi kurduk ve hastayı da yatağına aldık. Şimdi bu hastalar, yatağında yarı oturur pozisyonda dururlar. Hastanın burnunun bir deliğinde uzun bir tüp var. Görevli, o tüpten zaman zaman enjektörle havayı ve sıvıyı emer ve mideyi sönmüş halde tutmaya çalışır. Bu arada öbür borudan da burnun arkasına oksijen püskürtülür. Şimdi antrparantez, o sırada yoğun bakım odamız hâlâ yok ve ben bakıyorum hastaya. Bir de asistanım var, asistanım ikide birde gidiyor bakıyor. Ben de sık sık telefon edip hastanın durumunu soruyorum. Kalifiye personelimiz yok ve buna rağmen yokluk içinde bir şeyler yapıyoruz ve başarıyoruz. Hemşireler var ve çok iyi ama üç tane hemşirem yok ki, üçü sekiz saat çalışsın. Akşam vardiyası daima zayıf noktadır. O zaman hastabakıcılar bakardı hastalarımıza. Yalvarırdık, öğretirdik, onlar bizim için büyük özveriyle çalışırlardı.

Şeytanın aklına gelmeyen...

— Nöbetçi hemşireler yok muydu?

— Hayır. Üç tane hemşire kadromuz yok. Gündüzleri çalışıyor hemşire. Akşam da bir nöbetçi hemşire ya da hastabakıcı

Ameliyathanede mutlu bir gün. Herkes yaptığı işten memnun görünüyor.

bütün servise bakıyor. Şimdi bu gibi ameliyatları yapınca genellikle saat 5'e kadar, 6'ya kadar hastaneden çıkmazdım, muayenehaneme gitmezdim. Hastanın düzlüğe çıktığını görmeden ayrılmazdım.

— *Riskli bir durum tabii, ameliyat sonrası komplikasyonlar için emanet edecek bir teknik kadronun olmaması...*

— O zaman yoktu ama dediğim gibi feragatla çalışan insanlarımız vardı. O güne kadar da benzer ameliyatlı hastaları böyle yaşattık. Bu sözünü ettiğim hastayı saat 17.00 sularında son defa gördüm. Uyanmış, şuuru yerinde. Sistem çalışıyor, ateşi yok. Burnunun bir ucunda uzun tüp. Bir ucunda oksijen getiren kısa tüp var. Şunu da açıklayayım: O zaman merkezi oksijen sistemimiz yoktu. Ne demek merkezi? Şimdi hastanelerde bir merkezi oksijen deposu vardır, oksijen oradan odalara dağıtılır ve isteyen onu kullanır. O zaman sanayi boyu oksijen bombası hastanın yanına konurdu.

— *Bombası mı?*
— Evet, bomba; yani tüp. Sanayi boyu tüp oraya konur, ayarlanır. Dakikada şu kadar litre oksijen çıkacak şekilde onun yanında bir müşiri, göstergesi vardır. Hava oradan çıkar, suyun içinden geçer. Zaten gaz geçerken fokurdar geçtiğini görürsün, verdiğiniz oksijenin dışında havadan da istifade eder hasta. Oksijen tüp aracılığıyla hastanın burnuna gelir. O zaman hasta en çok göğsündeki ağrıdan şikâyet eder; ağrısını iğne yapar dindirirsin, solunumu daha iyi olur. Ben hastaneden ayrıldım. En çok dört saat sonra bana bir telefon geldi: "Hasta çok kötü durumda acele gelin" diye. Gittiğimde gördüğümü unutmam mümkün değil! Hastanın her tarafı şişmişti. Nasıl anlatayım. Koyunu keserler sonra ayağının kenarından bir delik açarlar, ordan hava üflerler, o hava derisiyle bedeni arasında yayılır, post şişer ya; aynen öyle sanki hastanın bedeninin içine hava püskürtülmüştü. Boynunda, yüzünde, göğsünde, vücudunun her tarafında hava habbeleri vardı.

— *Baloncuklar oluşmuş yani.*
— Evet, baloncuklar saç tellerini birbirine sürttüğün zaman nasıl ses meydana gelirse, elimle deriye bastırınca öyle ses geliyordu. Dehşet verici bir şeydi. Olay şöyle olmuş: Hastanın yanına konmuş tüp vardı ya, o tüpteki oksijen bitmiş. Şimdi tüpü değiştirmek lazım. Tüpü değiştiren hımbıl adam, tecrübesiz adam, hastanın burnuna uzanan tüple beraber, o oksijen tüpünü almış götürmüş, yenisini getirmiş. Bir başkası gelmiş oksijen tüpünü hastanın burnundaki tüpe eklemiş ve manometreyi açmış. Şimdi gelen hava bu tüp aracılığıyla doğrudan midenin içine gidiyor, mideyi şişiriyor. Mideyle yemek borusu arasındaki dikişler patlıyor. Mediastenin içi hava doluyor. Hava mediastenden boyuna ve vücudun diğer taraflarına yayılıyor.

— *Mediasten dediğiniz?*
— İki akciğerin arasındaki boşluk... Ben bunu bir yerde yazmıştım. O yazının anteti şuydu: "Şeytanın bile aklına gelmez-

di." Evet maalesef şeytanın aklına gelmeyen şey, eğitimsiz bir personelin işgüzarlığı yüzünden başımıza geldi: Adam o tüpü yanlış yere taktı ve biz bu hastayı kaybettik. Şimdi tabii denebilir ki, bu ilkel organizasyona rağmen niye cesaret ettin de bu ameliyatı yaptın? Çünkü bundan evvel de birçok defa benzer ameliyatları yaptım ve onlar sayesinde hastaları kurtardık. Peki böyle bir komplikasyon başka bir yerde oldu mu? Evet oldu. Amerika Birleşik Devletleri'nde New York'da Sweet adında bir cerrahın vakasında da benzer komplikasyon oldu ve hasta öldü. Şimdi yine diyebilirsin ki, organizasyonun çok iyi olduğu yerlerde benzer hatalar olmaz. Ben de derim ki olur. Örnek vereyim sana: 1967'de NASA'da Cape Kennedy Uzay Üssü'nden Apollo adındaki uzay mekiği göğe gönderildi ve beş dakika sonra gemi havada infilak etti. Neden? Çünkü gaz kaçağı vardı. Peki NASA'dan daha öteye organizasyon yapan ve çalışmayı kontrol eden bir müessese var mı? Yok. Ama aksilik gelmeye karar verirse, bazen önlenemiyor işte.

— Her bilimsel şey yanılma ya da ihmal payını içerir diyorsunuz?
— Yani diyorum ki çok iyi organize bir yoğun bakım ünitesinde bile bazı vakalarda benzer hatalar yaşanıyor.

— Peki bu durumu hasta yakınlarına nasıl açıkladınız?
— "Elimizden gelen her şeyi yaptık ama hastanızı kurtaramadık" dedik. Tabii bu sorunun altında şayet şuurlu bir direnç olsaydı ve bu nedenle bizi mahkemeye verselerdi, güç anlar yaşardık. Ama zincirin hangi halkasında yaşardık, onu hâkim tayin edecek. Çünkü bir zincirin çekme gücü en zayıf halkasıyla ölçülür. Bütün halkalar güzeldir. Bütün halkalar kuvvetlidir, sağlamdır. Ama bir halka zayıfsa zincir oradan kopar.

—Peki bu durum sizde bir başarısızlık hissi doğurdu mu? İlk kaybettiğiniz hasta mıydı, daha önce de buna benzer şeyler yaşamış mıydınız?

— Evet, ama ister cerrahi de, ister öteki mesleklerde olsun başarıya tırmanmanın yolu hatayı ikinci defa yapmamaktır. Hata yapmamak iyi şeydir. Ama çok dikkat de etsen bazen sana doğrudan bağlı olmadan hata doğuyor. O hatayı tekrarlamamak da meziyettir. Cerrahi bir ekip çalışmasıdır. Biz ameliyata girdiğimizde hastayı uyutan doktor arkadaş ve bana yardım eden asistanlar, hemşire hep beraber çalışırız. Bunun hangi kademesinde bir hata olursa, o mutlaka hastaya yansır. Ben asistanlarıma her zaman derim ki, "Ben ameliyathaneden çıktıktan sonra ceketimi tutmadınız diye hiçbirinize sitem etmedim. Ama burada masanın üstünde Tanrı'nın yarattığı en mükemmel canlıyı ameliyat ediyoruz. O bize inandığı için teklifimizi kabul etti, uyutuldu, şuuruna sahip değil. Biz onun bedeninin içinde organların yerini değiştiriyoruz. Burada hiçbir hataya izin yok. Hiçbir laubaliliğe de izin yok" derdim ve öyle çalışırdık. Ama ameliyathaneden çıktıktan sonra o Tarık gider başka Tarık gelirdi. Zaten benim adım "gündüz insan, gece kurt" idi.

"Elimde olsa helal ederdim!"

— Hep aynı asistanlarla mı çalıştınız; yoksa değişiyor muydu? Sonradan çok ünlenmiş asistanlarınız var mı?
— Ben asistanlarımı değiştirmemeye çaba sarf ettim. Bazılarıyla üç sene, beş sene, on sene çalıştık beraber.

— Kimlerdi onlar?
— Şimdi profesör oldular: Yılmaz Kafadar, Sadık Perek, Tarık Akça, Ceyhun Önal, Haluk Saner, Ahmet Akbal, Ümit Balcısoy son haleflerim. Dışarıda da ameliyat yaparken, aynı ekiple yapardım. Hamdi Hacıbedel, İsmail Süleymanoğlu gibi... Çünkü bu bir uyum işidir. Şayet uyum içinde çalışırsan bir sonraki hamleyi o bilir ve elini ona göre uzatır.

— Ameliyat sırasındaki otoritenize alışmış bir ekip gerekiyordu tabii

— Evet,ameliyatta otoriter bir adamdım. Bak ne hatırladım şimdi: Aydın Boysan ile ben Hulki Cevizoğlu'nun programına çıktık, hem de iki program yaptık. Çok da güzel programlardı. Orada ameliyattaki çalışmamı tarif ederken: "Ben ameliyathanede çalışırken ilahi bir gücün beni gözetlediğini hissederim ve ona layık olacak şekilde çalışırım" demiştim. Nerden nereye. Programın sonlarına doğru bir din adamı telefon etti: "Gözüm yaşardı, sizi çok sevdim doktor bey. Ameliyathanede çalışırken ilahi bir gücün sizi gözetlediğini söylediniz. Ona layık olmaya çalıştığınızı söylediniz, çok hislendim. Ama deminki konuşmalardan anladığım kadarıyla siz biraz içkiyi de seviyorsunuz galiba. Bizim dinimiz de içki haramdır, ama herhalde onu da kendinize yakıştırıyorsundur. Elimde olsa size helal ederdim" dedi... O zaman Hulki Cevizoğlu araya girdi: "Oh fetvayı da aldınız, bundan sonra kurtardınız paçayı" demişti.

— *Çok hoş!*
— Evet efendim, şimdi tarih 1968. Ben yine gazetelerdeyim. Bu defa manşet şöyle. Dr. Minkari, adamı ikiye böldü!

Minkari, adamı ikiye böldü!

— *Ne?*
— Evet, 60 yaşında bir hasta gelmişti Hacı Davut adında. Sakrum kemiğinin ön tarafında sarkom gelişmişti.

— *Yani.*
— Vücudun en arka tarafında kuyruk sokumunun üstündeki kemiğin adı sakrum. Burada habis tümörü vardı ve çok ağrı yapıyordu. Kendisinin kurtarılmasını istiyordu. Yani bu kurtarılma sözü ağrısız yaşamak anlamına geliyordu. Şimdi önemli bir not vereceğim. Amerika Birleşik Devletleri'nde Charles Kennedy adında bir meslektaş böyle bir hastayı ameliyat etmişti. Adamın vücudu yatay planda göbeğinin altından kesilmişti.

— Bütün bağlar koptu, ikiye ayrıldı yani?

— Evet, evet. Üst yarı ve alt yarı. Düşünebiliyor musun maniplasyon bakımından cerrahı bile dehşete sürükleyen bir ameliyat şeklidir. Ben de bunu yapacaktım ve hasta bunu kabul etti.

— Siz anlattınız mı peki detaylarını, seni ikiye böleceğim diye?

— Evet. Tümörlü dokuyu tek başına çıkarmam mümkün değil. Ancak göbeğinin altından yatay planda, kesi yapabilirsem bunu çıkarabilirim dedim. Ne yaptık? Her iki üreter, yani böbrekden gelen iki kanalı, kalın bağırsağın içine bağladık. Kalın bağırsağı tek ağız olarak karnın kenarına bağladım. Tek ağızlı bir deşarj mekanizması kurdum hastaya. Yani aynı torbayla hem idrar hem gaita boşalmasını kontrol altına aldık.

— Böyle bir ameliyat daha önce yapılmamıştı tabii Türkiye'de?

BUGÜN 8 SAYFA 25 KURUŞ

Milliyet
Halk Gazetesi

Vücudunun yarısı kesilen adam, dün jimnastik yaptı

Sağlık durumu iyi olan Davut Dilber, kendisini karyolasının üzerindeki irapeze birkaç defa çekti

VÜCUDUNUN YARISI

Vücudu göbeğin altından kesilen adamın haberi gazetere manşet oldu.

İhsan Ünlüer'in çizgisiyle: "Ya taksim ya ölüm!" Ünlüer, o dönemlerde Kıbrıs için söylenen ünlü sloganı kullanarak espri yapmış.

— Hayır. Ama bir sorun var. Yine Amerika Birleşik Devletleri'nde ameliyat edilmiş bir hasta için, çok iyi rehabilitasyon yapılmış. Hayata intibak etmiş adam, ona da bir görev vermişlerdi. Dört yol ağzında kuleler vardı. Trafik ne taraftan çok geliyorsa biri düğmeye basıyor, kırmızı ışığı yakıyordu ya da yeşile basıyor, yol veriyordu. İşte bu şekilde ameliyat edilmiş bir adam rehabilite edilmiş. Böyle kulelerden bir tanesinin içine oturtulmuş. Adam görev yapıyor. Yani yaşıyor ve hayatından memnun olduğunu beyan ediyor. Büyük ihtimalle bunun etkisi altında kalarak biz de bu adamı ameliyat edebiliriz ve sonra da yeterli rehabilitasyonu sağlarsak Amerika'daki adam gibi yaşatabiliriz diye düşündük ve hastayı ikna ettik. 16 Ağustos 1968'de ameliyatını yaptık.

— Daha önce de teknik yetersizlikler ve yeterli eğitim almamış kadro yüzünden bir hastanızı kaybetmiş, hazin bir deneyim yaşamıştınız. Böyle büyük bir ameliyata kalkışırken korkmadınız mı?

— Şimdi bir dakika. Bir tanesini kaybettik ama en az yüz tanesini de yaşattık o hastaların.

"Ya taksim ya ölüm!"

— Demek istediğim böyle büyük bir ameliyata soyunmak için teknik kadronun da Amerika'daki gibi yeterli olması lazım değil mi?..
— Teknik kadroyu ben yaratacağım. İşi ben yapacağım.

— Alt kadrodan bahsediyorum.
— Hayır. Alt kadromun görevi bunu tut derim tutar. Bırak derim bırakır.

— Rehabilitasyon aşamasındakini soruyorum...
— Rehabilitasyon ayrı bir konu idi ve biz bu hastayı ameliyat ettik ve yine yer yerinden oynadı. Gazeteler yazıyor: "Ameliyatla ikiye bölünen adam yaşıyor" "Bir hastanın vücudunun yarısı alındı" "Bir adam ameliyatla, göbeğinin altından ikiye ayrıldı" "Yarım adam hayatından memnun." Böyle haberler çıkıyor işte. Ameliyattan sonraki dördüncü haftada hasta uyum sağladı, bizimle beraber mutluydu. Jimnastik yapıyordu. Nasıl yapıyordu? Karyolanın baş tarafına asılı bir çengel vardı, ⊥ şeklinde. Oradan bir trapez sarkıyordu onu tutup yukarıya doğru kendisini çekiyor yani üst adalelerini kullanabiliyordu ve çevresiyle de iyi ilişkiler içindeydi. O sırada çekilen bütün fotoğraflar onu mutlu gösteriyordu, bizimle de arası çok iyiydi. O sırada İhsan Ünlüer olağanüstü güzel bir karikatürle olayı süsledi. Bir tabir vardı "Ya taksim ya ölüm" deniliyordu. Onu kullanarak bir karikatür yaptı ve bana gönderdi. Ameliyat masasının üstünden adamın alt yarısı sıyrılmış, ameliyathaneden kaçıyor. Güzel bir karikatürdü. Fakat altı ya da yedinci haftada hasta birden kapandı. Nasıl kapandı. Köyünden gelen arkadaşlarından biri ona, "Hacı Davut sen bu halde nasıl abdest alacaksın" demiş ve o günden sonra Davut bize küstü. Her türlü yakınlığı ve bakımı reddetti, maalesef onu sekizinci hafta sonunda kaybettik. Ama geriye dönüp bu vakayı kendi kendime değerlendirdiğimde hâlâ dehşet duya-

rım. Yaptığım iş bir Frankeştayn cerrahisi idi. Bana deseler ki, geçmişte yaptığın ameliyatlardan hangisini tekrar yapmak istemezsin? İlk söyleyeceğim ameliyat budur. Hemikorporaktomi. Bu bedenin ikiye ayrılması ameliyatını yaptığıma bin pişmanım. Bir daha da yapmayacağımı çok kez tekrarladım.

— Şimdi olsa bu kadar riskli bir kararı bir daha vermezsiniz yani!

— Yapmam. Çünkü yarattığım şey bir canavardı. Kendine yetmedi. Mutlu olmadı. Mutlu olmayacaksa bir insan niye bu ameliyatı yapayım. Başlangıçta onu ümitlendirdik. Ağrın geçecek, rahat edeceksin, rahat yaşayacaksın biz sana yardım edeceğiz dedik. Belki hastanede bir iş bulacaktım ona ben. Tekerlekli sandalyede gezdirecektim. Ben de yarattığım bu canavarla sanki iftihar edecektim, ama olmadı yani ne diyeceğimi bilmiyorum. Yaşamı uzun sürseydi ben ona hep arkadaşlık edebilecek miydim onu da bilmiyorum. Ama bak bir şey biliyorum. Genç cerrahtan kork çünkü her şeyi ameliyatla tedavi etmeye kalkar; yaşlı cerrahtan çekin çünkü her şeyi ameliyatsız tedavi etmeye kalkar; ama yeterince deneyim kazanmış orta yaşlı cerrah en iyisidir. Demek ki ben burada bardağı taşırmışım. Geriye dönüp baktığımda o yaptığım işten hâlâ üzüntü duyuyorum, keşke yapmasaydım diyorum.

— Aşırı hırsınıza yenildiğinizi mi düşünüyorsunuz?

— Bu cerrahi hezeyan olabilir. Meslek hırsı evet. Tipik bir delirium bu. Yani her mesleğin bir safhasında benzer şey yaşanabilir. Napolyon Rusya'ya gitti. Çılgın olduğunu belli etti. Napolyon'un Rusya seferi tam bir çılgınlıktır. Oysaki, gitmeseydi Avrupa'nın en büyük imparatoru olacaktı. Sonuçta biz mutlu edemedik Davut'u. Elbette Davut kabul ettiği için yaptık biz o ameliyatı! Ama sanıyorum arkadaşının sorusu, hiç hesaba katmadığımız bir şeyi aydınlığa çıkardı: "Sen bu halde nasıl abdest alacaksın?"

TÜRKİYE TÜRKLERİNDİR

Cumartesi
17
AĞUSTOS 1968

Hü

Türkiye'de ilk defa yapılan
bir ameliyatla belden aşağısı alınan

YARIM ADAM
HAYATINDAN
MEMNUN

Vücudunun yarısı kesildikten sonra hiçbir ilâçla dinmeyen ağrılardan kurtuldu ve nihayet rahat bir gece geçirerek uyudu

TÜRKİYE'de ilk defa yapılan bir ampütasyon gübeğinden aşağısı alınıp, Cerrahpaşa Hastanesinin İthaeatanımda muhafaza edilen 99 yaşındaki Ordulu Davut Dilber, (Hacı Davut) önceki ge-

FARİK MİNKARİ

Hürriyet *gazetesi habere birinci sayfada yer verdi.*

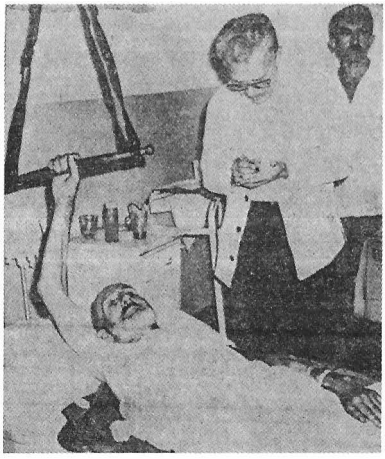
— *Onu siz de hesaba katamazdınız ama?*
— Ben sadece yaşamasını düşündüm. Dini yönden olayın bu seviyeye çıkacağını aklıma bile getirmedim. Ama arkadaşı ona bu soruyu sorunca sanırım çöktü, dışlandı ve fasit dairenin içine girdi, hepimize küstü.

— *Böyle bir ameliyata kalkışmanızda takip ettiğiniz yayınlar da etkili değil mi? Amerikalı doktor şunu yapmış, Amerika'daki hastanede şu olmuş gibi, kamçılıyordu muydu bu haberler sizi.*
— Doğru. Belki de ilk defa Türkiye'de yapıldı; Avrupa'da da yapılmadı bu ameliyat. Amerika'da yapıldı. Bu bir mesleki açlık gibi geliyor bana. Sene 1968 olduğuna göre ben 43 yaşındayım, hırsımı belki de frenleyemedim diyeceğim. Belki 55 yaşında olsaydım bunu yapmazdım.

— *Demin söylediğiniz genç ve yaşlı cerrah katagorisinin tam ortasındaydınız.*

— Evet, evet. Gençtim ve o çılgınlığı yaptım. Derken efendim, sene 1971 Tarık yine gazetelerde. Ama bu defa çok sevinçli bir haberle: Tam altı gün ızdırap içinde kıvranan genç kızı 15 dakikada iyileştirdi. Kim o? Minkari... Aslan cerrah!..

— *Aslan Cerrah Minkari'nin vakası bu kez neydi?*
— Beline iğne saplanmış bir kızı ameliyat etmişler fakat iğneyi bulamamışlar, çok ağrı yapıyormuş. Ama ben kolaycacık buldum. Çünkü çok güzel işaretlemiştim, 15 dakikada iğneyi çıkardık, kız da mutlu oldu, ben de mutlu oldum. Ama demin dediğim gibi her zaman her insanı mutlu edemedim. Efendim, geldik 1974'e! Malum Kıbrıs Barış Harekâtı başladı. Ordunun bana ihtiyacı doğmuş olmalı ki, beni tekrar askere aldılar. Görev yerim Babaeski Sofu Halil, dört yüz yataklı, çadırlı hastane! Trakya tarafında Babaeski'de Sofu Halil denilen yerde açık araziye kurulmuş, yüz kadar çadırın bulunduğu yerde beni göreve atadılar. Burada benim görevim ne dedim? Cephede yaralanıp gelen askerlere, yaralılara hizmet edeceksin, dediler. Yani ilk yardım mı yapacağım? Evet ilk yardım yapacaksın dediler, çok gücendim doğrusunu istersen. Profesör olduğum için sanmıştım ki, son yardımı yapacak yere geldim.

Belinden yarısı kesilmiş hasta yatağında günlerce jimnastik yaptı.

Bu arada çok ilginç bir şey oldu. Ben orada çadırda yatıp kalkıyorum. Bir gün ordu kumandanı geldi; düdükler çalındı, hepimiz sıraya girdik. Doğan Özgöçmen çok zarif bir insandı. Büyük rütbeden başladı, küçük rütbeye doğru herkesin elini sıkıyor ve o kişiyle bir iki dakika konuşuyordu. Sıra bana geldi. "Ben Teğmen Tarık Minkari, cerrah" der demez. "İlahi hocam, senin burada işin ne" diye sarıldı bana. Neden sarıldı? Çünkü onun çok yakın bir arkadaşı vardı. Orgeneral Orhan Yiğit Paşa, onu ameliyat etmiştim, o münasebetle tanışmıştım. Beni ilk yardım sırasında görünce şaşırdı ve kucakladı, hissiyatını dile getirdi. "Hocam burada senin yetiştirdiğin öğrenciler hizmet görmeli, senin yerin Gümüşsuyu Asker Hastanesi" dedi. Ben çok coştum ama içimden, ona belli etmedim. Herhalde dedim yakında oraya beni atarlar. Kumandanla hakkımda konuştular bir süre. Sonra Doğan Özgöçmen Paşa helikoptere bindi gitti. Ertesi gün ben Çorlu Asker Hastanesi'ne atandım ve orada görevime başladım.

AZETE

Tam 6 gün ıstırap içinde kıvranan genç kızın ikinci ameliyatı 15 dakika sürdü

Vücudunda dikiş iğnesi kaybolan genç kız acıdan kıvranıp duruyor

Sıkıntı içindeki hastaların mutluluğu da gazetelere yansıdı...

— 49 yaşınızdasınız bu arada.
— Evet, limitteyim ama beni Çorlu Asker Hastanesi'ne atadılar diye çok sevindim. Derli toplu bir yerde yatıp kalkacağım artık.

— Eşinizde taşındı mı Çorlu'ya?
— Hayır. O Kumburgaz'daydı, yazları oraya giderdik...

— Ama bu arada tüm düzeniniz bozuldu, muayenehane kaldı, her şey kaldı
— Evet, evet. Ayseli de arabaya binip arkadaşlarımla beraber beni ziyarete geliyordu. Ben Çorlu Asker Hastanesi'ne geldim ama aklım Gümüşsuyu'nda. Bir akşamüstü bir ambulans geldi hastaneye, beni aradılar ve ambulanstaki hastayı görmem emredildi, gittim, baktım. Bir asker kasığından vurulmuştu. Olayı sordum. Arkadaşı tüfeğini temizlerken namluda mermi varmış, eli tetiğe çarpmış ve ateş almış silah. O mermi arter femorali parçalamış. Şimdi ne demek, arter femoral? Vücuttan bacağa giden büyük arterin adı. Bütün bacağı o besler.

— Ana damar yani?
— Ana damar. Şimdi tam kasık seviyesinden de kurşun girmiş çıkmış. Damarı parçalamış. Oradaki cerrah arkadaş, bu damarın üstünü ve altını bağlamış ve hastanın kan kaybederek ölmesini önlemiş. Ama böyle kalırsa o bacak kurur, kangren olur. Ben hastayı muayene ettim, tesbitimi yaptım. Başhekime durumu arz ettim ve bu arada sordum, kaç saat evvel oldu bu iş? Onlar da altı saat oldu damar bağlanalı dediler... Peki bu hasta buradan nereye götürülecek? Haydarpaşa Asker Hastanesi'ne götürülecek. Ne kadar zamanda oraya gidebilirsiniz? Aşağı yukarı altı saati bulur. O zaman başhekime: "Damarın bağlı kalma süresi on iki saati geçiyor. Şayet yola devam ederse bir süre sonra orada damara anostomoz yapsa-

lar da, bacağın kurtulma şansı çok azalır. Belki de kurtulmaz ve bu bacak kesilir, izin verirseniz biz burada deneyelim ve bu anostomozu yapalım" dedim.

— *Anostomoz ne demek?*
— Damarın üst ucunu, damarın alt ucuna ağızlaştırmak. Başhekim emretti "tamam bunu yapınız" dedi, biz de hastayı ameliyathaneye götürdük. O iki damarı buldum, bağları çıkardım, uçları kestim, yeterince mobilize ettim ve damarları uçuca diktim ve bacak kurtuldu. İki gün sonra akşam bir hasta daha getirdiler. Yine silah temizlerken eli tetiğe değmiş kurşun arkadaşının karnına girmiş çıkmış. Hasta çok soluktu, çok kansızdı, karnı ağrıyordu. O hastayı muayene etmemi emretti başhekim. Muayene ettim ve "Bu bir dalak rukturüdür" dedim. Yani dalak parçalanmıştı. Hastanın iç kanaması vardı. "Acele ameliyat edilmesi gerekir" dedim. "Ameliyat ediniz" dedi. Hastayı ameliyat ettik. Parçalanmış dalağını çıkardık, o da kurtuldu. Ben bu iki başarılı ameliyattan sonra, şımardım, gittim başhekime selam çaktım: "Efendim benim Gümüşsuyu Askeri Hastanesi'ne gönderilmem söz konusuydu, o ne oldu" dedim. O da elini masaya vurarak: "Ben burada durdukça sen hiçbir yere gidemezsin, sen bize lazımsın" dedi.

— *İnsan üzülsün mü sevinsin mi bilemez; ne kadar kaldınız orada?*
— Kırk beş gün. O zaman içinde daha birçok başarılı ameliyatlar yaptık.

— *O kırk beş günlük askerlikten sonra Cerrahpaşa'ya geri döndünüz.*
— Evet, efendim geri döndüm.

— *Sizinle birlikte birçok profesör de gitmişti herhalde, onlar da döndüler mi?*
— Evet, başka profesörler de doçentler de askere alındı. Sonra ben bir araştırdım ki; Sarayburnu Askeri Hastanesi'nden

teğmen rütbesiyle terhis olmama rağmen o tarihten sonra seferberlik defterine hiçbir işlem girmemiş, yani benim üniversitede çalıştığıma, üniiversite profesörü olduğuma dair hiçbir kayıt askerlik şubesindeki deftere işlenmemiş. Bu yüzden ben hâlâ teğmen cerrah olarak görünmekteyim ve haliyle göreve davet edildim. Derken efendim sene oldu, 1976. Bu benim için bir kilometre taşı. Çünkü 1976'da dönemin Sayın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk Beyefendi hastalandı ve bu nedenle beni köşke davet ettiler.

"Artist ajanı mısın abi?"

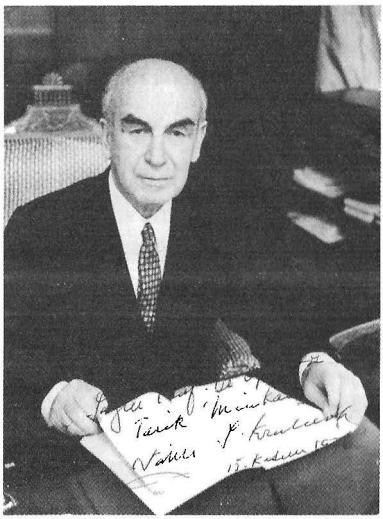
— *Hastalığı neydi Korutürk'ün?*
— Prof. Süleyman Dirvana ve Prof. Faruk Or ile birlikte İstanbul'dan, Ankara'ya gittik. Gülhane'de Sayın Cumhurbaşkanı'nı muayene ettik. Dr. Necati Kölan ile birlikte. O da Gülhane'nin cerrahıydı. Genel Sekreter Büyükelçi Fuat Bayramoğlu'nun bir mesajıyla, ki biz bunu 8 Kasım 1976'da almıştık. 14 Kasım 1976'da konsultasyon heyeti, Ankara'ya davet edildi. Prof. Dr. Süleyman Dirvana, Prof. Dr. Tarık Minkari, Prof. Dr. Necati Kölan, Prof. Dr. Muzaffer Erman, Dr. Amiral Ali Işığığür, Dr. İlhan Uğurtaş ve bir de Faruk Or'un bizimle beraber olduğunu hatırlıyorum. Konsultasyon sonrasında safra kesesindeki iltihap ve taşlar nedeniyle Sayın Cumhurbaşkanı'nın ameliyat edilmesine karar verdik. Ameliyat Gülhane Tıp Fakültesi'nde yapıldı. İki gün daha Ankara'da kaldık ve Sayın Cumhurbaşkanı'nın sağlığını iyi gördükten sonra, izin istedik. İstanbul'a döndük. Sayın Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk süratle iyileşti. Sonra büyük bir nezaket ve zerafetle bizi Çankaya'da köşke davet etti. Bu davetinin tarihini çok iyi hatırlıyorum. 18 Ocak 1977. Hava kötü olduğu için uçakla gideriz, otelde kalırız diye düşündüm. Ayseli'yi aldım. Ayrıca, Faruk Or ve hanımı Ümran da bize katıldı. Mevsim kış. Gün kısa, hava soğuk. Sheraton Otel'de kalıyoruz. Ama resepsiyon saat 18'de başlayacağı için 17'de otelden çıkmaya karar verdik.

Lobide otururken komiye bize bir araba bulmasını söyledim. Arabanın hazır olduğu söylenince hep beraber dışarı çıktık. Taksi bizi bekliyordu. Ayseli, Ümran ve Faruk arkaya oturdular. Ben öne oturdum. Adama köşke dedim. Adam gaza bastı. Biz şimdi Kızılay istikametinde gidiyoruz. Birinci sapak, ikinci sapak, üçüncü sapağa geldik adam hâlâ gidiyor. Şoföre: "Bizi nereye götürüyorsun efendi" dedim. "Köşke götürüyorum" dedi. "Hangi köşke götürüyorsun" dedim. "Sizi Gölbaşı Köşk Gazinosu'na götürüyorum" dedi. "Oğlum niye sen bizi Köşk Gazinosu'na götürüyorsun" dedim. "Abi sen artist ajanı değil misin, bak hanımlar takmış takıştırmış, düşündüm ki sen hanımları erken götürüyorsun köşke. Herhalde sahneye çıkacaksınız, ses provası yapacaksınız, onun için erken gidiyorsunuz diye düşündüm" dedi. "Oğlum sen bu kanaate nereden vardın" dedim. "Ben seni tanıyorum, sen artist ajanısın" deyip duruyor adam: "Ben doktorum, Köşk Gazinosu'na gitmiyorum. Çankaya'daki köşke gidiyorum" dedim. "Emredersin abi, öyleyse hemen dönelim" dedi. Döndük kapının önüne geldik. Bir deniz subayı bizi selamladı, arkasından bir polis selamladı, sonra yolu açtılar, yolda giderken bir polis daha selamladı. Köşkün önüne geldik ve bir polis de kapımızı açtı. O zaman taksimetre yoktu, şoföre "Borcum ne kadar dedim. Bunu söylerken de arabadan çıkmak üzereydim. O da direksiyonu bıraktı, benim tarafıma geldi. Benim elimi tuttu, birkaç defa öptü. "Niye elimi öpüyorsun evlat" dedim. "Abi, sen bilmiyorsun bu aynasızlar var ya, dışarıda ne zaman beni görseler ceza yazarlar. Halbuki biz köşke girdiğimizden beri, üç defa arabama selam çaktılar. Sayende şimdi ben çok ünlü oldum. Şimdi işi de bırakacağım. Mahalle de kahveye gideceğim. Arkadaşlara anlatacağım beni polisler selamladı diyeceğim, sen ne zaman istersen söyle geleyim seni alayım" dedi. "Gevezeliği bırak da borcumu söyle" dedim. "Borcun yok abi, helal olsun bendensin, ben Ankara'da bulunduğum müddetçe senin emrindeyim" dedi. Adama güçbela parasını verdik gönderdik.

— Bu tip şoförlerin sizi bulması da tesadüf olmasa gerek, peki köşkün içinde neler yaşandı?

— O süper bir gündü. Sayın Cumhurbaşkanı, büyük bir nezaketle bizimle uzun süre ayakta konuştu. Büyükelçi Fuat Bayramoğlu ile beraber. Sayın Cumhurbaşkanı mesleğimle ilgili bazı sorular sordu ve büyük bir nezaketle dinledi. Güzel bir geceydi, İstanbul'a döndüğümüz zaman da onun çok mültefit bir mektubunu aldım. Şöyle diyor: "*Sayın Prof. Dr. Tarık Minkari, bilgili ve üstün yetenekli doktorlarımızın gerekli gördükleri ve başarıyla uyguladıkları ameliyat sonunda Tanrı'ya şükürler olsun sağlığıma kavuşmuş bulunmaktayım. Hastalığımın teşhis ve tedavisine katılmış bir doktor olarak sizi, her zaman takdir ve şükranla anacağım. Bu münasebetle mesleğinizde daima başarılı, aile hayatınızda her zaman mutlu olmanızı dilerim. Fahri Korutürk. Cumhurbaşkanı.*" Ve güzel bir resim gönderdi. O resmi de sizinle paylaşacağım.

— Devlet adamlarının ameliyatı için profesörler neye göre seçiliyor? Belli bir prosedür var mı yoksa mesleki ününe göre mi belirleniyor?

6. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün gönderdiği resim: "Sayın Prof. Dr. Operatör Tarık Minkari'ye Fahri Korutürk 15 Kasım 1976"

— Kendi danışmanı seçmiştir ya da belki kendisi de isim verir. Geldik 9 Kasım 1979'a. Arkadaşım Ziya Camcı bana: "Merter'de Keresteciler Sitesi'nde iyi şartlar altında arsalar satılıyor, gel sana bir tane arsa alalım" dedi. "Ne yapacağız arsayı" dedim. "Senin aklın ermez ama kendini hep böyle güçlü sanma, günün birinde emekli olacaksın. Şimdi o arsayı alırsak, oraya da bir depo yaparsak bu sana emekliliğinde gelir getirir, destek olur" dedi.

— Ne deposu olarak kullanacaksınız?
— İş deposu. Orası Keresteciler Sitesi ya, kiralanacak bir depo yaparız dedi. Bu benim aklıma yattı. Ben oradan bir arsa aldım. Sonra planı gereğince inşaata başladık. Üç kat müsaadesi vardı, üçüncü katın betonu dökülüyordu. İlk defa bir şey yaptırıyordum.

Ellerini kaldır, kıpırdama!

— İlk yatırımınız mıydı bu?
— Hayır, daha önce de kat almıştım ama ilk defa bir bina yaptırıyordum. Onun için bu beni çekiyordu. Son katının da betonu dökülürken, hadi gideyim şuna bir bakayım dedim. Cerrahpaşa'da işim bitti, kalktım gittim. Güzel hava, öğlen saat 12-13 arası. Ustabaşını gördüm, kalfayı gördüm, hal hatır sordum. Bir sıkıntınız var mı dedim. Her şey çok iyi gidiyor dediler, kalıplara baktım. Beton dökülüyordu onu seyrettim. Doğrusu içim açıldı, bu fani dünyada bir mekâna sahip olacağım hem de temelden itibaren yapılışını gördüğüm bir mekâna, benim malım olacak diye sevindim. Sonra arabama bindim eve dönüyorum. Yolun ortasında önüme üç adam çıktı. Elleriyle işaret ettiler yavaşlamam için, biri önümde durdu biri arabanın sağına, biri de soluna geçti. Soluma yaklaşan, benim kapımı açtı ve tabancasını çekti "Kıpırdama" dedi. Yüzüne baktım: "Ne istiyorsun" dedim. "Çok konuşma çık dışarı" dedi. Ben kontağı kapattım dışarıya çıktım. "Ellerini kaldır" dedi. Bir an acaba bu bir polis mi, beni kuşkulu gördü ve ara-

ma mı yapıyor diye düşündüm, böyle bir şey geçti işte aklımdan, adam üstümü aradı, sonra "Tamam işin bitti, yavaş, yavaş yürü sakın koşma" dedi. Anahtarım arabamın üstünde. Kendi benim yerine oturdu, arkadaşlarından biri arka koltuğa, öteki de, ön koltuğa oturdu ve marşa bastılar arabayı aldılar, gittiler. Biraz ötede bir pazaryeri vardı. Merter'in pazarı kurulmuştu. Bana en yakın olan köşede de bir balıkçı, balık satıyordu. Onun yanına kadar yürüdüm. Uzaktan olayı görmüş olmalı ki, "Hayrola ağabey ne oldu" dedi. "Arabamı gasp ettiler" dedim. "Gel peşlerinden gidelim" dedi. Ne yürekli adam ya. "Senin silahın var mı oğlum" dedim. "Yok." "Benim de yok ama onların silahı var... Peşlerinden gidip de ne yapacağız" dedim. "Belayı yeni savuşturduk, tetiği çekseydi ben yerde yatıyordum" dedim. "Haklısın ağabey, peki ne yapacaksın şimdi" dedi. "Karakol arıyorum" deyince "Karakol Tozkoparan'da" dedi. Biraz daha yürüdüm. Merter Sitesi'nin içine girdim. Bir eczaneye girdim, telefonunuzu kullanabilir miyim diye izin istedim. Emniyet'i haberdar ettim ki şu andan itibaren şu plakalı araba gasp edilmiştir. Soyguna ya da bir terör olayına katılırsa ben sorumlu değilim dedim. Tamam kaydı yaptık ama en yakın karakola gidin ve zabıt tutturun dedi. Ben de kalktım o Tozkoparan'daki karakola gittim. Durumu anlattım. Geçmiş olsun doktor bey dediler. Sonra ben bir başka arabaya bindim, evime döndüm. Olayı anlattım. Ayseli: "Şükret ki silahını ateşlememiş. Unutalım bu olayı" dedi. Ayseli unutalım dese de bu unutulacak gibi değil ben bunu yaşadım. Adam otuz, kırk santim önümde tabancasını çekmiş, göğsüme doğru tutuyordu ve eli tetikteydi. Nasıl unuturum.

— O dönem tabii sokak çatışmalarının çok yoğun oldığı bir dönem... Böyle şeyler çok sık yaşanıyordu.

— Evet, zaten Tozkoparan'daki memur zabıt tuttuktan sonra bana: "Şayet eyleme girerlerse arabayı bir yerde terk eder giderler. Yarın öbür gün buluruz. Ama salhaneye giderse, bütün motoru dağıtırlar hiçbir şey bulamayız" dedi. Ben evime geldim. Birkaç gün evimden çıkamadım. Her an evi-

me de gelirler korkusu içindeyim. Çünkü benim kim olduğumu bilmeden arabayı gasp ettilerse ve torpidodaki kâğıtlara bakıp benim kim olduğumu öğrenirlerse belki de niye adamı vurmadık deyip pişman olur eve gelirler. Böyle düşünürken Emniyet Amirliği'nden bir telefon geldi: "Birkaç adam yakaladık. Tarifinize uyuyor, hocam eve getirelim mi" dediler. "Ne diyorsun sen ya dedim. Ben onların yüzünü görmek istemiyorum, sen de üstelik eve getireceksin. Hayır istemiyorum, kesinlikle getirmeyin" dedim. "Peki öyleyse sen gel" dediler. "Nereye geleyim?" "Sirkeci'de Emniyet Amirliği'ne, Vakıf Han'da. Oraya gelin, yüzleştirelim bakın bakalım bunlar sizi soyan adamlar mı?" Ben onların yüzünü görmek istemiyorum desem de olmaz dediler, çaresiz gittim ama hâlâ "Allah aşkına bunlarla beni yüzleştirmeyin, başka bir usul bulun" diyorum. "Tamam Hocam" dedi memur, "Ben şimdi sana bir polis elbisesi giydireceğim, şu masaya oturtacağım" dedi. Salonda üç masa var. Bir tane tam karşıda, bir tane sağda, bir tane solda. Sağdaki masaya beni oturttular. Bir polis kıyafeti giydirdiler, bir de şapka verdiler. Soruşturmayı yapacak olan ortadaki masadaydı, ayağa kalktı ve çok yüksek sesle adamları içeri al dedi. Üç adam içeriye girdi. Komiser o kadar yüksek sesle konuşuyor ki içeriye girenler başka yere bakamıyor. Korkudan ya yere ya da onun suratına bakıyor. Ben yandan onlara bakıyorum. Komiser bir süre konuştuktan sonra bana baktı. Hani tanıdığın var mı diye; ben de işaret ettim. Hayır bunlar değil dedim. Onlar çıktılar. Ne olur bir daha beni buraya çağırmayın diye rica ettim eve döndüm.

— *Hırsızları bulamadınız yani peki arabanız ne oldu?*
— Bulunmadı. Demek ki o salhaneye gitti. Salhane de arabanın parçalandığı yer demek. Senin arabanı parçaladılar. Parça, parça satarlar. Bu araba artık bulunmaz dediler.

— *Bir bina sahibi olduğunuz sırada, bir arabadan oldunuz yani...*

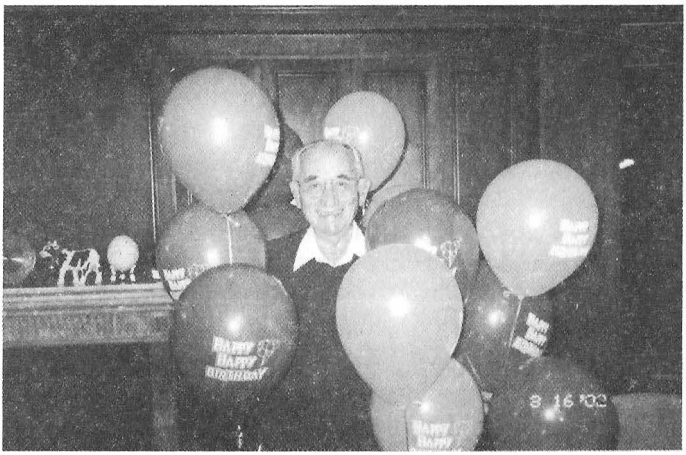
— Evet sevinirken, üzüntü böyle peş peşe geldi. Sonra bir daha da Merter'e gidemedim. Ne zamana kadar? O arazide canlanma başladı, birçok işyerleri yapıldı, bir gün bizimki de bitti, onu kiraya verdik. Kiracı hadi artık gel de malını, mülkünü gör dedi. Kalktım gittim ama, müthiş bir korku içersinde. Sonra orası çok değişti, şimdi tekstil merkezi oldu.

— *Hâlâ duruyor mu sizin binanız orada?*
— Evet, duruyor. Şimdi içinde muteber insanlar var. Hem tekstil üretiyorlar hem de bana kira ödüyorlar. Teşekkür ederım.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yakılmak İstiyorum

Ben yakılmak istiyorum. Çünkü toprak altında yatmak istemiyorum, böceklerin solucanların etimi yemesini istemiyorum, kokuşmak istemiyorum!

80. doğum gününde balonlarla birlikte Tarık Minkari.

— Bir ara bir vasiyetnameniz olduğunu söylemiştiniz ve anladığım kadarıyla bu vasiyetnamede doktorlara da büyük iş düşüyordu!

— Evet, insan yaşarken istediği ve muktedir olduğu şeyleri yapabiliyor. Ev alıyor, otomobil alıyor, yat alıyor, evleniyor, boşanıyor, çocuk yapıyor, din değiştiriyor hatta milliyetini değiştiriyor vs. Her şeyi yapıyor. Bu nedenle vasiyetname hazırlıyor ve o vasiyetnamede kime ne bırakacağını açık seçik ifade ediyor. Ama bütün bunları aklı başındayken yapıyor. Aklı başında olmadığı zaman yaptıkları hukuken geçerli değil. Herkes vasiyetname yapabilir ama bunu muhkem yapmak istiyorsan, noter aracılığıyla yaptırıyorsun, noter bunu yaparken, yaşını soruyor. Yaşı galiba 60-70'ten büyük olanlar içinde sağlık raporu istiyor. Akli melekesi yerindedir, diye. Ondan sonra kayıt yapıyor. Şimdi bazı haklar var ki bunları vaktinde kullanmak lazım. Reşit bir insana aklı başında ise sorarsın: "Size şu tedaviyi yapmak istiyorum, kabul ediyor musunuz?" O da evet ya da hayır der. Bu onun hakkıdır. Hayır derse, üstüne gidemezsin. Durumunu açıklarsın; şayet ameliyat olmazsan peritonit olacaksın ve üç dört gün sonra toksit tabloya gireceksin. Bağırsakların felç olacak, öleceksin dersin, buna rağmen hasta "Hayır ben ameliyat olmak istemiyorum" derse onu ameliyat edemezsin. Demek ki, iradi istek bu kadar muhkem. Ama bitkisel hayata girersen kimse bunu sana soramaz. O zaman hekimin ve ailenin esirisin. Onlar nasıl isterlerse ondan sonraki dönemde tedavin öyle sürer. Ama belki sen istemiyorsun; istemiyorsun ama bunu vaktinde deklare etmediğin için, hekim bilmez ve dolayısıyla kabul etmez.

— Ameliyatlardan önce bir kâğıt imzalatırlar ama, bunu kendi irademle kabul ediyorum diye...
— Evet. Tabii o imzaladığı kâğıdı kişinin çok iyi okuması lazım. Hadi sen şurayı imzala diyenlerin çoğu o yazının içeriğini bilmez. Ama bilmesinde fayda vardır. Çünkü hastaneye girerken bir sürü kâğıt imzalatırlar insana, ama ne olduğunu bilmez ve iş bir gün dava konusu olursa ben buna dikkat etmemiştim, okumadan imzaladım, der. Aslında hekimin hastasına hasta haklarını tek tek söylemesi, anlatması lazım. Tedavi ederken ya da ameliyata giderken.

Vasiyetimdir

— Türkiye'de hastaya haklarını okumak gibi bir uygulama hiçbir yerde olmuyor herhalde.
— Yapılması lazım. Bu hastanın hakkıdır.

— Siz yurtdışında buna şahit oldunuz mu?
— Evet, tabii. Yurtdışından geldi, Türkiye'ye. Yeni geldi bunlar. Ama şimdi ben diyorum ki, aklı başında olmadığı zaman, diyelim ki bitkisel hayattayken hekimlerin kendisine neleri yapıp yapmayacağını kişi daha önceden beyan etmelidir, yazmalıdır, ifade etmelidir, belge bırakmalıdır ya da ailesini uyarmalıdır.

— Şimdi bir dakika; böyle bir uygulama yaygınlaşsın mı istiyorsunuz yoksa öylesi bir durumda sizin kişisel olarak doktorlardan talebiniz mi bu?
— Ben şimdi yalnız kendim için konuşacağım, isteyen kabul eder. Böyle bir beyanname nasıl verilir; bir defa kişi bunu ancak aklı başındayken yapar. Ama ben hayatta şunu gördüm: Biz hasta ameliyat ediyoruz. Çok ciddi, çok tehlikeli ameliyatlar yapıyoruz. Adam ameliyata gitmeden ya da kişi bitkisel hayata girmeden önce kendisi için nelerin yapılmasına izin verdiğini veya nelerin yapılmasını istemediğini açık seçik yazmalı ve notere tasdik ettirilmelidir. Şimdi Türkiye'de bu çok zorluklar-

la karşılaşılan bir konu. Noter ben bunu tasdik etmem, yalnız imzanızı tasdik ederim diyor. O zaman kişinin aklı başında birkaç arkadaşına bunu vasiyet etmesi gerekir. Yani vasiyetnamemi size emanet ediyorum demesi gerekir. Ama aynı yaştaki insanlara bu vasiyetname verilmemeli. Ben denedim verdiklerimin birkaç tanesi benden evvel vefat etti. Onun için ben yaşımdan on yaş daha küçük doktorları seçiyorum ve en az on tanesine veriyorum. Aranırsa bulunsun diye.

— *Şu anda kimlerde var vasiyetnameniz?*
— İnandığım ve benimle beraber çalışmış, güvendiğim insanlarda var, Osmanoğlu Kliniği'ndeki meslektaşlarımda var. Şimdi bu vasiyetname kime verilmez? Kan akrabası olanlara verilmemeli.

— *Duygusal bağ yüzünden?.*
— Hem duygusal bağ hem de veraset meselesi çok ciddi iştir. İş ortağına da verilmemeli. İş ortağında da konu kötüye çekilebilir ya da para bağları can sıkıcı sonuçlar çıkarabilir. Aslında bütün sorun güvenilir, dengeli, soğukkanlı ve sevdiğin birkaç insanı bulmaktır. Vasiyetnamenin muhtevasına gelince; ben kendim için hazırladığım metni arz ediyorum efendim: "Bitkisel hayata girmiş isem bu tarz yaşamak benim için değer taşımadığı için, ölümüme izin verilmesini istiyorum. Bu nedenle; burnumdan beslenmeyi, damarlardan sulandırmayı, yapay alet yardımıyla solumayı reddediyorum." Bakın dikkatinizi çekiyorum. Burada ben destek tedavinin kesilmesini istiyorum. Doktora ilacı iki misli yap demiyorum. Çünkü o ötenaziye girer.

— *Ama tedavi etme diyorsunuz?*
— Tedavi etme diyorum, evet.

— *Yani kaderime bırak!*
— Evet. Bitkisel hayata ya da sürekli komaya girersem her türlü destek tedavinin kesilmesini istiyorum.

— Destek tedavi zaten istemiyorsunuz ki, olmadığına göre nasıl kesilecek?

— Destek tedavi devamlı yapılır. Sen istersen kesilir. Ben şartlarımı koyuyorum burada. "Şuurumun önemli bir kısmını kaybedersem, iletişim kabiliyetimin tamamını ya da tamamına yakınını kaybedersem, insana yakışır şekilde beşeri ilişkiler kuramıyorsam, sevildiğimi anlamıyor ya da sevdiğimi anlatamıyorsam, bu şekilde yaşamak istemiyorum. Her türlü destek tedavinin kesilmesini istiyorum." Bu son cümle konuyu kuvvetlendirmek için tekrarlanan bir ifadedir. "Tedavimin zararı, yararından çok olursa, şahsi onurum ve mahremiyetim yok olursa, soluk alıp vermem sürse de, kalp atışlarım devam etse de, çevremdekilerle anlamlı ilişki kuramıyorsam destek tedavinin kesilmesini istiyorum. Şuurum yerinde olsa bile, ağrı ve acı bütün bedenimi sarmış ise, ölümümün kolaylaştırılmasını istiyorum." Şimdi bu benim aklım başımdayken 2000 senesinin Aralık ayında yazılmış bir vasiyetnamedir. Beşiktaş 13. Noteri bu beyanımı okudu ve ben bunu tasdik edemem ama imzanı tasdik ederim dedi. Pekâlâ dedim, imzamı tasdik etti bana kâğıdımı verdi (Tarih: 04 Aralık 2000 Y.No: 020603).

— Yani hukuki olarak bir geçerliliği yok?

— Şu anda Türkiye'de çok zor bir konu. Türkiye'de hekim "Ben hasta nefes aldıkça tedaviye devam ederim" hükmüyle mesleki ve ahlaki meylini belli edebilir. Ama konu şurada düğümleniyor: Hasta soluk aldıkça diyorsun. Ben soluk almıyorum ama sen makineyle bana soluk aldırtıyorsun. Yani ecelimi zorunlu olarak geciktiriyorsun. Ben diyorum ki buna hakkın yok senin. Şuurum yerinde olsaydı ben çoktan reddederdim bunu. Şuurum yerinde olmadığı için konuşamıyorum, doktor bana hükmediyor ya da ailem hissi olarak bana hükmediyor. Onun için diyorum ki, ben aklım başımdayken beyanımı yapıyorum ve bunu meslektaşlarıma veriyorum. Böyle bir hâl olduğu zaman meslektaşımın yardımını istiyorum.

— Şimdi zaten siz bu konuda güvenilir meslektaşlarınızdan söz almışsınız, noter garantisi yok ama meslektaş garantisi var.

— Evet. Bu hakkım olduğu gibi, benim şuna da hakkım var. "Yaşam kalitem ne olursa olsun, teknik imkânlar el verdiği sürece hayatımın uzatılmasını istiyorum, diyebilirim. Ve parantez içinde çevremdekileri bezdirsem bile isteyebilirim" bunu. Şöyle de diyebilirim: "Tüm organlarımı bağışlıyorum". "Aşağıda yazılı organlarımı bağışlıyorum" diyebilirim. "Organlarımı öğretim ve araştırma için bağışlıyorum" diyebilirim. "Bedenimi Tıp Fakültesi Anatomi Kürsüsü'ne bağışlıyorum, tıp öğrencileri üstümde diseksiyon yapsın" diyebilirim. Yahut bütün bunların aksine "Hiçbir organımı ve dokumu bağışlamıyorum" da diyebilirim. Şimdi ben bunları söylersem geçerli oluyor da, ötekiler niye olmuyor... Elimde bir küpür var 19 Ocak 2006 tarihli bir haber: *Hürriyet* gazetesinde yayımlanmış haber; Amerika'nın Oragon eyaletinde Yüksek Mahkeme'nin kararıdır. 9 üyeden 3'ü hayır dedi, 6'sı evet dedi. Şimdi size açıklayacağım konu karara bağlandı. Bir kişinin ölüm yardımı isteyebilmesi için şunlar gerekir: Bakın ölüm yardımı ölümü kolaylaştırmak anlamına gelir. Burada iki yol var: Biri, hasta iradesine sahiptir, ilacın dozunu hasta bizzat artırır. Nasıl arttırır? Serum şişesinin içersinde diyelim ki beş ampul dolantin var, iğne damarınızın içinde ama manşonun üstünde bir valf var. Bu valf ayarlanmıştır. Diyelim ki dakikada 10 damla size ilaç veriliyor. Dakikada 10 damla ağrınızı gideriyor ama sizi öldürmüyor. Ama siz isterseniz bunu dakikada 110 damlaya getirirsiniz ve bir süre sonra ölürsünüz. Bakın intiharı kolaylaştırmak ya da ölüme giden yolu kısaltmak. Şartlar şunlar: "Hastanın ömrü altı aydan az kalmışsa, iki doktor bu durumu raporla tescil etmişse, akli melekesinin yerinde olduğu kabul edilmişse hasta bir kere yazılı iki kere sözlü olarak niyetini ifade etmişse ölüm yardımı yapılabilir." Ölüm yardımını tekrar an-

latıyorum. Hastaya durumu anlatılır: Sen istiyorsan düğmene bas ilaç miktarını artır ve bu işi bitir. İstemiyorsan bize söyle, biz kabul edip etmemekte tereddüt edebiliriz ya da yapmayabilir veya yapabiliriz.

— *Doktorlarla, hastanın intiharı için işbirliği anlaşması yani?*
— Evet. Şimdi ben sadece ölüm hakkı istemiyorum. Aynı zamanda "ceset hakkı" istiyorum. Ben istersem cesedimi tıp fakültesine bağışlayabilirim. Üstümde kesiler yapılır, damarlar, sinirler ayıklanır ya da organlar çıkarılır. Ben paramparça edilebilirim. Formol içinde günlerce yatırılırım.

— *Bunu istiyor musunuz?*
— Hayır, ben bunu istemiyorum. Ben yakılmak istiyorum ve yakılmaya giden yolu kabul ettirmeye çalışacağım. Şimdi demek ki bir insanın organlarının çıkarılması, delik deşik edilmesi, parçalanması mümkün; bir insanın organlarını bağışlaması da mümkün. Kalbini, karaciğerini bağışlıyor ve sonra bu adamı toprak altına koyuyorsun. Toprak altında çürüyor, salt kemiği kalıyor. Peki ne diyor ulema?.. "Gün gelecek kemiklerin etrafına etler sarılacak." Peki ya organlarımı bağışlamış isem, organları kim yerleştirecek. Böyle bir hayali ifadeyi zaten kabul etmem mümkün değil. Hiçbir kabrin içindeki kemiğin üstüne et sarılmadı, onlar da yeniden canlanmadı. Yani ben resüreksiyona ya da yeniden doğuş denilen ya da ağdalı ifadesiyle "basübadelmevt" denilen şeye inanmıyorum. İnsanlar doğuyor, yaşıyor ve ölüyor. Ama diyebilirsin ki, ruh ne oluyor. Ruh da da kesin kararım yok ama zaten onu kimse bilmiyor. Bir cerrah şöyle dedi, "Beyni açtım onu birçok yerden kestim, kalbi çıkardım, doğradım. Göğsün içini, karnın içini aradım. Hiçbir yerde ruh diye bir şey bulamadım." Doğrudur. Ama buna verilen çok güzel bir cevap var. Buharla çalışan bir vapurda makineyi durdurursan, buhar kazanını açarsan onun içinde hiçbir şey göremezsin. Ama o kazan çalışınca o vapur yol alır. Doğrudur, ruh görülmüyor, tutulmuyor ve tartılmıyor. Hâlâ inancım farklı olmakla bera-

ber ruhun son nefeste çıktığına inanıyorum. Bu son nefesi çok az kimse bilir. Yalnız hastaya yakın olan hekim de dikkat etmişse bunu görebilir. Hastanın nefesi bir müddet ritmik ya da aritmik olarak devam eder sonra bir an durur. Durduğu zaman hastayı öldü zannedersin. Hayır. Bir iki dakika içinde hasta yeniden derin bir nefes alır ve verir. İşte o son nefestir. Bana göre işte ruh o zaman bedeni terk ediyor.

— Öldükten sonra yeniden dirilmeye işaret eden bir şey ama bu, siz ona inanmıyorsunuz!

— Evet, inanmıyorum. Organlarımı bağışlarsam, tıp fakültesine gidersem formolün içinde günlerce yatıyorum. Sonra tıp talebeleri beni istediği gibi kesip biçiyor vs. ama sıra yakmaya gelince hayır diyorlar. Oysa Batı'da bu hak var. Bu hakkın eninde sonunda Türkiye'ye de geleceğine inanıyorum. Çünkü son zamanlarda güzel kararlar da çıkmaya başladı. Mesela Türkiye'de askerlik mecburidir. Adamın bir tanesi direndi. 1994 senesinden 1999'a kadar 700 gün gözaltında tuttular adamı. Sonunda kaçtı. Evlendi, çocuğu var. Ama resmi nikâh yapamıyor. Çocuğunu nüfusa kaydettiremiyor, yakalanırım diye. Derken İnsan Hakları Mahkemesi'ne müracaat etti ve mahkeme "bu kişiye vicdanen işkence ettiniz" diye 10.000 Avro hükümeti mahkûm etti. Bir insan askerlik yapmak istemiyorum, askerlik elbisesini giymek istemiyorum, derse; yani bu sen görev yapmayacaksın demek değil. Sana alternatifim var: Askerlik yapmak istemiyorsan, kamu hizmetinde çalışacaksın. Ortalığı temizleyeceksin, boya yapacaksın ya da çöp toplayacaksın denebilir. Bir kamu hizmeti vereceksin adama, bu ayrı bir konu. Ama Türkiye'de henüz bu yok. Ama bak yavaş yavaş konular su üstüne çıkmaya başladı. Dolayısıyla Batı'daki kişinin benim cesedimi yakın sözü vasiyet olarak kabul ediliyor ise, günün birinde de Türkiye'de bu istek kabul edilecektir. Bu bana olağanüstü bir fanteziyi hatırlattı. Bernard Shaw'un hanımı kendisinden 7 sene evvel öldü, yakılmasını vasiyet etmişti. Onun cesedi yakıldı ve külleri bir kavanoza kondu. Küller kavanozda şöminenin üstünde sak-

landı. Bernard Shaw öldü; o da yakılmayı vasiyet etmişti. Benim de cesedimi yakın demişti, onun da isteği yerine getirildi. Ama onun vasiyetnamesinin altında bir ek madde vardı: "Benim küllerimi eşimin külleriyle karıştırın sonra gül bahçesine dökün." Öyle yaptılar.

Bırakın beni yahu!

— *Siz yakılınca küllerinizi ne yapmalarını istiyorsunuz?*
— Doğrusunu istersen bu biraz egoistçe olacak ama yarısını aile kabristanımıza annemin babamın üstüne, öbür yarısının Bodrum Yarımadası'yla Datça Yarımadası'nın arasında açık denize, mavi sulara atılmasını istiyorum. Belki balıklara yapışır yüzerim. Yani diyorum ki sağken beni şu kabristana defnedin diyebiliyorum. Bu vasiyet kabul ediliyor, beni formolün içine koyun kabul ediliyor, tıp fakültesine verin kabul ediliyor, parçalarımı dağıtın kabul ediliyor da, beni yakın niye kabul edilmiyor. Buna itiraz ediyorum ve yakılmak hakkını istiyorum. Ama bunun da gerekçesini söyleyeyim. Toprak altında kalmak istemiyorum, bir. Böceklerin, solucanların etlerimi yemesini istemiyorum, iki. Kokuşmak putrifikasyon denilen olayı bedenimde istemiyorum, üç. Yakılmanın güzel bir şey olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bir şey de sorabilir miyim? Dünyada şu anda 6 milyar nüfus var. Bu insanları iskambil kâğıdı gibi yumuşak topraklara gömersen, -bak bu çok önemli- kabristan yumuşak topraklarda kuruluyor. Ziraate elverişli yerler onlara veriliyor ve her insan için 2 m^2 yer düşünürsen belki de 3 m^2, bir de yolları da hesap edersen çevresiyle beraber yaklaşık 18 milyar m^2 toprak veriyorsun bu insanlara, ziraate yer kalmayacak yahu.

— *Ötenaziden ne farkı var bunun?*
— Ötenazi de özel bir ilaç yaparsın. Adamı öldürürsün. Orada aktivite var. Doktorun aktif rolü var. Ama ben doktorun aktif rolünü istemiyorum, destek tedaviden vazgeç diyorum. Bak şuurum açıksa ama yine de insana yaraşır şekilde yaşa-

mıyorsam destek tedavimi yapma diyorum. Düşünebiliyor musun, yatağın içindesin, her tarafın kaka içinde. Sana hizmet edenler bile artık iğreniyor senden. Arkanda yara bere çıkmış ama senin aklın başında. Ne var bunda. Bu insana yakışır bir yaşama şekli değil ki, bırakın beni yahu.

— Hasta yakınları da çok zor durumda kalıyor doğal olarak; siz böyle bir şey yaşamamak ve yakınlarınıza yaşatmamak için yakılmak istiyorsunuz ama Türkiye'de henüz krematoryum yok ve en azından onu beklemenizi ve daha nice yıllar yaşamanızı diliyorum
— Teşekkür ederim, çok naziksiniz. Bu güzel bir dua. Allah kabul etsin!

— Bu vasiyetinizi bilen meslektaşlarınız kimler?
— Sadık Perek, Yılmaz Kafadar, Cengiz Kuday, Tuncay Şanizi, Salih Osmanoğlu... özellikle Osmanoğlu Kliniği'ndeki arkadaşlarımla daha sık buluştuğum için ve belki ölüme daha yakın olduğum için zaman zaman bunu konuşurum. Şimdi çevremde söylediklerimi benimseyen, isteklerime sıcak bakan doktor sayısı eskisinden çok.

— Muhalefet yok mu?
— Muhalefet, bana karşı yok. Belki arkamdan vardır.

— Hayır, bu görüşe karşı. Size karşı değil.
— Genelde muhalefet var. Tanrı'nın verdiği nefesi Tanrı alır. Tamam ama Tanrı alırsa hasta nefes alamadığı zaman niye boruyu sokup makineyle habire akciğerimi şişirtiyorsun. Göğsüne nefes verip duruyorsun, hastaya. Üstelik insanlar birbirlerini bir hiç uğruna öldürüyorlar. Herhalde Tanrı, "katil olunuz" demiyor.

— Ölümden korkuyor musunuz?
— E, hayır ben ölümden korkmuyorum. Vakitsiz ölümü istemiyorum. Ama vakitli ölümün de kaliteli olmasını istiyorum.

— Ne demek kaliteli ölüm?

— Kaliteli ölüm demek, ızdırap çekmeden, kimseye muhtaç olmadan, dosta düşmana acındırmadan ölüm demek. Yani toplum içersinde acz içinde kalmadan, hani halkın, "elden ayaktan düştü" diye bir lafı vardır ya, aciz kalmak vahim bir şey.

Tam gün yasası

— İki tarafı da yıpratan bir süreç...

— Evet!.. Şimdi efendim geldik bir gazete haberine. Tam gün yasası çıktı. Olacak iş değil! Tam Gün Yasası maalesef, 1979'da çıkarıldı. Son derece absürd, yersiz ve başarısız bir yasa. Tam Gün Yasası muayenehanelerin kapatılmasını ve öğretim üyelerinin tam gün hastanede çalışmasını istiyordu. Bunu ben kabul etmedim ve istifa ettim. Muayenehaneme geçtim ve sağlık hizmetimi dışarıda yapmaya başladım. Fakat çok ilginçtir bu kanunun da mesnetsiz olduğu ve Türkiye için faydalı olmadığı çabuk anlaşıldı. Birkaç ay sonra uygulama değiştirildi. Doktorlara, saat 17'ye kadar hastanede çalışma,

Cerrahpaşa Cerrahi Ana Bilim Dalı'ndaki vefakar meslektaşları ile.

17'den sonra, isteğe bağlı olarak, dışarıda sağlık hizmeti yapma ya da kendi muayenehanelerin de çalışabilme kaydı getirildi. Bunun üzerine ben, 22 Ekim 1979'da İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü'ne istidamı verdim. Bakın 22 Ekim'de istidamı verdim, 24 Ekim'de bana cevap geldi. "Emekliye ayrılmanız hakkındaki mucibin iptali Milli Eğitim Bakanlığı'nın 24 Ekim 1979 tarihli onayıyla uygun görülmüştür." Çok ilginçtir üniversitenin bunu bana tebliği 3 Aralık 1979'dur. Aşağı yukarı kırk gün sonra bana tebliğ edildi. Ben o kararla ilk Profesörler Meclisi'ne girdiğim günü hatırlıyorum. Bu benim için de olağanüstü bir gündü. Çünkü meslektaşlarımın çok ciddi iltifat ve sevgisi ile karşılaştım. Coşku ve alkış beni çok heyecanlandırmıştı.

— İstifanız reddedildi yani, peki sizden başka istifa eden yok muydu?
— Evet, oldu. Ben döndüğüm için mutluyum. Çünkü dönmeseydim 1992 senesinde emekliliğim nedeniyle yapılan o muhteşem töreni görmeyecektim. O tören her şeye bedeldir, iyi ki dönmüşüm.

— Muayenehanenizi de bırakmak zorunda kalmadınız böylece, saat 17'den sonra yine iş devam etti.
— Evet, evet devam ettim. Zaten kanunun ana fikri sakattı. Çünkü sağlık hizmetini yalnız hastanede yatan hastaya yapacaksın dışarıda senden sağlık hizmeti isteyene hizmet etmeyeceksin. Böyle bir düşünce geçerli olabilir mi?

— Doktorluğun ruhuna aykırı bir de?
— Bravo ben de böyle düşündüm. Dışarıda benden hizmet etmek isteyene "Hayır gelmiyorum ama istersen seninle tavla oynayabilirim" demeyeceğim. "Gideceğim onu muayene edeceğim. ve gerekirse ameliyat da edeceğim" dedim. Öyle yaptım. Bereket dönüşümü hoş karşıladı üniversite. Teşekkür ederim hem Milli Eğitim Bakanlığı'na hem de Rektör Haluk Alp Beyefendi'ye.

— İzin verirseniz bir şey daha soracağım. Sizin yine sevmediğiniz sorulardan olacak ama. Doktorların geleceğiyle hükümetler çok oynamış. Çıkardıkları yasalarla önce atmalar sonra tekrar almalar vs... Doktorlar ise tüm bunlara tepkilerini örgütlü bir şekilde veremiyor ya da sesini duyuramıyor. Neye bağlıyorsunuz bunu?

— Az gelişmişliğin sembolüdür bu.

— Doktorlar mı az gelişmiş?

— Toplum az gelişmiş. Dolayısıyla hekim de az gelişmiş tabii. Bakın Tam Gün Yasası hatası, Sağlık Bakanlığı tarafından 1980'de askeri yönetim tarafından tekrar getirildi. Mecburi hizmet diye bir şey konuldu. Fakülteyi bitiren doktor iki sene mecburi hizmete gönderildi. Geldi, ihtisas yaptı. İhtisastan sonra yine gönderildi. Ama başka mesleklerde yok bu. Hukukta, eczacıda, kimyacıda hiçbir branşta yapılmıyor bu. Yalnız doktorlarda!.. Sonunda bir parti bunu benimsedi: "Biz iktidara gelirsek kaldıracağız" dedi. İktidara geldi ama kaldırmadı. Sonra sulandırdı kaldırdı. Şimdi yeniden mecburi hizmet kondu. Bu doktorlardan ne istiyorlar, anlamakta zorluk çekiyorum. Herhalde meslekten soğutmak ve tiksindirmek istiyorlar.

— Az doktor yetişiyor oysa...

— Hayır, artık az doktor yetişmiyor. 52 tane tıp fakültesi var, senede en az 3 bin kişi doktor oluyor. Şu anda Türkiye'nin doktor ihtiyacı karşılanmıştır. Bundan sonra doktorların iş bulması zordur. Ama Sağlık Bakanlığı hâlâ benim çok kadrom boş Doğu'da ya da Güneydoğu'da birçok hastanelerim, hükümet tabiblikleri boş duruyor, diyor. Bu doktor olmadığından değil, doktor orada yaşamak ve çalışmak istemiyor.

— Maddi koşullar da var işin içinde.

— Maddi koşul yanında bana göre en büyük faktör milli heyecandır. Bakın Cumhuriyet'in ilanından aşağı yukarı 1950 senelerine kadar olağanüstü bir milli heyecan faktörü vardı.

Bu Osmanlı'dan gelen gençler için de, yeni yetişen Cumhuriyet çocukları için de böyleydi. Bir işi yapmak; zevkle, hevesle, karşılık beklemeden yapmak. Ya da karşılığı küçük olsa da o işi hevesle yapmak. Bakın bu heves Türk hekimlerine Cumhuriyet'ten sonra, trahom, sıtma, verem, frengi mücadelesinde dünyanın takdirini kazandırdı, alkışlar toplattı. O tarihte sıtma bölgesine gönderilen doktor, oranın konforu benim yaşamıma müsait değildir, gitmiyorum demedi. Köy odalarında yaşadı ama o işi yaptı. Şimdi hekim öyle düşünmüyor. Şimdiki hekim bir yere atandığında "oranın hayat şartları bana uymaz, ben orada yaşayamam" diyor ya da "orada güven yok, terör çok" diyor, gitmiyor.

İyi ki geldin hoca

— Peki istifa sonrası tekrar Cerrahpaşa günlerinize dönelim...

— Doğrusu yeniden müracaat ettiğim için, 1979'da yeniden kadroya girdiğim için, çok mutlu olduğumu 1992'de anladım. Çünkü zaman gelince 1992'de 67 yaş nedeniyle, benim emekliliğim söz konusu olacak ve bana bir emeklilik töreni yapılacak. İşte bir ömre bedel diye bir laf duydun mu sen?.. İşte o tören, sevgi, coşku ömre bedeldi.

— Üniversiteye döndüğünüze sevindiniz ama istifa edince bir pişmanlık yaşamadınız mı?

— Hayır, çünkü kararım dürüsttü. Nasıl düşünebilirsin ki ben hastanede kaldığım sekiz saat içerisinde, hastalara bakacağım. Sekiz saatten sonra top oynayacağım, poker oynayacağım, bilardo oynayacağım, sinemaya gideceğim. Her türlü gezi yapacağım ama bana gelen hastaya bakmayacağım. Böyle bir şeyi nasıl kabul edebilirsin? Bu insanın kendini inkâr etmesi demek. Onun için şiddetle reddettim. "Aman etme ağabey, ne olur bekle" diyenler de oldu, ama dürüst davrandığım için memnunum. Hakkımda kimse dedikodu yapmadı, yapamadı. Yani istifa etmediği halde gizli çalışanlar ol-

du. Ben öyle yapmadım. Bak bu çok büyük bir yaradır ayrıca. İstifa etmediği halde hastanelerde özel ameliyatlar yapan, adlarını başka hekim adına yazdıran, ama hastayı kendi ameliyat eden hekimler tanıdım. Onlarla yüz yüze gelince onlar bana nasıl baktı bilmiyorum ama benim bakışım farklıydı. Asıl önemlisi benim Profesörler Meclisi'ne bir dönüşüm var; o da çok önemli. Sahiden büyük bir coşkuyla alkışlandım. "Hoş geldin hoca" dediler. "İyi ki geldin hoca" dediler. Bu hayatımın müstesna günlerinden biridir. Yasalardan bahsetmişken, geldik 12 Eylül 1980'e. Bu defa da yeni bir askeri darbe oldu. Askeri idare üniversiteye kadar girdi. Ama bu defa girişi YÖK aracılığıyla oldu. Doğrusu bana sorarsan YÖK Kanunu'nun içinde çok güzel maddeler var. Fakat kötü uygulandı. Uzman olan kişi aynı gün yardımcı doçent oldu yani doçentlik unvanı ciddi şekilde zedelendi. Yardımcı doçent, her yerde ben yardımcı doçentim demez, millet onu doçent bilir. Halbuki onun doçent olabilmesi için beş sene daha olgunlaşması lazımdı. Yardımcı doçent olman demek, ders verme hakkı kazanman demek. Böylece kadrosu eksik bulunan yerlerde sözüm ona kadro tamamlanmış gibi eğitim yapılıyor ama yardımcı doçentin verdiği eğitim seviyesi hakiki ya da yıllanmış bir doçentin ya da bir profesörün verdiği dersin eğitim seviyesiyle eş değerde mi? Bu her zaman münakaşa edilecektir.

— *Maksat kadroluymuş gibi göstermek öyle değil mi?*
— Evet, evet. Maksat kadroları zengin göstermek. Öğretim açığını kapatmış görünmek. Sonra bana göre asıl can alıcı nokta şuydu: Memleket düzeyinde eğitimde eşitlik sloganı atıldı ama bunu sağlamak gerekirdi. Memleket düzeyinde eşitlik nasıl sağlanır? Bir üniversitede kadro çok şişkin ise, oranın elemanları kadro boşluğu olan üniversitelere atanır, dolayısıyla onların orada çalışması sağlanırdı. Bu madde işlemedi, bu maddeyi çalıştırırken şöyle güçlükler doğdu: Birini atıyorsun hemen istifa ediyor. Ben oraya gitmektense burada kurduğum düzende çalışmayı tercih ederim, diyor. Bana göre

bu fonksiyon zamanla sınırlandığı için kötü sonuç verdi. Ne dediler? İki yıl çalışacak! Şimdi düşünebiliyor musun? Bir insan büyük şehirde yerleşmiş, evini barkını kurmuş, çocuğunu okutuyor, kendi iş yerinde çalışıyor yani muayenehanesi var. Sonra iki sene evinden uzakta bir yere tayin ediyorsun. Muayenehanesini kapattırıyorsun ve o yoksulluk içinde çalıştırıyorsun. Bir insanın iki sene bir yerde çalışması demek, hakikatte tatiller çıkar, bir sene çalışması demektir.

— *Yani bir sene olsaydı, itirazınız olmayacak mıydı?*
— Bir senenin de yarısı tatildir. Ona da itirazım var. Bir sömestr denseydi, olağanüstü sonuç alınırdı, o yaşımda ben bile giderdim. Bak üç ay Elazığ'a ya da Erzurum'a gitmişim; ne yazar? Bütün teorik ve pratik bilgimi aktarırım.

— *Ama o üç ay eğitim de eşitlik için yeterli mi sizce?*
— Hayır. Ben giderim başkası gelir işte o zaman yeterli olur. Ama burada bir rotasyon gerçekleşecek. Bu rotasyon gerçekleşmedi. Fakültelerde profesör sayısı süratle arttı fakat iş imkânı artmadı. Hani eğitimde standartizasyon bekliyorduk ya, burada çok kişi çalışıyorsa sözüm ona başka yere gidecekti. Onlar gitmedikten başka burası arı kovanına döndü. Bizim kliniğimizde yani benim 44 sene çalıştığım cerrahi kliniğinde 260 tane yatak vardı. Hep 260 tane yatak kaldı, 8 tane ameliyathane vardı, hep 8 tane ameliyathane kaldı. Ama öğretim üyesi profesör 60'ı geçti. Bu kadar kişiye iş sahası bulunamadığı için, bana göre bugün profesörler yüzde 20 rantabiliteyle çalışmaktadır. Yani bir bakıma profesör enflasyonu doğdu. Kadrolar o kadar şişti ki, bir hoca on günde ya da yirmi günde bir derse giriyor, sekiz-on günde bir defa ameliyat yapıyor ve gününü böyle geçiriyor.

— *Yani profesörlerin, profesörlüğü de tartışılır hale mi geldi bu yüzden?*
— Ona ben şöyle cevap veririm: Bizim zamanımızda yani 1960-65 arası, profesör olmak için bir profesörlük tezi zo-

runluluğu ve ikinci dil imtihanı vardı. Bu profesörlük tezi cidden gurur verici şekilde hazırlanırdı. Sonra öyle laçka hale geldi ki, sıradan bir makale profesörlük tezi kabul edildi. Bir şey hatırlıyorum; çok üzüleceksin duyduğun için... Otuz kişi lisan imtihanına girdi. Lisan bilmeyenlerin hepsi geçti. Neden? O sırada rektörlük seçimi vardı, rektör, oy için yatırım yaptı. Benim çalışmamı üniversite kısıtlayınca ben de dışarıya döndüm, orada çalıştım.

Tuğran varsa hükümdarsın demektir

— Başka hastanelerde, başka hastalara bakarak.
— Evet, evet özel hastanelerde çalıştım. Doğrusu ya hastaların ilgisinden ve meslektaşlarımın iltifatlarından öğrendiğim kadarıyla becerikli bir cerrahtım, muteber bir hekim olarak çalıştım. Mesleki yönden tatmin oldum. Fakültede geçen son yıllardaki çalışmalar maalesef öğretim üyelerini tatmin edemez, memnun edemez hale geldi.

— Sözünü ettiğiniz şeyler yüzünden, hiç meslek aşkınız azalmadı mı?
— Hayır, ama üniversiteye sevgim azaldı, mesleğime karşı sevgim asla. Ben hastamı çok sevdim, hastamı çok sevdiğim için sana bir sır vereyim. Hiçbir zaman idari görev kabul etmedim.

— Kürsü başkanlığı falan mı?
— Kürsü başkanlığı da, dekanlık da... İki defa rektör yardımcılığı teklif ettiler. Cem'i Demiroğlu rektörken. Her zaman dedim ki "Ne olur beni idari işlere sokmayın. Ben hastamla uğraşmaktan çok memnunum, çok mutluyum. Hastama hizmet etmeye devam etmek istiyorum, beni kâğıtların arasında boğmayın ya da kişilerle çekişir hale getirmeyin" dedim. Onlar da beni sevmiş olmalılar ki öyle yaptılar.

Bak şimdi sana bir sır daha vereceğim. Benim adıma bir tuğra yapıldı.

Tarık Minkari'nin tuğrası.

— *Kim yaptı?*

— Bir hastam, adı Pekyurtsever. Süper bir adamdı. Pekyurtsever'i ameliyat etmiştim. O da bana iltifat etti. Bir tuğra yaptırdı. Fakat tuğrayı okumak çok zor. Bunu birinin deşifre etmesi lazım. Mesela bana bir fetva verdiler, onu okutamıyorum çünkü Eski Türkçe bilen okuyamıyor. Saray dili bilmek lazımmış. Saray dilini, Edebiyat Fakültesi'nde bir hoca buldum da okuttum. Ama burada aklıma, sağolsun o canım güzel ağabeyim, Prof. Gıyas Korkut geldi. "Ya maşallah tuğra yaptırmışsın, e tuğra yaptığına göre, sen bundan mühür de yaparsın, mühür de yaparsan e artık ötesini söylemeyeyim" dedi. "Anladım" dedim. "Hükümdarlığımı ilan ederim." İlan etmek için, sikke basmak lazım, yani para yapmak lazım. Kâğıt paraları aldım, Atatürk'ün resminin üstüne ben resmimi koyup, fotokopi çektirdim ve bir çuval para yaptırdım bundan. Şimdi tuğra yapmak, hutbe okutmak bir de davul çaldırmak lazım. Değil mi? arkadaşlarımı evime davet ettim ve bu merasimi olağanüstü güzel bir şekilde yaptım.

Gıyas Hoca'nın veda yemeklerinden biri. Soldan, Remzi Özcan, Güneş Ökten, Cem'i Demiroğlu, Tarık Minkari, Gıyas Korkut, Sinal Tükel, Kenan Karabay, Cengiz Kuday ve Nezih İşeri.

— *Her şey usulüne uygun oldu yani...*

— Evet, evet. Ondan sonra hutbe okunduğunda benim adım söylendi. İşte tarih kondu. 16 Mart 1981. Evinin hükümdarı dendi benim için. Aslında ben o hükümdarlığımı sürdürecektim. Ama bir olay oldu. Bir arkadaşım geldi dedi ki: "Bu tuğranın eşi emsali yoktur." "Neden" dedim. "Bak sana ispat edeyim." Kalemle gösteriyor. "Şimdi şu aşağıdaki var ya. Bu Ayseli" dedi. "Hanımın adı tuğrada niye var, seninki ortada. Üstelik seni hanımın kucağına oturtmuş. Sen bu tuğrayı mühür olarak yaptırır, kullanırsan başın belaya girer. Herkes seninle alay eder" dedi. Ben de o günden sonra tuğrayı duvara astım. Sadece eski Türkçe okumayanlara diyorum ki, "Bu benim tuğram." Ayseli'nin de adı var demiyorum tabii! Sonra birisi daha geldi: "Bu ne biçim tuğra" dedi. "Bak orada sağ üstte Minkari yazmış, sol altta herif imza atmış. Tuğraya imza atılır mı" dedi. Olsun benim tuğram var ya diyorum. Keyifsiz günlerde gidip ona bakıyorum. "Senin adına tuğra bile yapmışlar" deyip hava basıyorum.

— Tuğralar, paralar falan... Bu nasıl bir egodur Tarık Bey?
— Süper ego! Benim içimde iki tane Tarık var. Kimseyi bulamazsam onunla konuşurum. Şimdi tuğrayı yaptık. Günler akıp giderken, tarih 22 Temmuz 1986 oldu ve bana bir telefon geldi. "Vehbi Koç Beyefendi Amerikan Hastanesi'nde yatıyor, lütfen onu muayene eder misiniz?" "Emredersiniz" dedim. Ben hastaneye gittim ve odasına çıktım. Odada bir hastabakıcı vardı. Tuhafıma gitti. Genellikle çocukları bu gibi hallerde Vehbi Bey'i yalnız bırakmaz: "Evlatları nerede diye" sordum. "Kurtköy Koç Koleji'nin temeli atılıyor, Sayın Cumhurbaşkanı Kenan Evren gelecek dolayısıyla ailenin bütün fertleri orada merasime katılacak" dediler. "Peki" dedim, "Vehbi Bey'i muayene ettim. Teşhis için ek muayeneler gerekli beyefendi" dedim. "Nedir o" dedi. "Aşağı ineceğiz, Radyoloji Departmanı'na gideceğiz ve özel şekillerde röntgen filmleri çekilecek. Sonra size kati teşhisimi koyacağım" dedim. Kabul etti. Hiç itiraz etmedi. Beraber o sedyede ben yürüyerek Radyoloji Departmanı'na indik. Radyolog arkadaşla konuyu konuştum. Neler yapılması gerektiğini söyledim. Kabul etti ve hepsini yaptı. Aşağı yukarı bir saat kadar bir çalışma yaptık orada. Sonuç elde edildi. Kesin teşhisimi koydum. Vehbi Bey'i yukarıya çıkardılar. Ben tekrar yanına gittim. "Ne buldun doktor" dedi. "Bağırsağınızda tıkanma var efendim" dedim. Dört beş sene evvel Amerika Birleşik Devletleri'nde Huston'da kalın bağırsağındaki bir hastalık nedeniyle ameliyat edilmişti. Ya o hastalığın nüksetmesine ya da o ameliyatın sebebiyet verdiği britlere bağlı bir ileus söz konusu diye düşündüm.

— İleus?
— İleus bağırsak tıkanması. Tabii bunu ayrıntılarıyla Vehbi Bey'e söylemedim ama ameliyat olmanız gerekli dedim. "Ne zaman" dedi. "Hemen" dedim. Tekrarladı "Hemen mi?" "Evet hemen efendim" dedim. "Öyleyse evlatlarım gelsin konuş" dedi. Bekledim. Kurtköy'deki merasim bitti. Koç ailesinin fertleri geldiler, onları bir konsultasyon odasına aldılar, bana da haber verdiler. Oraya gittiğimde, Rahmi Bey, Sema-

hat Hanım, Gönül Hanım, Suna Hanım ve birkaç kişi daha vardı. Bana Vehbi Bey hakkında sorular soruldu. Ben de tüm ayrıntılarıyla sağlık durumunu rapor ettim. Evlatlarından biri, "Ne yapmak gerekir" dedi. "Hemen ameliyat gerekir" dedim.

İyi Tarık dedi ki...

— Soran kimdi?

— Suna Hanım sordu, "Huston çok uzak Londra'ya götürebilir miyiz" dedi. Ben kesin olarak "Hayır götüremezsiniz. Bu acil bir vakadır acele ameliyat olması gerekir" dedim. "Bu sorumluluğu kabul ediyor musunuz" dedi. "Evet ediyorum" dedim. "Gurur verir bana Vehbi Bey'e hizmet etmek" dedim. "Pekâlâ ne zaman ameliyat etmek istiyorsunuz?" "Ameliyat hazırlıkları tamamlanınca ameliyathaneye alırız" dedim ve oradan ayrıldım. Şimdi sana itiraf ediyorum. Ben isteseydim Vehbi Bey'i İstanbul'dan Londra'ya bir Kızıl Haç uçağı çağırtır, SOS servis yanında hekimle beraber gönderebilirdim. Ama bu iki olay da bana gurur vermezdi. Bu iki olay da kendimi inkâr etmek demek olurdu.

— Niye, onlar zaten böyle bir şeyi kendileri teklif ediyorlar?

— Ama ben yapabilirim dedim. Bir an bunun muhasebesini de yaptım. Yıkanırken aynaya bakıyordum. Benim içinde, kötü Tarık iyi Tarık var ya. Kötüsü çıktı dedi ki, "Enayilik ediyorsun. Başarırsan bir sütun. Başaramazsan sekiz sütun manşetle gireceksin haberlere" dedi. Ama ben o kötü Tarık'a dedim ki, "Ben buna benzer yüzlerce hastayı ameliyat ettim. Ameliyatlarımın pek çoğu başarılı oldu, bunu da başaracağım" dedim ve gerçekten de çok güzel bir ameliyat yaptım. Birçok doktor arkadaş, konsultan doktor olarak hazır bulundular ve ameliyatımı seyrettiler. Dört dörtlük bir ameliyattı bu. Bazen insan bir şeyi yapar ama kendisi memnun olmaz. Bazen de yaptığı işten kendisi büyük bir doyum hisseder. Ben de kendime aferin Tarık güzel iş yaptın dedim. Beyefendiyi odasına götürdük.

— *Kaç saat sürdü ameliyat?*
— Üç dört saat sürmüştür. Ertesi sabah ziyaretine gittiğimde, yanındakilere beni göstererek "Ekspres doktor geldi" dedi. "Efendim" dedim. "Senin adını Ekspres Doktor" koydum dedi, "Niye" diye sordum. "Geldin, karar verdin, ameliyat yaptın, bitti. Sen ekspres gibisin" dedi. Ben de teşekkür ettim. Beş altı gün sonra Vehbi bey iyileşti ve evine döndü, tabii bu gazetelere yansıdı. Çok güzel yansıdı hem de. Bu ameliyatı benim yaptığımı ve başarılı olduğumu yazdılar. Bunlardan da gurur duydum. Aradan aşağı yukarı altı ay geçti. Mart ayı içersinde, Mart 1987'de Vehbi Bey'den bir davetiye aldım. Divan Oteli'nde bir akşam yemeğine davet ediliyorum, eşimle beraber. Tabii çok memnun oldum. Gururlandım. Oraya gittiğimde alt salonda en az seksen kadar doktorun eşleriyle beraber hazır bulunduğunu gördüm. Anladım ki yalnız benim için değil. Belki Vehbi Bey'e sağlık yönünden hizmette bulunan eski, yeni bütün doktorlar davet edilmişti. Masalarımıza oturduk. Ben Vehbi Bey'e yakın bir masadaydım ama Vehbi Bey'in masasında değildim. Efendim, büyük bir sessizlik içinde yemek yiyoruz. Kimsenin konuştuğu yok. Derken ana yemek bittikten sonra, bunun bir usul olduğunu sonradan öğrendim: Vehbi Bey'in davetlerinde hep konuşmalar ana yemek bittikten sonra yapılırmış. Vehbi Bey ayağa kalktı, çok iyi hatırlıyorum mikrofon yoktu. Demek salon büyük değildi. Vehbi Bey bir konuşma yaptı, iltifat ve teşekkür etti. Sade ama içten bir konuşmaydı ve oturdu. Şimdi arkadaşlarım beni teşvik etti. Karşı konuşmayı sen yap dediler. Ben de kalktım dilimin döndüğü kadar iltifat dolu bir konuşma yaptım. Otururken işte var ya içimdeki şeytan aklıma girdi. Hadi hadi aklına geleni söyle dedi. Dedim ki "Beyefendi arkadaşlarım soruyor bu cömertlik, bu iltifat bu şenlik bir geceye mahsus mu, yoksa devam edip gidecek mi?" Mecbur oldu o da kalkmaya, "İnşallah seneye de buluşuruz" dedi. Böylece çok güzel bir anane kuruldu. Her sene mart ayında bizi davet eder oldu Vehbi Bey. Yanlış hatırlamıyorsam dördüncü davetti, artık çok yakınlaşmıştık birbirimize. Elimi tuttu. "Bu

sorunu başıma sen saldın. Her sene daha pahalıya mal oluyor" dedi. Gülüştük tabii. Ama sonra aileden birisine ben bunu söylediğimde: "Sanki kendi hesap ödüyormuş gibi... Bütün hesaplar Semahat Hanım'dan çıkıyor" dedi. Kendi ödemediği halde, her sene daha pahalıya mal olması ona dert olmaya başlamıştı.

— Bu bir latife mi, yoksa gerçekten hesaplı biri miydi Vehbi Koç?

— Kendisi için "Ben cimri değil, tutumluyum" derdi. Vehbi Bey mart davetlerini sürdürdü. Ramazan, mart ayına enk geldiğinde, şubata alındığını da hatırlıyorum davetin. Ama ramazan kaydıktan sonra hep mart ayında yapıldı. Şimdi bu mart ayı tıbbiyeliler için önemli bir ay: 14 Mart Tıp Bayramı. Bu geleneksel bir bayramdır. 1827'den beri yaşanır. Ama Cumhuriyet döneminden beri kutlanmaktadır. Vehbi Bey, mart ayında herhangi bir gün daveti yapmakta. Yani bu davetin 14 Mart gibi sabit bir günü yok ama büyük bir nezaketle bana sorardı. Bu sene hangi hafta yapalım gibilerden. Bir gönül almak bu. Ben de işte ikinci hafta iyi gelir. Üçüncü hafta iyi gelir diye bir şey söylerdim. Bu arada bana laf atardı. "Bu defa da güzel bir konuşma yapacaksın değil mi" derdi. "Tabii efendim" derdim. Ben ana yemekten sonra yapılan o konuşmaların her birine katıldım. Her birinde Vehbi Bey'i mutlu edecek konuşmalar yaptım. Bundan çok da zevk aldım. Çünkü Vehbi Bey'le ilişkimizde bir çıkar yoktu, bir ticari yön yoktu. Hatta bahşiş bile yoktu. Bu bayrama sadece doktorlar eşleriyle davet edilirdi. Mesela Dr. Aysel Ekşi davet edilir Oktay Ekşi ile beraber. Üç ya da dördüncü toplantıdan sonra, kendi de eşi de doktor olmayan iki çift masamızda bulunmaya başladı. Bunlardan bir tanesi Ayduk Koray ve eşi Nurcan Hanımefendi, diğeri Aydın Boysan ve eşi Suzan Hanımefendi...

— Aydın Boysan'ı tanıyoruz da Ayduk Koray?

— Ayduk Koray, ünlü ve muteber mimar ve müteahhit. Ay-

duk Bey de, Aydın Bey de Vehbi Bey'in çok eski dostlarıdır. Ayduk Bey, Vehbi Bey'e karşı aşırı hürmetkardır, konuşurken kelimeleri dikkatle seçer ve kullanır. Aydın Bey ise öyle değildir. Aydın Bey daha geniş yüreklidir, aklına gelen her konuyu rahatlıkla dile getirir. Yani daha pervasızdır desem yeridir. Ama Vehbi Bey'e karşı her vesile ile aşırı sevgisini ve saygısını belli ederdi. Belli etmekten de büyük zevk duyardı. İkisi de Vehbi Bey için büyük işler yaptılar. Aydın Bey yıllar evvel Arçelik fabrikasını yaptı.

Vehbi Koç'un "fırçası"

— *Vehbi Bey onlar için hem ahbap hem patron yani?*
— Evet ama Vehbi Bey, Aydın Bey'i dinlerken ya çok memnun kalırdı ve rahatça gülerdi yahut da memnun kalmadığını belli ederdi. Nasıl belli ederdi. Yüzünün ifadesi değişirdi, alt dudağı sarkardı. Şimdi aklıma gelen olayı anlatayım, bunu bir başkası Vehbi Bey'e kesinlikle yapamazdı ama Aydın Bey yaptı. Efendim; Vehbi Bey Avusturya'ya gidecekti ama bir aksilik oldu, hareket tarihinden bir gün evvel evde bir kaza geçirdi. Koridora konmuş bulunan bir valize gece yürürken çarptı ve düştü, kalçasını ve bacağını zedeledi. O nedenle istirahat etmeye mecbur kılındı ve Avusturya'ya gidemedi. Dolayısıyla uzun zamandan beri planlanmış program değişince canı sıkıldı. Yatak istirahatine mecbur edildiği için sıkıntısı daha da arttı, bu da toleransını azalttı besbelli ki, kendisine hizmet eden personeli olur olmaz azarlıyormuş. Bunu duyduk biz ve bir gün Aydın Bey "Hadi Vehbi Bey'e" gidelim dedi. Kalktık gittik. Hâl hatır soruldu. Konuşma başladı. İşte bu sırada Aydın Bey cebinden bir paket çıkardı, Vehbi Bey'e uzattı: "Beyefendi size bir hediye getirdim" dedi. Vehbi Bey önce durakladı, sonra paketi açtı. Paketin içinden bir berber fırçası çıktı. Berber saç tıraşı yaparken, saç parçaları enseye yapışır, onu vücuttan atmak için, uzun tüylü uzun saplı yassı bir el gibi fırça vardır ya ondan. Fırçayı görünce Vehbi Bey bir mana veremedi. "Hayrola bunu niye

getirdin" dedi. "Beyefendi öğrendim ki, seyahat programınız iptal edildiği için canınız sıkılıyormuş. Bu da sizin sabrınızı taşırmış, size hizmet eden personeli sık sık azarlıyormuşsunuz. Onun için bu fırçayı getirdim. Adamı çağırırsınız konuşmanıza gerek yok yüzüne bunu sürersiniz, fırçalamış olursunuz" dedi.

— *Tam muziplik hakikaten! Vehbi Bey ne yaptı?*
— Vehbi Bey'in çok tuhafına gitti ama işte bu Aydın Bey'in şakasıdır, onu kabullendi. Bir şey demedi. Personelden birini çağırdı "Al şu fırçayı götür" dedi. Fırça gitti.

— *Bu yüzden önce Aydın Bey'e fırça atmadı yani?*
— Hayır, hayır. Aydın Bey'le dostlukları çok iyidir. Ama Aydın Bey'e bir gün şunu söylediğini hatırlıyorum: "Ya sen ne biçim adamsın. Mimar mısın? Artist misin? Televizyon konuşmacısı mısın? Meddah mısın? Şovmen misin? Yazar mısın? Bir türlü bunu bulamadım, sen nesin " dedi. Aydın Bey de "Bende hepsinden var" dedi, gülüştük geçtik.

— *Mimarlık hariç, hepsinden sizde de var bu arada tabii.*
— Teşekkür ederim. Ben de bunu bekliyordum zaten. Üzüm üzüme baka baka kararır. Şimdi sevgili Şakacı aklımda kalan bir sürü güzel anekdotlar var. İzin verirsen bunları da aktarayım. Yine bir gün Vehbi Bey'in torunlarından biri, Büyükdere'de onun malikanesine gitmiş. Çocuk koşmuş, koşmuş yorulmuş gelmiş. "Dede bir Coca Cola içebilir miyim" demiş. "İç evladım" demiş Vehbi Bey. Çocuk gitmiş içmiş. Sonra yine koşmuş, koşmuş gelmiş. "Dede bir tane daha içebilir miyim" deyince Vehbi Bey "Bu torun da bize pahalıya mal oldu" demiş. Çocuk alınmış ve odalardan birine girmiş, oturuyormuş. O sırada halalarından biri gelmiş. Sormuş, "Hayrola evlat niye böyle üzgünsün." "Sorma" demiş, "iki Coca Cola içtim diye dedem bu torun da bana pahalıya mal oldu" dedi. "Halbuki o bizim eve gelince habire viski içiyor, biz bir şey demiyoruz" demiş.

— *Torun da az değil yani...*

— Evet, bak bir hikâye daha: Vehbi Bey'in dostlarından birini tanıyorum: Eli Acıman. Eli Acıman Paris'ten gelmiş. Çok güzel bir güneş gözlüğü takıyor. Vehbi Bey'le sohbet ediyor. Vehbi Bey sormuş: "Bu gözlüğü nerden aldın?" "Paris'ten" demiş, bu kez "Kaça aldın" diye sorunca Eli Acıman düşünmüş ki, hakiki fiyatını söylerse Vehbi Bey bu kadar para verilir mi bu gözlüğe diyecek. Onun için fiyatı iyice düşürmüş. "200 franka aldım" demiş. Vehbi Bey bir an hesap etmiş 200 frankın karşılığını "E iyi öyleyse bir daha gidersen dönüşte bir tane de bana al" demiş. Eli Acıman diyor ki, "O tarihten beri kimseye fiyat düşürmedim!.. Bak bunu da Nusret Arsel Beyefendi anlattı. Şimdi Nusret Tekül isminde bir müdürü var Vehbi Bey'in. Bozkurt şirketinin genel müdürüymüş o zaman. Besbelli bu beyefendi Vehbi Bey ailesine çok yakın ve öyle bir tarihte oluyor ki bu olay Vehbi Bey'in annesi de hayatta, eşi hanımefendi hayatta ve masada, Nusret Bey ve Vehbi Bey beraberler sabah kahvaltısındalar. O sırada yardımcılardan bir tanesi gazeteleri getirmiş. Vehbi Bey hemen gazetelerden bir tanesi almış çarşaf gibi açmış ve dikkatle okuyor. Annesi hanımefendi Vehbi Bey'i ikaz ediyor: "Sen hep böylesin zaten. Eşinle çocuklarınla yeterince ilgilenmiyorsun. Kahvaltı masasında bile gazete açıyorsun. Onu okuyorsun, kimseye gülmüyorsun, kimseyle konuşmuyorsun" diye söyleniyor. Şimdi bunu derken Nusret Bey bir taraftan "Allahım sana şükür olsun. Allahım sana şükürler" olsun deyip duruyormuş. O konuşma bitince, Sadberk Hanımefendi, Nusret Bey'e sormuş: "Kuzum Allah aşkına, annem, Vehbi Bey'le konuşurken sen niye iki de bir de Allah'a şükrediyordun." Nusret Bey de: "Allah'a şükrediyorum çünkü dünyada Vehbi Bey'i azarlayabilecek birinin olduğunu gördüm. Onun için şükrettim" demiş. Bir gün yine toplantılardan birinde Vehbi Bey: "Sağlığım ve mali durumum el verirse seneye inşallah yine buluşuruz" demişti. Ben o zaman beyefendiye cevap verdim. "Sağlığınız hakkında hiç endişe duymayınız çünkü biz hâlâ Tanrı'nın seçkin kullarıyız ve onun himayesinde size sağlık hizmeti veriyoruz. Dolayısıyla

seneye de inşallah sağlıklı olacaksınız, mali durumunuza gelince şayet bir çöküntü olursa biz sizi finanse edeceğiz. Söz veriyorum" dedim. Vehbi Bey çok güldü...

Koç Tıp Bayramı

— O yemek masasında herkes söz alıp sırayla konuşuyor muydu?
— Hayır herkes konuşmaz. Bir Tarık konuşur, bir de Vehbi Bey. Sonradan Aydın Bey de katılınca saç ayağı olduk.

— Hayatınızda Vehbi Bey kadar güzel anı bırakmış başka ünlü isimler var mı?
— Tabii. Bunların arasında özellikle Gıyas Korkut özel bir yer tutar. Gıyas Bey benim hem hocamdı, hem ağabeyimdi hem olağanüstü hamimdi ve aynı zamanda dostumdu.

— O geleneksel toplantıların dışında arada bir Vehbi Bey ile görüşüyor muydunuz?
— Biz de ona yılda birkaç kez yemek verirdik.

— Nerede?
— Sekiz on doktor arkadaş Baltalimanı'ndaki ana binanın üst katında bir odada toplanır, yemekli sohbet yapardık. Ama ben Vehbi Bey'i çok sevdiğimden onunla beraber olduğum zaman coşardım, çok konuşurdum. Hep de güzel şeyler anlatırdım. Yani onu güldürmekten çok hoşlanırdım. Bir gün yemeğin sonunda "Ya doktor sen hiç ciddi şey konuşmaz mısın" dedi. "Hayır konuşmam" dedim. "Bu yemeklerin hedefi detanttır, yani gerilimi çözmektedir. Sıkıntıyı atmaktır, gevşemektir. O nedenle biz bu tür toplantılarda ciddi şeyler konuşmayız" dedim. İşte bu toplantıların birinde, kaçıncısı hatırlamıyorum gene konuşmamı yaparken, içimden bu toplantılara bir ad takmak geldi. Birden hani bizim 14 Mart Tıp Bayramı var ya, birden "Koç Tıp Bayramınız kutlu olsun" dedim. Vehbi Bey güldü. "Nereden çıkardın sen bunu" dedi.

"Bu da nerdeyse gelenek haline geldi bakın dedim arka arkaya devam ediyor. Siz bunu sevdiniz, bizi sevdiniz, bizimle olmak hoşunuza gidiyor. Bu bir bayramdır bizim için de. Onun için adını ben koydum. Koç Tıp Bayramı" dedim.

— *Herkesin de hoşuna gitmiştir herhalde...*

— Evet, o zamanlar ben konuşmalar yapardım dedim ya: Bak bu konuşmalardan bir tanesini aktarayım: "*Muhterem Vehbi Koç Beyefendi, biz sizi seviyoruz. Sevgi zarif bir çiçektir. Narindir. Çabuk küser. Kolay kırılır. Büyümesi ve açması için iki tarafın da özen göstermesi gerekir. Biz ve siz bunu yapabildiğimiz için, o güzel çiçek serpildi büyüdü ağaç oldu. Gölge veriyor. Öyle bir gölge ki altında oturanlar huzur buluyor. Biz sizi alkışlıyoruz. Çünkü siz çok büyük bir ticaret ve sanayi imparatorluğu kurdunuz. İmparator oldunuz. Ama varlığım ve ünüm bana yeter deyip bir köşeye çekilmediniz. Onu hayırlı işlerde kullanmak istediniz ve başardınız. Sosyal eğitim, kültür, sanat ve sağlık alanlarında yeni bahçeler açtınız. Yeni çiçekler ürettiniz. Nüfus planlaması Türkiye ve dünya için çok ciddi bir sorundur.* –Türkiye o tarihte 60 milyondu, şimdi 70 milyonu geçti, dünya 6 milyara dayandı.– *Zirai öğretim hızla artıyor. İşsizlik ve kirlilik inadına hızla büyüyor. Ne yazık ki mesajınız henüz hedefine ulaşamadı. Entelektüel kişilerin kafasına girdi ama kırsal kesimde nasihatlarınız yatak odasının içine girmedi. Eğitimde ki çabanıza hayranım. Türk Eğitim Vakfı çok hayırlı ve verimli şekilde büyümektedir. Alkışlıyoruz. Binlerce genç yurtiçinde, yurtdışında okuyor. Meslek sahibi oluyor. Kurtköy Koç Koleji göz kamaştırıyor. Koç Üniversitesi örnek bir fikir ve irfan yuvası olarak hizmete girmiş bulunuyor. Hatırlar mısınız, dedim. Dokuz yıl önce yemekte size rektör bey demiştim. Ve siz de bana nereden çıkardın bu lafı demiştiniz. Şimdi üniversitenin fahri rektörüsünüz, dedim. Kültür ve sanat yönünden de memleketimize eşsiz bir hazine kazandırdınız: Sadberk Hanım Müzesi. Bu zarif müze gün geçtikçe zenginleşiyor ve daha çok ilgi görüyor. Sağlık alanında da önemli katkılarda bulundunuz. Desteğiniz sayesinde Bristol Hastane-*

si'nde kobal tedavi merkezi kuruldu. Çünkü o zaman Amerikan Hastanesi'ydi, Kobal tedavi merkezini Koç finanse etti. Ayrıca Haydarpaşa Hastanesi'nde Rahmi Koç yoğun bakım ünitesi kuruldu. Ben diyorum ki, eninde sonunda bir Koç Tıp Merkezi kurulacaktır. Bak bunu söylediğim zaman sene 1987-88. Şimdi Amerikan Bristol Hastanesi, Koç Amerikan Hastanesi oldu ve olağanüstü bir sağlık merkezi kuruldu. Konuşmamı bitirirken şöyle demişim. *Koç Tıp Bayramı'nızı tekrar kutlarken, sizleri bayramın kurucusu ve koruyucusu Vehbi Koç Beyefendi'yi ayakta alkışlamaya davet ediyorum.* Bu davet kabul edildi. Herkes onu alkışladı. Vehbi Bey olağanüstü keyif duydu. Aradan günler seneler geçiyor, biz hep bu davetlere gidiyoruz. Ama bir aralık benim içime bir kuşku düştü: Dedim ki biz habire iltifat görüyoruz, Vehbi Bey'e bir hediye götürmüyoruz, ayıp oluyor. Vehbi Bey'e bir şey takdim edelim, dedim. Şimdi yıllar geçtikçe de davet edilenlerin sayısı arttı, hanımlı beyli iki-üç yüz kişiye çıktı... Bunlar arasında ben nasıl anket yaparım da siz ne diyorsunuz, Vehbi Bey'e ne alıp götürebilirim, saçma olur diye düşündüm ve bu işi kişisel olarak halletmeye karar verdim. Kalktım gittim Vehbi Koç Müzesi'ni gezdim. Vehbi Bey'e verilmiş bütün hediyeleri gördüm. Kitap yoktu, bir tek Kuranı Kerim vardı ama o da kutsal kitap, onu kenara ayırdım. Başka kitap yok. Birden aklıma Vehbi Bey hakkında bir kitap yapmak geldi. Peki ama ben Vehbi Bey'in ortağı değilim, memuru değilim, profesyonel asistanı değilim. Vehbi Bey hakkında ne yazabilirim. Tuttum arkadaşlara, tanıdıklara mektuplar gönderdim, telefon ettim. "Vehbi Bey hakkında anılarınızı lütfen bana gönderin onu kitaplaştıracağım" dedim. Onlar bana gönderdiler ve gördüğün mavi kaplı kitapçığı hazırladım. Davetler 1987'de başladı ve yedi sene sonra, 1994'te ben bu kitabı Vehbi Beye hediye etmeye karar verdim. Kitap hazırlandı. Ama tabii ki bir seranomisi olacak bunun. Yemekten sonra gene Vehbi Bey konuşacak sonra ben konuşacağım kitap vereceğiz, de Vehbi Bey'den gizli iş yapılmazmış. Birileri gidip Vehbi Bey'e "Senin hakkında bu adam kitap yapıyor, haberin olsun" demiş.

— Siz gizlemeyi mi düşünüyordunuz?
— Evet. Sürpriz. Nasıl olur sürpriz. Vehbi Bey, sevgili Tuğrul Kutadgubilik'i görevlendirmiş, git bu kitabı bul gel, demiş.

— Kutadgubilik kim?
— Koç Holding'in halkla ilişkiler müdürüydü. Demiş ki, git ara bul getir bunu göreceğim. Sevgili dostumuz kitabı bulmuş getirmiş. Vehbi Bey, "Oku bakalım" deyip kitabı okutmuş.

— Kaç adet basmıştınız?
— İki bin.

— Yemeğe katılanların katkılarıyla mı bastınız?
— Hayır. Ben bunu yaparken yine Kudadkubulik ile görüşmüştüm. O zaman, biz senin kitabını finanse edelim dedi ve ettiler. Hatırlıyorum, 26 Mart 1994 gecesiydi, efendim, ben kürsüye çıktım. Vehbi Bey için bir ön konuşma yaptım. Yeterince ona iltifat ettikten sonra, "Sizin için bir kitap hazırladık. Bu kitap benim ve bu çatı altında bulunan tüm meslektaşlarımın size armağanıdır" dedim. Vehbi Bey'e kitabı verdim. Memnun olduğunu ifade etti. Bir an durdu ve sonra mikrofona şunları söyledi: "Bu davetlerin benden sonra da sürüp gitmesi için, aileme vermiş olduğum vasiyetnameme bir madde ekledim." Demek ki kitabın muhtevasını kendisine takdim edilmeden evvel öğrenmesi yararlı olmuş. O kadar beğenmiş olmalı ki, bizim Vehbi Bey'in şahsı için kurduğumuz bu bayramın, bu şenliğin bu iltifatın kendisinden sonra da sürüp gitmesi için vasiyetnamesine madde eklemiş.

— Öldükten sonra o vasiyete uyabildiniz mi peki?
— Ben bu isteğe olağanüstü sevgi ve saygı gösteriyorum, şapka çıkarıyorum, alkışlıyorum. Aile bu vasiyetnameye uydu. Geçen yıl 22. Koç Tıp Bayramı'nı kutladık. Ama iki yıl önce bir olay oldu. Gönül Hanım vefat etti. Suna Hanım'ın sağlığı

çok kötüleşti, bu gibi nedenlerle bu bayram bir yıl ertelendi. Sanırım bu üzüntüler kara bulut getirdi bu ailenin üstüne. Bu kitap aileyi mutlu etti mi? Evet aileyi de mutlu etti. Bakın Rahmi Koç Beyefendi, 28 Mart tarihindeki mektubunda ne diyor: "*Kitabınızı okudum. Hakikaten samimiyet ve dostluk var. İçten gelerek yazılmış. Başlattığımız bu hareket inşallah devam eder. Doktorların samimiyeti cana yakınlığı kaliteleri bambaşka. Çok mütehassis oldum. Candan teşekkür ederim.*" Suna Hanım 31 Mart tarihinde bana bir mektup yazdı. Aynen şöyle diyor. "*Bu seneki bayramın bir özelliği de zatıalinizin ince zarif ve dikkatli çalışması sonucu ortaya çıkmış olan* Koç Tıp Bayramı Anılar Demeti *adını taşıyan eserinizdir. Bu çalışma hem babamı hem de bizleri çok mutlu etti ve çok duygulandırdı. Koç Tıp Bayramı sevgi, saygı ve duyguyla zenginleşerek geleneksel bir hale geldiyse bunda en önemli pay size aittir. Mesleğinizin zirvesine çıkmış bir kişi olarak, adınızı ve ne kadar ölümsüzleştirdiyseniz bu tıp bayramında geleneksel hale gelmesiyle ikinci bir kez kendinizi ve meslektaşlarınızı nesiller boyu sürecek belki bizim şimdiden tahmin edemeyeceğimiz ölçüde gelişecek bir geleneğin sembolü yaptınız. İnan ve ben sizi candan kutlarız.*"

Bu kitap çok ilgi gördü. Ayrıca Koç firması akıllıca bir davranışta bulundu, kitabı salonda dağıttıktan sonra artan kısmını da bağış karşılığı Koç ile ticari ilişkisi olan müesseselere sattı. Buradan benim aklımdan hayalimden geçiremeyeceğim kadar çok para geldi. O zamanın (yıl 1997) parasıyla 700 milyon hasılat edildi. Çok enteresan, Semahat Hanım, Vehbi Bey'le karşı karşıyayız. Vehbi Bey bana "Elde edilen hasılatı nasıl taksim edeceğiz" dedi. "Baba, ne yapacaksın bunu" dedi Semahat Hanım. "Ver hepsini Tarık Bey'e de bitsin bu iş" dedi. "Olmaz" dedi Vehbi Bey. Ben de o zaman şöyle dedim, "Öyleyse kitap masrafı çıktıktan sonra geriye kalan parayı bölüşelim. Siz Aile Planlama Vakfı'na verin. Ben de Türk Hekimleri Dayanışma Vakfı'na vereyim" dedim. Hoşuna gitti, el sıkıştık. Ondan sonra paraları vakıflara verdik.

Vehbi Koç, Tarık Minkari'nin takdim ettiği kitabı aldıktan sonra, "Bu bayramların benden sonra da devam edebilmesi için vasiyetnameme bir madde ekledim" dedi.

— Bu kadar anı anlattınız ama ben hâlâ anlamadım siz Vehbi Bey'in en çok hangi yönünü seviyordunuz?

— Vehbi Bey'in dürüstlüğünü sevdim. Büyük bir ticari müessese kurdu ama kimseyi aldatmadı. Ben filmlerde şunu gördüm. Haydutlar bankayı basardı silahları çeker kasayı soyarlardı. Sen hiç banka kuranın banka soyduğunu gördün mü? Türkiye'de ben bunu gördüm. Vehbi Bey ortaklarına karşı hep saygılı oldu. Kurduğu müessese vefatından sonra paylaşılmadı. Profesyonelce yönetiliyor ve yükseltiliyor. Bazı ailelerde müessese şahsın yaşamasıyla güç bulur. O öldükten sonra varisler kapışırlar, Osmanlı saltanatına döner. Burada bir profesyonel kadro kuruldu ve o kadro bu işi çok iyi yürütüyor. Sonra bu kitap çok beğenildi. "Biz de katkıda bulunmak istiyoruz" dediler. "Pekâlâ siz de anılarınızı gönderin dedik" ve o gönderilen anılarla kitabın genişletilmiş ikinci baskısını yaptık, yayınlandı, dağıtıldı ve kalıcı bir eser haline geldi. Bizim Vehbi Bey'le dostluğumuz hayat boyu sürdü.

— Ölüm nedeni neydi?
— Enfarktüs. Maalesef o Antalya'da vefat etti. İstanbul'a getirildi ama ben yanında değildim... Zincirlikuyu'da aile kabristanına defnedildi. 27 Şubat'ta yapıldı bu merasim. Sonra aradan aşağı yukarı yedi ay geçti. Derken gazetede bir manşet Vehbi Bey'in naaşı çalındı, mezarı açılmış, naaşını çalmışlar. Kim çaldı? Niye çaldı? Nereye götürdü? Cevap yok. Aile dört beş gün büyük bir sabırla ve üzüntü içinde bir yerden haber bekledi ama haber gelmedi. Aile olağanüstü bir olgunlukla şöyle bir jest yaptı. Kabrin başında toplandılar: "Biz babamızın ruhunun burada olduğuna inanıyoruz ve kabri kapatıyoruz" dediler. Kabri kapattılar. Aradan aylar geçti. Sanırım bir adam bir televizyon kanalına telefon etti. "Ben Vehbi Bey'in naaşının nerede olduğunu biliyorum, ilk çekimi siz yapın, bu müthiş bir sansasyon yaratacaktır. 20 milyar öderseniz size öncülük ederim" dedi. Kanal dürüst çıktı işi almadı, polise haber verdi. Baskın yaptılar adamı yakaladılar. 8 Ocak 1997'de Vehbi Bey'in naaşı kendi orijinal kabrinden aşağı yukarı iki yüz metre ötede boş bir kabrin içinde buldular. Aile yeniden bir merasim yaptı ve rahatsız edilmiş bulunan Vehbi Bey'in naaşını tekrar orijinal kabrine gömdüler. Tarihde buna benzer çok ciddi olaylar var.

— Kimler, ne için kemik çalar; anlamakta zorlanıyor insan?
— Bakımsız mezarlardan serseriler kemik çalarlardı. Kafatası getirirlerdi. Satarlardı bize.

— Harçlık çıksın diye mi?
— Evet çok çirkin bir şey ama birileri bulurdu getirirdi. Mesela alt ekstremitlerin kemikleri var. Komple satıyorum derdi. Ne demek alt ekstremitle, yani kalçadan ayak parmaklarına kadar bütün kemikler birbirine eklenmiş bir parça.

— Cerrahpaşa civarında böyle kimsesizler mezarlığı var mı? Oraya mı gidiyorlar?
— Cerrahpaşa çevresinden almıyorlar. Onlar Karacaahmet'in ücra bir kısmından ya da bakımsız kabirlerden, o kabirlerin şurasından, burasından bulurlardı o kemik parçalarını getirirlerdi. Anatomi öğrenirdik onların üstünden. Şimdi bunlar yok. Çünkü her kemiğin plastik taklitleri var. O taklitlerle kemiği tutuyormuşsun gibi ders yapabiliyorsun. Şimdi kadavra eksikliği var birçok tıp fakültelerinde.

— Kadavraları belediye sağlıyor demiştiniz...
— Sahipsiz cesetleri getiriyor ama yetmiyor. Elli iki tane tıp fakültesi var. Bu kadar insana nasıl kadavra bulacaksın. Onun için maketler üstünde çalışıyorlar. Plastik bedenlerin üstünde.

"Mozambo, mozambo!"

— Peki biraz ölümden, cesetlerden çıkalım güzel şeylerden bahsedelim.
— Hadi güleç yerlere gidelim öyleyse... Mesela 3 Nisan 1997 akşamına, Divan Oteli'ne... Durusellerin kızı Zeynep ile Cem Ateş'in oğlu nişanlanıyor, biz de davetliyiz. Sevgili dostlarımızla oturduk yemek yedik, şakalaştık. Saat 11'i bulmuştu. Ben izin istedim. Yoruldum gidiyorum dedim. Ev sahibesi hanımefendi yolumu kesti: "Gitme büyük bir sürpriz var ve sen bundan hoşnut olacaksın" dedi. "Sahi mi" dedim. "Peki hatırın için kalırım." Bir kenara çekildim arkadaşlarımla konuşuyorum. Birden bire ortalık karıştı. Bir saz heyeti içeriye girdi. Herkes sanki biliyormuş gibi hemen bir çember yaptılar. Ortada bir boşluk bıraktılar ve yerlerini aldılar. Ama ben farkına varıncaya kadar dışarıda kaldım. Arkadan alkışlar içersinde bir genç dansöz içeriye girdi. Oryantal dansöz. Süper bir dansöz. Bak sene 1997, minnacık genç bir kızdı o. İçeriye girince kıyamet koptu. Saz heyeti müziğe başladı, dansöz de muazzam figürleriyle dansa girdi. İyi de ben çemberin dışında

kaldım. Hemen ilerledim kendime iyi bir yer arıyorum. Ama önümde nereye gitsem hep dört beş tane ense var. Bir türlü o enselerin arasından istediğimi göremiyorum. Birden cesurca bir hamle yaptım ve "Sevgili meslektaşlarım lütfen izin verin ben öne geçeceğim ama dizlerimin üstünde duracağım" dedim. "Buyurun hocam" dediler yolu açtılar. Ben en öne geçtim diz çöktüm. O sırada Ergun Mengi adında psikolog doktor bir arkadaşım vardı. "A, en akıllı sen misin, ben de geliyorum" dedi. O da yanıma geldi, diz çöktük. Şimdi iki adam yerde diz çökmüş hemen üç dört metre ötesinde de dansöz bütün figürleriyle dans ediyor. Biz de aptal, aptal bakıyoruz.

— *Estağfurullah.*

— "Bak dedim çok safça, çok aptalca seyrediyoruz, bir jest yapalım. Dansözün yüreğini hoplatalım. Şöyle ilgisini çeke-

DERGİ-GAZETE

Hafta Sonu EKSTRA

SAYI:14
3 NİSAN 1987

Sibel'e tapan profesör

MERAK edilen insan, insanın dahi hassasiyetini kamçılayan olaylar sırasında yaşanılan bir anılarının unutulmaz çöküntü dönüşüyor. Sibel Can'ın Las Vegas'ta geçirdiği Dr. Tarık Minkari'nin geçirdiği Chateau'da Las Vegas'ta geçirdiği büyülenme mi kaçırdı Tarık Hoca'yı? Bunu bilemiyoruz.

Ama her yıldızın aydınlığa çıkmayan olduğu gibi her kadının da aydınlığa çıkmayan yanları olduğu gerçeğini de göz ardı etmemek gerekiyor. Bu gerçeğin ne kadar acımasız olduğunu Dr. Tarık Minkari'nin de başına gelenler bize göstermektedir. Dr. Tarık Minkari'nin gözünde Sibel Can'ın yeri...

Ünlü dergi Sarah Mahoney, bunu kanıtlıyor yazısı. Sibel Can'ın Amerika'da bulunduğu günlerde Dr. Tarık Minkari'nin gözünde Sibel Can'ın yeri...

Aşkın Kanıdeşir

Prof. Dr. Tarık Minkari ve Dr. Ergun Mengi şeytana uyup hem eğlendiler hem de haber oldular.

lim. Bize ilgisini artıralım." "Ne yapalım" dedi. "Ya sen filmlerde hiç görmedin mi Zulular böyle otururken 'Mozambo mozambo' diye eğilip kalkıyorlar" dedim. "Biz de böyle yapalım." Şimdi ikimiz de ellerimizi yukarıya kaldırdık. İbadet eder gibi "Mozambo, mozambo" diyoruz. Sanki tapıyoruz Dansöz Sibel Can'a. Sibel Can da bunu fark etti olağanüstü figürlerle önümüzde dans ediyor. Biz de masumane partiyi böyle bitirdik. Daha doğrusu ben öyle sanıyorum. Üç gün sonra eve bir Haftasonu gazetesi geldi. Birinci sayfasının dörtte birinde ben varım. Yerdeyim, tabii kafasını yere koymuş adam kalkarken yere bakıp kalkmaz ki. Bir objeye bakar. Sibel de karşımda, ben de ona bakıyorum ama aşağıdan yukarıya doğru bakıyorum. Ve zaviye aşağı yukarı işte göbeğiyle dizi arasında bir yer. Böyle bakıyorum. O sırada da Sevgili Atalay denklaşöre basmış o sahneleri yakalamış.

— *Eyvah! Ayseli Hanım gördü mü?*
— Şimdi bu gazeteyi ben masanın üstünde görünce kıvırdım bir yere sakladım. Hastaneye gittim. Daha girerken içeriye santraldaki operatis hanım "Hocam maşallah çok iyimişsiniz, çok eğlenmişsiniz. Gözümüz yok ama..." dedi. Oradan sıyrıldım. Ameliyathane tarafına girdim. Bütün ameliyathane hemşireleri karşımda "O hoca valla sana çok yakışmış. Çok da eğlenmişsin. Hem de eğlendirmişsin çevreni. Öyle duyduk "dediler. Yukarıya çıkıyorum, hastalar acaip acaip gülüyor. Hasta sahipleri maşallah Doktor Bey eğlenmesini iyi biliyorsun diyor. Eve geliyorum. Sabahleyin yırttığım gazetenin yerine yeni bir gazete konmuş. Oturdum televizyon seyrediyorum. Kimseyle de konuşmuyorum. Zaten kimse benimle konuşmuyor da, ben onun için kimseyle konuşmuyorum. Ayaklarımı uzattım televizyon seyrediyordum. Birden içeriye oğlum girdi. "Baba, baba ver elini öpeyim." "Hayrola ne oldu" dedim. "Ver elini öpeyim baba" dedi. Arkadaşlarım diyor ki "Bu adam hem eğlenmesini biliyor hem kazanmasını biliyor." Uzandı elimi öptü. "Oğlum bırak şu elimi." Ama arkadaşlarım diyor ki, "Bir daha Sibel'e giderken bizi de götürsün!"

Sibel'in göbeğine "sıcak" bakışlar

● Turizmci Feyyaz Tokar'ın yeğeni ile halıcı Vedat Durusel'in kızının nişan töreninin sürprizi Sibel Can'dı... Piste fırtına gibi fırlayan genç dansözü pistin kenarında yer kaparak izleyen konuklar, ilginç görüntüler oluşturdular.

● Tıp dünyasının ünlü operatörü Prof. Dr. Tarık Minkari ile Psikolog Dr. Ergon Mengi, kendilerini Sibel'in büyüsüne iyice kaptırdılar, iki doktor "Göbek sevdi", yere oturup coşkuyla izledi.

● 15. sayfada

YERLERDE İZLEDİLER Boğaz Sicketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Feyyaz Tokar'ın yeğeni Cem Ateş ile Durusel Halıları sahibi Vedat Durusel'in kızı Zeynep'in nişanında, Sibel Can'ın gösterisini Prof. Dr. Tarık Minkari (ortada oturan) ile Dr. Ergon Mengi (sağda) yerlerde izlediler. Ihsan Vardel (ayakta birinci), Halit Gazioğlu ve diğer davetliler Can'ı zevkle seyrettiler.(Fotoğraf: Atılay KANDEMİR)

25 Mart 1987 Çarşamba

Meslekdaşları bu fotoğrafı görünce, "Hoca helal olsun" demiş.

— Oğul babayla dayanışma içinde, peki Ayseli Hanım ne diyor?

— Ayseli, akıllı, olgun, tolerans sahibi bir eştir, zaten bütün bunlar onun yanında oldu. Doğrusunu istersen böyle sahnelerden sonra da çok konuşmaz, bir iki gün suskun kalır. Sonra cezamı doldurmuşum gibi, tekrar konuşur. Ama bu arada oğlumla aramızda bir tuhaf ilişki vardı. Oğlumun beğenmediğim hareketleri olursa, ona doğrudan söylemezdim. Bir kâğıda bir şeyler yazar, yatak odasının kapısına asardım. O sabahleyin uyanınca bakar okur, mesajı alır giderdi.

— Çok ilginç. Kızınızla ilişkiniz de aynı mı?

— Kızım o kadar mesaj almayı gerektirecek huysuzluklar yapmadı. Bu olaydan sonra bir sabah benim kapımda bir kâğıt gördüm. Oğlum asmıştı. "Baba bundan sonra dansözleri uslu akıllı seyret" diyordu...

— Sizin hayattan zevk alma biçiminiz oğlunuza da geçti mi?

— Evet, evet. Füsun'da da var. Neşelidir. İyi organizatördür ve olağanüstü bir beşeri ilişkileri vardır arkadaşlarıyla. Süper koruyucu ve gönül alıcıdır. Sadık dışa dönüktür, samimidir,

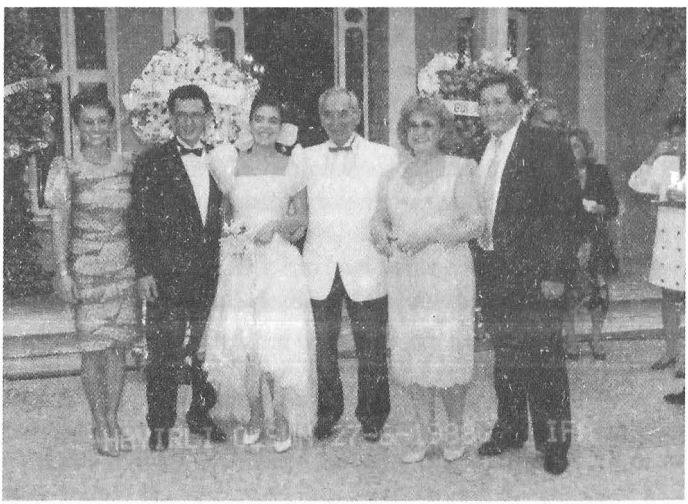
dürüsttür. Çocuklarım benim özel yaşantımı gördükten sonra ikisi de doktor olmamaya karar verdi.

— *Yani sizi hep hastalarınızla paylaşmak zorunda kaldılar. Peki siz onlara yeterince konsantre olabildiniz mi?*
— Tanrı'ya çok şükür olsun ki Ayseli gibi bir eşim vardı. Ayseli bütün bunları içtenlikle benden iyi yaptı.

— *Çünkü eşiniz, "Tarık Minkari'in eşi olmak bir meslektir" demişti.*
— Doğrudur ve o mesleği güzel yaptı. Ayrıca ailem mesleğimin beni mutlu ettiğini, beni doyuma götürdüğünü fark etti.

— *O doyum da eve mutluluk olarak yansıyordu herhalde?*
— Evet.

— *Peki, ölümcül hasta stresi...*
— Hepsi de ölümcül değil ki. Bir sürü insanı da kurtardık.

Mutlu gün: Füsun Almat, Sadık Minkari, Zeynep Minkari, Tarık ve Ayseli Minkari. Töre Almat.

Tabii yine de ölümle çok yan yana gezdik. Ama hadi yine neşeli anılara dönelim. Bir gün bana bir hasta geldi. Bir hanım hasta. Çok zarif bir hanımdı: "Sana inanıyorum, ameliyat olmak istiyorum. Fakat ön şartımı söylemeden bu işi yapamam" dedi. "Hayrola nedir o" dedim. "Beni uyutmayacaksın" dedi. "Önce sizi muayene edeyim" dedim, baktım karnında kocaman bir ur vardı. Öyle bir uru hastayı uyutmadan ameliyat etmem mümkün değil. Ama bazen hastalıkla hekim arasında acaip bir iletişim doğar.

Hipnoz

— Hastalıkla mı hastayla mı?
— Hastalıkla, karnının içindeki o uru okşarken hani vuruldum derler ya. Öyle oldum. Bu uru ben çıkarmalıyım, ben bu uru çok güzel bir şekilde çıkarırım, çıkarabilirim mutlaka çıkarmalıyım. Bu tıpkı denizde büyük bir balığı görürsün, bu balığı yakalamalıyım, der peşine düşersin; orada balık kaçar ayrı mesele ama burada kaçamaz çünkü elimin altında. Bu uru ben çıkaracağım dedim. Ona hizmet etmek içinde her türlü şartları kabul etmeye hazırım.

— Hastanın uyumama gerekçesi ne?
— "Uyuyan hastalar, bazen uyanmıyor. Onun için ben uyutularak ameliyat olmak istemiyorum" dedi.

— Masa da kalma korkusu mu var?
— Evet. Ben de o zaman onun elini tuttum. Hani dedim ya benim içimde ikinci Tarık var: Şeytan Tarık. O ön plana çıkınca çok güzel yalan söyler. Onun gözlerinin içine baktım. "Hiç sorun değil, kabul ederseniz ben sizi hipnozla ameliyat ederim" dedim. Birden heyecanlandı, "Siz hipnoz yapıyor musunuz" dedi. Ben de "Bunu başkasına söylemeyin sizin için yaparım" dedim. Hasta kabul etti. Ameliyat günü hazırlıklar yapıldı. Aşağıdaki ekibe dedim ki, "Hastayı ameliyathanenin kapısına kadar getirteceğim ve anestezi uzmanı arka-

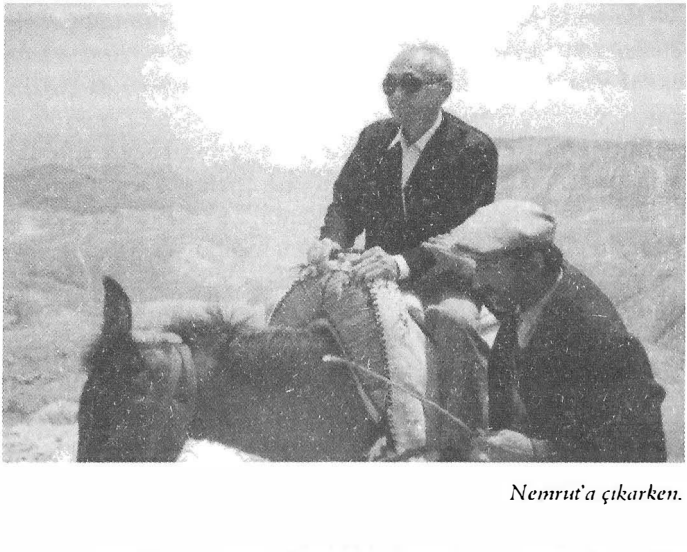
daşa da rica ettim. Sen, ben hastayla konuşurken o manşondan ilacı yapacaksın. O farkına bile varmadan uyuyacak. Sonra içeriye alacağız. Tamam mı" dedim.

— *Ameliyathane içinde değil, dışında yapıyorsunuz?*
— Dışarıda. Sahtekarlığın daniskasını oynuyoruz şimdi. Üç kâğıtçılık yapıyoruz düpedüz. Yukarıda hastayı tekrar ziyaret ettim. O elimi sıkıyor. "Doktor bana söz vermiştin hipnoz yapacaksın değil mi" diyor, "Evet" diyorum. Aşağı beraber indik. Asansörde yanyanayız. Elimi sıkıyor. Ameliyathanenin kapısına geldim. Damarın içinde iğne var. Serum bir taraftan damlıyor ve damarına gidiyor. Ameliyathanenin kapısında şimdi seans başlıyor. "Dikkat et" dedim. "Gözlerime bak ve dediklerimi tekrar et. Bana inanıyorsun değil mi? Şimdi lazerlerimi çalıştırıyorum ve derinlere doğru gidiyorum. Söylediklerimi tekrar etmeni istiyorum. 10... 9... 8..." Benim söylediklerimi tekrar ederek 3'e kadar geldi. Bana o kadar konstantre olmuştu ki; anestetist arkadaşa işaret ettiğimi fark etmedi, uyudu. Biz hastayı ameliyathaneye aldık. yatırdık, entübe ettik. Yani nefes yolunun içine tüpü soktuk, çok güzel bir ameliyatla uru çıkardım. Yarayı kapattık. Hastayı yukarıya gönderdim. Hemşirelere de rica ettim. Sakın uyuttuğumuzu söylemeyin. Ben ona hipnoz yaptım. Hipnoz etkisi altında ameliyathaneye girdi ve ameliyatı bitirdim, bunu öyle bilecek dedim. "Tamam Doktor Bey öyle yapacağız" dediler. Sabahleyin hastayı kontrol etmeye gittim. Genelde karnında bir ameliyat izi olan hasta ertesi gün hop böyle dikilemez, oturamaz. Karın adaleleri, yani ameliyat yarası çok acır. O ise inanamayacağım şekilde dikildi ve bana sarıldı. "Sen harikulade bir hekimsin" dedi. "Hipnoz yaptın ve hiçbir şey duymadım. Öpebilir miyim?" Öpüştük.

Yanlış kart

— *Nasıl risklere giriyorsunuz böyle?*
— E canım risk almadan bazı işler yapılmaz. Efendim şimdi

bir başka güzel olayı anlatayım: Çok sene evvel muayenehaneden çıkıyorum. Kapıda köylü kıyafetli bir adam. Orta yaşın üstünde. İsimlerin yazıldığı düğmelere bakıyor. Belli ki bir isim arıyor. İçimden adama yardım edesim geldi. "Hayrola, ne arıyorsun" dedim. Bir kâğıt çıkardı. Buruşuk bir kâğıda baktı "Prof. Tarık Minkari'yi arıyorum" dedi. Şimdi ben başka hastaneye gideceğim. Ben değilim desem. Adam kalkmış Muş'tan gelmiş. Muş'tan gelip muayenehanemi bulduğuna göre, ertesi gün yine bulacak içeri girecek, kata çıkacak benim suratımı tanıyacak. Ayıp olacak. "Bak efendi aradığın adam benim. Ama hastabakıcı gitti. Muayenehaneyi kapadık. Şimdi ben seni tekrar yukarıya alıp, konuşup, soyup muayeneni yapamam, başka hastaneye gitmem lazım. Ama sen şimdi köyüne dönünce diyeceksin ki, yorgun argın güçbela adamın adresini buldum. Adamla kapıda karşılaştık. Fakat öyle kaba, öyle kendini beğenmiş, öyle burnu büyük bir adamdı ki, beni reddetti, yukarı alıp muayene etmedi diyeceksin. Benim aleyhimde kötü, kötü şeyler söyleyeceksin. Gel seninle bir anlaşma yapalım, yarın Hayat Hastanesi'ne gel, senin muayeneni yapacağım" dedim ve o karanlıkta elimi cebime soktum, kartımı çıkardım verdim. "Para almayacağım, ayrıca idrar, kan ve radyolojik tetkik gerekirse onları da yaptıracağım. Filmler çektireceğim ve kesinlikle para aldırtmayacağım. Ama bir şartla. Köyüne gidince nemrut bir adama rastladım. Kendini beğenmiş bir adam. Kapıdan beni geri çevirdi demeyeceksin, söz mü" dedim. Sarıldı bana. "Ağabey, ben seni gökte aramışım, yerde bulmuşum, ver elini öpeyim" dedi, öpüştük ayrıldık. Şimdi ertesi gün saat 11'e doğru asistan doktorlardan biri geldi "Efendim" dedi "sizi birisi bekliyor." "Tamam" dedim. Çıktım ve lobide karşılaştık adamla. Adam bana doğru geliyor ama suratı değişik. Elinde de benim kartvizitim var. Yeterince yaklaştıktan sonra, "Doktor Bey yahu sen ne muzip adammışsın" dedi. "Ne oldu" dedim. "Daha ne olacak ya, sen kaportacının kartını vermişsin, sabahtan beri canım çıktı seni aramaktan" dedi. Bir daha sarıldık adamla. "Gel" dedim, "bu defa bü-

Nemrut'a çıkarken.

tün muayeneler bedava. Yatarsan da para almayacağım. Gerekirse seni bedava ameliyat edeceğim" dedim. Öpüştük, öpüştük barıştık.

Mizah zekânın zekatıdır!

— *Çok güzel bir başka hikâye daha!*
— Evet. Bak benim bir hastam vardı. David Bahar. Çok şık adamdı. Ben ona çok tehlikeli bir ameliyat yapmıştım. İyileşti. Sonra dostluğumuz sürdü gitti. Her sene hasta olmadığı halde gelir beni ziyaret eder. Hâl hatır sorar, bazen çikolata getirir, sonra ayrılırdık. Her ayrılışta "İnşallah otuz sene sonra" der giderdi. Bu beş sene böyle sürdükten sonra bir gün ben ona dedim ki, David ayıp oluyor. Otuz sene, otuz sene diyorsun beşi gitti. Tanrı baba hesap tutuyorsa, mahçup olacağız dedim. "Hadi canım aldırma günde milyonlarca insan ona dua ediyor hepsini yazıyor mu sanıyorsun. Hepsini aklında mı tutacak. Boşver sen otuz de, kulakta öyle kalsın" dedi. Biz de hâlâ otuz sene sonra deyip geçip gidiyoruz.

— Başınıza gelen her şey de bir nükte var, siz dümdüz, renksiz bir karakter yapısına sahip olsaydınız bunlar gelmeyecekti sanki başınıza. Yani böyle hastaların sizi bulması da enteresan.

— Bu mizaha yatkınlıktan da gelir. Ben mizahı çok severim. Babamın bir sözü vardır. Aradan yetmiş-seksen sene geçti aklımdan hiç çıkmadı. "Mizah, zekânın, zekatıdır" derdi. Olağanüstü güzel bir söz. Bu kafama nakşoldu. Yani bu demektir ki, aptal adam mizah yapamaz. Şimdi ben de aptal olmadığımı ispat etmek için mizaha meylederim. Başarırsam a zekiymişim derim. Mizah çok güzel bir şeydir. İşin hüneri anekdotu anlatırken bir defa güzel bir dil kullanacaksın. Sonra finali çok iyi saklayacaksın. Akışı çok iyi yapacaksın ve sırası gelince de işi uzatmadan finali patlatacaksın. O beklenmedik bir sonuç iyice paradoksal ise müthiş alkış alır müthiş keyif verir. Hem dinleyen memnun olur hem de sen anlattığın için memnun olursun.

— Demin soracaktım unuttum; siz yurtdışına ameliyata gidenleri çok onaylamıyorsunuz, değil mi?

— Hastanın hekimi seçmek hakkıdır, bunun üstünde münakaşa etmem. Hasta istiyorsa buyursun gitsin. Bana bir efendi hasta geldi. 45-50 yaşları arasındaydı. Kalın bağırsağının sol tarafında tümör vardı. "Ameliyat etmem gerek seni" dedim. "Tamam Doktor Bey" dedi, "benim sana inancım çok onun için geldim. Ama benim aile bağlantılarım var Londra'da, onlar da ısrar ediyorlar burada ol diyorlar. Ben de senden fikir almaya geldim" dedi. "Bunu açıkca söylediğin için seni tebrik ederim gel seni kucaklayayım" dedim. "Hastaneyi seçmek ve doktoru seçmek senin hakkındır. Güle güle git hayırlı olsun." Bu adam gitti. Dört hafta sonra geldi. Gene beni ziyaret etti. "Nasılsın" dedim. "Vallahi iyiyim de şurada tuhaf bir şey var, böyle ağrıyor" dedi. Bir film çektik ki karnının içinde bir penshemostatik denilen metal bir alet gördük. Yani karnın içinde alet unutulmuş.

— *Londra'daki hastanenin doktorları unutmuş!*
— Evet. Hastanenin adı da, doktorun adı da var ya o artık ayıp olur. "Şimdi yahu" dedim "bunu teşhis etmek için hekim olmaya gerek yok. Sen de görüyorsun burada metal alet var" dedim. "Doğru ya" dedi. "Bunlar benden çok para aldılar, bu kayıp aletin parasını da almış olmasınlar" dedi. Tekrar gitmiş, cerrahına göstermiş. Çok üzülmüş tabii cerrahı. Bunu Türkiye'de kimse gördü mü? Gördü. Kim gördü? Tarık Minkari. "Ne dedi" diye sormuş, bizimki de "Hangi eşek seni ameliyat etti dedi" demiş. Bunun üzerine cerrahı "Haklıymış" demiş. Sonra hastayı hastaneye göndermişler. Hastanede giriş parası istemişler, yok ben para vermeye gelmedim, para almaya geldim, demiş. Canım sen şimdi yat. Haklı çıkarsan biz öderiz demişler. Yatırıp ameliyat etmişler, sonra mahkemeye vermemek şartıyla. 10 bin sterlin de almış, gelmiş. "İyi güle güle kullan" dedim adama. "Sonra gel bir film daha çekelim sakın başka bir şey daha unutmuş olmasın." "Bu parayı verdikten sonra günahını bile unutmamıştır artık!"

Lütfen dokunmayınız!

Bak şimdi ne anlatacağım: Hayat Hastanesi'nde çalışıyoruz. Bir meslektaşımız var burun tamir ediyor; burun tamir olur mu canım, estetik yapıyor işte. Bu burun düzeltme işinde hastayla ilişkiyi çok iyi kurmak lazım. Çünkü hasta aklını burnuna takmıştır. Şayet hayal ettiğim burnu yakalarsam her şey düzelecek diye düşünür. Cerrah burnunu düzeltir. Hadi üç gün sonra gel göreyim der. Şimdi üç gün sonra muayene odasındayız. Hasta muayene masasının üstünde oturuyor, arkadaki pencereden ışık geliyor. Pansuman açıldı ve kızın burnunu görmesine izin çıktı. Şimdi o kızcağız ilk bakışta hayal ettiği burnu yakaladıysa müthiş mutludur, hemen kalkıp doktoru öpmek ister; değilse o ayna elinden düşmez. Sağa bakar, sola bakar, yandan bakar, üstten bakar. Allahım o hayal ettiğim burun bu muydu acaba diye düşünmeye başlar. Pansuman odasının kapısı açık. Allah rahmet eylesin Cihat Abaoğlu Hoca'yla ben o kapının önünden geçiyoruz. Kapı-

nın önünden geçerken Cihat Abaoğlu içeri baktı kızı tanıdı, tanır tanımaz odaya girdi, "Fatoş" dedi, burnunu tuttu böyle bir kıvırdı. "Nerdesin sen" dedi. "Senelerdir kayboldun. Bana görünmüyorsun" dedi. Şimdi kız bağırır, doktor bağırır. "Aman hoca bunun burnunu yeni yaptık tuttun bir kıvırdın eğri kaldı burnu." Kız nasıl ağlıyor. Aldılar götürdüler yeniden ameliyat yaptılar. Düzelttiler burnunu. Ben de flastere "Lütfen dokunmayınız" diye yazdım ve burnun üstüne yapıştırdım. Kızcağız üç gün daha beklemek zorunda kaldı.

— Sizdeki hikâyelerin hepsi de kara mizah gerçekten, bu arada estetik cerrahiye nasıl bakıyorsunuz?
— Biz lüzumlu ameliyat yaparız. Bize hasta laf olsun diye gelmez. Sahiden çok büyük şikâyeti vardır. Diyelim ki safra kesesinde taşı vardır. Midesinde tümörü vardır. Yemek borusu daralmıştır ya da tümörü vardır. Bunları ameliyat ettirmek için gelir. Halbuki estetikte kişi, Tanrı'nın verdiği figürü beğenmeyip onu değiştirmek için doktora gider. Yani bu bir iradi davranıştır. Yaptırmasa da pekâlâ onunla yaşayabilir. Ameliyat olup da sonuçtan memnun olmayan ya da ameliyat olduğuna pişman olan hastalar var da var.

— Siz hiç düşünmediniz mi estetik cerrah olmayı?
— Hayır. Ben burnumdan memnunum.

— Hayır. Estetik olmayı değil. Estetik cerrah olmayı?
— Hayır, hayır asla! Bana hayatta yapılan en büyük iltifatlardan bir tanesi bugün Türkiye'nin bir numaralı estetik cerrahlarından birinden geldi. Kızımın göz altında bir sorunu vardı onu düzeltirken kızıma şöyle dedi: "Ben Tarık Hoca'nın yanında asistandım. Hocanın nasıl çalıştığını gördüm. Kendi kendime sen nasıl olsa bu işi Tarık Hoca kadar iyi yapamayacaksın; iyisi mi branşını değiştir, dedim. Onun için estetik branşını seçtim. Şimdi çok rahatım, hocayla rekabet etmiyorum ama yaptığım iş beni mutlu ediyor" dedi. Olağanüstü bir zarafettir bu. Süper unvan yapmış bir arkadaşın iltifatıdır bu.

Hoca sana haksızlık yapmışlar

Bir burun hikâyesi daha anlatayım bak. Burun işini de böyle bitirelim. Benim arka arkaya çok ameliyatlar yaptığım bir dönemdeydi. Hayat Hastanesi'ndeyim. Bir ameliyattan çıktım dinlenme salonunda oturuyorum ve kahvemi içiyorum. İkinci ameliyatın hazırlıklarını bekliyorum. O sırada candan, çok sevdiğim bir meslektaşım içeriye girdi. Elinde bir gazete vardı. Bana "Hoca ya sana çok büyük haksızlık ediyorlar" dedi. "Neden" dedim. "Bak şu resme ya" dedi. Bir resim gösterdi. Bir gazetenin dörtte bir sayfasında bir artistin burnu düzeltilmiş. Profilden resmi var. O işi yapan doktorun da hemen yanında resmi çerçevenin içinde. "Bak" dedi. "Bu doktor için ne büyük reklam görüyor musun." "Yani yaptığı burnun yanında resim çektirmiş harika bir görüntü işte bu. Tamam güzel bir burun yapmış hakkıdır" dedim. "Ama" dedi "sen de yapmalısın böyle." "Ne yapmalıyım." "E sen bu artistin geçen sene hemoroidlerini ameliyat ettin, beraber resim çektirseydiniz ne güzel reklam olurdu hem bunu afiş yapardık, duvarlara..."

— *Arkadaşlarınızda sizin gibi matrakmış.*
— Öyle! Şimdi size bir şövalye dostumu takdim edeceğim. Adı, Adnan Salepçioğlu. Annesi bir İngiliz hanımıydı. Adnan benden üç yaş büyüktü. Ama o fakülteyi bitirince askere gitti, ben fakülteyi bitirince doğrudan Cerrahpaşa'ya asistan oldum. Dolayısıyla o döndüğünde aşağı yukarı aynı zamanda işe başladık.

— *Aynı branş değil mi?*
— Evet ikimiz de aynı branşta çalıştık, ikimiz de doçentlik imtihanına girdik. Şimdi seni şaşırtacağım. Onun ana dili İngilizceydi, o sınava İngilizceden girdi çaktı. Ben Fransızca öğrenmek için parayla hoca tuttum, geçtim. Ama ben aynı yıl dersten çaktım.

— *Dil imtihanından geçtiniz ama?*
— Sonra ertesi sene ikimiz de sınavlara girdik, ben ondan bir gün evvel dersimi verdim ve ikimiz de doçent olduk ve 40 yıl aynı çatı altında çalıştık, aynı hedefe koştuk. Asla birbirimizi kıskanmadık.

— *Hem dost, hem rakip.*
— Gerektiği zaman hep birbirimize el uzattık. Destek verdik. Benim zor vakalarımda konsultasyon için onu davet ederdim, o da zor vakalarında beni davet ederdi. Böyle güzel bir ikili çalışma yaptık. Onun 19 Haziran 1989'da emeklilik töreni oldu. Ben onun emeklilik töreninde konuştuğumda şu cümleyi söylediğimi hatırlıyorum ve gururla tekrarlıyorum. "Kırk iki yıl aynı işi yaptık. Aynı hedefe koştuk. Rakip olduk ama asla hasım olmadık." Asla birbirimizi kırmadık, aksine birbirimize hem iltifat ettik hem de destekledik. Ama o erken öldü. Adnan ile öyle seviştik ki ve öyle bir dayanışma içinde olduk ki Melih Âşık dostumuz şöyle demişti: "Bunlar tuhaf insanlar, hasta bulamadıkları zaman birbirlerini ameliyat ediyorlar." Doğrudur. Ben Adnan'ı iki defa ameliyat ettim. O da beni iki defa ameliyat etti. Ama bu işsizlikten değildi. Gerekiyordu. Onun için yapıldı. 1978'de Adnan bir kalp krizi geçirdi, onu Haseki Kardiyoloji Kliniği'ne naklettiler. Onun vefakar asistanı meslektaşım Doçent Haluk Saner bana telefon etti ve mümkünse acele gelmemi istedi. Ben de koşarak oraya gittim. Odaya girdiğim zaman Adnan, "Tarık beni acele ameliyat et, işeyemiyorum, patlıyacağım" dedi. Yaklaştım onu muayene ettim. Mesanesini dolu bulmadım ama o bölgede çok büyük bir kan pıhtısının oluştuğunu fark ettim. Sonra arkadaşlara sordum. "Ne oldu" dedim. Bir kardiyolog arkadaş pesmeker denilen bir sistemi kurmak istemiş. Bu kalbin ritmini kontrol altına alacak bir yöntem. Sağ femoral damarı kullanmak için birkaç defa pikür yapmış. Yani damarı delmiş kateteri sevk etmek için fakat başaramamış.

— Ne bağlamaya çalışıyorlar tam anlayamadım?

— İçine bir tel sokulacak o kalbe kadar itilecek ama doktor bunu başaramamış ve bu damar çevresindeki delikler kanın dışarıya akmasına neden olmuş. Dolayısıyla Retzius mesafesi denilen yer ki burası pubis kemiğinin, üstündeki mesafeyi kan doldurmuş. Aslında onun altında mesane var. Şimdi Adnan bağırıyor, "Ben çişimi yapamıyorum. Müthiş ağrı çekiyorum. Beni kurtar, beni ameliyat et" diyor. "Bir dakika Adnan" dedim "şimdi ben bu işi halledeceğim." Sonda koydum mesaneden hiç idrar gelmedi. "Bak gösteriyorum sana on-onbeş santimetreküp idrar geldi. Demek ki mesanen boş. Ama şimdi neyin sana ağrı verdiğini ispat edeceğim" dedim. Bir enjektör aldım. On santim uzunluğunda bir iğne taktım ona ve o elimin hissettiği bombeliğin üstünden sapladım ve pistonu geriye çektim yani kanı emdim. Çünkü orada dokular arası mesafesinde çok miktarda kan toplanmıştı. Adnan'a onu gösterdim. "Bak dostum" dedim, "bu gördüğün şey kandır. Kateteri koymak isterlerken damar zedelenmiş oradan akıntı olmuş. Yani bu hemotomun verdiği histir. Lütfen sakin ol" dedim. İl-

Adnan Salepcioğlu ile 42 yıl aynı çatı altında çalıştı, aynı işi yaptı. Rakip oldu ama asla hasım olmadı.

gınçtir. O beni gördüğü zaman bağıran beni ameliyat et, diyen adam anında sessizleşti, uslu uslu uyudu.

— *Ameliyat etmenize gerek kalmadı yani?*
— Hayır.

— *Adnan Bey, en yakın dostunuz muydu?*
— Mesleki olarak evet. Çünkü Adnan ile ben iftihar ettim, bunu o emeklilik töreninde de söyledim. Böyle bir dostluğun bütün meslektaşlarıma örnek olmasını ve böyle bir dostluğu yaşamalarını diledim. Onun şerefli, gururlu, haysiyetli mesleki gelişimini özetledikten sonra bir jest yaptım. "Sevgili Adnan" dedim, "bak senin odanı boşaltıyorlar. Odana başkaları oturacak. Artık senin odan yok." Anahtarımı çıkardım, "İlk defa söylüyorum seni çok sevdiğim için söylüyorum. Bu benim garsiyonerimin anahtarıdır onu sana veriyorum. İkimiz de orasını rahat rahat kullanabiliriz, yalnız oraya gitmeden evvel lütfen bana telefon et, çünkü orası ikimize dar gelir" dedim. Adnan nasıl sıkıldı, tahmin edemezsin. Bu yaştan sonra hergelenin benim için yaptıklarına bak demeye getirdi. Sonra gittim onu kucakladım, öptüm. "Bu anahtar, çok isterdim garsiyonerimin olsun ama benden de o dönem geçti. Bu anahtar hastanedeki odamın anahtarıdır. Odanın sahibi sensin, ben senin misafirinim. Ne zaman istersen gel bu odada otur. Seninle gurur duyacağım" dedim. Kucaklaştık, öpüştük, ayrıldık. Yazık ki Adnan sonra bir enfeksiyon geçirdi. Bodrumdaydı. Gökçebelde, Akdeniz Sitesi'nde oturuyordu. Son beş gününde çok yüksek ateşle yatmış. Gözden kaçmış demek daha doğru. Gerekli tıbbi ihtimamı görmemiş, görememiş. Uçakla İstanbul'a getirdiler ama toksik şok içindeydi. Maalesef o gece vefat etti. Aslında ölüm şekli Adnan'a hiç yakışmadı ama oldu işte!

— *Bu 42 yıl içinde hiç mi ihtilafa düşmediniz gerçekten?*
— Hiçbir zaman. Çünkü ben ağzımı kapamasını ve susmasını çok iyi bilirim. Hiçbir zaman üstüne gitmezdim. Bir şey ol-

sa bile. Her vesileyle sevgimi belli ettim. Çünkü onunla biz asistanlık döneminden beri dostuz. Yalnız hastanede değil, Ayseli de onun hanımını sevmişti. Çocuklarını sevmişti. Dolayısıyla aile ilişkimiz de vardı. Zaten ben şuna inanırım. Kişiler arasında ilişki varsa bu mutlaka dörtlü çapraz içinde oluşmalıdır. Yani ben yalnız Adnan'ı sevmekle bu işi yürütemem. Adnan'ı ve hanımını seversem, Ayseli Adnan'ı ve hanımını severse, Adnan, Ayseli'yi beni severse, hanımı beni Ayseli'yi severse bu iş yürür. Aksi halde bu mutlaka bir yerden kırılır ya da kopar.

Tıraştan kolaymış

— Mesleki dostlarınızdan başka kimler var?

— Benim bir manga kuracak kadar dostum var hâlâ. Benim haleflerim çok haysiyetli, çok vefakar insanlar çıktı. Çok iyi cerrahi eğitim aldılar. Performansları bana gurur vermektedir. Bana olan bağlılıkları ve iltifatlarıyla ben olağanüstü keyif ve gurur duyarım. Onlar benim yaşam nedenim. Şimdi benim o güzel ağabeyim, şeyhim, pirim, üstadım, ustam, can kardeşim Aydın Ağabeyim var ya. Geçenlerde Aydın Ağabeyimin sol tarafında kaşıyla, kulağı arasında bir küçük yara çıktı. İki üç aydır iyileşmiyor ve zaman zaman kanıyor.

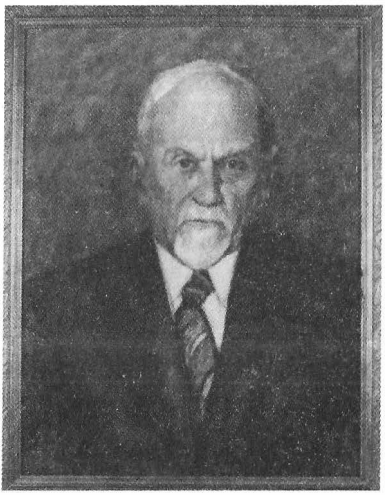
Dedim ki: "Ağabey, bak bu bu tembel bir yara, tembel yaraların altından bazen can sıkan işler çıkar, şunu alıverelim bitsin" dedim. Umursamadı. Hastanedeyim. Geçen hafta çarşamba günü telefon etti. "Yine kanadı bu yara gelsem alır mısın" dedi. "Bu kez olmaz" dedim, "çünkü ben senin ne ilaçlar aldığını biliyorum. Bu ilaçlar kanı sulandırır. Şimdi yapacağımız ameliyat da canımızı sıkar. Uzun kanamalar yapar. İyisi mi sen bunları bir süre alma." Sonra günleri saymaya başladım. "Perşembe, cuma, cumartesi, pazar olmaz. Pazartesi gel" dedim. Şimdi pazartesi saat 10'a doğru ben hâlâ evdeyim. Bahçede diz boyu kar var. Aklıma geldi. Aydın Ağabey'e söz verdim ama herhalde o da hava muhalefetinden evden çıkmayacaktır, dedim. Telefon açtım, "Herhal-

de evden çıkmıyorsun değil mi" dedim. "Nasıl çıkmıyorum ya arabanın lastiklerine zincir taktırdım hazırım" demez mi. "Peki öyleyse geçerken beni al" dedim. Geçti, ben de arabaya bindim. Şakalaşarak hastaneye geldik. Ameliyathaneyi hazırlattım. Aydın Ağabey'i yatırdım. Lokal anestezi yaptım ve ameliyata başladım, yara yerini çıkardım ve diktim. Sonra "Bu iş bitti" dedim. "Tıraş olmaktan kolaymış" dedi. "Öyle, iyi cerraha düştün de ondan" dedim. Kalktık sonra lobiye gittik, kahve içtik. Eve döneceğiz. Ayağa kalktı, etrafına bakındı. "İyi ama" dedi, "benim bir borcum olacak nereye ödeyeceğim" dedi. "İlahi Aydın Ağabey, 65 yaşından sonra müze, 85 yaşından sonra ameliyathane bedavadır, ayrıca 80 yaşından sonra ameliyat yapan cerrah, 85 yaşındaki hastayı ameliyathaneye alırsa, üstüne prim bile veriyorlar. Şimdi Osmanoğlu Kliniği ikimize de birer zarf verecek" dedim. Nasıl hoşuna gitti anlatamam, sarıldık birbirimize keyifle çıktık hastaneden.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Zengin Hastadan Al, Fakir Hastaya Ver

"Resmi vazifeniz icabı maaş ve ücreti alacaksınız. Fakat muayene ve tedavi ettiğiniz hastalardan ücret/vizite namıyla bir şey almayacaksınız. Hastalara gidiş-geliş için nakil vasıtalarına müracaat zarureti hasıl olursa davet edenlere nakil vasıta temin etmelerini söylemek arzunuza bağlıdır. Durumu müsait olan hastalarınıza fakir hastalarınızın ilaç paralarını vermelerini teklif edebilirsiniz. Bu tedbirin şahsınıza faydalı şekil almaması için namus ve vicdanınızı şimdiden kefil alırım."

Tarık Minkari'ye, zengin hastadan alıp fakir hastaya vermesini vasiyet eden, babası Sadık Minkari.

— İlginçtir hayatınız boyunca önünüze çıkan parlak teklifleri hep reddetmişsiniz...

— Bununla ilgili benim için değer taşıyan birkaç belgeyi sunmak istiyorum. Tarih 5 Temmuz 1991. Mektubu gönderen, Muhterem Rahmi Koç Beyefendi. Mektup aynen şöyle.

Muhterem Dostum Tarık Bey,

Müşterek dostumuz Prof. Gürbüz Barlas'dan öğrendiğime göre Hayat Hastanesi kapanmış. Zannediyorum siz ameliyatlarınızın çoğunu orada yapıyordunuz. Amerikan Hastanesi İdare Meclisi Başkanı olarak sizi hastanemize davet ve rica ediyorum. Bizler emrinize amade olacağız. Eksik alet ya da ekipman var ise onun da bir çaresine bakacağız. Bu hususstaki kararınız müspet ise yeni murahhas aza Mr. George Rountree sizinle temas edecektir. Siz de kendisiyle görüşmek isterseniz adres ve telefon numarası aşağıda takdim ediyorum. Kararınıza intizaren en derin saygılarımı sunarım.

Rahmi KOÇ

Bu davet benim için çok gurur vericidir. Çünkü hem mesleki yönden hem çok değer verdiğim Koç ailesi tarafından yapılmış. Yani mesleki yönden beni yücelttiği gibi, çok değer verdiğim Koç ailesinden bilhassa Rahmi Koç Beyefendi'den teklif geldiği için cidden heyecanlandım. Bu mektuba cevap vermek için birkaç gün düşündüm. Önemli bir engel vardı. Dostum Cem'i Demiroğlu, Florance Nightangel Hastanesi'ni açmıştı ve çalıştırıyordu. Benden destek istiyordu. Ona destek vereceğime söz vermiştim.

— İstanbul Üniversitesi rektörlüğü zamanında mı açtı Cem'i Demiroğlu, Florance Nightangel'i?
— Evet, o zaman rektördü. Ben de 1992 Eylül'de emekli olacağım. Ama bu teklifte çok ağır bir hizmet var. Hem hastanede çalışma imkânım olacak hem de hastanenin yönetimiyle ilgili çalışmaların içine gireceğim. Bakın eksik alet ya da ekipman sözü, hastanenin çalışmasıyla ilgili bir konudur. Yaşım 66'ya gelmişti. 67'de emekli olacağım. Böyle bir işe angaje olursam en az on sene daha *full time* çalışmam lazım. Amerikan Hastanesi ciddi şekilde büyük bir hastanedir. Oranın teknik olarak reforme edilmesi büyük çaba ister. Oysaki ben emekli olduktan sonra yeni bir yaşam düzenine geçmek istiyordum. Hem işimi azaltacak, hem haylazlığımı çoğaltacaktım.

— Gezginlik günlerine yelken açmak yani?
— Evet. Bu nedenle çok düşündüm ve birkaç gün sonra Rahmi Koç Beyefendi'ye gurur duyduğumu ama bu görevi kabul edemeyeceğimi arz ettim. Ama bu belge bana çok gurur verdiği için seninle paylaşmak ve yazılı olarak da kitabın bir köşesine geçmesini istedim. O nedenle okudum.

Çok soluk bir zarf

— En çok sizi gururlandıran neydi? Ünlü bir cerrahınız ve bunun size teklif edilmesinde aslında şaşırtıcı bir yan yok.
— Bence var. Amerikan Hastanesi İstanbul'un en iyi çalışan ve en çok kaliteli hekimi bir arada tutan hastanesidir. Şayet yönetimde de söz sahibi olacaksam servislerin çalışma sistemine de karışacağım demektir. Bu selahiyeti doğrusu almak istemedim. Doğru yaptığım kanısındayım. Çünkü ben yeni bir işte tırmanmak değil, düzlüğe çıkıp yürümek hevesindeydim artık.

— Zaten Cerrahpaşa'da da gözünüz hiç yönetimde, işletmede olmamış.

— Bravo bu doğru bir görüş ve seziş. Ben idari işlere hiç heves etmediğim için böyle bir hastanenin yönetiminde de görev almak istemedim. Doğrudur, ben Cerrahpaşa'da çalışırken dekanlık teklif edildi. Ana bilim dalı başkanlığı teklif edildi. Cem'i Bey rektörken, rektör yardımcılığı teklif edildi. Her defasında lütfen beni idari işe katma, izin ver ben sadece hastalarımla uğraşayım, dedim.

— Bu doygunluk mu Tarık Bey? Yoksa biraz da korku mu?
— Hayır. İdari işe girenler mutlaka birileriyle çekişir, mutlaka birilerini iteceksin, birilerini koruyacaksın. Oysaki ben ömür boyu kimseyle çekişmedim. Kırk iki sene aynı çatı altında çalıştığım, aynı işi yaptığım Adnan ile bile zıtlaşmadım ya da kıskanmadım, çekişmedim. Şayet ben kendi çalışmamla kendimi yeterince tatmin ediyorsam bu çalışmanın rantabilesinden mutluysam başka bir şey istemek ya da başka birinin üstüne binmek ihtiyacında değildim. Çekememezliğe, hasete hiç tenezzül etmedim. Geçmişe dönüp baktığımda cidden huzur buluyorum. Kimseyle çatışmadım, kimseyi kırmadım, harcamadım. Şimdi gelelim belge ikiye! Bu belgeyi okuyacağım ve dehşet duyacaksın. Belki de inanmayacaksın ama sana inandırtacağım. Selçuk ağabeyim vefat etti. 26 Ekim 1992 ve altı ay sonra oğlu Mehmet Minkari bana geldi. Çok soluk bir zarf getirdi. "Bu zarfı babamın kasasında buldum" dedi. Zarfın üstünü okudum ve dondum kaldım. "Vefatımdan sonra oğlum Tarık için açılmak ve ona anlatılmak üzere, haremim Remziye Hanım'a verilmiştir" yazıyordu. Babam bir vasiyetname yazıyor. Ama özellikle muhtevasının, içeriğinin bana anlatılmasını istiyor.

— Onun için annenize mi veriyor?
— Anneme veriyor. 18 Kanunievvel, yani Aralık 1934. İmza Ayvalık Noteri, Mehmet Sadık. Bak 1934'te ben ilkokul çocuğuyum. 1931'de okula girdim. 4. veya 5. sınıftayım ama şunu ben çok iyi biliyorum. Babam 50 yaşındayken ben doğduğum için zaman zaman başımı okşar ve anneme ben bu çocuğun meslek sahibi olduğunu acaba görebilecek miyim der-

di. Yani sanki ben vakitsiz dünyaya gelmişim gibi endişe ederdi. Halbuki ben vasiyetnamenin orijinal kopyasını aldığımda aradan 58 yıl geçmişti. 1934'te yazmış, ben 1992'de aldım.

— *Babanız kaç yılında ölmüştü?*
— 1951. Babam büyük ihtimalle uzun yaşamayacağını seziyordu ya da yaşlandığını görüyordu. İçinde bir endişe vardı. Kesin bu ölüm korkusu. O nedenle dokuz yaşındaki çocuğu için vasiyetname yazdı. Şimdi işin tuhafı şu: Babam 1951'de vefat etti. Yani vasiyetnameyi yazdıktan 17 yıl sonra. Ama babam benim doktor olduğumu gördü. Ayrıca ben babamın berberini ameliyat ettim. Yusuf Efendi'yi. Annem 1974'te vefat etti. Annem de 1951'den bu yana hiç bu vasiyetnameden söz etmedi. Peki annemdeki mektubu, Selçuk ağabeyim nasıl aldı? Büyük bir ihtimalle annem saklasın diye Selçuk ağabeyime emanet etti ama o da bu evrakla hiç meşgul olmadı. Sıradan bir mektupmuş gibi öbür kâğıtların arasına sıkıştırdı, kasasına koydu. Vefat edince oğlu kasada ne var ne yok diye kalktı gitti varisi olarak açtı baktı. Kâğıtları karıştırırken bu mektubu buldu ve bana getirdi. Şimdi mektubu aynen okuyorum.

> Evlatlarımla hasbıhal ve onlara nasihatlarım.*
> Orhanım, (en büyük çocuk. Hayatta olan en büyük çocuk. Daha büyüğü Mehmet abim vardı ama o erken vefat etmişti.) Geçmiş hayatım evrakım arasında bir defterde yazılıdır. Göreceksiniz ki siz benden daha şanslısınız. Esaslı bir meslek sahibi oldunuz. (Neden babamdan şanslı? Çünkü babamın babası erken ölmüştü. Babam amcasının evinde büyüdü.) Kardeşlerinizin de sizin gibi yüksek tahsil görmelerini arzu ediyorum. Size mevcut paramdan şimdilik bir şey ayıramamakla beraber, kardeşlerinize yardım ve yükümlü olduğunuzu hatırlatırım. Hayatım devam ederse, onların sizin yardımınıza muhtaç olmamalarını temine çalışmakla bera-

* *Bütün Dünya, Temmuz 1998.*

ber tabidir ki senin için de başkaca para biriktiririm. Ömrünüzün bolluk içinde olması için dua ederim.

Esatım, her biri beşer yüz frank kıymetinde ve yüzde yedi buçuk faizli yeni Türk senetlerinin birinci tertiplerinden, beş yüz adedinin maliyet ve mülkiyetini ve senelik faizlerini sana evvelce devir ve hibe, teslim etmiş idim. Aşağıdaki kayıtları ve şart ve yükümlülükleri ayrıca açıklarım.

Yüksek öğreniminizi bu parayla bitireceksiniz. Cenabı Hakk'ın lütfuyla ve kendi gayretlerinizle doktor olacaksınız. Resmi vazifeniz icabı maaş ve ücreti alacaksınız. Fakat muayene ve tedavi ettiğiniz hastalardan ücret/vizite namıyla bir şey almayacaksınız. Hastalara gidiş-geliş için nakil vasıtalarına müracaat zarureti hasıl olursa davet edenlere nakil vasıta temin etmelerini söylemek arzunuza bağlıdır. Durumu müsait olan hastalarınıza fakir hastalarınızın ilaç paralarını vermelerini teklif edebilirsiniz. Bu tedbirin şahsınıza faydalı şekil almaması için namus ve vicdanınızı şimdiden kefil alırım.

— *Müthiş bir şey bu. Yeni bir Hipokrat Yemini yaptırtmış nerdeyse.*

— Gerekirse zengin hastana fakir hastanın adını ver, ondan para al, fakir hastana ilaç al ver. Ama sakın içinden para ayırma kendine, diyor.

Askeri veya sivil hangi okulda bulunursanız, hayatta oldukça tahsil masraflarını vereceğimden sözünü ettiğim beş yüz adet yeni Türk senetlerinin, senelik faizleriyle doktorluğa ait alet ve edavatı almanızı yahut birikecek parayla Avrupa'da tahsilinizi tamamlamanızı pek ziyade arzu ederim. Çok yüksek bir doktor olup muzdarip hastalara çok büyük yardımlara Ulu Tanrı'nın seni muvaffak etmesi için candan dua ederim.

İlmin kıymeti sonsuzdur. İlim sayesinde pek çok servet elde edenler görülmüştür. Sizin rızkınızı servet yolunu-

zu sınırlamış oluyorum. Benim özellikle size insanlara faydalı bir insan olmanız için terk ettiğim serveti ret veya diğer biraderlerinizden bu tavsiyelerimi bu kayıtları ve bu vazifeleri kabul edene terk etmekle serbestsiniz. Fakat sizden bunu yapmamanızı rica ederim. Zira yiyecek, giyim ve mesken ihtiyaçları şöyle böyle temin edilmiş bir insan için servetin fazlası israf ve sefahata yol açar ki iyi bir şey değildir. O fazla servet diğer insanlara yapılacak yardımların, iyiliklerin hak ettiği ve edeceği maddi ve manevi zevklerin yanında hiç kalır. İnanırım ve güvenirim ki, iyilik asla boşa gitmez. Yüce Tanrı karşılıksız bırakmaz. Hayatta iyi insanların daima başarılı olduklarını gördüm. Onlar için mahçup ve mahrum kalmak yoktur. Buna sen de benim gibi inan. Zarar etmezsin. İyi insanlara Tanrı'nın nice nice lütuflarının tecelli ettiğini ve doğduğunu gördüm. Senin içinde yüce Tanrı'nın lütuflarını içten gelen dualarla dilerim.

Hazreti Allah'ın lütfu ve desteğiyle siz de evlat yetiştirip sözünü ettiğim senetlerin tutarlarını ve getireceği faydaları gösterdiğim amaçta ve yolda evlatlarınıza bırakabilirsiniz. Şu küçük servet, neslimden birkaçının tüm insanlığa yardım ve hizmet etmesine sebep olacak ki, bunu düşünmek bile kalbimi gurur ve neşeyle dolduruyor. Böylece iyi ve yerinde tedbirin hayatta neler meydana getirebileceğinin büyük bir örneği olmuş olurum. Bu senetleri kendime ucuza mal etmiş olduğuma göre başkalarının belki 40-50 bin lirayla yapabilecekleri bu eşsiz iyilikleri biz birkaç bin lirayla yapmış oluyoruz ki, bunu bahtiyarlık sayarım. Senin de bu yolu izlemeni arzu ederim.

Selçukum, senin lise ve yüksek öğretim masrafların olmak üzere şimdilik 3 bin lira ayırdım. Tanrı'nın lütfuyla sizin de insanlara hayırlı bir insan olarak yetişeceğinize inanıyorum. Bu paralarla şimdiki durumda çok faydalı olan bu senetlerden senin içinde temin ederim. Şimdiki durumda dedim. Zira daha sağlam bir istikbal temini

arzu ederim. Bu da hayatımın yüce Tanrı'nın lütfuyla bir süre daha devam ve müsaade etmesine bağlıdır.
Tarıkım,
Seninde Adapazarı Türk Ticaret Bankası'nda 1.600 liralık hissen var. Bunların geliriyle de Adapazarı Ziraat Bankası aracılığıyla bir miktar senet alınmıştır. İnşallah daha da alınacaktır. Bundan başka sana 3 bin lira kadar para daha hazırladım. Bunlar senin yüksek tahsilini tamamlamak için destek olabilir. Senin istikbalin Adapazarı Türk Ticaret Bankası'nın istikbaliyle alakadar demektir.

— *Banka batmadığı sürece zenginsiniz yani?*
— Teşekkür ederim ama bu banka battı.

— *Gerçekten mi?*
— Hem de ben çocukken battı, sonra anlatırım şimdi devam ediyorum

Evlatlarım, meslek ve maiyeşitinizi temin ve tanzim ettiğinizde kazandıklarınızdan fakirler ve sıkıntılı insanlar için de bir şeyler ayırmanızı rica ederim. Başarı yüce Tanrı'dandır.
18.12.1934.
Ayvalık noteri, İbradılı Esatoğullarından
Sadık Minkari.
İmza ve mühür.

Altında bir not.

Evlatlarımdan Esat'a,
Yukarıdaki satırların istek ve amaçlarından dolayı şimdi Mersin Valisi bulunan Hazım Kazım (Töregün) Beyefendi'ye gözetici, izleyici ve iyi yol gösterici tayin ederim.

Evet babamın vasiyetnamesi bu.

— Çok etkileyici gerçekten, size iyi bir insan olmanın el kitabını bırakmış.
— Evet ve benim 1992'ye kadar bu vasiyetnamenin içeriğinden hiç haberim olmadı. Ama sanki telepatiyle benliğimin zihnimin ya da ruhumun içine girmiş gibi vasiyetnamenin esprisine uyarak hizmet verdim. Muayene ettiğiniz hastalardan para almayınız demiş, Esat ağabeyim için. Ben bu maddeyi bilmediğim için para aldım. Ama fakir hastalara çok iyi baktım. Ben fakir hastayı Cerrahpaşa'ya yatırırdım ama cumartesi, pazar günü dahi gider onlara vizite yapardım. Halbuki ben cumartesi, pazar günü özel hastanedeki hastalarımı gezip evime dönebilirdim. Özel hastalara gittikten sonra, Cerrahpaşa'daki o fakir hastaların da gönlünü alırdım.

— Babanızdaki adalet duygusu sizde de var aslında!
— Belki bu genden tevarüs etti. Daha okumadan muhtevasını benimsediğime göre, genden tevarüs etti. Beni şaşırtan bu 1934'te yazıldı. Ama 1951'de Esat ağabeyim de doktor olmuştu. Ben de doktor olmuş ve asistan olarak hizmet ediyordum. Bu vasiyetname aklına gelmedi. Bunu yırtmadı ya da yenisini yazmadı.

Ahde vefa başkadır

— Ya da karşısına alıp sizi, bütün bunları anlatabilirdi.
— Kesin. Bunu unuttu. Annem de unuttu. Bu evrakı metruke gibi kasanın içinde kaldı. Selçuk ağabeyim de hiç ilgilenip bu mektubu açıp okumadı.

— Üstelik kardeşlerinizin içinde bir tek o biliyordu o da bunu size söylemedi...
— Evet, dediğim gibi ben bu vasiyetnameyi Selçuk ağabeyimin vefatından sonra gördüm, dolayısıyla haberdar oldum. Ama istedim ki bu da kaybolmasın, babamın bu mesajı da belki okuyanlara bir şeyler anlatır. Bak bu güzel vasiyetname-

den sonra istersen bir parçacık da şu meşhur Hipokrat Yemini'ne geçelim. Genellikle meslek sahibi olan insan işine başlamadan evvel yemin eder. Biz doktorlarda diplomamızı aldıktan sonra dekan beyin odasında bu yemini yaparız. Hâkimler yemin eder, milletvekilleri yemin eder, askerler yemin eder. Ama bu yemin edenlerden bazıları yemine ihanet eder. Ben yemin hakkında şunu söylemek isterim. Güzel yazılmış bir yemin, şiir gibidir. Ahlaki telkin yapar, beyin yıkar, iman güçlendirir ve yemin edeni vicdanen bağlar. Tabii yemin etmek başkadır. Yemine sadık kalmak, yani ahde vefa başkadır. Günümüzde 70 milyon insanın önünde televizyonda yemin edip de sonra yeminini inkâr eden ya da yeminine ihanet eden kişilerin varolduğunu görmüş olmanın üzüntüsü içindeyim. Hipokrat Yemini mesleki yeminlerin en eskisidir, en ünlüsüdür ve en yaygınıdır. Hatta günlük konuşmalarda ve yazışmalarda en çok dile gelenidir. Biz hekimler mesleğe başlarken yemin ederiz. Bir sayfayı dolduran bu yemin Hipokrat'ın hazırladığı orijinal yemin değildir. Ondan esinlenerek günün şartlarına göre hazırlanmış metindir. Ama yine de adı, Hipokrat Yemini'dir.

— Ama standarttır değil mi? Her üniversite için değişmez yani?

— Değişir. Bu yeminde başlıca şu hususlar telkin edilir: Hocalarıma saygılı olacağım. Meslektaşlarımı kardeş kabul edeceğim. Mesleğimi vicdanım dairesinde vekarla yapacağım. Kötülük yapmayacağım. Bilgimi, görgümü, hünerimi kimseden esirgemeyeceğim. Hastamın sırrını saklayacağım. Hastadan ya da ailesinden onların ekonomik durumlarına göre para alacağım. Fukaradan para almayacağım. Hatta ona yardım edeceğim. Onu koruyacağım. Irk, din, milliyet, cinsiyet, sınıf ve parti farkı gözetmeden hizmet edeceğim. Ana karnındaki canlıya saygılı olacağım.

— Bu okuduğunuz metin orijinal mi yoksa değiştirilmiş hali mi?

— Hayır, bu orijinal yeminin nüvesi. Ama hemen şimdi ben açıklama yapayım ki, meslektaşımı kardeşim gibi kucaklayacağım var ya. Bunu ciddi şekilde yapanlar olduğu gibi, meslektaşını hasım, rakip, düşman gibi görüp yerden yere vuranların sayısı da ciddi şekilde yüksektir. Sonra ana karnındaki canlıya saygılı olacağım. Çoktan miadını doldurmuş bir bilgidir. Bugün dünyada ki nüfus 6,5 milyarı geçti, 2050 senesinde 9 milyara ulaşılacağı düşünülüyor, bu nüfus dünyanın taşıyabileceği bir nüfus değildir. Bu nedenle aile planlaması ciddi şekilde çalışmalıdır diyorsak da, bu planlamanın etkili olmadığı kesindir. Yine bu paragrafın içersinde, "hocamı babam gibi tanıyacağım" diye çok zarif, orijinal bir kayıt var, ikinci paragrafta. Bu sanatta hocamı babam gibi tanıyacağım, rızkımı yani Tanrı'nın bana nasip ettiği nimeti onunla paylaşacağım, paraya ihtiyacı olursa kesemi onunla bölüşeceğim. Bu muhteşem bir düşünce. Düşünebiliyor musun, o devirde. Şayet hoca yaşlanırsa ve manşetini teminde güçlük çekerse yetiştirdiği asistan iyi kazanç sağlıyorsa, kazancının bir kısmını hocasına veriyor. Tabii sosyal dayanışmanın olmadığı bir devir için müthiş ahlaki bir telkin. Kimler yaptı kimler yapmadı bilmiyorum ama bu kural şimdi geçerli olsaydı ben çok asistan yetiştirdim. Hepsi kaliteli doktor, güzel cerrah oldu. Onların paralarından bana çok hisse akacaktı. Ama onlara zarar vermemek için, "Hadi kendiniz toplayın kendiniz yiyin" dedim. Sonra yine orijinal metinde, öğrenmek istedikleri takdirde hocamın çocuklarına bu sanatı bir ücret ve senet almadan öğreteceğim kaydı vardır.

— *Bilgiyi genlerde taşımaya yardımcı oluyorsunuz...*
— Evet, hocaya karşı minnettarlık ve onun çocuklarına minnetin yansıması var bunda. Ama zamanımızda artık böyle bir şey yok. Şimdi geldik belge üçe! Bu 50. yıl münasebetiyle meslektaşlarıma verdiğim mesajdır, aynen aktarmak istiyorum.

Değerli Meslektaşlarım,

Bir tıp hocası demiş ki: "Size öğrettiklerimin yarısı doğru, yarısı yanlıştır. Ama hangi yarısı doğru, hangi yarısı yanlış bunu zaman gösterecektir." 2000 yılların eşiğinde tanı ve tedavi imkânları yakın geçmişte hayali bile kurulamayacak kadar çok gelişti. Akıllı, deneyimli, vicdanı dürüst hekimler öğrendiklerini iyi kullanmakta hastalarını Azrail'in pençesinden alabilmekte onlara uzun ve sağlıklı ömür verebilmektedir. Hasta mutluluğu sağlıkta arar. Ama ne yazık ki sağlığı olanların hepsi mutlu değildir. Çoğu insan sağlığının değerini onu kaybettikten sonra anlar. Tıp dalında elde edilmiş olan mesleki gelişmeler hem çok zor oldu hem de çok zaman aldı. Hastalar yüzyıllar boyunca iyileşebilmek için hep ilahi bir gücün himayesi altına sığınmak istediler. Sonra işe sihirbazlar, din adamları ve şarlatanlar karıştı. Uzun yıllar çırak sınıfı "yalnız benim ustamın dediği doğrudur, yaptığı doğrudur" düsturuna sarıldı. Doğruyu arayamadı. Yanlışı yanlışın üstüne koydu. Ancak doğruyu bulanlar, doğrunun üstüne doğruyu koyanlar ışığı gördüler. Gönülleri fethettiler. Hangi dönem olursa olsun kural değişmedi. Bak, gör, anla, dene, öğren ve öğret. Şimdi sormak gerek. Teknik ve tedavi de elde edilmiş olan akıl almaz yeniliklere karşın, hekimin ahlaki meziyetleri de aynı şekilde gelişti mi? Hasta, hekimi hep ilahi güce sahip olarak görür. Bu nedenle hekimin ahlaken, aklen, ruhen, bedenen sağlıklı ve dengeli olmasını ister. Ayrıca ondan sevgisini, hoşgörüsünü, şevkatini, hünerini, tevazu içinde vermesini bekler. Hasta bir metal parçası değildir. Ona yaklaşmak, onu anlamak, onun gönlünü almak, güvenini kazanmak başlı başına bir hünerdir. Hastaların faziletli, vicdanlı, dengeli, dürüst tok gözlü hekimler tarafından tedavi edildiklerini görmek bizlere yaşlanmakta olan bir neslin son temsilcilerine huzur vermektedir. Yüzyılımızın ikinci yarısından bu yana

hayat şartları çok değişti. Koruyucu hekimlik çok gelişti. Bu nedenlerden ötürü insan sayısı hızla çoğaldı. Ölüm oranı azaldı. Uzun yaşama şansı arttı. İster teknikte ister tedavide ister konforda olmuş olsun elde edilmiş olan büyük gelişmelere rağmen, yılda milyonlarca insan ölmektedir. Bu nedeni artık salgın hastalıklar ya da yanlış tanı ve tedavi değildir. Bunun nedeni açlıktır. Güzel dünyamızda verimli topraklar yeşil alanlar ve tarımsal üretim hızla azalmakta nüfus hızla çoğalmaktadır. Bize meslekte elli yılını doldurmuş olan hekimlere bu töreni hazırlamak nezaketini gösteren İstanbul Tabip Odası'nın vefakar ve kadirbilir başkanına ve üyelerine kalben teşekkür ederim. Sanırım ki bundan sonra benzer törenlerde buluşmayacağız. Ama camilerde buluşacağız.

Günü gelince ölümünde doğum gibi hızlı ve kolay olması dileğiyle hepinizi sevgiyle kucaklarım.

Tarık Minkari.

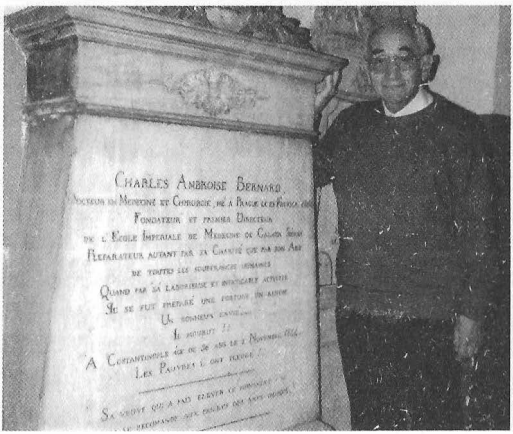
— *Hangi törende yaptınız bu konuşmayı?*

— Meslekte 50. yılımızı doldurduğumuz zaman Tabip Odası, bize törenle bir sertifika verdi. Sertifikalar dağıtıldıktan sonra ben de meslektaşlarıma hitap etmek istedim. Onlar da büyük dikkatle beni dinlediler. Siz de beni nezaketle dinlediniz. Teşekkür ederim.

ALTINCI BÖLÜM

Eskiden Hamamda Kol Bacak Kesilirdi!

Ben de Cemil (Topuzlu) Paşa kadar şanslıyım. O, 1850-1890 arasındaki tıbbi ve cerrahi gelişmeleri öğrendi ve öğretti. Ben, 1950-1990 arasındaki gelişmeleri öğrendim, öğrettim ve uyguladım.

Tarık Minkari, hayranlık duyduğu Cerrah Charles Ambroise Bernard'ın mezarı başında.

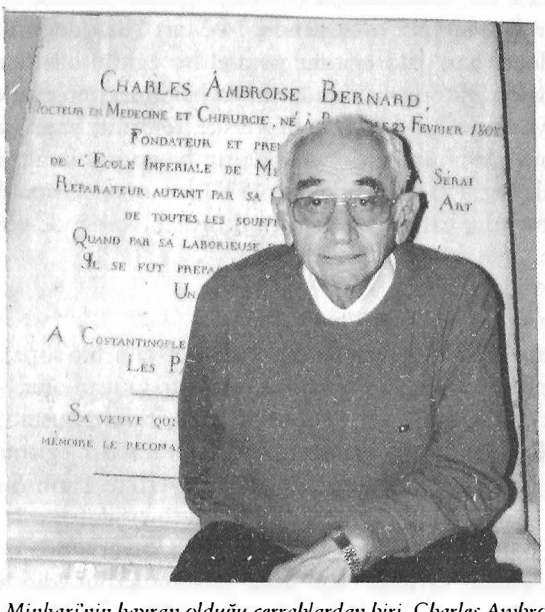
— Bu topraklar üzerinde cerrahinin oluşumu nasıl başlamış? Nasıl gelmiş?

— Ben bu konuyu kolay anlatabilmek için 6 döneme ayırdım. 1470-1827, 1827-1890, 1890-1933, 1933-1950, 1950-1990 ve 1990'dan sonrası. Bu tıp tarihçilerinin taksimi değildir. Minkari taksimidir. Derim ki, Osmanlı'da modern tıp eğitimi yani Batı standardına uyan tıp eğitimi 1827'de başladı. Sultan II. Mahmut döneminde, 14 Mart 1827'de Tıphane açıldı. Hedef Batı'daki eğitime paralel bir eğitim hazırlamak ve Batı'daki doktorların standardında hekimler yetiştirmekti. Bu 14 Mart tarihi, özellikle üniversite reformu yapıldıktan sonra yani Cumhuriyet döneminde tıp bayramı olarak tescil edildi. İlk kez 1935'te kutlandı. 1827'den evvel Osmanlı'da tıp yok muydu; vardı ama usta-çırak sistemi içersinde yetişirdi hekim.

— Peki ustalar nasıl yetişiyor?

— İşte bu Hazreti Adem nasıl doğdu der gibi bir soru. Her şeyin bir ilki var, kendini yetiştiren biri var. O usta olur, yanına çırak alır. Çırağı yetiştirir. O tarihten itibaren usta çırak ilişkisi başlar. Şimdi efendim Osmanlı'da tıp eğitiminin 1470'te başladığı iddia edildi. Çünkü 1470'te Fatih Sultan Mehmet zamanında Fatih Külliyesi'nde bir Şifahane kurulmuş, o Şifahane yataklı bir tesismiş. Dolayısıyla orada da usta-çırak sistemi varmış. Hem gelen hastayı kabul edip yatırmaları mümkün hem de ayakta, poliklinik gibi hasta kabul etmeleri mümkün. Tuttular 1470'e kadar dibe çekince 1970'te kuruluşun 500. yıldönümü münasebetiyle özel törenler yaptılar. Bu geçerli mi? Bana sorarsan bu bir parça zorlamayla ortaya çıkmış, biraz yapmacık, biraz şişirilmiş bir olay.

1827'de Tıphane işe başladı ve 1833'te Cerrahhane açıldı. Ama Cerrahhane'ye öyle elit kişiler alınmadı. Sıradan insanlar alındı. Hatta bir yerde der ki, askere alınmış insanlar arasından kurayla seçilen kişiler gönderildi. Cerrahlar ya berberden yetişti, ya timarhaneden, zaten o zaman yapılan cerrahi de kol bacak kesmekten ibaretti. Her ne kadar Tıphane 1827'de açılmışsa da asıl eğitim 1838'de başladı. 1838'de Viyana'dan Dr. Charles Anbroise Bernard adında bir hekim getirildi. 1808 doğumlu, 30 yaşında İstanbul'a geldi ve büyük bir hevesle tıp eğitimini düzenledi. Etkili şekilde başlattı. Çok ilginçtir ki, Dr. Bernard o dönemde Saray'dan ve Diyanet'ten kadavra üstünde diseksiyon izni aldı. Eğitim kadavra üstün-

Tarık Minkari'nin hayran olduğu cerrahlardan biri. Charles Ambroise Bernard (1808-1844). 1838'de İstanbul'a gelmiş, Mekteb-i Tıbbiye'de eğitimi organize etmiş. 1841'de Sultan Abdülmecid'den ve Diyanet'ten kadavra üstünde eğitim için izin alabilmiş yürekli ve hevesli bir cerrah. Yazık ki 36 yaşında ölmüş. Kabri, İstanbul'da İstiklal Caddesi üstünde Santa Maria Kilisesi'nin bir dehlizinde saklıdır, ziyarete açıktır.

de yapıldı fakat bu genç hekim 1844'te vefat etti. Yani topu topu otuz altı yıl yaşadı. Bunun altı yılı da İstanbul'da geçti. Bu sene içersinde dört kitap yazdı. Fransızca yazılan bu kitapların üçü tıpla, dördüncüsü de Bursa'daki kaplıcalarla ilgiliydi... Bu tıp kitaplarını öğrencilerine okuttu!

— *Tıbbın hangi alanıyla ilgiliydi bu kitaplar?*
— Genel bilgiler vardı. Böylece 1838'de düzenli başlayan tıp eğitimi 1843'te meyvesini verdi ve ilk kez 67 kişi hekim oldu.

— *Dr. Bernard dışında başka hocalar da geldi tabii ki?*
— Kuşkusuz. Fakat ilginçtir Türkler hekim olmaya hiç heves etmedi. O nedenle mezun olan kişilerin çoğu Rum ve Ermeni'ydi. Nedense Museviler de heves etmemiş o zaman hekimliğe. 1866'da yani 39 yıl içinde 300 hekim yetiştirilmiş. Şimdi yine ilginçtir ki, Tıphane'ye rüştiyeyi bitirmiş insanlar alınırmış. Yani derli toplu eğitim görenler alınırmış. Cerrahhane'ye ise kurayla işe yaramaz askerler seçilirmiş.

Bir çığır açıldı

— *Onlarda niye eğitim aranmıyor?*
— Onlar gittiği yerde öğrensinler deniyor, kasap çırağı gibi yani. Dolayısıyla 1865'e kadar Türk cerrah yetişmemiş. Çünkü Türk memur olmak istiyor, asker olmak istiyor. O dönemde İstanbul'da iki ünlü cerrah varmış: Constantin Karatodori ve Arendi Efendiler. 1875'te üç hekim seçilmiş. Bunlar bilhassa cerrahi eğitim görmek üzere Avrupa'ya gönderilmiş. Naim Efendi Viyana'ya, Hayrettin Efendi ve Osman Efendi Paris'e gitmişler. Fakat yazık ki 1877'de Rus Muharebesi çıkınca bu üç hekime de "acele memlekete dönün, orduda size ihtiyaç var" demişler. Şimdi o tarihte İstanbul'da özel hastane var. 1852'de Alman Hastanesi'nin büyük binası yapılmış. Bu çok önemli bir tarih. 1836'da Avusturya Saint Georg Hastanesi

açılmış. 1895'de hasta kabulune başlamış. Ama daha önemlisi 1862'de Zeynep Kamil Hastanesi, Prens Sait Halim Paşa'nın halası Zeynep Hanımefendi tarafından kurulmuş. Bunlar özel hastaneler. Şimdi bunu niye söylüyorum. Biraz sonra bir cerrahtan bahsedeceğim, onun çalışmalarındaki cesurca hamlenin manalandırmasını yapabilmek için. O zaman Alman Hastanesi'nde Dr. Kamburoğlu başhekim. İngiliz Hastanesi'nde Dr. Charle, Rum Hastanesi'nde Dr. Dellas ve Ermeni Hastanesi'nde Dr. Zartanyan, Yahudi Hastanesi'nde Dr. İzador Diriyer var. Şimdi iyi bir tıp eğitimi için, iyi bir öğretim heyeti ve mekân lazımdır. İlk Tıphane de 1827'de Şehzadebaşı'nda, Tulumbacı Konağı'nda kuruldu. Sonra değişik yerlerde hizmet gördü. 1903'e kadar dokuz konak değiştirildi: Galatasaray Lisesi'nde hizmet gördü, Kadırga'ya indi, Kadırga'yı çok sevdiler. Çünkü orada büyük bir arsa vardı. Oraya küçük küçük binalar eklediler. Ama hakiki manada merkezi bir tıp eğitimi binası 1903'te açıldı. Sultan Abdülhamit zamanında Haydarpaşa'da. Haydarpaşa Lisesi olarak kullanılan yer eskiden bir tıp merkeziydi; onun yapımı için 450 bin altın sarf edildiği söylenir. Aslında hantal bir binadır ama yine de tıp eğitimini merkezi kılmak için gerçekleştirilmiş bir binadır. Tıp eğitiminde fakülte ismi ise 1909'da kullanıldı. Şimdi ben geleyim 2. döneme. 2. dönem 1890'da başladı. Neden 1890'da başladı? Bakın üç hekim var. Bunların yaşları aşağı yukarı birbirini tutuyor. Cemil Topuzlu 1868'de, Kerim Sebati 1870'te, Orhan Abdi 1877'de doğmuş. Ama bunların içinde en şanslı olan Cemil Topuzlu. Neden? Çünkü o İstanbul'da iken Galatasaray'da okutulmuş. Sonra babası Şam'a atanınca Şam'da da Fransız mektebine verilmiş. Dolayısıyla Fransızca'yı öğrenmiş. Tıbbiye'ye girince iyi Fransızca bildiği için kolay okumuş ve 1886'da mezun olmuş. Şimdi bu genç doktor 1887'de Paris'e gitmiş. Paris'de Lucas Charboniere, daha sonra da Pean adında iki cerrahın yanında çalışmış. Cerrahi ihtisası yapmış. 1890'da İstanbul'a dönmüş. 1891'de Haydarpaşa Asker Hastanesi'ne kolağası olarak atanmış. Yani 1890'dan itibaren meşaleyi Cemil Topuzlu taşımış.

— Dolayısıyla siz de cerrahi tarihini Cemil Topuzlu ile başlatıyorsunuz?

— Başlatıyorum ve bir süre de onunla gideceğim. Neden gideceğim? Çünkü Cemil Paşa (Topuzlu soyadını sonra aldı) eğitim aldığı Paris Hastanesi'nde asepi ve antisepsi nosyonunu yani mikroba karşı ya da mikropsuz çalışma şartlarını öğrendi ve bunu İstanbul'a taşıdı.

— Hijyenik bir ortamı ilk sağlayan da o oldu!

— Evet. Aynı zamanda Cemil'in çalıştığı dönemde bakın Batı'da neler oldu: 1842'de Georgia'lı köy hekimi Crawford W. Long tarafından eter anestezisi kullanıldı, yani ağrısız ameliyat dönemi başladı. 1846'da Massachusette Generel Hospital'de William Morton adında bir kişi eter kullanarak hastayı uyuttu. John Collins adında bir cerrah da ameliyatını yaptı. Böylece bir çığır açıldı. 1847'de kloroform ilk kez hastada uygulandı.

— Bizde bunların hiçbiri yok henüz?

— Yok. 1862'de kanayan damar uçlarını tutmak için pensler icat edildi ve bağlandı. 1863'te Pasteur, "Pastörizasyon" kavramını ortaya koydu. 1864'te Ignaz P. Semmelweis adında Viyana Üniversitesi'nde çalışan bir doktor, lohusalık hummasına neden olan amilin otopsi salonundan doktorlar ve tıp öğrencileri tarafından taşındığını iddia etti ve hastayı muayene etmeden önce ellerin klorlu suyla yıkanmasını tavsiye etti.

— Ondan önce doktorların kendisi de hijyenik şartlara uymuyorlar yani!

— Bilmiyorlar ki, onlar otopsi salonundaki mikrobu doğumhaneye taşıyorlar. Çünkü pis elleriyle girip pis elleriyle hastaları muayene ediyorlar. Yazık ki bunu kanıtlayan muhteşem insan 1865'te akıl hastanesine kaldırıldı ve sepsisten öldü. 1877'de şarbon ve tavuk kolerasının mikropları keşfedildi. 1880'de Joseph Lister adındaki bir doktor, havada gezinen bakterilerin yaraya düşerek enfeksiyon yaptığını iddia etti ve

bunu önlemek için ameliyathanede havanın dezenfekte edilmesi gerektiği fikrini savundu. 1881'de kuduz aşısı keşfedildi. Yani mikrop denen mikroorganizmanın enfeksiyon, süprasyon, sepsis kaynağı olduğu ispat edildi. Sonra yüzde 5 asit fenikli solüsyon dezenfektan madde olarak kullanıldı. Yani yarayı mikropsuz hale getirilmek için kullanıldı. 1892'de Halsted ilk defa kauçuk eldiven giydi. Sonra Lembert iç organları, karın içinde birbirlerine tek tek dikişler kullanarak dikme tekniğini yarattı. Yani Batı'da tıbbi ve cerrahi yönden başlayan ilerlemeyi işte Cemil Topuzlu yerinde gördü, öğrendi ve ülkemize getirdi. Bu çok önemli bir faktördür. Bak demin iki tane isim saydım, Orhan Abdi ve Kerim Sebati. Onlar daha yurda dönmeden Cemil Topuzlu döndü ve meşaleyi taşımaya başladı. Gördü, öğrendi, benimsedi ve İstanbul'a döndüğünde gördüklerini çalıştığı klinikte uyguladı. Şimdi yurda dönmüş olan Operatör Cemil neler yaptı? Evvela kışla gibi inşa edilmiş olan Haydarpaşa Hastanesi'nde anfili modern bir ameliyathane kurdu. Ameliyathanenin duvarlarını toz tutmayacak şekilde yağlıboyayla boyattı. Paris'ten etüv ve otoglav getirdi.

— *Ne işe yarıyor onlar?*

— Bunlar aletleri steril yapmak için kullanılan cihazlar. Pamuk, kompres gaz bezi gibi dikiş malzemesini otoglavda cerrahi aletleri etüvde sterilize etti. Yaraları yüzde 5 asitfenik sıvıyla yıkamayı yasak etti. Çünkü bu kimyevi madde yaralarda doku nekrozu yapıyordu. Asepsiye çok önem verdi. Ameliyattan önce 15 dakika ellerin yıkanmasını ve fırçalanmasını benimsetti. Yaraları steril pamuk ve gazlı beziyle kapattı. 1905'ten sonra steril eldiven giydi. Yardımcılarına maske taktırdı, tabii kendisi de taktı. Misafir doktorlara bile steril gömlek giydirildikten sonra onları ameliyathanesine kabul etti. Şimdi bakın Cemil Paşa hatıratında ne yazıyor: "Benim cerrah olarak atanmamı yapacaklardı, istemedim. Operatör Cemil denilmesini istedim" diyor. Çünkü o zamanlar cerrahlığa ait hastalıklarla uğraşanlara ve bilcümle

yaralara bakan timarcılara da cerrah ismi verilirdi. Cerrahlık makbul bir meslek sırasına girmemişti. "İşte bunlardan ayırt edilmeyi arzu ettiğim için o gün Sıhhiye Reisi Hasip Paşa'dan bu değişikliğin yapılmasını rica ettim. Bu arzum yerine getirildi. Tayin tezkereme cerrah yerine, operatör kelimesi yazıldı" diyor. Çalışmakta olduğu Haydarpaşa Hastanesi'ni de şöyle tarif ediyor: "O gün Mehmet Paşa Başhekim, bana, hastanenin üst katında dış hastalıklara mahsus otuzar yataklı iki koğuş verdi. Paris'teyken çalıştığım hastane koğuşlarının yanında burası adeta ahıra benziyordu. Yerler kırık dökük aralıklı tahtalardan yapılmıştı. Muşamba namına bir şey yoktu. Servisim eski karyolalardan, iğrenç yatak çarşaflarından ve hastalara bakmasını bilmeyen hizmetçilerden oluşuyordu (bu esnada orduda işe yaramayan kör, topal, yaşlı askerler hastanelerde hastabakıcılık ve hizmetçilik vazifesi yaparlardı) ameliyat yapmaya mahsus bir ameliyathane mevcut değildi. Yaralar hâlâ eski usulde tiftik ve süngerle pansuman ediliyordu. Bazı yaraların üstünde mübalağasız yüzlerce kurtların kaynaştığını görmüş hem çok teessür duymuş hem de hayretler içinde kalmıştım." Bir başka paragraf da şöyle diyor: "Hastanemizde kendilerine mahsus üniformayı taşıyan ve cerrah adı verilen birkaç kişi vardı. En yaşlısı da ser(baş)cerrah unvanına haizdi ve bir miralay tayını ile maaşını alıyordu. Tayın, günde verilen ekmek karşılığı bir kelime. Sercerrahların hepsi de berberlikten yahut timarcılıktan yetişmişti. Antisepsi namına hiç bilgi yoktu hatta antisepsiye ve yeni cerrahlığa inanmıyorlardı. "Bunun için bunlardan hiçbirini kendi koğuşlarıma sokmuyordum. Kabul etmiyordum" diyor. Bakın Cemil Paşa'ya hayranlığımı belli ettim. Cemil Paşa'nın öncü olduğunu meşale taşıdığını, çok şanslı bir adam olduğunu da söyledim. Şimdi bu muhteşem adam, o zamanın modern cerrahi konseptini kabul etmiş benimsemiş bu nedenle kendisine yeni bir ameliyathane yaptırıyor. Asepsi antisepsi mefhumu içersinde hasta kabul ediyor ve ameliyat ediyor. Ondan evvel hamamda kol bacak kesilirmiş.

Ameliyatta yangın

— *Hamamda mı?*
— Hamamda tabii, ameliyathane yoktu ki o zaman.

— *Peki yaralar nasıl kapatılıyor, nasıl dikiliyor?*
— Dikilmezdi zaten. Üstüne tiftik keçe koyarlardı bırakırlardı. Şimdi iki anekdot aktaracağım, Cemil Paşa'nın hatıratından alıyorum bunları: "Bakırköy'de bir köşke davet edildik. Gittim hastayı muayene ettim. Akut apandisit. Ameliyat edilmesi lazımdı, hasta kabul etti." Nasıl yapacağız diye bir an düşünüyor ve hastayı evinde ameliyat etmeyi teklif ediyor. Peki bir insanın ameliyat edilebilmesi için alet edavatın getirilmesi lazım; hastayı uyutacak kişinin ve asistanın hazır olması lazım. Ayrıca steril kompres ve çamaşırların da getirilmesi gerek.

— *Ve tabii ki ameliyat yapılacak ortamın steril olması lazım!*
— Buyurun siz söylediniz bunu. Ortam steril olmalı dediniz ama değildi! Operatör Cemil bu hastayı yemek masasının üstüne yatırıyor ve arkadaşına da uyut diyor. O da kloroform veriyor ve hasta uyuyor. Ameliyata başlıyorlar lakin mutfak içinde yapılan ameliyat nedeniyle ışık az geliyor yaraya. Operatör Cemil sinirleniyor ışık getirin bana diyor. Nereden gelecek ışık. Bahçıvan Hurşit Efendi'nin eline bir gaz lambası veriyorlar. "Sen" diyorlar "Bu taburenin üstüne çık ameliyat yerine doğru lambayı uzat; biz oradan ışık alalım, ameliyatı bitirelim." Hurşit Efendi basamağın üstüne çıkıyor lambayı uzatıyor ve ister istemez de yarayı görüyor. Fakat Hurşit Efendi ilk defa ameliyat gördüğünden tansiyonu düşüyor, başı dönüyor, bayılıyor ve yere düşüyor. Elindeki gaz lambası da parçalanıyor ve gazyağı dağılıyor, yangın çıkıyor.

Evde ameliyat

— *Aa!*
— Ne güzel söyledin "Aa" diye, ben de ilk öğrendiğimde aynı tepkiyi vermiş, "Aa" demiştim! Şimdi kim yaptı bu

ameliyatı: Meslektaşlarını asepsi ve antisepsiyi bilmedikleri için servisime kabul etmiyorum diyen operatör yaptı. Şimdi gelelim Şehzadebaşı'ndaki başka bir olaya: Zengin bir adam konakta yaşıyor. Eşi hastalanıyor; Operatör Cemil'i çağırıyorlar, Cemil bakıyor ki kadının karnında ur var. Ameliyatı gerekir. Yapalım mı? Yapalım. Nerede yapıyor? Yemek masasının üstüne kadını yatırıyor ve uyutuyorlar. Kim uyutuyor? Besim Ömer. Besim Ömer kim? İlerde Besim Ömer Paşa olacak; Gülhane'de jinekolojinin öncüsü olacak, asistanı da Süleyman. Kim o Süleyman? İlerde Ordu Sağlık Teşkilatı'nın başkanı olacak. Cemil de ilerde paşa olacak; karnı açıyorlar Besim Ömer kloroform veriyor cerrah uru çıkarmaya çalışıyor. Ama o sırada hastanın solunum ritmi bozuluyor. Besim Ömer endişe ediyor. Operatör Cemil'e Fransızca olarak "Elini çabuk tut hastanın solunumu bozuldu" diyor. Kadının kocası da ameliyathanede, çünkü o dönemde bir adam karısını dört tane erkeğin eline bırakır mı? Hele uyumuş halde. Onun için "Ben de salonda bulunacağım" demiş. Besim Ömer Fransızca söylüyor. Ama adam Fransızca bildiği için hemen koşup gidiyor piştovu alıp geliyor "Bre godoşlar benim karıyı öldürürseniz ben de hepinizi gebertirim" diyor. Bunların eli ayağı karışıyor aman sen çık biz bu işi tamamlarız, diyorlar.

— *Ee, her iki olayda da hastalar kurtuluyor mu?*
— Bilmiyorum, son yok!

— *Aa, ama en heyecanlı yerinde finali öğrenemedik!*
— Kitapta bunların kurtulup kurtulmadığı yok ama, ameliyatın böyle yapıldığı var. Bak bir üçüncü olay daha: Operatör Cemil, Kanlıca taraflarında bir yere davet ediliyor, *Mizan* gazetesi sahibi Murat Bey'in hemşiresi bir hanımefendi meme kanseri. Cemil, bir odada hastayı ameliyat ediyor. Düşün mastektomi denilen ameliyatı, memenin tümünün çıkarılması ameliyatını yapıyor. Yaparken koltuk altından geçen büyük damarlardan bir tanesini kesiyor. Onu tekrar dikmek için büyük çaba sarf ediyorlar vs. Şimdi ben geriye dönüp şu soruyu

soracağım. Servisine diğer koğuşlarda çalışan doktorları asepsi antisepsiyi bilmiyorlar diye sokmayan cerrah bu hastalarını niye evde ameliyat etti?

— *Yani bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu mu diyorsunuz?*
— Bravo. Evdeki mutfağın ya da yemek odasının şartları da asepsi antisepsiye uygun muydu? Kesinlikle değildi. Ama ünlü cerrah bunları yaptı.

— *Yasal mıydı ki?*
— Yasa da yok ki o zaman, ne yasa var ne kural! Operatör Cemil var sadece. Şimdi ben bunu merak ettim ve tahkik ettim. Belki de özel hastane yoktu da ondan böyle yaptı diye. Onun için deminki konuşmamızda dedim ki Alman Hastanesi'nin büyük binası 1854'te yapıldı. Zeynep Kamil 1862'de açıldı vs. yani özel hastaneler vardı. Neden orada bu hastaları ameliyat etmedi? Ben bunu bilmiyorum. Cemil Paşa hayatta değil ki sorayım. Ama bu belalardan sonra 1892'de Zeynep Kamil Hastanesi'ne gitmiş ve yöneticilerle oturup anlaşmış. Hastanenin sorumluluğunu kabul etmiş, ameliyathanesini organize etmiş. O tarihten sonra da ameliyatlarını artık evlerde değil, Zeynep Kamil Hastanesi'nde yapmış.

Göbek taşında ameliyat

— *İsteseydi, bu saydığımız hastanelerde de yapabilirdi? Çapanoğlu aramak gibi olmasın ama paranın kendisinde kalması için mi yapmadı acaba?*
— Sanırım, büyük ihtimalle evde yapılan hizmetin faturası da büyük oluyordu galiba....

— *Faturası başka açılardan da büyük olmuş. Yangın olmuş. Koca silah çekmiş!*
— Öyle, bir taraftan sana bunları anlatıyorum. Bir taraftan yine Operatör Cemil'in anılarına dayanarak şunları aktarıyorum: "Hastanemizin içinde ameliyathaneden eser bile yoktu.

Hastalara mektep içinde hamamın göbek taşı üstünde ameliyat yapılırdı. Taşradan henüz gelmiş hademeler, hastabakıcının işini görürdü. Hocam hastaları muayene ettiği sırada iki hademe onu takip ederdi. Birinin elinde büyükçe tepsi üzerinde keseler içinde, bilinmedik pis bezlerden çıkarılmış tiftik sünger hırkaların içine konulan zamklı pamuk -o zaman hidrofil pamuk bilinmiyordu- Asitbrokli su, iyodoformlu merhemler tahta saplı pis cerrahlık aletleri, (nikel ve madeni alet henüz bilinmiyordu) diğer hizmetçilerin elinde de leğen ibrik -çünkü akarsu yoktu-, bulunurdu. Kullanılan cerrahi aletler yıkanmaz, bezlerle silinir ve sonra başka hastalarda kullanılırdı. Hususiyle ameliyat yapılan yaraların pek çabuk ufunet yani iltihaplanma peyda etmesinden dolayı kangrenler oluşurdu. Acil ve mecburi olarak amputasyon yapılması zaruri olurdu."

— Bu şartlar altında enfeksiyon yüzünden ölümler de çok olmuştur...

— İşte 1890'dan sonra her yerde Cemil Paşa var. Onun için ben de saygıyla onu anıyorum. Bir başka olayı daha naklet-mek istiyorum. O tarihte Operatör Cemil aynı zamanda Saray'ın doktoru. Dolayısıyla şehzadeleri, veliahtları ya da haremdeki bazı hanımları muayene ediyor, gerekirse ameliyatlarını yapıyor. Anısında der ki: "Her gidişimde değil ama her üç beş gidişimde, bir kese altınla da taltif edilirdim." Yani çok para kazandığı kesin, ayrıca şu da kesin: Operatör Cemil 1905'te Sultan Hamit'in ortanca oğlu Şehzade Ahmet Efendi'yi ameliyat etmiş. O zaman müşir unvanı varmış, terfi etmiş paşa olmuş. Ama Meşrutiyet ilan edildiği zaman hemen karşı cephe kurulmuş ve paşalığı elinden alınmış. Miralay rütbesine indirilmiş. Bak bu da rakiplerinin intikamı. Fakat Sultan Reşat'ı tedavi etmiş. Sultan Reşat da bu kez ona mülkiye paşalığını vermiş. 29 Eylül 1909'da Tıp Fakültesi kuruldu. Tıp mekteplerinin adı, fakülte oldu. Cemil Paşa da fakülteye dekan oldu. 19 Mart 1911'de dekanlıktan istifa etti. 1912'de şehremini yani be-

lediye başkanı oldu. 1914'te istifa etti ve çocuklarını alıp İsviçre'ye gitti. Dört sene İsviçre'de yaşadı. Savaş bitince 1919'da tekrar İstanbul'a döndü. İkinci defa şehreminiliğe atandı. Şimdi lütfen dikkatinizi çekiyorum efendim, 2 Nisan 1920'de Damat Ferit Paşa kabinesine nazır (vekil) olmuş. Şimdi bir kere daha dikkatinizi çekiyorum, çünkü finale geliyoruz. Sevr Anlaşması'nın müzakerelerine katılmış. 20 Temmuz 1920'de istifa etmiş. Sevr Anlaşması 10 Ağustos 1920'de imzalandı, 1923'te de Cumhuriyet ilan edilir ve yepyeni bir dönem hayat bulur. İşte bu dönem Mustafa Kemal Paşa'nın cumhurbaşkanı olduğu dönemdir. Mustafa Kemal, yaşadığı sürece memlekete hizmet etme isteğinde ve potansiyelinde olan herkese iş verdi, herkesi himaye etti, davet etti. Ya milletvekili ya da bakan yaptı. Yani mutlaka onlardan istifade etti. Operatör Cemil Paşa da Batı kültürünü almış, çok aydın bir kimseydi; I. Dünya Savaşı sırasında ailesiyle beraber İsviçre'de yaşadı. Demek ki yeterli mali gücü vardı. Sonra döndü geldi Sevr Anlaşması'nın müzakerelerine girdi. Bu çok önemli Atatürk için, çünkü İstiklal Savaşı sırasında da Cemil Paşa Anadolu'da bir görev almadı. İşte sanırım bunun içindir ki 1923'ten Atatürk'ün ölüm tarihine kadar geçen süre içinde hiç iltifat görmedi. Tabii bu benim siyasi yorumum.

— İsteseydi savaş zamanı bir cerrah olarak çok faydalı olurdu!

— 1890-1923 arası bitmez, tükenmez sıkıntı ve savaş yıllarıdır. Bir bakıma tıpta duraklama dönemidir. 1923'ten sonra sağlık ve sosyal hizmetler vatan sathına dağıldı ve yeşerdi. 1924'de düşünebiliyor musun, 6 Numune Hastanesi birden kuruldu: İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır. Yani sağlık hizmeti planlı, proğramlı bir şekilde halkın ayağına gitmeye başladı. Cumhuriyet kurulduğu zaman hekim sayısı 560 imiş. Buna rağmen hükümet sağlık işine öyle bir sarıldı, kısa sürede organize o kadar büyük iş yaptı ki, dünya Türkiye'yi alkışladı. Trahom, verem, sıtma

ve frengi ile mücadele sıra dışı başarıya imza attı. Şimdi geldik 1933'e. Ben 1933'ü çok önemli bir tarih olarak görüyorum. Çünkü üniversite reformu yapıldı. Darülfünun ruh değiştirdi. Almanya'da Nazilerin yaptıkları baskıdan ve kötü davranışlardan ötürü Musevi orijinli hocalar Alman sınırları dışına çıkmak istediler. İşte o zaman Atatürk olağanüstü bir jest yaptı ve bunlara yüreğini açtı ve Türkiye'de onların çalışmasına izin verdi. İstanbul Üniversitesi'nde ve Ankara'da görev aldılar. Özellikle İstanbul Üniversitesi'nde aşağı yukarı iki yüz kadar Alman hoca görev aldı ki, ben zaten onların isimlerini saydım, onlara saygımı ve hayranlığımı ifade ettim. Şimdi onların içinden Prof. Rudolf Nissen'i alalım. Çünkü Nissen 1933'te Cerrahpaşa'daki Cerrahi Kliniği'ne profesör unvanıyla atandı. Yanında mesai arkadaşları Burhanettin Toker, Fahri Arel ve Hazım Bumin vardı. Onlarla beraber 1939'a kadar çalıştı. Ben onun yanında çalışma fırsatını ve keyfini yakalayamadım. Çünkü ben 1942'de liseyi, 1948'de tıbbiyeyi bitirdim. Dolayısıyla ona yetişemedim fakat çok ilginçtir; onun efsane doktor olduğunu biliyorum ve söylüyorum. Öyle bir ün bırakmıştı Türkiye'de. Nissen İstanbul'a gelmeden evvel Almanya'da Sauerbruch adındaki cerrahın yanında çalıştı. Nissen, dünya tıp tarihine ilk defa pmömonektemi ameliyatını yapmakla geçer. Ama, bu, bugünkü anlamda yani hilus elemanlarının disseksiyonu ile gerçekleştirilmiş pnömonektomi değil idi. Bu cesurca yapılmış, hünerle uygulanmış bir işti. "En Bloc" yani Hilus toptan bağlanmıştı.

Nissen, Cerrahpaşa'da

— *Ne ameliyatı o?*

— Yani akciğerin çıkarılması ameliyatı!.. Nissen Cerrahpaşa'da Cerrahi Kliniği'nde o zamanın Alman cerrahisinin disiplin ve tekniğini olumlu bir şekilde uyguladı ve uygulattı. Bu devrede mide ve bağırsak ameliyatları, safra kesesi ve yolları ameliyatları, strumektomiler, radikal masteknomiler,

torokopilastiler ve schede plastiği gibi ameliyatlar yapılırdı. Cerrahpaşa'daki yoğun çalışma ama özellikle Prof. Nissen'in adı Cerrahpaşa Kliniği'nin Türkiye'de ün salmasına ve tanınmasına yardımcı oldu. Yurdun dört bir tarafından Cerrahpaşa Kliniği'ne hastalar geldi. Kadroda ayrıca Prof. Burhanettin Toker, Prof. Fahri Arel ve Doç. Hazım Bumin vardı. Nissen çalıştığı binanın -ki o bina şimdi tıp tarihi müzesi oldu, 1911'de yapılmış olan klinik orası- Bu cerrahi kliniğinin yeterli olmadığını, günlük ihtiyacı karşılayamadığını, modern bir cerrahi kliniğine ihtiyaç olduğunu ısrarla söylemiş ve nüfuzunu kullanmıştır. 1939'da II. Dünya Savaşı'nın başlamasına rağmen Nissen'in isteği kabul edildi ve saat kulesi olan yere modern cerrahi kliniği yapıldı. Bu klinik 1943'te hizmete açıldı. Ben 1948'de bu kliniğin içine girdim. Bu klinikte asistan oldum. Bu klinikte yattım, kalktım ve hizmet verdim. Olağanüstü güzel bir klinikti o tarih için. Birkaç on sene benzeri yapılmamış bir kliniktir. Derler ki Nissen II. Dünya Savaşı sırasında bir şarapnel parçası almış, yaralanmış. İki yabancı cisim varmış. Biri öksürükle çıkmış ama öbürü kalmış. O kalan komplikasyon yapmış. Akciğerinde abse teşekkül etmiş. Bu nedenle ciddi şekilde hastalanmış ve tedavi için Amerika'ya gitmişti. Tedavi olduktan sonra İstanbul Üniversitesi Birinci Cerrahi Kliniği'nin elemanları ya da tıp fakültesinin hocaları, Prof. Nissen'in tekrar dönmesi için iyi niyet girişiminde bulunmadılar. Bunun çok ciddi bir nedeni vardı: Prof. Dr. Nissen, New York'ta iken, Gazeteci Ahmet Emin Yalman onunla bir röportaj yapmıştı. Nissen: "Türkiye'de tercüme ettikleri kitaplara teliftir diye imza atan hocalar var" demişti. Bu ifade, özellikle Prof. Kâzım İsmail Gürkan Beyefendi'yi çok rahatsız etmişti... Prof. Nissen dönmedi. New York'ta bir hastanede görev aldı sonra da Nissen ameliyatı adını taşıyan kayma tipindeki mide fıtıklarında uygulanan güzel bir ameliyat tasarladı ve uyguladı. Çalışma süresini orada doldurdu ve sonra emekli oldu. İsviçre'ye döndü. Basel'de yaşadı, 1981'de vefat etti. Nur içinde yatsın!

Dokuyu sevmek, okşamak gerekir

— Nissen demek cerrahi anlamda ne demek sizin için?
— O, dönemin modern cerrahisini Türkiye'ye taşıyan baş artist demek.

— Cemil Paşa kadar cerrahiye emeği geçmiş güçlü bir isim yani!
— Evet, bu arada ben de Operatör Cemil kadar şanslıyım. Çünkü o 1890'da Paris'ten geldi, 1850-90 arası tıbbın yeniliklerle kaynaştığı bir dönemdi. Her şeyde bir keşif, bir atılım oluyordu. 1950'de sadece Türk Cerrahisi için değil, benim için de çok önemli. 1948'de asistan oldum, 1950'de kendime geldim. Yaptığım işi biliyorum ama ancak o zaman fark ettim ki cerrahide büyük bir değişim var. Entratrakeal anestezi hastanemizde hizmete girince hasta bakımı öğrenildi. Röplasman nedir, öğrenildi. Yani hasta ne kadar kan kaybederse ona o kadar kan verilir. Kan bankası kuruldu. Hastanın reanimasyonu yani yeniden hayata döndürülmesi için neler yapılması gerektiği öğrenildi. Sonra hastaya daha çok kan vermesini öğrendik; tuzunu veriyoruz, suyunu veriyoruz, hastanın bakımını öğrendik yani. Bu yüzden Cemil Paşa gibi şanslıyım: O hayatında nasıl bütün yenilikleri yakalayıp getirme fırsatı bulduysa bendeniz fakir de işin içine girdiğim zaman bütün yenilikleri önümde buldum, ama ben de onları kaptım. 18 çeşit ameliyat tekniğine eklemeler yaptım, yenilikler getirdim. Bütün bunlar şu demek: Eskiden hastayı ameliyat ederdin, yatağına bırakır giderdin. Şimdi öyle değil. Serumun böyle çeşmeden akarcasına kullanılması olayı bile 1950'lerden sonra başladı. Klinik çalışmalarda biz yapardık serumu, çünkü pahalıydı.

—Nasıl yapıyordunuz?
— Bir arkadaşım odaya girerdi damıtık su alırdı. Tuzu tartardı. 500 cc'lik şişeye 4,5 gr koyması lazım ama 4 gr tuz koyardı. Çünkü üstüne gazlı bez koyar bağlar, otoglav koyardık.

Otoglavda su uçardı. Suyun içindeki sodyum klorür yani tuz, bu tuz tabii sofra tuzu değil, özel bir tuz, kimya tuzu. Hiç su kaybolmazsa 500 cc'ye 4,5 gr doğru miktar. Ama otoklavda şişenin ağzı açık, üstünde gaz bezi olduğu için su buharlaşacak azalacak şayet başlangıçta dört buçuk koyarsan hipertonik olur o. Ama 4 gr koyarsan 500 cc su buharlaşınca kıvam tamam, derdik.

— İdeal ölçü mü bu?

— İdeal ölçüyü biz kafadan yani "olsa olsa metodu"yla bulur yapardık. 1950'de bizim kliniğe Prof. Hustelt isminde Danimarkalı bir cerrah geldi. Efendi bir insandı. Batı'nın gelişmiş cerrahi uygulamasını bizde yapacak, kim yapacak? Hustelt, Dünya Sağlık Teşkilatı'nın elemanı olarak. Büyük bir nezaketle hastanemizdeki ameliyathanede birkaç vaka ameliyat etti. Yani gösterdi ki "biz böyle giriyoruz göğsün içine, böyle sıyırıyoruz akciğerin köşesini ya da yemek borusunun ucunu vs." Bu benim gibi yeni asistanlara müthiş cesaret verecek bir olaydır. Çünkü Batı'daki cerrahın kendisi de bizim gibi çalışıyordu, ama benim görgüm noksandı. Görgümü oradan kapıyorum, çalıyorum. Görgünün dibinde diseksiyon yatar. Diseksiyon çok özel bir tıbbi tabirdir. Olağanüstü bir şeydir. Diseksiyon dokuyu severek, okşayarak, incitmeden, yırtmadan, koparmadan ayırmak, damarı ya da siniri ortaya çıkarmak demek. Bu olağanüstü güzel bir şeydir, artistik bir çalışmadır...

— Hustelt'in ameliyatlarını izlemeden önce görgünüzü arttırmak için neler yapıyordunuz?

— Çok yayın yapılıyordu tıp âleminde tabii, özellikle cerrahide. Dolayısıyla her türlü maniplasyonun şekli şemali resimlerle gösteriliyor. Aklını ve elini kullanan bir cerrah onları kolaylıkla yakalar, kapar, öğrenir ve uygular. Ben kısa bir zamanda ama sahiden de çok kısa bir zamanda mesela midenin tamamının çıkarılmasını ya da midenin üst kısmının çıkarılıp midenin göğüs boşluğuna çekilmesini, yemek borusuyla ara-

larında anastomozun yapılmasını, özafagusun tümünün çıkarılmasını, pankreasın baş kısmının ve karaciğerin bir parcasının çıkarılmasını ve benzeri ameliyatları kolaylıkla yapar hale geldim. Bak bu benim cerrahi şansımdır. Ben burada gururlanmıyorum, sadece durumumun otokritiğini yapıyorum. Bundan hisse de çıkarıyorum. İyi ki modern teknolojiyi yakalamışım, uygulamışım ve hastaya hizmet etmişim. Unvan kazanmışım demiyorum. O unvan sonradan kendi geldi.

— Sizin gibi bir sürü cerrah da aynı ameliyatları yapıyordu, yakın arkadaşınız Adnan gibi... Ama sizin kadar ünlenmediler.
— Çünkü Tarık başka türlü yapıyordu. Bunu ben söylemiyorum, cerrah arkadaşlarım söylüyor. "Onun dokuyu okşaması ve diseksiyon zarafeti farklıdır" derlermiş. Bunu ben artık kimlere söyleyebilirim. Son defa sana söylüyorum.

Mutlu bir cerrah

— Siz de Cemil Paşa gibi Batı eğitimi almak ister miydiniz?
— Hayır. Çünkü Türkiye'nin durumu artık o dönemi geçti. O tek adam işi bitti. İlim herkese açık sonuçta; gidersin, görürsün, öğrenirsin, gelirsin uygularsın ya da gitmezsin öğrenirsin uygularsın. Ayrı konu bunlar. Ama önemli olan uyguladığını hakkıyla yapabilmek ve oradan sonuç almak. Bu ikisi çok önemli. Ben mutlu bir cerrahım. İyi şeyler yaptığımı ben söylemiyorum, meslektaşlarım söylüyor. Ben de inanıyorum. Geriye dönüp baktığımda görüyorum ki, yaptığım işleri çalışmaları tıbbi olarak yazdım, topluma yansıttım, kitaplarını yaptık. Yaptıklarımız iyi işlermiş.

— Peki sizce cerrahlık tam anlamıyla ne zaman itibar kazandı; Cemil Paşa dönemini de kastederek soruyorum?
— Şimdi 1960-90 arasında cerrahi ama elle yapılan cerrahi Batı'daki işleri aynen yapar hale geldi. Elle yapılan cerrahi diyorum; ben bir zaman mesleki yönden final konuşması yap-

mıştım, orada da söyledim: Ucu ışıklı alet, karnın şurasından burasından giriyor biri aydınlatıyor, biri yakalıyor, kesiyor ve çıkarıyor. Ama o cerrah dokuyu okşamıyor. Onun için meslektaşlarıma o veda konuşmamda şöyle dediğimi hatırlıyorum: "Ben çok mutlu bir cerrahım. Çünkü başlangıçta sevdiğim mesleği aynı şartlar içinde bitiriyorum. Hastanın karnını açıyorum, elimi sokuyorum, karnın içindeki organların sıcaklığını hissediyorum. Organların kayganlığını hissediyorum. Onları okşuyorum. Onları ayırıyorum. Hastalığın yerini buluyorum. Marazlı yeri çıkarıyorum ve sonra organların tamamiyetini sağlıyorum. Bütün bunları ellerimle yaptım ve onun için ellerimi seviyorum" dedim. Halbuki şimdi 1990'dan sonraki dönemde, ışıklı aletler sahneye çıktı. Atari yapar gibi, ha bre cıv cıv tetik çekiyorlar. Tamamen mekanik işler yapılıyor.

— *Yenilik var ama derinlik mi yok diyorsunuz?*
— Derinlik yok demiyorum, yenilik var diyorum. Bizim elle yaptığımız işlerin bir kısmını onlar yapıyor. Ama yaparken kazaen hata yaparlarsa onları bizim elimiz düzeltiyor. Aynı aletle onu düzeltemiyorlar çünkü. Ama finali şöyle bitirdiğimi hatırlıyorum, o konuşmamda: "Bir karikatür görmüştüm. 1960'lı yıllardaydı. Bir dede vardı. Dedenin kucağında torun vardı. Torun dedeye soruyor: 'Dede sen Nautilius nedir bilir misin?' Nautilius atomik enerjiyle çalışan bir Amerikan denizaltısı. Kuzey Kutbu'nun altından destek almadan geçti. Kuzey Kutbu'nun altında toprak yoktur, çünkü o bir buz yığınıdır. Altından sıyırdı, geçti gitti. Dede sakallarını sıvazlarken şöyle der: 'Evladım Nautilius da bir şey mi, bizim zamanımızda bir şanlı Hamidiye Zırhlısı vardı.'" Benim zamanımda da elle yapılan bir cerrahi vardı işte, ben belki o cerrahinin son mültidisipliner temsilcisiyim. Ne demek mültidisipliner? Ben boyundan başlar, karnın dibine kadar her türlü organa el atardım."

— *Ama sizin uzmanlık alanınız mide değil mi?*
— Mide değil. Mide sevgi alanım.

— Çok güzel, oyun alanım der gibi söylediniz...
— Ben bütün bağırsakları sevdim, karaciğeri sevdim, pankreası sevdim, yemek borusunu. Akciğerleri çıkardım, sevdim. Guatrları yaptım. Hepsini hepsini yaptım. Neden bizim adımız, mültidisiplinerdi. Ben bunu nerden öğrendim? İşte o Burhanettin Toker ve Fahri Arel Hocamdan. Yani 1960'tan evvelki eğitimde öğrendim. Ama 1990'dan sonra eğitim çok değişti. Onun için sınıf koyuyorum. 1990'dan sonraki eğitim başka bir eğitimdir. Branşların ayrıldığı uç spesilazyonların yapıldığı bir dönemdir. Dolayısıyla orada çalışanlar, işte hep aynı işleri yapmakla yükümlüdürler ama, biz öyle değildik, maşallah.

— Artık mikrocerrahi diye bir şey var mesela!
— Tamam. Mikrocerrahi, mikroskopla yapılan bir cerrahidir. Ama biz böyle mikroskopla falan hiçbir şeye bakmadık. Biz sadece gözümüzle baktık. Elimizle kestik, elimizle diktik.

— Mikrocerrahi çıktı, mertlik bozuldu demiyorsunuz yani?
— Mikrocerrahi değil ki yalnız, akciğer cerrahisi başka, kalp damar cerrahisi başka, beyin cerrahisi başka, hormonal cerrahi başka. Mide cerrahisi bile, bağırsak cerrahisi, pankreas cerrahisi diye ayrıldı. Biz bunların hepsinin patronuyduk. Ne muhteşem dönemdi Yarabbim.

— Bu bölümlere ayrılması bir anlamda iyi oldu mu? Bir konuda uzmanlaşmaya, derinleşmeye faydalı oldu mu sizce?
— Hem oldu hem olmadı. Neden oldu. Şayet mesleğine saygılıysa ve sadece öğrendiğini yapıyorsa şapka çıkarırım. Doğrudur. Ama sadece hasta bana geldi diye öğrendiğinin yanında öğrenemediğini de kendi masasının üzerine çekiyor, yapıyorsa yanlıştır. Çünkü orada mutlaka hata yapacaktır.

— Öğrenemediğini nasıl uygular ki zaten?
— Yapar. Bunun dibinde ne yatıyor biliyor musun? Çıkar yatıyor!

— Mesleğinizin şimdiki durumu nasıl buluyorsunuz?
— Evet sevgili Şakacı ben şimdi zaman tünelinin içine giriyorum ve iyi ki cerrahi yapmışım diyorum, çünkü güzel zamanda yaptım. Cemil Paşa gibi vakitli zamanda yakaladım işleri. O geçen dönemi yakalamıştı, ben modern dönemi yakaladım.

Şimdi akıl satıyorum

— Üstelik hâlâ görevinize Osmanoğlu Kliniği'nde devam ediyorsunuz,
— Osmanoğlu Kliniği'nde akıl satıyorum ben! Efendim 55 yıl cerrahi yaptım ve sonra kendi irademle mesleğimi bıraktım. Dediler ki arkadaşlarım, hocam maşallah iyisin devam etsene. Hayır, dedim. Neden, dediler. Çünkü bu yaştan sonra büyük bir hata yaparsam ömrümün geri kalan kısmı o hatayı unutturmaya yetmez. Bu nedenle çekiliyorum, dedim. Evet Osmanoğlu Kliniği'ne gidiyorum. Bana göre orası bir butik hastane. Aslında Amerikan Hastanesi'ne gitmeyişimin başka bir nedeni de Osmanoğlu! Osmanoğlu küçük bir hastane olduğu için bütün personelle tanışıyorum ve sevişiyorum. Ortalığı pas pas yapandan tut, başhemşireye kadar hepsinin gönlünü almasını bilirim. En güzel gönül almak, sabahleyin güleceksin, dokunacaksın, nasılsın diyeceksin bu kadar basit. Sonra hemşireleri öpeceksin. Şöyle şak şak yapacaksın. Olağanüstü bir keyif. Şimdi orada 70 yaşını geçmiş arkadaşlarım var. Onların da nesli tükeniyor azar azar ama iyi insanlar; onlarla çok samimiyim. Sevgi dolu samimiyetler. Benden büyüğü yok gibi. Onun için onlar bana ağabey diyor. Şakalaşıyoruz işte. Orada küçük bir oda var, bu odayı "ocak" yaptım ben evvela. Ocak, böyle sohbet edilen toplanılan yerdir ya, sonra o lafı beğenmedim. Derken aklıma kulüp geldi, ama kulüp de tek başına yetmedi. Ben de adına Dinokulüp yaptım. Dinazorlardan esinlenerek dino koydum adını. Değerli dostum, meslektaşım Dr. Erdoğan Özdamar'a bir dinazor resmi yaptırdım;

böyle kocaman, yağlıboya. O duvarda asılı. Onun çevresinde iki parmak boşluk var. Üyelerin de resimlerini oraya yapıştırdım. Şimdi burada üye olanlar, santraldan haber gelirse gidiyor bakıyor hastasına, işi bitince dönüyor oturuyor. Böylece bir koloni teşekkül etti orada. Şimdi her girişte "hoca hoş geldin", "sen böyle otur", "yok canım ben şöyle oturacağım" diye hep bu yer meselesi var. İlle de başköşe. Ben de hiç sevmem başköşe. Ben hep kıç köşeye oturuyorum. Soruyorlar bana: "E söyle bakalım bugün ne hikâye getirdin bize" diye... Onları güldürmem, mutlaka bir şey anlatmam lazım. Bazen bitiyor hikâyeler eskilerden buluyorum. "Bak bunu dinlemiştiniz ama yine dinleyin" diyorum. Sabah 10'da gidiyorum aşağı yukarı saat 13'e kadar orada kalıyorum. Beni arayan hastalara orada hizmet veriyorum.

— *Sayıları çok mu onların?*

— Onlar bana hâlâ inananlar. Bir tarihte ameliyat ettiğim insanların torunları bana geliyor. Aile boyu hizmet yaptığımı arz ederim efendim. Bir gün yine odamdayım, bir hastayı muayene ediyorum. Kapının önünde de dört beş kişi var. Bir adamın sesi duyuluyor dışardan; bazı sesler çok penatramdır. Pencereyi, kapıyı deler geçer kulağına girer. Şimdi ben hastaya bakıyorum dışarıdan bir ses, "Mustafa sen orada kimi bekliyorsun" diye soruyor... Adam: "Tarık Hoca'yı bekliyorum" diyor. "Ya Tarık Hoca hâlâ yaşıyor mu, adam 100 yaşını geçti be" diye cevaplıyor diğeri. Öbürü bunun üzerine "Yaşıyor, yaşıyor üstelik hasta bakıyor." "Allah onun gözünü doyursun. Dedemi ameliyat etti, ninemi ameliyat etti, babamı ameliyat etti, beni de ameliyat edecekti elinden güç kurtuldum" deyince, kimdir bu münasebetsiz dedim, hastayı bıraktım kapıyı açtım. O zamana kadar da adam yürümüş tam kapının önünde karşılaştık. Adam saldırgan ya, bana baktı, "Sen kimsin" dedi. "Ben Tarık Hoca'nın oğluyum" dedim. "Baban nerede" dedi. "Babam yukarıda ameliyat yapıyor. Ben de işimi bitirince yanına gideceğim ona yardım edeceğim" dedim. Adam çözüldü, altını ıslattı.

— Aslında asla emekli olmadınız değil mi, gerçek anlamda ne zaman emekli olacaksınız?
— Asla. Çöktüğüm zaman. Tanrı artık sen işe yaramazsın derse bana, ben onu hissederim bırakırım işi. Tanrı ile her gün konuşuyorum, vakit bulduğu zaman o gerekeni söyler elbet.

— Yakınlarınızı ameliyat ettiniz mi hiç?
— Ettim. Selçuk ağabeyimi ettim. Çünkü Selçuk ağabeyimin midesinde lenfoma teşekkül etmişti. Çalıştığım hastaneye yatırdım. Ameliyatı gerekti ve benim yanımda yetişmiş arkadaşlara "Lütfen hazırlayın ve yapın" dedim. Ama ben ameliyathanenin içindeydim. Tam ağabeyim uyutuldu, ekip onu ameliyata hazırlıyordu. İçimden dedim: "Sen ki yüzlerce benzer hastayı ameliyat ettin iyileştirdin. Kardeşinden bu emeği niye esirgiyorsun?"

İnsana saygıyı öğrendim

— Asistanlarınıza güvenmediğinizden değil yani?
— Onlar çok güzel ameliyat yapabilirdi ama onların yapacağı ameliyatı seyretmektense ben yaparım dedim. Şayet hissi olarak bir yerde boğulursam bırakırım çıkarım. Bu lafı orada da söyledim. "Bakın size güvenmiyorum sanmayın, hepinize çok güveniyorum. Beraber çalıştık, beraber yetiştik ama ben bildiğimi öğrendiğimi uygulamaktan uzak duramam. Bunu kardeşimden esirgeyemem, kusura bakmayın ameliyata gireceğim" dedim ve girdim. Zaten hasta uyuduktan sonra onu herhangi bir kişi olarak düşünebilirsin o sırada. Kaldı ki her şey yolunda gidiyorsa niye panik doğsun. Ne zaman panik doğar? Vahim bir hata, düzeltemeyeceğin bir hata yaparsan, sonucu ölümcül olacaksa panik doğar ama böyle bir şey olmadı, ameliyatını güzel güzel yaptım. Şimdi efendim tekrar anmak istediğim ve adını sık sık teleffuz ettiğim Fahri Arel Hoca'nın klinikten üzgün ve kırgın ayrıldığını söylemiştim. Onun gönlünü yapmak için çok uğraştım. Onun adına bir jübile yaptım, onu da anlatmak istiyorum.

— *Ondan öğrendiğiniz en önemli şey neydi?*
— Mesleki terbiyeyi öğrendim. Meslektaşlar arasındaki ilişkinin hangi seviyede nasıl tutulacağını öğrendim. Bir de öğrendiğimle yetinmemeyi "Bunun daha iyisi olabilir onu ara" prensibini yakaladım ve sürdürdüm. Ben bunları yaparken beni hiçbir zaman önlemedi, çelme takmadı, kıskanmadı, engel olmadı. Bakın size bir anımı aktaracağım. 1952-53'te ben yeni başasistanım. Fahri Hoca da aşağı yukarı 58-59 yaşında ve ordinaryus profesör. Üçüncü Cerrahi Kliniği'nin şefi. Yani unvan bakımından doymuş bir adam. Çalışmasını rölantiye alsa, kazandıkları onu ömrünün sonuna kadar götürürdü, ama o öyle yapmadı. Toraks cerrahisinin kurulması için çok ciddi çaba sarf etti. Kendi potansiyelinin nerede olduğunu biliyordu. İlk ameliyatlarında rastlayabileceği muhtemel engelleri aşabilmek için bir ekspremantal çalışma yapmak istedi. Bana derdi ki "Takip et, sahipsiz ölü olduğu zaman hemen bana haber ver", ben de verirdim. Biz, o kadavranın üstünde ameliyat uygulaması yapardık. Patoloji enstitüsünün olduğu odaya giderdik ve o hastanın göğsünü açardık. Akciğer hilusuna; yani sapına en kolay nasıl yaklaşılır, özafagus yani yemek borusu hangi yoldan daha iyi serbestleştirilebilir ve özofagusla mide arasında anastomoz hangi teknikle nasıl daha iyi yapılır gibi uygulamaları birlikte yapardık. Bir de ben Fahri Bey'den insana saygıyı öğrendim. Ameliyatları hasta üstünde denemeden önce şayet yapacağın işten emin değilsen, model üstünde denemenin metodunu öğrendim. Sonra Fahri Bey, *Toraks Cerrahisi* adı altında bir kitap yazdı. Cidden o dönemin güzel kitaplarından biridir. Hem akciğer hem özofagus cerrahisi hakkında güzel bilgi aktardı.

— *Ders kitabı olarak okutuldu mu?*
— Evet. Ayrıca her kitabın bir ömrü vardır. Ondan sonra ona yenilikleri katmak lazım. Yeni edisyonlarında mutlaka genişletilmiş şekliyle takdim etmek lazım ki o bilgi yenilik kazansın. Burada çok ciddi bir sorun var. Tıpta özellikle 1960'lardan sonra ilerleme çok hızlı oldu. Dolayısıyla bu de-

ğişimler getirdi, yenilikler getirdi. Bu nedenle her üç beş sene-de kitapların yeni edisyonu yapılırken onları ciddi şekilde gözden geçirmek ve yeni bilgileri onlara katmak lazım.

— *Fahri Bey'in kitabını genişletilmiş ikinci, üçüncü vs. baskılarını kim hazırlıyor?*
— Hazırlamıyor. Bitti o. O kitap ömrünü doldurdu ve bitti. Başkaları yeni kitaplar hazırladı.

— *Peki yeterli mi kaynak olarak sizce?*
— Evet, yeterlidir. Yani iyi bilgi aktarırsan yeterlidir. Çünkü illüstrasyonlar tıp kitaplarında çok güzel yapılmaktadır. Yani resimli anlatışlar özel ressamlar ve teknikerler tarafından hazırlanır ve anatomiye çok sadık olarak yapılır.

— *Türkiye'de çok var mı böyle teknik ressamlar, anatomi ressamları?*
— Cerrahların içinden çıkanlar var. Mesela benim kitaplarımın ameliyat resimlerini dostum ve meslektaşım Gürcan Ünal yaptı ki alkışlarım onu. Olağanüstü güzel. Anatomi bilgisiyle, tekniği ve sanatı karıştırdı ve çok güzel bir ürün elde etti.

— *Yani cerrah ressamlar var mı, hani cerrahlığa devam etmeyip ressamlığı meslek olarak seçen?*
— Hayır, o hem cerrahlığını hem de ressamlığını sürdürdü. Ressamlıktan kasıt yani cerrahi safhaları kâğıt üzerine aktarabilmek çok büyük hüner ister. Eğitim gören bir asistan doktor o resme bakınca hemen neyin neyle nasıl bağdaştığını anlar, görür. Ben Fahri Bey'in hayatında kendisini üzen üç olay hatırlıyorum: Bunların biri 147'liler arasına girmiş olmasıydı. Bunu değişik zamanlarda hep dile getirdim. Ama döndükten sonra hızla bu olayı unuttu ve şöyle dedi: "Bunu askerler yaptı, iş kapandı bitti" dedi. Tamam. Ama 1972'de İstanbul Üniversitesi Senatosu Fahri Bey'i resen emekliye sevk etti, kalp yetmezliği gibi bir bahaneyle, oysa diri bir insandı.

— *Ama yaşı bayağı ilerlemişti değil mi?*
— Yaşı ileriydi ama o tarihte 70 yaşın üstünde çalışanları Senato elimine ederdi. Fakat burada ciddi bir baz olması lazımdı. Çünkü yatalak derecede hasta olan bir öğretim üyesine çalışma izni verildi. Buna mukabil aktif Prof. Fahri Arel emekliye sevk edildi. Bunu hazmedemedi ve elimi tuttuğumu hatırlarım. "Ötekini askerler yapmıştı ama bunu meslektaşlarım yaptı. Bunu bağışlayamam" dedi. Kazım İsmail Beyefendi hayattayken cerrahi kliniğinin -şu meşhur saat kulesi olan cerrahi kliniği- yani Prof. Nissen'in hayal edip yaptırttığı modern cerrahi kliniğinin girişinde bahçede iki tane büst vardır. Bunu Kazım İsmail Gürkan Beyefendi diktirdi. Biri Cemil Topuzlu'nun, öbürü Burhanettin Toker'indi. Fakat kendisi, kendi büstünün de onların yanında yer almasını her vesileyle dile getirmiş ve istemişti. Kazım İsmail Gürkan vefat edince, Fahri Bey bu vasiyeti dikkate aldı. Çok saygı duydu ve Kazım İsmail Beyefendi'nin büstünün yapılması için destek ve emek verdi. Büst yapıldı ama o sırada Fahri Bey emekliye sevk edildi. Büst dikilirken Fahri Bey davet edilmedi. Buna çok üzüldü. Ama Fahri Bey tekrar kliniğe döndüğü zaman ilk girişinde ben kendisine refakat ettim, bu büstleri tek tek ziyaret etti. Kazım İsmail Bey'in önünde durdu, ona saygısını ve bağlılığını gösterdi. Onu selamladı sonra kliniğe girdi. Fahri Bey her zaman çok medeni ilişkiler içindeydi. Ferdi ve sosyal ilişkileri hem dengeli hem de takdir edilebilir seviyede güzeldi, zarifti. Dolayısıyla o benim için çok önemli, değişik bir hocadır.

— *Anlıyorum zaten Fahri Bey'i anlatırken kalbiniz daha çok atıyor değil mi?*
— Doğru, doğru. Çünkü Burhanettin Bey bana "Git askerliğini yap da gel" dediğinde bana Fahri Arel sahip çıktı, anlatmıştım!

— Evet onun sayesinde on dakika içinde istikbaliniz değişti.
— Evet, yoksa ben köylere gidecektim, hükümet tabibliği, askerlik derken belki hevesim kırılacaktı, cerrah bile olmayacaktım.

— Minnet borcunuz çok tabii Fahri Bey'e?
— Evet, tabii. Ama hayatım boyunca o borcu ben taşıdığımı hissettikten başka ödemesini de çok iyi bildim. Fahri Bey'in en sadık elemanıyımdır. Fahri Bey'le ilişkilerimiz mükemmel sürdü gitti. Özellikle emekli olduktan sonra nankör adam olmadığımı ispat ettim. Her zaman onu aradım. Meslektaşlarının yapmadığı jübileyi tek başıma ben yaptım. O zaman 115 numaralı yasa, 70 yaş emeklilik sınırını kaldırdı. 65 yaşından sonra senato kararıyla; gerekli görülenler emekliye sevk edilir, diyor. Kalp yetmezliği nedeniyle emekliye sevk edilmiş bulunması Hocam Fahri Arel'i çok rahatsız etti. Çünkü bu doğru rapor değildi. Kendisi heyet tarafından muayene edilmemişti. Dolayısıyla kalp yetmezliği teşhisi de yakıştırılmıştı. Oysaki benim nazarımda fiziksel ve ruhsal yönden hoca sağlıklıydı.

— Kızağa mı çekildi yani?
— Evet. Yani bir bakıma yine kadro boşaltmak için Senato'nun bir taktiğiydi bu. Hoca bunu çok kötü karşıladı, "Beni hançerlediler" dedi ve fakülteden kırgın ayrıldı. Ama ben hocayı her vesileyle evinde ziyaret ettim. Hep anlatmaya çalıştım ki, bu senatonun kararıdır. Çalışmış olduğunuz klinikteki öğretim üyeleri size saygılıdır. Lütfen onlara kırılmayın ve arada sırada hastaneye gelin, dedim ama her zaman reddetti hastaneye gelmeyi. Emeklilik töreni için ben önayak oldum. Hoca on altı ay direndikten sonra benim teklifimi kabul etti. Çünkü ben ona bir jübile yapmak için hazır olduğumu ve bunun Cerrahpaşa Cerrahi Kliniği'ndeki Prof. Burhanettin Toker Anfisi'nde yapılacağını söyledim. "Organizasyonu ben üstlenmek istiyorum, lütfen izin verir misiniz" dedim. Sonunda "Monşer, çok ısrar ettin, hatırın için kabul ediyo-

Tarık Minkari, hocası Fahri Arel için bir jübile organize etti. Fahri Arel kırgın geldi, ama çok mutlu gitti. (7 Aralık 1973)

rum" dedi. 7 Aralık 1973'te Cerrahpaşa, Burhanettin Toker Anfisi'nde ben hoca için bir jübile yaptım. Bunu ben organize ettiğim için kendimle iftihar ederim. Hocayı evinden eşi hanımefendiyle beraber aldım. Kendi arabamla hastaneye getirdim, cüppesini giydirdim. Salon doluydu. Ön sırada oturdu. Ben bir açış konuşması yaptım. Sonra hocayı kürsüye davet ettim. Çok heyecanlıydı. Çünkü salonun en az üçte biri sosyal yaşantıdaki arkadaşları, tanıdıkları misafirleriydi. Talebeler ve meslektaşlarıyla doluydu salon. Çok güzel bir tören oldu. O törende birçok resimler çekildi. O resimlerden birkaç tanesini takdim edeceğim. Ama onlardan bir tanesinin arkasında şöyle yazar: "Emekliye ayrılırken kendisiyle bihakkın iftihar ettiğim mesai arkadaşım ve dostum Prof. Dr. Tarık Minkari'ye bir hatıradır."

— *Kaç yılında vefat etti, Fahri Bey?*
— 28 Ekim 1974'te vefat etti.

— Kelimenin gerçek anlamıyla bir veda töreni yapmışsınız.
— Evet. Söyledim ama bir kez daha söylemekte sakınca görmüyorum, ben ona kendi kanımı verirken, "Benim kanım onun damarlarında geziyor, onun bana verdiği bilgiler benim beynimde dolaşıyor" demiştim. Allah rahmet eylesin, mekânı cennet olsun. Ben "İnsanlar anıldıkça yaşar" sözüne inanırım. Onları her fırsatta anarsan onlar sanki yakınındaymış gibi hissedersin, yaşatırsın.

Evet efendim, haksızlık etmeyeyim hocalarımın arasında ben işe başladığım zaman bir de Doç. Derviş Manizade vardı. Sonra profesör oldu. Onu da anmak isterim. Derviş Bey Kıbrıslıdır. Viyana'da eğitim gördü, genel cerrahi uzmanıydı. İçinde hakikaten bir ateş vardı. O, Viyana'da eğitim görürken acil cerrahi merkezi diye, ilkyardım istasyonlarında çalışmış. Bizim hastanede de hem bu ilk yardım istasyonlarının kurulmasını isterdi hem de ortopedi ve travmatolojinin ayrı bir ihtisas dalı olmasını isterdi. Haklıydı da; çünkü o tarihte kırık çıkık, kırık çıkıkçıların elinde kalmıştı. Sonradan doktorlar bu işe girdi, uzmanlar sonradan yetişti. Derviş Bey, neyse ki yaşarken bu istediğinin gerçekleştiğini gördü. Çünkü o dönemde çok ilginçtir çocuk cerrahisi ve ortopedi diye bir branş vardı. Hiç ilgisi olmayan bir şey. Çocuk cerrahisi ve ortopedi. Mesela bu ortopedinin çocuk cerrahisinden ayrılmasını isterdi. Oldu. Ayrıca travmatolojiyle birlikte olmasını isterdi. O da oldu.

Dostluğu yakalamak kolay, sürdürmek zordur

— Kendi öncülük mü etti ayrılması için?
— Öncülük etti evet. Dolayısıyla tıpkı anesteziyolojinin kurulması sırasında öteki ihtisas branşlarının kurulması gibi. Hani toraks cerrahisi, kalp cerrahisi, estetik ve plastik cerrahinin kurulması gibi travmatoloji ve ortopedi de bir özel ihtisas dalı oldu. Derviş Bey ayrıca, derli toplu bir kartoteks isterdi. Ne demek bu? Yani hastanın kaydı ve müşahadesi Batı kuralları içersinde yapılacak ve o bulgular sak-

lanacak. Günün birinde çalışma yapılırken o müşahadeler çıkarılacak onların içindeki bilgilere dayanılarak bir tez, bir araştırma yapacaksın, bunu isterdi... Burhanettin Bey'le bu konu hakkındaki konuşmasını anlatmıştı. Burhanettin Toker, Derviş Bey'in bu isteğine karşı "Burası Türkiye'dir, o Batı'daki arşivi sen kuramazsın" demiş. Derviş Bey de "Sabredin kuracağım" demiş. Sahiden bizim cerrahi kliniğinde bu arşiv kurulmuştu. Karton dosyalar içersinde, müşahadeler ek bilgiler muhafaza edilir, bunlar sıralanırdı. Ama bu sıralama işi öyle bir hale geldi ki, karafatma böceklerinin çoğalması gibi müşahadeler çoğaldıkça çoğaldı. Dolaplar yetmez oldu. Dolap üstüne dolap kondu ve sonunda ben gördüm, Cerrahi Anabilim Dalı Bloğu yapıldığı zaman genel cerrahi işte o Prof. Nissen'in hayal edip yaptırdığı binadan, yeni binaya taşındı. Bu taşınma işlemi yapılırken o müşahadelerin kalorifer kazanının içinde yakıldığını gördüm.

Cerrahpaşa'da bir anfiye Tarık Minkari ismi verildiğinde mutluluğunu ailesiyle paylaştı.

— Niye? Yani kim tarafından?
— Tasnif edemiyoruz, bakamıyoruz, arşivin bu büyüklüğü karşısında aciz kaldık. Hiçbir şeyi yürütemiyoruz dediler. O kıymetli belgeler, bir gün geçmişe dönük çalışma yaparken el uzatacağınız bütün belgeler yakıldı. Bu kadar söylüyorum. Efendim, 1992'de emekli olduktan sonra bana çok güzel bir tören yapıldığını söylemiştim. O törende konuşulanları da size aktaracağım ama, o sevgi unutulmasın diye kitaplaştırmak istedim. Emeklilikten sonraki yazı hayatımda böyle başladı zaten. Anılar yazıldı, geziler yazıldı. Öyle de gitti! Şimdi 1994'te çok zarif bir mektup aldım, rektörlükten. Prof. Adnan Salepçioğlu'nun ve benim adımın yan yana olan ikiz dersanelere verileceği söylenildi. Bu tabii çok gurur verici bir jesti, beni yaşarken mutlu ettikleri için onlara teşekkür ettim.

— Adnan Bey'le çok iyi dosttunuz; dostluk ne ifade ediyor sizin için?
— Nazını çeken, neşeni paylaşan, sıkıntıda el veren, koruyan ve yücelten bağlılık dostluktur. Dostluğu yakalamak kolaydır da, sürdürmek zordur. Sürdürmek için kesin kez insanların birbirlerine yaklaşması gerekir, sen bunu yakalamışsan ve hangi seviyede davranacağını ve konuşacağını biliyorsan dost kaybetmezsin. Kişinin zaaflarını biliyorsan, kesinlikle onun üstüne gitmemek onu deşmemek ondan dolayı dostunu ya da muhatabını üzüntüye sokmamak küçük düşürmemek gerekir. Ben bütün kaybedilen dostlukların zıtlaşmadan doğduğunu gördüm. Bu zıtlaşma evvela aynı lafları tekrarlamaktan, ondan sonra ses tonunu yükseltmekten, sonra sen ne bilirsine, daha sonra da hakarete kadar giden laflarla bitiyor. Oysa o hassas konuları açmazsan, çünkü ticari bir şey değil sözkonusu olan beşeri bir şey... Beşeri dostlukta sohbet, iyi davranış, niyet, sevgi ve hoşgörü önemlidir. Sen bunları yok edip de işi karşıdaki kişiyi güç duruma sokacak şekilde ya da küçük düşürecek şekle sokuyorsan, o zaman izzetinefis başlar. İzzetinefis başlayınca herkes kılıcını çeker kalkanını tutar ve "Ya Allah" diye birbirine saldırır. İşte o saldırmada söylenilen laflar müthiş kırgınlık yaratır.

Demiştim ki 14 Mart Tıp Bayramı diye bir şey var, özellikle 1935'ten bu yana da kutlanıyor. Genelde sabah anfide toplanılır, merasim yapılır, birileri konuşur. Akşam da balo yapılırdı. Şimdi o da yapılamıyor ya ama benim gençliğimde, öğrenciyken balo yapılırdı. Ben ilk baloya 1947'de gittim. Beşinci sınıftaydım demek ki.

— Mezun olduğunuzda bir mezuniyet balosu falan yapılmadı mı?

— Hayır, tören yapılmadı bizde. 1948'de savaştan çıkmış fakir fukara toplumunun içinde ne töreni. Biz çok kurak yerde yetiştik bacım, sen bunu iyi bil. Benim lise dönemim de, fakülte dönemim de, asistanlık dönemim de bozkırda gibi geçti. Benim sosyal yaşantım sıfırdı. Ne demek tören, yoktu öyle şey. Zaten çalışmaktan balolar aklıma gelmedi ama ne zaman ki başasistan oldum ve stajer sınıfına devam eden tıp öğrencilerine seminerler yapmaya başladım, ne zaman ki doçentlik çalışmalarımı gizli gizli öğrencilere ders verirken yapmaya başladım... (Onlar sanıyordu ki kendileri için hazırlıyorum dersleri. Halbuki ben doçentliğim için hazırlıyordum) Öğrencilerden çok büyük sevgi gördüm, etrafımda bir hale oldular: "Hocam, hocam ne olur baloya gel" demeye başladılar ve ben de onlarla birlikte tekrar balolara gitmeye başladım. Asıl 1964'ten sonra yani, ben profesör olduğumda, muayenehanem var, hasta sayım çok, güzel ameliyatlar yapıyorum. Dolayısıyla para harcamakta da artık sıkıntı çekmiyorum. Zaten coşkulu adamım, arkadaşlarla olduğu gibi, gençler arasında olunca da kabımdan taşıyorum ve ben o zamanlarda balolara balon götürmeye başladım. Çünkü ben balonları çok seviyorum. Neden sevdiğimi anlatacağım birazdan. Hem de ne kadar balon götürüyorum biliyor musun: 1 groso (12 düzine) 144 balon; ben 5 groso balon götürüyorum ve onu avuç avuç masalara dağıtıyorum. O canım stajyer doktorlar benimle beraber balonları şişiriyorlar, düğümlüyorlar ve birbirimize atıyoruz. Tabii bir şartla: İğneyle, bıçakla, çatalın ucuyla, sigarayla patlatmak yasak. Ama elle patlatabilirsin. Bu anlattığım

balo Tarabya Oteli'nin üst katındaydı. Çok neşeli bir grup vardı çevremizde. Stajyer doktorlarla zenginleştirilmiş. Biraz ötemde de bir arkadaşım var. Adını değiştirerek söyleyeyim. Kudbettin mesela. O bu gürültüden rahatsız oldu. "Bıktım lan senin bu balonlarından. Çocuklara da öğretmişsin hepsi patlatıyor. Kafam şişti" dedi. "Ya balondan bıkılır mı, balon güzel şey" dedim. Gittim yanında bir daha patlattım. "Al sana da bir avuç, sen de öğren" dedim. Fakat biraz sonra sahneye bir dansöz çıktı, her tarafını salladı, salladı gitti. Bu arkadaş dansözden sonra beni şikâyet etmek için sahneye çıktı; mikrofonu aldı ve sahneden arkadaşlara, stajyerlere beni anlattı. Bu adam gürültüden hoşlanır, balonlar getirir, patlatır kafa şişirir falan diye anlatıyor. Ben sataşma var, söz hakkı istiyorum diyerek cevap vermek üzere yanına yürüdüm; fakat yanına giderken yerde bir pörsümüş balon gördüm. O balonu aldım ve giderken ne söyleyeceğim aklıma geldi. Arkadaş sözünü bitirdi, "Mikrofonu alabilir miyim" dedim, millet merakla bekliyor. O pörsük balonu çıkardım ve gösterdim: "Bu balon sanmayınız ki dansöz hanımın memesidir. Bu Kutbettin kardeşimin basur memesidir" dedim ve mikrofonu bıraktım.

Balonları hem sevdi hem de sevdirdi.

— *Cevap hakkınızı fazla sert kullanmışsınız!*
— Evet, zaten bir sürü papara daha yedim sonra! Bak bir balonlu hikâye daha sana; artık bensiz olmuyor balolar... Bu kez Cordon Bleu diye bir restorandayız... Çok neşeli saatler geçirdik. Gece yarısına doğru balo tertip heyetinden iki üç arkadaş yanıma geldi: "Hocam, müsait misin, seninle konuşmak istiyoruz" dediler. "Tabii buyurun dinliyorum" dedim. "Çok güç durumdayız efendim, topladığımız para istediğimiz miktara ulaşmadı, müesseseye borcumuzu ödeyemiyoruz" dediler. "Peki benden ne istiyorsunuz" dedim. "Hocam sen bizi seversin şu aradaki farkı kapatır mısın" dediler. Büyük rakam ama ben çok neşeliyim, bir an düşündüm ve "Ben bunu yalnız yaparsam öbür meslektaşlarım sitem edecekler bana, 'sen bu balonun ağası mısın, efesi misin, kendini ne sandın' diyecekler en azından, onların da katkılarını sağlayayım" dedim. "Tamam nasıl isterseniz öyle yapın ama sonunda bizi bu beladan kurtarın" dediler. "Peki" dedim. Şöyle etrafa baktım sandalyenin üstünde bir seccade vardı. Seccadeyi kaptım sahneye çıktım. Hocalarımı ve genç müstakbel meslektaşlarımı selamladıktan sonra bir konuşma yaptım. Tertip heyetinin güç durumda olduğunu, hesabı kapatmak için bir hayli açık olduğunu söyledim. Hep beraber elele bunu kapayacağız, dedim ama millet merakla nasıl kapayacağız diye düşünüyor. Ben seccadeyi gösterdim ve "Şimdi bu seccadeyi açık arttırmaya koyuyorum" dedim ve isimlerini söyleyerek hocalarımdan yardım bekledim. Onlar da o muhteşem kalabalığın içersinde kendi durumlarına uygun rakamlar vererek katkıda bulundular. Sonunda tertip heyetinden arkadaş geldi. "Hocam tamam istediğimiz parayı topladım" dedi. Ben de teşekkür ettim ve seccadeyi birisine verdim.

— *Arada hiç cayanlar, itiraz edenler olmadı mı?*
— Hayır, hayır. Herkes paralarını verdi. Şimdi gittim yerime oturdum. Hemen iki üç sandalye ötede ama bizim masada oturan arkadaşım Prof. Dr. Kemal Önen "Sen ne yaptın ya, sen kimin seccadesini sattın? O seccade benim ya" dedi.

"Hem benim seccademi satıyorsun hem benim adımı bile söylemiyorsun, mal kendininmiş gibi piyasayı altüst ediyorsun" dedi. "Yapma yahu ne yapacağım şimdi, çok üzüldüm" dedim. Ama bu arada onun seccade de gitti, kurada bana da bir bornoz çıkmıştı, benim bornoz da yanımdaki sandalyenin üstünde duruyordu. İşte o sırada Kemal Bey kalktı bir garsonu çağırdı: "Efendi gel yanıma" dedi. Garson geldi. "Bunu sana hediye ediyorum al götür" dedi, benim bornoz da gitti.

Metal para yüzer mi?

— Bu arada aklıma geldi daha önce sormuştum ama cevap vermemiştiniz, bankerlerde paranız kaldı mı?
— Evet, ben de hemen lafı kapatmıştım. Ama sonra bu konu beni rahatsız etmeye başladı. Hiç olmazsa bir parçacık itirafta bulunayım bari. Banker Kastelli o zamanlar yüksek faiz veriyordu. Bu benim için çok cazipti. Bankalardan daha fazla faiz verdiği için halk onunla iş yapmaya başladı. Yaman bir bankerdi. Bir dönemde çok çok para topladı. Sonra nasıl doğdu bilmiyorum, müthiş bir panik yaşandı ve herkes parasını istemeye gitti. İşte o zaman bankerler battı. Kastelli de memleket dışına kaçtı. O tarihte bir de Meban vardı. Meban, Süren ailesinin kurduğu bir bankerlikti. Burada Fuat Süren ve oğlu Faruk Süren bu işi götürüyordu, çok da muteber bir müesseseydi. İşte ben de bu furyaya katıldım. Nakit paramı oraya götürdüm. Bana çok iyi muamele ettiler. Bir sürede oradan para aldık paramı büyüttüm.

— Sizi teşvik eden özel birileri var mıydı?
— Hayır, çevreden görüyorduk. Ama bu ciddi bir olaydı, banka yüzde 20 veriyorsa bunlar yüzde 40 veriyordu. Müthiş bir şeydi bu. Ortada büyük bir para anaforu vardı. Paralar bir yerden gelip bir yere gidiyor. Herkes paraları yatırıyor, faizi alıyor. Yaşam seviyesi değişti. Milletin harcama gücü arttı. Tuhaf bir şeydir bu. Fakat bu Kastelli paniği öbür bankerleri batırdıktan başka Meban'ı da yakaladı.

— *Siz Kastelli'ye vermeyip Meban'a vermiştiniz yani...*
— Evet, ama Meban'da da müthiş bir sarsıntı oldu. Millet korktu. Paralarımızı alamıyoruz diye hücuma geçtiler. Bu hücuma geçmek çok tehlikeli bir şeydir. Çünkü herkes nakit istiyor, bankerler de karşılayamıyor ise batıyor. Meban ödemeye çalışıyordu. Dilimlere böldü paraları dilim dilim sahiden de ödüyordu. Bir gece şöyle bir olay oldu. Sevgili dostumuz Aysel Madra (Yeğenağa)'nın evindeydik. Eşler dostlar orada, çok şen toplantıydı. Efendim yemekten sonra biz Fuat Süren Bey'le karşı karşıya otururken, ben ona bir teklifte bulundum. "Beyefendi, ben metal parayı su üstünde yüzdürürüm" dedim. Şaşırdı bana baktı: "Ne diyorsun doktor" dedi. "Metal para yüzer mi?" "Yüzer efendim" dedim. "Sizin cebinizde metal para var mı" dedim. "Var" dedi çıkardı, verdi. O zaman metal paralar aleminyumdan yapılmıştı, çok hafifti. Bir bardak su aldım, bir gazete kâğıdını kestim, kâğıdı suyun üstüne koydum, "Bakın" dedim "ben şimdi bu parayı yüzdüreceğim." Parayı gazete kâğıdının üstüne bıraktım. Bir kürdan aldım, gazete kâğıdını yavaş yavaş ıslattım. Su onun üstüne çıktı. Gazete kâğıdı paradan ayrıldı, iyice ıslandı ve battı. Para yüzüyordu. Bu çok tuhaf bir fiziki olay. Metal para yüzüyordu. "Hayret doktor ya hayret" dedi. Sonra ben suyun üstündeki parayı aldım, "Buyurun efendim" dedim, parayı kendisine verdim. O paraya bakarken: "Dikkatinizi çekerim" dedim. "Ben sizden para aldım ve batırmadım aynen iade ettim" dedim. "Ne demek istiyorsun doktor" dedi. "Yani affınıza sığınarak demek istiyorum ki, ben size para verdim ama parayı geri alamıyorum." Beyefendi çok hislendi, çok ilgilendi, "Derhal Faruk ile konuşurum" dedi. Sahiden de oğluyla konuştu ve ben gittim Meban'dan paramı aldım.

— *Siz paranızı zekice kurtarmışsınız ya diğerleri?*
— Diğerlerini bilmiyorum. Ben burada zarif bir oyun oynadım ve sonuç aldım.

Gördün mü işi nasıl bağladım?

— Paranız battı mı batmadı mı yani?
— Battı ama daha sonra bankada battı. Şahıslarla uğraşmayalım banka daha muteberdir zannettik, bir bankaya verdik. Bak bunu evvelce söyledim. Gene söyleyeceğim. Ben çocukluğumdan beri şunu öğrenmiştim. Bankayı haydutlar soyar. Silahlı insanlar gelir, çık paraları der, vezneden paraları alır giderler. Bankayı kuranın, bankayı soyduğunu, batırdığını ilk defa Türkiye'de gördüm..

— Peki paranızın akibetini de bankanın hangisi olduğunu da anladım. Bu arada bir şeyi merak ettim, siz o davete Fuat Bey'in geleceğini biliyor muydunuz?
— Hayır. Fuat Bey'i ilk defa orada gördüm.

— Nasıl bir akıl oyunu ki, orada görür görmez devreye giriyor? Bu Tarık Minkari farkı mı acaba?
— A bunu söylersem kendimi çok methetmiş olurum, bu da bana yakışmaz. Bak şimdi sana bir şiir okuyacağım beğeneceksin.

Babaya nasihat

Mal bıraktın, mülk bıraktın, üşüştük,
Kavga ile niza ile bölüştük,
Üç karış toprak için dövüştük,
Sen mezarda huzur ile yat baba.

Evlatların etsin diye rahat,
Sen geçinirdin hep kıt kanaat,
Evladından sana olsun nasihat,
Orada da mal aldıysan, sat baba!

Kırk yıllık dostluk

— Bu şiir de oyununuz kadar manidarmış!
—Evet efendim, bu manalı şiirden sonra kırk yıllık dostum

Cem'i Demiroğlu'nu anlatmak istiyorum. Cemi iki dönem dekanlık ve iki dönem rektörlük yaptı. Tıp fakültesine çok şey kazandırdı. Ben onu sık sık davet ederdim. Buraya evimize gelirdi.

— *Onun branşı neydi?*
— Dahiliye ve kardiyolojiydi. Bir gün evimizden çıkarken "Sen ne biçim adamsın ya, çağırıyorsun, içiriyorsun, yediriyorsun, güldürüyorsun sonra hiçbir şey istemeden gönderiyorsun" dedi. Ben de ona "Dostluğun bana yeter. Senden başka bir şey istemeyeceğim, istemiyorum" dedim. Doğrudur. Bu kırk yıllık dostluğumuz esnasında o bana klinik direktörlüğü teklif etti, anabilim dalı başkanlığı, dekanlık teklif etti. Rektör yardımcılığı teklif etti. Her defasında hayır dedim.

— *Öğrencilik yıllarınız birlikte mi geçmişti*
— Aşağı yukarı aynı dönemin insanlarıyız. O Haseki Hastanesi Tedavi Kliniği'nde ihtisas yapıyordu, ben Cerrahpaşa da yapıyordum. Ama sık sık hasta münasebetiyle karşılaşıyor, buluşuyor, konuşuyorduk. Cem'i özellikle rektörlüğünün ikinci döneminde çok sıkılmaya başladı.

— *Çok da eleştiriler alıyordu o dönemde?*
— Evet.

— *O eleştirilerin size göre nedeni neydi, siyasi tercihleri de çok konuşuluyordu çünkü!*
— Bunların hepsinin dibinde Florance Nightingale Hastanesi yatar. Onu daha sonra anlatacağım. Bence Cem'i rektörken hayran olduğum bir iş yaptı, şayet o cerrah olsaydı da bu işi yapsaydı bu kadar hayranlık duymazdım. Kardiyolog olarak yani konservatif tedaviye yatkın bir insan olarak cerrahiyi nasıl bu kadar kucakladı ve yüceltti şaşırıyorum. Cem'i'nin rektörlük döneminde kalp cerrahisi çok büyük hamle yaptı. Her vesileyle Batı'ya gezi yaptığında kalp cerrahisi yapan hastaneleri gezer ve neler yapıldığını öğrenirdi. Bana gelip an-

latırdı. "Ben kardiyologum, muhafazakar bir insan olmam gerekirken, daha agresif daha atak bir adam olmaya çalışıyorum" derdi. Şu paradoksu bana anlatırdı. "Benim meslektaşlarımın hepsi hastalarını ilaçla tedavi etmeye çalışıyor. Ben aklımı taktım onların cerrahi yoldan tedavisini sağlayacağım." Bu çok büyük bir karardır.

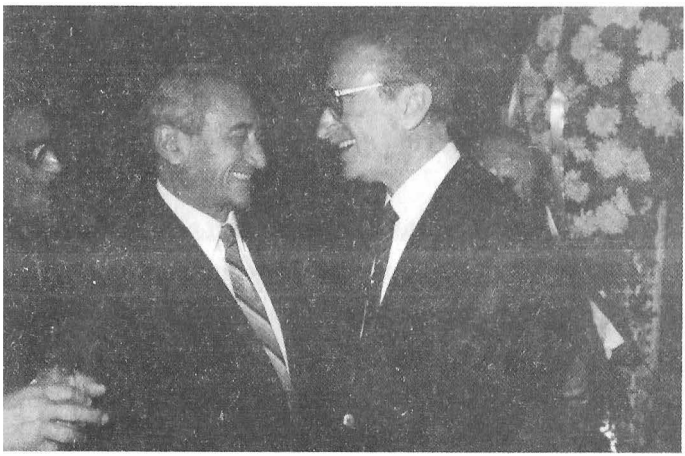
— *Ameliyat öneriyor yani?*
— Evet. Cem'i bu işi yaparken Cerrahpaşa'daki ya da Çapa'daki kalp cerrahisi seksiyonlarıyla bağlantı kurmadı, çünkü orada kurulmuş imparatorluklar vardı. Oraya hükmedemezdi. Tuttu Haseki Tedavi Kliniği'nin alt katında depo olarak kullanılan odaları boşalttı, oraları ameliyathane şekline soktu, modernize etti. Orada çalışacak cerrahlar buldu. Bir tanesi Prof. Dick, öbürü de o zaman Hollanda'da çalışan Dr. Cahit Bakay. Bu iki arkadaşı ikna etti, "Siz Türkiye'ye gelirseniz çok iyi bir ortam içinde çalışacaksınız" dedi. Sonra "Başka cerrahlarla beraber olmayacaksınız. Bulunduğunuz yerde kendi otoritenizi kurup işinizi yürüteceksiniz, kimseyle çekişmiyeceksiniz. Bu şartlar altında gelir misiniz" diye ekledi. Onlar da geldiler ve hastanenin bodrum katındaki odalarda çalıştılar. Kalp cerrahisinin nüvesini kurdular. Bu uzun sürdü. Sonra Cem'i bu işin hastane dışına taşınmasına karar verdi. İşte o zaman Florance Nigthingale Hemşire Okulu'nu bir şekilde aldı, oraya kat çıktı. Hemşirelere başka bir mekân buldu.

— *Rektör maaşı yetti mi?*
— Rektör maaşıyla yapmıyor. Vakıf kurdu. Dolayısıyla orada bir kalp cerrahisi ünitesi oluştu. O yetmedi. Onu bir tıp fakültesi haline getirmek için birçok branş açtı. Diğer branşların da o hastane içersinde yerleşmesine imkân sağladı. Hedefi bir tıp fakültesi kurmaktı ve başardı. Kadir Has Üniversitesi'nin bir kolu olarak tıp fakültesini kurdu. Ama sonra yönetim bakımından büyük olaylar doğdu. Galiba Kadir Has da bu işten vazgeçti. Şimdi yeni bir statü içersinde Bilim Üniversitesi kuruldu. Sevgili Cem'i, bir tarihte bir oditoryum yaptırdı ve üs-

tüne de yazdırdı. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Prof. Dr. Cem'i Demiroğlu Oditoryumu. Oditoryumu açtı ama sonra da emekli oldu. Emekli olduktan sonra Cemi'nin başı dertten hiç kurtulmadı. Çünkü emekli olurken Florance Nightgale Hastanesi'nin hukuki yapısı değişti. Eskiden İstanbul Üniversitesi Kardiyoloji Vakfı iken sonra başka vakıf haline döndü ve İstanbul Üniversitesi'nden ayrıldı. Şimdi burada çok ciddi bir olay var. İstanbul Üüniversitesi Kardiyoloji Vakfı iken çok kişi bağış yaptı. Neden? İstanbul Üniversitesi'nin adı var diye. Ama sonra bu isim değişince o bağış yapanlar bir bakıma üzüldüler, kırıldılar ve sitem ettiler. Bu ayrı bir konu. İstanbul Üniversitesi'nde görev alan kişiler, yeni rektörler bu hastanenin üniversiteye bağlı kalması için çok çaba sarf ettiler ama hukuki yönden hiçbiri başaramadı ve Cem'i atını aldı, gitti.

Bir tek sen kaldın

— Başı dertten kurtulmadı dediniz, tam olarak neler oldu?
— Davalar davaları takip etti ve bütün bu olanlar onu çok üzdü. Biz Cem'i ile Bodrum, Gündoğan'da komşuyuz, aynı

Kırk yıllık dostu Cem'i Demiroğlu ile.

site içersinde. Bir gün bana "Dostlarım uzaklaştı. Bir tek sen kaldın. Hadi biraz konuş da içim açılsın" dedi. Benim yanımda üzüntüleri çabuk geçerdi. Çünkü ben ondan bir şey istemezdim.

— Etrafında hep ondan bir şey mi isteyenler vardı demek istiyorsunuz?
— İdi. Sevgili Cem'i, Florance Nightgale Hastanesi'ni üniversiteden ayrı bir ünite olarak yapılaştırmaya, çalıştırmaya çalıştı ve başardı. İstanbul'da Silivri tarafında bir evi vardı. Bir gün oraya gitti ve tek başına denize girdi ve bir kaşık suda boğuldu. 17 Temmuz 2002'de bir kaşık suda boğuldu. Onu sudan çıkardıkları zaman suyun derinliği ancak insanın beline kadar geliyordu.

— Nasıl olmuş peki?
— Buna doğru cevap vermem zor. Düşünüyorum ki, o yüzerken yeni bir enfaktüs krizi geçirdi, göğsü çok ağrıdı ve dikilemedi, dönemedi, suyun içinde nefes alamadı ve boğuldu. Ama şu Gündoğan'da elimi tutup hadi biraz konuş açılayım dediği günlerde şunu söylediğini hatırlıyorum. "Ben Cerrahpaşa için çok çalıştım. Yapıcı olduğumu düşünüyorum. Ama bana jübile yapmadılar. Ayrıca ben yaşarken adımı oditoryumun kapısından söktüler. Bunu hazmedemiyorum."

—Ne isim verdiler?
— Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Oditoryumu oldu. Benim elimi tuttu "Sana vasiyet ediyorum, günü gelince sen bunu söyle" dedi. Şimdi çok ilginçtir ki, ben Çin'deyim. Çin'de geziyorum. Pekin'den uçağa bindim sabahın kör karanlığında İstanbul Havaalanı'na indim. Evime geldiğim zaman Cemi Demiroğlu'nun öldüğünü ve merasiminin o gün yapılacağını öğrendim.

— Sanki onun için gelmiş gibi?

Avustralya'da kuşlar onu çok sevdi.

— Sanki onun ruhu çağırdı beni. Gittim yetiştim ve adı sökülmüş olan oditoryumun içinde naaşının önünde konuştum. Kendisini en çok üzen olaylardan birinin yaşarken adının oditoryumdan sökülmesi olduğunu söyledim. Zaman geçti yıl 2004. 23 Ekim 2004'te yeni rektör Prof. Dr. Mesut Parlak dönemi, bir karar alındı ve Cem'i Demiroğlu'nun isminin yeniden oditoryuma verilmesi kararlaştırıldı. Oditoryum 25 Kasım 2005'te hizmete açıldı. Ben bu merasimde bulundum ve konuştum. Şunları dediğimi hatırlıyorum. "Ruh insanın özüdür. Ruh insanın maddi olmayan kısmıdır. Kimine göre zihinde, kimine göre yürekte, kimine göre göğsün içinde, kimine göre bağrın içinde yaşar. Beden son nefesini verirken vücudu terk eder. Ruh ölmez. O ölümsüzdür" dedim ve Cem'i Demiroğlu'nun üzüntüsünü dile getirdikten sonra: "Şimdi görüyorum ki itibari iade edildi. İadei itibar güzel deyimdir. Bu haysiyetin, gururun, şerefin, kredinin ve saygınlığın geri verilmesi demektir. Sevgili Cem'i huzur içinde uyu. Dileğin yerine getirildi, adın duvara asıldı." Sonra arkadaşlarıma seslendim. "Siz ruhun sahiden burada olduğunu ve beni dinlediğini sanıyor musunuz. Siz Cem'i Demiroğlu'nun sahiden bu olaydan

haberdar olduğuna inanıyor musunuz?" Sonra konuşmamı şöyle bitirdim. "Lütfen insanları yaşarken sevindirin. Lütfen insanları yaşarken mutlu edin." Sanırım Cem'i Demiroğlu'nun vasiyetini yerine getirdim. Nur içinde yatsın.

Önce hastam, sonra arkadaşım oldu

— Bir vefakâr arkadaş Tarık Minkari anekdotu daha...
— Öyle, Efendim bir de Erol Dallı dostum var. O da çok tatlı bir çocuktur. Hani kafa dengi derler. İşte Erol Dallı benim kafa dengimdi.

— O da mı eski arkadaşınız?
— Erol ile içten dostluğumuz dolu dolu yirmi sene. Erol'u ben tanıdığım zaman o çok dertliydi. Çok mutsuzdu. Otuz sene var bu söylediğim olay. Erol'un kalın bağırsaklarının üstünde yerleşmiş divertükülerden biri delinmiş onu acilen hastaneye kaldırmışlar ve ameliyat etmişler. Anüs kontrnatür yapmışlar. Bu son derece kötü bir ameliyattır. Çünkü kalın bağırsak karın duvarına bağlanır, yani kakasını karın duvarındaki olifisden yapar. Devamlı torba taşımak zorundadır. Erol çok aktif bir çocuktu, çok iyi bir gazeteciydi. O torbasıyla Çin'e gitti, Mao döneminde röportaj yapmaya. Çok sıkıntı çekti. Döndü geldi beni buldu. Sordu, "Bu beladan beni kurtarır mısın" dedi. "Kurtarırım Erol" dedim.

— Öyle yaşamaya alışmış mıydı?
— Yaşamaya mecbur kalmıştı. Ben onu ameliyat ettim. Kalın bağırsağın uçlarını kestim diktim ve karnın içine koydum. Normal bir yaşantıya dönüştü hayatı ve bundan da çok mutlu oldu. O günden sonra sık sık buluştuk.

— Hastanız arkadaşınız oldu yani?
— Evet, sohbet ettik, eğlendik. Dostluğumuz gittikçe perçinlendi. Öyle bir gün geldi ki bizim için "Bunlar birbirinin mütemmimidir" demeye başladılar. Bu doğruydu birbirimizi ta-

mamlardık. Erol, Gündoğan'da, Tercüman Sitesi'nde otururdu. Ben birkaç kere Gündoğan'a gittim, o koyu sevdim. Fırsat doğdu Erol'un evi doğu yakasındaydı, ben de koyun batı yakasında bir ev aldım. Ama benim evin terasından dürbünü alınca onun terasını seyrediyorum. O sabahleyin 9 sularında masaya oturur, gazetesini açar okurdu. İşte ben de 9.30'da arabaya atlar, onun almadığı gazeteleri toplar götürür masasının üstüne bırakırdım. Sonra birlikte gazeteleri okur. E hadi bakalım, zaman doldu şimdi ne yapacağız, derdik. Ya o teklif eder, ya ben teklif ederdim. Bodrum Yarımadası'nın bir koyuna, bir köyüne gitmeye karar verirdik. Hemen haber salardık bize katılan varsa üçüncü, dördüncü kişileri de alır yola çıkardık. Canımızın istediği gibi orada yerdik, içerdik, eğlenirdik ve sonra döner gelirdik.

— *Gazeteciydi dediniz, nerede çalışıyordu?*

— *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Tercüman*'da çalıştı. Sonra Tofaş'ın basın ilişkileri danışmanı oldu. Daha sonra o da benim gibi emekli oldu. Daha çok buluşur olduk. Erol'un bana çok büyük iyiliği dokundu. 1992'de emekli olduğumda benim için yapılan tören unutulmasın diye onu kitaplaştırmıştım. Erol bunu gördü. "Bunu ne yapacaksın" dedi. "Kitap yapacağım." "Sen boş ver" dedi. "Sen bunu evvela bana ver bakayım" dedi. *Bir Cerrahın Anıları*, adını taşıyacak kitabımın sayfalarını kendine göre hazırladı düzenledi. Yedi bölümlük bir dizi yaptı. Götürdü *Milliyet* gazetesine verdi. *Milliyet* gazetesinde 1993'te 20 Şubat'tan 26 Şubat'a kadar her gün yarım sahife benim anılarım çıktı. Süper bir yankı yarattı, ilgi topladı. Ondan sonra da kitaplaştırdık anıları. Ama kitaplaştırırken de bana çok yardım etti. Sen dedi, şimdi bu utangaç halinle gidip hiçbir şeyi isteyemezsin. Beni elimden tuttu, *Milliyet* gazetesinin kitap bölümü Kireçburnu'ndaydı o zaman. Beraber oraya gittik. Muhittin Kazımoğlu, Yalvaç Ural ve Hikmet Altınkaynak'tan oluşan bir heyetle oturduk, müzakere ettik, kitabımızı takdim ettik. Onlar da bize bırakın bir okuyalım sonra size haber veririz, dediler. Tam yedi gün geçti

aradan ben artık ümitsizliğe düşerken, Yalvaç'ın telefonu geldi. "Hoca sen nerdeydin ya, tam bizim aradığımız kitabı hazırlamışsın" dedi. Müthiş sevindim. Hemen o gece Milliyet Yayınları'nda tanışmış olduğum arkadaşları, Erol'u, onun arkadaşlarını, sonra Bedri Koraman'ı vs. davet ettim. Kutlama yaptık. Kitabımın baskıya girmesi kararlaştırıldığı için. Böylece tatlı güzel günler başladı. 18 kitap çıktı Doğan Yayınları'ndan. Ötekilerle birlikte kitap sayısı 28'i buldu.

Neye niyet, neye kısmet

— Tam cerrah yazar oldunuz böylece... Erol Bey'le sizin komik bir yatır hikayeniz de var galiba...

— Evet. Bodrum'dayken Erol ile sık sık Boğaz İçi'ne giderdik. Güllük ile hava meydanı arasında bir tuz gölü vardır. O tuz gölünün yanından geçen yol sonra ikiye ayrılır. Sağ tarafı takip ederseniz Boğaz İçi'ne gidersiniz. Şimdi bu yolun ikiye ayrıldığı yerde bir yatır, yanında bir ağaç var. Ağacın üstünde de çok sayıda bez parçaları asılı. Bir gün Erol'a dedim ki, "Bak burada bir yatır var. Herhalde birileri bir şey niyet ediyor ve bez bağlıyor. Biz de ağaca bir şey bağlasak belki tutar, yapalım mı" dedim, "Tamam" dedi. Durduk ağacın yanında ama bezimiz yoktu mendile de kıyamadım. Ben o sırada yerde bir kırmızı şerit gördüm. Onu aldım ama silkelediğim zaman bir külot çıktı. Kırmızı bir külot! "Erol ağaca bu külodu assak acaba tutar mı" dedim. "Niyete bakar hele bir asalım bakalım ne olacak" dedi. Biz onu astık oraya, sonra gittik Boğaz İçi'ne. Sonraki günlerde geçerken dikkatimizi çekti ki, don sayısı gün gectikçe artıyordu. Erol dedim, bu yatırın adı kötüye çıktı galiba. Sonra bir restorana gittik, çok tenhaydı restoran, hemen iskele üstünde güzel bir yere oturduk, bir taraftan biramızı içiyoruz, bir taraftan balıklara ekmek atıyoruz. Güzel bir gündü. Derken içeriye dört hanım girdi ve bu hanımlardan bir tanesi beni tanıdı. Büyük bir samimiyetle: "A Doktor Bey burada mısınız, ne güzel sizi görmek. Sizin televizyon konuşmalarınızı dinledim. Kitaplarınızı okudum" dedi. İltifat etti ve

ayak üstü konuştuk. Ben de "Birilerini mi bekliyorsunuz" dedim. "Hayır, hayır" dedi. "Biz yalnız geldik." "Öyleyse bize katılır mısınız" dedim. "Tabii katılırız" dedi. Oturduk biz uzun süre onlarla sohbet ettik. Biralarımızı içtik, şakalaştık. Sonra onlar saate baktı, "Biz ayrılacağız, kusura bakmayın vaktimiz doldu" dediler. Gittiler. Ben Erol'a samimiyetle sordum: "Bu senin bir aranjmanın mı yoksa yatırın marifeti mi" dedim. "Valla ben bir şey yapmadım, herhalde senin duan tutmaya başladı. Hayırlısıyla bakalım bu iş nasıl sürecek" dedi. Bu olaydan en çok on beş gün sonra biz yatırın yanından geçerken ağacın kesilmiş olduğunu gördük. Ağaç yerde yatıyordu. Dallara asılı donlar da serpilmişti toprağın üstüne. Orada bir çoban vardı. "Çoban efendi, bu adak ağacını niye kestiler" dedim. "Sorma" dedi, "hergelenin biri buraya bir don asmış, ne niyet tutmuşsa sonra önüne gelen don astı, yatırın adı kötüye çıktı. Mahallenin muhtarı da bundan kurtulmanın tek çaresi ağacı kesmek, dedi. Kestik ağacı attık aşağı." Çok üzüldük ne güzel niyetlerimiz tutmaya başlamıştı.

— Tüh, ben de üzüldüm şimdi!! Arkadaşlıklarınız değişti mi zaman içinde yoksa eskisi gibi misiniz hâlâ?
— Yeni arkadaşım yok ki. Hepsi eski benim. Bu yaştan sonra yeni arkadaş bulmak çok zor. Zaten benim arkadaşlarımla aram hep iyi olmuştur. Bu nedenle zaman lehime çalıştı. Çünkü kırgınlık yaratmamak için özen gösteririm. Arkadaşlar arasında kırgınlık yaratılmazsa olumlu gelişme de devam eder.

— Hep böyle mi gitti sizin ilişkileriniz?
— Evet. Bendeniz Derviş Minkari hep böyle yaptım.

— Ben şöyle anlıyorum. Siz böyle hep alttan alan, eğlendiren, neşeli, Noel Baba gibi sürprizler yapan bir portre çiziyorsunuz? Peki dertlerinizi kiminle paylaşıyorsunuz?
— Derdimi içimde kavururum ben. Dumanı çıkıncaya kadar yakarım ve eritirim.

— Bu paylaşmama haline eşiniz de dahil mi?
— Yani o, tabii üzüntü uzun sürerse fark eder. O zaman açıklarım ona.

— İki Tarık Minkari var demiştiniz, bir yanda müthiş bir içe kapanıklık, kendi kendine halleden. Bir yanda da hiperaktif, müthiş neşeli ve sosyal
— Coşkumu hep paylaştım.

— Ama iki Tarık ile nasıl idare ediyordunuz hayatı, onu merak ediyorum?
— Onların yolları ayrı. Biri patikada, öteki asfalt yolda gider.

— Hiç çakışmıyorlar yani?
— Çakışmıyor. Asfalt yoldaki patikadakini görürse, yürü taşarabası kendi yoluna git der. Her halde hırlaşmıyorlar ki buraya kadar geldim.

— Çok yorucu değil mi bu?
— Belki çok yorucu ama başkasıyla paylaşmak bana göre daha yorucu.

— Erol Bey ölünce neler hissettiniz?
— Bir yaştan sonra insanların dost sayısı tabii olarak azalıyor. Benim yaşımdaki kişiler çok dost kaybeder, dostları seyrekleşir. Seyrekleştikçe geri kalanların kıymeti artar ama kaderde varsa onlar da teker teker gider. Sıra bize gelinceye kadar.

Unutmazsan anmak gerekir

— Bugün de bir arkadaşınızın cenazesi vardı değil mi? Bu ölümler telaşlandırıyor mu sizi?
— Ben ölümle çok sık bir araya geldim. Hastalarım nedeniyle. Ölüm bir nokta, bir bitiş, bir tükeniş. Ne zaman nasıl gelir bilmiyorum. Ama düşünüyorum ki, insan zamanı iyi kullanmışsa ve iyi değerlendirmişse o zaman finali daha olgun, daha sakin bekleyebilir.

— İçiniz soğuk duruyor ölüme karşı yani?
— Ölümü sevdiğimi söyleyemem tabii. Kaybettiğim insanlarla sık sık konuşurum. Onlar karşımdaymış gibi konuşurum. Çünkü unutunca geriye bir şey kalmıyor. Unutmazsan anmak gerekiyor. Onları da coşkuyla ve hayırla anarsan onlar da bir anlamda yaşıyor demektir. Şu anda yaşayan ama benden uzak olan arkadaşlarım var. Ben onlardan sana çok rahatlıkla söz edebiliyorum. Ölmüş insanları da bu şekilde dile getirirsem, onlar da benim için ölmemiş sayılıyorlar. Sadece tek aleyhte faktör şu anda telefon edip kalk gel diyemiyorum.

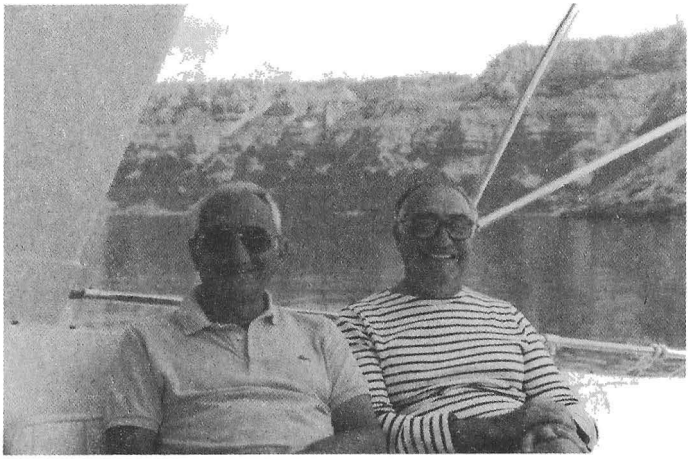
— Sözünü ettiğiniz yakın arkadaşlarınızdan biri de Ayduk Koray.
— Ayduk Koray başka bir dosttur. Hani derler ki kusursuz kul olmaz. Bu sınıfa sokulabilecek dostlardan biridir. Ayduk çok uyumlu, ılımlı ve vefakardır. Üstelik sohbeti sever. Hem dinlemesini bilir, hem konuşmasını. Ayrıca alçakgönüllü ve dost canlısıdır. Sonra alicenaptır ve mükrimdir. Zıtlaşmayı sevmez. Kavgadan hoşlanmaz. Dargınlıktan nefret eder. Bana göre çok kalite bir dosttur. Ayduk Bey ile ben Aydın Boysan aracılığıyla tanıştım. Ayduk Bey, çok ünlü, becerikli, muteber, güçlü bir müteahhittir. Koray İnşaat'ın sahibidir. Ayduk Bey'le Aydın Bey'in mesleki tanışıklıkları vardı ve onlar birkaç deniz gezisi yapmışlardı. Sonra aramıza kimi alabiliriz diye bir oturum yapmışlar; besbelli papatyayı yolmuşlar, yolmuşlar son yaprak ben kalmışım. Beni aralarına aldılar. Biz Ayduk Bey'le çok güzel geziler yaptık. En az on deniz gezisi yaptık. Bu deniz gezilerinin bazısı on iki gün bazısı on altı gün oldu. Bazen bir mevsimde iki defa deniz gezisi yaptık. Deniz gezilerinin bir özelliği var. Biz işte üç beş kişi oluruz, ama angarson gezeriz. Yani gemide hanım yoktur. Bu bir erkek erkeğe gezidir. Hemen söylemek isterim ki deniz gezisi kolay iş değildir. Çünkü aynı hacmi gece ve gündüz paylaşacaksın. Bu çok önemli bir faktördür. O zaman yaşantına hükmetmen gerekiyor.

Daima ılımlı olacaksın, hoşgörün olacak, hoş sohbet olacaksın. Olayları olduğu gibi benimseyeceksin. Doğrusu neşeli olmak için de çaba sarf edeceksin. Çünkü o teknedekiler birbirlerinin asık suratlarını seyrederek vakit geçirmek istemezler. O nedenle bir nevi eğitim görüp de bu gezilere katılmak gerekiyor. Bu geziler dediğim ufak tefek şeyler değil. Bak ben sana şimdi bir rota çizeceğim: Kekova'dan çıkıyorsun, Meis Adası, Rodos Adası sonra Girit üstünden Mikanos'a geliyorsun. Sonra Adriyatik Denizi'nin içine gidiyorsun ve ta tepede Zadar'a geliyorsun. Sonra inişte Split, Dubrovnik, Kitlas Adaları. Sonra ister Korent Boğazı'ndan geçerek veya Pelepones'i dolaşarak Yunanistan'ın doğu kısmına geçiyorsun.

— Yunan Adaları'nı şöyle bir yüz seksen derece dolaşıyorsunuz?
— Hayır, üç yüz altmış. Sonra Halkidik'e çıkıyorsun. Halkidik, Evian, Aynaros Adası ve Kos'a geç. Bodrum'a ulaş. İşte bu çizdiğim sınırın içersindeki bütün adaları gezdik. Çok sayıda gezi yaptık.

— Her defasında bir ada?
— Her defasında beş altı ada. Tabii bunların çok keyif verici çok zevk verici tarafları var. Doğrusunu istersen, denizde giderken, kıyıları seyrederken ya da yaklaşırken, marinaya girerken, o gemilerin arasından kendine yer bulup rıhtıma yaklaşırken palamar atarken bunlar çok keyifli. Ama arada fırtına da var bunun içinde. Bazen saatlerce o kocaman dalgaların üstünde bata çıka, bata çıka gitmek gerekir. Bunun da keyfi var. Çünkü sakin bir limana girdiğin zaman öyle bir oh çekersin ki!

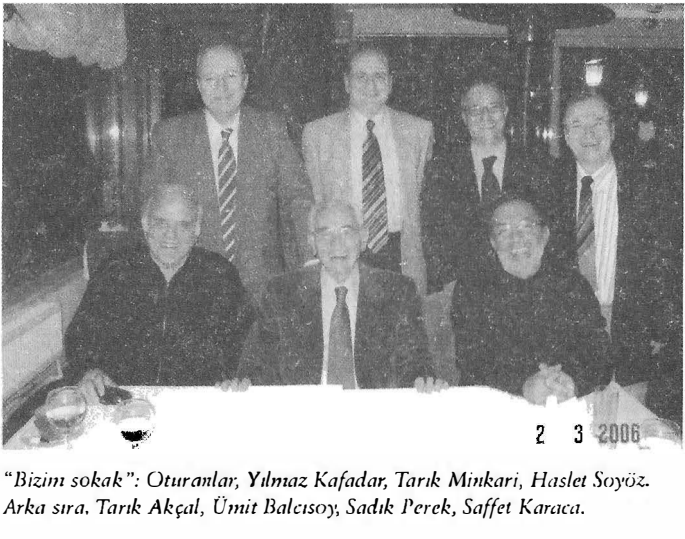
— Grupta müthiş bir uyum olmazsa çekilmez olur ama değil mi yolculuk?
— Doğru.

Dostu olmaktan gurur duyduğu Ayduk Koray ile birlikte.

— Hiç sıkılmıyordunuz herhalde birbirinizden?
— Hayır. Sıkıntı veren bir sonraki gezide elimine olur. Tabii bütün bu gürültünün patırtının en güzel yanı akşamüstüdür. Akşamüstü üst güvertede masa hazırlanır. Dostlar neşeli yüzlerle oraya gelir oturur. Hem sohbet başlar hem içki. İşte o olağanüstü bir zaman dilimidir. Günün bütün yorgunluğunu yok eder. Ben bu gezileri çok keyifle yaptım. Onlardan en az altı yedi tane de kitap çıkardım. O nedenle geziler benim için sadece bak gör anlat değil. Bak gör, yaz, anlat şekline dönüştü. Verimli olduğu için de seviyorum o gezileri!

— Eğlenmek için çıktığınız yolculuk, yazma eğlencesine de dönüştü!
— Hedef o değildi ama dolaylı olarak o doğdu. Bakın şimdi geçen sene bu geziyi bazı nedenlerden ötürü yapamadık. Bu sene Ayduk Reis bize bir müjde verdi, yeni bir program hazırlıyorum. 15 Haziran-28 Haziran arasında uygulanacaktır. "Katılanlar" dedi listeyi açıkladı. "Aydın Bey, Tarık,

"Bizim sokak": Oturanlar, Yılmaz Kafadar, Tarık Minkari, Haslet Soyöz. Arka sıra, Tarık Akçal, Ümit Balcıoğ, Sadık Perek, Saffet Karaca.

Gürbüz Barlas ve Haslet Soyöz." Bu geziye bir de isim verdi: "Ege'ye Veda Gezisi" dedi. Birden elimi masaya vurdum, "Reddediyorum ve gelmiyorum" dedim. "Hayrola ne oldu?" "Son derece acıklı bir laf, veda gezisiyse ben yokum" dedim. "Peki" dedi "öyleyse 1 diyelim" dedi, "Tamam" dedim. "Veda Gezisi 1" demek ümit dolu demek. Yani ikinci ve üçüncü de yapılabilir, "O halde geliyorum" dedim. Bu sene yapacağız inşallah. Bu seneki gezinin programı kabaca şöyle: Marmaris'den yola çıkıyoruz, Kumbükü. Sonra Rodos'a geçiyoruz, Rodos'da Ayduk Bey'in sevdiği Alexis diye bir restoran vardır. Süper bir restorandır. Orada geziye başlamanın, yeniden canlanmanın merasimi yapılacak. Sonra Simi Adası ve Bozburun'a geçeceğiz. Aktur, Datça, Kos adası, Leros, Patnos ama bana göre gezinin en güzel olan günü 27 Haziran, Didim'den yola çıkılacak. 28 Haziran'da Bodrum'da Yalıkavak'a gelecekler. Yalıkavak bize çok yakın. Dolayısıyla o akşam dostlarımı Gündoğan'daki fakirhanemin terasında ben ağırlayacağım. Sen seyreyle cümbüşü.

Sefada ve cefada hep birlikte

— Bu ne güzel bir enerji; hem macera var işin içinde hem eğlence hem de sefa.

—Burada güzel olan şey bir teknenin içersinde dar hacimde yaşarken sefayı ve cefayı paylaşmak. Bu paylaşmayı çok olgun şekilde kucaklamak gerekiyor. Hoşgörü, sabır, nezaket ve istekli yaşama hevesi gerekiyor; öyle kabuğuna çekilip böcek gibi bir yerde durmayacaksın, aktif olacaksın. Hem iş yapacaksın, hem gönül çalacaksın, hem de neşe saçacaksın. Çünkü o yatta insanlar, surat asan insanı taşımak zorunda değil. Kaldır onu denize at daha iyi.

— Bu prensip doğrultusunda başlanan geziler dostluğu pekiştirdi yani

— Dostluk vardı. Ama bu gezilerin gradosu kesinlikle dostluğu derinleştirdi ve kökleştirdi. Biz evvela bu gezilere Corallo diye bir tekneyle başladık. O tekne bizim kahrımızı bir hayli çekti. Ondan sonra La Paradiso diye Hong Kong yapımı ahşap bir tekne vardı, o da çok keyifliydi. Ayduk Bey hem sahibi hem baş kaptanı, yani Ayduk Bey amiral. Reis Bey de lakabı. La Paradiso tik ağacından yapılmış, içinde yaşaması çok kolay olan bir tekne. Hele bir üst güvertesi var, sıra dışı güzel. Sonra Ever Young diye teknenin sahibi oldu patron, o da 26 metre çok lüks, çok süratli bir tekneydi. Geçen sene onu elden çıkardı ve La Paradiso'ya yeniden can verdi, biz onunla gezeceğiz bu yıl.

— Yine erkekler takımı mı?

— Her zaman. Kural böyle. Bir gün biz Kalimnos'a gittik. Kalimnos sünger adası, çok ünlü bir ada. Kalimnos'u ben seviyorum çünkü üç deniz kızı tanıdım. Biri Kopenhang'da, mutsuz perişan kız, denizin kenarında kayanın üstünde durmadan ağlıyor. Neden ağlıyor? Sevgilisi gitti, gelmiyor. Bir tane de Varşova'da deniz kızı gördüm. Olacak iş değil ya. Varşova Kalesi'nin üstünde deniz kızının işi ne? Dediler ki, Bal-

tık'dan nehre girdi yanlışlıkla çıktı geldi burada kaldı deniz kızı. Ama bu deniz kızının, bir elinde kalkan bir elinde kılıç var. Düşünebiliyor musun? Ben de Polonyalılara sordum: "Afedersiniz dedim bu kadar çok mu rahatsız ediyorsunuz bu kızı?" "Ne demek o" dediler. "Zavallı kız kendini korumak için bir elinde kalkan bir elinde kılıç tutuyor" dedim. Ama Kalimnos'daki deniz kızı olağanüstü güzeldir. "Nesini beğeniyorsun onun" dediler. "Söyleyeyim. O rıhtımın üstündedir. Böyle ellerini yana açmıştır, müthiş neşelidir, coşku doludur. Çünkü uzaklara bakıyor ve sevgilisi geliyor." Bunların içinde en mutlu olan. Kalimnos'daki kızcağızdır.

— *Çok hoş!*

— Bir defasında da Paksi Adası'na gitmiştik. Aydın Bey'le rıhtımda oturuyoruz. Karşıda Gayos Koyu'nun güzelliğini seyrediyoruz. İskana kapalı bir koy, çok güzel ağaçları var yeşil yeşil ve koy sanki dar bir boğazmış gibi çok temiz suyu var. Günün keyfini çıkarıyoruz. Aydın Bey "Herhalde cennet burasıdır" dedi. Ama bir motor geldi. Rıhtıma yanaştı. Motorun üstünde kocaman bir pankart üstünde cennete yolculuk, diyor. Altında da, Antipaksi yazılı. Şimdi Antipaksi karşıdaki küçük ada. Topu topu beş kilometrekarelik minnacık bir ada. Üstünde ev yok ama şirin bir yer. Şimdi biz kendimizi cennette sanıyoruz. Halbuki motorcu cennetin Antipaksi'de olduğunu söylüyor. Öyleyse gidelim orayı da görelim dedik. Kalktık oraya gittik. Çok güzel bir koya girdik, Aydın Bey koyun güzelliğine vuruldu. Hemen kâğıdı kalemi çıkardım. Ayduk Bey de çok ciddidir bu işlerde hemen Admiralti Haritası'nı açtı adayı buldu, koyu buldu. Ben de Ayduk Bey'in omzunun üstünden bakıyorum haritaya. Baktı, baktı o kadar küçük bir koy ki isim yok. A isimsiz diye mırıldandı. Ben hemen kulağına "Minkaros, bu koyun adı Minkaros" dedim. Döndü "Buldum" dedi, "koyun adı Minkaros'muş" dedi. Aydın Ağabey de bunu defterine yazdı ve bunu bir yerde kullandı. Yani o Minkaros, benim adımdan üretilmiş bir koy ismidir.

— *Hiç açıklamadınız mı gerçeği?*
— Hayır, İstanbul'a kadar açıklamadık. Bunu sonra bir yazısında kullandı; ondan sonra Minkaros Koyu benim adımı taşıyan koydur dedim, şakalaştık. Bu gezilerin sonunda ayrılırken birbirimize hep "Allah tekrarını nasip eylesin" deriz. Bir kere demedik. Ertesi sene gezi olmadı.

— *Siz tam Cerrah Çelebi'siniz, gruptakilerin de böyle lakapları var mı?*
— Var. Yazar-Çizer Çelebi, Aydın Boysan; Cerrah Çelebi, Tarık Minkari; Partizan Çelebi, Gürbüz Barlas (siyasete çok düşkün olduğu için); Hınzır Çelebi, Haslet Soyöz; Babacan Çelebi de Ayduk Koray.

— *Bu ekip içinde en eski arkadaşınız Aydın Boysan değil mi?*
— Evet kırk diyorum ama kırktan fazladır. Kırk kelimesinin dilimizde bir başka türlü anlamı vardır. Çok eskiyi anlatır ya, kırk yıllık ahbap, bir kahvenin kırk yıllık hatırı vardır, bu deyimler kırka özel bir anlam verir. Biz kırktan da eskiyiz ama yine kırk yıllık diyelim.

— *Nasıl tanıştığınızı hatırlıyor musunuz?*
— Biz Etiler'e geldik, 1965'te. Onlar da Etiler Çamlık'ta oturuyorlardı. Ayseli ile Suzan tanışıyordu. Suzan Ayseli'nin arkadaş grubunun içindeydi. Benim Aydın Bey'le ilk yakınlaşmam Alantur'da oldu. Alantur, Alanya'da bir plaj otel. Bir akşam yemeğinden sonra Aydın Bey sahneye çıktı ve coşkuyla hikâyeler anlattı. O sırada ben de katılabilir miyim, dedim ve onun yanına gittim. O yorulduğu zaman mikrofonu aldım. Ben hikâyeler anlatmaya başladım.

"O kavuklu bendeniz pişekar oldum"

— *Otelin restoranında mı oluyor bunlar?*
— Küçük bir restorandı ve tenhaydı. Biz bir ilkbaharda gitmiştik, nisan sonu ya da mayıs olabilir. Alantur o zaman yeni kuruluyordu, küçücük bir oteldi.

— Peki niye sahneye çıkıp anlatıyor?
— Bütün masalara hükmetmek için, arkadaş grubuna hitap etmek için; sahne aldı deriz biz ona. O yorulduğu zaman ben de yanına gittim, ben de mikrofonu paylaştım onunla. Kısacık bir zamanda hemen o Kavuklu, bendeniz Pişekar oldum. Bu ikili çok tuttu. Sonra yıllar boyu bizi ikili davet ettiler. İkili konuşmalarımız çok alkış topladı..

— Sizin role ortak olmanızdan bir rahatsızlık duymadı mı Aydın Bey? Rol çalıyor muydunuz yani?
— Rol çalmadım. O daima benim ustamdır. O benim pirimdir, şeyhimdir, üstadımdır ve ağabeyimdir. Bu hususta hiç saygısızlık ve seviyesizlik yapmadım.

— Estağfurullah, onu demek istemedim zaten. Peki sizin yaptığınız nedir? Meddahlık, şovmenlik mi, nüktedanlık mı, atışma mı?
— Hepsinden bir parça. Biz çok yönlü artistiz efendim. Dinleyene göre rol aldık ve mal sattık. Onun için iyi de ün yaptık. Sonra bu televizyonlara taşındı.

— Kim keşfetti televizyonda sizi ilk olarak?
— Önce Orhan Boran'ın programına çıktım, sonra Okan Bayülgen'in ve Halit Kıvanç'ınkine. İlk kez Orhan Boran ile televizyon programı yaptığımda Can Kıraç ve Hülya Koçyiğit de vardı. Fakat ben sanırım orada ciddi şekilde coştum. Bayağı arsızlık yaptım ve zaman çaldım. Anneler hakkında unutulmaz bir konuşma yaptım. Onu dinlemiş olanlar hâlâ anneler hakkında ne güzel bir konuşmaydı derler. Sonra Erdoğan Sevgin şöyle yazmış. Başlık: Ne sohbet! "*Gelelim Orhan Boran'ın sohbetine. Starcılar ellerine geçen bir kozu kötü harcadılar. Anneler günü için hazırlanan bu programı anneler gününde yayınlamadıkları ve çok geç saatte ekrana getirdikleri için. Programı banttan izledim. Harika bir şeydi. Hele Prof. Dr. Tarık Minkari'nin bölümü! Dakikalar boyu sanki bal damladı ekrandan. Ben Starcıların yerinde olsam herkesin ekran başında olduğu saatte hiç çekinmeden tekrar yayınlarım.*

— Ben de merak ettim şimdi, neler söylemiştiniz annelerle ilgili?

— Bu konuşmanın güme gitmediğini hissediyorum ve sevinç duyuyorum, şunları söylemiştim:

Anne kimdir? Biyolojik yönden anne, canlı çocuk doğurmuş olan kadındır. Hukuki yönden anne, belirli bir çocuğu doğurmuş olan belirli bir kadındır. Bunlar öz annelerin tarifleridir. Şayet biz bu tariflere sadık kalırsak milyonlarca anneyi, üvey anne, süt anne, cici anne, evlat edinmiş anneleri, mahzun etmiş, üzmüş ve gücendirmiş oluruz. Bu nedenle bendeniz insancıl bir tarif teklif ediyorum. Doğurmuş olduğu ya da edinmiş olduğu çocuğu seven bağrına basan, ısıtan, doyuran, besleyen, büyüten, temizleyen, koruyan, öğreten, eğiten, yücelten kadın, annedir. Şimdi özelliği olan bir başka anneyi takdim etmek istiyorum. Biyolojik yönden anne olmuş, insani meziyetlere sahip bir kadın ciddi bir hastalık, açlık, sefalet, önlenemeyen toksit çevre kirliliği, büyük bir tabiat afeti, savaş, işgal, terör, kan davası, zorunlu ve tehlikeli bir göç nedeniyle yani çocuğunun yaşamı ve gelişmesi tehlikede olduğu zaman onu daha iyi şartlar içinde yetiştirebileceğine inandığı bir aileye rızasıyla verebilir. Bu davranışı hor görmem. Aksine elimde imkân varsa çocuğu da anneyi de desteklerim. Şimdi tüm annelere seslenmek istiyorum. Yaşamakta olan anneler Allah sizleri korusun. Hayırlı evlatlar yetiştirebilmek için size güç, sabır, sağlık ve imkân versin. Ölmüş anneler hepinizi rahmetle anıyoruz. Nur içinde yatın. Yüreği kan ağlayan anneler çocuğunu hastalık, kaza, afet, savaş, kan davası ya da terör nedeniyle vakitsiz kaybetmiş olan yüreği evlat acısıyla dolu sevgili anneler, Tanrı sizlere sabır ve cesaret versin. Sizleri benzer acılardan korusun. Anneler hepinizi hayranlıkla ve gönül dolusu sevgiyle selamlıyorum. Sağ olun, var olun, mutlu olun...

Pengueni seviyorum

Pengueni sever misiniz? Ben bayılırım. Penguen buzda doğar, buzda yaşar, buzda ölür. Sıcak nedir bilmez. Tam manasıyla bütün ömrünü mahrumiyet bölgesinde geçirir. Acayip bir vücut yapısı vardır. Bacakları çok arkadadır. Bu nedenle dik durur, dik yürür. Ördek gibi bedeni yere paralel değildir. Kanatları vardır ama uçmaz. Toplu yaşarlar ama kavga etmezler. Soğuk ve rüzgârlı havada birbirlerine yaklaşırlar, rüzgâra sırt verirler saf olurlar. Arkadaki penguen burnunu önündeki penguenin omzunun arasına sokar. Sanki soluğuyla ısınmaya çalışır. Dişi penguen yumurtladıktan sonra yumurtanın üstüne erkeğini oturtur. Kendi kursağını doldurmak için yola gider. Erkek penguen yumurtanın üstünde iki hafta yatar. Sonra dişi penguen gelir. Erkeğine teşekkür eder. Hadi sevgilim sen git kursağını doldur, der. Dişi penguen beş gün yumurta üstünde yatarmış. Sonra yumurta çatlar yavrucuk çıkarmış. Şimdi şu yumurtaya tekrar dönelim. Yumurta nerededir? Leyleğin ya da kırlangıçın gibi yuvanın içinde midir? Hayır. Buzun üstündedir ya da buz kadar soğuk taşın üstündedir. Antartika'da kuru yer yoktur. Peki penguen kuluçkaya oturunca bu yumurtayı nasıl ısıtır? Yumurtanın yarısı buzun üstünde, öteki yarısı bedeninin altındadır. İşte ben de buna şaşıyorum. Alt yarısı buz üstünde olan yumurta nasıl ısınıyor da olgunlaşıyor? Tabiat harikası şey işte bu. Meğer penguen karnını zaman zaman yumurtanın üstüne sürtüyor ve yumurtayı çeviriyor. Sıcağı aşağıya soğuğu yukarıya götürüyor, günü gelince yumurta çatlar yavru çıkar. Yavru buzun üstündedir. Yavru tüysüzdür. Yavrunun bedeninde henüz yeterince kalın koruyucu yağ tabakası yoktur. Yani yavru korumasızdır. Yarım saat buz üstünde kalırsa donar ve ölür. Yavru doğar doğmaz bakın anaç penguen onu nasıl korumaya alı-

yor? Bu muhteşem bir iç güdüdür. Dişi penguen topuklarını birleştirir patilerinin uçlarını açar ve onu hafifçe yukarıya kaldırır. Böylece ayaklarının arasında bir beşik kurar. Yavrusunu bu beşiğin üstüne koyar onun buzla ilişkisini keser. Onun gövdesinin buza değmesini önler. Yavru annesiyle denize atlamayı, yüzmeyi, dalmayı, almayı, avlanmayı, sevmeyi ve beraber yaşamayı öğrenir. Ben pengueni seviyorum demiştim.

Kaplumbağayı sevmiyorum

Şimdi sıra kaplumbağaya geldi, ben kaplumbağayı sevmiyorum diye başlar bu konuşma da. Kaplumbağayı sevmiyorum çünkü kaplumbağa, yumurta yapmak için İztuzu'nun en güzel kumlarına gelir. Yürür, gider bir çukur kazar yumurtalarını bırakır sonra örter ve def olur gider. Yumurta çatladığı zaman doğan yavru enkaz altında kalmış gibidir. O minicik yavru annesinin hiç yardımı olmadan kumları eşeler yukarıya çıkar ama nereye gideceğini bilmez. Yavruların içinden çok azı suya gidebilir. Suya gittiği zaman belki annemi görürüm diye etrafa bakar. Ama annesini hiçbir zaman göremez. Çok sonra günün birinde annesiyle karşılaşırsa ne o anneciğim diye ona sarılır, ne de anne yavrusuna yavrucuğum der. Aralarında hiçbir ilişki yoktur. Onun için ben pengueni seviyorum. Kaplumbağayı sevmiyorum

— *Karettaları cami avlusuna çocuğunu bırakan annelere benzetiyorsunuz yani?*
— Evet. Bu kaplumbağalarda yavrusunu tıpkı cami avlusuna bırakan anneler gibidir. Onlardan nefret ediyorum.

Tarık Minkari tiryakiliği

— *Aman yapmayın, zaten nesilleri tükenmek üzere...*

— Timsah bile bir kaplumbağadan daha anaçtır. Timsah hiç olmazsa yavrusunu o kocaman ağzının içine alıp suya götürüyor bırakıyor. Şimdi gelelim Okan Bayülgen'e efendim.

— *Bir dakika şu Orhan Boran'lı programı bitirelim. Şimdi burada Aydın Bey yok siz varsınız? Bir ikili değilsiniz henüz ve köşe yazarları sizi işaret ediyor.*
— Tek başıma çok programlar da yaptım. Özellikle Halit Kıvanç, Murat Birsel ve Semih Balcıoğlu ile... Ayrıca Tuna Serim ile Medical Channel'da otuzar dakikalık, otuz tane program yaptık. Orada baştan sona Cerrah Çelebi'yi çocukluğundan emekliliğine kadar anlattım. Bu program o kadar çok sevildi ki, *nonstop* gösterildi. Sadece çekildiği mevsimde değil, yaz kış gösterdiler, ta ki kanal kapanıncaya kadar! Şimdi Okan Bayülgen ile yaptığımız program hakkında Tekin Aral'ın bir yazısını hatırlıyorum. Başlık: *Müthiş ikili. Geçen gün Okan Bayülgen'in Televizyon Çocuğu programında Aydın Boysan ve Tarık Minkari'yi izlemeyenler çok şey kaçırdılar. Aydın Boysan ünlü bir mimar ve yazar. Prof. Tarık Minkari ise çok ünlü bir cerrah. Ama belli ki yaşamı da arada bir masaya yatırıp kesip biçiyor. Keyifli yanlarını bulup çıkarıyor. Bu çok keyifli eski iki dostun ortak yanları ise müthiş mizah yetenekleri ve yaşama bakış biçimleri. O gece teker teker usta birer meddah birlikte Kavuklu ve Pişekar gibiydiler. Doğaçlama yaptıkları espriler, yaramaz çocuklar gibi birbirlerine attıkları hınzırca taşlar çok şirindi. O geceyi uzun uzun prova etmiş iki usta oyuncu gibiydiler adeta. Bu ikiliye laf yetiştirmekte Okan bile zorlandı zaman zaman. Gerçekten keyifli geceydi.*

— *Önce ne olduğunu anlatsanız, sonra yorumları dinlesek.*
— Ben şimdi bu yorumları bitireyim, sonra... Burhan Ayeri yazmış bunu: *Müthiş ikili. Aydın Boysan ve Prof. Tarık Minkari, Ceviz Kabuğunda'ydılar.* Hulki Cevizoğlu ile biz bir program yaptık. Aman Allahım üç dört saat sürdü. Sonra o kadar çok telefon gelmiş ki Hulki'ye, ne olur bu programı

tekrar et. O da demiş ki, ben program tekrar etmem. Ama ustalara sorarım yeni bir program yaparlarsa yine davet ederim. Tilkiyi tavuk ile taşa tutmuşlar, Allah gazabınızı artırsın demiş. Davet etti bizi. Bir program daha yaptık. Bu programların bir tanesi üç saat sürdü belki. O gece saatler bir saat geri alındı benim bir saat daha hakkım var dedi Hulki Bey. Nerdeyse sabaha kadar program yaptık biz. Burhan Ayeri diyor ki: *"Aydın Boysan ve Prof. Tarık Minkari, Ceviz Kabuğu'ndaydılar. Bilgi birikimi ve hayat görüşünün en güzel örneklerini verdiler. Mizah anlayışlarını seyircilerle paylaştılar. Telefonla yayına katılan Ursula Kanterelli'nin dediği gibi ruh yaşları önemliydi. Hayatı dolu dolu yaşıyorlardı. Bir başka seyirci Deniz Süreyya'nın 15 yaşındaki kızına "Üyuma seyret bu adamları. Çünkü dinlenecek çok az adam bulursun. Çok az adam kaldı" sözlerine aynen katılıyorum. Kendi itiraflarıyla yaşları 155 olmuş bu iki insan bizleri ekran başına çiviledi. Saatlerce gözümüzü kırpmadık. Hulki Cevizoğlu'nu kutlarken bu iki yaşam ve mizah profesörünün ayda en az bir kere ekrana gelmesini istiyoruz.*

O zaman Aydın Ağabey 80, ben 75'tim toplam 155 yaşındaydık, Şimdi 165 olduk. Başarılı olduğumuz zaman da hem kendimiz eğleniyorduk, hem çevreyi eğlendiriyorduk. Bak bir başka televizyon yazarı Erdoğan Sevgin ne yazmış: *"Kanal 6'da yayınlanan Ceviz Kabuğu'nda bu hafta sohbeti baldan tatlı iki isim vardı. Tarık Minkari ve Aydın Boysan. Son zamanlarda bu kadar keyifli bir sohbet izlemedik desem yalan olmaz. Hele Tarık Minkari'nin anlattığı o fıkra gibi gerçek öykü... Diyebilirim ki ilk kez ondan sonra büyük bir keyifle izledim. Programı hazırlayanlar bize çok nefis bir Nurseli İdiz belgeseli sundular. Prof. Tarık Minkari, Aydın Boysan ile doyulmaz sohbet yaptı. Tarık Minkari'yi Anneler Günü'nde dinlemiştim ekranda. Engin bir kültür, tam bir İstanbul beyefendisi. Sözünü sohbetini dinletiyor. Konuşurken ağzından bal damlıyor. Hep düşünmüşümdür şu televizyoncular neden Tarık Minkari'den yararlanmazlar. Milyonları özellikle de kadınları etkisi altına alacak bir projede sunucu olarak ona*

neden yer vermezler. Bir verseler inanın hanımlar bir pembe dizi gibi Tarık Minkari'nin tiryakisi olurlar.

— Böyle bir teklif gelseydi kabul eder miydiniz?
— Gelmedi ki. Efendim ben Hulki Cevizoğlu'nun programına gittiğim zaman hastaydım. İlk göğüs ağrımı Hulki Bey'in ilk programından evvel duymuştum. Ama hemen ertesi günü Moda Deniz Kulübü'nde bir konuşmam vardı. Sonra da ertesi gün Hulki Cevizoğlu ile program yapacaktık. Bu iki programı yapmadan, hastaneye yatmayı kabullenemedim. Bunu hastam yapsaydı ben onu azarlardım. Ama ben doktor olarak bunu nasıl yaptım bilmiyorum. Kalktım gittim işte Moda'da konuşmamı yaptım. Hulki Cevizoğlu ile programımızı yaptık. Sonra ben hastaneye yattım. Kroner anjiyo yapıldı. Bir kronerimde darlık bulundu, oraya, zarif ve mahir meslektaşım Vedat Aytekin tarafından bir stent kondu. Ama bunu Hulki duymuş bak ne yazdı: *Ülkemizin çok değerli insan kaynaklarından Cerrah Prof. Dr. Tarık Minkari'yi bu vesileyle hatırlayalım. Ona Aydın Boysan ile yaşam ve mizah profesörü deniliyor. Geçen hafta ki programımızdan sonra işte Fas'a gidecekti. Ne yazık ki Sayın Minkari kalp krizi nedeniyle hastaneye yatırılmış. Şu anda durumu iyi. Bu gönül adamına biz de gönülden şifalar diliyoruz.*

— Peki Aydın Bey'le katıldığınız programlardan bahsettik. Tek başınıza katıldığınız programlardan bahsettik. Şimdi biraz Aydın Bey'le dostluğunuza geri dönelim. Alanya'da ki bir otelde başlayan, sahne arkadaşlığı kırk iki yıldır sürüyor ve katıldığınız her ortamda da birlikte sahne almaya devam ediyorsunuz.
— Evet, sahne alış devam ediyor, zaman zaman ikili olduk zaman zaman tek başına olduk. Çok sayıda konuşma yaptık. Özellikle Rotary ve Lions Kulüplerinde. Ayrıca ben Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Marmara Tıp Fakültesi, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adana, Antalya, Ankara, Samsun'da çok sa-

Lions Kulübü'nde konuşma yaparken.

yıda tıp fakültesinde mizahi konuşmalar yaptım. Meslektaşlarımla birlikte olmak bana büyük bir keyif verdi, haz verdi, gurur verdi. Çünkü konuşmaların tıbbi mizahi yönleri çoktu.

Coşarsam çok konuşurum

— Yani çok ciddi, çok resmi, çok bilimsel olan bilgiyi mizahla yumuşatıp sunmaktan bahsediyorsunuz değil mi?
— Evet. Zaman zaman ciddi konuları da dile getirdim anlattım. Ama genelde mizah ağırlıklı konuşmaları sevdim, benimsedim. Birçok defa söyledim. Babamın sözü bende müthiş iz bıraktı. "Mizah zekânın zekatıdır." Kendimi galiba zeki gruba sokmak için çok çaba sarf ettim.

— Peki Aydın Bey'le müthiş ikili zamanlarınızda; gizli de olsa aranızda hiç mi rekabet ya da kıskançlık yaşanmadı?
— Belki aramızda gizli rekabet olmuştur. Ama bunu arsızca ya da şımarıkça hiçbir zaman öne çıkarmadık. Aramızda çıkar, makam, mevki, terfi, unvan ve para kazanmak çatışması

olmadığı için... Biz ikimiz yan yana çok rahat yaşadık, birbirimizi kıskanmadık, birbirimizle çekişmedik, çatışmadık, kavga etmedik ve hiçbir zaman darılmadık, kırılmadık!

— Peki yapı olarak benzer misiniz? İkiniz de haşarı, ikiniz de yaramaz, ikiniz de son derece cin gibi çocuklarsınız aslında yanılıyor muyum?
— Evet, benzerliklerimiz var. Tek ayrı nokta, ben bazen coşarsam çok konuşurum. Çok konuştuğum zaman da Aydın Bey'in sıkıldığını hissediyorum.

— Tersi oluyor mu?
— Evet, oluyor ama ben bir şey söylemiyorum. Ben sıkılmıyorum. Hiç de bir şey söylemiyorum. Aydın'ın yerini kimse dolduramaz. Müstesna bir yeri vardır benim benliğimde, kişiliğimde. Onun için kimse onun yerini almaya heves etmesin. Şunu iftiharla söylerim ki, Aydın Bey'le dostluğumuzun sağlıklı sürmesi için çok özen gösterdik. Dostluk çiçek gibidir. Bakım ister, sabır ister, korunmak ister. Kuşkusuz zaman zaman üzüldük. Ama bu üzüntülerimiz sadece sağlık problemleriyle ilgili oldu. Yani beşeri ve insani ilişkiler yüzünden birbirimizi asla üzmedik. Aydın Bey çok bilgilidir, çok okur ve bilgisini iyi hıfz eder. Bilgisini ne zaman nerde kullanacağını da çok iyi bilir. Sohbetten, muhabbetten çok hoşlanır. Ara sıra benim çok konuştuğumu ima eder ama haklıdır. Alınmam çünkü o benim ustamdır, ağabeyimdir.

— İkinizin başından geçen bir olayı nasıl anlatıyorsunuz, paslaşıyor musunuz o zaman?
— O benim anlatmamı bekler ya da aksi olur. Konu geldiği zaman ben onun anlatmasını istersem mutlaka hatırlatırım. Aydın Ağabey, hani beraber bir hikâyemiz vardı, şunu geçelim mi derim. O konuyu rahatlıkla aktarır. Neden biz Kavuklu ile Pişekarız? İşte böyle laf yarıştırmak için. Aydın Ağabey'in güzel toleransı vardır, ama bazen de sabrı taşar. Sabrı taşarsa mutlaka diline geleni söyler. Genellikle bir kişiden söz

edilirken onun son zamanlarda kötü bir iş yaptığı söylenirse ve bir arkadaş, ama onun şu şu gibi iyi vasıfları da vardır derse, Aydın Ağabeyin sözü açık ve kesindir: "Bir iyi bir kötüyü götürmez!"

Efendim, ben dostluğun yara almaması için cidden özen gösteririm. Zira bu yaşta bir kırgınlık kolay tamir edilmez. Kaldı ki bizim de geriye kalan ömrümüz bir kırgınlığı tamir etmeye yetmeyebilir. Bu konuyla ilgili öğrendiğim bir olay beni ciddi şekilde etkilemiştir. Yahya Kemal ile Abdülhak Şinasi Hisar, Paris'te arkadaş olmuşlar, birbirlerini çok sevmişler. Bu dostlukları elli yıl sürmüş. İstanbul'da yaşarlarken sık sık Park Otel'de buluşur sohbet ederlermiş. Ama bir gün elli yıllık dostluktan sonra Yahya Kemal, Şinasi'yi arkadaşlarının yanında çok kötü azarlamış, onu küçük düşürmüş. Bundan dolayı Şinasi çok kırılmış ve masayı terk etmiş. Evine çekilmiş, altı gün evinden çıkmamış. Sonra Yahya Kemal hastalanmış ve barışma fırsatı doğmadan ölmüş. Abdülhak Şinasi, Yahya Kemal vefat ettikten sonra hakkında bir kitap yazdı. "Yahya Kemal'e Veda" diye. Onu göklere çıkardı ama bu dargınlığından asla söz etmedi ama o da dargın öldü. Efendim ben Aydın Boysan Ağabeyimin sayesinde konuşmacı olduğumu söylemiştim. 1985 yılında Aydın Ağabey bir Lions Kulübü'ne konuşmacı davet edilmişti. Fakat o sırada bürosu açık ve yurtdışı ilişkileri vardı. Aydın Ağabey'e acele bir faks geldi ve Almanya'ya çağrıldı. Bana telefon etti: "Benim konuşmam var ama gidemiyeceğim. Benim yerime sen konuşur musun" dedi. "Memnuniyetle ama ne konuşacağım" dedim. "Aklına ne gelirse söylersin" dedi. Ben o konuşmayı yaptım.

— Topluluk önünde tek başınıza ilk kez orada mı konuştunuz?

— Evet. İlk konuşmam Lions'ta geriye dönüp baktığımda sadece iki nosyonu hatırlıyorum. Öbür söylediklerimi hatırlamıyorum. Bunlardan bir tanesi konuyla ilgiliydi. Ben dedim ki o sevgili dinleyicilere: "Ben buraya Aydın Bey'in dublürü olarak geldim." Hanımefendilerden biri hemen güldü ve yük-

sek sesle "dublör" dedi. Ben ona "Hayır dublör değil, dublür olarak geldim. Fransızca'da *doubleur*; çıkrık demektir" dedim. "*Doublure* ise büyük perdelerin astarı demektir. (Fransızca –Türkçe sözlükte yazar) Şimdi ben Aydın Bey'in astarıyım, ben ikinci kişiyim. Aydın Bey yok ama astarı burada. Yani yedek adam burada. Onun için benim adım, dublürdür" dedim. Çok ilginçtir Türkçemizde dublör ile dublür karıştırılmıştır. Bir rolü bir başkası almışsa hakiki artistin yerine bir başkası oynuyorsa onun adı, dublürdür. Onu söyledikten sonra bir başka şeye de değindim. Bu tarzda yanlış kullanılmış kelimeler çoktur. Bir örnek daha vereceğim dedim. Şimdi benim çocukluğumda özellikle II. Dünya Savaşı'na kadar hemen hemen her yerde tuvaletlerin üstünde "100" yazardı. Bu Fransızcadan gelmiş bir tabirdir. Bunun aslı *sans numero*'dur. Bu Fransızcada numarasız anlamına gelir ve Fransa'da kabinin üstünde iki tane sıfır vardır. Ama bizde Fransızca bildiğini zanneden bir ebleh bu *sans numero*'yu yüz rakamını ifade eden "cent" gibi ki o da san şeklinde okunur. Karıştırmış; "sız" yerine "100" numero demiş. O kafayla kabinin üstüne "100" yazmış. Böylece otel içersinde yüz numaralı oda ile tuvalet karışmaya başlamış. Nihayet birisi akıl etti ki bu "1"i silmek lazım ve "1"i sildiler iki sıfır yazdılar. Böylece yanlış düzeltildi II. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan kültürü ve deyimleri bizi çok etkilediğinden bir süre sonra bu iki sıfır da kalktı onun yerine WC konuldu ve bu iş bitti, dedim.

"Şovmen gibi bir şeyim"

— Bu anlattıklarınız nasıl tepkiler aldı?

— Ondan sonra ilgi çekici komik anektodlar sundum, dinleyenler sevindiler, beğendiler, güldüler, alkışladılar. Benim yolum açıldı.

— Konuşmacılık diye bir meslek yok ama siz de zaten bunu hobi olarak yapıyorsunuz, çağrılıyorsunuz ve gidiyorsunuz. Bir maddi karşılık alıyor musunuz?

— Benim için yok. Ama konuşmacı isterse para alabilir. Yani Batı'da birçok konuşmacı davet edilir. Seansı için onlara ödeme yapılır.

— *Ama siz almıyorsunuz?*
— Biz hatır için konuşuyoruz ve daha çok kendimizi eğlendiriyoruz.

— *Ama zaman veriyorsunuz, hazırlanıyorsunuz?*
— Zaman veriyorum. Çünkü bu keyif beni doyuruyor. Konuyu hazırlamak ve takdim etmek hoşuma gidiyor. Onun için bunu yapıyorum. O günlerden bu günlere yüzden fazla konuşma yapmışımdır.

— *Maşallah, bu enerjiye yetişmek mümkün değil. Yine sizin sevmediğiniz sorulardan bir tanesini sorayım: Unutulmaktan korkuyor musunuz?*
— Evet. Yalnızlıktan ve unutulmaktan korkuyorum. Korkmaktan çok ürküyorum ama aklıma hafızama güveniyorum ve çıkıyorum konuşuyorum, oyalanıyorum. Gördüğüm kadarıyla dinleyenler de bu konuşmalarımdan memnun. Çünkü konuların çoğu mizahi olduğu için bol bol da gülüyorlar. Şovmen gibi bir şeyim yani. Ama bunu isteyerek yapıyorum, sonuç hoşuma gidiyor

— *O nedenle programınız bir hayli dolu, bu konuda bir doygunluğa ermeniz olası değil yani...*
— Hayır, çünkü bu amatörce bir zevk, bir hobi. Her gittiğim yerde değişik konular anlattığımdan bu benim için bir tür eğlence oluyor.

— *Mesleki birikimleriniz, gezi anılarınız, arkadaş anılarınız başka neler var. Bu konuşmalar arasında?*
— Ben genellikle okuduğum kitaptan bir özet çıkarırım. Okuduğum kitabın beni çeken sayfalarını, konularını bir küçük kâğıda not ederim. Kocaman bir kitaptan üç dört sayfa-

lık bir not çıkar, o not bu kitabın bence özetidir. Bu kitap hakkında konuşmam gerekirse sadece o notun içindekileri söylemem yeter. Çünkü en vurucu en çarpıcı şeylerdir bunlar. Dolayısıyla onlar bir dosyada duruyor. Arada sırada karıştırıyorum. Hangileri hoşuma giderse o hafta onları alıyorum.

— Ben de şovmen sayılırım dediniz, gençleri takip ediyor musunuz? Mesela Cem Yılmaz'ı izlediniz mi? İzlediyseniz mizah anlayışını nasıl buldunuz?
— Evet, izledim. Kabalığa kaçmadığı zaman beğeniyorum. Şimdi sevgili Aydın Ağabeyimi bir kere daha anmak istiyorum. Benim ilk kitabım 1993'te çıktı: *Bir Cerrahın Anıları.* Gururla onu Aydın Ağabey'e takdim ettim. Hemen ertesi gün on iki kalem ile bir deste kâğıt gönderdi. "Devam et" dedi. Ben naz ettim. "Canım bir tane yeter" dedim. "Hayır yazacaksın" dedi. Cidden o teşvik üstümde çok etki yaptı. O kâğıtları da bitirdim. Kalemleri de bitirdim. Yenilerini de aldım. Habire yazıyorum ve ilginçtir 13 sene içinde 28 tane kitap çıktı. Bu şaka değil.

— Konuşmak kalabalık ister, yazmak ise yalnızlık... Bu kadar kitap için o yalnızlığa nasıl katlandınız
— Harika bir şey. Yazınca beni dinlemeyenlere mesaj veriyorum. Onlar da bu kitabı bulup okuyorlar. Yazmak günümün bir kısmını dolduruyor. Ama onu keyifle zevkle yapıyorum. Şimdi benim yazılarım felsefi değil, bir. Uzun yazı değil, iki. Yazılması çok kolay. Olayı iki üç sayfanın içinde bitiriyorum. Benim yazılarımı okuyan bir insan sıkılmaya vakit bulmadan sonuna geliyor.

—Günde kaç saat zaman ayırıyorsunuz yazmaya?
— Genellikle sabah erken kalkar yazarım ve yorulduğumu hissedince bırakırım. Gider tekrar yatarım. Genellikle yazacağımı evvelden bir kâğıdın üstüne şematize ettiğim için onu satırlara dökmek benim için zor olmuyor. Kaldı ki bir hile daha yapıyorum. Yazmadan evvel konuyu bir yerde mutlaka

anlatıyorum ve reaksiyonu ölçüyorum. Dinleyenin hoşuna gidiyorsa, onu güldürüyorsa "A bu çok güzel" dedirtiyorsa onu hemen not ediyorum. O kitaba geçiyor. Beğenmediklerini yırtıp atıyorum.

— Anlattığınız hikâyelerin notlarından derliyorsunuz kitaplarınızı.
— Evet, hikâyelerin ya da olguların. Ama mutlaka yazmadan evvel denerim. Birkaç yerde anlatırım. Anlatış şeklini denerim. En iyi anlatış şeklini bulunca onu hemen yazarım.

— O yüzden yazılarınızda ve kitaplarınızda konuşma uslubu var.
— Evet bilerek yapıyorum.

"Hace-i besimim"

— Bugüne kadar Aydın Bey'le birlikte katıldığınız en etkili konuşma hangisiydi?
— Aydın Ağabeyimle beraber Polonya'da, Krakow şehrinde Polonyalılara Polonya'yı anlattık. Müthiş bir şey bu. Ben daha evvel Varşova'ya ve Krakow'a gitmiştim. Benim ikinci, Aydın Bey'in ilk gidişi. Niye oraya gidiyoruz? Çünkü Polanyalılar bir Türk günü yapmışlar. Çok zarif dostumuz Ursula Kanterelli ile Nurettin Kanterelli de Mavi Jeans adına bu gezinin sponsoru oldular. Biz de Aydın Bey'le beraber Krakow'a gittik. Diyeceksin ki ne anlattın, arz edeyim efendim. Ben Polonyalılara, Polonezköy'ün kuruluşunu anlattım. Bu arada çok güzel bir anımı mutlaka paylaşmak istiyorum sizinle ve okuyucularımla. Ben orada Prof. Jan Ciopinski adında bir beyefendiyle tanıştım. Bu beyefendi Türkoloji Bölümü'nün başkanıydı ve çok güzel Türkçe konuşuyordu. Ben daha evvel Polonya Türkoloji Bölümü'ne kitaplarımdan birkaçını göndermiştim. Jan Ciopinski bu kitapları okumuş. Bana bir mektup verdi. Bu mektubu müsaade ederseniz okuyacağım. Bir Polonyalının Türkçe yazdığı bir mektuptur bu:

Muhterem Hocam, Gülümseyebilen Hocam, Hace-i Besimim. ("Hace-i Besimim" gülen insan demek. Ben bu tabiri bilmiyordum. Bana gülümsemesini bilen hoca diyor. Ama beni de bundan daha güzel anlatan bir laf olmadığından herkese söylüyorum.) Enstitü kütüphanesine hediye etmiş olduğunuz *Bir Cerrahın Anıları* adlı dört kitaptan ibaret şaheserlerinizi boyuna okuyor, bir tek defa okumakla doyamayıp, tekrar tekrar bazı hikâyelerinize döner dururum. Şaheser diyorum çünkü muhtevası şekli ve dili noktayı nazarından o kadar özlü bir eser ya da kısacık bir eserler serisini görmek sık sık tesadüf edilemeyen hadiselerdendir. Doğrusunu isterseniz, bayıldım eserinize. Bir filolog olarak yani bir söz sever olarak şunu da ilave edeyim ki, kullandığınız lisan konuşma dili tazeliğiyle temiz kalpli iyi niyetli, asil bir aydının lisanı olmaktan zerre kadar çıkmaz. Bütün bu nüktedan diri diri meftun edici büyüleyici mini mini şah hikâyelerinizle (En güzel hikâye demek) hiç de sıradan biri diye vasıflandırılamayan zengin ve asil, asil ve zengin şahsiyetiniz ortaya çıkıyor. (Evvela zengin ve asil, deyip sıfatın zenginliğini öne koyuyor. Fakat sonra alınmamak için asili öne koyup zengini sonra koyuyor.) İnsanı bir nevi iç huzuru getiriyor her nedense.

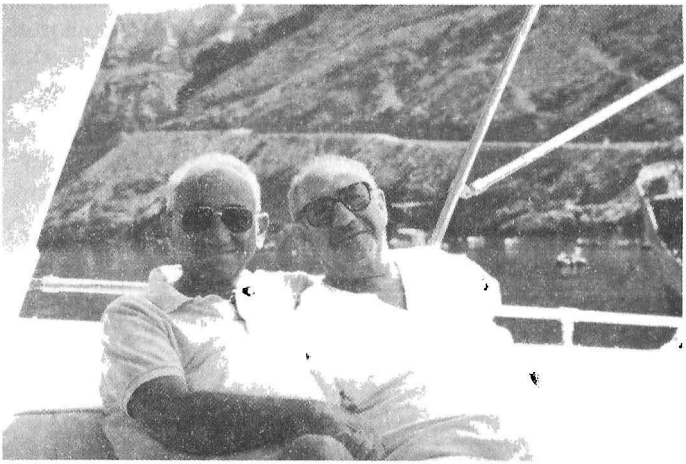
Jan Ciopinski.

Mektuba bak. Ben hayran oldum bu adamın Türkçesine ve iltifatına. Hayatta aldığım belki en güzel mektuptur. Altına da bir haşiye koymuş: "Hace-i Besim Tarık Minkari çok yaşa. Çok yaşa, çok yaşa, bin yaşa Besimi Cerrah Paşa." Mektubun son satırı. Bundan böyle takma isminiz, "Besimi Cerrah Paşa." Yani güler yüzlü cerrah paşadır.

— *İki meddah, güzel geziler de yaptınız...*

— Evet, özellikle Ayduk Reis'in himayesi altında. Aynı teknede aynı havayı paylaştık. Bu arada şunu hatırlıyorum. Girit Adası'na gittik. Girit'te Sieta diye bir limandayız. Bu Girit'in

kuzey tarafında bir liman. Ama hemen güney tarafında, Mısır'a bakan tarafında, çok güzel bir plajın olduğunu söylediler: Vai Plajı. Dediler ki, oraya giderseniz denizi çok seveceksiniz. Çünkü orada çok palmiye var. Hiç böyle plaj görmediniz. Kalktık gittik. Hakikaten yüzlerce palmiye var. Bize diyorlar ki Finikeliler geldi hurma yedi çekirdeğini attı palmiye çıktı. Hayır, çünkü palmiyeler o kadar yaşlı değil. Her neyse; biz dört kişi denize girdik. Ben, Aydın Ağabey, Gültekin, Ayduk Bey. Gültekin, Aydın Ağabey ve ben yakınız. Zaten Aydın Ağabey gözlüğünü çıkardığı için ayakları yerden kesilsin, açık denizde yüzsün istemez, bize yakın duruyor. İşte tam bu sırada bir güzel kız yüzerek bize doğru geldi. Ama en çok belki beş altı metre; on metre ötemizde yorulmuş numarası yaptı ve kuma bastı. Vücudunun yarısı suyun üstüne çıktı. Çok güzel bir İskandinav kızıydı. Sarışın uzun saçlı, beyaz tenli, mavi gözlü ve su damlaları onun yüzünden ve saçlarından aşağıya doğru akarken ben hayran oldum kıza bakıyorum. Gültekin daha ciddi bir anatomik bölge gördü. "Üf be ampullere bak" dedi. Memeleri çok belirgin çok erotikti. Döndü Aydın Ağabey'e, "Ağabey ağabey kızın ampullerini

Aydın Boysan ile 40. yıl.

görüyor musun" dedi. Aydın Ağabey, bir anda "Ulan ben gözlüksüz senin karpuz kafanı göremiyorum, kızın ampullerini nasıl göreceğim hıyar" dedi.

— *Tam erkek muhabbeti. Peki içinizde en huysuz çocuk kim?*
— Söylemem. Kızar bana.

— *Peki huysuz ihtiyar kim? Aydın Bey mi yoksa?*
— Hayır hayır. Aydın Bey uyumlu, bir tanesi var ki çok huysuz. Söylemem adını ama. Şimdi on beş günlük geziye çıkarsak, altıncı günü oflamaya puflamaya başlıyor. Yedinci sekizinci günü bir yerden uçak bulup kaçıyor, inan bana. Üstelik de gittiği yerden bize telefon ediyor. Uçak biletinizi göndereyim mi, siz de gelir misiniz, diyor. Halbuki biz hayatımızdan memnunuz.

— *Siz olmadan da yapamıyor yani?*
— Biz olmadan yapamıyor. Başlangıçta çok mutlu. Bir müddet sonra sıkılıyor ve bırakıp gidiyor bizi. Neyse ismi lazım değil. Şimdi Aydın Ağabey'le bizim günlük gezilerimiz de pek çok. Haftada bir iki kere buluşuyoruz bir yerlere gidiyoruz. Şimdi bir defasında Boğaz'da bir meyhaneye gittik. Uzun sürdü sohbet. Akşam da başka yerde buluşacağız. Oradan çıktık öbür meyhaneye geldik. Tam ben montumu asarken Aydın Ağabey fark etti ki mont yok üstünde. "A, montumu unutmuşum ben" dedi. "Canım herhalde öbür tarafta bıraktık adam tanıdık bir şey olmaz" dedim. "Hayır hayır telefon et bulsun" dedi. Telefon ettim Aydın Ağabey'e verdim "Hadi konuş bakalım" dedim. Şimdi oradaki adama tarif etti montunu, "Git bak bakalım, orada duruyor mu" dedi. Adam gitti geldi. Tarifine uygun iki tane mont var. "Hangisi senin" dedi. "Elini cebine sok, hangisinde ip varsa o benim" dedi. Gitti adam sahiden iplisini buldu. "Tamam iplisini buldum" dedi. Ben de meraktan sordum "Ağabey sen cebinde niye ip taşıyorsun" dedim. "İpsiz demesinler diye" dedi.

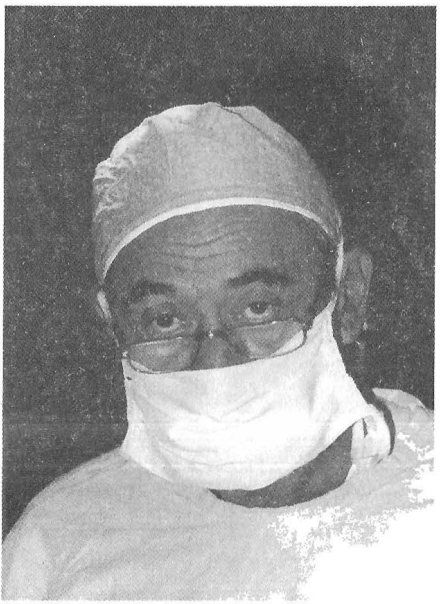
— *Tam Nasrettin Hoca gibi gerçekten!*

— Şimdi bir başka anektotla bitireyim bu tatlı hikâyeleri. Beykoz'da Kamil'in Restoranı diye bir yer vardı. Sonra orasını kafeterya yaptılar. Neyse güzel bir restorandı. Deniz kenarında bir yerdi, o zaman doktorlar grubu cumartesi günleri toplanıyoruz, bizim oraya yerleşmemiz saat 1.30'u buldu. Sonra sohbet başladı. Saat 3-4'e doğruydu deniz tarafındaki kapıdan bir adam girdi. Bizim masaya doğru yürürken Aydın Bey'i fark etti hemen yanına geldi: "Ağabey sen hâlâ burada mısın" dedi. Aydın Ağabey hiç bozmadı. "E vakit olmadı işte biraz sonra kalkıp gideceğim" dedi. Sonra adam gitti. Sordum: "Kimdi bu ağabey" dedim. "Ben dün akşam da burdaydım, bu adam da burada ud çaldı. Beni aynı sandalyede oturur görünce dün akşamdan beri buradayım sandı, herhalde parsayı almaya geldi. Ben de bozmadım zavallıyı" dedi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Ölümü Öldürmeye Tanrı ile Birlikte Giderim

Azrail, ahretin adamı; inmiş aşağıya malı götürecek. Hastam masanın üstünde yatıyor ve ben ameliyata giriyorum ve Azrail'e bağırıyorum: "Ben ölümü öldürmeye Tanrı ile birlikte giderim!" Azrail şaşırıyor. Ne yapsın, korkup kaçıyor.

Prof. Minkari, Azrail'i kovduktan sonra... (1983)

— İnsanın anatomisinde size en mucizevi gelen sistem hangisi?

— Beyin. Olağanüstü bir şey. Tabii beyin yalnız başına hiç olağanüstü değil. Ama şimdi ben sana bakıyorum ve senden aldığım intibaı değerlendiriyorum. Anında beynimin içersinde bir sürü diziler geçiyor. Onların içinden birisini seçiyorum, dilime getiriyorum ve sana anlatıyorum. Bu müthiş bir armoni. Aslında organlar tek tek bakarsan her biri olağanüstü bir şahaser. Mesela karaciğerin çalışması. Mesela böbreğin çalışması, kalbin, akciğerin çalışması. Akciğer nasıl şişiyor içine oksijeni alıyor. Oksijeni alyuvarın içerisine aktarıyor, organlara onu gönderiyor. İnsan vücudu canlı bir mucizedir, doğru. Her bir canlı olağanüstü bir şeydir. Ama insan bunların içinde en gelişmiş olanıdır. İyi eğitim görmüş insan bir ilah gibidir.

Napolyon'un bir devlet adamı vardı: Talleyrand. Çok güçlü bir insandı o. Müthiş de espri gücü vardır. Bir arkadaşıyla restorana gidiyor. Kendisi yemeği hemen ısmarlıyor. Arkadaşı mönüye bakıyor uzun tetkikten sonra garsona, "Beyin" diyor. Talleyrand: "Çok tuhafsın azizim Tanrı'dan isteyeceğin şeyi garsondan istiyorsun" diyor. Hah, ha!

— İçinizde ukte kalan bir şeyler var mı?

— Var. Şayet ben Kaptan Cousteau'yu tanısaydım ve denizaltı araştırma ekibinin çalışmaları bana bugünkü gibi yansısaydı, ben denizaltı arkeolojisi yapabilirdim. Başka hiçbir mesleğe heves etmiyorum denizaltı arkeolojisi kadar. Denizin altını ve içini gezmek, görmek, sevmek, okşamak, yakalamak isterdim.

— Bir daha dünyaya gelirseniz cerrah olmak yerine, deniz arkeoloğu olurdum diyorsunuz yani?
— Evet, ama deniz temiz kalırsa. "Beni lütfen yaksınlar, küllerimin yarısını annemin babamın mezarının üstüne, öbür yarısını Bodrum Yarımadası ile Datça Yarımadası arasındaki mavi sulara atsınlar demiştim" biliyorsun.

— Batıl inançlarınız var mı? Reenkarnasyona falan inanır musunuz?
— İnanmıyorum. Ama yine de "Maşallah" diyorum. "Tanrı korusun" diyorum, arada sırada tahtaya "tık tık" da vuruyorum. Yani bu "tık tık"ın şeytanın kulağını sağır ettiğine inanmıyorum ama yapıyorum...

Frenkeştayn cerrahisi yapmadım

— Tam bir bilim adamı gibi mi yaşadınız, diye soracaktım ama vazgeçtim?
— Tam soytarı gibi yaşadım dersem ayıp olacak. Ama ikisine de heves ettim. Hem bilim adamlığına heves ettim hem de soytarılığa heves ettim. Ama bu soytarılıktan kastım tabii Shakespeare soytarısı. Çadır soytarısı olmaya heves etmedim ama Shakespeare'in soytarısı olmaya heves ettim.

— Peki bir daha kesinlikle yapmam dediğiniz şeyler var mı?
— Frenkeştayn cerrahisi yapmayacağımı söylemiştim. Uslu akıllı yaşadım, kimseye fenalık yapmadım. Bir kere sevmeyi öğrendim ben. İnsanı sevmek, canlıyı sevmek, tabiatı sevmek. Sevmeye çalışırken aklıma kötülük gelmiyor. İnsanların birbirlerine davranışlarında bir eksiklik varsa onun dibinde mutlaka hırs, kıskançlık ve düşmanlık vardır. Sevmeyi ön plana getiren, bu çirkin istekleri törpüleyebilir.

— Cerrahlar narsist midir peki?
— Ben kendime hayranım, bu çok doğru. Bak duvarlarda

hep benim resmim var, onlardan keyif alıyorum. Aynaya bakarken de yüzümden tiksinmiyorum. Çünkü aynanın içersinde ruhumun olduğunu biliyorum. Bir şekilde aynaya bakıp kendimi ve içimi seyrediyorum.

— *Mesleğinizde bu kadar başarılı oldunuz, aynı şekilde eş olarak da baba olarak da kendinizi görevlerini yerine getirmiş hissediyor musunuz?*
— Bir dönemde mesleki çalışmam ev yaşantımı ciddi şekilde etkiledi. Çünkü mesleki yaşantımda ben hastamın parçası oldum, hastayla birlikte yaşadım, hastayla birlikte sevindim ya da hastayla birlikte öldüm. Kaç kere öldüm bilmiyorum ama öldüm yani. Hiç sevmediğim huyum ve davranışım hastanın kötüye gittiği zamanda suratımı değiştirip onun iyileşeceğini söyleyip gülen maske takamadım suratıma. Çoğu hasta bunu anladı. Çoğu hasta bana "Bugün hiç de iyi değilsin, benim öleceğimi düşündüğünden mi" dediğinde "Hayır bugün benim derdim var" dedim. Bu işi sahiden onlardan saklayamazdım. Yani hasta kötüye gidiyorsa benim içim de onlarla beraber kötüye gidiyordu. Onun için diyorum. Zaman zaman hastayla beraber yaşadım, hastayla beraber öldüm. Ama hayat akıyor.

— *O yüzden bu duyguyu evinize taşıdınız?*
— Maalesef evet. Onun için anneciğim "Nikâh memuru ol; mutlu olsalar da seni aramazlar, mutsuz olsalar da seni aramazlar" derdi.

— *Annenizle ilişkiniz mükemmel, peki sizin çocuklarınızla ilişkileriniz nasıldı, işleriniz yüzünden aksadı mı hiç?*
— Çok iyi baba oldum mu bilmiyorum, bunu çocuklarım söylesin. Onların yaşantılarında da zaman zaman hastayı ön plana koyduğumu hissediyorum. Geçmişe dönüp baktığımda görüyorum ki, anneleri bu arayı kapattı. Ayseli olağanüstü eş ve annedir. O gücüyle sanıyorum bu defekti kapattı ya da kapatmak için çaba gösterdi.

— Merak ettiğim şey aslında evde nasıldınız? Demokrat mı diktatör mü?

— Sen bunları onlara sor. Bu itiraf beni aşar. Ben sert bir insan olarak evde jest yapmadım. Her zaman çocuklarıma "Önce insan olun" dedim. Ama ameliyathanede disiplin vardı, sertlik ayrı konu. Bir defa ramazan ayında ameliyat yapıyorum. Ama ben farkında değilim ramazanın. Açıkca söylüyorum ben hastaya hizmetle yükümlüyüm. Bizim ameliyatlar büyüktür ve o günkü ameliyatta mide var, safra kesesi var, özofagus yani yemek borusu var. Ben özofagusu sona bıraktım, ne kadar süreceğini de bilmiyorum. Safra kesesi kolay diye öne aldık, sonra mideyi yapıyoruz. Mideyi yaparken hemşire bayıldı. "Nedir" dedim, "ne oldu buna?" "Efendim oruçlu, bayıldı." Belli ki açlıktan kan şekeri düştü dayanamadı çalışma ritmine ve bayıldı. Ben de yüksek sesle, "Bana güçlü kuvvetli birisini bulun. Daha iki tane ameliyat yapacağım" dedim. Onu dışarı aldılar başka birisini getirdiler. Şimdi ikinci ameliyatı bitirip üçüncüye gireceğiz. Üçüncü ameliyat özofagus genellikle üç dört saat sürer. İkinci üçüncü ameliyatlar arasında asistanlarım kayboldu sonra geldiler, hastayı aldık ameliyata başladık. Şimdiki teşhis araçlarıyla bir hastanın radikal ameliyat yapılıp yapılamayacağını evvelden tayin etmen mümkündür. Ama o zamanki imkânlarımız bu kadar çok gelişmiş değildi. Valla açardık bakardık; artık buna bir şey yapılamaz ya da çok basit bir şey yapılabilir, palyatif ameliyat yapılabilir derdik. Biz o büyük ameliyatı yapacağımız şekilde işe girdik. Ama açınca mercimek gibi, fındık gibi, bir sürü yayılmış yuvalar gördük. Bu demektir ki kanser yayılmış. O zaman radikal ameliyat yapılmaz. Palyatif bir ameliyat yaptık ve 45-50 dakikada bitti. Hastayı da gönderdik. Şimdi oturma odasındayız. Ama benim iki asistanım çok üzgün. Anestezi uzmanı arkadaşım üzgün değildi. Çünkü o Musevi'ydi. "Niye üzülüyorsunuz" dedim. İşlerimiz bitti işte üç kişiye de güzel hizmet yaptık. "Dr. Eti dedi ki bana "İkinci ameliyatta oruçlu olduğu için hemşire bayılınca bunlar korktu çünkü bunlar da oruçluydu; üçüncü ameliyat uzun sürer bunlar da

bayılırsa sen kıyameti koparırsın diye gittiler yemek yediler. Yemek yediler ama üçüncü ameliyat kısa sürünce pişman oldular. Şimdi sana da söyleyemiyorlar, Tanrı'yla hesaplaşıyorlar." İkisinin de sırtına vurdum: "Üzülmeyin, günah yazıyorlarsa hepsini ben aldım. Ama inanın ki biz hastalara hizmet ederken bu sevap günah hanesi ilahi güç tarafından değerlendirilmiştir, size bol puan verilmiştir. Sizin puanlarınız çok yüksektir müsterih olun" dedim olay kapandı.

— Şimdi bu soru size saçma gelebilir ama kanser neye benzer, herhangi bir organdaki yayılmış, dağılmış diye tarif ettiğiniz kanserin nasıl bir görüntüsü vardır?
— Kanserin öteki adı, canavar. O bir doku, çoğalan bir doku. Öyle bir canavar ki, vaktinde yakalamazsan etrafı derinlemesine ya da atlayarak sarar. Kanın içine girer. İlerlemiş bir kanser vakasını ameliyat ettiğimizde yani karnı açıp da "yazık ki odak sınırlıymış sandık ama değilmiş" dediğimizde ameliyattan çıkarken ağlamak gelirdi içimden. Bu düşman nasıl bu kadar yayılmış diye. Çünkü bugünkü imkânlara rağmen hastaya ciddi hiçbir şey yapamıyorsun. O öyle dal budak sarmış, öyle yuvalar yapmış, öyle yuvalar yakmış ki, senin gücün onu yenmeye yetmiyor. Çok üzülürdük. Halbuki yakaladığımız ceviz gibi bir tümörü çıkarınca, güzel ameliyatlar yapıyoruz, mutlu oluyoruz. Yemek borusunun yarısını çıkartıyorsun, midenin yarısını çıkartıyorsun, eklemeler yapıyorsun, yolları açıyorsun. Bu süper bir iş.

Hiçbir hastaya ömür biçmedim

— Peki her defasında doğruyu mu söylediniz kanserli hastalara? Hiç ömür biçmediniz mi?
— Hiçbir zaman hastaya ömür biçmedim. Yaşam şansı az olanda bile "İyileşeceksin, çok ve iyi yaşayacaksın" dedim.

— Moral bu hastalığı yenmekte önemli bir faktör mü?
— Moral tek başına hayır. Yendiğini hissedersen moralin

yüksek oluyor. Ama dersen ki morali çok bozuk her şeyi mahvolmuş, düşmüş bir bünye hastalığa daha yakın mı? Evet daha yakın. Ama bildiğim bir şey varsa çöküntü içinde olan insanların müdafaa mekanizması da kesinlikle çöküyor. Onların direnci azalıyor. Ama neye karşı ne kadar direnci azalıyor, bunun matematiksel hesabını yapamam.

— *Mesela altı ay ömrün kaldı derken, ne baz alınıyor?*
— Hiçbir hastaya bunu söylemedim. Söyleyen doktorları da lanetledim. Siz hayata nasıl ömür biçersiniz ya. Bak *Önce Bayılt Sonra Ayılt* adlı kitabımda var bu hikâye. Benim çok sevdiğim bir ağabeyim vardı, Bedii Gorbon. Meslektaşız. O bizden beş altı yaş büyüktü. Ben asistanken o başasistandı. Sonra doçent oldu. Onun yemek borusunun alt ucunda bir hastalık çıktı ve "Ben Boston'da ameliyat olacağım" dedi. "Şapka çıkartırım ağabey, hekimini ve hastanenin seçmekte elbette serbestsin. Yolun açık olsun dedim" gitti. Boston'da ameliyat oldu ve buna ne radikal ameliyat ne de palyatif ameliyat yaptılar. Ne tedaviyi sağlayacak ameliyat ne de yaşantısını düzeltecek ameliyat yaptılar. "Bu halde bir müddet daha yaşar" dediler, bıraktılar. Yemek borusunun alt ucunda oluşmuş bir tümördü bu. O lanet doktor, sevgili eşi Betül Gorbon Hanım'ın "Çok rica ediyorum sakın kocama hastalığının cinsini söylemeyin" demesine rağmen "Ben meslektaşıma yalan söyleyemem" öforisi içinde gidip Bedii Bey'e "Yemek borunuzun alt ucunda kanser var ama yeterince sıkıştırmadığı için başka bir ameliyat yapmaya gerek duymadık. Altı ay kadar yaşarsınız" diyebilmiş bir hırttı. Ben bunlara meslektaş demem çünkü. Zavallı Bedii Bey buraya geldi. Bize komşu oturur. Haftada birkaç defa ziyaret ediyorum onu, nasıl saymış olmalı ki altıncı ay bitmiş, üstüne on gün geçmiş ve ben onu ziyaret ettiğimde elimi tuttu "Meslektaşım acaba yanılmış olabilir mi? Altı ay bitti" dedi. Bak altı ayı saymış. Öleceği günü sayıyor. Altı ayın üstünde yaşadığında da mucizevi olarak bu adam yanlış düşünmüş olamaz mı diyor. Yedinci ayda yemek borusu daraldı, yut-

kunması güçleşti. "Ağabey" dedim, çok yakındık birbirimize yani meslektaş olarak da yakındık, beşeri olarak da.... "izin verirsen oraya özel bir tüp koyalım. Herring tüpü koyalım" dedim. "Yutmam güzelleşir mi" dedi. Bak koca cerrah bana soruyor. "Güzelleşir" dedim, iyileşir. "Peki" dedi ben ona tüp koydum. Ameliyat ettim, tabii sabah akşam ziyaret ediyorum okşuyorum. Üçüncü gün "Tarık ne istiyorum biliyor musun, bir kadeh uzo istiyorum" dedi. "Aman ağabey lafı mı olur, akşama hazır" dedim. Böyle yan gözle baktı, uydurma ulan nereden bulacaksın der gibi. "Ben bulurum ağabey sen istedin ya" dedim. Evden bir şişe "uzo" rakısı getirdim. Kadehleri doldurdum. Seramoni içersinde "Buyurun" dedim. "Nereden buldun bunu" dedi. "Ben bulurum hele sen iste." Şimdi onun maksadı yudum güzel gidiyor mu, onu bir denemek. Müthiş güzel aktı. Bir tane daha içti. Her defasında sağlığa, mutluluğa diyoruz içiyoruz. Valla üçüncü beşinci olduktan sonra durdu, elimi tuttu ve "Keşke ilk ameliyatı sen yapsaydın" dedi. Çünkü ben ona kanser olduğunu söylemeyecektim. Belki meslektaşımın esirgediği ameliyatı da yapabilirdim ben ona. Yani palyatif anlamda rezeksiyon yapabilirdim. Bu meslek güzel yapıldığı zaman sahiden güzeldir.

— Bu ömür biçmeler de bir etik kurala bağlanamaz mı peki?
— Bunun hukuki tarafı var. Bir adama dersen ki "hiç merak etme ya da sen sapasağlamsın." Adam ondan sonraki ay bütün servetini bir işe yatırırsa ve altı ay sonra yatalak olursa "beni vaktinde uyarsaydın ben bu kadar büyük yatırımı bu işe koymazdım, benim batmama neden oldun" derse, sahiden büyük sorun çıkar.

— Bu ticari tarafı.
— Evet. Kişiyle fikri alışverişte onun ruhi yapısını çok iyi tanımak lazım. Böyle bir olayın onda vahim bir depresyon, çöküntü yapıp yapamayacağını hesaplamak lazım. Muayenehanede bir gün bir hasta bana neyse hakikati söyle de bileyim

dedi. "Tamam. İstiyor musun, yaz o halde" dedim. Yazdı. Ben de ayağa kalktım kanserin nerede olduğunu nereye yayıldığını tek tek açıkladım. O da "Ne kadar yaşarım" dedi. "Ben zaman koyamam inşallah bir süre sonra yine görüşürüz" dedim. "Yani o kadar kısa mı?"dedi ama adam cümleyi tamamlayamadan düştü bayıldı. Hani güçlüydü, kuvvetliydi benim her söylediğimi dinleyecekti. Şimdi hikâye şu. Hasta doktora demiş ki, "Hakikati bilmek istiyorum. Ben ne kadar yaşarım." Doktorun da o sırada bir arkadaşı aklına gelmiş onunla randevusu var. Saatine bakmış hani geç kalıyor muyum, kalmıyor muyum diye. Hasta "O kadar kısa mı" demiş, bayılmış. Güzel iştir cerrahi. Hasta vardır, düpedüz ölüme gitmektedir ve sen ameliyat edersin onu Azrail'in elinden sahiden kurtarırsın.

— Peki hastanın bilmek hakkı değil mi? Duygusal olarak hazırlanabilir mi insan, yaşarken kolay mı ölüme hazırlanmak?
— Kişinin ruhi yapısını bilmeden ona olayı bütün çıplaklığıyla söylemek taraftarı değilim. Batı'da kişinin ruhi tarafına hiç aldırmadan hekim, her şeyi söyler ve benden gitti der. Senden gitti ama öbürünün üstünde kaldı. O olayın hastada nasıl bir çöküntü yaratacağını ve geri kalan ömrünü nasıl perişan edeceğini o hiç hesap etmez. Çünkü onun hedefi hukuki sorumluluklardan kurtulmaktır. İnsani sorumluluk başka iştir, hukuki sorumluluk başka iştir.

— Yakınlarına söylediniz ama değil mi?
— Evet, yakınlarına söyledim. Bu hastaların içinde beni en çok etkileyen: Hasta ciddi ciddi ölüme gidiyor nerdeyse, bana diyor ki "Doktor Bey sen ameliyatımı yap, hele ben bir iyileşeyim çok ihmal ettim vasiyetnamemi yazacağım" diyor. O zaman diyemiyorum ki "şimdi tam sırası yazsana."

— Çok zor bir durum...
— Zor ama güzel. Cerrahi, güzel sonuç aldığında çok güzel bir iş. Ne insanlar var: "Doktor Bey hatırlıyor musun

yirmi sene evvel ameliyat etmiştin. Bu adam yaşamaz diyorlardı. Bak hâlâ sapasağlamım" diyor, o zaman öpüşüp koklaşıyoruz.

— Cerrahinin bugünkü durumundan, izleyebildiğiniz kadarıyla memnun musunuz?
— Cerrahiden çok şimdi erken teşhis büyük unsur. Erken teşhis koyunca ameliyatı da çok büyütmeden yapmak mümkün. O da hastaya güzel bir yaşama fırsatı veriyor.

— Ama yine de bu ömür biçme mevzusunda bayağı kızgınsınız meslektaşlarınıza...
— Son derece çirkin ve çoğu da bu safça tahminlerinden ötürü mahçup oluyorlar. Çünkü hasta bir süre sonra doktor değiştiriyor. Geliyor bir doktorun adını veriyor. "Altı ay yaşarsın" dedi, "ben dokuz aya geldim, şimdi ne yapacağım" diyor. Ben ne diyeyim. "Ne aptalın tekiymiş o adam diyorum, merak etme daha nice seneler yaşarsın sen" diyorum. Hiç olmazsa mutlu çıkıyor. Hastaya yaşama sevinci veriyorum.

"Evliya Çelebi bana dedi ki"

— Şimdi bir yandan Osmanoğlu Kliniği'nde küçük çaplı cerrahlığa devam ediyorsunuz, bir yandan da dünyayı tavaf ediyorsunuz. On yılı geçti mi gezginlik macerası?
— On beş seneyi geçti. Efendim bir gün rüyama Evliya Çelebi girdi. Bana dedi ki: "Ya cerrah senelerdir gece gündüz ameliyat yapıyorsun. Hastaların karnını açıyorsun, bağırsaklarını kesiyorsun, midelerini dikiyorsun. Bu işten bıkmadın mı?" Ben bıkmamıştım ama bıkmadım dersem üzülür kırılır konuşmayı keser gider diye "Bıktım ya çelebi" dedim. Döndü şefkatle "Öyleyse biraz da dünyayı tanımak için vakit ayırsana çünkü ahrette seyahat acentası yok" dedi. Ben de bu nasihatı dinledim, yollara düştüm. Beni izleyip halimden memnun olan Evliya Çelebi sık sık rüyama girer oldu. Son gelişinde de "Benim zamanımda bilinmeyen kıtalar doğmuş

onları da gez, gel bana anlat" dedi. Onların programlarını yaptım inşallah tamamlayınca onunla konuşmaya başlayacağım. Aslında dünya bir insan için yeterince büyük. Ben dünyada görmek istediğim her yeri gördüm, tabii bu her yeri gezdim demek değil. Ama tanımak istediğim yerleri gittim gördüm. Onlardan kitapçıklar yaptım. Maşallah yirmiyi geçti bu gezi kitapçıkları.

— Hayatınızda sürekli bir hareket! var. Hatta tiyatro sahnesine de çıktınız! Müthiş bir performans gerçekten. Tiyatro serüveni nasıl başladı?

— Tunca Aykut ve Mahmut Gökgöz dostlarım benim anı kitaplarımdan bir kompozisyon yaptılar ve iki perdelik bir piyes hazırladılar. Tunca bana şöyle dedi: "Yedi sekiz senedir bunu oynayacak artist arıyorum, bulamıyorum. Ama bir gün Dilek Türker Hanımefendi'ye verdim. Teksti aldı "Bir bakayım" dedi. Birkaç gün sonra geldi "Ben varım" dedi. Çok sevindim. Böylece oyun sahneye çıktı. Bu oyunda Dilek Türker, beni, bana ve seyircilere anlattı. Dilek Türker'in olağanüstü bir takdim ve oyun gücü var. O bunu üstlenince ben çok gurur duydum, sevincimi dile getirdim ama o bana şart koştu. "Eğer sen sahnede olursan ben de oynarım" dedi. Ben de ona "Yıllardan beri siz hep tek başınıza oynuyorsunuz, hiçbir rolü bir başkasıyla paylaşmadınız da bula bula beni mi buldunuz" dedim. "Hayır sen bana heyecan vereceksin ve ben sana karşı bunu oynayacağım" dedi. Başlangıçta çok tereddüt ettim ama sonra Dilek Türker'in benim için yaptıklarına şahit olunca, "Varım" dedim.

— Oyun biyografik özellikler taşıyor ve kitaplarınızda anlattığınız hikâyelerden besleniyor değil mi?

— Evet, oyun benim tüm hayatım. Çocukluğumdan başlar, anne baba ilişkileri Ayseli ile evlenişim, meslek anılarım, meslek heyecanım ve çalışma süresince şahit olduğum olaylar, ki çoğu mizahidir, onlar anekdot halinde anlatılıyor. Dilek Hanım olağanüstü oyunculuk gücüyle tüm bunları yansıtarak

beni, bana ve seyircilere anlatıyor. Dilek Hanım, hem anlatıcı hem oyuncu. Ben de bir kenarda, masanın hemen arkasında koltuğa oturmuş onu seyrediyorum ama arada sırada lafa karışıyorum. Benim lafa karışma zamanım, şimdi geriye dönüp baktığımda aksırık gibi geliyor bana. O kadar kısa. Ben aksırıyormuşum gibi konuşuyordum. İki perdelik oyundu ve Dilek Hanım çok iyi götürdü, sonra İzmir ve Bodrum'da da oynadık. Oyunun sonunda öyle güzel bir final var ki; hâlâ hatırladıkça heyecanlanırım. Dilek Türker beni yanına alır ve sıra dışı güzel bir replikle finale girer.

— Başlangıçta hiç korkmadınız mı ben sahnede ne yapacağım diye?

— Başlangıçta korktum. Ama Dilek Hanım, o kadar güçlü ki, doğrusu onun benim için yaptıklarını görünce ben onun yanında durmaktan gurur duyarım, dedim ve işe girdim. 79 yaşında sahneye çıktım ve alkış aldım.

— Alkış gerçekten çok önemli sizin için, peki tiyatro sahnesine çıkma kararınızı yakınlarınızdan eleştiren olmadı mı?

"Merhaba Hayat" oyununda Dilek Türker, Tarık Minkari ile. (Fotoğraf: Melih Berk)

— Harikulade eleştiriler aldım. Makyajım olmadığı için oyundan sonra hemen fuayeye çıktım. Fuayede Aydın Boysan ve dört beş dostum ayaküstü sohbet ediyorlardı. Onlara doğru yaklaşırken içlerinden biri koştu sarıldı: "Hoca harikaydın, çok güzel bir mesleğin vardı, onu çok güzel taşıdın, icra ettin, güzel kitaplar yazdın. Söyleşiler yaptın. Şimdi de sahneye çıktın ve Dilek Türker ile sahneyi paylaştın. Süpersin, 79 yaşında yapılacak iş mi bu; seni kucaklıyorum, tebrik ediyorum" dedi. Arkadaşlardan biri bu arada lafa karıştı "Hoca sen İstanbul'da Dilek Türker ile sahneye çıktığına göre seneye New York'da Metropolitan'de de sahneye çıkarsın" dedi. İşte tam Aydın Bey'in lafa girmesi için uygun bir an; Pişekar laf attı Kavuklu yanıt verdi: "Çıkar çıkar ama döndükten sonra Beyoğlu'nda pavyona düşer" dedi. Şimdi bu şaka günün birinde doğru oldu. Yaklaşık on-on beş gün evvel Aydın Bey'le beraber Beyoğlu'nda Balo Sokak'ta Ezine Apartmanı'nın ikinci katında Feraye diye bir restoranda bir Rotary Kulübü'nün davetlisi olarak bulunduk. Orada bir saz heyeti vardı. Sahnede klarnetçi yani zurnacı bir darbukacı bir de kemancı yer almıştı. Onlar müzik yaptılar. Sonra biz Aydın usta ile birlikte sahne aldık. Ben bu olayı doktor arkadaşım Tuncay Şanizi'nin yanında anlattım. O birden uyandı "Bak Aydın Ağabey ne kadar haklıymış, sonunda pavyona düştün" dedi.

Tiyatro ekstra bir doyumdu

— Peki, Ayseli Hanım ne dedi, tiyatro sahnesine?
— Başlangıçta çok cephe aldı: "Bu yaştan sonra seni harcarlar, pişman olursun" dedi. Ben de o korkuyu uzun süre taşıdım. Ama Dilek Türker'in candan yaklaşımını görünce yüreklendim ve Ayseli'ye ben gidiyorum, dedim.

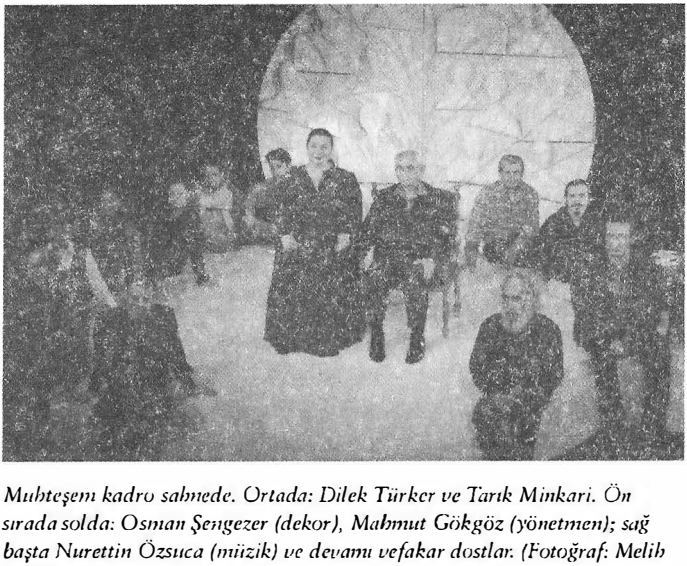
— Başkaldırı mı? Karar deklarasyonu mu?
— Kararımı deklare ettim. Ayseli de "Hayırlı olsun" dedi, provaya geldi. Önceleri korkuyla izledi provaları sonra oyunu gördü, galaya geldi. Koltuğun içine gömülmüş halde

beni seyretti. Final olağanüstü güzeldi. Finalde Dilek Türker o kadar büyük bir jestle, beni yüceltmek için güzel bir konuşma yaptı ki, sonra beni yanına aldı. O sahneyi unutmam mümkün değil. Her oyunda ben onun yanında ayakta dakikalarca alkışlandık. Dilek Türker sonra beni kucakladı. "Ben hayatımda ayakta bu kadar alkış görmemiştim" dedi. Çok güzeldi.

— *Peki ya çocuklarınız?*
— Onlar da kucakladılar beni. Bu işi de güzel yaptın baba dediler.

— *Cerrah olmasaydınız sinema ya da tiyatroya merak sarıp, aktör olur muydunuz?*
— Bu benim için bir ekstra doyumdu, sıra dışı bir doyumdu doğrusunu istersen. Bu anı yaşadığım için hem Tunca'ya hem Mahmut'a hem Nurettin Özsuca'ya hem de Dilek Hanım'a bin teşekkür. Ayrıca bir teşekkür daha borcum var, o da Osman Şengezer'e! Olağanüstü bir dekor yaptı. Başlangıçta muhteşem o yaşlı zeytin ağacı ve finalde de makrokosmos ve mikrokosmosu anlatan iki yuvarlak masa her şeyi toparlıyordu. Şayet ben yaşamasaydım Minkari'nin ruhu orada olacaktı. Ama ben yaşarken bu heyecanı ve sevinci paylaştım. Onun için çok mutluyum, gururluyum.

— *Peki tiyatro ününüze ün kattı mı, gazetelerde tekrar görülmeye başladıktan sonra özellikle...*
— Oyunla ilgili değil ama beni şaşırtacak bir sevgi çemberi vardı etrafımda. Bunu nasıl anlıyorum? Bodrum'da diyelim ki Gima'ya girdim ya da Migros'da geziyorum. Mutlaka bir ya da birkaç kişi yolumu kesip, "Aaa doktor bey burada mısınız, size sarılabilir miyim? Televizyon konuşmalarınızı dinliyordum ne kadar güzeldi. Ya da oyununuzu gördüm, kitabınızı okudum" diyor. Yanımdaki arkadaşlar da "Yeter be, nereye gitsen üç beş kişi sana sarılıyor" diyorlar. Yani temiz, güzel bir sevgi, ilgi var ortada.

Muhteşem kadro sahnede. Ortada: Dilek Türker ve Tarık Minkari. Ön sırada solda: Osman Şengezer (dekor), Mahmut Gökgöz (yönetmen); sağ başta Nurettin Özsuca (müzik) ve devamı vefakar dostlar. (Fotoğraf: Melih Berk)

— Tanınmaktan hoşlanıyorsunuz yani peki tanınmadığınızda?

— Bir yere gidince tanınmayı beklemiyorum ama tanınınca da hoşuma gidiyor. Piyesin içinde bir sahne vardı; ben bunu Hulki Cevizoğlu'nun programında da söylemiştim. Ben ameliyatımı yaparken ilahi bir gücün beni seyrettiğini hissederim. Bu işi çok ciddiyetle yaptığımı ifade etmiştim. Şimdi bak o sahneyi Üstat Nurettin Özsuca sahneye nasıl yansıttı: "Ameliyathaneye ben Tanrı ile birlikte girerim. Onun elidir benim elim. Gözüm kulağım benliğim. Evet keserim, biçerim ben ölümü öldürmeye Tanrı ile birlikte giderim" Böyle bir şey olmaz ya. Bu lafları duyduğumda hâlâ gözüm yaşarır. Düşünebiliyor musun? Azrail, ahretin adamı inmiş aşağıya malı götürecek. Benim hastam masanın üstünde yatıyor ve ben ameliyata giriyorum ve Azrail'e bağırıyorum. Ben ölümü öldürmeye Tanrı ile birlikte giderim diye, Azrail bu lafa ne desin? Korkuyor, kaçıyor tabii, bırakıp gidiyor. Bir defa Azrail'le

oturduk konuştuk. Birisi bana dedi ki sen ne yapıyorsun da Azrail'i kandırıyorsun, hastaların hep sağlam çıkıyor. Anlatıyorum ona dedim. İşte ben bu kadar emek veriyorum. Ben bu işi seviyorum. İzin ver de bu hastayı da kurtarayım diyorum. O da gülüyor. Herhalde beni sevdiğinden sırtımı okşayıp gidiyor. Ama bu çok büyük bir lütuf değil ki. Eninde sonunda malı yine o alıp götürüyor, beni sadece o gün için ameliyathaneden iyi çıkarıyor.

— Azrail'e yenildiğiniz zaman ne yaptınız?
— Genelde bana cömert davranıyordu. "Al git nasıl olsa üç beş sene sonra gelip alacağım" diyordu. Ama ameliyathanede almıyordu.

— Ameliyata girmeden önce yaptığınız önemli bir ritüel, size özel dua ya da uğur olduğunu düşündüğünüz başka bir şey var mıydı?
— İnsan ne kadar kuvvetli, maharetli olursa olsun bir yerde tıkanabilir. İşte o zaman ilahi bir gücün yardımını ister. O hissi dar kapıya girmeden dürüstçe işin başında işlerin aksi gitmemesi için ilahi gücün vakti varsa bize de ayırması ve bizi himaye etmesi için temennide bulunurum tabii. Bu çok doğal bir şey. Ayrıca bak o oyunun içinde ne güzel bir şarkı vardı: "Yalnız seni sevdim dersem inanma Ayseli, ben de yalan söyleyebilirim. Değil mi gözümün feri. Çocuklar var, torunlar var. Ya ağabeylerim ah onlar, annem babam da tabii. Hele hastalarım ki bazılarına ben de hastayım. Bir de dostlarım var Ayseli. Ben de yalan söyleyebilirim. Değil mi gözümün feri. Ama inan Ayseli onlardan öğrendiklerimle sevdim ben seni."

— Ayseli Hanım izlerken ağladı mı acaba?
— Ben sahnedeyken o çok uzaktaydı. Bak *Milliyet* yazarı Ece Temelkuran'ın yazısından bir paragraf aktarayım. *"Tarık Bey de kendince bir Bogart'tır, zira aşk sanıldığı kadar şiirsel değildir. Çünkü şiir o kadar şiirsel değildir. Tarık Bey'in şiiri bu yüzden iyidir. Çünkü şiirsel değil hayat nasılsa öyledir. Yani şiir gibidir."* İşte öyle bir şey.

— Peki o güzel oyundan bugüne gelelim, günleriniz emekli olmadan önce nasıl geçerdi, şimdi nasıl geçiyor?

— Emekli olmadığım günleri hatırlatma. O zaman bir çılgın gibi çalışırdım. Sabahın 6'sında kalkar, 7'sinde yola çıkar, 8'inde ameliyathanede hazır olurdum. İşte Azrail'le Cebrail'le uğraşıp hastalara mutlu son vermek için büyük çaba sarf ederdim. Bunun bilançosu ciddi şekilde pozitiftir. Onunla gurur duyarım. Emekli olduktan sonra benim yaşantımda çok önemli değişiklik oldu. Hele ağır ameliyatları yapmayı bıraktıktan sonra acayip şekilde hafifledim. Kendim için yaşadığımı hissettim, idrak ettim ve gerçekleştirdim. Tabii bu gerçekleştirme sözü içinde şunlar var: Sabah istediğim saatte uyanıyorum. Hemen aşağıda Hisar önüne ya da Bebek önüne inip deniz kenarında yürüyorum. Balıklarla konuşuyorum ya da denizi seyrediyorum. İstediğim saatte yani o da aşağı yukarı 10 sularında hastaneye gidiyorum. Hastanede beni bekleyen hastalar varsa onlarla sohbet ediyorum. Onlara hizmet edi-

Osmanoğlu Hastanesi'ndeki Dinokliip. Burası meslekdaşları için huzur, neşe, sohbet, muhabbet, gevşeme ve dinlenme odası. Duvarda Dr. Erdoğan Özdamar'ın yaptığı dinazor amblemi asılı. Odaya girenler bu resmi ve dolayısı ile üyelerin resimlerini Budistler gibi selamlıyor.

yorum. O saat bitince hemen Dinoklüp'e gidiyorum. Duvara asılı olan Dinozor'u ve üyelerin resimlerini bir budist gibi selamlıyorum. İşte orada coşkunun, deşarjın ve keyfin tadını çıkarıyorum. Dostlarıma anekdotları serpantin gibi atıyorum. Ya da ben o gün yeterince şarjlı değilsem yüküm yoksa onlardan mesaj alarak o işi tamamlıyorum. Sonra evime geliyorum. Genelde saat 14 sularında yatıyorum. Bu bana güç veriyor. Beni daha ılımlı, olumlu olarak akşamüstüne hazırlıyor. Öğlenden sonra şayet programımda kitap varsa onun, gezi varsa bunun hazırlıklarını yapıyorum ya da akşama arkadaş toplantısı varsa onun içinde hazırlık yapıyorum. Oralara hiç boş gitmiyorum. Mutlaka sekiz on tane hikâyeyi küçücük bir kâğıda yazıp not defterimin arasına sıkıştırıyorum.

Üç veda töreni

— O hikâyeleri nerelerden devşiriyorsunuz?

— Hazinemden. Ondan sonra uslu akıllı eve dönüyorum. Yatıyorum. Bak geçen hafta bir yazı okudum. Olayın kahramanı Macar, Peter Halaz. Peter Halaz tiyatro yazarı, ama çok cesur bir insan. Macaristan'da bir âdet varmış. Kişi öldükten sonra onu seven biri, onun için bir toplantı düzenler ve sahneye sevenlerini davet eder, hakkında konuşma yaptırırmış. Bu bir seromoni. İşte Peter Halaz sıra dışı bir atak yaptı ve yaşarken bu işi gerçekleştirmek istedi. Programı şöyle. Sahneye tabutu koyacak. Kendi içine girip yatacak. Ama başı dışarıda kalacak. Yani enseyi yastıkla destekleyecek tabutun içinde yatacak ama başı dışarıda olacak. "Farz edin ki öldüm, şimdi benim için konuşma yapacakları kürsüye davet ediyorum" diyecek. Onun için konuşmalar yapılacak ve o onları dinleyecek. Arada sırada sıkılırsa dışarıya da çıkacak ama konuşmalara katılmayacak. Haklı olarak diyor ki, "ben öldükten sonra çok güzel konuşmalar yapacaksınız biliyorum. Ben bunları duyamayacağım ama duymak istiyorum ve size teklif ediyorum; karaciğer kanseriyim yakında öleceğim. Tabutumu sahneye koyuyorum, ben içine giriyorum, ne söyleyecekseniz ben yaşarken söyleyin duyayım" diyor.

Ben bu sahneyi yaşamış gibiyim. Bana 1992'de çok güzel bir jübile yapıldı. O jübilede konuşan meslektaşlarım beni fethetti. Doğrusu onları duymuş olmanın büyük gururu ve doyumu içindeyim. Fakat düşünüyorum ki Peter Halaz'ın yaptığını yapmak istesem bu konuşmalardan daha iyisini duyamayacağım. Onun için ben Peter Halaz'a rahatlıkla tur attım. Ama tabutun içine girmedim, salonda ayakta seramoni çok hoşuma gitti.

— Gidenler kadar uğurlayanlar da hüzünleniyor mu o törenlerde, siz nasıl bir konuşma hazırlamıştınız?
— O konuşmalara büyük bir keyifle hazırlandım. Çünkü söyleyeceklerimi kişilerin duyacaklarını da hissediyorum ve olayı mümkün olduğu kadar sevimli şekilde aktarmaya çalışıyorum.

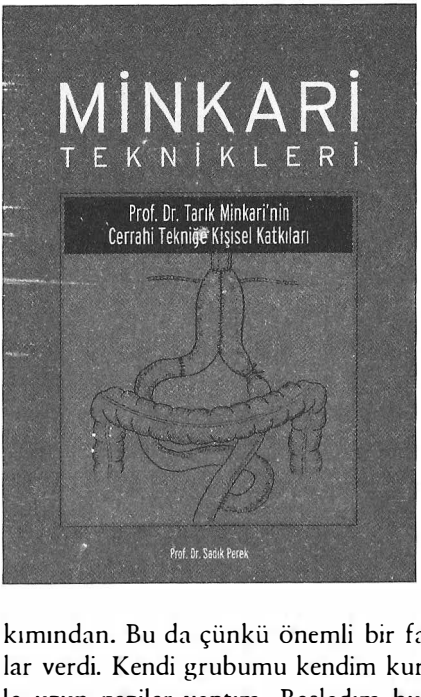
— Bir de tabii mesleki hayatınız film şeridi gibi geçiyor gözünüzün önünden, veda töreni aynı zamanda mesleki bir bilançonun seslendirilmesi değil midir?
— Kendim için evet. Ben aslında üç veda töreni konuşması yaptım. Biri Mayıs 1992'de idi ve sadece cerrah meslektaşlarımı topladım. Onlara cerrahi hayatımı anlattım, ki o anlattıklarımı dağıtarak şimdiye kadar değişik zamanlarda sayfalara yansıttım. İkinci konuşmam tam 16 Mart gecesidir. Çünkü 16 Mart benim hakiki doğum günümdü. Her ne kadar ben 5 Eylül'de emekli olacaksam da, 16 Mart'ta hakiki emekliliğimi yaptım. Bu konuşmam da özetle: 6 yaşında okula girdim. 23 yaşında doktor oldum. 30 yaşında evlendim. 31 yaşında baba oldum. 32 yaşında cerrahi doçent oldum. 35 yaşında yine baba oldum. 39 yaşında profesör oldum. 54 yaşında bir vurgun yedim. 1979'da sokakta az kaldı beni öldüreceklerdi. Ama hayatımı bağışladılar. Arabamı alıp gittiler. Onlara teşekkür ediyorum. Sonra 1992'de de emekli oluyorum dedim. Şimdi burada bir fantezi yapmıştım. Onu aynen aktarıyorum. Emekli olduktan sonra karanlık bir yolda gidiyorum ve uzakta mezar taşlarını görüyorum. Ruhani bir şahısla karşılaşıyorum. O benim yolumu kesiyor ve bana soruyor:

"Söyle bakalım ey çekirge ömür boyu ne öğrendin." Ben de "Sevmeyi; İnsanı, hastayı, işimi, sizleri, doğayı, balıkları, penguenleri, her şeyi sevmeyi." İkinci soru: "Başka ne öğrendin?" "Nankör olmamayı, kıskanç olmamayı, mağrur olmamayı, kavgacı olmamayı, kalleş olmamayı." "Peki neyi öğrenemedin" diyor bu kez. Ben, boynu bükük "Gönül kırmamayı öğrenemedim" diyorum. Bu konuşmanın finali ve cevheri burada noktalanır. Sonra hikâyeler anlatırım, geceyi şenlendiririm. Üçüncü konuşmam işte benim için yapılmış bulunan veda törenin sonundaki konuşmamdır.

— *Tüm geziler emeklilikten sonra yani?*
— Evet. Emekli olmadan evvel de yer yer gezdim. Ama bunlar parça parça şeylerdi, emekli olduktan sonra işimi kısıtladım, sorumluluk azaldı. Dolayısıyla hasta, hekim ilişkisi azalınca kendimi rahatlıkla dışarıya attım. İşte o zaman beş kıtayı da yeniden keşfetmeye karar verdim ve ettim. Tanrı bana hem sağlık bakımından bu imkânı verdi hem de harcama ba-

Dinoklüp üyeleri: Soldan Haluk Kulen, Salih Osmanoğlu, Tarık Minkari, Erkin Kandemir, Sırrı Bilge, Fevzi Macit. Önde Erdoğan Özdamar.

Prof. Dr. Tarık Minkari, sadece kitap yazmadı, kitaplara konu da oldu. Cerrahi tekniğe yaptığı kişiler katkılar, uzun yıllar birlikte çalıştığı Prof. Dr. Sadık Perek tarafından, Minkari Teknikleri *adıyla kitap haline getirildi (2007).*

kımından. Bu da çünkü önemli bir faktör. Bir de güzel dostlar verdi. Kendi grubumu kendim kurdum. Uyumlu insanlarla uzun geziler yaptım. Başladım bunları yazmaya. Bunlardan güzel güzel kitapçıklar çıkmaya başladı. Maşallah kitapların sayısı şimdi 28'i buldu. Olacak iş değil. 1993'te ilk kitabı veriyorum ve ama bunlar paramedikal kitap. Ben ayrıca cerrahi kitaplar da yazdım. On tane güzel cerrahi kitabım var. Güzel diyorum ve iddia ediyorum. O kitaplar o dönemlerin, kaynak kitapları idi. Yetişmiş ve yetişmekte olan cerrahlara çok faydalı oldu. Onlarla iftihar ediyorum. Özellikle teknoloji üstüne kurulmuş kitaplardı. Sonra gezi kitapları beni çok mutlu etmeye başladı, onlarla da eğleniyorum.

— Bu kitap işi çıkınca da tüm geziler önceden çalışma gerektirdi herhalde, yoksa gittiğiniz yerlerde notlar mı aldınız?

— Tabii, ben hiç gezilere ham halat gitmedim. Gitmeden evvel gideceğim yeri öğrenirdim. Ama diyeceksin ki gideceğin

yeri öğrendiğine göre niye gidiyorsun? Bu doğru ama ben yine de görmek için gidiyorum. Çünkü ben de Deli Petro'nun kompleksi var.

Cennet'in iklimi ılımandır

— *Yani?*
— Deli Petro'ya Batı'yı tanıyanlar gelip anlatırlarmış. İşte Hollanda'da söyle tersane var, İngiltere'de böyle bir parlamento var. Hollanda'da denizden kazanılmış arsalar, yerler var, oralarda kanallar, köprüler yapıldı. Bunlar anlatılınca o da elini masaya vururmuş: "Görmeliyim" dermiş. Görmeden inanmıyor yani, dinliyor, anlıyor ama üçüncü boyutu canlandıramıyor. Görmeliyim sözü var ya, tıpkı ben. Ben ikinci Petro'yum şimdi. Başladım görmeliyim demeye, her tarafa gittim. Canımın istediği her yere gittim. Beş kıtayı keşfettim. Fakat günün birinde oturdum, "Ya Cerrah Çelebi, başka neresi kaldı" dedim, sınırları zorladım. Birden aklıma Amazon geldi. Ben dünyanın akciğeri Amazon'a gitmemişim, ki onun akciğeri paramparça ediliyor, onu da gideceğim yerinde göreceğim. Fakat rüyamda yine bir olay oldu. Birisi benimle konuştu. O ilahi güçlerden biri besbelli. Zaman zaman ben böyle uçuyorum. Bana dedi ki, "Sen ahrette ne olduğunu biliyor musun? Ahrette cennet var. Cennet ılıman iklimli bir yerdir. Orada böyle paltoları giyip oturmaya gerek yok, sere serpe yaşarsın. Sonra bir de cehennemi biliyorum. Orada habire ateşler yanıyor, orası felaket bir yer" dedi. İşte o zaman aklım başıma geldi, gittim 2007 Ocak ayı için Antartika'ya bilet aldım.

— *O halde sırada bir de Antarktika kitabı var.*
— Of, hem de nasıl.

— *Maşaallah bu kadar gezmelerden Ayseli Hanım hiç sıkılmamış; müthiş de bir uyum var değil mi aranızda, ya evde oturmak isteseydi ne yapacaktınız?*

— Olmaz hayır. Uyum sağlanmadan bu işler olmaz. Ayseli dışadönüktür, gezileri seviyor. Bana eşlik etmekten de çok zevk alıyor. Hatta geziyi o kadar çok sever oldu ki, beni bırakıp zaman zaman tek başına da gidiyor. Orta Avrupa'da onun tanıdıkları var. Münih'te, İsviçre'de, Paris'te sınıf arkadaşı var, onları bahane edip gidiyor. Bir de Ayseli çok güzel bir kulüpçüdür. O bir Liones'dir, Liones'in çok kıdemlisidir. Bir kulüp kurucusudur. Madam Ayseli Minkari dış ilişkilerden sorumlu ve kulübün gelişmesi içinde çok ciddi ataklar yapıyor ve başarıyor.

— *Gezi ekibiniz kaç kişi?*
— On kişiden az, on altıdan da fazla olmasın istiyoruz. Bu bize iki avantaj sağlıyor. On kişiden fazla olursan grup tenzilatı alıyorsun ve anlaştığın firma sana rehber veriyor. Rehberle yola çıkmak iyi. Çünkü otel angajmanları, günlük ekstra minibüs istekleri vs. oluyor. Bu söylediğim rakam çok güzel, genellikle bir midibüs veriyorlar bize. Yani on-on iki kişi oturursa, sekiz-on kişilik yer boş kalıyor. İstediğin zaman yer değiştiriyorsun, bu da hoş bir şey. Bazen hatta otobüs veriyorlar. Kırk kişilik kocaman otobüste on beş kişi harika bir şey oluyor. Bu geziler yapılıyor, grup da uyumlu olursa gezi kalite kazanıyor. Bu süper bir şey. Benim en güzel yardımcım video kamera. Ama video kamerayla çekim yaparken, nerede işe başladım neye angaje oldum, neyi bitirdim, onun mutlaka yazılı kaydını yapıyorum. Mesela; otelin adı, şehrin adı, girdiğim müzenin adı, yazılıdır orada, tarih de yanında yazılı. Bu kayıtları yapmazsanız karelere bakarken yerleri karıştırıyorsunuz. Hatta tarihi bile karıştırıyorsunuz. Video benim yedek hafızamdır.

— *Sonra geliyorsunuz, izliyorsunuz. İzlediklerinizden not alıp derliyorsunuz ve ortaya gezi kitapları çıkıyor.*
— Evet, evet. Çok ukalalık yapmadan, bilgiçlik taslamadan, konsantre ama lüzumlu olanı vererek. Yani ben olsaydım bir yolcu, bir gezgin, ne isterdim sorusuna yanıt vererek onları yapıyorum.

— Bugüne kadar enternasyonal 300'e yakın şehir gördünüz, son olarak da söyleşimizden üç hafta kaçarak Amazon'a gittiniz, hadi son gezi notu olarak orayı da anlatın.

— Evet Sevgili Şakacı, artı eksi yirmi günlük çok güzel bir gezi yaptık. Tabii benim için yorucu ama sonuçta çok keyifliydi. Bazı konular vardır ki insanın aklına takılır ve kişi onlar için bunu mutlaka "yapmalıyım" der. Hatta bazen abartarak "onu görmeden ya da bunu yapmadan ölmek istemiyorum" der. Benim bu dileğimin içinde Amazon Nehri vardı. Ama kendiliğinden hiç önem vermediğim bir başka yer sanki hediye olarak bana verildi. Onu değerlendirdiğim için çok mutluyum. Evvela izin verirsen onu anlatacağım. Biz Florida'da Miami'de üç gece kaldık. Kasten programı öyle yaptık çünkü programın hedefi Florida'yı derli toplu görmekti. Key West (Ki Vest) diye bir yere gittik. Şimdi Key West, Florida'nın ucundan başlayan ve güneye doğru uzayan bir mercan resif döküntüleri; yani adalaşmamış ama ada formasyonunda kara parçaları. Ne zaman adalaşıyor? Şayet akıntılar kuvvetli olursa, mercan uzantıları kırılır dökülür üstüne yapışırsa, rüzgâr ve deniz çok kum getirirse sonunda bu ada suyun üstüne çıkıyor. Yüksekliği 1,5 ile 3 metre arasında düz bir adacık yapıyor. Bu adanın dağı yok tepesi yok nehri yok deresi yok. Dümdüz. Şimdi düşün ki Florida'nın ucundan virgül gibi aşağıya güneye doğru uzayan ve Meksika Körfezi'ne doğru hafif kıvrılan bir zincir var. Taslak adalar var. Bu 1900 yıllara kadar bu adalar zinciri dikkat çekmedi, ilgi toplamadı. Fakat 1908'in başlarında bir akıllı adam, ya bu adalar çok güzel, bu adaları birleştirsek de, ben buraya bir demiryolu yapsam ve son adayı ihya etsem bu arada ara istasyonlar da nasibini alsa demiş. Finansör bulmuş ve bu işi yapmış. 1912'de demiryolu bitmiş. Büyük ilgi görmüş Key West, halk hücum etmiş. Ama bu sevgi ve coşku 1935'e kadar sürmüş, 1935'te bir tayfun çok zarar vermiş köprülere ve demiryoluna. Otomobil sayısı çoğalınca otomobil sahipleri arabayla oraya gitmek istemişler. Demiryolunu kaldıralım ve burasını otoyol yapalım demişler ve yapmışlar. Aşağı yukarı 1980'e

kadar bu otoyol hizmet görmüş. Fakat ondan sonra yetmez olmuş. E artık buraya doğru dürüst bir şey yapalım demişler. Owersee Highway adı altında şimdiki yolu yapmışlar. Olağanüstüydü, iyi ki görmüşüm. Uzunluğu 126 mil. Aşağı yukarı 200-210 kilometre, bu yolun üstünde toplam 42 köprü olduğunu söylersem inanır mısın? Bir adadan bir adaya uzun köprüler yapmışlar. Bir köprü var, 7 mil yani 11 km. Adı da "Seven Mile Historic Bridge." Gidiş-geliş otoyolu günün standartlarına uygun yapılmış. Çok güzel, çok emniyetli yol. Bu yolu almak büyük bir keyif. Sade gitseydim ve sonra başka yerlere uçsaydım üzülürdüm. Bereket ertesi gün döndüm. Giderken asimile edemediğim yerleri dönerken yakaladım, kucakladım, sevdim.

Lanet olsun Trinidad'a!

— Siz bir yere gittiğinizde önce nereye bakıyorsunuz? Yani yeni bir ülkeye gittiğinizde en çok merak ettiğiniz ne oluyor sizin?
— Coğrafi yapısı ve sosyal yaşantısı.

— Yani müzesi, tarihinden önce mi?
— Evet. Önce tarihi ve sosyal yapısı. Haritadan ve kitaplardan bakıyorum, öğreniyorum ve sonra anlatıyorum.

— Gittiğiniz yerler arasında sizi en çok etkileyen neresiydi?
— Ben ülkeden bir yeri hedef alıyorum. Mesela Çin Seddi'ni göreceğim. Terrakota'ları göreceğim, Kremlin Sarayı'nı göreceğim, St. Petersburg'u gezeceğim ya da Ermitaj Müzesi'ni göreceğim, Paris'e gideceğim, Champelyesse'de yürüyeceğim. Louvre Müzesi'ni göreceğim. Bunlar benim için bir hırs. Kafayı oraya takıyorum ve oraya gidiyorum. Boğa güreşini görmek için Valensiya'ya gittim, bu benim için bir tutku idi. Onu yakalayıncaya kadar heyecan duyuyorum. Sonra doyum içersinde şimdi bakalım sırada ne var diyorum.

— Amazonlar'a da sözünü ettiğiniz köprüyü görmek için gitmediniz ama değil mi?

— Bu köprü hesapta yoktu. Bu eğreti bir hesaptı. Ama gördükten sonra gönlümü fethetti. Yani bütün arkadaşlarıma yolu Florida'ya düşerse mutlaka bu geziyi yapmasını tavsiye ederim. Sonra biz vapurumuza bindik. Vapurumuz 234 metre uzunluğunda, 32 metre genişliğinde ve 8,5 metre derinliği olan bir vapur. Aşağı yukarı 1.500-1.600 yolcuyla yola çıktı. 600 personel var. Yani bir transatlantik. Bununla evvela birkaç ada gördük: Tortula, Dominaca, Tranidad ve Şeytan Adaları. Bana sorarsan bunların hiçbiri bende derin iz bırakmadı. Sıradan adalar. Ama Virgin Adaları'na küskünüm, Trinidad'dan nefret ediyorum. Trinidad'a lanet olsun. Lanet olsun ama neden olsun? Ben hayatta şimdi artık rakamı kesin söylerim. Üç defa Azrail'in elinden kaçtım. Birincisi Honolulu'da. Bana dediler ki "Pasifik Denizi'ne girme. müthiş güçlüdür, akıntı seni alabilir." Ben inanmadım, iyi yüzücüyüm dedim. Gittim az kaldı boğuluyordum. Güç kurtuldum.

— Nasıl kurtuldunuz?

— Sörf yapan biri geçiyordu onun ipini yakaladım. İkincisi Merter'deki olay anlattım, üçüncüsü de Trinidat Marakeş Plajı'ndayız. Sular çok sakin görünüyordu. Sular sakin ama kıyıya vuran dalga birden büyüyor, kırılıyor, kıyıya vuruyor. Kocaman dalgalarla oynaşıyorum ama bunlar çok kuvvetli. Ben onun üstüne atlıyorum. Sanıyorum ben onu yeneceğim. O beni kaldırıp atıyor. Şimdi buradan ders çıkarmam gerekirdi. Yapmadım. İnadına üstüne gittim. Ben seni yeneceğim kabilinden. Sekiz on kere bu işi yaptım. Müthiş yorulduğumu hissettim. Kalbim çok atıyordu. Belki 120'den fazla.

— Yalnız mısınız bu arada?

— Evet. Orada yalnızım. Solunum çok sıklaştı. Dedim ki kendi kendime; "bu denizin dalgasını aşarsam ondan sonraki bölge sakindir. Orada arka üstü yatarım dinlenirim". Aştım ama aşmak için de çok enerji sarf ettim, ciddi şekilde yorul-

dum. Şimdi suyun üstünde sırtüstü yatıyorum dinlenecekmiş gibi yapıyorum ama dinlenemiyorum. Kalbimin hızıyla solunum ritmi beni rahatsız ediyor. "Ben bu halde burada kalamam dışarı çıkacağım" dedim kendi kendime. Arkadaşlarım benden 20-30 metre uzakta. En az 30 metre uzakta da kızım var. Ben orada kararımı verdim "kumsala gideceğim" yüzmeye başladım. Ama çok yorulmuştum. Şimdi dönen dalgayı ben yenemiyorum. Gelen dalgayla gitmeye çalışıyorum. Dönen dalga suratıma çarpıyor ve beni eski yerime götürüyor. Feci şekilde panik oldum. Yere basmak istedim ayağım kuma değmedi. Son bir hamleyle kulaçlar attım, hızlı yüzdüm. Birazcık ilerledim. Şöyle 3-5 metre ilerde bir adamcağız vardı. O ayakta duruyordu, kumdaydı. İri yarı kuvvetli bir adam. Bana yardım etmesini rica ettim. Elini uzattı tuttu çekti. Sonra yürüyerek çıktım. Ama ondan sonraki yarım saat kendi kendime hesaplaştım. "Sen akıllanmazsın" dedim. "81 yaşına geldin hâlâ akıllanmadın." Çevremden de çok papara yedim. Oh olsun. Şimdi gelelim efendim, Amazon'a. Ne güzel anlatıyorum değil mi?

— Evet, harika... Bu arada her limanda dura dura giden bir gemiyle yolculuk ediyorsunuz?

— Evet. Şimdi Sevgili Şakacı, hedef Amazon Irmağı. Amazon Irmağı'nın bir doğa harikası olduğunu biliyorum ama görmeden inanmıyorum. Şimdi görmek için de yoldayız. Ben biliyorum ki kitaplardan, Amazon Nehri o kadar çok su getiriyor ki, Atlantik'in suyunu itiyor ve debisine göre 160 ile 200 kilometre yarı çapında bir çember yapıyor ağzında. Orada suyun rengi sütlü çikolata. Çamurlu bir su yani. Şimdi denizin rengini takip ediyorum. Ne zaman bu kirli suya gireceğimizi göreceğim ve hududa geldik diyeceğim arkadaşlarıma. Yani dikkatimi belli edeceğim, bakıyorum geldik. Herkese söyledim tamam çamurlu sulara geldik. 160 kilometre daha gideceğiz, en azından gidiyoruz. Saat 10 suları sabah. Çok keyifliyiz. Kıç üstündeki güvertede onuncu kattayım. Her şeyi izliyorum ve video kameraya çekiyorum. Birden sanki giden

otobüs fren yaparsa sen bir yere tutunmamışsan nasıl sendelersin ve ileriye doğru hamle yaparsın hatta düşebilirsin, aynı şey burada da oldu. Benimle beraber başkaları da öne doğru birkaç adım attılar. Ne oluyoruz dedik. Çevreye baktık, gemi durdu. Hemen küpeştelerden aşağıya baktık. Pervaneler dönmüyor. Herhalde bozuldu dedik. Ama gemide hafif de bir meyil var. İskele tarafına 10-15 derece. Biz bu merak içersinde denizi gözetlerken kaptan anons yaptı: "Gemimiz bir kum tepesine oturdu." Düşünebiliyor musun? Transatlantik. Süper ekip ve süper teknolojinin hazır bulunduğu bir gemide bizim gemi gitti şapa oturdu. Kum tepesine oturduk. İnanamıyorum.

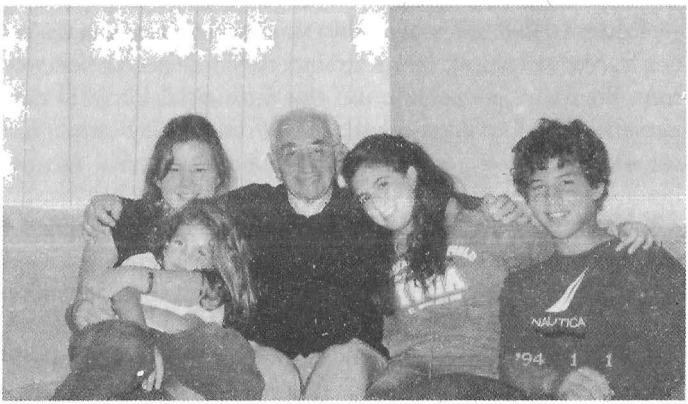
Gemi kuma oturunca

— *Nasıl açıkladılar durumu?..*
— Biraz sonra kaptan konuştu: Ben kendi imkânlarımla bu çamurdan çıkabilirim, merak etmeyin. Geminin saclarında zedelenme yok. Sac atmadı, yırtık olmadı, su almıyoruz. Merak etmeyin. Hiçbir tehlike yok. Biz kendi imkânlarımızla yüzeceğiz" dedi

— *Panik başlamış mıydı peki?*
— Korku başladı. Ne oluyoruz? Ne olacağız? Geçen gemilerden yardım istenecek mi? Kabilinden. Şimdi ben de bakıyorum. Bu adam ne yapabilir. Bu gemilerin en az altı yedi tane pervanesi var. Üç tanesi arkada. Biri orta, biri sağ omuz, biri sol omuzda. Evvela sağ omuzu çok hızlı çalıştırdı. Gemiyi böyle sola doğru kaçırttı. Sonra onu susturdu. Sol pervaneyi çalıştırdı. Buna denizciler kıç attırdı derler. Gemiye kıç attırdı. Sonra üç pervaneyi birden çalıştırdı, tornistan yaptı. Geri çıktı. Bravo. Alkış alkış. Yola girdik ve kaptan hem olayı unutturmak hem de gönlümüzü almak için her bir yolcuya gemi içinde sarfedilmek şartı ile, 150 Amerikan doları karşılığı çek verdi. İşte bu sırada bir arkadaş yüksek sesle dua etti: "İnşallah bir kez daha kuma oturur" dedi. Sordum: "Niye

tekrar oturmasını istiyorsun?" "İlk oturuşta 150 $ veren ikinci oturuşta garanti 500 $ verir" dedi. Adam haklıydı, biz de dua ettik ama tutmadı. Sonra yine nehir boyunca gittik. Şimdi hedefimiz, Manaus. Manaus için bize devamlı ikaz yapılıyor. Dikkat edin Rio Negro'ya geleceğiz. Rio Negro'nun suyunu göreceksiniz. Neymiş o Rio Negro'nun suyu? Solimoes diye bir nehir var. Aslında bu nehir Amazon Nehri'nin o çevrede aldığı isim. Aslında bu Amazon Nehri. "Şimdi olağanüstü bir tabiat olayına şahit olacaksınız. Dikkati dağıtmayın" dediler. Hikâye şu. Rio Negro'nun rengi Coca Cola gibi. Fakat öteki nehrin rengi sütlü çikolata.

— *Girilemez durumda yani?*
— Zaten sevimli değil. İki renk de sevimli değil. Biri çamurlu, biri siyah. Diyor ki adam dikkat edin. Rio Negro, Manaus'dan sonra 6 kilometre akacak. Sonra öbür nehirle yani Amazon Nehri'yle birleşecek ama suları karışmayacak. 10 kilometre boyunca bu iki su omuz omuza gidecek. Aynen öyleydi, gördük. 10 kilometre boyunca bu iki su yan yana gidiyor. Sonra Amazon Nehri'nin suyunun miktarı çok olduğu için öbürünü yavaş yavaş asimile ediyor. Yine onu sütlü kahve yapıyor. Ama bunun nedeni Rio Negro'nun kesafeti yani

Torunları ile: Nil Almat, Melis, Tarık ve Merve Minkari ile Murat Almat.

yoğunluğu fazla, üstelik ısısı düşük, bir de reaksiyonu asit. Yoğunluğu çok ve soğuk. Bu nedenle su kitlesi duvar gibi. Öbür su buna çarpınca bir süre yan yana gidiyorlar, karışmıyorlar. Fakat sonra Amazon'un suyu çok olduğu için öbürünü yok ediyor.

— *O zaman asit etkisi kayıp mı oluyor yani?*

— Kayboluyor. Rio Negro'nun içinde bitki yetişmiyor. Ama Amazon'un içinde her yer bitki. İnanılmaz bir şey. Cangıl, bütün çevreniz cangıl. Biz nehrin içinde 1.600 kilometre gittik, derli toplu şehirler görmedik. Manaus hariç. Şimdi önemli olan sular birleşmiyor, öyle omuz omuza gidiyor. Buna benzer bir olayı ben Ümit Burnu'nda gördüm. Ümit Burnu'nda sen böyle ayakta duruyorsun ve Güney Kutbu'na doğru bakıyorsun. Sol tarafından Madagaskar deniz akıntısı geliyor. Bu sıcak su. Halbuki sağ tarafından Güney Kutbu'ndan gelen soğuk bir su kitlesi var. O akıyor. Bu ılık su ile soğuk su çarpıştığı zaman soğuk su duvar görevi yapıyor. Ilık su onun içine giremiyor. Çarpıyor dönüyor. Onun için Hint Okyanusu'ndaki akıntı Ümit Burnu'ndan geri döner.

Kaptan Coustau demişti ki "Dikkat ederseniz Amazon'da pembe yunus görürsünüz." Ben de üç defa pembe yunus gördüm. Pembe renkli tatlı su yunusu. Nefes almak istediği zaman dışarıya çıkıyor. O sırada görebiliyorsun zaten. Şimdi Manhous'ta ne ilgi çekti. Dedim ki bütün nehir boyunca büyük şehir kurulmamış. Manhouse niye kurulmuş? Bu tarihi bir olay. 1800'lerin sonuna doğru bu bölge çok kauçuk üretebilecek kapasitede olduğu için şehir kurulmuş ve süratle de zenginleşmiş. Bir hayli de büyümüş o sırada. Bak o sırada burada yaşayanların hayat standardını aktarmaya çalışacağım. Bu şehrin içinde, içine girdiğin zaman şapkanı çıkaracağın saygıyla eğileceğin bir opera binası var. Bu opera 1898'de açılmış. 1898'de orada sadece ilkel bir kauçuk imalatı vardı. Ama olağanüstü zenginlik oradaki sosyeteye, "öyleyse biz burada tiyatro yaparız, opera yaparız, artistleri davet ederiz ve sosyal yaşantımıza keyif katarız" de-

Aile resmi 2006: Ön sıra soldan, Murat Almat, Alim Almat (Büyük Dede), Tarık Minkari, Merve, Melis ve Zeynep. Ayaktakiler, Töre ve Nil Almat, Sadık Minkari, Füsun Minkari Almat.

dirtebilmiş ve bu işi de yapmışlar. Ama yazık ki 1914'te bu iş bitmiş, kauçuk piyasası çökmüş. Sonra uzun bir sessizlik. Aşağı yukarı elli sene. Bu akıllı adamlar, "Ya bu şehir ölecek mi? Baksana ne güzel bir şehir Paris gibi sokaklar yaptık, İtalya'daki gibi meydanlar yaptık. Çeşmeler koyduk. Operamızın içine İtalya'dan kristaller getirdik. Yazık değil mi buraları kapatmayalım, bu şehri açık şehir ilan edelim" demişler ve 1964'ten sonra Manaus'un kaderini değiştirmişler. Manaus mükemmel bir nehir şehri. Nüfusu 2-2,5 milyonu buldu diyorlar. Benzetirken de "Çin'de Hong Kong neyse, Amazon'da Manaus odur" diyorlar.

Evet işte böyle sevgili Şakacı bana tahammül ettiğin için de seni alkışlıyorum. Çok teşekkür ederim.

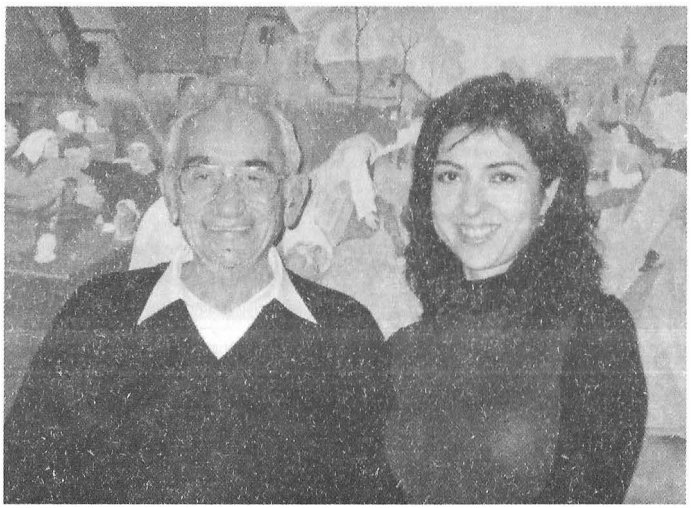
— *Zevkti benim için... Yalnız söyleşinizi bitirmeden son bir soru daha: Bugüne kadar ki sohbetimiz boyunca benden bir şey sakladınız mı?*

— Evet sakladım. Hani şu komşu kızları meselesini sormuştun ya onlara cevap vermedim.

— Farkındayım peki söylemem dediklerinizin dışında saklı tuttuğunuz şeyler var mı?
— İlk anılar kitabında da yazmıştım bunu. Ben anılarımın hep güzel taraflarını dile getirmek istiyorum. Çirkin taraflarını unutmaya çalışıyorum. Mal benim değil mi? "İstediğimi sepete koyar istediğimi atarım" diyorum. Belki bunlardan bir şeyler yapmışımdır ama çok değil yani.

— Neşenizi böylesine korumanızda unutma yeteneğinizin etkisi büyük olsa gerek.
— Kesin.

— Ama sanki unutmaktan çok unutmaya çalışmak.
— İkinci plana koyup üstüne ağırlık koyuyorum. "Sen çıkma buradan" diyorum. Gömüyorum. Mümkün değil unutmak, ama tazelemiyorum ve üstüne gitmiyorum. Büyütmüyorum. Yeşertmiyorum ve intikam diye hedef koymuyorum. "Gömülü kalsın çürür o" diyorum.

Pieter Bruegel'in, neşe saçan Köylü Dansı tablosunun önünde, bu nehir söyleşiyi birlikte gerçekleştirdikleri Figen Şakacı ile birlikte.

— Peki ya hayatta hesap sormak ya da hesap vermek istediğiniz bir şeyler kaldı mı?
— Yok, hayır. Hesap almak istediğim şey var aslında. Bir bankaya para kaptırdım, onun hesabı var ama battı gitti!

— Mutlu bir hayat yaşamışsınız ya da hep mutlu yönlerini anlattınız.
— Yani aslında dertleri büyütmezsen iyi olur. Dertleri kamufle etmek, gömmek, maskelemek de hünerdir. Onları büyütmekte yarar görmediğim için üstüne gitmiyorum.

— 80 yıla sığmış dopdulu bir hayat, sizinleyken hep deli dolu bir çocukla vakit geçirdim!
— Demek ki iyi satmışım kendimi.

— Sizi bu kadar iyi kılan iyiliğe olan inancınızdı bence!
— Evet. Teşekkür ederim

— Hep iyi ve sağlıklı kalın! Ben de teşekkür ederim

YAŞAMÖYKÜSÜ

16 MART 1925
Doğdu. Babası Kuran-ı Kerim'in içindeki bir sayfaya "Bir oğlum oldu adı Erol Tarık" diye yazdı. Oysa nüfus cüzdanına doğum tarihi 5 Eylül 1925 diye kayıtlı. Bu nedenle okula bir yıl önce başladı, üniversiteden altı ay geç emekli oldu.

1930
Annesi onu beş yıl kız çocuk gibi giydirdi, sonra ameliyat olmadan oğlan çocuk oldu.

1931
Ayvalık Cumhuriyet İlkokulu'na başladı.

1933
Ayvalık Ortaokulu'na devam etti.

1939
İstanbul Pertevniyal Lisesi'ne başladı.

1940
Pertevniyal'da sınıf geçmesine rağmen Vefa Lisesi'ne geçti.

1942
Vefa Lisesi'ni pekiyi dereceyle bitirdiği için İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne sınavsız girdi.

1948
Tıp Fakültesi'nden mezun oldu ve 19 Ekim'de Cerrahi Kliniği'ne "fahri" asistan oldu.

1952
31 Mart'ta "asli" asistan oldu, ilk maaşını aldı. Aynı yıl 21 Nisan'da uzmanlık sınavını verdi, bu kez başasistan oldu.

1955
Paris'e gitti, orada hastanelerde çalıştı.

1955
2 Eylül'de Paris Konsolosluğu'nda Ayseli Üstel ile evlendi.

1956
Doçentlik imtihanına girdi, fakat dersten kaldı.

1956
Yedek subay -asteğmen- rütbesiyle askerliğini İstanbul Saraybur-
nu Asker Hastanesi'nde yaptı.

1956
29 Mayıs'ta kızı Füsun doğdu.

1957
6 Kasım'da bu kez sınavı geçerek üniversitede doçent oldu.

1958
İstanbul Tıp Fakültesi, I. Cerrahi Kliniği'nde tekrar göreve baş-
ladı.

1960
Oğlu Sadık dünyaya geldi.

1964
21 Nisan'da profesör oldu.

1979
Tam gün yasası çıktığı için istifa etti.
24 Ekim'de kanun değiştiği için istifasını geri aldı, eski görevinin
başına döndü.

1992
5 Eylül'de yaş haddi nedeniyle 67 yaşında emekli oldu.
25 Eylül'de üniversitede kendisi için unutamadığı bir jübile töre-
ni yapıldı.

1993
İstanbul Lions Kulübü tarafından kendisine "Melvin Jones Dostu Hizmet Ödülü" verildi.

1996
Dr. Oktay Duran'ın *Cerrah Yazar Tarık Minkari* adlı kitabı 2004 yılına kadar dört baskı yaptı.

2000
İstanbul Kadıköy Rotary Kulübü tarafından "Ömür Boyu Başarı" ödülü ile onurlandırıldı.

2002
"Dünya Kardeşlik Birliği Mevlana Yüce Vakfı" tarafından "Evrensel Kardeşlik Dünya Barışına Çağrı Ödülü" ile onurlandırıldı.

2003
Aktif cerrahiyi bıraktı, ama hastalarına hizmet vermeyi bırakmadı.

2003-2004
Tunca Aykut; Tarık Minkari'nin anılarından yola çıkarak iki perdelik "Merhaba Hayat" adında bir oyun yazdı. Oyunu Mahmut Gökgöz Akatlar Kültür Merkezi'nde sahneye koydu ve Dilek Türker tarafından oynandı.

2007 OCAK
Son büyük gezisi için, Antarktika'ya gitti.

2007 ŞUBAT
Prof. Sadık Perek, *Minkari Teknikleri: Prof. Dr. Tarık Minkari'nin Cerrahi Tekniğine Katkıları* adında bir kitap yayınladı...

YAZARIN ANI ve GEZİ KİTAPLARI

1- *Bir Cerrahın Anıları* (Doğan Kitapçılık 1993, 5 baskı)
2- *Anılar, Portreler ve Tören* (Doğan Kitapçılık 1994, 4 baskı)
3- *Şaştım Kaldım* (Doğan Kitapçılık 1994, 3 baskı)
4- *Hoş ya da Boş* (Doğan Kitapçılık 1995, 3 baskı)
5- *Neler Gördüm Neler* (Doğan Kitapçılık 1995, 3 baskı)
6- *Yetmişin Baharında* (Doğan Kitapçılık 1996, 2 baskı)
7- *Keyfimin Sepeti* (Doğan Kitapçılık 1996, 2 baskı)
8- *Coştum Koştum* (Doğan Kitapçılık 1996, 2 baskı)
9- *Alaska Kıyıları ve Kanada* (Doğan Kitapçılık 1997, 2 baskı)
10- *Norveç Kıyıları ve Cerrah Çelebi'nin Anıları* (Doğan Kitapçılık 1997, 2 baskı)
11- *İçim İçime Sığmıyor* (Doğan Kitapçılık 1998, 1 baskı)
12- *Seviyorum Geziyorum* (Doğan Kitapçılık 1998, 1 baskı)
13- *İskoçya Gezisi ve Çeşitlemeler* (Doğan Kitapçılık 1998, 1 baskı)
14- *Süveyş Kanalı, Malta Adası ve Çelebi'nin Bonbonları* (Doğan Kitapçılık 1999, 1 baskı)
15- *Çelebi Hem Geziyor Hem* Gülüyor (Doğan Kitapçılık 2002, 1 baskı)
16- *Cerrah Çelebi'nin Boncukları* (Doğan Kitapçılık 2002, 1 baskı)
17- *Dalmaçya Kıyıları, Normandiya ve Fas Gezileri* (Doğan Kitapçılık 2002, 1 baskı)
18- *Önce Bayılt Sonra Ayılt* (Doğan Kitapçılık 2006, 1 baskı)
19- *Koç Tıp Bayramı* (Logos Tıp Yayıncılığı 1996-2 baskı)
20- *İnsan Dünyanın Mikrobudur* (Haslet Soyöz ile) (Aksoy Yayınları 2000, 3 baskı)
21- *Binbir Surat Binbir Anı* (Haslet Soyöz ile) (Işık Üniversite Yayınları 2001, 1 baskı)

22- *Yılların Ardından* (Haslet Soyöz ile) (Bilgi Yayınevi 2002, 1 baskı)
23- *Meraklının Anıları* (Haslet Soyöz ile) (Bilgi Yayınevi 2002, 1 baskı)
24- *İsrail ve Amerika Gezileri* (Haslet Soyöz ile) (Kapital Medya 2002, 1 baskı)
25- *Çin ve Japonya Gezileri* (Cem Ofset Yayınları 2003, 3 baskı)
26- *Anılar Serildikçe Coşar* (Haslet Soyöz ile) (Dünya Yayınları 2004, 1 baskı)
27- *Avustralya ve Yeni Zelanda Gezileri* (Novartis Yayınları 2004, 2 baskı)
28- *Moskova'dan St. Petersburg'a Su Yoluyla* (Novartis Yayınları, 1 baskı)

CERRAHİ TEKNİĞİNE KİŞİSEL KATKILARI

ÖZOFAGUS CERRAHİSİNE

"Özofagogastrosmomi ve Özofagojejunostomi İçin Dikiş Tekniği"
Yayınlandığı yer: *Özofagus Cerrahisi*, Cilt I, sayfa 33-40, 1980.

"New Surgical Technique for Sigmoid Achalasia"
Yayınlandığı yer: *The World Congress in Stockholm Sweden.* June 14-19, 1982, Abstract Book 249 (P:63)

"Surgical Treatment of Sigmoid Achalasia"
Yayınlandığı yer: "Ösophagus Chirurgie Edition Medizin, Verlag Weinheim", sayfa 109-115, 1982; *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi*, 13 (2) : 250-255, 1982.

MİDE CERRAHİSİNE

"Engel Steinberg'in Pantolon Şeklinde Anastomoz Tekniğini Hedef Tutan Bir Modifikasyon"
Yayınlandığı yer: "Modified Engel Steinberg Technic of Total, Proximal and Distal Gastrectomy", *International Surgery,* 46 (I) : 14-23, 1966.
Engel Steinberg'in Pantolon Şeklinde Anastomoz Tekniğini Hedef Tutan bir Modifikasyon ve Total, Proksimal ve Distal Gastrektomilerden Sonra Hazım Yolu Temadiyetinin Yeniden Tesisine Matuf Orijinal Prosedelerin Takdimi, 1963.
Özofagus Cerrahisi, Cilt I, sayfa 93, 1980.
Mide Tümörleri ve Cerrahisi, sayfa 427, 1976.

Neogaster "Pantolon Şeklinde Mide"
Geniş proksimal gastrektomiden sonra
Geniş distal gastrektomiden sonra
Total gastrektomiden sonra
Yayınlandığı Yer:
"Modified Engel Seinberg Technic of Total, Proximal and Distal Gastrectomy, *International Surgery,* 46 (I) : 14-23, 1966.

Engel Steinberg'in Pantolon Şeklinde Anastomoz Tekniğini Hedef Tutan bir Modifikasyon ve Total, Proksimal ve Distal Gastrektomilerden Sonra Hazım Yolu Temadiyetinin Yeniden Tesisine Matuf Orijinal Prosedelerin Takdimi, 1963.
Mide Tümörleri ve Cerrahisi, sayfa 371, 402, 424, 1976.
Özofagus Cerrahisi, Cilt I, sayfa 94, 95, 1980.

Neogaster "Ters L Şeklinde"
Yayınlandığı yer: *Özofagus Cerrahisi*, Cilt I, sayfa 103, 1980.

Neogaster "Ters 6 Şeklinde"
Yayınlandığı yer: *Özofagus Cerrahisi*, Cilt I, sayfa 104.

"Proksimal Gastrektomiden Sonra Sindirim Yolunun Devamlılığını Sağlamak İçin İki Orijinal Prosedür"
Yayınlandığı yer: Restoration of the Continuity of the Digestive Tract After Proximal Gastrectomy. Two Original Procedures. The Journal of the International College of Surgeons, 38 (2): 103-110, 1962.

PANKREAS CERRAHİSİNE

"Düodenopankreatektomiden Sonra Sindirim Yolunun Devamlılığını Sağlayan Bir Metod"
Yayınlandığı Yer: *Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası*, 20 (2) : 604 -618, 1954.

Çağdaş Cerrahi Dergisi 1, (2) : 78, 1987.
Pankreas Cerrahisi, sayfa 27, 1991.

Total Pankreatektomiden Sonra Montaj İşlemi:
"İki Modifikasyon"
Yayınlandığı yer: *Pankreas Cerrahisi*, sayfa 39, 1991.

"Tek Seansta Kolesistojejunostomi ve Gastrojejunostomi"
Yayınlandığı yer: *Pankreas Cerrahisi*, sayfa 43, 1991.

KOLON CERRAHİSİNE

"Yandaş Organlara İnvazyon Gösteren Transvers Kolon Kanserinde Geniş Kolektomi, Gastrektomi, Splenektomi ve Kaudal Pankreatektomiden Oluşan Yeni bir Multipi Organ Rezeksiyonu Tekniği"
Yayınlandığı yer: *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi 12,* (4): 553-557, 1981.

"Cecosigmoidostomy. A New Contribution to the Treatment of Obstinate Constipaton After Subtotal Colectomy"
Yayınlandığı yer: *Cerrahpaşa Medical Revieıv 2,* 44-49, 1983.

DİAFRAGMA CERRAHİSİNE

"Çok Geniş Fıtık Halkasının Adale Plastiği ile Kapatılması"
Yayınlandığı yer: XXII. Milli Türk Tıp Kongresi, İstanbul, 1952.
Countribution a l'etude de la Hernie Diaphragmatique. Colleges International de Chirurgies, Genevre 1953.

BRONŞ CERRAHİSİNE

"Pnömonektomiden Sonra Bronş Güdüğünün Kapatılmasını Hedef Tutan Üç Prosedür"
Yayınlandığı yer:
Lobektomi ve Pnömonektomiden Sonra Bronş Güdüğünün Kapatılması ve Sikatrizasyonu, 1957.
Etude Sur la Fermeture et la Cicatriasation du Moignon Bronchique Apres Pneumonectomie, Les BRONCHES 9 (5): 416-440, 1954.

SAFRA YOLLARI CERRAHİSİNE

"Hepatikokolesistojejunostomi: Laterolateral Hepatikokolesistostomi + Terminolateral Kolesistojejunostomi"
Yayınlandığı yer: *Çağdaş Tıp Dergisi*, 3:15, 566-571, 1975.

"Safralı Fistülojejunostomi"
Yayınlandığı yer: *Çağdaş Cerrahi Dergisi*, 6:2, 84-90, 1992.

PELVİK TOTAL EKZANTRASYONA

"Pelvik Total Ekzantrasyon'dan Sonra Tek Stoma İle Deşarj, Modifikasyon"
Yayınlandığı yer: *Cerrahpaşa Tıp Bülteni*, 5 (4): 245-257, 1972.

TIBBİ KİTAPLARI

Lobektomi ve Pnömonektomiden Sonra Bronş Güdüğünün Kapatılması ve Sikatrizasyonu
64 sayfa, 37 şekil,
Sıralar Basımevi, İstanbul 1957.

Engel Steinberg'ın Pantolon Şeklinde Anastomoz Tekniğini Hedef Tutan Bir Modifikasyon ve Total, Proksimal ve Distal Gastrektomilerden Sonra Hazım Yolu Temadiyetinin Yeniden Tesisine Matuf Orijinal Prosedelerin Takdimi
Kuşe kağıt, 62 sayfa, 41 şekil.
İstanbul Basımevi, İstanbul 1963.

Mide Kanseri Cerrahisi ve Neticeleri
112 sayfa, 50 şekil.
Yenilik Basımevi, İstanbul 1964.

Özofago-Koloplastiler
130 sayfa, 63 şekil.
Ceylan Basımevi, İstanbul 1972.

Temel Cerrahi, Cil: 2.
Davis-Christopher,
Özofagus 393 – 500 (Çeviri),
Güven Kitabevi Yayınları, 1980.

Mide Tümörleri ve Cerrahisi
Kuşe kağıt, çift sütun, 566 sayfa.
24 Bölüm, 17 renkli planş, 230 şekil, 61 tablo.
Kağıt ve Basım İşleri A.Ş. İstanbul 1976.
(Doç. Dr. Gürcan Ünal ile)

Özofagus Cerrahisi 1.
Özofagusun Kötü Huylu Hastalıklarının Cerrahisi.
Kuşe kağıt, çift sütun, 200 sayfa, 9 bölüm, 223 şekil,

28 tablo.
Ceylan Basımevi, İstanbul 1980.
(Doç. Dr. G. Ünal ile)

Özofagus Cerrahisi 2.
Özofagusun İyi Huylu Hastalıklarının Cerrahisi.
Kuşe kağıt, çift sütun, 314 sayfa, 14 bölüm, 253 şekil.
Ekolofset Basımevi, İstanbul, 1983.
(Prof. Dr. Gürcan Ünal ve Doç. Dr. Olcay Alver ile)

Hepatektomi Cerrahisi
Kuşe kağıt, 66 sayfa, 15 şekil.
İstanbul 1984.
(Prof. Dr. Yılmaz Kafadar ile)

Pankreas Cerrahisi
Kuşe kağıt, çift sütun, 218 sayfa, 12 bölüm, 131 şekil, 55 tablo.
Logos Yayıncılık, İstanbul 1991.
(Prof. Dr. G. Ünal, Prof. Dr. Yılmaz Kafadar ile)

Ameliyat Sonrası Ana Safra Yolu Darlıkları ve Onarım İşlemleri
(Prof. Dr. Sadık Perek ile)
46 sayfa, 36 resim, Logos Yayıncılık, İstanbul, 1993

MAKALELERİ

ÖZOFAGUS

1. "Özofagus 1/3 alt nihayetini ilgilendiren üç kanser vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 20:12, 584-593, 1954.

2. "Özofagus orta kısım kanserlerinin cerrahi tedavisi hakkında"
Türk Cerrahi Mecmuası, 3:4, 40-48, 1965-1966.

3. "Benign transpulmonary esophagobronchial fistula associate a traction diverticulum"
The Journal of the International College of Surgeons, 40:4, 393-399, 1963.

4. "Heller ameliyatından sonra husule gelmiş stenoz ile müterafik bir 'tali peptik ülser' vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 22:4, 208, 1966.

5. "Ön mediasten yolu ile kolon veya midenin özofagus yerine kullanılması"
(Beş vaka münasebetiyle)
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 33,10,595-614, 1967.

6. "Sağ veya transtorastik yol ile yüksek özofajektpmiler"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 33:11, 618-694, 1967.

7. "Özofago-gastrostomiden sonra husule gelmiş olan peptik ülserde 'y-en-roux' tarzında özofago-jejunostomi"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 34:l, 64-72, 1968.

8. "Özofagus lümeni içinde 4 sene müddetle takılıp kalmış bir yabancı cisim"

Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, MEC. 34:7, 430-437, 1968.
(M. Tanker ve K. Alemdaroğlu ile).

9. "Şiddetli disfaji ile müterafik bir 'skleroderma'"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 34:5, 324-340, 1968.

10. "Disfajiye sebep olan serviko-dorsal osteofitler"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 5:2, 133-143, 1972.
(M.Tuzlacı, D. Önel, S. Gürdil, A. Bilge ve K. Alemdaroğlu ile).

11. "Özofagotomi ve özofagorafi"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi, 3:3-4, 278-288, 1972.

12. "Özofago-koloplastiler" (23 Vakanın Tahlili).
Türk Tıp Derneği Dergisi, 39, 9:349-367, 1973.

13. "Dreyfus-Willocs sendromu"
Radiyoloji Dergisi, 19:l-l-3-2-4, 3-8, 1974.

14. "Achalasıa (kardiospazm) ve cerrahi tedavisi"
(24 Vakaya Dayanan Klinik Çalışma).
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:8, 8-26, 1974.

15. "Plummer-Vinson sendromunda cerrahi tedavi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:10, 206-215, 1975.
(M. Tuzlacı ve Y. Kafadar ile)

16. "Özofagusta 'web' ve 'contractile ring"'
Çağdaş Tıp Dergisi, 3:13, 419-427, 1975.
(Ö. Kuşakçıoğlu ve Y. Kafadar ile)

17. "Özofagus kanserlerinde paliatif cerrahi usullerinin tatbikatı"
Çağdaş Tıp Dergisi, 3:13, 419-427, 1975.

18. "Özofagus varis kanamalarında cerrahi tedavi yöntemleri"
1. Karaciğer Semineri, Cerrahpaşa 7-12 Temmuz 1976, İstanbul.

19. "Özofagus sendromu"
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:23, 948-954, 1977.

20. "Özofagus karsinomunda sınıflandırmalar"
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:23, 991-993, 1977.
(O. Alver ile)

21. "Özofagus tümörleri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:24, 1018-1036, 1977.

22. "Akalazyada cerrahi tedavi" (Ameliyat Edilmiş 40 Vakanın Sonuçları)
II. Türk Gastroenteroloji Kongresi, Ankara 5-8 Ekim, 1977.

23. "Stenozlu peptik özofajitler" (12 Vakanın Takdimi)
II. Türk Gastroenteroloji Kongresi. Ankara 5-8 Ekim 1977.

24. "Peptik Özofajitler"
Çağdaş Tıp Dergisi, 5:26, 1122-1130, 1978.

25. "Özofagusun cerrahi anatomisi"
Özel Baskı, 16 sayfa, 1978.

26. "Kolon replasmanı ile farengolarenjektomi"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, K.B.B. Kliniği V. Akademik Hafta, Baş-Boyun Kanserleri Simpozyumu. İstanbul 22 Mayıs 1978'de tebliğ edildi.

27. "Özofagus ve mide cerrahisi hakkında genel konuşma"
Kıbrıs Lefkoşe Hastanesi, 17 Nisan 1978'de yapıldı.

28. "Özofagus kanserlerinin cerrahi tedavisi hakkında konferans"
Beyoğlu İlk Yardım Hastanesi, 25 Nisan 1978'de yapıldı.

29. "Achalasia'nın cerrahi tedavisi, endikasyon, metod ve prensipleri, izlediğimiz ameliyat şekilleri ve klinik tecrübelerimiz ile husule gelen ameliyat komplikasyonlarının tedavileri"
(Konferans)
Haydarpaşa Numune Hastanesi, 18.1.1980'de yapıldı.

30. "Achalası'nın cerrahi tedavisi"
(45 Vakalık Serinin Takdimi)
Bronko-özofagoloji Simpozyumu, VI. Akademik Hafta, İstanbul, 11-16 Mayıs 1980.

31. "Anuler pankreas kökenli reflü özofajit ortamında gelişmiş özofagus adeno kanseri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 8:43, 1952-1964, 1981.
(M. Tuzlacı, Y. Kafadar, N. Oruç, O. Alver ile)

32. "Surgical Treatment of simoid type achalasia"
IV. Symposium Aktuelle Chirurgie. Oesophagus Chirurgie, 20 November 1981, Berlin.

33. "Surgical treatment of sigmoid achalasia özophaguschirurgie" 109-115
Edition Medizin, Verlag Weinheim, 1982.

34. "Sigmoid alalazyanın tedavisi için yeni bir cerrahi teknik"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi, 13:2, 250-255, 1982.

35. "New surgical technique for sigmoid achalasia"
7. The World Congress (Gastroenterology and Coloproctology) June

14-19, 1982. Abstract Book, 249 (P:63), Falkenberg 1982.

36. "Özofagusun iyi huylu hastalıklarının cerrahi tedavileri"
Haseki Hastanesi (Konferans) 20 Nisan 1983.

37. "Akalazyanın tedavisinde zorlu dilatasyonun yeri ve sonuçları"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi (Konferans) 23 Kasım 1983.

38. "Akalazyada cerrahi tedavi"
Çukurova Tıp Fakültesi (Konferans) Adana, 8 Aralık 1983.

39. "Özofajite bağlı filiform darlık"
40 gün Yerinde Bırakıymış Nazogastrik Tüp Nedeni ile Ulusal Cerrahi Kongresi 85. 1-4 Mayıs 1985, İstanbul.
(Y. Kafadar, A. Cengiz ile)

40. "Nazogastrik intübasyona bağlı özofagus darlığı"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi, 16:3-4, 212-218, 1985.
(M. Tuzlacı, A. Cengiz, K. Demir ile)

41. "Radyasyona bağlı şiddetli özofajit ve striktür"
Medica, 3:40-44, 1986.
(S. Perek ile)

42. "Üst özofagusun divertikülleri, zarları, darlıkları"
Konferans. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi K.B.B. Kliniği, 14 Haziran 1989.

43. "Plummer-Vinson zemininde Kanser odağı"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 4(2): 72-74, 1990
(C. Oral ile)

MİDE-DUODENUM

44. "İki gastrektomi total vakası münasebetiyle mide kanseri cerrahisinin bugünkü durumu"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 20:3, 146-162, 1954.

45. "Proksimal gastrektomiden sonra hazım yolu temadiyetinin tekrar tesisinde yeni bir cerrahi müdalite"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 26:1, 12, 1961.

46. "Proksimal gastrektomiden sonra hazım yolu temadiyetinin yeniden tesisine matuf orijinal bir ikinci prosedenin takdimi"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 27:13, 384-389, 1962.

47. "Restoration of the continuity of the digestive tract after proximal gastrectomy two orijinal prodedures"
The Journal of the International Collage of Surgeons, 38:2, 103-110, 1962. (Y. Kuban ile)

48. "Total gastrektomili hastalarda görülen beslenme bozukluklarını önlemeye matuf üç orijinal prosedür"
Tedavi ve Klinik, 1:4, 6, 1964.

49. Modified Engel-Steinberg technic of total proximal and distal gastrectomy"
International Surgery, 46:1, 14-23, 1966.

50. "Mide tümörleri"
Tıbbi Cerrahi El Kitabı, 4:112-125, 1966.

51. "Midenin iltihabı fibroid polipi"
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 30:1, 42-50, 1967.

52. "Duodenum içinde beuterlock" (2 Vakanın Takdimi)
İstanbul Üniversitesi Diş Hekimleri Fakültesi Dergisi, 2:3. 319-326, 1968.

53. "A propos de la technique et de fonction du neogastre" *Archives de Lunion Medicale Balkanique,* 7:2, 145-150. 1969.

54. "Duodenum dev ülseri" *Cerrahpaşa Tıp Bülteni,* 4:2, 7-15. 1971.

55. "Midede bir fantom tümör" *Haseki Tıp Bülteni,* 9:1, 52-60, 1971. (M. Tuzlacı, K. Alemdaroğlu ve N. Taşkent ile)

56. "Midede leyomiyosarkom" XXII. Milli Tıp Kongresi'nde tebliğ edilmiştir. *3-7 Ekim. 1972 Ankara Kongre Kitabı.* (M. Tanker ve Y. Kafadar ile)

57. "Kardiada lenfoma" XXII. Milli Tıp Kongresi'nde tebliğ edilmiştir. *3-7Ekim. 1972 Ankara Kongre Kitabı.* (M. Tanker ve Y. Kafadar ile)

58. "Akut götürücü urve sendromu" *Cerrahpaşa Tıp Bülteni,* 6:1, 1-3, 1973. (M. Tanker ve Y. Kafadar ile)

59. "Mide kanseri cerrahisi hakkında" *Hacettepe Tıp Fakültesi'nde Konferans Cerrahi Konferans metinleri,* Hacettepe Üniv. Yayınları. 9, 142-164. 1973.

60. "Midede villoz adenom" *Türk Tıp Derneği Dergisi,* 39, 10, 369-379. 1973. (M. Tanker ve Y. Kafadar ile)

61. "Midede aberrant pankreas dokusundan doğmuş pankreas adenomu" *Türk Tıp Derneği Dergisi,* 40:1, 56-66. 1974.

62. "Midesiz İnsan" (Pantolon şeklinde Longmire tipinde özofago-duodenal enterpozisyonlar "Neogasterler": 4 vaka)
Çağdaş Tıp Dergisi, 1:2, 3-10, 1973.

63. "Gastro-duodenal kanamalarda cerrahi tedavi"
(17 Vakaya Dayanan Klinik Çalışma)
Çağdaş Tıp Dergisi, 1:4, 18-26, 1974.
(Y. Kafadar ve Y. Burdurlu ile)

64. "Dumbing sendromunun cerrahi tedavisi"
(Henley-Soupault-Bucaille ile Ameliyat Edilmiş 11 Vaka)
Çağdaş Tıp Dergisi, L:5, 5-17, 1974.
(Y. Kafadar ile)

65. "Özel şartlarda duodenum hareketleri"
V. Ulusal Türk Radyoloji Kurultayında Tebliğ edildi. (Baskıda)
(M. Tuzlacı ile)

66. "Gastro-duodenal ülserler için yapılmış 442 mide rezeksiyonunun erken ve geç neticeleri"
I. Türk Gastroenteroloji Kongresi (5-7 Aralık 1974)
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:9, 131-140, 1974.
(Y. Kafadar ve M. Yakupoğlu ile)

67. "Dumbing sendromunda cerrahi tedavi"
(14 Vakaya Dayanan Klinik Çalışma)
I. Türk Gastroenteroloji Kongresi (5-7 Aralık 1974)
(Y. Kafadar ile)

68. "Duodenum kavsi niçin sindirim pasajı içine alınmalıdır? Total gastrektomiden sonra ve Henley-Saupault-Bucaille ameliyatından sonra duodenum fizyolojisinin sineradiolojik tetkiki"

I. Türk Gastroenteroloji Kongresi (5-7 Aralık, 1974)
(M. Tuzlacı ile)

69. "Efferent loop sendromu"
(3 Vakanın Takdimi)
1. Türk Gastroenteroloji Kongresi (5-7 Aralık, 1974)
(Y. Kafadar ile)

70. "Gastro-ileostomi" (Yanlış Anastomoz)
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:11, 278-284, 1975.
(Y. Kafadar ve M. Yakupoğlu ile)

71. "Total gastrektomiler (özofago-duodenal jejunum enterpozisyonu) 'neogaster ile mütefarik veya değil"'(51 Vakanın Takdimi)
7. Ocak 1975'de Tıp Derneği'nde takdim edildi.

72. "Billroth II tipindeki rezeksiyonlara tahammülsüzlük gösteren hastalarda tashih ameliyatı" (İzopleristaltik gastro-duodenal transpozisyon)
(14 Vakanın Takdimi)
14 Ocak 1975'de Tıp Derneği'nde takdim edildi.

73. "Özofago-duodenal jejunum enterpozisyonundan veya izoperistaltik gastroduodenal transpozisyondan sonra düodenum çalışmasını gösteren sine-radiolojiktetkikler"
14 Ocak 1975'de Tıp Derneği'nde takdim edildi.

74. "7 sene içinde 6 defa delinmiş bir düodenum ülseri vakası"
Çağdaş Tıp Dergisi, 3:17, 686-694, 1976.
(Y. Kafadar ve M. Yakupoğlu ile)

75. "Midenin karsinoid tümörleri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 3: 18, 693-701, 1976.
(Gürcan Ünal ile)

76. "Primer mide plasmositomları"
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:19, 746-756, 1976.
(Y. Kafadar ve M. Yakupoğlu ile)

77. "Düodenum ülseri için yapılmış proksimal selektif vagotomi vakalarının sineradyolojik tetkikleri"
VI. Ulusal Türk Radyoloji Kurultayı'nda tebliğ edildi.
(M. Tuzlacı ile)

78. "Oniki parmak ülseri ameliyatı ne zaman ve nasıl yapılmalıdır?"
Sağlık ve Yaşam Dergisi, 1:4, 20-24, 1976.

79. "Düodenal Diafragma"
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:22, 885-893, 1977.
(Ö. Bedir ve O. Alver ile)

80. "Proksimal selektif vagotomi" (düodenum Ülseri İçin Pizyolojik Ameliyat)
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:20, 856-860, 1977.

81. "Düodenum tümörleri"
Türk Radyoloji Derneği'nde 3 Mart 1977'de tebliğ edildi.
(M. Tuzlacı ve M. Alver ile)

82. "Mide kanserinde cerrahi tedavi yöntemleri"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Cerrahi Kürsüsü.
Asistanlar İçin Bilimsel Toplantı, 1 Nisan, 1977.

83. "Proksimal selektif vagotomili olguların rutin radyolojik ve sineradyolojik değerlendirilmesi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 5:26, 1137-1146, 1978.
(M. Tuzlacı ve M. Alver ile)

84. "Yeni mide (neogaster) nasıl yapılır?"
Sağlık ve Yaşam Dergisi, 2:15, 56-59, 1978.

85. "Düodenum ülserlerinin cerrahi tedavisi hakkında konferans"
S.S.K. Samatya Hastanesi, 16 Mayıs 1978'de yapıldı.

86. "Gastro-duodenal ülserlerin komplikasyonlarında cerrahi tedavi" (Panel)
26. Ulusal Türk Tıp Kongresi, Eylül 1980, Ankara.

87. "Mide kanserlerinde perforasyon" (2 Olgu Nedeni ile)
Çağdaş Tıp Dergisi, 6:13, 1376-1383, 1979.
(Y. Kafadar ile)

88. "Mide cerrahisi komplikasyonları hakkında konferans"
Cerrahpaşa Kürsüsü, 5 Ocak 1979'da yapıldı.

89. "Mide ülseri için cerrahi tedavi endikasyonları ve çeşitli ameliyat yöntemlerinin irdelenmesi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 6:33, 1468-1479, 1979.
(O. Alver ile)

90. "Yeni görüşlerin ışığında peptik ülser tedavisi konusunda" (Panel)
Haseki Hastanesi, 20 Nisan 1979'da yapıldı.

91. "Düodenal ülser için cerrahi tedavi endikasyonları ve çeşitli ameliyat yöntemlerinin irdelenmesi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 6:35, 1569-1595, 1979.
(O. Alver ile)

92. "Mide salgılanım testleri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 7:38, 1704-1709, 1980.
(O. Alver ile)

93. "Alkalen gastritlerin cerrahi tedavisi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 7:40, 1794-1809, 1980.
(O. Alver ile)

94. "Gastro-duodenal ülserlerin komplikasyonlarında cerrahi tedavi" (Panel)
26. Ulusal Türk Tıp Kongresi, Eylül 1980, Ankara.

95. "Gastro-duodenal ülserlerin komplikasyonları ve tedavileri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 7:41, 1842-1850, 1980.

96. "Mide leimyoblastomu" (Ameliyat Edilen iki Olgu Bildirisi).
Çağdaş Tıp Dergisi, 8:44, 1998-2005, 1981.
(O. Alver, N. Solak ile)

97. "Mide divertiküllerinde tedavi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 8:47, 3044-3048, 1981.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Cengiz, A. Kaya ile)

98. "Mide kanserlerinde cerrahi tedavi metodları ve sonuçları"
IV. Türk Gastroenteroloji Kongresi. İstanbul, 20-25, 1981.
Kongre Kitabı, Cilt I, 117-122.

99. "Primer düodenum kanserinde tanı ve tedavi yöntemleri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 9:49, 3143-3153, 1982.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Cengiz, A. Kaya ile)

100. "Mide divertikülleri"
Ulusal Cerrahi Kongresi, Atatürk'ün 100. Yıl Dönümü Münasebetiyle.
Ankara 11-13 Haziran 1981.
Kongre Kitabı, 161-164, 1983.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Kaya ile)

101. "Mide mukozasında prekanseröz lezyon olarak intestinal metaplazı"

Ulusal Cerrahi Kongresi, Atatürk'ün 100. Yıl Dönümü Münasebetiyle.
Ankara 11-13 Haziran 1981.
Kongre Kitabı, 200-201, 1983.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Kaya ile)

102. "Primer düodenum kanserleri"
Ulusal Cerrahi Kongresi, Atatürk'ün 100. Yıl Dönümü Münasebetiyle.
Ankara 11-13 Haziran 1981.
Kongre Kitabı, 207-211, 1983.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Kaya ile)

103. "Düodenumda saplı polipoid adenokarsinom"
Sınırlı Eksizyondan Sonra Uzun Süreli Yaşam
Çağdaş Tıp Dergisi, 10:58, 3541-3545, 1983.
(O. Alver, Ö. Kuşakçıoğlu, F. Öz, A. Cengiz ile)

104. "Mide kronik volvulusunun cerrahi tedavisi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 10:59, 3551-3558,
(O. Alver, A. Cengiz, M. Alver ile)

105. "Midede submüköz lipom"
Çağdaş Tıp Dergisi, 10:60, 3583-3586, 1983.

106. "Düodenum divertikülleri"
Medica, 84, 3:112-117, 1985.
(Y. Kafadar, İ. Dinç, A. Cengiz, C. Uras ile)

107. "Yanlış anastomoz: gastroileostomi" (4 Vaka Nedeni ile)
1-4 Mayıs 1985, İstanbul
(Y. Kafadar, A. Cengiz ile)

108. "Mide kansrleri" (Panel)
6. Ulusal Kanser Kongresi
25-30 Nisan 1985, İstanbul
Kongre Kitabı, Cilt 2, s. 43-46

109. "Mide ameliyatlarından sonra görülen komplikasyonların tedavileri"
Üst Gastrointestinal Sistem Cerrahisi Paneli
Ulusal Cerrahi Kongresi
1-4 Mayıs 1985, İstanbul
Özet Kitabı, s. 21-23.

110. "Peptik ülser komplikasyonlarının cerrahi tedavisi" (panel)
Türk Gastroenteroloji Derneği Mezuniyet Sonrası Bilimsel Toplantı
23 Ocak 1985 Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İstanbul

111. "Mide leyomiyosarkomu"
(Ameliyat Edilen İki Yeni Olgu Nedeni ile)
Medica, 2:10, 31-35, 1986.
(S. Perek, H. Hacıbedel, M. Şekerci, F. Öz ile)

112. "Non-rezektabl düodenal ülserde etkin bir tedavi seçeneği: Bancroft-Plank İşlemi"
Ulusal Cerrahi Dergisi, 3:50-58, 1986.
(O. Alver, A. Cengiz, C. Uras ile)

113. "Midenin habis tümörleri paneli"
Türk Kanserle Savaş Vakfı ve Türk Gastroenteroloji Derneği Tarafından Düzenlenmiştir.
Türkiye Kanserle Savaş Vakfı Konferans Salonu.
4 Mayıs 1989.

DİAFRAGMA HERNİLERİ

114. "Bir konjenital diafragma fıtığı vakası ve çok geniş olan fıtık halkasının adale plastiği ile kapatılması"
XII. Milli Türk Tıp Kongresi, İstanbul, 1952.

115. "Diafragma fıtıkları"
Yeni Tıp Alemi, 4:21, 1-24, 1953.

116. "Contribution a l'etude de la hernie"
(Orijinal Bir Ameliyat Tekniğinin Takdimi)
Colleges International de Chirurgiens. Geneve, 1953.
Kongre Kitabı, 785-800.

117. "'Par glissement' tipinde bir hiatus fıtığı vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 22:4, 243-252, 1956.
(F. Arel ile)

118. "Diafragmanın farkına varılmayan rüptürü neticesi husule gelmiş entratorasik karaciğer fıtığı vakası"
Deniz Tıp Bülteni, 7:1, 53-62, 1958.

119. "Diafragma fıtıkları"
Tıbbi Cerrahi El Kitabı, l:606-609, 1966.

120. "Hiatus fıtıkları"
Tıbbi Cerrahi El Kitabı, l, 610-613, 1966.

121. "Hiatus fıtıklarının cerrahi tedavisi"
(Ameliyat edilmiş 50 vakanın takdimi)
II. Türk Gastroenteroloji Kongresi, Ankara 5-8 Ekim 1977.

122. "Hiatus fıtıklarının cerrahi tedavisi hakkında konferans"
İst. Deniz Hastanesi Bilimsel Toplantı Programı 8.12.1977.

123. "Hiatus fıtıkları"
Çağdaş Tıp Dergisi, 5:25, 1070-1086, 1978.

124. "Rolling hiatal fıtık cerrahisi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 4(4): 196-204, 1990.
(S. Perek ile)

KARACİĞER

125. "Traumadan 22 gün sonra ameliyat edilmiş karaciğer sağ lobunun merkezi rüptürü vakası"
Türk Cerrahi Mecmuası, 3:4, 26-35, 1965-1966.

126. "Fascioliasis hepatica"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 32:7, 392-400, 1966.

127. "Bir sağ hepatektomi ve iki sol hepatik lobektomi"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 34:5, 295-317, 1968.
(M. Tanker ve K. Alemdaroğlu ile)

128. "Karaciğer kanserinde spontan rüptür ve hemoperitoneum"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 4:1,7-15, 1971.

129. "The presentation of 21 cases tread by typical or atypical hepatectomy"
3. Karaciğer Hastalıkları Semineri Cerrahpaşa, İstanbul, 29.6.1980 – 1.7.1980.
(Y. Kafadar ile)

130. "A case of whiple's disea compicated by fatal hepatitis"
Hepato Gastroenterology, 27:4, 322-326, August 1980.
(B. Pars, T. Erbengil, B. Yalçın, S. Aytaç, S. Yurdakul, Y. Canberk, A.Ü. Müftüoğlu ile)

131. "Primer karaciğer tüberkülozu" (Olgu Bildirisi)
İ Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniği Vakfı Yayınları.
Polvan Hoca için: I, 236-244, 1980.
(Y. Kafadar, A. Pusane ile)

132. "A case of liver hydatid disease causing 'Budd-Chiari syndrome"'

7. Symposium "Aktuelle Chirurgie"
19-20 November 1982, Berlin.

133. "Karaciğer hidatik kist cerrahisinde introfleksiyonun yeri"
Çağdaş Tıp Fakültesi Dergisi, 10:55, 3424-3428, 1983.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Cengiz ile)

134. "Transparankimatöz tipik ve atipik hepatektomiler"
(29 Olgunun Toplu Takdimi)
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi, 14:2, 64-70, 1983.
(Y. Kafadar ile)

135. "Safra yolları cerrahisi ve hepatektomiler"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Assitan Semineri
16 Mart 1983.

136. "Transparankimatöz hepatektomiler ve koledok kanalı cerrahisi"
Lefkoşe Devlet Hastanesi (Konferans) 23 Mayıs 1983.

137. "Hidatik cerrahisinde koledokotomi endikasyonları"
Uluslararası V. Karaciğer Sempozyumu
25-26 Mayıs, İstanbul 1984.
(Y. Kafadar ile)

138. "Techniques recentes dans le traitement chirurgical des kystes hydatiques du foie: Hepatectomie atypique et introflexsion"
XVIII. Balkan Tıp Kongresi
30 Ağustos–4 Eylül 1984, İstanbul.
Kongre Kitabı 10-11, 1984.
(Y. Kafadar, A. Cengiz, C. Uras, C. Oral ile)

139. "Alveoler kist nedeniyle parsiyel hepatektomi"
Ulusal Cerrahi Kongresi, 85.

1-4 Mayıs 1985, İstanbul
(M. Tuzlacı, A. Cengiz, K. Demir ile)

140. "Hepatektomi cerrahisi"
Kitap
İstanbul, 1984.
(Y. Kafadar ile)

141. "Karaciğer hidatik ve alveoler kist cerrahisinin özellikleri"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 2:4, 209-240, 1988.

142. "Kraciğer Hidatik ve alveoler kist cerrahisinin özellikleri" (Konferans)
Türkiye Tıp Akademisi XXX. Ulusal Tıp Kongresi
2-5 Ekim, 1988, Konya
Özet Kitabı, s. 30-31.

143. "Karaciğer hidatik kist cerrahisi hakkında konferans"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı.
24 Mart 1989.

144. "Surgical treatment of liver hemangioma"
İngiliz-Türk Cerrahi Haftası
14-20 Ekim, 1990 Marmara Oteli, Taksim
(S. Perek ile)

145. "Karaciğer hemanjiomlarının cerrahi tedavisi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 5(1): 4-11, 1991
(S. Perek ile)

SAFRA KESESİ ve SAFRA YOLLARI

146. "Üç hepato-enterostomi vakası"
XI. Türk Cerrahi Kongresi, İstanbul, 1954.
Kongre Kitabı, 10.
(F. Arel)

147. "Quatre cas d'hepato-enterostomie"
Memories de l'academie de Chirurgie, 22, 767-770, 1956.

148. "Bir biloküler konjential koledok kisti vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 33:362-374, 1967.
(S. Tavat, E. Göksel, İ. Urgancıoğlu ve A. Yavuz ile)

149. "'Steinoit' tedavisinin vahim bir komplikasyonu: Safra kesesi perforasyonu"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 4:1, 24-30, 1971.

150. "Hepatiko-jejunostomi ihtilali: düodenumda peptik ülser"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 5:1, 8-18, 1972.
(M. Tanker, K. Alemdaroğlu, Y. Kafadar ile)

151. "Koledoko-duodenostominin az görülen birkaç komplikasyonu"
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:11, 324-325, 1975.

152. "Koledok kanalının primer kanserinde cerrahi tedavi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 3:15, 566-571, 1975.
(O. Barlas, Y. Kafadar ve M. Yakupoğlu ile)

153. "Ekstrahepatik ana safra yollarının ameliyata bağlı yaralanmalarında cerrahi tedavi"
(Tamir Edilmiş Olan 9 Vakanın Takdimi)
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, II. Karaciğer Hastalıkları Semineri, İstanbul. 17 Mayıs 1978'de tebliğ edildi.

154. "Ekstarhepatik ana safra yollarının tamiri"
(9 Olgu Nedeni ile)
Çağdaş Tıp Dergisi, 5:28, 1227-1238, 1978.
(Y. Kafadar ile)

155. "Surgical treatment for the injuries of the extra-hepatic main biliory ducts"
(The presentation of the nine operated cases)
II. Seminar fort he Liver Diseases with International Participants. 17.18 V 1978.
(Y. Kafadar ile)

156. "Sklerozan kolanjit"
(O. Alver ve Ö. Kuşakçıoğlu ile)

157. "Kolesisto-kolik fistüller"
Çağdaş Tıp Dergisi, 7:37, 1669-1678, 1980.
(O. Alver ve A. Ceboğlu ile)

158. "72.000 taşlı bir safra olgusu ve kolesterolosisler"
Çağdaş Tıp Dergisi, 8:46, 2095-2098, 1981.
(O. Alver, F. Çelik ile)

159. "Sfinkteroplasti endikasyonları ve benimsenmiş olan ameliyat tekniği"
(21 Olgu Sonuçları)
Çağdaş Tıp Dergisi, 9:54, 3378-3387, 1982.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Cengiz ile)

160. "Safra yolları hastalıklarının cerrahi tedavileri" (Sempozyum)
TCC Eskişehir Hastanesi, 20 Ocak 1983.

161. "Safra kesesi divertikülü"
Çağdaş Tıp Dergisi, 10:57, 3488-3490, 1983.

162. "Duktus sistikus güdüğü ve safra kesesi kalıntısı sendromu"
Medica, 2:10, 13-16, 1986.

163. "Karaciğer dışı safra yollarının tamiri"
Ulusal Cerrahi Kongresi 1-3 Mayıs 1986, Ankara.

Bildiri Özet Kitabı s. 53
Ulusal Cerrahi Dergisi, 3:1, B43, 1987.
(Y. Kafadar ile)

164. "Ameliyat sonrası ana safra yolu darlıkları, 1"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 5(4):196-208, 1991.
(S. Perek ile)

165. "Ameliyat sonrası ana safra yolu darlıklarında onarın işlemleri"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 6(1):4-25.

166. "Ana safra yolu yaralanmaları ve darlıklarının cerrahi tedavisi"
(Konferans)
20 Mart 1992
GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi, İstanbul.

166.a. "Safralı fistülojejunostomi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 6:2, 84, 1992.

PANKREAS ve PERİAMPULLER BÖLGE

167. "Bir düodeno-pankreatektomi vakası münasebetiyle"
(Orijinal Bir düodenum-Pankreatektomi Tekniğinin Takdimi)
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 20:12, 604-618, 1954.
(F. Arel ile)

168. "Aseptik pankreas nekrozları"
Tıp Fakültesi Mecmuası, 17:3, 359-382, 1954.

169. "Pankreas kistinde transgastrik kisto-gastrostomi'den sonra vahim bir ihtilat: kanama"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, l:l, 106-119, 1967.

170. "Papilla vateri tümöründe papillektominin yeri"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 5:2, 109-120, 1972.

171. "Kronik pankreatit ve oddit" (Vaka Takdimi)
Çağdaş Tıp Dergisi, L:6, 54-55, 1974.

172. "Bir insulinoma vakası"
Türk Diyabet Cemiyeti'nde tebliğ edildi, 1975.
(H. Hatemi, N. Bağrıaçık ve C. Öker ile)

173. "Cerrahi bakımdan hiperinsülinemi-hipoglisemi vakaları (9 olgu)
Çağdaş Tıp Dergisi, 5:30, 3-11, 1978.
(H. Hatemi, F. Öz, N. Bağrıaçık, İ. Urgancıoğlu, Y. Kafadar ile)

174. "Vater papillasının polipoid tipte pediküllü müsinöz adenokarsinomu"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 13:201-211, 1980.
(O. Alver ile)

175. "Pankreas başı kanserini taklit eden wirsung kanalı taşı olgusu"
Çağdaş Tıp Dergisi, 9:49, 3143-3153, 1982.
(Y. Kafadar, O. Alver, A. Cengiz ile)

176. "Ameliyat edilmiş insülinoma ve beta hücre hiperplazileri"
(14 Olgunun Toplu Takdimi)
Ulusal Cerrahi Kongresi, 85
1-4 Mayıs 1985, İstanbul
(Y. Kafadar, A. Cengiz ile)

177. "Pankreatikoduodenektomi olguları: Kişisel Seri 18 Olgu"
Ulusal Cerrahi Kongresi 1-3 Mayıs 1986, Ankara.

Bildiri Özet Kitabı, s.55.
Ulusal Cerrahi Dergisi, 3:l, B 50-51, 1987.

178. "Pankreas kanserinin yarattığı sorunlar"
XXXIX. Ulusal Türk Tıp Kongresi, Magosa-Kıbrıs.
25-29 Ekim, 1986.
Özet Kitabı, s. 21-22.

179. "Pankreatikoduodenektomi hakkında konferans"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı
21 Mart 1986, İstanbul.

180. "Ekzokrin pankreas kanser cerrahisi, I"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, L:l, 6-31, 1987.

181. "Ekzokrin pankreas kanser cerrahisi, II"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 1:2, 69-117, 1987.

182. "Endokrin pankreas tümör cerrahisi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 1:4, 228-243, 1987.
(Y. Kafadar ile)

183. "Periampuller kanser cerrahisi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 1:3, 164-179, 1987.
(S. Perek ile)

184. "Ekzokrin pankreas kanserinde teşhis ve tedavi" (Panel)
Türk Gastroenteroloji Derneği Mezuniyet Sonrası Toplantıları
7 Ocak 1987 Eczacıbaşı İlaç Fab. Seminer Salonu

185. "Zollinger Ellison sendromu: gastrinoma"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 2:1, 4-16, 1988.
(Y. Kafadar ile)

186. "Geniş distal pankreatektomi, adenoskuamöz kanser nedeni ile"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 2:2, 90-94, 1988.

187. "Pankreas psödokist cerrahisi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 3:1, 3-21, 1989.
(S. Perek ile)

188. "Bir gastrinoma vakası: Zollinger-Ellison Sendromu"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 3:77-80, 1989.
(M. Tanker ile)

189. "Kronik pankreatit cerrahisi"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 3:132, 1989.
(S. Perek ile)

190. "Kronik pankreatit tıbbi yönden"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 3:213-223, 1989.
(S. Perek, C. Oral ile)

191. "Pankreas kanser cerrahisi"
(Konferans)
Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara
21 Kasım 1989.

PORTAL HİPERTANSİYON ve DALAK

192. "Hipertansiyon portal kanamalarının patojenisi ve tedavi metotları"
İstanbul Klinik Dersleri, 6:35, 38-44, 1952.

193. "Portal hipertansiyonun teşhisi ve portokav anastomoz endikasyonları"
Şirurji Mecmuası, 4, 209-261, 1953.

194. "Banti hastalığı, banti sendromu ve cerrahi tedavi metodları"
82 sayfa, 23 resim, 1952.
(Uzmanlık tezi)

195. "Dalak hemanjiomu"
Ulusal Cerrahi Dergisi, 2:69-71, 1986.
(S. Perek ile)

KOLON ve REKTUM

196. "Terminal ileostomi ve total rekto-kolektomi ile tedavi edilmiş vahim bir 'rektokolitis ülsero-hemorrajika' vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 24:10, 14, 1960.
(M. Erdem ile)

197. "Defekasyon esnasında efor neticesi husule gelmiş rekto-sigmoidien rüptür ve müteaddit ince barsak anslarının anüs dışına akut eviserasyonu"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, Sayı: 10 Ekim 1960.

198. "Restosigmamoidal rupture caused by effort during defecation and acute evisceration of several loops of small intestine through the anus"
Annals of Surgery, 154:6, 967-971. 1961.

199. "Konjenital komplet vagina atrezisinde sigmoid kolon ile neo-vaginalar"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 35:10, 615-632, 1969.

200. "Pelvik ekzenterasyonu"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 5:4, 245-257, 1972.
(K. Alemdaroğlu ve S. Erez ile)

201. "Transvers kolonda lipom"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Mecmuası, 2:3, 409-417, 1972.

202. "Sikatrizan granulamatöz enterokolitis"
Haseki Tıp Bülteni, 12:2, 186-193, 1974.

203. "Les canser multiples"
Yakın ve Ortadoğu Tıp Günleri.
IX. Toplantı İsfahan, 11-14 Nisan 1974'de tebliğ edilmiştir.
Kongre Kitabı
(B. Gorbon, G. Ünal ve Y. Kafadar ile)

204. "Radioterapi sekeli barsak stenozları"
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:8, 77-84, 1974.
(Y. Kafadar ve Ü. Balcısoy ile)

205. "Kolonda villoz adenom"
Çağdaş Tıp Dergisi, 3:14, 488-496, 1975.
(Y. Kafadar ile)

206. "Kronik konstipasyon nedeni dolikolon"
Çağdaş Tıp Dergisi, 3:16, 625-637, 1976.
(Y. Kafadar, M. Yakupoğlu ve O. Alver ile)

207. "Sindirim kanalı dublikatürleri"
Çağdaş Tıp Dergisi, 4:21, 889-895, 1977.
(Y. Kafadar ve M. Altıntaş ile)

208. "İnatçı konstipasyon sebebi: Çekal baskül"
Yeni Symposium, 18:3-4, 52-65, 1980.
(Y. Kafadar, O. Alver ile)

209. "Yandaş organlara invazyon gösteren transvers kolon kanserinde geniş kolektomi, gastrektomi splenektomi

ve kaudal pankreatektomiden oluşan yeni bir multipl organ rezeksiyon tekniği"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi, 12:553-557, 1981.

210. "Subtotal colectomy and cecosigmoidostomy"
A New Procedure in the Treatment of Functionel Obstinate Constipation
Cerrahpaşa Med. Rev., 2:44-49, 1983.

211. "Leiomyoblastomes du tube digestif: A propos de 5 cas"
XVIII. Balkan Tıp Kongresi
30 Ağustos–4 Eylül 1984, İstanbul.
Kongre Kitabı, sayfa 17, 1984.
(A. Andican, O. Alver, S. Yüceyar ile)

212. "Kolo-rektal kanser semineri"
Panel
Türkiye Kanserle Savaş Vakfı Tarafından düzenlenmiştir.
20-21 Ekim, 1988.
Destek Reasürans Konferans Salonu, Maçka–İstanbul.

213. "Kolon divertikül perforasyonları"
Kişisel Seri: 9 Olgu
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 2:3, 132-146, 1988.
(S. Perek ile)

PERİTON ve RETROPERİTON

214. "Retropnömoperitoneum"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 17:II, 568-574, 1985.

215. "Reroperitoneal enükleabl büyük bir liposarkom vakası"
Şirurji Mecmuası, 2,53-60, 1953.

216. "Retro-peritoneal liposarkom"
XXII. Milli Tıp Kongresi'nde tebliğ edilmiştir. 3-7 Ekim 1972.
Ankara Kongre Kitabı.
(M. Tanker ve Y. Kafadar ile)

217. "Periton boşluğu içinde bir injeksiyon iğnesi"
Çağdaş Tıp Dergisi, 2:10, 261-262, 1975.

218. "Ponksiyon ile kanıtlanmış pnömoperitoneumun"
Çağdaş Tıp Dergisi, 6:32, 1438, 1979.

FITIKLAR

219. "'Mersilene mesh' ve 'tantalum' ile tedavi edilmiş fıtık vakaları"
(83 Vakaya Dayanan Klinik Çalışma)
Çağdaş Tıp Dergisi, 1:6, 22-27, 1974.
(Y. Kafadar ve Y. Burdurlu ile)

220. "Spıgel fıtığı"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 9:1, 9-14, 1976.
(S. Öneş ve S. Salihi ile)

221. "Nück kanalı hidroseli"
Çağdaş Tıp Dergisi, 9:15, 3234-3236, 1986.
(O. Alver, İ. Soyubol ile)

222. "Fıtık tamirinde mersilen mesh kullanımı"
Ulusal Cerrahi Kongresi, 5-9 Haziran 1988, İstanbul.
Kongre Özet Kitabı, s. 121-122
(Y. Kafadar, A. Cengiz, C. Oral ile)

TİROİD

223. "D'un cas de de goitre aberrant localise dans le mediasten posterieur"
The Journal of the International College of Surgeons. 33:1, 77-85, 1960.
(B. Turan ile)

224. "Riedel tipinde bir strumitis vakası münasebetiyle"
İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası, 25:1, 85-98, 1961.
(B. Manizade ile)

PAROTİS

225. "Parotis nahiyesi tümörlerinin teşhisi ve sialografi"
İstanbul Klinik Dersleri, 6:31, 36-38, 1952.

226. "Bir parotis mikst tümörü" (3 Kilo 600 Gram Ağırlığında)
Türk Otolarengoloji Arşivi. 13:2, 50-54, 1975.
(O. Barlas, Y. Kafadar ve M. Yakupoğlu ile)

TORAKS ve MEDİASTEN

227. "Pnömomediasten"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 19:II, 58-64, 1953.

228. "Arter içi penisilin tadavisi hakkında"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 19:4, 200-207, 1953.

229. "Arter greftleri"
İstanbul Klinik Dersleri. 5:30, 43-62, 1952.

230. "Suda münhal iyodlu müstahzarlar kullanılarak yapılan bronkografiler hakkında"

Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 19:21, 248-258, 1953.
(F. Arel ile)

231. "Bir kalp yarası vakası münasebetiyle"
Yeni Tıp Alemi, 4:22, 8, 1953.

232. "Konjenital bir akciğer hava kisti vakası"
XI. Türk Cerrahi Kongresi, İstanbul, 1954.
Kongre Kitabı, s. 91-107.
(F. Arel ile)

233. "Lobektomi ve pnömonektomiden sonra bronş güdüğünün kapatılması"
Doçentlik Tezi, 159 sayfa, 140 resim, 1956.

234. "Akciğer hidatik kistinde lobektomi endikasyonları"
Deniz Tıp Bülteni, 3:3, 39-52, 1957.

235. "Kırk Akciğer Rezeksiyonu vakasını toplu takdimi"
Türk Cerrahi Mecmuası, 1:3, 16, 1958.

236. "Akciğer cerrahi reekspansiyonu"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 24:4, 227-237, 1958.

237. "Aorttan menşeini almış anormal iki arter ile beslenen bir 'sekestrasyon pulmoner kistik" vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 24:12, 12, 1959.
(B. Turan ile)

238. "Etude sur la fermeture et la cicatrisation du moignon bronchioque apres pneumonectomie"
Les Bronches, 9:5, 415-440, 1959.

239. "Akciğer rezeksiyonlarından sonra husule gelen broş fistüllerinin sebep ve tedavileri"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 26:1, 6, 1961.

240. "Bronş güdüğünün hastalığı"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 26:6, 1-7, 1961.

241. "Bronş tüberkülozu"
Tüberküloz Mecmuası, XV:2, 1961.

242. "Mediastinal 'non-specifis cyst' vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 26:6, 10, 1961.

243. "Kostalarda harabiyet yapan ve Claude Bernard sendromu veren kist hidatik vakası"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 33:4, 234, 1966.

244. "Akciğer izole metastatik tümörlerinin cerrahi tedavisi"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 22:4, 199, 1966.

245. "Akciğer tüberkülozunun cerrahi tedavisi"
Tıbbi Cerrahi El Kitabı, L, 561-566, 1966.

246. "Akciğerde bir 'Hamartoma' vakası"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 11:2, 12, 1968.
(M. Tanker ve F. Öz ile)

247. "'Hemicorporectomy' veya lombo-sakral amputasyon"
Türk Tıp Cemiyeti Mecmuası, 35:5, 293-308, 1969.
(M. Tanker ile)

248. "Bir diğer akciğer sekestrasyonu vakası"
Cerrahpaşa Tıp Bülteni, 4:2, 85-92, 1971.

249. "İnterskapulotorasik amputasyon uygulanan yanık nedbesi kökenli bir marjalin ülseri olgusu"
Çağdaş Tıp Dergisi, 10 (56): 3456-3460. 1983.
(O. Alver, A. Cengiz ile)

250. "Tababetin muhtelif dallarında hekimlerin karşılaştıkları deontolojik sorunlar"
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü.
Cerrahpaşa Atatürk Haftası, 22 Mayıs 1981.

251. "Son elli yılda Türkiye'de tıp bilimindeki gelişmeler"
"Genel ve Gastrointestinal Cerrahi"
XXVIII. Ulusal Türk Tıp Kongresi.
25-27 Ekim 1984, Bursa.

252. "Muhlis Tuzlacı"
Yeni Sağlık Yolu, 27(31): 16, 1988.

253. "Adnan Salepçioğlu"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 4(1): 4-7, 1990.

254. "Selçuk Aybar"
Çağdaş Cerrahi Dergisi, 4(3): 132-134, 1990.

IV. Mehmet 3, 4, 5, 8

A
Abaoğlu, Cihat 233, 234
Abdi, Orhan 260, 262
Acıman, Eli 215
Ahmet Şükrü Bey 7
Akbal, Ahmet 170
Akça, Tarık 170, 306
Akdağ, Ali 83, 87
Aksoy, Muzaffer 8, 82
Aksoy, Fikret 8
Aksoy, Muammer 8
Akyol, Mete 79
Albay, Müslim Bey 131
Almat, Alim 360
Almat, Füsun Minkari 55, 56, 140, 226, 360
Almat, Murat 358, 360
Almat, Nil 358, 360
Almat, Töre 227, 360
Alp, Çevik 90
Alp, Haluk 201
Altınkaynak, Hikmet 299
Ambroise, Bernard Charles 255, 258, 259
Remziye Hanım (Bkz. Minkari, Remziye)
Aral, Tekin 314
Arel, Fahri 78, 81, 95, 96, 97, 103, 104, 105, 112, 127, 138, 154, 155, 269, 275, 278, 279, 281, 282, 283
Arendi Efendi 259
Arsel, Nusret 215
Arsel, Semahat 209, 210, 212, 220
Âşık, Melih 236
Atay, Kemal 82, 83, 138, 139
Ateş, Cem 223
Avcı Mehmet (bkz. IV. Mehmet)
Aybar, Selçuk 114, 125
Ayeri, Burhan 315
Aykut, Tunca 340,365
Aytekin, Vedat 316

B
Bahar, David 231
Bakay, Cahit 294
Balcıoğlu, Semih 314
Balcısoy, Ümit 170, 306
Baldaş, Fehmi 120
Banker Kastelli, (Bkz. Özden, Cevher)
Barlas, Gürbüz 243, 306, 309
Barlas, Osman 52,53, 82, 150
Bayramoğlu, Fuat 181, 183
Bayülgen, Okan 310, 314
Berk, Melih 341, 344
Berkay, Feyyaz 82, 103
Berker, Ferhan 82

Besim, Ömer 265
Bilge, Sırrı 349
Bilhan, Nebil 72, 73, 82
Biricik, Erdoğan 45
Birsel, Murat 314
Boran, Orhan 310, 314
Boysan, Suzan 212, 309
Boysan, Aydın 68, 171, 212, 213, 216, 239, 303, 305, 308, 309, 310, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 322, 323, 324, 325, 326, 342
Bozkurt (çocukluk arkadaşı) 34
Braun, Hugo 69
Bugay, Mehmet Ali 131
Bumin, Hazım 77, 100, 103, 150, 269, 270
Büke, Hadiye 88

C
Camcı Ziya 184
Can, Sibel 225
Cenani, Afife 82, 150
Cevizoğlu, Hulki 171, 314, 315, 316, 344
Charboniere, Lucas 260
Charle (doktor) 260
Ciopinski, Jan 323, 324
Clara, Max 69
Collins, John 261

Ç
Çallı, İbrahim 7, 145, 146, 147
Çanga, Şerif 127, 128, 129, 138
Çetin, Hüseyin 83, 131
Çetingil, Arif İsmet 82
Çıtıroğlu, Bahattin 101

D
D'Allaine (Prof.) 116
Dallı, Erol 298, 299, 300, 301,302
Damat Ferit 268
Dellas (doktor) 260
Demiroğlu, Cem'i 206, 208, 243, 244, 245, 293, 294, 295, 296, 297, 298
Dick (Prof.) 294
Dikmen, Nimet 19
Dilber, Hacı Davut, 171, 173, 174
Dilemre, Muhittin 138
Dimililer, İsmail 87, 88
Diriyer, İzador 260
Dirvana, Süleyman 181
Dr. Bernard (Bkz Bernard, Charles Ambroise)
Dubost (Prof.) 116
Duran, Oktay 365
Durusel, Zeynep, 223,
Şehzade Ahmet Efendi 266

E
Egeli, Ekrem Şerif 82, 151
Ekşi, Oktay 212
Ekşi, Aysel 212
Erel, Şinasi Hakkı 83, 104
Ergüven, Aslan 106, 107, 131
Erman, Muzaffer 181
Ersek, Siyami 88, 96, 97
Esma Hanım 78
Eti, Güven 83, 131
Evliya Çelebi 4, 339

F
Fatma Hanım 89
Franck (Prof.) 69, 71, 73

Füsun (bkz. Almat, Füsun Minkari)

G
Giritli Ali 34, 35, 36, 37,
Gorbon, Bedii 77, 88, 154, 336
Gorbon, Betül 336
Gökgöz, Mahmut 340, 344, 365
Güçhan, Muzaffer 82, 154
Gültekin (çocukluk arkadaşı) 34, 325
Gürkan, Kazım İsmail 83, 104, 105, 125,126, 127, 128, 129, 138, 139, 151, 155, 158, 270, 281,

H
Hacıbedel, Hamdi 170
Halaz Peter 347, 348
Halsted (doktor) 262
Has, Kadir 294
Hasan (doktor) 102
Hasip Paşa 263
Haurowitz (Prof.) 69
Hayrettin Efendi 259
Hellman (Prof.) 69
Hirsch (Prof.) 69
Hisar, Abdülhak Şinasi 319
Hurşit Efendi 264
Husfelt (Prof.) 94, 99, 272

I
Istavro (doktor) 144, 145
Işığıgür, Ali (doktor) 181

İ
İnönü, İsmet 147
İşeri, Nezih 208

J
Jacob, Lortat 116

K
Kadı Abdurrahman Paşa 7
Kadri Bey 44, 45
Kafadar, Yılmaz 170, 199
Kamburoğlu (doktor) 260
Kandemir, Erkin 349
Kanterelli, Nurettin 323
Kanterelli, Ursula 315, 323
Kaptan Cousteau 331, 358
Karabay, Kenan 208
Karaca, Saffet 306
Karaözbek, Yılmaz 131
Karatodori, Constantin 259
Kazımoğlu, Muhittin 299
Kenan, Ayvaz 31, 32, 33
Kennedy, Charles 171
Kerim Sebati 260, 262
Keşmir, Halit Nazmi 6
Kıraç, Can 310
Kıraç, Gönül 210
Kıraç, Suna 210, 220
Kıvanç, Halit 310, 314
Koç, Rahmi 209, 220, 243
Koç, Sadberk 215
Koç, Vehbi 209, 210, 211, 213, 215, 216
Koço (meyhane işletmecisi) 144, 145
Koçyiğit, Hülya 310
Konuralp, Halit Ziya 83, 138
Koraman, Bedri 300
Koray, Nurcan 212
Koray, Ayduk 212, 303, 304, 305, 307, 308
Korkut, Gıyas 11, 14, 146, 207, 208, 216

Korutürk, Fahri 181, 182, 183
Kosswig (Prof.) 69
Kölan, Necati 181
Kuban, Yıldırım 83, 131
Kuday, Cengiz 199, 208
Kuley, Müfide 82
Kutadgubilik, Tuğrul 219

L
Lamih, Tevfik 117
Leman Hanım 44
Lembert (doktor) 262
Lister, Joseph 261
Long, Crawford W. 261
Loya, Eti 131

M
Macit Fevzi 349
Madame Savy 120
Manizade, Derviş 82, 154, 284, 285
Mehmet (bkz. Minkari Mehmet)
Mehmet Ali Paşa 8
Mehmet Nuri 10
Mengi, Ergun 224
Mındıkoğlu, Ali Nihat 131
Minkari, Ayhan 12,
Minkari, Ayseli (Üstel) 75, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 133, 179, 181, 182, 185, 208, 225, 226, 227, 239, 309, 333, 340, 342, 345, 351, 352, 364
Minkari, Esat 8, 10, 11, 12, 13, 16, 23, 55, 56, 62, 63, 66, 67, 140, 144, 145, 146, 247, 249, 250
Minkari, Mehmet 245, 246
Minkari, Mehmet Sadık 4, 5, 6, 7, 19, 148, 241, 245, 249
Minkari, Melis 358, 360
Minkari, Merve 358, 360
Minkari, Orhan 10, 11, 13,14, 15, 246
Minkari, Sadık 226, 227, 359, 360, 364
Minkari, Selçuk 12, 13, 27, 146, 147, 246, 248, 250, 278, 279
Minkari, Remziye 23, 42, 47, 48, 49, 50,51, 52, 53, 54,57,58,60
Minkari, Zeynep 227, 360
Minkarizade Şeyhülislam Yahya Efendi 5
Mme. Rössle 69, 71, 72
Morton, William 261
Murat Bey (Mizan Gazetesi sahibi) 265
Mustafa Kemal Paşa 268
Mürşid Bey 30

N
Naim Efendi 259
Nihat (çocukluk arkadaşı) 34, 104
Nissen, Rudolf 20, 69,100, 269

O
Okçuoğlu, Ethem 87
Or, Faruk 181
Or, Ümran, 181
Oruç Ali Efendi 5
Osman Efendi 259
Osmanoğlu, Salih 199, 349
Ökten, Günen 208

Ö
Ömer, Neşet 82
Ömer Bey 120
Önal, Ceyhun 170
Önen, Kemal 289
Özcan, Remzi 208
Özdamar, Erdoğan 276, 346, 349
Özden, Cevher 290
Özgöçmen, Doğan 178
Özsuca, Nurettin 344

P
Parlak, Mesut 297
Pars, Bedrettin 113
Pasteur, Lois 67, 68, 261
Pean (doktor) 260
Pekyurtsever 207
Perek, Sadık 170, 199, 306, 350, 365
Peterfi (Prof.) 69
Prens Sait Halim Paşa 260

R
Rizeli Yusuf 5
Rountree, George 243

S
Sağır Osman Efendi 7
Sağlam, Tevfik 82
Sakarya, Safiyettin 138, 199
Salepçioğlu, Adnan 83, 104, 235, 237, 238, 286
Saner, Haluk 170, 236
Schwartz (Prof.) 69, 71, 72
Semih (doktor) 128
Semmelweis, Ignaz P. 261
Serim, Tuna 314
Sevgin, Erdoğan 310
Sezgin, Ziya 88
Shaw, Bernard 197, 198
Sokulu, Kamil 127, 128
Soyöz, Haslet 306, 309
Sultan Abdülhamit 267
Sun, Sadi 87, 98
Sururi, Gülriz 7
Suzan (Bkz. Boysan Suzan)
Süleymanoğlu, İsmail 170
Süren, Faruk 290, 291
Süren, Fuat 290, 291
Süreyya, Deniz 3145
Sweet (doktor) 169

Ş
Şakacı (bkz. Şakacı, Figen)
Şakacı, Figen 3, 13, 214, 276, 353, 356, 360, 361
Şakar, Akif Şakir 127
Şanizi, Tuncay 199, 342
Şefik Bey 131
Şengezer, Osman 344

T
Talha Bey 61
Talleyrand 331
Tarcan, Bülent 83
Tekül, Nusret 215
Temelkuran, Ece 345
Tezel, Kadir 80
Toker, Burhanettin 77, 97, 10, 269, 275, 281, 282, 285
Topuzlu, Cemil 255, 260, 261, 262, 263, 268, 271, 273, 281
Töregün, Hazım Kazım 249
Tuncel, Şevket 88

Turan, Cevdet 131
Turan, Enver 87
Tükel, Sinal 208
Türker, Dilek 340, 341, 341, 342, 343, 344, 365

U
Uğurtaş, İlhan 181
Ural, Yalvaç 299, 300

Ü
Ünal, Gürcan 280
Ünlüer, İhsan 70, 173, 174

W
Winterstein (Prof.) 69

Y
Yahya Kemal 319
Yalman, Ahmet Emin 270
Yavuz Sultan Selim 8
Yeğenağa, Aysel (Minkari) 291
Yener, Muzaffer Şevki 82
Yesari, Mahmut 6
Yılmaz, Cem 322
Yusuf Efendi 21, 22, 246

Z
Zartanyan (doktor) 260
Zeynep Hanım 260

NEHİR
SÖYLEŞİ
— 26 —

Gürül gürül bir ses, her daim gülen bir çehre ve iki kutsal el: Prof. Dr. Tarık Minkari. Ameliyatlarıyla çok can kurtarmış, cerrahi tekniğine katkılar yapmış bir bilim adamı. Hayatını neşeyle yoğurmasını bilmiş, dünyasını gülerek ve güldürerek anlamlandırmış sohbet erbabı. Son muhasebesinde kendini üzüntüden ve intikamdan muaf tutan, seven bir yürek...

Yaşamını, can kurtarmaya adamış bir cerrah olan Tarık Minkari, kendine ölme hakkı; cesedine yakılma hakkı istiyor:
"Bitkisel hayata girmiş isem bu tarz yaşamak benim için değer taşımadığı için, ölümüme izin verilmesini istiyorum. Burnumdan beslenmeyi, damarlardan sulandırmayı, yapay alet yardımıyla solumayı reddediyorum. Şuurumun önemli bir kısmını kaybedersem, iletişim kabiliyetimin tamamını ya da tamamına yakınını kaybedersem insana yakışır şekilde beşeri ilişkiler kuramıyorsam, sevildiğimi anlamıyor ya da sevdiğimi anlatamıyorsam, bu şekilde yaşamak istemiyorum. Her türlü destek tedavinin kesilmesini istiyorum. Tedavimin zararı, yararından çok olursa, şahsi onurum ve mahremiyetim yok olursa, soluk alıp vermem sürse de, kalp atışlarım devam etse de, çevremdekilerle anlamlı ilişki kuramıyorsam, destek tedavinin kesilmesini istiyorum. Şuurum yerinde olsa bile, ağrı ve acı bütün bedenimi sarmış ise, ölümümün kolaylaştırılmasını istiyorum."
...
"Yakılmak istiyorum! Küllerimin yarısının aile kabristanında annemle babamın üstüne, öbür yarısının da Bodrum Yarımadası ile Datça Yarımadası arasın açık denize, mavi sulara atılmasını istiyorum."

KİTAP

9 789944 880350

KDV dahil fiyatı
19 YTL